

Täysistunto

Maanantai 18.12.2017 klo 12.02—4.02

Täysistunto alkoi klo 12.02. Täysistunto päättyi 19.12.2017 klo 04.02.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (12.02—13.59, 18.02—19.58 ja 23.58—2.00), toinen varapuhemies Arto Satonen (13.59—16.02, 19.58—22.01 ja 2.00—4.02) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.02—18.02 ja 22.01—23.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 14.12.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 67-69/2017 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 67 on liikenne- ja viestintävaliokunnan ja ympäristövaliokunnan sekä asioista U 68 ja 69 liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 106/2017 vp

Hallituksen esitys HE 176/2017 vp

Talousarvioaloite TAA 1-535/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 51/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp. Asian käsittely keskeytettiin 14.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

3.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Nyt esitellään opetusministeriön hallinnonalaan koskeva pääluokka 29.

Keskustelu

12.05 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään esittelyssä ovat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muutokset. Valiokuntakäsittelyssä ensinnäkin todettiin tämä nykyinen tilanne. Aloitan siitä: Opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoja on 164 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Vähennykset johtuvat pääsääntöisesti siitä, että hallitusohjelman mukaisesti valtionosuuksiin ei tehdä indeksikorotuksia ensi vuodelle, ja sen lisäksi esitykseen sisältyy kilpailukysöimuksesta ja aikaisemmin tehdyistä säästöpäätöksistä aiheutuvia vähennyksiä. Toisaalta on korostettava, että hallituksen käynnistämien kärkihankkeiden lisäksi useita tärkeitä lisäpanostuksia kuitenkin tulee koulutukseen ja tutkimukseen. Kulttuurin ja taiteen perusrahoitus säilyy lähes ennallaan. Budjetti sisältää niiden lisäksi merkittäviä kertaluonteisia panostuksia rahapelitoiminnan jakamattomien voittovarojen rahastosta irrotetuilla rahoilla.

Arvoisa puhemies! Mennään sitten yksityiskohtiin:

Ensinnäkin todetaan heti alkuun, että valiokunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon 100 000 euroa karjalan kielen elvytysohjelman käynnistämiseen.

Yleissivistävän koulutuksen asiaa käytiin huolellisesti läpi. Ensinnäkin on syytä aloittaa varhaiskasvatuksesta, ennen kuin pääsemme sitten perusopetuksen puolelle. Valiokunta korostaa laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä ja siltä osin haluaa lisätä valiokunnan käsittelyssä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen 2 miljoonaa euroa. Lisäksi aloitettuihin uudistuksiin, niin asiakasmaksujen alentamiseen kuin kokeiluun viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta, suhtaudutaan erittäin myönteisesti ja korostetaan myös osallistumisasteen parantamista.

Perusopetuksen puolella todetaan ensinnäkin, että peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen ja haasteellisilla alueilla toimivien koulujen avustamiseen tarkoitettua rahoitusta lisätään tässä budjetissa 25 miljoonalla eurolla. Näin koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimiin, esiopetuksen ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen sekä näihin edellä mainittuihin liittyvään opetusryhmäkoon pienentämiseen, koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja peruskoulun alueellisen eriarvoisuuden torjuntaan on käytettävissä ensi vuonna 40,2 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että näitä resursseja osoitetaan peruskoulun alueellisen eriarvoisuuden torjuntaan, ja korostaa myös sitä, että pienemmät luokkakoot ovat parantaneet etenkin heikomman sosioekonomisen taustan omaavien oppilaiden oppimistuloksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että resurssit kohdennetaan nyt sellaiseen toimintaan, mistä tulee suurin vaikuttavuus. Lisäksi 40 000 euroa osoitetaan saamenkieliseen varhaiskasvatukseen.

Kerhotoiminnan osalta pidettiin asiaa erittäin tärkeänä. Kerhotoimintaan ehdotettu avustushan on 2,9 miljoonaa euroa, joka on noin 3 miljoonaa euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Siksi valiokunta päätti lisätä 3 miljoonaa euroa kerhotoiminnan tukemiseen. Myös aamu- ja iltapäivätoiminnan merkityksen korostaminen on valiokunnan mukaan erittäin tärkeää, ja siksi halutaan erityisesti muistuttaa, että maksujen tulee säilyä kohtuullisina.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Luku- ja kirjoitustaidon osalta todetaan, että valiokunta lisää Lukukeskukselle neuvoloiden kautta toteutettavaan hankkeeseen rahoitusta 100 000 euroa, jotta vanhemmille voidaan jakaa neuvoloiden kautta tietoa lukemisen merkityksestä.

Arvoisa puhemies! Siirrymme sitten vapaan sivistystyön puoleen, ja todetaan, että sivistystyö on myös vapaassa kentässä tärkeää, ja siltä osin korostetaan tätä uutta merkittävää luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, joka tulee nyt opetusministeriön hallinnonalalle ja sitä kautta tarjoaa mahdollisuuden vapaan sivistystyön toimijoille tätä tärkeää tehtävää hoitaa. Uudistuksessa on perusteltua korostaa resurssien riittävyyttä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta lisää 580 000 euroa useille eri järjestöille, muun muassa Suomi-kouluille, joita en tässä yhteydessä lähde luettelemaan.

Ammatillisen koulutuksen osalta todetaan, että reformi tulee voimaan vuoden 2018 alusta. Siinä on erittäin hyviä parantavia tekijöitä, mutta korostetaan myöskin sitä, että määrärahaileikkauksesta tulee haasteita tämän reformin onnistumiselle, ja pidetään erittäin tärkeänä, että tässä tilanteessa koulutustarjontaa lisätään 1 000 opiskeluvuodella nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi, ja sen rahoittamiseksi TEMin pääluokasta siirretään potti opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan.

Korkeakouluopetuksen osalta valiokunta korostaa perusrahoituksen merkitystä mutta on tyytyväinen myös näihin uusiin lisäpanostuksiin, joita nyt tulee. Arvoisa puhemies, joillakin sanoilla vielä haluaisin pari sanaa todeta siitä, että Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhdistyminen on kiinnostava uusi korkeakoulu-uudistus, joka tapahtuu, ja sen riittävät resurssit tulee turvata. Ammattikorkeakoulun puolella todetaan, että valiokunta pitää tärkeänä, että myös ammattikorkeakoulujen riittävä rahoitus on tulevaisuudessa turvattua.

Taiteen ja kulttuurin puolella valiokunta tekee 50 000 euroa lisäystä taiteilijoiden toimeentuloon liittyvän allianssimallin selvitystyöhön, ja näyttelypalkkiokokeiluun osoitetaan 250 000 euroa nyt tulevan vuoden budjetissa.

Sitten lisätään yksittäisiin kohteisiin museotoimintaan ja erilaisiin kulttuurin panostuksiin yksittäisiä summia, joita en käy tässä luettelemaan. Todetaan myös, että tehdään aika merkittävä lahjoitus Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön pääomaan, ja tässä tapauksessa korostetaan sitä, että vielä on välttämätöntä, että hallitus arvioi säätiön pääomitustarvetta vuoden 2018 lisätalousarvioletuksen yhteydessä. Lisäksi on tärkeää, että säätiön hallintomalli laaditaan mahdollisimman [Puhemies koputtaa] toimivaksi ja läpinäkyväksi.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on jo reippaasti yliajalla. [Timo Heinonen: Niin paljon hyviä asioita! — Sari Sarkomaa: Niin paljon hyvää, ettei sanotuksi saa!]

Arvoisa puhemies! Kun tämä on näin tärkeä ja iso pääluokka, minä ajattelin, että voimme vielä todeta loppuun, että urheilun puolella tehdään 965 000 euroa panostusta samalla tavalla kuin viime vuonna. Valiokunta sai selvityksen, jossa todetaan, että nämä määrärahat ovat tulleet tarpeeseen. Ja 400 000 euroa nuorten syrjäytymisen vastaiseen työhön. — Kiitoksia, puhemies.

12.12 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle kannustavista sanoista ja eduskunnalle yhteistyöstä.

Ensi vuosi näyttää koulutuksen näkökulmasta monien vaikeiden vuosien jälkeen jo valoisammalta. Suunta on muuttunut. Talouden kääntyminen kasvuun ja julkisen talouden

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vahvistuminen ovat tuoneet meille odotetun mahdollisuuden tehdä myös uusia, kohdennettuja panostuksia koulutukseen ja osaamiseen. Näissä uusissa lisämäärärahoissa katse on käännetty vahvasti koulutuksen kehittämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Liikkumavaraa on haluttu kohdentaa erityisesti yhtäältä koulutuksen tasa-arvoa ja laatua vahvistaviin ja toisaalta kasvua edelleen tukeviin toimiin, kuten osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen. Kuten valiokunnan puheenjohtaja Krista Kiuru todisti, useita tärkeitä lisäpanostuksia saamme ensi vuoden budjettiin koulutuksen kentälle. Hyvinvointimme ja menestyksemme ovat rakentuneet ja tulevat rakentumaan sivistyksen ja osaamisen varaan. Siksi uudistamme suomalaista koulutusjärjestelmää kaikilla sen tasoilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja tutkimukseen sekä aina elinikäiseen oppimiseen saakka. Uudistaminen koskee kaikkia koulutuksen ulottuvuuksia: rakenteita, rahoitusta, toimintatapoja ja sisältöä.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2018 varhaiskasvatuksen uudistamista jatketaan varhaiskasvatuslain seuraavalla vaiheella. Uusi peruskoulu -ohjelman avulla tuetaan uusien opetussuunnitelmien jalkautumista, vauhditetaan uusien oppimisympäristöjen käyttöönottoa ja vahvistetaan koulujen yhteisöllistä toimintakulttuuria. Lukiouudistuksen, joka käynnistettiin tuossa puoliväliriihessä, tavoitteeksi on määritetty, että lisätään lukiokoulutuksen vetovoimaa, vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja oppimistuloksia ja sujuvoitetaan siirtymistä lukiosta korkeakouluopintoihin.

Ammatillisen koulutuksen reformi tulee voimaan ensi vuoden alusta, jolloin koulutuksen lainsäädäntörahoitus ja ohjausjärjestelmät sekä tutkintojärjestelmä uudistuvat. Tämä uudistus on suurin koulutusuudistus lähes kahteen vuosikymmeneen, ja on hyvin tärkeää, että tätä uudistusta ja sen toimeenpanoa mahdollisimman hyvin pystyisimme tukemaan. Ja siihen ensi vuodelle kohdennetut reformin tuen lisäpanostukset tulevat kyllä erittäin tarpeeseen, ja ne tullaan parhaalla mahdollisella tavalla kanavoimaan siten, että ammatillinen koulutus pystyy näihin ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteisiin mahdollisimman hyvin ja nopealla aikataululla pääsemään. Tukea tarvitaan.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio ja tiekartta sekä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vuoteen 2030 ulottuva visio tarjoavat hyvän perustan korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kehittämiseen. Tavoitteeksi on asetettu yhdessä korkeakoulujen kanssa, että vähintään puolet nuorista aikuisista suorittaisi korkeakoulututkinnon vuoteen 2030 mennessä.

Muutama sana, sen verran kuin aikaa riittää, näistä ensi vuoden budjetin panostuksista:

Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan ensi vuoden alusta 70 miljoonalla eurolla. Se on erityisesti kohdennettu pieni- ja keskituloisiin, ja sisaralennus, 50 prosenttia, koskee kaikkia perheitä. Maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin saamme tämän päätöksen myötä 6 700 perhettä. Tämä maksualennuskokonaisuus, joka on jo toinen tällä hallituskaudella, lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja parantaa samalla myöskin työn kannusteita. Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu käynnistetään, ja siihen on varattu rahoitusta. Samoin varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta kehitetään tavoitteena turvata osaavan henkilöstön määrä ja lisätä erityisesti yliopistokoulutettuja lastentarhanopettajia.

Peruskoulun tasa-arvopanostuksia on lisätty ensi vuoden budjetissa, ja se tulee erittäin tarpeeseen. Sillä voidaan tukea sekä heikommilla alueilla olevia kouluja että niitä kuntia, joissa kehittämisresurssit peruskoulussa ovat vähäiset.

Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tuesta jo kerroinkin. Samoin haluan tuoda esille valiokunnan puheenjohtajankin esille nostaman nuorisotyöttömyyden vähen-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tämisen. Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi kohdistetaan 9,4 miljoonaa euroa ammatillisen koulutuksen tarjonnan lisäämiseen, ja tällä rahoituksella lisätään koulutuksen määrää 1 000 opiskelijavuodella — tulee tarpeeseen.

Luonnontieteiden ja matematiikan opetuksen laadun nostamiseen panostetaan 5 miljoonaa euroa, ja samoin tässä budjetissa näkyvät lisääntyvät tutkimusmäärärahat sekä Suomen Akatemian kautta että Tekesin kautta jaettavaksi. Samoin vahvistamme datahallinnan ja suurteholaskennan kehittämistä kaikkiaan 12 miljoonalla ensi vuonna, ja se on osa suurempaa, laajempaa kokonaisuutta, joka parantaa tutkimuksen edellytyksiä Suomessa. Myös ammattikorkeakoulujen tki-toimintaa tuetaan 5 miljoonan euron lisärahoituksella. Se on hyvä alku.

Nämä mainitut ja muutamat muut koulutuksen uudistukset ja panostukset, joita meillä on, ovat vain nostoja siitä, mitä kaikkea teemme. Koko koulutusjärjestelmän ketjua käymme läpi, sillä vain uudistamalla voimme varmistaa, että Suomi pysyy jatkossakin koulutuksen esimerkkimaana. Kantavina ajatuksina uudistustyössä on meillä vahvan osaamis pohjan rakentaminen ja kaikkien pitäminen mukana. Tässä vuoden 2018 talousarviossa uudistumista tuetaan kohdentamalla panoksia sinne, missä eurot ovat vaikuttavimmin käytössä, tukevat parhaalla mahdollisella tavalla vahvan koulutuksellisen tasa-arvon ja hyvän osaamisperusteisen kilpailukyvyn tavoitteita.

Vielä kerran kiitos eduskunnalle yhteistyöstä, rakentavaa debattia toivoen.

12.18 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Kulttuurin ja taiteen, urheilun, liikunnan ja nuorisotyön sekä opintotuen vastuualueella ensi vuoden talousarvioesitykseen sisältyy lukuisia uudistuksia ja kehittämishankkeita. Aloitetaan kulttuurista ja taiteesta.

Kulttuuri- ja taidepolitiikan tavoitteena on taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytysten parantaminen. Kulttuurin perusta säilytetään vahvana ja elinvoimaisena. Tavoitteena on myös turvata taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus. Kulttuurin ja taiteen rahoitukseen esitetään ensi vuoden talousarvioon yhteensä 456,6 miljoonaa euroa, joka on 6,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Rahapelitoiminnan voittovarojen osuus rahoituksesta on 244,3 miljoonaa euroa, jossa on 10,7 miljoonaa euroa kasvua verrattuna tähän vuoteen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kärkihankkeella parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Hankkeen tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Taiteen perusopetuksen ja muun taide- ja kulttuuritoiminnan tarjontaa lisätään ohjatulla kerhotoiminnalla ja lasten kulttuuritoiminnalla kouluissa.

Prosenttitaiteen periaatetta laajennetaan muille kuin visuaalisille taiteenaloille ja kattamaan taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Toimenpiteisiin on varattu vuosille 2016—2018 yhteensä 10 miljoonaa euroa, josta vuodelle 2018 varataan yhteensä 2,6 miljoonaa euroa.

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksiin on esityksessä varattu yhteensä noin 105,1 miljoonaa euroa. Yksikköhinnan kustannustason tarkistuksista johtuen taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuudet nousevat noin 1,7 miljoonaa tähän vuoteen verrattuna.

Seuraavaksi muutamia nostoja talousarviosta.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön pääomittamiseen osoitetaan 6 miljoonaa. Viron valtio on tehnyt vastavuoroisuuteen perustuen 700 000 euron lahjoituksen säätiön pääomaan. Säätiön toiminnan tukeminen sen pääomaa kasvattamalla liittyy sekä Suomen että Viron valtioiden 100-vuotisjuhlavuosiin 2017 ja 2018.

Kansallisteatterin pienen näyttämön perusparannuksen suunnitteluun varataan miljoona euroa. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenoihin, asuinhuoneistojen perusparannuksiin osoitetaan 200 000 euroa. Matkailun kärkihankkeen kulttuurimatkailuosion toteuttamiseen osoitetaan 150 000 euroa siirtona TEMin pääluokasta.

Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin otetaan käyttöön. Tavoitteena on lisätä Suomen vetovoimaisuutta kotimaisten ja kansainvälisten tuotantojen toteuttamispaikkana. Kannustin toteutetaan OKM:n ja TEMin kesken ja sen käytännön toimeenpanosta vastaa Tekes.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi nuoriso- ja liikuntatoimesta. Nuorisotoimialalla edistetään nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa sekä tuetaan ja seurataan nuorten kasvu- ja elinoloja. Keskeisinä välineinä tässä työssä ovat vuoden 2017 alussa voimaan tullut uudistettu nuorisolaki ja siihen perustuva valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma. Uutena keinona nuorisoalan toiminnan kehittämisessä ovat vuoden 2018 aikana toimintansa aloittavat nuorisoalan osaamiskeskukset. Osaamiskeskusten tehtävänä on kehittää ja edistää nuorisoalan osaamista ja asiantuntijuutta valtakunnallisesti. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen rahoitusta kohdistetaan toimiin, joilla syvennetään nuorten palveluja tarjoavien tahojen välistä yhteistyötä ja kootaan hyväksi havaittuja toimintamalleja valtakunnallisesti hyödynnettäväksi. Nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä tuetaan osana kärkihanketta.

Arvoisa puhemies! Valtakunnallisia ja paikallisia liikuntaolosuhteita kehitetään ja tuetaan kansalaistoimintaa liikunnan edistämiseksi. Tavoitteena on liikunnan harrastamisen lisääntyminen kaikissa väestöryhmissä. Huippu-urheilua kehitetään tuloksellisesti ja vastuullisesti. Liikunnan kehitystyön tueksi valmistelemme parhaillaan liikuntapoliittista selontekoa. Osana hallitusohjelman kärkihankkeita toteutetaan tunti liikuntaa päivässä -hanketta. Sen tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu vähintään tunnin koulupäivänsä aikana. Lisäksi jatketaan kokeiluja toisen asteen oppilaitoksissa. Hankkeeseen käytetään vuonna 2018 kärkihankerahoitusta 7 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi opintotuesta. Perheellisten opiskelijoiden opintotukeen esitetään 75 euron kuukausittaista huoltajakorotusta, jota varten varataan 10 miljoonaa euroa. Huoltajakorotus on merkittävä parannus perheellisten opiskelijoiden asemaan. On hienoa, että opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite opiskelijaperheiden huomioimisesta opintotuesta toteutuu tämän hallituksen aikana. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt voimme siirtyä debattiin. Pyydän varaamaan vastauspuheenvuoron omalta paikalta. Edustaja Puumala aloittaa.

12.24 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eteenpäin ja ylöspäin, se on todellakin suunta. Hyviä asioita sisältyy tuohon budjettiesitykseen.

Jos lähdetään koulutuspuolelta liikkeelle. Mielestäni iso linja on perustan vahvistaminen, joka nyt näkyy sekä varhaiskasvatuksen puolella — siellä lukuisina toimina — että peruskoulun puolella. Siellä on tuo tasa-arvoraha, jonka myötä toivottavasti löytyy sitten myöskin mallit siihen, miten saadaan pojat pärjäämään, miten saadaan perustaa vahvistet-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tua ja miten Suomessa pystytään välttämään sellainen Ruotsin tie, jossa peruskoulussa on ollut nähtävissä selvää rapautumista. Näkisin, että tämän pohjan vahvistaminen on meillä kaikkein tärkeintä. Nämä toimet eivät tietenkään vielä itsessään riitä mutta ovat hyviä ja oikeasuuntaisia. Sitten ammatillisen koulutuksen reformi ja sen toimeenpanon tuki — sille tarvitaan kyllä nyt kaikki mahdollinen tuki. Hyvä, että on olemassa rahallista tukea. Sen lisäksi tarvitaan meiltä kaikilta myöskin muuta kuin taloudellista tukea, että reformi saadaan onnistumaan.

12.25 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuosi näyttää valoisammalta kuin koskaan, ja näyttää siltä, että lähemme pirteästi eteenpäin rakentamaan uutta tulevaisuutta. Tästä iso kiitos myös meidän opetusministerillemme Grahn-Laasoselle.

Muutamia pohdintoja. On hieno asia, että meillä vihdoinkin ja viimein myöskin korkeakoulukenttään saadaan rahoitusta. Siellä on lippulaivarahoitusta, ja nuorille tutkijoille tulee rahaa. Ne tulevat todella tarpeeseen. Korkeakouluvisio 2030:lle on asetettu tavoite, että meillä tutkimus- ja tuotekehityksen osuus on 4 prosenttia bkt:sta. Tässä kun lähemme ponnistamaan 2,8 prosentista kohti 4:ää prosenttia, niin tämä on hyvä alku sille.

Yksi asia, joka huolestuttaa silti ja johon tulee puuttua viimeistään kehysvaiheessa, on meidän hakijasumavuoren purku. Meillä on valtava määrä lukiolaisia, jotka odottavat korkeakoulupaikkaansa, ja se vuori on vain kasvanut. Ja meidän työmarkkinat tarvitsevat uusia tekijöitä kipeästi. Kysynkin: onko meillä mahdollisuutta lähteä miettimään keinoja, joilla me hakijasumaa puramme ja joilla ne nuoret, jotka [Puhemies koputtaa] haluavat päästä opintojen pariin, voidaan saada sinne?

12.26 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua olla ilonpilaaja, mutta sitä taustaa vasten, että meidän suomalaisten koulutustason nousu on pysähtynyt, alueellinen eriarvoisuus kasvaa, tiedetään poikien tilanne ja syrjäytymisen määrä, enemmänkin olisimme odottaneet.

Minä olen aiemminkin perännyt tätä: Meillä on nyt 69 000 syrjään jäänyttä nuorta. Petri Hilli, tutkija, on arvioinut, että se maksaa 1,4 miljardia vuodessa. Sitten meillä on lähes 100 000 alle 30-vuotiasta nuorta ilman ammattitutkintoa. Nämä luvut menevät osin päällekkäin, mutta suuruusluokka kertoo, että tämä on hätätila, jolle pitää tehdä jonkuntyyppinen kansallinen ohjelma, jolla tähän tartutaan kiinni. Mitä tekee hallitus? Ajaa alas nuorten aikuisten osaamisohjelman, joka oli nimenomaan kohdennettu näille nuorille. Sama koskee nuorisotakuuta. [Puhemies koputtaa]

On kivaa, että laitetaan nyt pikkasen lisää, mutta kun on enemmän otettu, niin se ei tätä tilannetta korjaa.

12.28 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos liikuntapoliittisen selonteon tulosta ensi vuonna, se on paikallaan.

Valitettavan moni nuori jättää toisen asteen koulutuksen kesken. Opintonsa syystä tai toisesta keskeyttäneillä työmarkkinoille siirtyminen takkuu usein ja tulevaisuudennäkymät ovat heikommalla kuin yhteen putkeen koulunsa suorittaneilla nuorilla. Oppivelvollisuuden pidentämistä on jo pitkään pyöritelty yhtenä ratkaisuna syrjäytymisen ongelmaan. Itse en usko oppivelvollisuuden pidentämisen poistavan ongelmia laajemmalla mittakaavalla. Uskon, että syrjäytymistä ja monia muita nuorten ongelmia voidaan ehkäistä tehok-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kaammin lisäämällä resursseja perus- ja toisen asteen koulutukseen. Kouluissa tulee olla riittävä määrä opettajia, jotta myös heikommin perässä pysyvät saavat erityistä tukea.

Opinto-ohjauksen merkitystä ei voi kyllin korostaa. Hyvä opinto-ohjaaja on hukassa oleville nuorille kuin kompassi, joka näyttää suunnan elämälle ja kannustaa. Resursseja tulee kohdentaa enemmän opintojen etenemistä tukeviin toimintoihin.

P.S. Perussuomalaiset ehdottavat velvoittavaa opiskelua niille, jotka ovat näitä pudokkaita. Miten ministeri tämän ottaa vastaan?

12.29 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan sivistysvaliokunta kuunteli syksyn budjettikuulemisissa laajan joukon asiantuntijoita nimenomaan varhaiskasvatuksen ja peruskoulun näkökulmasta teemoina tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Semmoinen iso huoli, mikä itselle sieltä nousi, on nimenomaan meidän peruskoulussa niiden yhteisöjen jaksaminen ja hyvinvointi tällä hetkellä. Eräs asiantuntija sanoi todella pysäyttävästi. Hän on asiantunteva, erittäin ansioitunut, tehnyt pitkän uran koulutuspolulla ja sanoo, että se on hurjaa, että kun rehtorit eivät jaksaa, niin sen jälkeen opettajat eivät jaksaa, ja kun opettajat eivät jaksaa, niin sen jälkeen myöskään oppilaat eivät jaksaa. Se näkyy monenlaisena oireiluna. Se liittyy ennen kaikkea leikkauspolitiikkaan, ja se liittyy resursseihin.

Itse ajattelen, että tämä on semmoinen kysymys, että ohi kaiken meidän pitäisi tällä hetkellä keskittää paljon huomiota siihen, miten meidän peruskoulussa voidaan ja miten me voimme kollektiivisesti mahdollistaa, että ne olot ovat vähintään inhimillisiä tänään, tässä ja nyt. Se on semmoinen osa-alue, mitä me emme voi millään tavalla vaarantaa tai ottaa minkäänlaisia riskejä, vaan meidän prioriteettimme täytyisi olla, että me arvostamme sekä opettajien että kasvattajien työtä ja arvostamme myöskin jokaisen oppilaan yhdenvertaista mahdollisuutta oppia. Se on irrallaan [Puhemies koputtaa] leikkauspolitiikasta ja yksittäisistä panostuksista.

12.30 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lämmin kiitos tästä Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön 6 miljoonan euron summasta, se on erittäin tärkeä. Hienoa, että meidän maidemme välit edelleen kehittyvät. Olemme hyvin läheisiä sukulaiskansoja.

Erityisesti haluan nostaa esille tämän audiovisuaalisen alan tuotantotuen eli kannustimen 25 prosenttia maksuhyvitystä Suomessa toteutetun tuotannon kuluista, ja mikä tärkeä huomioida, myös edeltävältä vaiheelta ja jälkituotannosta. Meillä on paljon myös yhtiöitä, joilla on merkittävää jälkituotantoa, esimerkiksi tietokonegrafiikkaa, jolloin tällä on merkitystä myös siltä osin, että jos pelkästään jälkituotanto on Suomessa, niin sekin voi tukea saada. Tietysti pitkiä elokuvia, dokumentteja, animaatioita, televisiosarjoja on paljon eri Pohjoismaissa tehty, ja käsittääkseni vastaavatyypisiä tukia löytyy. Kysyisinkin, miten tämä vertautuu näihin muihin Pohjoismaihin. Asenne on nyt oikea, että meillä on tämä *filminginfinland.fi* Elokuvasäätiön tekemänä. Nyt alkaa olla asenne oikea, mutta miten tämä tosiaan vertautuu näihin meidän lähimpiin kilpailijoihimme?

12.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Terho viittasi huoltajakorotukseen ja sanoi, että sillä parannetaan perheellisten opiskelijoiden asemaa, mutta on toki syytä tarkentaa, että parannetaan niiden tilannetta suhteessa siihen, mikä se olisi ollut hallituksen tekemien leikkausten jälkeen, eli perheellisten opiskelijoi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

den toimeentulo on huoltajakorotuksenkin jälkeen heikompi kuin tämän hallituksen aloittaessa toimintansa. On siis sinänsä myönteistä, että ollaan nyt saatu tällaisia kauan kaivattuja rakenteellisia uudistuksia tähän opintotukeen, mutta siitä huolimatta opiskelijat ovat olleet se väestöryhmä, joka on kärsinyt eniten harjoitetusta talouspolitiikasta viime vuosien aikana Suomessa, ja minusta se on häpeäksi koko tälle talolle ja eduskunnalle.

Mutta edustaja Lauslahti puhui myöskin myönteisestä kehityksestä ensi vuotta ajatellen, ja kun kuuntelee niitä viestejä, mitä tulee ammatillisen koulutuksen kentältä, niin tämä viesti ei ole kyllä kokonaan myönteinen vaan Amisbarometrissa kävi ilmi, että opiskelijat kaipaavat enemmän lähiopetusta. Myöskin Yleisradion tekemissä kyselyissä tulee ilmi, että niin opettajat kuin opiskelijatkin ovat huolissaan siitä, miten syrjäytymisen ehkäisy tulee onnistumaan tämän ammatillisen koulutuksen reformin jälkeen. [Puhemies koputtaa] Toivoisin ministereiltäkin vastauksia siihen, mitkä ne ovat ne elementit ja toimet, joilla turvataan... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

12.33 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Med tanke på den stora bilden inom utbildningspolitiken ter det sig som om vi i Finland saknar en helhetsbaserad och långsiktig vision, och det här oroar mig verkligen. Mindre och lite större ingrepp görs än här och än där, utan att vi ser helheter där allt från småbarnspedagogik till högskoleväsendet ingår. Vi behöver en helhetssyn och långsiktighet.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen tasa-arvo ja tasavertaisten edellytysten luominen tulee vaatimaan enemmän huomiota ja konkreettisia toimenpiteitä sekä valtakunnallisella tasolla että paikallisella tasolla tulevaisuudessa, ja tähän suureen haasteeseen hallituksen tulee vastata vielä tämän kauden aikana. Nykyiset toimenpiteet eivät riitä, ja olemme sivistysvaliokunnassa koko syksyn aikana kuulleet, minkälaisia haasteita meillä on edessämme, jotka liittyvät tasavertaisten edellytysten luomiseen, ja tähän meidän tulee kaikkien vastata.

12.34 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on varmasti omalta osaltaan mahdollisuus, mutta kyllä siihen sisältyy isoja riskejä ja erityisesti riskejä niitten nuorten opiskelijoitten kohdalla, jotka jo tänä päivänä kaipaisivat enemmän näitä lähiopetustunteja. Tietenkin oikeastaan voisi sanoa, että kysymys on siitä, millä tavalla voidaan varmistaa jokaisen oppilaan yksilöllinen opintopolku ja se, että nämä oppilaat saavat siinä tulevassakin mallissa tarpeeksi eväitä siihen oman ammattitaitonsa kehittämiseen ja opiskeluun, ja toisaalta siitä, miten sitten yrityspuolella riittää riittävästi henkilöitä opastamaan ja ohjaamaan työpaikalla oppimista. Mutta opintopolku on kokonaisuus, ja jos me katsomme niitä ihmisiä, jotka keskeyttävät ammatillisessa koulutuksessa, niin yleensä syyt löytyvät jo sieltä perusopetuksen puolelta. Olisinkin halunnut vielä ministeriltä kysyä, millä tavalla tämä ammattiin ohjaaminen, niin sanottu opiskelijaohjaus, siellä peruskoulun puolella pystytään varmistamaan, että lapset ja nuoret haakeutuvat oikeille aloille ja niille aloille, joille heillä on edellytyksiä.

12.35 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä Lounais-Suomessa positiivinen rakennemuutos on saanut aikaan suuria työvoimatarpeita. Autotehdas Uudessakaupungissa palkkaa koko ajan lisää väkeä, ja Turussa telakka ja sen verkostoyritykset työllistävät parhaillaan jo 7 000 työntekijää. Telakan oman arvion mukaan luku kasvaa asteittain vuoteen 23 mennessä jopa 20 000:een.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Tämä tuo mukanaan merkittäviä koulutustarpeita sekä ammatillisessa koulutuksessa että insinöörikoulutuksessa. Näihin tarpeisiin onkin valtio myöntänyt ihan kohtuullisesti rahoitusta ensi vuodelle, mutta yhden vuoden rahoitus ei kuitenkaan riitä, sillä rahoitusta tarvitaan myös jatkossa. Koulutuksen määrä ja laatu tulee nostaa pysyvästi teollisuuden uuden tuotantokapasiteetin mukaisesti. Diplomi-insinöörikoulutuksen yhteistyömalli on hyvä ensiapu diplomi-insinööritarpeeseen mutta ei ole riittävä ratkaisu. Lounais-Suomi tarvitsee ihan oman teknillisen tiedekunnan. Arvioiden mukaan amk-insinöörien ja diplomi-insinöörien tarve kaksinkertaistuu Lounais-Suomessa lähivuosina. Nykyiset koulutusmäärät ja -mallit eivät yksinkertaisesti riitä. Mitä aiotte tehdä asialle?

12.36 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen koulu on brändi, ja se on käyntikortti maailmalle. Menestyksen ja osaamisen eturintamassa menevät tietysti koulutuksen ammattilaiset eli opettajat. Siksi olen erittäin tyytyväinen siihen, että opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen satsataan nyt ensi vuonna niin, että 23 miljoonaa euroa on käytettävissä perus- ja täydennyskoulutukseen. Opetussuunnitelmat ja vaatimustasot ovat koko ajan kasvaneet, ja yhteiskunta vaatii opetushenkilökunnalta entistä enemmän esimerkiksi näissä audiovisuaalisissa digitaalisissa palveluissa.

Sipilän hallitus satsaa tulevina vuosina lapsiin, perheisiin ja nuoriin. Siksi perhevapaa-uudistus toteutetaan eturintamassa ja varhaiskasvatusmaksuja alennetaan 70 miljoonalla eurolla, joten useampi tuhat perhettä pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Opintotuen huoltajakorotus on keskustalla ollut pitkään listalla, ja nyt se pystytään toteuttamaan. Nämä satsaukset ovat tervetulleita.

12.37 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen jäsenet täällä keuhvat toinen tosiaan ja ministereitä, vaikka siihen ei syytä olisi, koska tässä on hyvin paljon tehty leikkauksia opetuksen kaikille sektoreille, ja viimeisimpänä tietysti tämä yleissivistävä koulutus, joka myöskään ei tule leikkauksilta säästymään.

Arvoisa puhemies! Nuorten osalta rahaa on kyllä lisätty niihin toimenpiteisiin, että nuoret saataisiin kiinni, kaikki yhteiskuntaan mukaan, mutta samanaikaisesti kuitenkin tosiasiassa on se, että nuorten syrjäytyneiden määrä on lisääntynyt. Tämä tarkoittaa silloin sitä, että tuki ei kohdistu oikein eli se ei ole riittävän vaikuttavaa. Olen tyytyväinen siihen, että ohjelmat perustettiin, mutta se ei yksin riitä. Se kertoo siitä näköalattomuudesta, ettei uskalleta ottaa suurempia askeleita.

Välittömästi kun kulttuuriministerin salkku vaihtui, ministeri Terho hajotti nuorisotakuutyöryhmän yksin poliittista syistä, yksin sen tähden, että puolue nimeltä perussuomalaiset sattuu hajoamaan. Siellä oli aloitettu hyvä työ nimenomaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nyt kun te olette hajottaneet koko sen ryhmän, niin mitä muuta te teette kuin pidätte juhlapuheita? Missä ovat ne teot, miten nämä nuoret syrjäytyneet saadaan kiinni yhteiskuntaan, ministeri Terho? [Jukka Gustafsson: Onpa ankaraa puhetta!]

12.39 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta tosiaan kuuli laajasti koulutuksen tasa-arvosta. Se huolestuttaa varmasti meitä kaikkia. Kuitenkin on hyvä muistaa, että nyt me olemme tehneet paljon sellaisia toimenpiteitä, joiden vaikutukset eivät vielä näy, kuten esimerkiksi opetussuunnitelman muutos. Viimeisimmät astuvat voimaan vasta ensi vuoden aikana. Mielestäni kannattaa nyt rauhassa katsoa, miten

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

uudet opetussuunnitelmat vaikuttavat oppimistuloksiin ja siihen, mistä me olemme kaikki hyvin huolissamme, kuten tyttöjen ja poikien erojen kasvamiseen. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmat ovat vasta tänä vuonna tulleet käyttöön kaikkiin päiväkodeihin. Niidenkin vaikutukset tulevat varmasti nähtäviksi vuosien päästä. Toki meidän pitää silti jatkuvasti pohtia sitä, millä saamme entistä useamman nuoren mukaan.

Lopuksi haluan vielä kiittää erityisesti varhaiskasvatuksen maksujen alentamisesta. Se on erinomainen askel tavoitteessa useamman lapsen saamisesta mukaan varhaiskasvatukseen.

12.40 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on paljon keskusteltu siitä, että kun nämä megaluokan leikkaukset, jotka tehtiin koulutuslupauksen jälkeen, johtivat tilanteeseen, jossa Suomessa ei enää ymmärretty, miksi vielä tällä hallituskaudella pitää koulutuksesta leikata tosiasiaa enemmän kuin viime hallituskaudella, niin silloin on kuitenkin todettava, että tämä kritiikki on eduskunnassa purrut, koska nyt selkeästi on nähtävissä, että hallitus pyrkii siihen, että näitä kasvun hedelmiä voitaisiin sitten täällä koulutuksen puolella käyttää niin, että koulutukselle tulisi lisäpanostuksia. Nämä lisäpanostukset, jotka nyt on annettu, ovat minusta kuitenkin tärkeitä, erityisesti perusopetuksessa. Perusopetuksessa on ollut parhaimpina vuosina jopa 86,5 miljoonaa euroa rahaa tasa-arvon edistämiseen. Nyt parhaimpina vuotena, käytännössä, peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen ja haasteellisimpien koulujen ongelmien [Puhemies koputtaa] hoitamiseen on 25 miljoonaa euroa ja yhteensä 40. Nyt tähän tarvitaan lisäpanostuksia vielä jatkossakin.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä ennen ministereitä edustaja Aalto.

12.41 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa puhutaan paljon lisäpanostuksista. Kysymys ei ole lisäpanostuksista vaan aikaisempien, jo tehtyjen leikkausten pienestä perumisesta. Rahoitusta on leikattu 500 miljoonaa. [Eduskunnasta: Mistä vihreät sen säästäisi?] 50 miljoonaa euroa on palautettu. Tosiasiaa viivan alle jäävät 450 miljoonan euron pysyvät leikkaukset. [Jukka Gustafsson: Koulutus on investointi!] Sen takia ei voi puhua lisäpanostuksista. On toki hyvä asia — iloitsen jokaisesta eurosta — että hallitus peruuttaa omia aikaisempia leikkauksiaan, mutta lisäpanostuksista ei ole kysymys.

Mutta minun kysymykseni arvoisalle ministerille on se, että jos nyt on havaittu Unescon raportissa, TIMSS-raportissa ja Pisa-raportissa isoja ongelmia — sukupuolten välisiä eroja sekä perhetaustan ja asuinpaikan vaikutuksia koulutukseen — niin silloinhan nämä ongelmat ovat syntyneet jo aikaisemmin. Kun puhutaan tulevaisuuden panostuksista, niin pitää kysyä: miten ministeri ja hallitus aikovat näihin asioihin puuttua? Ja sen jälkeen puhutaan lisää myös tulevaisuuden panostuksista, joihin vihreät laittaisivat lisää rahaa 500 miljoonaa.

Puhemies Maria Lohela: Vielä ministeriä ennen edustaja Puumala.

12.42 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän ei kovin pitkälle johda, ja aika monta kertaa tämän debatin olemme käyneet, mutta ehkä se vielä kerran jossakin muodossa voitaisiin käydä. Miksi se ei oikein johda mihinkään: Edellisen

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

hallituksen painopisteenä olivat leikkaukset valitettavasti perustasta. [Krista Kiuru: Samat leikkaukset ovat vielä voimassa, ja lisää on tulossa!] Sehän tapahtui valtionosuuksien kautta, eli silloin se kohdistui kaikista pahiten juuri peruskoulutukseen, siis peruskouluun ja varhaiskasvatukseen. Ne kokoluokathan ovat puolessa miljardissa, ne laskennalliset koulutuksen leikkaukset peruskoulussa. No, sille pantiin nyt sitten stoppi, mutta olemmehan mekin joutuneet tekemään kovia leikkauksia. Siis korkeakoulutuspuolella on ollut tiukkoja leikkauksia. Tuo ammatillisen leikkaus, joka toki oli edellisellä kaudella isompi, jouduttiin viemään maaliin. Mutta kun tämä ei oikein johda mihinkään vertailla, kumpi leikkasi enemmän, niin ehkä sen takia enemmän eteenpäin kannattaisi tässä katsoa. Toivottavasti saadaan suunta nyt isosti muuttumaan, ja siihen nyt tämä budjetti antaa kyllä hyviä emmeitä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

12.43 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Oleellista on nyt se, että käänne on tapahtunut ja menemme valoisampia aikoja kohti ja että rohkeasti kykenemme tässä salissa myöskin viemään läpi sellaisia uudistuksia, jotka vievät koulutusta uuteen aikaan. Kun ajatellaan, miten nopea maailman muutos on, niin siihen ei voida vastata eilisen eväillä vaan on jatkuvasti katsottava tulevaisuuteen, siihen, millaiseen maailmaan lapset ja nuoret koulutuksen kautta valmistautuvat. Ne kaksi asiaa, mihin erityisesti olemme kiinnittäneet huomiota, ovat nimenomaan koulutustason kääntäminen nousuun — ja siihen liittyy myöskin oppimistulosten parantaminen — ja toisena kokonaisuutena tasa-arvon vahvistaminen, lähtien ihan sieltä varhaisista vuosista, koska se on kaikkein vaikuttavinta.

Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja hyvin totesi, edellisellä kaudella ongelma liittyi nimenomaan siihen perustan murentumiseen eli peruskoulun perusrahoituksen heikkenemiseen. Tällä hallituskaudella peruskoulun perusrahoitusta on vaalittu, ja sinne näitä leikkauksia ei ole kohdennettu, vaan pikemminkin on pyritty vahvistamaan nimenomaan peruskoulun kehittämistä ja uusien opetussuunnitelmien toimeenpanoa. Lisäksi tällä hallituskaudella on pystytty panostamaan opettajankoulutukseen, ja se on ollut se meidän valintamme. Eli kun on kärkihankerahoitusta käytössä, niin siitä valtaosa menee nimenomaan opettajien osaamiseen ja täydennyskoulutukseen, koska se on vaikuttavaa muutoksen tekemistä ja tuo samalla tukea opettajille raskaassa työssä. [Antti Rinne: Isompia ryhmäkokoja!]

Samoin varhaiskasvatukseen liittyen: Alkukaudesta jouduimme tekemään säästöpäätöksiä varhaiskasvatuksessa, ja ne eivät varmasti ole olleet kenellekään mieluisia. Mutta sen jälkeen olemme pystyneet muun muassa alentamaan tuntuvasti varhaiskasvatusmaksuja, ensi vuoden alusta jo toista kertaa tällä hallituskaudella, mikä lisää lasten mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatukseen. Se tuo uusia lapsia varhaiskasvatuksen piiriin ja sitä kautta turvaa hyvää perustaa ja pohjaa koulutuspolulle myöhemmissä vaiheissa. Erittäin tärkeä asia on myöskin se, että tunnistamme niiden varhaisten vuosien vahvojen perusvalmiuksien merkityksen ja panostamme seuraavat koulutuspanostukset, joita on mahdollista tehdä, nimenomaan sinne.

Edustaja Gustafssonille haluan todeta, kun hän mainitsi tämän nuorten aikuisten osamishjelman, että nimenomaan on pyritty mieluummin siirtymään pois näistä erillisrahoituksista, jotka eivät ole erityisen vaikuttavia, ja rakentamaan mieluummin kokonaan yhte-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

näinen, uusi ammatillisen koulutuksen rakenne, joka astuu ensi vuonna voimaan ja joka pystyy palvelemaan erilaisia kohderyhmiä, myöskin niitä nuoria aikuisia, joilta on jäänyt tutkinto kesken ja suorittamatta.

Positiiviseen rakennemuutokseen on vastattu erittäin nopeasti ja joustavasti ja tehty merkittävät panostukset Lounais-Suomeen, jotta voitaisiin huolehtia siitä, että... [Krista Kiuru: Siis Varsinais-Suomeen!] — Lounais-Suomeen ja erityisesti Varsinais-Suomeen, koska siellä sitä tarvetta on. — Siellä on nimenomaan haluttu varmistaa, ettei osaajapula nousisi kasvun esteeksi.

Sen haluan vielä nostaa esille, kun aikaa on hyvin vähän ja rajallisesti, että on hyvin tärkeää, että käymme täällä keskustelua siitä, miten näitä monia ongelmia ratkaistaan. Sen sijaan, että täällä joka kerta nostamme esiin ne ongelmat, nyt kaipaisin niitä ratkaisuja, miten mennään eteenpäin. Ja siihen liittyen nämä uudistukset, joista jo mainitsin, nimenomaan tuovat niitä vastauksia: uudet opetussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen kehittäminen, ammatillisen koulutuksen reformi, käynnissä oleva lukiouudistus ja Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030.

Puhemies Maria Lohela: Ja ministeri Terho, myös 3 minuuttia.

12.47 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Tässä muun muassa edustaja Elo viittasi Viron kanssa perustettuun kulttuurisäätiöön. Se on todellakin iloinen asia tänä juhluvuonna. Samoin Elo viittasi audiovisuaalisen alan tuotantotukeen, joka itse asiassa on kilpailevissa Pohjoismaissa osittain vielä vahvempaakin, mutta ollaan silti tyytyväisiä, että meilläkin suunta on nyt oikea, että kulttuurivientiin lisäpanostetaan, koska tämä on tietenkin merkittävä toimiala ja yhä kasvava jatkossa.

Edustaja Andersson viittasi aiempien vuosien budjetteihin mutta oli ilmeisesti tyytyväinen ensi vuoden budjettiin ainakin huoltajakorotuksen osalta, joten en jatka siitä pidempään.

Edustaja Niikko, joka ilmeisesti poistui — ei, on siellä — arvosteli leikkauksia, joista muistutan, että olette itse ollut ne hyväksymässä. Hän myös arvosteli nuorisotakuun neuvottelukunnan hajottamista, mutta neuvottelukunta on uudelleen asetettu sen jälkeen, kun sen puheenjohtaja pyysi eroa, ja olen nimittänyt uuden puheenjohtajan, eli neuvottelukunta toimii aktiivisesti. Mutta jos kärkevässä puheenvuorossanne viittasitte joihinkin yksittäisiin nimityksiin, kuten omaanne, niin muistutan, että tämä on hallituksen neuvottelukunta, joten siinä ei ole edustettuna opposition edustajia. [Jukka Gustafsson: Kuka on puheenjohtaja nyt?]

Gustafsson otti erittäin tärkeän kysymyksen näistä syrjäytyvistä nuorista. Olen eri yhteyksissä tähän useaan kertaan vastannut, mutta esimerkiksi Ohjaamo-toiminnan vakiinnuttaminen on nyt hyvin tärkeä osa tämän ongelman taklaamista. Te otitte esiin sen valtavan kustannusten mittaluokan, jopa 1,4 miljardia vuodessa, joka siis antaa meille kaikille sen ehdottoman ymmärryksen, että kyseessä ei ole pikkuseikka sen enempää inhimillisesti kuin taloudellisesti. Tämän eteen täytyy tehdä henkistä työtä mutta myös panostuksia.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan debattia.

12.49 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin ministeriltä, ovatko strategiarahaston henkilöstöresurssit varmasti riittävät arvioimaan ja seu-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

raamaan näitten hankkeitten kulkua. Olisi erittäin tärkeätä, ja myös toivon sitä, että olisi poliittista ohjausta, että näissä valinnoissa ja hankkeissa olisi painotettu erityisesti sitä, että oppimisvaikeuksissa olevien nuorten ammattiin valmistumista tukevia hankkeita lähtisi nyt liikkeelle, jotta toisen asteen koulutusresurssiin saataisiin erittäin hyviä toimintamalleja tukemaan juuri sitä, että meillä oppimisvaikeuksiset nuoret voivat valmistua ammattiin niin, että me emme saa koulupudokkaita. Sama koskee alakohtaisia erityispiirteitä esimerkiksi metsäkonekuljettajien osalta, missä alalle tarvitaan erityisen paljon uusia ammattilaisia, mutta työssäoppiminen on erittäin kallista. Haluaisin kysyä ministeriltä: onko poliittista ohjausta nyt riittävästi, ja ovatko henkilöstöresurssit riittävät?

12.50 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Amisbarometrissä tuli tärkeää tietoa nimenomaan siitä, miten ammatillisen koulutuksen opiskelijat haluavat kehittää omaa koulutustaan ja omaa toimeentuloaan. On erittäin hyvä, että opintotukimuutokset parantavat nyt nimenomaan toisen asteen opiskelijoitten toimeentuloa. Siellä on myös eniten perheellisiä, varsinkin yksinhuoltajia. Heille tämä huoltajakorotus on erityisen tärkeä, ja sitä on kiiteltä. Erityisen tärkeää on myös se, että siellä on tietysti toivottu lähiopetusta, josta on leikattu jo monina vuosina aikaisemmin, mutta työssäoppiminen oli melkein yhtä tärkeää, eli sitä pitäisi lisätä ja siihen ollaan nyt panostettu. Samaan aikaan, kun on leikattu lähiopetusta, kuitenkin ei ole siirrytty työssäoppimiseen, ja tähän nyt uusi amisreformi puuttuu.

Hyvä puhemies! Olisin koulutuksen saavutettavuudesta puhunut. On kannettu paljon huolta tasa-arvosta opiskelijoitten välillä ja siitä, miten sitä on saatavissa. Erityisesti korkeakoulutuksen osalta meillä on hirveän kova tarve jatkossa. Kun pitää saada korkean koulutuksen omaavia osaajia alueelle, niin miten heille tämä koulutus voidaan turvata? Koulutus myöskin periytyy tällä hetkellä liian paljon vanhemmilta opiskelijoille. [Puhemies koputtaa] Tähän taustaan ja alueelliseen tasa-arvoon liittyen, miten saavutettavuussuunnitelmaa voitaisiin viedä eteenpäin?

12.51 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen työskennellyt 20 vuotta koulutuksen, tutkimuksen, tuotekehityksen saralla Suomessa ja kansainvälisesti, ja koskaan — ennen kuin viimeisen puolen vuoden, vuoden aikana — en ole saanut niin paljon kysymyksiä kyseisen sektorin edustajilta meiltä ja muualta, että mitä Suomi oikein tekee. Tämän sektorin edustajat ovat aika lailla ruvella.

Kuten edustaja Toivola totesi, niin kun kuuntelimme sivistysvaliokunnassa tasa-arvon näkökulmasta peruskoulun ja varhaiskasvatuksen asioita, kuva oli heikko. Se oli itse asiassa heikompi kuin mihin ainakaan itse olin varautunut. Kaikki asiantuntijalausunnot puolisivat sitä. Näin ollen on hieman hämmentävää kuunnella tätä keskustelua, kun toisaalta opetusministeri puhuu valoisasta ajasta ja uudistuksista ja toisaalta hänen puoluetoverinsa, arvostamani sivistysvaliokunnan jäsen Multala puhuu, että katsotaan rauhassa tehtyjen muutosten vaikutukset. Eli ollaan tekemässä uudistuksia ja halutaan kuunnella vaikutuksia, ja sitten toisaalta ollaan leikattu ennennäkemättömällä tavalla. Kysyisin kyllä tässä kohtaa ministeriltä: uskotteko te todella tasa-arvon ja osaamistason nostamiseen tällä budjetilla, näillä panostuksilla, jos luette [Puhemies koputtaa] sivistysvaliokunnan kuulemisten tulokset?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

12.53 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, kuten nostin esiin, tämä on kaikkien yhteinen huolenaihe. Mielestäni edustaja Aalto totesi aivan osuvasti, että tämä kehityshän on lähtenyt väärään suuntaan jo vuonna 2006 eli paljon ennen tämän hallituskauden alkamista. Olen aivan vakuuttunut siitä, että opetusministeriössä paneudutaan tähän asiaan ja pyritään miettimään niitä toimenpiteitä, joilla tasa-arvoa koulutuksessa pystytään lisäämään, ja siitä osoituksena on muun muassa se, että ministeri on lisännyt 25 miljoonaa euroa koulutuksen tasa-arvon lisäämiseen ja sen lisäksi valtiovarainvaliokunta lisäsi sinne vielä lisäksi 2 miljoonaa euroa. Mutta raha ei valitettavasti kuitenkaan ole se ainoa asia, joka tähänkään asiaan auttaa. Pitää vielä kuitenkin tuoda esiin se, että yleissivistävän koulutuksen perusrahoituksesta tämä hallitus ei ole leikannut. [Krista Kiuru: Onpas!]

12.54 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laadukas koulutus vaatii riittävät resurssit, ja siksi on ymmärrettävää, että täällä puhutaan paljon myös rahasta, sillä rahaa tarvitaan. Me tiedämme kaikki, että koulutuksesta on aiempinakin vuosina leikattu paljon, mutta tämä hallitus on leikannut vielä lisää. Se, että nyt laitetaan lisää rahaa, on hyvä asia, mutta kannattaa muistaa, että se on vain kymmenesosa siitä, mitä leikkaukset ovat olleet. Ja yksi huoli on se, että on paljon erilaista hanke- ja kehittämisrahoitusta, joka sinänsä on ihan hyvä, mutta kun me tarvitsisimme sitä perusrahoitusta jokaiselle asteelle. Vain siten voimme taata riittävän laadukkaan koulutuksen kaikille.

Täällä on ollut suuri huoli siitä, että alueelliset erot lisääntyvät, ja se on aivan totta. Osa kunnista on voinut paikata näitä leikkauksia, mitä hallitus on tehnyt varhaiskasvatukseen, mutta osa ei. Ja tämä olisi äärimmäisen tärkeätä, että me valtakunnallisesti takaamme joka puolelle Suomea kaikille subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden, [Puhemies koputtaa] riittävän laadukkaan varhaiskasvatuksen. Niin pidämme kiinni tasa-arvosta.

12.55 **Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jo kerrottiin se ihan oikea tieto, että pääkaupunkiseutu, Pirkanmaa ja Lounais-Suomi saavat nyt kyllä [Jari Myllykoski: Varsinais-Suomi!] — Varsinais-Suomi mukaan luettuna tietystikin — opiskeluvolyymiä lisää ammatillisen koulutuksen osalta. Se on perusteltua. Samaan aikaan tapahtuu toisaalta se, että Itä-Suomi, Ylä-Savo mukaan luettuna, menettää opiskelijavolyymiä. Tämä on sikäli hankala asia, että tämä alue, Ylä-Savo, on erittäin vankkaa kansainvälisen vientiteollisuuden aluetta. Siellä on hyviä yrityksiä, jotka tarvitsevat runsaasti lisää osaavaa työvoimaa. Se on niille aivan elinehto. Tämän vuoksi varsinkin metalli-, teknologia- ja logistiikkapuoli tarvitsisivat lisää opiskelijoita, jotta yritykset voisivat saada hyvää työvoimaa ja voisivat menestyä jatkossa, viedä enemmän ja enemmän ulkomaille. Minä kysyn: rouva ministeri, onko tälle ongelmalle tehtävissä jotakin suhteellisen lyhyenä aikana vaiko ei?

12.56 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä on puhuttu eri hallitusten toimista, mutta kysymys on tietenkin siitä, että viime vaalien alla kaikki puolueet sitoutuivat koulutuslupaukseen tv-ruutujen ääressä. Se on se iso kysymys. Samaan aikaan, kun se koulutuslupaus petettiin, nähtävästi joku muu lupaus päätettiin toteuttaa, ja se oli se, että suomalaista yhteiskuntaa, sen kilpailukykyä, sen tulevaisuutta, ryhdyttiin hoitamaan parantamalla näennäisesti kustannuskilpailukykyä palkkoja alentamalla, lomarahoja leikkaamalla ja siirtämällä työntekijöiden piikkiin työnantajien velvoitteita. Koulutuspuolella

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Suomi on menettänyt maineen sekä todellisen kyvyn tutkimuksen, osaamisen ja koulutuksen yhteiskuntana. Ja kysymys kuuluu: pystytäänkö näillä pienillä pakkauksilla, kymmenyksen paikkauksella menneisiin leikkauksiin, palauttamaan sen paremmin tätä mainetta kuin ennen kaikkea sitä todellista sisältöä, että Suomi palaisi sivistyksen, koulutuksen ja tutkimuksen yhteiskunnaksi?

12.57 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Painopiste on koulutuksessa ja sivistyksessä, ja on hyvä, että nyt pystytään ohjaamaan sinne lisää resursseja. Esimerkiksi varhaiskasvatustuksumaksujen alentaminen tuo lähes 7 000 perhettä maksuttoman varhaiskasvatustuksen piiriin ja ihan tavallisen keskituloisen suomalaisen perheen vaka-maksut laskevat yli 1 200 euroa. Olen myös tyytyväinen siihen, että urheiluun panostetaan ja tehdään myös selonteko, missä vähän laajemmin pystytään katsomaan tätä kokonaisuutta. Kiitos siitä ministeri Terholle.

Mutta kyllä tämä vihreiden koulutuspopulismi menee aina vain pidemmälle. Miksi te ette, puheenjohtaja Aalto, puhu lainkaan siitä noin miljardista, joka sivistyksestä ja koulutuksesta säästettiin, kun te olitte hallituksessa? Miksi te ette aloita perumista siitä, [Välihuutoja vasemmalta] vaan te keskitytte vain tämän hallituksen politiikkaan? Aloittakaa sieltä, missä olette itse tehneet säästöjä.

12.58 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastan edustaja Heinosenelle, ja minusta on hyvä asia, että kokoomuksen edustajat muistavat myös viime vaalikaudelta. Viime vaalikaudella kaikki puolueet tekivät virheitä, ja koulutuksesta leikattiin niinkin paljon — siinä myös vihreät olivat mukana, minä myönnän tämän aivan avoimesti. Ja siinä tapahtui niin, että jossain vaiheessa kaikki puolueet tulivat siihen johtopäätöksen, että nyt on leikattu liikaa, [Krista Kiurun välihuuto — Jukka Gustafsson: Juuri näin!] tehdään koulutuslupaus sen takia, että on leikattu liikaa, ettei jatketa virhettä, tehdä virhetä virheen päälle. Sen takia tehtiin koulutuslupaus, jonka te, arvoisat kokoomukset edustajat, menitte antamaan. [Timo Heinonen: Myös te!] — Myös vihreät teki koulutuslupauksen, me pidämme siitä kiinni. Osoituksena siitä olemme meidän tulevaisuusbudjetissamme laittaneet puoli miljardia euroa lisää koulutukseen ja puhumme koulutuksen puolesta kaikilla opintoasteilla tässä ja nyt. Vaihtoehtobudjetin kautta pyrimme kertomaan, mimmoisia konkreettisia keinoja myös opetuksen sisältöihin voimme tehdä, mutta myös euroista pitää puhua, kun kysymys on koulutuksesta.

12.59 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kun täällä on nyt todettu, tällainen koulutuslupaus tuli annettua kaikkien puolueitten toimesta, koska viime vaalikaudella todettiin jo leikatun liikaa koulutuksesta. Sen myönnän, olen pahoillani siitä, että näin tuli tehtyä. Vaalien jälkeen vappuna nykyinen opetusministeri piti puheen, jossa hän totesi, että tehdään arvovalinta, ei leikata koulutuksesta. Tämä koulutuslupaus on rikottu moneen kertaan tämän hallituksen toimesta. Miljardi euroa vuositasolla on leikattu koulutuksesta. Se on huikea summa ja vienyt koulutusta huomattavasti väärään suuntaan. Tämän hallituksen aikana sanat uudistaminen ja kehittäminen koulutukseen liittyen ovat saaneet täysin uuden merkityksen. Ne ovat nykyään synonyymeja leikkauksille, [Sari Sarkomaa: Väheksytte uudistuksia!] huonolle koulutuspolitiikalle.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Arvoisa puhemies! Minä todella toivon, että hallitus tarkistaa omaa linjaansa ja palauttaa ne leikatut rahat sillä tavalla, että tämä koulutuslupaus täyttyy, jonka myös kokoomus antoi ja josta puhuttiin arvovalintana opetusministerin puheessa.

13.00 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on Suomen eduskunta, ei museo. Me emme pelasta suomalaista sivistystä katsomalla peruutuspeiliin ja muistelemalla menneitä. [Välihuutoja — Jukka Gustafsson: Edustaja Heinonenhan sen aloitti! — Timo Heinosen välihuuto] On todella tärkeää, että me nyt toteamme ne teot, joita nyt on tehty. Käänte on tapahtunut. [Eduskunnasta: Mikä käänte?] Koulutukseen ja sivistykseen panostetaan enemmän. Käänte on tapahtunut [Krista Kiuru: Mikä käänte?] — siinä, ministeri Kiuru, että teidän aikananne oli aika pimeä aika, silloin uudistukset olivat jäissä. Nyt viedään uudistuksia eteenpäin.

Olen erittäin tyytyväinen, arvoisa puhemies, että sivistys- ja tiedejaostossa saimme vielä panostettua 10 miljoonaa euroa lisää sivistykseen ja koulutukseen, perusopetukseen, varhaiskasvatukseen ja erityisesti siihen, että neuvoloissa jaetaan tietoa lukemisen merkityksestä. On tärkeää, että jokainen lapsi osaa lukea ja perheessä myöskin luetaan lapsille. Toivon, että ministeri Grahn-Laasonen kertoo niistä muista toimista, mitä lukutalkoissa tehdään, koska lukeminen on kaiken oppimisen perusta. On tärkeää, että 100-vuotiaassa Suomessa jokainen lapsi oppii hyvin lukemaan.

Puhemies Maria Lohela: Jokainen saa vuorollaan sen puheenvuoronsa, edustaja Rinne seuraavaksi.

13.01 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaa puheenvuoro on juuri sitä uusiokieltä, jolla täällä on nyt opittu tämän vaalikauden aikana koulutuksen asioista puhumaan: uudistaminen ja leikkaaminen ovat synonyymejä. Tälle hallitukselle kehittäminen ja leikkaaminen ovat synonyymejä, kun puhutaan koulutuspolitiikasta.

Arvoisa puhemies! Nyt on aika keskittyä siihen tulevaisuuteen. Olemme kaikki tehneet virheitä viime vaalikaudella ja siitä taaksepäinkin, mutta nyt on aika katsoa eteenpäin. Tämän hallituksen tulisi pitää se lupaus, joka annettiin ennen vaaleja ja josta ministeri Grahn-Laasonen puhui arvovalintana vaalien jälkeen vappupuheessaan. Nyt on oikea aika tehdä valinta, jossa perutaan niitä leikkauksia, jotka ovat johtaneet tuhansien ihmisten työpaikkojen menetykseen ja yliopistoissa siihen, että tutkintotodistuksia ei saa ulos, kun ei ole niitä kirjoittavia ihmisiä. Teillä on valta tehdä asioihin korjauksia — tehkää, ministeri Grahn-Laasonen, älkää höpöttäkö uudistamisesta ja kehittämisestä, kun puhutte leikkauksista.

13.02 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sen ymmärtää, että tämä on kokoomukselle kiusallinen asia ja aihe, [Vasemmalta: Sivistyspuolue!] sillä eduskunnassa on vain yksi puolue, jolla on kontrollaan sekä kaikki edellisen kauden koulutusleikkaukset että kaikki tämän kauden koulutusleikkaukset. Siinä välissä se antoi koulutuslupauksen, jonka siis petti, ja sitten on täällä salissa syyttämässä muita puolueita koulutuspopulismista. Aivan käsittämättömiä puheenvuoroja. [Suna Kymäläinen: Taito se on sekin!]

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Arvoisa puhemies! Tässä on pidetty erittäin hyviä puheenvuoroja perusopetuksen tilasta sekä huolesta liittyen erkaantuviin oppimistuloksiin ja myöskin oppimistulosten tason laskuun. Asiantuntijakuulemisissa on varsin painokkaasti tuotu esille varhaiskasvatuksen merkitystä myöskin perusopetuksen oppimistulosten ja tasa-arvon osalta. Tältä osin tämän hallituksen politiikka on ollut poikkeuksellisen epäjohdonmukaista. Se on myöskin johtanut siihen, että varhaiskasvatuskäytännöt ovat eriarvoistuneet kentällä eri puolilla Suomea. Ministeri Grahn-Laasonen, oletteko valmiita uudelleen tarkastelemaan sitä erittäin haitallista päätöstä, jonka teitte jo vaalikauden alussa rajoittaessanne [Puhemies koputtaa] subjektiivista päivähoito-oikeutta?

13.04 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen tarve on kasvussa koko Suomessa, ja reformia todellakin tarvitaan monessa suhteessa.

Kainuun kansantuotteen kasvu oli nopeinta Suomessa vuonna 2016. Arvonlisäys oli jopa 7 prosenttia, joka on yli kaksinkertainen muuhun Suomeen nähden. Tätä taustaa vasten voi ajatella sitä, että meillä on myös tällä hetkellä tarvetta metallialan, matkailualan, ohjelmistoalan ja kuljetusalan osaajista, ja meillä ammatillinen koulutus on vielä suhteessa pienempää kuin muualla Suomessa, keskimäärin, ja sitä supistetaan koko ajan. Sitten vielä otetaan huomioon se, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuneet ovat mieluummin siirtymässä etelän suuntaan kuin pohjoisen suuntaan, joten tarve koulutukseen just nimenomaan tällaisella paikkakunnalla on suurempaa kuin keskimäärin. Pyytäisin tähän mielipidettä arvoisalta ministeriltä.

13.05 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen kyllä nyt tätä maalailua, jossa yritetään kuvata koko hallituksen koulutuspolitiikka leikkauksiksi. Nythän toteutetaan esimerkiksi tämä ammatillisen koulutuksen uudistus, joka on tämän vaalikauden merkittävin koulutuspoliittinen uudistus. [Naurua — Välihuutoja vasemmalta] Tässä uudistetaan koko lainsäädäntö, ja sen on tarkoitus astua ensi vuonna voimaan. Ja sehän tulee mitä tärkeimpänä ja keskeisimpänä ajankohtana itse asiassa voimaan: nyt kun meillä talous kasvaa uudelleen ja työvoiman kysyntä kasvaa Suomen eri alueilla, tätä uudistusta todella tarvitaan. Olisinkin kysynyt ministereiltä — viittaen samaan, mihinkä tässä edellä edustajat Kääriäinen ja Suutari jo viittasivat: kuinka voisimme sitten alueellisesti vielä varmistaa, että meidän teollisuus ja muut kasvavat toimialat saavat sitä työvoimaa, nimenomaan sitä ammatillisen koulutuksen saanutta työvoimaa, mitä siellä tarvitaan, ettei se ole sitten sen talouskasvun esteenä, mikä meillä tässä nyt on käsillä ja varmasti vielä kiihtymäänkin päin?

13.06 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformissa valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanossa varmistetaan laadukas ja riittävä lähiopetus. Samaa kiinnittävät huomiota myös monen alan kouluttajat, kuten sähkö-, elektroniikka- ja tietotekniikka-alan koulutustoimikunta esimerkiksi: "Sähköalan ominaispiirteistä johtuen yksin työssäoppimisella ei voida paikata lähiopetuksen vähenemisen seurauksena syntyviä aukkoja osaamisessa. Säädösten mukaisten turvallisten työtapojen opiskelu ja harjoittelu edellyttää lähiopetusta ja -ohjausta sekä turvallista oppimisympäristöä, koska taitoja ei voida opiskella itsenäisesti tai tehdä etäopiskeluna opiskelijan tai hänen lähipiirinsä turvallisuutta vaarantamatta. Jo nyt alan perustut-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kinnon suorittaneiden osaamisessa on havaittu vakavia puutteita, ja opiskelijoiden työssäoppimisjaksoja on jouduttu kasvavassa määrin keskeyttämään, mikä on johtanut haluttomuuteen ja suureen varautuneisuuteen ottaa ylipäättään työssäoppijoita yrityksiin." Siksi onkin tärkeää, että reformia seurataan ja tehdään muutoksia, jos tarvitaan, jotta meillä olisi tulevaisuudessakin [Puhemies koputtaa] työntekijöitä, joista me voimme olla ylpeitä.

13.07 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ensin todeta, että viime hallituskaudella toteutettu nuorten aikuisten osaamisohjelma oli erittäin vaikuttava. Useampi tuhat nuorta aikuista sai toisen asteen koulutuksen ja tutkinnon, ja tutkitusti näiden nuorten aikuisten työurat pitenevät usealla vuodella, kun he pääsevät sen toisen asteen koulutuksen läpi. [Krista Kiuru: Eli oli vaikuttavuutta!]

Sitten haluaisin todeta, että jos tehdään todellinen tulevaisuusinvestointi, niin nyt pitäisi panostaa niihin 69 000 nuoreen aikuiseen, joilta puuttuu koulutus- tai työpaikka ja joilla on epäusko tulevaisuutta kohtaan. Voisimmeko me laatia tällaisen polku tulevaisuuteen -ohjelman hallituksen toimesta, laajemmalla yhteistyöllä, johon liittyisivät myös työmarkkinajärjestöjen omat sopimusalaiset toimenpiteet, joilla he rohkeasti myös madaltaisivat sitä kynnystä, että nuoret pääsevät koulutukseen ja työhön, ja kolmas sektori voisi olla tässä mukana? Voitaisiko tällainen konkreettinen ohjelma tehdä kehysriihen mennessä ja laatia se hyvällä yhteistyöllä? Se olisi todellinen tulevaisuusinvestointi niihin kustannuksiin nähden, mitä tästä voi seurata, jos nämä nuoret aikuiset [Puhemies koputtaa] syrjäytyvät.

13.08 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen uudistushankkeet koulutuksen parissa ovat aivan tervetulleita, mutta tietysti tärkeintä on kuitenkin turvata perusrahoituksen riittävä taso. Uudistusten tahti koulutuspuolella on kiivas, emmekä me vihreät uudistuksia vastusta — täytyy vain todeta, että hetimitäin tulee sellainen vaikutelma, että nyt on meneillään sellainen irrallisten uudistusten sarja ilman kokonaissuunnitelmaa. Eri koulutustasoilla tahti on siinä mielessä kovaa, uusia uudistuksia tulee vaikkapa lukiopuolella sitä tahtia, että edellisestä ei ehditä kerätä kokemuksia: digitalisaatio, sähköisiin kirjoituksiin siirtyminen, uudet opsit, lukiokokeilu ja nyt jo lukiouudistus. Kysyn ministeriltä: onko olemassa kokonaissuunnitelmaa Suomen koulutusjärjestelmän kehittämisestä?

13.09 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ollaan todettu, että katse eteenpäin tulevaisuuteen, ja fine, olen samaa mieltä. Siksi muutama isompi, periaatteellisesti hyvin merkittävä asia mielestäni vaatii toimenpiteitä, joista ensimmäisenä on varhaiskasvatus. Vielä tämän kauden aikana tulisi tehdä päätöksiä siirtymisestä osittaiseen maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Pystyykö hallitus tähän? Toinen asia: koulutuksen tasa-arvo vaatii kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä toimenpideohjelmaa. Valmisleeko hallitus tällaista kokonaisvaltaista ohjelmaa? Kolmas asia: Korkeakoulutuksen visio 2030. Milloin nähdään hallituksen esityksiä, jotka vastaavat olemassa oleviin ongelmiin? Nyt hallituksella on tuhannen taalan paikka kertoa eduskunnalle tulevista kehittämishankkeista, joilla tähdätään tulevaisuuteen.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Gustafsson, ja sitten ministereiden puheenvuorot.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

13.10 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Yleensä ei kannata lähteä selittämään, mutta minua loukkaa se, kun täällä kokoomuksen taholta todetaan, että uudistukset ovat olleet jo pitkään jäissä. Minä listasin 5—6, jotka esimerkiksi minun ministeriaikanani käynnistettiin: Varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Teimme peruskoulun tuntijakomuutoksen, ja valmisteltiin uusi opetussuunnitelma. Käynnistettiin massiivinen tasa-arvo-ohjelma, ennenkuulumaton. 86 miljoonaa ryhmäkokojen pienentämiseen. [Timo Heinonen: Katsotaan tulevaisuuteen!] Korkea-asteen rahoitusjärjestelmä uudistettiin. Toteutin hallitusohjelman ulkopuolelta työrauhalainsäädännön, jolla opettajien oikeuksia puuttua kouluongelmiin lisättiin. Lista on paljon pidempi, niin että lopettakaa tällainen jonninjoutava aliarviointi.

Sitten ministeri Terholle: VOS-uudistus on tulossa. [Puhemies koputtaa] Nyt tarvitaan porkkanarahaa sinne. Mitä sanotte tähän?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia. [Jukka Gustafsson: No pitää totuus sanoa! No hei, kamoon! — Naurua — Välihuuto] — Nyt on ministeri Grahn-Laasonen vuoro.

13.11 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kohdistan sanani erityisesti edustaja Rinteelle. Te voitte kyllä irvailla ja naureskella täällä hallituksen kehittämistyölle, [Sari Sarkomaa: Nauretaan uudistuksille, vakavalle aiheelle!] mutta teillä ei ole kyllä siihen varaa. Edellisellä hallituskaudella yritettiin uudistaa koulutuksen rakenteita, mutta viime kädessä äänestitte omia esityksiänne vastaan täällä eduskunnassa, eikä niistä tullut mitään, ja ne siirtyivät perinnöksi tälle hallituskaudelle, myöskin ne ammatillisen koulutuksen leikkaukset. Toteutettiin reformi, vietiin se läpi määrätietoisesti yhteistyössä koulutuksen kentän kanssa, ja se tulee ensi vuoden alusta voimaan. Ja nyt teidän täytyy vastata myöskin siihen kysymykseen, pitäisikö nämä uudistukset, jotka ovat käynnissä, teidän mielestänne jättää tekemättä: uudet opetussuunnitelmat perusopetuksessa ja lukiossa, jotka ovat ammattilaisten tekemiä, [Jukka Gustafsson: Nehän on edellisen hallituksen aikana valmisteltu, ne on hyvät!] ammatillisen koulutuksen reformi, jonka juuri mainitsin? Pitäisikö jättää varhaiskasvatusmaksujen alentaminen tekemättä? Pitäisikö perua viime viikolta opetusyhteistyölaki, joka lisää korkeakoulujen opetusyhteistyötä? Pitäisikö teidän mielestänne jättää tekemättä nämä panostukset, jotka ensi vuoden budjettiin on kanavoitu? Uskonpa, että ei pitäisi, koska koulutuksessa pitää päästä nyt eteenpäin. On totta, että sekä tämä että edellinen, teidän valtiovarainministerikaudellanne toteutettu leikkaus ja opetusministerikaudellanne toteutetut leikkaukset ovat ikäviä asioita, eikä kukaan varmasti niihin halua palata, mutta nyt pitää päästä eteenpäin ja viedä koulutusta uuteen aikaan.

Näitä koulutuspanostuksia ensi vuoden budjettiin saatiin maltillisesti, mutta kuitenkin merkittäviä kohdennuksia on valittu siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla tukisivat näitä uudistuksia, jotka ovat käynnissä, muun muassa opettajainkoulutuksen lisäpanostukset, joita ei aikaisemmin ole ollut, sekä perusopetukseen että ammatillisen koulutuksen kentälle reformia tukemaan. [Timo Heinonen: Kiitos niistä!] Lukion uudistaminen on aivan välttämätöntä, koska lukion vetovoima hiipuu ja oppimistulokset ovat laskussa. Lukion osalta on tunnistettu muutamia muitakin ongelmallisia kohtia, muun muassa se, että seitsemän kymmenestä ei jatka opiskelua seuraavana syksynä eli se sujuva siirtymä ei toteudu lukiosta korkea-asteelle, ja se ahdistaa monia ja lisää uupumusta monille nuorille.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Nuorten aikuisten osaamisohjelmasta totean vielä, että erillisohjelmissa pyritään siihen, että järjestelmä toimisi ja pystyisi palvelemaan erilaisia kohderyhmiä. Ja kiitos erinomaisesta puheenvuorosta edustaja Ihalaiselle. Vastaan ja totean siihen, että näihin toimiin ammatillisen koulutuksen reformi pystyy nyt ryhtymään ihan uudella tavalla. Ensi vuoden budjetissa on tuhat opiskelijavuotta myöskin nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja nuorisotyöttömyyden estämiseen ja ammatilliseen koulutukseen. Hyvin hoidettu julkinen talous, velkaantumisen taittaminen, työllisyyden parantaminen ja työttömyyden vähentäminen tuottavat niitä verotuloja, joilla pystytään rahoittamaan tulevaisuuden koulutusta.

Tämä hallitus lupasi kääntää Suomen suunnan, ja se on nyt tapahtumassa. Talous kasvaa, työllisyys vähenee ja koulutuksessakin ollaan päästy eteenpäin sekä uudistuksissa että ensi vuonna myöskin valoisammin lisäresurssein.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Terho, myös 3 minuuttia.

13.15 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! En taida tarvita 3:a minuuttia, sen verran paljon enemmän ovat kohdistuneet toiselle ministerille kysymykset.

Vuosiuudistuksesta kuitenkin, arvoisa edustaja Gustafsson, kun osoititte nimenomaan minulle tästä kysymyksen: Varmasti olettekin seurannut prosessia, joka on ollut pitkä, ja nyt se huipentuu siltä osin alkuvuodesta, eli 17.1. saan nyt sitten tämän asiantuntijoiden raportin ja suositukset toimenpiteistä. Sen jälkeen pystyn kommentoimaan yksityiskohtaisemmin. Tässä kohtaa voin vain todeta, että odotetaan sinne ja aloitetaan sitten tämä yksityiskohtaisempi keskustelu.

Sitten on tuotu esiin nämä syrjäytymisvaarassa olevat tai jo osittain syrjäytyneet nuoret. Luettelen vain lyhyesti jälleen kerran sen pitkä toimenpiteiden tai oikeastaan ohjelmien listan, mitä meillä näiden NEET-nuorien suhteen on. Meillä on harrastustakuuta, meillä on Ohjaamo-toimintaa, meillä on Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihanke, meillä on valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma, eli kyllä tätä on huomioitu hyvin laajasti meidän toimissamme.

Yleisesti voin keskustelusta todeta, että sehän noudattaa tuttua kaavaa. Opposition vaaliohjelmat olisivat kuulemma muuttuneet sellaisinaan hallitusohjelmaksi, menneitä muistellaan ja tulevia suunnitellaan. Kuitenkin huomaan, että se yhteisymmärrys täällä on opposition ja hallituspuolueiden kesken täysin rikkumaton, että Suomen tulevaisuus tulee perustumaan korkeaan koulutustasoon ja osaamiseen. Siinä mielessä tilanne on hyvin lohdullinen, että meillä on kaikilla yhteinen visio siitä, mihin suuntaan tätä maata tulee viedä, ja ymmärrys siitä, että kaikki pitää pitää mukana.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan debattia, ja nyt tähän alkuun otetaan niitä edustajia, jotka eivät ole vielä saaneet osallistua tähän keskusteluun.

13.17 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on käyty kyllä ansiokkaasti historioita läpi, mutta kiinnittäisin, arvoisat edustaja kollegat, huomiota siihen, että valtiontalouden ja julkisen talouden tila on parantunut. Aivan kuten ministerit ovat ansiokkaasti tässä tuoneet esille, kun talous maassa paranee, työtä on ihmisillä, verotulot kehittyvät, se vääjäämättä ja suoraan tulee myös positiivisena tuloksena kuntien talouteen. Kunnathan ne ovat tässä maassa, jotka opetuksen op-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

pilailleen, lapsille, järjestävät. Sitä kautta, kun kuntatalous voi hyvin, sinne palkataan uutta työvoimaa, tehtävänsä osaavaa pätevää opettajaa kuntaan, kouluavustajia, laitetaan koulu- ja kuntoon ja niin edelleen.

Olisi kyllä näin joulun alla hyvä, arvoisat opposition edustajat, että jonakin päivänä tekin havahtuisitte siihen, että monta hyvää asiaa on tapahtunut, eikä syynä ole joulun vaan se, että täällä ihan aidosti talous on parantunut. Teidän tulee olla kärsivällisiä. Ymmärrän minä sen, että se tuskaa tuo teille, kun kaikki menee parempaan suuntaan. Mutta ei se huutamalla huonoksi muutu, koska joulun on kuitenkin tulossa.

13.18 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri ilmestyneessä selvityksessä päivähoitoon säästöpäätösten vaikutuksista on tullut esille samoja ongelmia kuin minulle on kerrottu käydessäni tutustumassa nyt seitsemässä päiväkodissa viimeisten kuukausien aikana. Monessa päiväkodissa nykyinen tilanne on kuvattu huolestuttavaksi, joissain sitä on sanottu jopa kriittiseksi. Ryhmäkoot ovat kasvaneet, lasten leivottomuus on lisääntynyt, lapsia tulee ja menee, pysyviä ryhmiä ei pystytä muodostamaan, aikuiset ovat uupuneita, pieniä lapsia ja esikoululaisia saattaa olla aivan samassa ryhmässä. Meniköhän tämä nyt ihan oikein, koska laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen riippuu nyt siitä, missä kunnassa lapsi sattuu asumaan? Jossakin kunnassa näitä säästöjä ei ole tehty ja joissakin nämä on tehty. Olisiko nyt ihan oikeasti syytä perua nämä säästöpäätökset, koska nämä tuhoavat meidän yhdenvertaisen varhaiskasvatuksemme?

13.19 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen korkeakoulukentässä tapahtuu tärkeä ja merkittävä rakenteellinen uudistus, kun vuoden 2019 alussa nykyiset Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto yhdistyvät. Yliopistosta tulee samalla Tampereen ammattikorkeakoulun pääomistaja. Tampereelle luodaan kansainvälinen [Pia Viitanen: Onko riittävä rahoitus?] laadukkaan opetuksen ja korkeatasoisen tutkimuksen korkeakoulu yhteisö, jossa syntyy osaamista yhteiskunnan ja tulevaisuuden työelämän tarpeisiin. Tämä jos mikä on sellainen tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaava hanke, jota täällä on peräänkuulutettu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa hanketta nelivuotisella strategiarahoituksella, joka on vuositasolla 5,5 miljoonaa euroa. Tampereen korkeakoulusäätiön oman arvion mukana rahoitustarve olisi kuitenkin 16,5 miljoonaa euroa vuodessa. Kysynkin ministeriltä, miten korkeakoulusäätiön arvio rahoitustarpeesta on [Puhemies koputtaa] huomioitu ministeriössä. [Antti Rinne: SDP:n vaihtoehtobudjetissa kyllä!]

13.20 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän äskeiseen puheenvuoroon todettakoon, että SDP:n vaihtoehdossa tämä rahoitus olisi riittävä. On käsitettävä, ettei tälle ainutkertaiselle uudistukselle, oikealle uudistukselle anneta riittävä rahoitusta.

Puhemies! Minun on kyllä pakko sanoa, ministeri Grahn-Laasonen, teille, että joskus pieni nöyryys ei olisi pahitteeksi, pieni nöyryys sen suhteen, että te olette tehneet miljardi- luokan leikkaukset koulutukseen sen jälkeen kun rikoitte koulutuslupauksenne, minkä kookoomus antoi. Oletteko te vielä niin oman vappupuheenne huumassa — kun lupasitte, että enää ei leikata koulutuksesta ja tehdään arvovalinta — että te ette kerta kaikkiaan edes muista, että olette kurjistaneet kovin pahasti nyt koulutusta kauttaaltaan ja kaikki asiantuntijat ovat erittäin kriittisiä arvioita siellä valtiovarainvaliokunnassa ja myös sivistys- ja tie-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

dejaostossa antaneet näistä koulutusleikkauksista? Ei se auta, että sanotaan, että nyt on pirsteää menoa, jos pohjaa on nakerrettu. Ammattikoulutuksesta lähiopetusta on leikattu, [Puhemies koputtaa] ryhmäkokorahat ovat pienemmällä tasolla kuin viime kaudella, opettajien lomarahat on viety. Tämäkö on tätä kokoomuslaista sivistyspolitiikkaa?

13.21 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisi todellakin toivottavaa, että me rupeaisimme katsomaan tulevaisuuteen ja pikkasen rakentavasti [Vasemmalta: Hei me kehitetään, hei me leikataan!] sen sijaan, että katsotaan menneisyyteen, koska nythän on jo todettu, että meillä kaikilla on siinä peiliin katsomista. [Välihuutoja] Täällä on onneksi tullut tulevaisuuteen katsovia puheenvuoroja — ihan hyvä — ja yksi hyvä esimerkki oli edustaja Ihalainen, joka mietti tulevaisuutta analysoiden. Miettiäkää jokainen nyt, arvoiset opposition edustajat, ja tehkää joku rakentava ehdotus, ja saadaa sillä lailla tätä keskustelua eteenpäin.

Yksi kysymys arvoisalle ministeri Grahn-Laasoselle: Nythän yksi asia on ollut hyvä — ja moni muukin, mutta yksi asia erittäin hyvä — nimittäin se, että kasvu on lähtenyt liikkeelle ja panostetaan esimerkiksi Varsinais-Suomeen näitten hankkeiden osalta, että saadaa nopeasti työvoimaa kasvualoille. Yksi asia elinkeinoelämässä on kuitenkin se, että se leviää nopeasti koko Suomeen alihankintaketjujen kautta, ja yksi keissi esimerkiksi Pirkanmaalla on se, että me tarvitsisimme nopeasti tällaisten muuntokoulutuspaikkojen rahoitusta, [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta olisi hyvä viedä, koska kaikki paikat täyttyvät nyt.

13.22 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erityisen huolissani kustannusrakenteeltaan kalliin ammatillisen koulutuksen puolesta. Miten sille käy ensi vuonna, kun rahoitus leikataan mutta reformin vaikutukset eivät vielä näy? Erityisesti logistiikka-, maarakennus-, metsä- ja kaivosalan koulutuksessa laitteita tarvitaan erityisen paljon, ja niiden hankintaa pitää pystyä tekemään ja koulutusta antamaan. Kalusto on kallista, mutta näillä aloilla on usein erityisen hyvä työllistyminen, eli se on elinkeinorakenteen ja elinkeinoelämän kannalta erittäin tärkeätä koulutusta.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen merkitys koko elämän kannalta ja koko yhteiskunnan kannalta on viime vuosien aikana ymmärretty aikaisempaa paremmin. Se on erityisen tärkeää lasten sosioekonomisten erojen tasoittamiseksi ja yhtäläisten elämän edellytysten varmistamiseksi. Nyt olisi oikea aika perua varhaiskasvatusoikeuden rajausta, kuten monet kunnat ovat tehneet. Nämä lasten eriarvoisuutta lisäävät säästöt ovat minimaaliset, vaikutukset ovat huonot, ja tämä periaate [Puhemies koputtaa] on järkyttävä. [Suna Kymäläinen: Rakentava ehdotus!]

13.24 Kaj Turunen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Terho tässä luetteli pitkän listan nimenomaan nuorten syrjäytymisen estämiseksi tehdyistä toimenpiteistä, mutta se jäi siltä osin vajaaksi, että oli vielä yksi siihen listaan lisättävänä. Ministeri ei varmaan sitä tiennyt, koska valtiovarainvaliokunta on sen lisännyt: 400 000 euroa nimenomaan tähän nuorten syrjäytymiseen liittyen. [Antti Rinne: Oho oho!] Ja määräraha on tarkoitettu syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten auttamiseen, ja tämä on tarkoitus tehdä yhden luukun periaatteella niin, että siinä ovat myöskin sairaanhoitopiirit, kolmas sektori, kunta tai kaupunki tai TE-keskus mukana. Eli yhteistyötä tehdään viranomaisten kanssa tässä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Edustaja Ihalainen teki hyvän ehdotuksen, mutta näiltä osin hallitus on jo toiminut. Ja jos minä saan tämän projektin nimetä, niin nimeäisin sen nuorten osalta nimenomaan: Paluu tulevaisuuteen.

13.25 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan heti ensiksi onnitella kokoomusta. Teillä tulee näinä päivinä kuluneeksi 10,5 vuotta, kun olette olleet maan hallituksessa. Valtiontalouden alamäen, velkakellon pyörimisen ja nyt myös koulutuspolitiikassa epäonnistumiset te laskette nykyisen opposition syyksi, kun te olette itse olleet valtiontalouden ja politiikan ruorissa 10,5 vuotta. Poukkoileva politiikka onkin juuri viime päivinä todettu syyksi siihen, minkä takia Suomessa koulutuksen ja eriarvoistumisen puolella on tapahtunut alamäkeä. On ihan hyvä katsoa sinne taaksekinpäin, jotta osaa katsoa tulevaisuuden suuntaan ja yrittää rakentaa jotain niille raunioille, joilleka seuraavan hallituksen pitää tästä politiikan tavasta taas uudelleen rakentaa. Kysyn ministeriltä: Miksi vastustatte oppivelvollisuuden pidentämistä? Eikö nimenomaan oppivelvollisuuden pidentäminen olisi hyvä täsmätoimi ammatillisen koulutuksen puolella muun muassa niille nuorille, jotka meinaavat yhteiskunnasta muulla tavalla syrjäytyä?

13.26 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ovat opposition eväät vähissä. Täytyy sanoa, että levy on jäänyt siihen malliin kuulkaa pyörimään paikalleen, että on pelkkää taaksepäin katsomista ja saman asian toistamista. Toisin sanoen voi sanoa, että meillä olisi paikka tässä miettiä ratkaisuja. Jos ajatellaan, mitä hallitus on lähtenyt tekemään, hallitus on lähtenyt nyt ihan aidostikin rakentamaan uusia ratkaisuja, joilla me vastaamme siihen nopeasti muuttuvaan yhteiskuntaan, joka tässä meidän ympärillämme on. Me emme yksinkertaisesti voi jäädä tässä tilanteessa paikallemme.

Otetaan ammatillisen koulutuksen uudistaminen. Siellä on todellisia uudistuksia, henkilökohtaisia opinpolkuja, työssäoppimiseen uusia malleja. Korkeakoulupuolella otetaan nuoret tutkijat, jotka ovat juuri sitä tulevaisuuden tekijäsarkaa. Sinne kohdennetaan lisää rahaa. Voi sanoa, että hallitus on ottanut haasteen vastaan ja lähtenyt ratkaisukeskeisesti hakemaan uusia vastauksia.

13.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kun kaivattiin näitä rakentavia esityksiä, niin ensimmäinen voisi olla se, että virheistä kannattaisi oppia — niin viime kaudella tehtyjen säästöjen kuin myös tämän kauden tehtyjen säästöjen osalta. Euroakaan tämä hallitus ei käsittäkseni perunut niitä viime kaudenkaan säästöjä, vaan ne ovat kaikki voimassa ja nakertavat sitä osaamispohjaa.

Toinen on se, että kurssia kannattaisi muuttaa kesken kaiken, kun huomataan, että ollaan menossa huonoon suuntaan, ja tämä koskee nimenomaan varhaiskasvatusta, kun katsotaan niin tätä ryhmäkokojen kysymystä kuin myös subjektiivisen päivähoito-oikeuden leikkaamista. Ne viestit, joita kentältä tulee, ovat kyllä huolestuttavia siinä suhteessa, että tässä selvityksessä, joka tänään julkistettiin, käytettiin termiä, että päiväkodeista on tullut hollitupia. Se on aika vakavaa kieltä ja tähän kannattaisi puuttua.

Kolmas olisi se, että nyt kannattaisi kyllä aidosti panostaa myös tähän aidosti maksuttomaan toiseen asteeseen, jotta kenenkään opintopolku ei päättyisi sen takia, että esimerkiksi [Puhemies koputtaa] oppimateriaalikustannukset ovat liian suuret.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

13.28 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu paljon tästä pitkästä kaaresta ja koulutusleikkauksista, joita niin edellinen kuin nykyinenkin hallitus ovat tehneet. Niitä ei pääse tämä sali karkuun. Täytyy kuitenkin todeta, että niitä uudistuksia, jotka edelliseltä hallitukselta jäi kesken, tämä hallitus on toteuttanut liittyen vaikkapa ammatillisen koulutuksen reformiin, joka on kyllä suurin uudistus ammatillisessa koulutuksessa vuosikymmeniin.

Haluaisin kuitenkin puhua hieman toisesta asiasta ja kiittää valtiovarainvaliokuntaa siitä, että se muisti saamenkielisiä kielipesiä ja saimme sinne lisärahoitusta 300 000 euroa. Aikanaanhan jo hallitusneuvotteluissa saatiin lisärahoitusta kielipesille, ja se on tietenkin meille pohjoisessa erittäin tärkeä asia, että saamen kieli säilyy elävänä tulevillekin sukupolville.

Mutta varmasti meidän kaikkien sähköpostit ovat täyttyneet huolesta, mikä sosionomitaustaisella varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on. Onhan niin, arvoisa ministeri, että tulevaisuudessakin he ovat ihan yhtä lailla samalla viivalla kuin lastentarhanopettajat varhaiskasvatuksen tiekarttaa tehtäessä?

13.29 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa tuonne kokoomuksen suuntaan kyllä, että voi, mitä käsien pesua. Te olette viime kaudella olleet leikkaamassa koulutuksesta, te koulutuslupauksesta huolimatta jatkatte edelleen leikkauksia ja olette tehneet massiiviset leikkaukset, ja kun sitten jotakin pientä lisäätte, niin siitä tullaan hurskastelemaan tänne saliin sitten. [Sanna Lauslahti: Onko 10 miljoonaa pientä lisäystä?]

Mihin nämä koulutusleikkaukset ovat johtaneet? Ne ovat päiväkodeissa johtaneet siihen, että siellä on ylisuuret ryhmäkoot ja subjektiivista päivähoito-oikeutta on leikattu. Ja kyllä valitettavaa on, että peruskoulun osalta Pisan torni alkaa meilläkin muistuttaa kaltevaa tornia ja on sillä rajalla, että kohta se on kaatumassa, koska peruskoulun kivijalkaa nakeretaan koko ajan. Jo 50 prosenttia peruskoulun 6. luokan pojista ei kiinnity koulumaailmaan. He kokevat koulun täysin merkityksettömäksi. Tämä on se meidän iso huoli tänä päivänä. Eriarvoisuus lisääntyy paitsi alueellisesti myös maantieteellisesti. Etelän tytöt pärjäävät pohjoisen poikia paremmin.

13.30 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri aikaisemmassa puheenvuorossa peräänkuulutti ratkaisuja ja puhui paljon uudistamisen näkökulmasta. Olen ehdottomasti uudistuksista samaa mieltä. Itse ajattelen, että ministerin vahvuus on varmaan nimenomaan siellä uudistamisen puolella ja siinä kyvyssä tuoda myös uudenlaisia toimijoita ja kumppanuuksia sinne koulutukseen.

Mutta se, mihin minä itse edelleen toivoisin ratkaisuja ja mistä ne puuttuvat, on siinä, miten me turvaamme matkalla sinne uuteen, että meillä ei synny ikään kuin sellaisia sijaiskärsijöitä. Niiden lasten ja nuorten osalta, jotka tällä hetkellä ovat siellä eri oppilaitoksissa ja siinä koulutusjärjestelmässä, se arjen todellisuus tällä hetkellä näyttää kyllä siltä, että meillä niitä sijaiskärsijöitä tulee. Yksi ratkaisu voisi olla se, että me perumme edes osan näistä koulutukseen kohdennetuista leikkauksista ja vaikka jollain tavalla korvamerkitsimme ne jonkinlaiseksi henkilöstöresurssiksi kaikille oppilaitoksille valtakunnallisesti, että me voisimme edes jossain määrin vaikka prosentuaalisesti varmistaa, että siellä on riittävä määrä ylipäättään pedagogisesti päteviä aikuisia, mikä voisi olla äärimmäisen arvokas

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tuki myöskin siinä matkalla uudistukseen, joka on aina [Puhemies koputtaa] epävarmuuden aikaa.

13.31 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa lukee näin, että nuorisotakuuta kehitetään yhteisötakuun suuntaan tämän hallituskauden aikana. Se tarkoittaa, että syvennetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemisessa. Tämän otti perussuomalaiset ohjenuorakseen, kun lähti tähän hallitukseen. Käytännön tasolla meille ole merkitystä edelleenkin, miten sen nuorisotakuutyöryhmän kanssa, ministeri, teette. Minä en ole se avainhenkilö, joka siellä on ollut, vaan ne ruohonjuuritason asiantuntijat, jotka heitit pihalle sieltä. Se oli täyttä poliittista peiliä, ja sellainen ei ole hyväksyttävää. Meidän täytyisi pitää kiinni niistä osajista, jotka pysyvät tässä yhteiskunnassa antamaan parhaat neuvot siihen, miten syrjäytyminen taitetaan. Nyt hallitus on lopettanut nämä kaikki hyvät teot sen jälkeen, kun tämä meidän puoluekenttä hajosi. Hallitus jakoi kahtena edellisenä vuotena, esimerkiksi joulukuussa, aina useita miljoonia euroja nuorten hyväksi tehtävään työhön, kuten myös ruoka-aputyöhön, jossa köyhiä ja syrjäytyneitä tuettiin useilla miljoonilla euroilla. Ja tänä vuonna te kehtaatte tulla selittelemään, että täältä olette jotain korjannut mukamas. [Puhemies koputtaa] Ainoastaan 4H-yhdistys sai sen 600 000 euroa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

13.33 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittääkseni se hallitusohjelma, minkä edustaja Niikkokin hyväksyi, on edelleen voimassa, ja ensi vuoden budjetti, mitä nyt käsittelemme, jota on jo keväällä hallituksessa luonnollisesti käsitelty ja sitten budjettiriihessä — ja jota silloin on ollut muun muassa Niikko käsittelemässä — sekin on tässä meillä nyt pöydällä. Mutta puhettahan maailmaan mahtuu.

Sen sijaan täytyy sanoa, että arvostan edustaja Rinnettä siinä, kun sanoitte, että olivat teidän nähdäksenne virhe ne koulutusleikkaukset, mitä edellinen hallitus teki, ja minusta on aina miestä myöntää, jos virheitä tehdään. Tämän hallituksen osalta tilanne, jossa pitää katsoa sitten taaksepäin, tulee sen neljän vuoden jälkeen, jolloin viimeistään äänestäjätkin päättävät, mitä ovat mieltä tämän hallituksen toiminnasta.

Mutta haluan nostaa vielä esiin audiovisuaalisen alan tuotantotuen. Arvioidaan, että sillä lähän jopa kaksinkertaistetaan näitten suurten kansainvälisten tuotantojen määrä Suomessa, yli 40 miljoonaa euroa lisätään suomalaisten yritysten liikevaihtoa. Ymmärrän, että asianomainen ministeri on luontaisesti vaatimaton eikä tätä tuonut esille, mutta täytyyhän nyt jonkun tuoda esille näin merkittävä asia.

13.34 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kiusallinen juttu. Sivistysjaostossa me olemme joutuneet selvittämään, minkälaisia panostuksia, minkälaisia leikkauksia on tehty. Minä kiinnitän huomiota nyt siihen, ettei tässä yhteiskunnassa ole epäselvyyttä siitä, miten nämä asiat ovat menneet. Siltä osin on syytä eduskunnan katsoa peiliin ja lopettaa vänkääminen siitä, onko koulutuksesta leikattu vai ei. Ne tiedot ovat kaikkien saatavilla. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tosiasiassa kokoomus on sellainen puolue, jossa 6 miljardia euroa tulee kohta täyteen sillä porukalla. Se kertoo kai, mistä tässä on kysymys.

Myös minä kiinnitän huomiota siihen, että me olemme joutuneet käymään vaikuttavuus- ja uudistus-sanoihin liittyvää keskustelua. Uudistukset ovat perinteisesti olleet pi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kemminkin sellaisia, jotka ovat parantaneet nykytilannetta, ja niitäkin uudistuksia tämä hallitus on tehnyt. Mutta niitä uudistuksia, joissa uudistus-nimellä tehdään vain leikkauksia, on viety merkittävästi läpi, enkä käy yksityiskohtiin. [Puhemies koputtaa]

Totean lopuksi vaikuttavuudesta, että siinä ministerin pitää olla tarkka. Silloin kun on vaikuttavuutta, sitä on, ja silloin kun ei ole, niin sitä ei saa sanoa... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä]

13.35 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensin näistä tehdyistä leikkauksista. Ne ovat tosia. On ikävää, että niitä on jouduttu tekemään. Emme pidä niitä hyvinä, mutta me emme pääse eteenpäin, jos me juutumme niihin. Ikävää on myöskin se, että oppositiossa te sanotte, että leikkaukset ovat olleet ikäviä, mutta te ette vaihtoehtobudjetissanne löydä aitoa rahaa, [Pia Viitanen: Kyllä löydämme!] kun te teette niitä budjettejanne. Mistä SDP:n rahat koulutusleikkauksen perumiseen tulevat? Niitä ei näy eikä kuulu. Mutta annetaan sen olla. Tämän me kaikki tiedämme. Kaikkein ikävintä on se, että naureskette niille uudistuksille, jotka ovat aivan välttämättömiä. Jos me haluamme mennä tästä eteenpäin, haluamme, että koulutus on meidän menestystekijämme, jokainen nuori ja lapsi oppii, voidaan oppia työelämässä, että me, Suomi, olemme kuuluisa siitä, että meillä on hyvä tutkimus ja koulutus, niin meidän pitää uudistaa. Te vastustatte niitä tai vähintään nauratte. Pidän sitä erittäin vakavana. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Hienoa, että opettajankoulutusta vihdoinkin uudistetaan: opettajien täydennyskoulutusta, opettajien koulutusta, lastentarhanopettajia koulutetaan lisää. Tämä on sitä työtä, mitä pitää tehdä, katsoa tulevaisuuteen ja panostaa opettajiin muun muassa... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä]

13.36 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan suoraan edustaja Sarkomalle: ne rahoitettaisiin sillä, että peruutetaan hallituksen miljoonaperintöjen verotuksen kevennys, peruutetaan metsälahjavähennysverotuksen kevennys, peruutetaan apteekkarivähennys. Otetaan uusi vakuutuskuorivero käyttöön, otetaan uusi finanssialan verotus käyttöön. Näillä kaikilla voitaisiin peruuttaa, niin kuin me olemme tehneet jokaisessa vaihtoehtobudjetissa, peruuttaneet nämä miljardikoulutusleikkaukset. On olemassa vaihtoehtoja, voi tehdä arvovalintoja.

Arvoisa puhemies! [Sari Sarkomaa: Kuinka käy työllisyyden?] Minä olen samaa mieltä, että taaksepäin katseleminen on vähän turhaa, että ne päätökset, jotka on tehty, ne on tehty, niille ei voi mitään. Mutta niistä voi kyllä oppia. Se tässä on hankalaa, koska tuntuu, että kokoomus ei oppinut yhtään mitään näistä koulutussäästöistä. Niin kuin täällä on tullut todettua, te olette olleet ruorin paikalla suurin piirtein 10,5 vuotta näissä asioissa, leikanneet 6 miljardia euroa koulutuksesta kaiken kaikkiaan. Kyllä SDP on esittänyt useampia vaihtoehtoja koulutuksen parantamiseksi, esimerkiksi toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Ottakaa siitä kiinni, se parantaa 65 000 ihmisen tilanteen.

13.37 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todettakoon nyt ensin, että edustaja Heinonen oikeastaan oli se, joka jo varhaisessa vaiheessa tätä keskustelua käänsi katseen taaksepäin ajassa, eikä suinkaan oppositio. Todettakoon nyt myöskin se, että sivistysvaliokunta ja eduskunta ovat käsitelleet hyvin paljon koulutukseen liittyviä lakiesityksiä. Me emme ole suinkaan vastustaneet uudistuksia, siis aitoja koulutuksen toimintaa parantavia uudistuksia, vaan ainoastaan leikkauksia, joita te kutsutte uudistuksiksi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Mutta kun tässä on pyydetty rakentavia puheenvuoroja, niin kääntäisin edelleen katseen varhaiskasvatuksen puolelle. Hallituksenkin tavoitteena on minun nähdäkseni, tai ainakin ministerin mukaan, nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, ja juuri siltä osin hallituksen politiikka on mielestäni ollut hyvin epäjohdonmukaista. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on hyvä päätös, se on myöskin panostuksena taloudellisesti merkittävä, mutta mikäli tavoitteena on nostaa osallistumisastetta, niin miksi sitten on muodollisesti rajoitettu osallistumisoikeutta tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajauksen myötä? [Puhemies koputtaa] Miksi ei pidetä kiinni jokaisen lapsen mahdollisuudesta osallistua perheen [Puhemies: Aika täynnä!] tarpeiden mukaisesti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Puhemies Maria Lohela: Nyt kun kaikki edustajat kunnioittavat puheiden enimmäispituuksia eli 1:tä minuuttia, niin kaikki ehtivät saada puheenvuoron ennen tämän keskustelun päättymistä. [Maria Tolppanen: Saapa nähdä! — Mika Niikko: Saapa nähdä, joo!]

13.39 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton mukaan "korkeakouluista on vaarassa tulla yrityksiä, jotka liukuhihnalta tuottavat ulos massaluentojen tuotteita". Tämä oli Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton näkemys. Olen iloinen, rouva ministeri, että opettajien koulutukseen on tulossa lisäpanostuksia. Mutta minulle jäi nyt hieman epäselväksi, ovatko nämä lisäpanostukset nyt koulujen uuden toimintaympäristön vaatimiin lisä- ja täydennyskoulutuksiin vai onko sinne opettajien peruskoulutukseen tulossa jotain panostusta. Olen erittäin huolissani siitä, että Suomessa, jossa tunnetusti on maailman parhaat opettajat, meillä korkeakoulukentältä ja opettajaksi opiskelevilta ja OAJ:lta tulee viestiä, että lähiopetus opettajan koulutuksesta katoaa. Opettajat ovat kohta kirjekurssilta ja [Puhemies koputtaa] etäopetus-tehtävistä valmistuneita. Mitä tälle on tehtävissä?

13.40 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otsikko "Poukkoileva politiikka ja säästöt ovat aiheuttaneet päiväkoteihin kaaosta" — aloitin aamulla lukemalla lehteä. Tähän uudistukseen on siis johtanut se, että laki mahdollistaa ryhmäkokojen suurentamisen ja laki mahdollistaa sen, että subjektiivista päivähoito-oikeutta ei enää ole. Nämä ovat siis lakiuudistuksia, ja sen lisäksi on tehty leikkauksia. Varhaiskasvatuksessa kokoomus halusi myöskin korotuksia varhaiskasvatusmaksuihin ennen kuin eduskunta päätti toisin. [Sanna Lauslahti: Emme halunneet, väärä tieto! — Eduskunnasta: Näin oli!]

Toisena asiana kunnat: Otsikko "Kunnat ovat pelastaneet peruskoulun" tarkoittaa sitä tutkimusta, jonka koulutuksen arviointikeskus on tehnyt siitä, miten kunnat joutuvat satsaamaan enemmän ja enemmän. Sen takia minä en millään voi käsittää väitettä, että VOSeja ei ole leikattu. Yhä edelleen VOSien indeksit jäädytetään. Yhä edelleen kilpailukykyopimuksesta [Puhemies koputtaa] muun muassa leikataan. Tämä on sellaista, mihin kunnat joutuvat.

13.41 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä välissä tuonne ministeri Terholle, että pysytte lämpimänä siellä boksissa, jos urheiluvertaus sallitaan, koska urheiluun ajattelin viitata.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Eduskunnan sivistysvaliokunta ja eduskuntahan ovat nostaneet aina vuorollaan esille kulttuurin puolelta erilaisia asioita, jotka ovat menneet aina sitten eteenpäin. Lainauskorvaus oli yksi tällainen asia. Sitä pidettiin vuosia esillä. Nyt ensimmäiset rahat on tilitetty — hieno juttu. Sitten toinen on todella tämä audiovisuaalisen alan kannustinjärjestelmä, siis se, että elokuvia kannattaa tehdä Suomessa ja tulla tekemään Suomeen. Sitä vaadittiin pitkään. Se on toteutettu.

Nyt te olette huomanneet, että tuossa budjetissa toista kertaa urheilijoille esitettiin noin miljoonan euron lisäystä, siis nuorille urheilijoille. Siellä on apurahajärjestelmää, siellä on tuo akatemiajärjestelmä ja URA-säätiön rahat, joista muodostuu yhteensä 965 000 euroa. Ajatuksenahan on se, että tulisi uusia idoleita ja nuo nuoret, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella, pääsisivät sen yli, tulisi uusia idoleita ja sitä kautta kannustettaisiin koko kansaa liikunnalliseen elämäntapaan. [Puhemies koputtaa] Voisitteko ottaa tuon miljoonan kehykseen seuraavalla kerralla?

13.42 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Nyt vaikuttaa siltä, arvoisa ministeri, että tuo varhaiskasvatuksen päivähoitomaksujen alentaminenhan on erittäin hyvä asia, mutta se ei vain kohdistu nytten ihan kaikkiin. Se ei muun muassa kohdistu niihin perheisiin, joilta vietiin subjektiivinen päivähoito-oikeus. Heitä se ei koske. Sen lisäksi se ei koske myöskään niitä ihmisiä, joihin Lindströmin lista iskee kaikkein lujiten, niitä ihmisiä, joilta leikataan työttömyyden takia, koska heidän lapsensa pysyvät kotona sen takia, että subjektiivista päivähoito-oikeutta heillä ei ole. Oletteko ajatellut sitä?

Arvoisa ministeri, oletteko tietoinen siitä myös, että tällä hetkellä ammattikouluissa on menty jo siihen, että opetustyötä avustava henkilökunta korvaa opettajia ja opettajia on vähennetty ammatillisista kouluista varsinkin täällä Etelä-Suomessa? Se on erittäin huono asia. Sen lisäksi peruskouluissa yksi opettaja hoitaa ADHD:t, [Puhemies koputtaa] ADD:t, lukihäiriöiset, maahanmuuttajat, kaikki. Sinne tarvitaan apua.

13.43 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joka kolmas perhe ilmoittaa, että lapset eivät voi osallistua harrastuksiin perheen rahahuolien takia, ja tämähän ei ole oikein. "Lisärahoja en lupaa", urheiluministeri Terho, kuitenkin sanoitte eduskunnan kyselytunnilla. Miksi ette aio lisätä rahaa paikallistason seurojen ja järjestöjen toimintaan? Sen sijaan lupasitte mobiilisovelluksen — siis kuulitte ihan oikein: mobiilisovelluksen — että lapsi voisi käydä ilmaiseksi tutustumassa pari kertaa harrastukseen. Tiesittekö, arvoisa ministeri, että jo nykyään on moniin harrastuksiin mahdollisuus käydä tutustumassa ilmaiseksi, mutta lapsillehan aiheuttaa itkua se, kun siihen harrastukseen ei pääse oikeasti, säännöllisesti, niiden korkeiden maksujen vuoksi. Ja suurin ongelma ei ole se harrastuksen löytäminen vaan se, että lapsi ei voi rahanpuutteen vuoksi harrastaa sitä unelmiensa harrastusta. Mitä aiotte tehdä tälle?

13.44 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan, että kysyin vuoden 2016 ensimmäisellä kyselytunnilla hallitukselta aikomuksesta nostaa varhaiskasvatusmaksuja. Kävimme tuosta reippaan debatin, ja tässä salissa olevatkin siihen osallistuivat. Siitä hallitus ansaitsee kiitoksen, että olette nyt tekemässä toisinpäin ja olette alentamassa varhaiskasvatusmaksuja. Tosin me tässä vaihtoehtobudjetissamme alentaissimme niitä vielä useamman perheen osalta, mutta tämä suunta on oikea.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

OAJ on todennut, että Suomi panostaa perusopetukseen vähiten Pohjoismaista. Sen vuoksi on vähän irvokasta se käyty keskustelu, jossa täällä mustaa maalataan valkoiseksi ja jossa kaikki näyttää nyt valoisalta. Yli 100 000 alle 30-vuotiasta on yhä vailla perusopetuksen jälkeistä koulutuspaikkaa. Sen vuoksi niitä pyydettyjä rakentavia ehdotuksia olemme esittäneet muun muassa vaihtoehtobudjetissamme, [Puhemies koputtaa] toisen asteen maksuttomuutta, oppivelvollisuutta pidennettäväksi... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

13.46 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on oppositio arvostellut koulutusleikkauksia, mutta SDP:n edustajat ovat kyllä kiittävästi unohtaneet oman vaaliohjelmansa, jossa sitoudutte 800 miljoonan euron leikkaukseen indekseistä. Sehän olisi tarkoittanut sitä, että kunnilla olisi paljon vähemmän rahaa käytettävissä perusopetukseen, jossa rakennetaan kuitenkin lapsille ja nuorille sitä kivijalkaa.

Tosiasia on myöskin se, että Sipilän hallitus sai erittäin huonon perinnön edeltäjiltään: 100 000 työtöntä, kilpailukyvyyn menettäneen Suomen, joka velkaantuu rajusti. Sen takia oli pakko tehdä rajujakin päätöksiä sekä kilpailukyvyyn parantamiseksi että menojen sopeuttamiseksi, ja nyt tulokset ovat nähtävissä: talous kasvaa, työllisyys paranee, ja kilpailukyky on parantunut. Tällä voidaan turvata sitten myöskin hyvinvointiyhteiskunnan perustan säilyminen tulevaisuudessa koulutuksesta terveydenhuoltoon. Eli vaikka puhutaan nyt yhden pääluokan keskusteluista, niin olisi hyvä muistaa tämä iso kuva, joka määrittää kuitenkin koko Suomen tasavallan ja suomalaisen yhteiskunnan kehityksen.

13.47 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rantankaalle on aluksi pakko todeta, että kilpailukyvyyn, Suomen kilpailukyvyyn, aivan ensimmäinen peruspilari on osaaminen eli koulutus, joten se siitä.

Mutta ministeri pyysi konkreettisia ehdotuksia, ratkaisuja ongelmiin. Tietysti se, mikä tässä nyt pistää eniten silmään, on tämä hallituksen heikko yhteistyökyky ministeriöiden välillä. Me puhumme nyt OKM:n hallinnonalasta, me puhumme täällä yksittäisistä hankkeista, tällaisesta sirpaleisesta maailmasta, kun samaan aikaan esimerkiksi Ohjaamo-toiminnan toimiva malli vaatii, että työ- ja elinkeinoministeriö on tiiviisti mukana näissä asioissa, ja tämä näkyy selvästi kaupungeissa, kunnissa, elinkeinoelämässä, koska se kohtaanto-ongelma, mikä meillä on todellisuudessa työelämän ja ihmisten välillä, on ilmeinen. Joten kysynkin teiltä: miten te aiotte valtioneuvostossa toimia, jotta koko valtioneuvosto sitoutuu esimerkiksi siihen, että tämän kohtaanto-ongelman kanssa päästään eteenpäin?

13.48 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP ei vastusta uudistuksia, mutta leikkauksia me vastustamme, [Olavi Ala-Nissilä: Mitä uudistuksia te kannatatte?] ja meidän vaihtoehtobudjetissamme koulutusleikkaukset on peruttu. Tulkoon se tässä vielä sanottua.

Korkeakoulujen lakisääteistä indeksikorotusta ei ole tehty ensi vuodellekaan, vaikka niiden kustannustasot nousevat tasaisesti. Tämä johtaa käytännössä edelleen korkeakoulujen taloudellisen kuristumiskiirteen jatkumiseen ja leikkaustarpeisiin, vaikka samalla hallitus puhuu koko ajan osaamisen tärkeydestä. Milloin korkeakoulujen perusrahoitukseen kohdistuva välttämätön rahoituserä on tarkoitus palauttaa? Siinä ihan konkreettinen kysymys ministerille.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Arvoisa puhemies! OKM:n budjettiin on tuotu uutena hyvänä elementtinä ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Tämä on oikein hyvä kehityssuunta ammattikorkeakoulujen lakisääteisten tehtävien varmistamiseksi, mutta miten aiotte, arvoisa ministeri, kohdentaa tätä kyseistä rahoitusta? Olisiko mahdollista saada sitä meille Lounais-Suomeen, kun meillä on siellä se positiivinen rakennemuutos, ja siellä olisi kovasti tarpeita tällaiselle työelämälähtöisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tekemiselle?

13.49 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme täällä huolissamme siitä, jos nuoret syrjäytyvät opinpolulta. Tiedämme, että yksi kriittinen kohta on se, kun peruskoulu päättyy ja siirrytään toiselle asteelle. Opetuspaikkoja on nyt lisätty toisen asteen ammatilliseen koulutukseen, ja se on erinomaisen hyvä asia, mutta silti me tiedämme, että se ei vielä riitä, sillä moni opiskelija joutuu keskeyttämään opintonsa. Yksi syy on — jopa kolmannes ilmoittaa sen syyksi — taloudelliset huolet, joten tämä olisi asia, mihin pitäisi saada korjausta, jotta toinen aste ei maksaisi niin paljon, sillä vaikka opetus on ilmaista, niin materiaalit maksavat todella huomattavasti.

Toinen on se, että meillä pitäisi olla sille oppilaalle tuki siirtymiseen peruskoulun jälkeen toiselle asteelle. Meillä on opinto-ohjausta peruskoulussa, meillä on sitä myös esimerkiksi ammattikouluissa, mutta siihen väliin tulee katkos. Me vihreät olemmekin esittäneet tähän nivelvaiheeseen tämmöistä tukiopinto-ohjausta, joka alkaisi peruskoulun puolelta ja jatkuisi toiselle asteelle [Puhemies koputtaa] koko vuoden. Ministeri, kysyn: olisiko teko valmiita tällaiseen uudistukseen?

13.50 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin vähän toiseen näkökulmaan, tuonne kulttuuripuolelle ja ministeri Terhon osa-alueelle, jossa on vielä myöskin paljon tehtävissä ja hyviä asioita tapahtumassa.

Ensinnäkin haluan kiittää valtiovarainvaliokuntaa siitä, että taiteilija-allianssi sai tuulta purjeiden alle ja saatiin 50 000 euron lisärahoitus siihen, että saamme sen selvitystyön käynnistettyä ja toivottavasti jossain vaiheessa pilotinkin taiteilija-allianssista käyntiin. Se tarkoittaa sitä, että se on, voi sanoa, kuin käänteinen työttömyysturvamalli, jossa on yhteisöllinen taustataho.

Toinen asia, joka on käynnissä, on esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmä, joka myöskin on tuomassa erinomaisia uusia ratkaisuja jo olemassa oleviin haasteisiin. Ihan kysymys ministeri Terholle: minkälaiset mahdollisuudet meillä on saada lisärahoitusta myöskin esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmän toimeenpanoon, jotta se sitten [Puhemies koputtaa] lähtee lentoon?

13.51 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä peräänkuulutettiin ratkaisukeskeistä otetta, joka on tietysti aina ihan hyvä slogan, mutta ehkä koulutuksessa, kun puhutaan hyvin pitkäjänteisestä toiminnasta, on hyvä puhua vaikuttavuudesta ja sen arvioinnista, kun niitä ratkaisuja valitaan. Ja kaiken peräpeilisyyttelyn uhallakin tartun samaan asiaan kuin edustaja Mika Kari eli tähän oppivelvollisuusasiaan ja toiseen asteeseen.

Viime kaudella yksi erittäin tuloksellinen ja vaikuttava uudistus oli koulutustakuu osana nuorisotakuuta. Me olemme Pekka Myrskylän kanssa käyneet läpi tilastot yli kymmenen vuoden ajalta ja todenneet siellä hyvin merkittävän muutoksen siinä, kuinka meidän

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

nuoremme nyt oikeasti ovat aloittaneet toisen asteen sen jälkeen, kun koulutustakuu tuli voimaan. Siellä on tapahtunut siis usean prosenttiyksikön muutos näiden kahden kolmen vuoden aikana, kun koulutustakuu on ollut voimassa. Tämän vaikuttavuuden jälkeen on hyvin vaikea perustella, miksi looginen jatkumo ei olisi oppivelvollisuuden ulottaminen pidemmälle ja näin ollen myös tämän maksullisuusasian ratkaiseminen.

Lisäksi Merja Mäkisalo-Ropponen [Puhemies koputtaa] otti esiin varhaiskasvatuksen vaikuttavuusanalyysit, jotka saimme tänään. On hyvä kysyä, mihin niitä käytetään.

13.52 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunti liikuntaa päivässä on mielestäni yksi tämän hallituksen tärkeimmistä hankkeista. Miksi? Koska liikkumattomuus on näkymätön ja hitaasti terveyttä ja hyvinvointia nakertava ilmiö, joka johtaa lisääntyviin terveydenhuollon kustannuksiin ja myös heikkeneviin oppimistuloksiin. Nyt kun toiminta laajenee kokeilujen myötä toiselle asteelle, tulisi aktiivisesti miettiä sitä, miten toiminta saadaan vakinaistettua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kotikaupungissani Vantaalla jokainen päiväkotikoulu on liikkuva päiväkotikoulu. Näin tulisi olla kaikkialla Suomessa. Liikkumistottumukset lähtevät eriytymään jo kolmivuotiaana, ja siksi varhaiskasvatuksen sekä neuvoloiden työ on liikunnan edistämisessä erittäin tärkeää. Lisäksi nyt kun Amisbarometrissä tuotiin erittäin huolestuttavana esille yksinäisyyden kasvaminen, liikunta lisää paitsi hyvinvointia antaa myös mahdollisuuden myös yhteisöllisyyden lisäämiseen. Mielestäni kannattaisikin pohtia, olisiko myös tässä mahdollisia ratkaisun avaimia yksinäisyyden vähentämiseen amiksissa.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä edustajat Nylander ja Krista Kiuru.

13.54 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee tietysti myös hyviä asioita, ja yksi niistä hankkeista, joista pitäisi minun mielestäni keskustella enemmän myös eduskunnassa, on tämä kokeilu, missä kunnat saavat aikaistaa kielten opetusta. Minä toivon todellakin, että tämä johtaa johonkin tulevaisuudessa, että kaikki kunnat tulevaisuudessa aikaistavat kielten opetusta ja tällöin myös monipuolistetaan kielten opetusta. Ymmärsin, että tarkoituksena on luoda jonkinlaisia kansallista kielistrategiaa tai -visiota. Kysynkin nyt, milloin nähdään jotain konkreettisia toimenpiteitä näistä kokeiluista ja hankkeista, mitä on meneillään.

Toinen asia, arvoisa puhemies. Toivon, että ministeri voisi ottaa kantaa asiaan, joka liittyy tasa-arvoon. Moni meistä on peräänkuuluttanut tällaista pitkäjänteistä, kokonaisvaltaista toimenpideohjelmaa tai visiota, strategiaa, joka käsittelee tasa-arvoa ihan varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja toiseen asteeseen ynnä muuta. Siihen olisi tärkeää saada vastauksia.

13.55 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan väittää eduskunnan kollegojenkin puolesta, että eriarvoisuuden torjunta ja tasa-arvon lisääminen ovat teemoja, jotka varmasti meitä yhdistävät. Siltä osin peräänkuulutan kyllä sitä, että kun talouskasvua on, tähän eriarvoisuuden torjuntaan pitäisi saada selkeästi vielä isompia keinoja käyttöön.

OAJ selvitti vuoden alkupuolella eri kuntien toimenpiteitä tässä teemassa. Tosiasiassa kunnista joka toinen on viime vuonna leikannut tuntikehystä, vähentänyt jakotuntien määrää tai suurentanut ryhmäkokoja. Tämä vetää kyllä vakavaksi, koska yksi isoin selitys näyt-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tää olevan se, että näitä tasa-arvorahoja ei ole enää lähes 90:tä miljoonaa, vaan tuo 40,2 miljoonaa. Siihen liittyy myös se, että ministeri on perustellut sitä, että erillisiä ryhmää pienentäviä rahoja ei ole eri momentilla, vaan nyt kaikki rahat laitetaan sisään sillä, että tästä ei ole tullut vaikuttavuutta. [Puhemies koputtaa] Jaosto katsoo, että tätä työtä pitää jatkaa ja pohtia vielä, miten asiat ovatkaan.

Puhemies Maria Lohela: Nyt ei ole enää aikaa vastauspuheenvuoroille, siirrytään ministeri-tereiden puolelle, mutta aloitetaan ministeri Terhosta ja ministeri Grahn-Laasonen sitten lopuksi. — Ministeri Terho, 3 minuuttia.

13.56 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Näin ehkä jää enemmän vastausaikaa Grahn-Laasoselle, hyvä järjestys.

Puumala otti esiin tämän miljoonan ja sen, voisiko sen siirtää kehykseen. No, hallitukselta on tulossa liikkeelle laittamani liikuntapoliittinen selonteko, jonka yhteydessä tätä voidaan pohtia. Tähän kyseiseen selontekoon liittyy myös nuorten harrastusmahdollisuuksien parantaminen, johon edustaja Taavitsainen viittasi ei niinkään kysyvässä, vaan pilkkaavassa puheenvuorossaan siitä, että nuorten harrastusmahdollisuuksia pyritään lisäämään. Näin kuitenkin tulee olemaan myös tässä selonteon yhteydessä, kuten myös harrastuspassin yhteydessä, jota vien eteenpäin vastustuksestanne huolimatta.

Sitten edustaja Lauslahti otti esiin VOS-uudistuksen. Todella 17.1. saan siitä raportin, sen jälkeen kuunnellaan sitten lausuntokierros. Matka maaliin on vielä, sanotaan, keskipitkä. Lisärahoitus ei sitten tule olemaan yksin minun päätökseni, sehän on myös Orpon ja koko hallituksen, mutta totta kai omalle toimialalleni, jossa kulttuuri on erittäin tärkeä, olen kyllä valmis puolustamaan kaikkia hyvin perusteltuja lisäyksiä. — Kiitän.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia, oli sen verran paljon kysymyksiä.

13.58 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle hyvästä keskustelusta. — Päivän puheenaihe on nimenomaan se ensi vuoden budjetti ja se, mitä silloin ensi vuoden aikana pystymme tekemään täällä osaamisen ja koulutuksen sektorilla, ja siinä huomionarvoista on nimenomaan se suunnanmuutos sekä taloudessa että myöskin täällä osaamisen budjeteissa.

Laskin ja ynnäilin yhteen, että hallituksen uudet lisäpanostukset tähän osaamiseen ja koulutukseen puoliväliriihessä ja budjettiriihessä ovat yhteensä 399 miljoonaa. Osa on kertaluonteisia ja osa useamman vuoden ajalle, osa pysyviä ja siten kertautuvia. Sieltä nousevat esille tutkimuspanostukset Suomen Akatemian kautta — painopisteenä ovat olleet nuoret tutkijat viime vuosina näissä kärkihankepanostuksissa. Olemme halunneet kannustaa nimenomaan uran alussa olevia tutkijoita. Tekesin kautta rahoitus tähän datalähtöiseen tutkimukseen eli tutkimusinfraan. Innovaatiosetelit. Mekaaninen puurakentaminen. Varhaiskasvatuserityksien jo monesti mainitut merkittävät alennukset ensi vuoden alusta ja varhaiskasvatuserityksien maksuttomuuden kokeilu viisivuotiailla. Henkilöstörakenteen kehittäminen varhaiskasvatuserityksessä, eli vastaamme siihen työvoiman tarpeeseen, joka on nimenomaan pedagogisen koulutuksen saaneille lastentarhanopettajille. Peruskoulun tasa-arvon

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vahvistaminen on varmasti tärkeimpiä ensi vuoden budjetin painopisteitä — haluamme kaikki tässä salissa varmistaa ja vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, ja se lähtee sieltä varhaiskasvatuksesta ja peruskoulusta vahvimmin liikkeelle. Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tuki. Lisäpaikat nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi. Yliopistojen verkostoyhteistyön laajentaminen. Ammattikorkeakoulujen tki-toiminta. Ministeri Terhon tontilla oleva opintotuen huoltajakorotus. Positiivisen rakennemuutoksen tukeminen. Osaajapulaan vastaaminen — ihan merkittävät lisäpanostukset tehty nopealla aikataululla lisätalousarviossa ja budjetissa. Muutokoulutus, josta oli hyviä puheenvuoroja muun muassa edustaja Jaskarilla tässä salissa. Luonnontieteiden ja matematiikan opetuksen kehittäminen.

Tässä listaa näistä panostuksista, joita on tehty, eli ne ovat merkittäviä, vaikkakaan eivät tietenkään korvaa niitä säästöjä, joita on jouduttu tekemään siksi, että talous on ollut Suomessa erittäin tiukoilla. Nyt siinäkin suhteessa mennään valoisampaa aikaa kohti. Kuntatalouden vahvistuminen on varmasti parhaita uutisia, mitä meillä voi olla koulutuksen sektoreilla, koska kunnat ovat koulutuksen järjestäjiä ja sieltä muodostuu se perusrahoitus, josta täälläkin on monta kertaa puhuttu.

Sitten on kysytty näistä koulutuksen tulevaisuudennäkymistä, visioista, uudistuksista, ja nostan esiin kolme mielestäni tärkeintä painopistettä, mikä samalla sisältää vastauksen moiniin täällä esitettyihin kysymyksiin. Kolme tärkeintä painopistettä ovat:

Varhaiset vuodet eli varhaiskasvatuksen kehittäminen ja varhaiskasvatuksen tuominen koko ikäluokalle. Sitä kohti kuljetaan nyt osallistumisastetta lisäämällä muun muassa maksualennusten ja maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun kautta.

Toinen iso kokonaisuus on vahvat perustiedot ja -taidot. Vahva varhaiskasvatus ja vahva peruskoulu, siihen huoleen vastaaminen, että 11 prosenttia suorittaa peruskoulun saavuttamatta sellaista monipuolista lukutaitoa, jolla pärjäisi toisella asteella ja elämässä. Lukutaidon vahvistamisesta on monia hyviä uusia ajatuksia kansallisessa lukutaitofoorumissa ja Lukukeskuksen toiminnassa, ja eduskuntakin tähän kiinnitti huomiota ja edustaja Sarkomaa käytti hyvän puheenvuoron. Eli vahvistetaan vahvoja perustietoja ja -taitoja, jotka antavat jatkuvan oppimisen työkaluja vastata niihin muutoksiin, joita yhteiskunnassa ja työelämässä kiihtyvässä tahdissa edessämme on.

Kolmas iso kokonaisuus on jatkuva oppiminen. Ammatillisen koulutuksen reformin ehkä isoimpia asioita on jatkuvan oppimisen rakenteiden luominen, eli ammatillisessa koulutuksessa jatkossa voi täydentää sitä omaa ammattitaitoa ja osaamista joustavammin kuin aikaisemmin. Se on iso muutos, ja vastaavia jatkuvan oppimisen rakenteita tarvitaan myös muille koulutusasteille. Niitä tarvitaan korkeakoulutukseen, ja siihen nimenomaan keskitymme tulevana keväänä Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:n toimeenpanossa. Tavoitteena meillä on löytää korkeakoulujen kanssa rakenteita, jotka tukevat jatkuvaa, elinikäistä oppimista ja luovat myös korkeakoulutetuille täydennyskoulutusmahdollisuuksia, osaamisen täydentämisen mahdollisuuksia. Tähän tulemme siis palaamaan kevään aikana.

Samoin sitten keväällä on iso kokonaisuus, joka liittyy varhaiskasvatuslain seuraavaan vaiheeseen, jossa painopisteenä on laadun kehittäminen nimenomaan keskittyen henkilöstörakenteeseen ja osaamiseen. Ja lukion uudistaminen on tietysti semmoinen asia, joka vielä meidän täytyy läpikäydä tässä salissa.

Haluan kiittää eduskuntaa tästä keskustelusta ja yhteistyöstä ja toivottaa kaikille rauhallista joulua.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.03.

Keskustelua jatkettiin kello 2.04.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan eilen keskeytynyttä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta 29.

2.05 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vaikka kello on jo kaksi yöllä, niin puhutaan niin tärkeästä aiheesta, kun puhumme koulutuksesta, että haluan olla täällä käyttämässä tämän puheenvuoron, sillä suomalainen korkealaatuinen ja maksuton koulutus on tärkein edellytys sille, että kaikki kansalaiset saavat taustastansa riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet elämässä menestymiseen, ja vain pysyvällä rahoituksella saadaan aikaan pysyviä muutoksia lasten ja nuorten elämässä ja vahvistetaan Suomen merkittävintä voimavaraa eli osaamista.

Vihreät esittivät vaihtoehtobudjetissaan koulutukseen puolen miljardin euron panostuksen. Me leikkaisimme mieluummin kilpailukyvyyn kannalta tehottomiksi todetuista, fossiilitaloutta tukevista haittatuista, teollisuuden energiaveron palautuksista ja päästökappakompensaatiosta kuin koulutuksesta. Hallituksen hankkeet ja leikkauksiin nähden lisäpanostukset, vaikka edes pienet sellaiset, ovat toki tervetulleita. Erittäin tärkeää on kuitenkin turvata perusrahoituksen riittävä taso. Opetuksen järjestäjät tarvitsevat pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Hallitus panostaa yhteensä 200 miljoonaa erilaisiin kärkihankkeisiin. Hankerahoja on kohdennettu opettajankoulutukseen, digitaalisten materiaalien käyttönoton vauhdittamiseen, tunti liikuntaa päivässä -tavoitteeseen ja kielikokeiluihin. Vihreät eivät vastusta kärkihankkeita, eikä niitä ole poistettu varjobudjetistamme.

Vihreät haluavat palauttaa kaikkien lasten oikeuden päivähoitoon ja ryhmäkoot entiselleen ja siirtyä kohti maksutonta varhaiskasvatusta aloittamalla 5-vuotiaista, joille tarjottaisiin neljä tuntia maksutonta varhaiskasvatusta päivittäin. Niissä kunnissa, joissa päivähoito-oikeuden rajoitusta on toteutettu, ei ole saatu aikaan juurikaan säästöjä. Nyt kun hallitus ajaa myös työttömyysturvalain niin sanottuun aktiivimalliin johtavaa muutosta, ovat työttömät vanhemmat pattitilanteessa, mikäli lapsi ei voi saada päivähoitopaikkaa. Miten työttömän vanhemman siinä tapauksessa tulisi hallituksen vaatima aktiivisuutensa osoittaa — nämä vaaditut viisi työpäivää tai koulutuspäivää 65 päivän välein? Laadukas varhaiskasvatus kuuluu jokaiselle lapselle. Se on kustannustehokkain tapa ehkäistä lasten epätasa-arvoa jo varhaisesta vaiheesta alkaen. Ryhmäkokoja ei pidä kasvattaa, sillä se vaikuttaa merkittävästi varhaiskasvatuksen laatuun sitä heikentäen. Tiedämme kaikki, kuinka laadukas varhaiskasvatus parantaa lapsen oppimismahdollisuuksia ja vähentää syrjäytymisriskiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ensin leikannut peruskoululta 45 miljoonaa ja sitten panostanut siihen takaisin 15 miljoonaa. Me haluaisimme satsata hallitusta enemmän laadukkaaseen perusopetukseen ja tukea erityisesti kouluja, joilla lisäresursseille on eniten tarvetta. Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Tämä kehitys on pysäytettävä. Tavoitteeksi tulee asettaa myös

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

aidosti maksuton toisen asteen koulutus sekä opintorahan selvä tasokorotus kaikille opiskelijoille siten, että esimerkiksi opintoraha nousisi 250 eurosta 333 euroon, ja opintoraha tulisi vihdoin sitoa indeksiin vuodesta 2019 alkaen.

Ammatillinen koulutus on kuitenkin se, joka on joutunut rankimpien leikkausten kohteeksi. Ammattikoulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista nuorten tulevaisuudesta, ammattitaidosta ja työelämän edellytyksistä. Tuore valtakunnallinen Amisbarometri osoittaa, että nuoret haluaisivat enemmän opetusta. Leikkaukset ovat kohdistuneet suoraan opetuksen määrään ja laatuun. Lähiopetusta kaipaavien määrä on kasvanut lähes 15 prosenttia edelliseen Amisbarometriin verrattuna. Valitettavasti budjettikirjaa katsoessaan saa hiegan sellaisen kuvan, että hallituksen arvomaailmassa amikset eivät ole kovin arvokkaita. Ammatilliset opinnot kuitenkin ovat arvokkaita eivätkä suinkaan paikka, jonne ajaudutaan huonojen arvosanojen takia. Hallitus aloitti leikkaamisen juuri ennen ammatillisen koulutuksen uudistusta. Tämä "leikataan ensin ja uudistetaan sitten" -toimintatapa on kestävä.

Vihreät kannattavat ammatillisen koulutuksen uudistamista, mutta tapa, jolla se nyt tehdään, herättää suurta huolta. Ammatillisen koulutuksen laatu ja saavutettavuus on turvattava. Se tarkoittaa lisää aloituspaikkoja, enemmän lähiopetusta ja opettajia ja enemmän tukea oppilaille myös siirtymisessä [Puhemies koputtaa] peruskoulusta ammatilliselle asteelle.

2.10 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisilla on näihin hallituksen esityksiin yhteensä 113 muutosehdotusta, joista 10 löytyy täältä opetus- ja kulttuuriministeriön puolelta. Perussuomalaiset on huolissaan laadukkaasta koulutuksen tulevaisuudesta kaikille koulutusasteille, sillä ilman laadukasta koulutusta me emme pysty pitämään tätä maamme kilpailukyvyyn kannalta elintärkeää koulutusjärjestelmäämme. Suomen sijoitus osaamista mittavassa Pisa-tutkimuksessa onkin laskenut vuodesta 2006 lähtien. Siinä mielessä huoli koulutuksen suunnasta on oikeutettua.

Perussuomalaiset kiinnittää huomiota myös siihen, että peruskoulujen määrä koko maassa on vähentynyt vuodesta 2005 noin 1 000 koululla valtion poistettua pienille kouluille suunnatun lisän. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee ryhtyä alueellisen tasa-arvon varmistamiseksi toimenpiteisiin, joilla kylä- ja lähikoulujen toimintaedellytykset turvataan. Kaikki eivät voi muuttaa kasvukeskuksiin.

Erityisen huolissamme olemme siitä, että vuonna 2016 Suomessa oli noin 115 000 20–29-vuotiaasta henkilöä, joilla ei ollut toisen asteen tutkintoa. Osuus on noussut 2000-luvun alusta. Tilastokeskuksen mukaan koulutustasolla on suuri vaikutus nuorten työllisyysmahdollisuuksiin: korkeakoulutettu alle 30-vuotias työtön työllistyy noin 50 prosentin todennäköisyydellä, keskiasteen opinnot suorittanut lähes 40 prosentin todennäköisyydellä ja peruskoulun käynyt vain 17 prosentin todennäköisyydellä. Tämän vuoksi onkin erityisen tärkeää, millä tavalla hallitus ja eduskunta edesauttavat niitten nuorten aikuisten koulutuspolulle pääsemistä, jotka eivät kulje niitä perinteisiä reittejä pitkin, joita valtaosa nuorista kulkee. Meillä on vuosittain joitain tuhansia henkilöitä, jotka eivät mene tähän koulutusputkeen peruskoulun jälkeen. Me emme esitä oppivelvollisuutta tässä vaiheessa, mutta me vaadimme hallitukselta luovempia toimenpiteitä siihen, että nämä tippuvat nuoret saadaan kiinni.

Samaan aikaan on huomattu se, että syrjäytyneitä nuoria miehiä, 25–29-vuotiaita, oli 21 000 vuonna 2016. Vastaavasti 2008 heitä oli "vain" 12 000, eli tämä nuorten syrjäy-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tyneitten miesten määrä on lähes tuplaantunut kahdeksan vuoden aikana. Samaan aikaan nuorisotyön määrärahat ovat nousseet 36 prosentilla ilman inflaatiohuomiota. Hallituksen nuorisopoliittinen toimenpideohjelma on syrjäytymisvaarassa olevien kannalta toimimaton tai vähintäänkin todella laiha. Nämä toimenpiteet eivät ole vastanneet siihen tärkeimpään kysymykseen, miten me saamme pysäytettyä erityisesti nuorten miesten syrjäytymiskierteen. Hallituksen toimenpide on parantaa palveluohjausta, etenkin julkisten palveluiden keskinäistä yhteistyötä aloittamatta varsinaisesti mitään uutta. Hallituksen lääke nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn on käytännössä laiha, koska hallitus on nostanut esille pääasiassa vain esimerkiksi Ohjaamojen merkitystä. Ratkeako Suomen tulevaisuuden kannalta äärimmäisen olennainen kysymys tällaisella suunnitelmalla, kun tähän mennessä nuorten syrjäytyminen on vain lisääntynyt? Vasta julkaistun tutkimuksen mukaan syrjäytymässä olevien nuorten suurin ongelma on yksinäisyys ja terveen tukiverkoston puute. Tärkeä vastaus yksinäisyyteen ja syrjäytymisen ehkäisyyn piileekin järjestötyössä. Kolmas sektori on helpommin lähestyttävä toimija kuin viranomainen. Lisäksi kolmas sektori on huomattavasti joustavampi. Järjestön rooli on nimenomaan paikata puuttuvaa tukiverkkoa, [Puhemies koputtaa] ja se ei onnistu ilman resursseja.

Arvoisa puhemies! Palaan seuraavassa puheenvuorossa edelleen tähän kysymykseen.

2.16 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen lisätyt rahat ovat erittäin hieno asia. Tasa-arvorahoitusta, jolla tuetaan haastavilla alueilla toimivia peruskouluja, lisätään 15 miljoonalla, ja lisäksi tulee 10 miljoonaa euroa kouluille, jotka ovat eri syistä vaarassa jäädä kehittämistoiminnan ulkopuolelle tai joilla on hyvin vähäisesti resursseja siihen. Huomaamme, että Suomen kartalla on tiettyjä kolkkia, jotka eivät ole lainkaan olleet osallisena näihin erillisiin lisämäärärahoihin, kehittämisrahoihin, niin että hyvä, että nämä kunnat saadaan nyt sitten mukaan. Tuolla sivistysvaliokunnassa kuulumme hyvin paljon asiantuntijoita, jotka kertoivat meille koulutukseen liittyvistä alueellisista ja muista eroista. Tietenkin Pisa-tulokset olivat yksi syy siihen. Vaikka nämä koulujen väliset erot ovat tutkimuksen mukaan kansainvälisesti erittäin pieniä, niin osaaamisen tasossa koulujen ääripäät näyttävät etääntyvän toisistaan. Tutkimustulokset osoittavat erityisen vahvaa laskevaa trendiä matematiikassa, ja kun tiedämme sen, että kuitenkin matematiikkaan on vuosien saatossa hyvin paljon satsattu, esimerkiksi Luma-keskuksia on isoissa keskuksissa, niin olenkin pohtinut tätä, ovatko nämä saavutettavia kaikille oppilaille. Eli kun tuohon positiivisen diskriminaation rahaan, tasa-arvorahaan, on kriteerinä työttömyys tai muu kuin suomi tai ruotsi äidinkielenä tai koulutustaso, niin pitäisikö siihen lisätä jollain tavalla tämä saavutettavuus, että etäällä olevat koulut saisivat rahaa, niin että ne pääsisivät näihin motivaatiota ja innostusta lisääviin keskuksiin, niin että heidän oppimistuloksensa paranisivat sen kautta?

2.18 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko puhui jo äsken erittäin hyvin perussuomalaisten koulutusnäkemyksistä, mutta otan vielä muutaman asian lyhyesti puheeksi.

Tänä iltana on puhuttu paljon työttömyydestä, ja luultavasti tärkein keino työttömyyden vähentämiseksi on laadukas koulutus, mutta valitettavasti koulutukseen liittyvistä ongelmista kertoo tämä jo aiemmin esiin nostettu Pisa-tulosten heikkeneminen ja erityisesti matematiikan ja luonnontieteiden tulosten lasku. Kyllä katsoisin itsekin kuten edustaja Parvi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ainen, joka tässä nosti nämä aineet esille, että niiden osaamiseen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Ne ovat meidän vientimme kannalta erittäin tärkeitä oppiaineita.

Arvoisa puhemies! Erityisesti taloudellisesti haastavina aikoina korostuu elinikäisen oppimisen merkitys, ja myös muun muassa vapaaseen sivistystyöhön tulisi kohdentaa lisäpanostuksia. On tärkeää, että kansalaiset voivat täydentää ammattitaitoaan työelämän jatkuvasti muuttuessa. Valitettavasti hallitus on päättänyt jäädättää vapaan sivistystyön rahoitukset, ja me perussuomalaiset pidämme tätä varsin huonona kehityksenä, koska vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat hyvän oppimisväylän sellaisille henkilöille, jotka eivät osallistu tutkintoon tähtäävään koulutukseen.

Arvoisa puhemies! Hyviäkin päätöksiä on toki ensi vuodelle tehty, ja viittaen tässä vapaaehtoiseen kielikokeiluun, jonka perussuomalaiset saivat vuonna 2015 kirjattua hallitusohjelmaan. Esitimme toki kielikokeilua käsiteltäessä sen laajuuden kasvattamista 2 200:sta 5 000 oppilaaseen. Nämä esitykset kaatuivat äänestyksissä, mutta olemme silti tyytyväisiä, että tämä kokeilu pääsee nyt lopulta vauhtiin.

2.21 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Nyt jo useat hallitukset ovat joutuneet toimimaan pitkäaikaisen, kroonistuneen taantuman olosuhteissa, mikä on hallitukset poliittisesta väristä riippumatta myöskin pakottanut merkittäviin julkisen talouden sopeutus-toimenpiteisiin. Ja aina kun julkista taloutta sopeutetaan, niin ei voida oikein välttää sitä, että painatukset ovat sosiaali- ja terveystaloudella ja toisaalta sitten opetuspuolella, jotka kuitenkin budjetissa käytännössä ne suurimmat menoerät ovat. Mutta nyt olemme vähitellen, kiitos hallituksen hyvän ja taloudellisesti vastuullisen politiikan, päässeet jälleen kasvu-uralle ja hieman suotuisampiin olosuhteisiin myöskin julkisen talouden puolella, mikä näkyy nyt myös opetus- ja kulttuuriministeriön puolella budjettisatsauksina. Suomen kasvua ja uudistumista kuitenkin rakennetaan vahvalle osaamispohjalle, ja uutta rahaa osaamiseen ja koulutukseen on budjettiriihestä luvassa 36 miljoonan euron edestä. Jo huhtikuun kehysriihessä tehdyt määrärahopäätökset viedään nekin vuoden 2018 budjettiin täysimääräisesti.

Riihessä sovittua lisärahoitusta suunnataan etenkin maksuttoman varhaiskasvatuksen edistämiseen, peruskoulun tasa-arvon lisäämiseen, nuorisotyöttömyyden torjumiseen ammatillisen koulutuksen toimenpiteillä, ja korkeakouluissa vahvistetaan tutkimusta, verkostoja ja positiivista rakennemuutosta. Nämä ovat nimenomaisesti niitä keinoja, joilla edesautetaan tulevaisuuden kestävästä kasvusta, osaamis- ja koulutustason nostamista ja työllisyysasteen parantamista. Siitä on hallitukselle syytä esittää kiitokset.

2.23 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puheenjohtaja! Nostan kaksi asiaa tästä valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä.

Meillä on mittava uudistus Pirkanmaalla, eli suoraan mietinnöstä: ”Vuoden 2019 alussa Suomen korkeakoulukentässä tapahtuu merkittävä rakenteellinen uudistus, kun nykyiset Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto yhdistyvät. Yliopistosta tulee samalla Tampereen ammattikorkeakoulun pääomistaja, jolloin yliopisto ja ammattikorkeakoulu muodostavat uuden korkeakouluyhteisön.”

”Valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeen rahoitustarve arvioidaan huolella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa hanketta pääasiallisesti nelivuotisella strategiarahoituksella, joka on vuositasolla 5,5 miljoonaa eli yhteensä 22 miljoonaa. Tampereen korkeakoulusäätiön oman arvion mukaan vuotuinen rahoitustarve

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

olisi kuitenkin 11 miljoonaa euroa enemmän eli 16,5 miljoonaa euroa vuodessa; vuosien 2018—2025 rahoitustarve olisi näin yhteensä 132 miljoonaa euroa.”

Yhdyn kovastikin tähän näkemykseen, minkä jaoston puheenjohtaja, edustaja Kiuru, esitti, että myös rahoitus katsotaan ja resurssit tulisivat tähän merkittävään uudistukseen jatkossa.

Toinen tärkeä asia tässä on, vaikka summa on pieni, että valiokunta lisää 400 000 euroa nuorten syrjäytymisen vastaiseen työhön. Määräraha on tarkoitettu syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten auttamiseen ulos syrjäytymiskierteestä. Itse kävin useita toisen asteen oppilaitoksia lävitse viime vuoden aikana, ja siellä on huoli juuri siitä, millä tavalla toisenkin asteen oppilaitoksen se heikompi kolmannes saadaan mukaan tähän koulutukseen. Tämä auttaa myös siihen, että vähemmän olisi syrjäytyneitä, eli uskoisin, että tällä pienelläkin rahalla ja myös koulutusyhteistyöllä me saisimme kaikki mukaan. Meillä ei ole varaa yhteenkään syrjäytyneeseen nuoreen.

2.25 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! On hienoa, että tilanne näyttää hieman positiivisemmalta myös opetus- ja kulttuuriministeriön osalta, kun tarkastelemme ehdotusta ensi vuoden talousarvioksi. Nyt kun Suomen suunta on kääntynyt parempaan, pystymme tekemään jo pieniä parannuksiakin, kuten täsmäpanostukset peruskoulutukseen ja varhaiskasvatustuksumaksujen alentamiseen. Esimerkiksi kahden vanhemman ja kahden varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen perheelle, jossa vanhemmilla on suurin piirtein keskimääräiset tulot, jää ensi vuonna 1 000—1 200 euroa enemmän käteen käytettäväksi varoja johonkin, mikä parantaa perheiden toimeentuloa ja elämänlaatua. Huomionarvoista onkin erityisesti se, että varhaiskasvatuksen tuloarajojen nosto alentaa erityisesti pieni- ja keskituloisten perheiden varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja isoimmat maksualennukset kohdistuvat monilapsisiin perheisiin. Maksut alenevat kaikilta niiltä perheiltä, jotka ovat maksaneet enimmäismaksun alittavaa maksua, ja lähes kaikilta niiltä perheiltä, joiden tulotaso on juuri enimmäismaksurajan mukainen. Lisäksi tuhannet pienituloiset perheet siirtyvät muutoksen myötä maksuttomaan varhaiskasvatukseen, mikä on tietysti erinomainen asia. Tämä muutos helpottaa lapsiperheiden taloudellista tilannetta ja purkaa kannustinloukkuja. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutus koskeekin asiantuntijapalautteiden mukaan juuri eniten pienituloisia yksinhuoltajaperheitä ja monilapsisia perheitä. Saadun palautteen mukaan jo toistamiseen tällä hallituskaudella tehtävällä varhaiskasvatuksen maksujen alentamisella on merkittävä vaikutus lapsiperheiden talouteen.

2.26 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tässä tällä hetkellä haluan nyt jatkaa sitä, mikä jäi kesken keskustelussa eilen päivällä kello 12—14, jolloin kulttuuri- ja opetusministerit olivat täällä paikalla, mutta toki he tällä hetkellä ansaitusti ovat levolla. Tällöin me puhuimme siitä, että hallituksen esityksessä on tämä hallituksen lupaus siitä, että nuorisotakuuta viedään kohti yhteiskuntatakuuta. Tämä tarkoittaa sitä, että syvennetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemisessa, eliikä käytännössä tämä on lupaus siitä, että kolmas sektori, järjestöt, jotka toimivat nuorten parissa, saavat parempaa huomiota hallitukselta. Yhtenä tavoitteena oli myös kerätä parhaat käytännöt kunnista ja laajentaa ne toimivat mallit valtakunnallisiksi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Tässä yhteydessä myös hallitus aikoinaan sopi sen kahden vuoden aikana, kun me perussuomalaiset itse olimme hallituksessa, muun muassa sellaisesta kokeiluhankkeesta, joka 2016 eduskunnassa päätettiin, että tehdään tällainen Valo-valmennusmalliin oleva kokeiluhanke, johon eduskunta ja valtiovarainvaliokunta osoittivat 2,35 miljoonaa euroa. Sen rahoituksen haki kolme toimijaa, ja he ovat vasta aloittamassa toimintaa, koska se käsittely kesti lähes vuoden ministeriössä. Yllättävää siinä oli kuitenkin se, että nämä toimijat saivat yhtäkkiä sitten siihen hakemukseensa 20 prosentin omavastuuosuuden. Tämä ei olisi ollut välttämätön, koska laki ei vaadi mitään 20:tä prosenttia, vaan laki lähtee siitä, että joku omavastuuosuus pitää olla, mutta siitäkin voidaan poiketa, jos on erityinen syy siihen.

Tästä sitten, kun perussuomalaisten puolue hajosi, alkoi kesällä semmoinen draamanäytelmä hallituksen jäsenten osalta, että oikein hävettää vieläkin, miten se päättyi. Ministeri Terho osaltaan keskustan ja kokoomuksen edustajien ja ministeri Grahn-Laasosen myötävaikutuksella päätyi siihen tulokseen, että nämä 20 prosentin omavastuurahoitusosuudet säilyivät, vaikka sitä moneen kertaan yritettiin siellä korjata. Mielestäni siihen ei ollut mitään muuta perustetta kuin se, että haluttiin tehdä politiikkaa niitten nuorten syrjäytyneiden kustannuksella jopa sen eduskuntatahdon ylitse. Koskaan aikaisemmin eduskunnan osoittamissa määrärahoissa, mitä me täällä jakovaroista jaamme, ei ole osoitettu omavastuuosuutta. Yleensä on pystytty suoraan nimeämään ne toimijat, joille se rahoitus ohjataan, mutta tässä tapauksessa sitä valtiovarainvaliokunnassa ei yhteisestä päätöksestä tehty.

Ihmettelen sitä, että jos me hallituskauden alussa sovimme jotain konkreettisia toimenpiteitä, joilla me tavoittelemme tätä hallitusohjelman tavoitetta, että haetaan niitä uusia kokeiluhankkeita, niin miksi me lähdemme sitten tällöin pienten tai suurten perheriitojen jälkeen maksattamaan sen laskun näillä toimijoilla. Sitä minä en voi ymmärtää. Ja tähän oli mahdollisuus tehdä korjaus tässä hallituksen esityksessä, mutta sitä ikävä kyllä eivät halunneet keskusta ja kokoomus korjata. Siniset iloitsevat siitä, että nämä hankkeet, jotka ikään kuin oli leimattu nyt jo perussuomalaisten hankkeiksi, eivät toteudu.

Me sovimme hallituskauden alussa esimerkiksi sellaisen yhteisen päätöksen valtiovarainvaliokunnassa joidenkin kansanedustajien kanssa, että tämän hallituskauden ajan me haluamme tukea kolmannen sektorin toimijoita, jotka jakavat tuolla ruokaa köyhille nytenkin joulujuhlien aikana. Valtiovarainvaliokunta osoitti viime vuonna miljoona euroa ruoka-aputyöhön ja sitä edellisenä vuonna vajaat 800 000 euroa. Tämä koko hallituskauden ajaksi sovittu toimenpide tyssäsi kuin seinään nyten tässä joulukuussa, ja tässä syy on pelkästään poliittinen syy. Ei haluttu, että tämä näyttää siltä, että perussuomalaiset auttavat vähävaraisia ihmisiä ruokajonoissa myöntämällä noin 400 ruoka-aputoimijalle lisäresursseja. Todellisuudessa ne resurssit ovat senkaltaisia, että nämä järjestöt ja toimijat ostavat autoihinsa polttoainetta ja maksavat ne välttämättömät kustannukset. Missään järjestössä minun saamani tiedon mukaan ei ole palkattu työntekijöitä. Se on todellista kolmannen sektorin työtä, ja tällaista, hyvät ystävät, minä toivon, että te jatkatte siellä hallituksessa.

Edustaja Pirttilahti, mainitsitte, että ei ole varaa yhteenkään syrjäytyneeseen nuoreen. Nämä ovat kauniita sanoja, ja näitä kauniita sanoja julkaisee joka ikinen kansanedustaja toisensa perään. [Puhemies koputtaa] Te olette, Pirttilahti, nyten hallituksessa, ja toivon, että te jatkatte tällaista toimenpidettä, jossa mennään sanoista tekoihin ja lopetetaan politiikointi siltä osin kuin me pystymme auttamaan näitä toimijoita myös tämän hallituskauden aikana.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

2.32 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala käsitellään, ja yksi erittäin tärkeä asia, totta kai, kulttuuri, meille kaikelle kansalle monessa eri muodossa on täällä hyvin myöskin huomioitu.

Otan pari pientä erityiskulttuuriaihepiiriä esille:

Olen ilolla tyytyväinen siitä, että jo kuluvan vuoden aikana karjalan kielen elvytysohjelma saatiin käyntiin. Nyt myöskin ensi vuoden budjettiin merkittävä summa tämän kielen häviämisen estämiseen annetaan ja saadaan tämä elvytysohjelma oikeasti nyt käyntiin ensi vuoden aikana niin, että entistä enemmän kieli- ja kulttuurituotteita pystytään tuottamaan niin, että tuo harvinainen karjalan kieli säilyy meillä myöskin kansamme joukossa. Se on arvokasta perimää, jota me haluamme jatkaa seuraaville sukupolville.

Samoin myöskin sivistys- ja tiedejaosto lisäsi vielä valtionapua järjestöille, ja myös Karjalan Liitto tässä saa huomattavan lisäyksen. Tällä tavalla voidaan myöskin ensi vuoden aikana nähdä sitä työtä, mitä Karjalan Liitto tekee kautta Suomen 14 piirissä ja lähes 400 yhdistyksessä ja seurassa pitkin Suomenniemeä, siirtää sitä evakkolaisen, siirtolaisen, karjalaisen kulttuuriperimää myöskin tuleville sukupolville ja pitää yllä sitä tietoisuutta, mitä myöskin tänä vuonna, Suomi 100 -juhlavuonna, ollaan monessa juhlapuheessa ja monissa muisteluissa nähty ja kuultu, millä tavalla siirtolaisten perheet asutettiin tänne uudelle alueelle Kanta-Suomeen sen evakkomatkan jälkeen. Karjalan Liitto sillä tavalla tekee sitä arvokasta työtä, ja ilolla tuota avustussummaa katson.

2.34 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Matematiikka ei ole ainoa huolenaiheeni. Toinen on äidinkieli, sillä lukutaito on heikennyt ja lukeminen vähentynyt peruskoululaisten keskuudessa. Jotta Suomessa asuvien lukutaito säilyisi korkealla tasolla, pitää tietoa lukemisesta saada vanhempien käyttöön jo ennen lapsen syntymää tai heti sen jälkeen. Neuvolaitten henkilökunta on tässä hyvin tärkeässä roolissa, että uudet vanhemmat saisivat tietoa luku- ja kirjoitustaidon merkityksestä. On huolestuttavaa, että vain 25 prosenttia suomalaisvanhemmista lukee usein lapselleen, nimittäin pohja luku-harrastukselle ja -taidolle luodaan jo varhaislapsuudessa, eli vanhempien merkitys sille lapsen lukutaidolle on erittäin ratkaiseva ennen kuin lapsi itse oppii lukemaan. Lapselle lukeminen parantaa tutkimusten mukaan huomattavasti lapsen edellytyksiä pärjätä elämässä. Lapselle lukemisella on yhteys parempaan koulumenestykseen ja koulumyönteisyyteen. Kun tiedämme myöskin suomalaisten tutkimusten kautta, että sanataidot korreloivat matematiikan osaamiseen, numerotaitoihin, niin se on erittäin tärkeää, että nämä kaksi välineainetta, äidinkieli ja matematiikka, ovat hyvin hoidettuina.

Eduskunta on lisäämässä 100 000 euroa lukutaidon edistämiseen yhteistyössä Lukukeskuksen ja neuvoloiden kanssa. Minä uskon, että tästä 100 000 eurosta tulee erittäin merkittävä tulevaisuuden kannalta, niin että me todellakin saamme ymmärryksen siitä, että lukutaito on tärkeä ja lapsille lukeminen vielä tärkeämpää siinä vaiheessa, kun lapset eivät siihen itse kykene.

2.36 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tuohon äskeiseen edustaja Parviaisen hyvään puheenvuoroon lukutaidon merkityksestä on helppo lisätä myös se, että meidän täytyy huolehtia meidän kirjastoistamme, sillä kirjasto on se paikka, joka tarjoaa kaikille mahdollisuuden lukemiseen. Tiedämme, että mitä enemmän kotona on kirjoja, sen parempi ennuste on lapsen tulevaisuudelle, mutta niitten kirjojen ei tarvitse olla omistettuja, ne voivat olla sieltä kirjastosta lainattuja, ja sen tulee olla kaikille mahdollista. Me tiedämme,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

että varsinkin pienillä paikkakunnilla kirjastot ovat oikeastaan se ainoa kulttuuripalveluita tarjoava paikka. Sitä suuremmalla syyllä meidän täytyy huolehtia siitä, että kirjastoverkkomme on hyvä. Nyt on jo joitain katvealueita syntynyt ja täytyy huolehtia, että pidetään kiinni siitä, että ne eivät laajene vaan saamme nämä katvealueetkin katetuksi.

Mutta sitten haluan sanoa vielä muutaman sanan korkeakouluista. Me tiedämme, että korkea osaaminen on se, mihin Suomen menestys on aina perustunut, ja näin pitää olla jatkossakin. Korkeakoulujen perustehtäviä ovat opetus ja tutkimus, ja meidän täytyy varmistaa korkeakoulujen riittävä rahoitus niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissakin. Nyt valitettavasti on sellaisia merkkejä, että korkeakoulut ovat muuttuneet vähän tällaisiksi rahankeruulaitoksiksi, jotka koettavat saada ja haalia itselleen lisärahoitusta. Opetushenkilökunnan ja tutkimushenkilökunnan panostusta ja työaikaa menee tähän, ja tämä rahoitus ohjaa myös sitä, mitä yliopistoissa ja korkeakouluissa tutkitaan. Näin ei pitäisi olla. Meidän pitäisi taata julkiselta taholta riittävä perusrahoitus, jotta me pystymme huolehtimaan sekä hyvästä perustutkimuksesta että soveltavasta tutkimuksesta.

2.38 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! On luontevaa jatkaa siitä, mihin edustaja Mikkonen puheenvuoronsa päätti. Kyllähän on huomattava se, että kun Suomi on hyvin vientivetoinen talous, kun olemme meren saartamana, niin käytännössä olemme kaupapoliittisesti saari. Jotta pärjäisimme kunnolla kaupassa kansainvälisesti, niin se oikeastaan edellyttää sitä, että kun hieman takamatkalta tulemme, niin meidän pitää kyetä tekemään asiat oikeastaan paremmin kuin keskeiset kilpailijamaamme tekevät, koska tulemme aina takamatkalta merten takaa. Jotta voisimme tässä onnistua, niin kun emme voi määrässä kilpailla, niin meidän täytyy pystyä kilpailemaan laadussa. Jotta voimme laadullisessa kilpailussa pärjätä, niin se tietysti edellyttää hyvin osaavaa väestöä ja hyvin koulutettua, korkeasti koulutettua ja osaamiseltaan mukautuvaista ja kyvykästä väkeä.

Kuitenkin näen, että tilanne on kohtalaisen hyvä ja menossa parempaan suuntaan. Pärjäämme kansainvälisissä yliopistorankingeissa aika hyvin. Meidän täytyy tietysti tunnistaa myöskin se, että meillä on omassa korkeakoulukentässämme määrättyjä kruununjalokiviä, joihin panostamisesta ja joiden kansainvälisestä kilpailukyvyistä myöskin opinahjoina täytyy riittävällä tavalla pitää huolta. Mutta kuten jo budjetissakin näkyy, leikkausten tieltä ollaan nyt päästy pois. Kasvava talous mahdollistaa myös sen, että koulutukseenkin panostetaan jälleen aiempaa enemmän.

2.39 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Jokunen aika sitten me täällä salissa intimme siitä, millä hallituskaudella oli leikattu museosta kuinkakin paljon ja kuka oli siihen syyllinen. Nyt haluan iloita täältä yhdestä museokohteesta: eduskunta on lisännyt 250 000 euroa metsäkulttuurin valtakunnalliselle erikoismuseolle ja tiedekeskukselle, Metsämuseo Lustolle, Punkaharjulle rahaa, jotta siellä kävijöille voidaan kertoa tästä meidän vihreästä kullastamme. Tämähän on sikäli oiva kohde, että keskusta nyt pääministeripuolueena on vienyt johdonmukaisesti eteenpäin biotaloutta ja tällä museolla kerrotaan havainnollisesti metsistä, metsien hoidosta ja metsien merkityksestä Suomelle. Tämmöisiä pieniä ilonaiheita täältä budjetista meille nyt löytyy.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.2. Pääluokka 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Esitellään maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 30.

Keskustelu asiasta alkaa. — Edustaja, jaoston puheenjohtaja Wallin Harry.

Keskustelu

14.03 **Harry Wallin sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta käsittelee mietinnössään muun muassa maatalouden kannattavuutta ja toteaa, että kannattavuus on heikko. Maatalouden keskimääräisen yrittäjätulon arvioidaan olevan vain 8 700 euroa tilaa kohden vuonna 2017. Kulunut kasvukausi oli erittäin hankala kylvöistä lähtien. Satoa jäi korjaamatta noin 100 000 hehtaaria. Myös korjuu- ja kuivatuskustannukset nousivat poikkeuksellisen korkeiksi. Maatiloille aiheutuneet lisäkustannukset kohoavat yhteensä 100—150 miljoonaan euroon. Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus kohdisti yli 25 miljoonaa euroa vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa viljelijöiden tilanteen helpottamiseen. Tukea on tarkoitus myöntää energiaveron palautusjärjestelmän kautta.

Valiokunta on huolissaan siitä, että maataloustuotteiden markkinoiden epävakaus ja sätotasojen vaihtelu ovat selvästi lisänneet epäonnistumisen riskiä. Valiokunnan mielestä kaikkein oleellisin on nyt kiinnittää huomiota siihen, miten tuottajan saamaa osuutta elintarvikeketjussa voidaan kasvattaa ja parantaa kannattavuutta pysyvästi. Tärkeä merkitys on esimerkiksi tilakohtaisilla parhailla ratkaisuilla, alkutuotannon neuvotteluaseman ja tuotteen alkuperää koskevien merkintöjen parantamisella sekä mahdollisimman korkealle jalostettujen elintarvikkeiden viennin edistämisellä. Keskeistä on myös selvittää, voidaananko tuotantokustannuksia alentaa viranomais määräysten kautta, kuten eläinsuojien rakenteita keventämällä.

Erityisen huolissaan valiokunta on tilanpidon jatkamisesta ja alan houkuttelevuudesta. Uusien yrittäjien tarve on suuri, joten nuorten viljelijöiden maatalouskoulutukseen ja talousosaamiseen tulee panostaa ja luoda uskoa tulevaisuuteen. Maa- ja puutarhayritysten lukumäärä on selvästi vähentynyt 2000-luvulla. Tuotantoa jatkavien tilojen koot ja tuotantomäärät ovat samanaikaisesti kasvaneet, mutta tämäkään ei ole parantanut kannattavuutta. Jos maatilojen lukumäärän väheneminen kiihtyy siten, että kotimaisiin raaka-aineisiin perustuva elintarvikkeiden tuotanto laskee, myös huoltovarmuus vaarantuu.

Valiokunta on huolissaan maatalousyrittäjien jaksamisesta ja pitää hyvänä, että lomituksen sijaisavun maksuja esitetään huojennettavaksi miljoonalla eurolla. Lisäksi rahoitetaan miljoonalla eurolla sosiaali- ja terveysministeriön Välitä viljelijästä -hanketta.

Valiokunta lisää jälleen kerran 4H-toimintaan ja neuvontajärjestöille osoitettuja määrärahoja ja pitää välttämättömänä, että hallitus ottaa eduskunnan tahdon huomioon vuoden 2019 talousarvioesityksessään. Valiokunta on lisännyt yhtä poikkeusta lukuun ottamatta momentin rahoitusta jo yli kymmenen vuotta. Valiokunta lisää neuvontajärjestöjen avustusta 1,8 miljoonalla eurolla, mistä 48 000 euroa osoitetaan Suomen Hevostietokeskus ry:lle. 4H-toiminnan valtionapua valiokunta korottaa 600 000 eurolla.

Valiokunta on huolissaan myös Luonnonvarakeskuksen riittävästä resursseista. Sillä on keskeinen vastuu pientalouteen liittyvien odotusten lunastamisesta. Erityistä huomiota kiinnitetään erikoissienien tutkimukseen. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa pa-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kurin tutkimiseen ja kaupallistamisen edistämiseen yhdessä Pro Pakuri Finland ry:n kanssa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että petoeläinten aiheuttamien vahinkojen määräraha riittää komission asettamien rajojen mukaisiin korvauksiin. Myös ennaltaehkäisevät toimenpiteet tulee toteuttaa niin laajasti kuin mahdollista, jotta vahinkoja voidaan vähentää.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kestävän metsätalouden tuesta on vuonna 2017 jäämässä käyttämättä noin 9 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisenä, että yhteishankkeiden toteutuksessa havaitut esteet poistetaan ja vuonna 2017 käyttämättä jäänyt rahoitus voidaan käyttää vuonna 2018.

Valiokunta ehdottaa lausuman hyväksymistä. Valiokunta "edellyttää, että vuoden 2018 lisätalousarvioesityksessä momentille 30.40.44 lisätään vastaava summa kuin vuodelle 2017 osoitetusta tuesta puuntuotannon kestävyys turvaamiseen jää käyttämättä".

Lisäksi valiokunta lisää määrärahoja myös seuraavasti: 50 000 euroa Suomen Ammatikalastajaliitolle, SAKL:lle, 100 000 euroa Pohjois-Karjalan Kalatalouskeskus ry:lle, 100 000 euroa Pro Luomu ry:lle, 150 000 euroa Arktiset Aromit ry:lle, 200 000 euroa kiinteistötoimitusten tukemiseen, 300 000 euroa luonnonvaratalouden valtionapuun, joista 200 000 euroa osoitetaan Työtehoseura ry:lle. Yhtensä valiokunnan tekemät lisäykset ovat 4 miljoonaa euroa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Leppä, 5 minuuttia.

14.09 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Herra puhemies! Kiitoksia valtiovarainvaliokunnalle, jaostolle, jaoston puheenjohtajalle äskeisestä esittelystä ja hyvästä puheenvuorosta ja erityisesti siitä, että ne painopisteet, joita valiokunta on valinnut mietintötekstiinsä, ovat kyllä erinomaisen hyviä ja ajankohtaisia ja ne ovat välttämättömiä ajattelun tämän koko hallinnonalan ja biotalouden, tulevaisuutta ja sitä, miten siihen suhtautua meidän pitää.

Erittäin vakava viesti on huoltovarmuusasia, ja se on nyt viimeisinä viikkoina, viimeisinä kuukausina noussut hyvin voimakkaalla tavalla keskustelun alle nimenomaan niiden tahojen osalta, jotka tästä huolta kantavat ja siitä huolehtivat, ja tämä meidän kaikkien pitää tunnistaa ja tunnustaa erittäin korkealla tasolla.

Puhemies! Muutaman noston itse myöskin teen.

Lähden liikkeelle maatalouden kannattavuudesta. Olen täysin samaa mieltä siitä, että kannattavuustilanne on tällä hetkellä heikko, ja se heikkous tulee erityisesti siitä, mitä valiokuntakin painottaa, eli markkinat eivät tällä hetkellä toimi niin kuin niiden pitäisi toimia lähtien siitä, että viljelijöille asetettavat vaatimukset ja kustannukset eivät ole suhteessa siihen, mitä viljelijät tuottajahintana saavat. Tähän on meidän välttämättömyyksiä löytää yhdessä ratkaisuja, ei tietysti yksinomaan poliitikkojen mutta myös meidän poliittisten toimijoiden. Siksi hallitus on laittanut liikkeelle ja valmistelemme elintarvikemarkkinalakia, joka tähän epäkohtaan ja nimenomaan siihen, minkälaisia ne kauppakäytänteet ovat, puuttuu. Tämä on erittäin merkittävä asia.

Onneksi pystyimme heikon satotilanteen ja hankalan korjuusyksyn osalta hiukan lisäämään ja helpottamaan tuota puheenjohtajan äsken mainitsemia lisäkustannuksia ja lisätappiota, joka maataloudelle tuli, 25 miljoonan euron verran. Se ei tietenkään korvaa läheskään kaikkia tappioita, joita siitä on aiheutunut, mutta on kuitenkin merkittävä osa ja vastaantulo.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Samoin suunniteltuja LFA-leikkauksia on pystytty pienentämään, mitä pidän kyllä erittäin tärkeänä asiana. Se on yksi tukimomenttimme ja koko tukijärjestelmämme keskeisessä roolissa ajatellen viljelijöitä ja sitä kohdentumista, jota maataloustuet edellyttävät. Ja kun kuitenkin tiedetään se, että noin kolmannes kaikesta liikevaihdosta tulee tuista, niin tukijärjestelmälläkin on erittäin iso merkitys, mutta erityinen vaikutus on tietenkin markkinoilla ja markkinoiden toimivuudella.

Puhemies! On hyvä, että valiokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota myöskin jakamiseen ja siihen, miten lomitusjärjestelmä toimii, miten meillä Välitä viljelijästä -hankkeet toimivat ja niin edelleen. Se on tietenkin toisen ministeriön hallinnon alaa, mutta se liittyy olennaisella osuudella maa- ja metsätalousministeriön toimintakenttään.

Puhemies! Luonnonvarataloudesta yleisemmin. Kiitos valtiovarainvaliokunnalle ennakoinnista jo Kemera-varojen osalta ja siitä, että on jo nyt tehty päätös siitä, että tuota määrärahaa voidaan siirtää. Jos tänä vuonna sitä käyttämättä jää, niin kuin näyttäisi jäävän, sitä voidaan siirtää ensi vuodelle. Se on erittäin tärkeä osoitus siitä, että ennakoidaan, ettei metsänparannustoimiin tule katkoksia, niin kuin tässä muutamana vuonna on tullut. Tämä on erittäin hyvä, kiitos siitä jo ennakoivasti.

Myös huomion kiinnittäminen Luonnonvarakeskuksen toimintamäärärahoihin, kiinteistötoimituksiin on äärimmäisen tärkeää. Se luo pohjaa tulevaisuudelle ja luo myöskin uskoa eteenpäin jatkossa nuorille viljelijöille, ja myös se nosto, jonka valiokunta on tehnyt, ja aiheellinen huolenaihe: miten saamme uusia nuoria viljelijöitä, jotka ovat valmiita investoimaan alaan. Siksi on oleellisen tärkeää, että me pidämme huolen meidän Maatilatalouden kehittämisrahaston Makeran pääomittamisesta sitten, kun se aika tulee. Se on todella merkittävä rahasto siinä, että me pystymme tulevaisuusinvestointeja tekemään.

Lopetan, puhemies, siihen, että metsäpuolella toinen asia, Metso-rahoitukseen saatava lisäraha, on myöskin merkittävä — nyt siellä puhutaan 5 miljoonan tasosta — ja että valiokunta on kiinnittänyt huomiota vesivaratalouteen, siinä oleviin mahdollisuuksiin. Ne ovat todella mittavat Suomessa, niin teknologian osalta kuin muutoinkin. Siinä on vielä paljon tehtävää, niin kuin on meillä koko biotalouden puolella. Se on ratkaisevassa asemassa meidän taloutemme selkärangan kannalta ja meidän ilmasto- ja ympäristönäkökulmien [Puhemies koputtaa] osalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollista pyytää 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja ne aloittaa edustaja Kalmari.

14.15 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia jaoston puheenjohtajalle ja ministerille hyvästä työstä biotalouden eteen. Erityisesti haluaisin ministeri Leppää kiittää työstä sen eteen, että saamme käyttää LULUCF-päätöksistä johtuen Suomen metsiä kestävästi jatkossakin ilman päästömaksuja. Työnne EU:ssa ministeri Tiilikaisen ja pääministerin ohella oli merkittävää.

Nopeaa oli reagointi myös viljelijöitten katotilanteen kohdatessa. Toki rahasummat eivät yksin voi korvata viljelijöiden menetyksiä, mutta nopea reagointi oli hienoa. Tässä tulee kyseeseen myös pitkäjänteisempiä toimia, ja niistä haluaisimmekin kuulla lisää: miten esimerkiksi EU:n valtiontukisäännöt suhtautuvat jatkossa siihen, että meillä olisi pysyvä järjestelmä takaustuen myöntämiseksi poikkeusolosuhteissa kärsineille viljelijöille, tai onko vakuutus pohjaisella järjestelmällä mahdollisuus edetä?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Mutta ennen kaikkea siitä työstä, [Puhemies koputtaa] mitä olette tehnyt maatalousmarkkinoiden hyväksi, olen erittäin kiitollinen ja toivon lisää selvitystä, missä mennään.

14.16 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Kalmari täällä totesi, ministeri voisi muutamalla sanalla ehkä selvittää tätä LULUCF-problematiikkaa. Koska julkisuudessa edelleen esiintyy hieman ristiriitaisia tulkintoja ja tietoja asiasta, niin on ehkä paikallaan yksi puheenvuoro käyttää. Ainakin itse myös kiitän ministeriä ja kaikkia muitakin ministereitä ja virkamiehiä, jotka merkittävällä tavalla ovat osallistuneet tämän ratkaisun oikeaan suuntaan viemisessä.

Mutta ehkä pari kysymystä. Kun viittasitte Makeraan, minkä pääomittaminen todella on tärkeätä, niin haluaisin kuulla ministerin näkemyksen: Miten te koette itse tämän maatalojen osakeyhtiöittämisen, joka nyt näyttää olevan jossain määrin muoti-ilmiö verotuksellisista syistä, kun sieltä tämä varainsiirtoverokin sitten poistuu ja ehkä muutenkin perheviljelmillä lainojen lyhennykset osakeyhtiön kautta saavat erilaisen ratkaisun kuin tähän asti? Miten te koette niitten tulevaisuuden? Sitten vielä kysymys metsätilojen ja ammattimaisen metsäyrittämisen tilakokojen kasvusta: onko teillä jotakin uutta lääkettä asiaan?

14.17 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri nosti monien tärkeiden asioiden joukossa yhden henkilökohtaisesti kovinkin kiinnostavan asian, ja se on huoltovarmuus. Tässä Suomenniemellä, joka käytännössä kriisin aikana on saari, yli 90 prosenttia tänne tuotavista ja täältä vietävistä tavaroista kulkee meriteitse, ja jos meritiet syystä tai toisesta sulkeutuvat, olemme omien tuotteidemme, tänne varastoitujen tuotteidemme varassa. Olisin kysynyt ministeriltä: Miten nämä maatalouden tuotantoedellytykset — vaikkapa tämänkin kesän osalta, joka myös maanviljelijöille, maatalousyrittäjille kurja kesä oli — leikkaavat tätä meidän huoltovarmuuden pohjaa, samalla kun puhutaan maatalousyrittäjien kilpailuedellytyksistä, kun tulonmuodostuksesta valtaosa menee sinne kauppaketjulle ja markkinointiketjuun ja pieni siivu vain jää yrittäjälle? Jos Suomessa maatalousyrittäminen tehdään kannattamattomaksi tai heikosti kannattavaksi, millaiset vaikutukset [Puhemies koputtaa] sillä on meidän huoltovarmuuteen?

14.18 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan äskeisestä edustaja Karin puheenvuorosta, ja olisinkin kysynyt vähän samaa kuin mitä myös edustaja Kalmari toi esille: huoltovarmuus, vakuutus vai satokorvaus? Itse näen tämän asian sillä lailla, että mikäli me haluamme pitää tällaisten vuosien jälkeen huoltovarmuudesta kiinni, niin se on kansallinen asia, se ei ole enää viljelijöiden asia. Viljelijällä, joka kokee tällaisen vuoden kuin nyt, ei varmasti enää ole mahdollisuutta seuraavana vuotta ottaa sitä vakuutusta, eli nyt pitäisi palata siihen arvokeskusteluun, onko se kansallinen asia, että tässä maassa on huoltovarmuutta, eikä niin, että se huoltovarmuus alistetaan ja vastuulistetaan yksittäiselle viljelijälle.

Ja toisena, ministeri Leppä: joko ensi vuonna eduskunnan ei enää tarvitse paikata sitä, minkä ministeriö jättää eduskunnalle rahoitettavaksi, vaikkapa 4H? Eduskunnalta viedään silloin valta tehdä uusia avauksia, joita nyt valiokunta tällä kertaa teki.

14.19 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministeri Lepälle ja samoin kiitokset Harry Wallinille jaoston puheenjohtajana. Todettakoon, että sekä maatalousvaliokunta että valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto ovat olleet

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

hyvin yksimielisiä niissä linjauksissa, mitkä ovat ensi vuoden talousarvioon liittyneet. Kun katsoin noita muutosesityksiä, niin ne ovat tulleet pääsääntöisesti muilta kuin jaoston ja valiokunnan jäseniltä. Useat niistä ovat kuitenkin sitten jaoston käsittelyssä tulleet korjatuiksi.

Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, tämä vuosi oli erittäin paha viljelijöiden kannalta ja tulonmuodostus tulee olemaan todella huono. Nyt on suunnattava katseet tulevaisuuteen siinä, miten voidaan satovahinkoja jatkossa korvata. Siksi tiedustelin ministeriöltä: Oletko vielä pohtineet tätä niin sanottua rahoitusmallia, jossa viljelijät maksaisivat esimerkiksi 10 miljoonaa vuodessa ja valtio laittaisi 10 miljoonaa vuodessa rahastoon? Tällöin esimerkiksi neljän vuoden aikana saataisiin noin 80 miljoonaa, joka olisi jo [Puhemies koputtaa] varsin hyvä puskuri satovahinkotilanteessa.

14.21 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Ihminen voi tehdä työkseen mitä tahansa, mutta syöminen on pääelinkeino", näin lausui eräs varsin tunnettu kokki. Uskon ammattimiestä. Kokki lisäsi, että on etuoikeus tehdä ruokaa kotimaisista raaka-aineista. Uskon myös tämän.

Kotimainen elintarviketeollisuus ja erityisesti alkutuotanto kipuilee kannattavuuden äärirajoilla. Tuotteiden alhainen hinta verrattuna tuotantokustannuksiin saa monen maatalousyrittäjän pohtimaan toiminnan mielekkyyttä. Moni maatalousyrittäjä lopettaa toimintansa ja hakeutuu muihin töihin, ja tämä vaikuttaa myös huoltovarmuuteen. Hallitus on huomioinut, että nyt ovat hyvät neuvot tarpeen. Hyvien ja vielä parempien neuvojen aikaansaamiseksi hallitus on panostanut yli 1,7 miljoonaa euroa maatalojen kannattavuutta parantavaan neuvontaan. Tämä on aivan erinomainen teko hallitukselta ja reilu kädenojennus alkutuottajille. Toivon mukaan näillä rahoilla saadaan entistä useamman tilan velkakierre katkaistua ja palautettua maatalousyrittäjien usko omaan elinkeinoonsa.

14.22 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri omassa avauspuheenvuorossaan esitti oleellisen ja tärkeän kysymyksen: miten saadaan uusia viljelijöitä Suomeen? Toistan: tuo on siis aivan oleellinen kysymys. Maatalous kaiken kaikkiaan on tällä hetkellä ja viime vuosina ollut erittäin haastavassa tilanteessa, ja monella tilalla mietitään sitä, millä tavalla uskalletaan lähteä toteuttamaan sukupolvenvaihdosta vai uskalletaanko. Mistä löytyy se rohkeus lähteä rajuihin miljoonainvestointeihin? Taitaa, ministeri, olla nyt yhdestoista joulunalus aika, kun esitän tämän saman kysymyksen aina istuvalle maa- ja metsätalousministerille: Mitä viestiä te tämän joulun alla haluatte antaa nuorille maatalouden jatkamista pohtiville nuorille viljelijöille? Mikä on se teidän rohkaiseva viestinne heille kaikille?

14.23 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Maa- ja metsätalousministeriö on eittämättä ministeriö, joka vastaa aika suuresta osasta Suomen luonnonvaroja, ja siksi kysynkin luonnonvaratutkimuksesta ja Luken rahoituksesta, josta on valiokunnan mietinnön mukaan vähentynyt yli 25 miljoonaa euroa viimeisten neljän vuoden aikana. Aivan kuten valiokunta, olen itsekkin huolissani tästä määrärahojen vähenemissuunnasta, kun Luke kuitenkin vastaa niin maatalouteen, metsiin kuin kalatalouteenkin liittyvien luonnonvarojemme keskeisestä tutkimuksesta. Luke itse lausui tästä hallituksen budjettiesityksestä, että tutkimusrahoituksen rakenteessa voisi ajatella harkittavan valtioneuvoston kansliarahoituksen osittaista takaisinsiirtoa mi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

nisteriöiden suorarahoituksen suuntaan, koska sitä kautta Luke on saanut rahoitusta aikaisemmin enemmän. Luke lisäksi sanoo, että viitteitä on siitä, [Puhemies koputtaa] että varsinakin metsäsektoriin kohdistuva yhteiskunnallinen tutkimus ei ole säilynyt aiemmalla tasolla. Mitä tälle olisi tehtävissä?

14.24 Susanna Koski kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Ennen kysymyksiä muutama huomio tästä kannattavuuskeskustelusta: Kun siitä nyt on pari vuotta aika peräänantamattomasti puhuttu, olisi hyvä kuitenkin vähän saada valistuneempaa lähestymistapaa itse aiheeseen. Nimittäin kyse on kuitenkin tilanteesta, että meillä on tukijärjestelmä kaikille alan toimijoille sama, tuotantopanosten kustannukset ovat kaikille samat, hinnat ovat kaikille samat, ja silti alalla osa on niitä, jotka saavat toiminnan kannattavaksi ja toiset taas eivät millään. Eli jos tähän ratkaisuja halutaan politiikalla hakea, lähestymistavan täytyy olla aavistuksen rehellisempi.

Kaksi kysymystä, jotka liittyvät tähän elintarvikevientiin: Ministeri lupasi lähetekeskustelussa syksyn alla kertoa vuoden loppuun mennessä lisätietoja siitä, mitä on valmisteilla. Ja toinen kysymys liittyy tähän satovahinkokorvausjärjestelmään, johon kaikki valiokunnat ja jaosto ovat ottaneet kantaa, että sitä täytyy kehittää. Mitä tälle aiotaan tehdä?

14.25 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin myös huomiota maatalouden koko arvoketjuun, mitä täällä ministerikin korosti.

Muistanette hyvin, että viime hallituskaudella myös kilpailulainsäädäntöä uudistettiin syystä, että meillä on vähittäiskauppa ja kauppa ylimalkaan erittäin keskittynyttä, yli 80-prosenttisesti hallitsee kaksi ketjua. Silloin määräävän markkina-aseman piiriin ja niihin kriteereihin istutettiin myöskin nämä kauppaketjut. Mutta tässä koko arvoketjussa helposti käy niin, että se maataloustuottajien asema on siinä ketjun alkupäässä kaikista heikoin. Ja olisi tietysti tärkeätä, että alan teollisuuden ja maatalouden välillä, maataloustuottajien välillä ja kaupan välillä syntyisi myös vähän uusia kriteereitä. En tiedä, olisiko se nimenomaan kilpailulainsäädännön kautta vai jotakin muuta kautta, olen tästä ministerin kanssa usein keskustellut. Tässä tarvittaisiin vahvempaa tukea itse tuottajille, ja mietin, mihin toimenpiteisiin ministeri on ryhtynyt.

14.26 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyviä puheenvuoroja. Ensinnäkin kiitos jaoston puheenjohtajalle hyvän ilmapiirin ylläpitämisestä jaostossa ja hyvästä yhteistyöstä ja erinomaisesta esittelypuheenvuorosta.

Täällä edustaja Ihalainen nosti tärkeän kysymyksen esille, ja sehän liittyy siihen reiluun markkinahintaan, mistä ministerikin on paljon ja aivan oikein puhunut. Se on oikeastaan se tärkein ja keskeisin kysymys saada ensinnä kuntoon. Jos puhutaan huoltovarmuudesta, kyllä myöskin kaikkien toimijoiden pitää kantaa vastuuta.

Kannattavuuden parantamisen osalta jaosto lisäsi juuri niihin kohtiin, joissa nähtiin, että voidaan parantaa kannattavuutta eli neuvontaan, teknologian kehittämiseen, tilusjärjestelyihin, jalostustoimintaan. Ja myöskin viennin edistämiseen on panostuksia tältä hallitukselta tullut. Eli tällä kokonaisuudella voidaan tilatasollakin saada kannattavuutta kohennettua, ja myös sitä yrittäjätuloa pitää jäädä jatkossa, jotta niitä jatkajia tulee.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

On hieno asia, että täällä ei ole ilmennyt hallitus—oppositio-asioita vaan yhtenäinen asia suomalaisen elintarviketalouden ja huoltovarmuuden varmistamiseksi tulevaisuudessakin.

14.27 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Tack för presentationsanförandena. Vi har ett gemensamt bekymmer, och det är lantbrukets lönsamhet. Jag har med tacksamhet noterat att ministern tagit tag i den orättvisa som råder — att lantbrukarna får en för liten andel av slutproduktens pris — och försöker åtgärda det.

Haluan kiittää ministeriä siitä, että hän on tarmokkaasti lähtenyt uudistamaan tätä elintarvikemarkkinalakia, ja toivon mukaan saadaan tänne myös elintarvikeasiamies jossain vaiheessa. Haluan kannustaa siihen ja kannustaa sitä työtä, mitä ministeri tekee. Sitten, on varmaan näin, että kannattavuus paranee ainoastaan tai kestävästi, jos saadaan isompi osuus lopputuotteen hinnasta, elikkä markkinoista pitäisi saada reilumpi osuus. Mutta kysyn kuitenkin lopuksi siitä, mitä Maaseudun Tulevaisuus -lehdessä oli viime maanantaina: että maatalousrahat eivät riitä ohjelmakauden loppuun ja että Lappi on suuruusluokkaa 100—150 miljoonaa. Mitä siinä on tehtävissä?

14.29 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on näin, että maatalous ja elävä maaseutu ovat koko hallituksen ja eduskunnan yhteinen asia. Perussuomalaiset esittivät myös satovahinkovakuutusmallia ja viljelijöille parempia lomituspalveluita. Oikeastaan tässä on tämä kaari, mistä täällä puhuttiin, että aloittaminen — miten uskaltaa ja jaksaa ryhtyä maatalouselinkeinotoimintaan — ja se, miten on sen jaksamisen kanssa, liittyvät hyvin paljon siihen, että lomitusjärjestelmä toimii ja voi itse levätä, ja se on myös eläinten hyvinvointiin liittyvää, että omistaja ja kasvattaja voivat hyvin. Olisin kuullut mielelläni ministerin ajatuksia tästä, miten me voisimme tehdä tätä alaa semmoiseksi, että ihmiset kokevat, että he pääsevät välillä myös hengähtämään, ja saavat niitä lomituspalveluja.

Vielä toivoisin jokaiselta kansanedustajalta — olen tämän useinkin sanonut — että ostetaan sitä kotimaista, meillä on varaa siihen. Se on yksi suuri teko. On ihan sama, kuinka paljon tuetaan toimintaa, jos ei tehdä valintaa siellä tiskillä. Eli ostetaan kotimaista.

14.30 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia jaoston puheenjohtajalle hyvästä esittelystä, ja kiitoksia ministerille hyvästä tehdystä työstä. Mutta nyt kun tehdään ensi vuoden budjettia, tässäkin yhteydessä ovat tulleet moneen kertaan sanat "huoltovarmuus", "jatkajan tulevaisuus" ja "kannattavuus". Tämä on todella hankala yhteys, koska kaikki nämä liittyvät toisiinsa. Kannattamatonta tuotantoa on hirveän vaikeaa saada nuori jatkamaan, ja huoltovarmuus prakaa, kun meillä on kannattamatonta toimintaa, jolloin ei pystytä tuottamaan elintarvikkeita myöskään varmuusvarastoihin. Millä tavalla tämä pystytään kokonaisuudessaan ratkaisemaan? Jo nyt on tiedossa, että tänä syksynä syysviljaa ei pystytty kylvämään, ei ole leipäomavaraisuutta ensi vuonna niin kuin ei tänäkään vuonna, ja sillä tavalla tämä kakku menee koko ajan eteenpäin. Mutta kuitenkin, kun miettii elintarvikeketjun kokonaistoimivuutta, tulonjako pitää saada entistä paremmaksi sillä tavalla, että me saamme tämän euron jaettua myöskin sille alkutuottajalle. Miltä alkuvuosi, ministeri, näyttää nyt tältä osin? Onko tämä ketjun toimivuus ensi vuoden ykkösjuttu?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa debattia myönnän vielä seuraavat puheenvuorot: Mustajärvi, Mikkonen, Wallin ja Kalli. Sen jälkeen ministerin vastaus, ja sen jälkeen otamme toisen debattikierroksen.

14.31 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtio, käytännössä maa- ja metsätalousministeriö, ohjaa Metsähallitusta omistajapolitiikan kautta tuloneuvotteluprosessin avulla, mutta valitettavasti Metsähallitus on linjannut ja toteuttaa tänäkin talvena jopa kolmen kuukauden mittaiset lomautukset Metsähallituksen metsätalousyhtiön metsureille, ja kuitenkin tekemätöntä työtä löytyisi tällekin ajalle todella paljon. Otan esimerkiksi suojelualueitten palveluvarustuksen ja rakenteet, jotka ovat monin paikoin täysin hunningolla. Jos näitä suojelualueita perustetaan, niin kai niitä pitää olla varaa silloin ylläpitääkin. Ja olisi hyvä, jos näkisi valtiolla edes yhdenkin sellaisen organisaation, joka pitäisi paremman huolen omasta ikääntyvästä työvoimastaan, niin että valtio ja Metsähallitus voisivat tarjota ikääntyneille metsureille kunniallisen saattohoidon eläkkeelle — ja pääpaino nimenomaan sanalla "kunniallinen".

14.32 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus suunnittelee rajuja hakkuiden lisäyksiä, jopa 15 miljoonaa kuutiota vuosittain, ja siksi onkin äärimmäisen tärkeää, että jos hakkuita lisätään, niin huolehditaan siitä, että se tehdään kestävästi eliikkä varmistetaan monimuotoisuuden turvaaminen sekä se, että hiilivarastot säilyvät eivätkä pienene tulevana vuosina. Metso-rahoja on pikkasen tässä lisätty, mutta täytyy muistaa, että takana on hurjat leikkaukset ja näilläkään lisäyksillä ei vielä päästä niihin pinta-alatavoitteisiin, mitä on ollut. Tähän tarvitaan ehdottomasti lisäpanostuksia, etenkin kun tiedämme, että Metso-suojeluohjelma on hyvin laajasti hyväksytty ja omistajien kannalta myös haluttu.

Bioenergian sijaan tarvitaan lisää satsauksia uusiutuvaan energiaan. Biokaasu ja sen edistäminen ovat yksi semmoinen kohta, mihin toivoisin, että hallitus olisi enemmän kiinnittänyt huomiota, niin kuin me vihreät varjobudjetissamme teimme.

14.33 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos erinomaisista puheenvuoroista. Hyvä, että meillä on kaikilla yhteinen huoli siitä, että saadaan alalle jatkajia. Minua eilen ilahdutti suuresti, kun minä luin eilisen Helsingin Sanomat, jossa sanottiin: "Maaseudun tulevaisuuteen riittää uskoa. Suomen viljelijöiden keski-ikä on Euroopan neljänneksi nuorin. Nuori polvi on vanhempiaan koulutetumpi, kekseliäämpi ja valmiimpi ottamaan riskejä. Tulevaisuutensa uskovilla nuorilla viljelijöillä on kolme tapaa pärjätä: jalostaminen, tilakoon kasvatus tai lisätyöt." Sanoisin vielä ministerille, että tämä maaseudun kehittäminen ja maatalouselinkeinojen pärjääminen tulevaisuudessa ovat kokonaisuus ja silloinhan pitää elinkeinotoimintaa maaseudulla myöskin monipuolistaa ja näille viljelijöille tarjota muitakin vaihtoehtoja tämän viljelyn lisäksi. Tällä hetkellä vain 40 prosenttia on päätoimisia viljelijöitä ja 60 prosenttia jo omaa joitakin uusia elinkeinoja.

14.34 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuteen parhaiten vaikutetaan koko elintarvikeklusterin tulevaisuudenuskolla, ennustettavuudella ja kaikilla niillä toimilla, joilla luodaan uskoa ja vahvistetaan tätä henkeä. Erityisen tärkeää on se, että tuet, jotka kuuluvat viljelijöille, maksetaan ajallaan, ja erittäin tärkeää on, että viljelijät parantavat tuottavuutta, ja se toteutuu ainoastaan investointien kautta. Sen tähden

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

nimenomaan Maatilatalouden kehittämisrahastolla tulee jatkossakin olemaan keskeinen rooli. Nämä kaikki toimet vaikuttavat siihen, miten me rakennamme alustan huoltovarmuudelle ja koko elintarvikeklusterin tulevaisuudelle.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Leppä, 5 minuuttia.

14.35 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Puhemies! Kiitoksia erinomaisista kysymyksistä ja erityisesti erinomaisista evästyksistä ja kommentteista.

Aloitetaan LULUCF:stä ja siinä tapahtuneesta ratkaisusta. Se iso kuva, joka voisi oikeastaan yksinkertaistaa sen, mikä muuttui, muuttui nyt niinpäin, että nyt katsotaan metsien käytön osalta tulevaisuuteen eikä menneisyyteen. Silloin se tekee oikeutta sille, miten tulevaisuudessa kukin Euroopan unionin jäsenmaa metsiään käyttää niin, että se on aina kaikissa tilanteissa kestävä. Tämä sopii Suomelle erinomaisen hyvin. Se tekee myös oikeutta jäsenmaiden välillä. Siksi on tärkeää, että me pidämme aina huolen siitä, että hakkuut ovat pienemmät kuin kasvut eli meidän hiilivarastomme koko ajan kasvaa ja että me yhä enemmän ja pidemmälle jalostuksessa etenemme tuotteissa ja on pitkäaikaisempia jalosteita, vaikkapa puurakentamista, puutuotteita muutoinkin enemmän. Tämä on se oleellinen tärkeä osio, mikä tässä LULUCF:ssä muuttui, ja siksi pidän sitä hyvänä asiana. Se on iso työ, että saatiin Euroopan unionissa ymmärrys tälle asialle, miten Suomessa vastuullisella tavalla, kestäväällä tavalla metsiä hoidetaan.

Katovuosiasia — miten tuo 25 miljoonaa, miten sitten jatkossa tapahtuu? Vakuutusmaksuveron poistamista selvitetään tällä hetkellä yhdessä valtiovarainministeriön kanssa. Se selvitys on jo pitkällä. Siitä kuullaan sitten, kun se valmistuu. Sitten valtiotakausjärjestelmän pysyvyyttä myöskin valmistellaan tällä hetkellä, joka tuli esille tämän ongelman myötä. Tällainen järjestelmään meillä oli, mutta se oli väliaikainen, ja nyt sitä rakennetaan niin, että siitä tulisi pysyvä. Myös tätä rahastomallia, joka on uusi idea ja uusi ajatus, viedään eteenpäin ja myöskin sitä selvitystä tehdään, jotta me saisimme sitä turvaa tällaisia vuosia varten, jotta viljelijät voisivat valmistautua paremmin mahdollisiin ongelmiin, joita tämänkaltaisen vuosi aiheutti.

Maatilojen yhtiöittämisasia oli kovin tervetullut. Selkeästi sille on ollut tilausta, ja useat tilat harkitsevat yhtiöittämistä. Sen lisäksi, että me saamme sillä sukupolvenvaihdoiksi aikaa, sillä myöskin vaiheistettua sukupolvenvaihdosta on silloin helpompi tehdä. Metsälahjavähennys on yksi keino, jolla tätä metsätilojen kokoa halutaan kasvattaa ja samoin siellä saada sukupolvenvaihdoiksi aikaa.

Huoltovarmuus on todellakin merkittävä asia. Se on meille kansallisesti yhteinen asia jo lähtien siitä, että pelkästään ruuantuotannon osalta elintarvikeketjussa toimii 340 000 suomalaista työntekijää. Se on valtavan iso määrä. Jollei meillä ole omaa alkutuotantoa, jos alkutuotanto ei ole kannattavaa, ei meillä ole myöskään tällaista määrää jalostavia työntekijöitä. Se on päivänselvä asia. Siksi siitä pitää pitää huoli.

Sen lisäksi energia-asia: biokaasun — aivan oikein, niin kuin täällä nousi esille — edistäminen on äärimmäisen tärkeää. Siemenhuolto on myöskin uhattuna tällaisen vuoden jäljiltä ja samoin rehuhuolenpito ja moni moni muu asia, joka liittyy huoltovarmuuteen, ihan sitten jo siihen huoltovarmuuslainsäädäntöasiaan.

No, mitä haluan sanoa tulevaisuuden viljelijöille? Se on sitä, että tämä ala on ehdottomasti tulevaisuuden ala. Maailmalla väkiluku kasvaa, ruokaa tarvitaan selkeästi enemmän kuin nyt. Erityisesti turvalliselle, laadukkaalle, jäljitettävälle ruualla on kysyntää. Jos mikä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

niin Suomi ja suomalainen ruoka, suomalainen viljelijä pystyy tähän vastaamaan. Siksi tälle alalle on kysyntää. Sitä kannustusta, sitä maauskoa, uskoa siihen, että näin on, me haluamme kaikki jatkossakin levittää lisää.

Edustaja Koski täällä kysyi, mitä muita keinoja on. Kyllä, osaaminen, mihin myöskin valiokunta kiinnitti erityistä huomiota ja mihin se lisäsi myöskin määrärahoja. Hyvä! Se osaamisen kehittäminen, uuden teknologian käyttöönotto, uudet investoinnit, uudet toimintamallit, ne ovat keskeisiä kilpailukyvyn kannalta. Siinä pitää myös viljelijöiden itsensä olla, totta kai, valveilla niin kuin he ovatkin.

Olen samaa mieltä Luken rahoituksesta. [Puhemies koputtaa] Siinä on ammottava aukko, siitä ei päästä yli eikä ympäri. Siksi näitä rahoitusjärjestelmiä on syytä tarkistella ja tarkastella kriittisesti, ovatko ne nyt senkaltaisessa muodossa, missä niiden pitää olla, suhteessa siihen, mitä me yhteisesti tavoittelemme biotalouden osalta. Se on oleellisen tärkeä asia.

Mutta, puhemies, loppuihin varmaan pystyn vastaamaan sitten seuraavassa puheenvuorossani. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Jatkamme 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja.

14.41 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä vastauksesta ja hyvästä toiminnasta. Elintarvikemarkkinalain osalta ovat odotukset erittäin korkealla. Me tarvitsemme siihen ketjuun pelisääntöjä, koska nykyinen tilanne ei voi jatkua, että kauppa ketjun vahvimpana lenkinä asettaa reunaehdot muille toimijoille. Pitää löytyä reilun kaupan säädökset, ja sen takia elintarvikemarkkinalailta ja sen mahdollisuuksista odotetaan paljon.

Täällä on noussut esille tämä luonnonvarojen tutkimus. Olen siitä erittäin huolissani siitä syystä, että viime vaalikaudella kaikki tutkimusrahat siirrettiin yhteiseen pottiin mutta valtion tutkimusstrategia ei tunne biotaloutta lainkaan. Tämä, hyvä ministeri, pitää korjata mahdollisimman kiireesti. Sinne siirrettiin lähes 20 miljoonaa ja vajaan kolmen vuoden aikana on takaisin saatu 4 miljoonaa. Eihän tämä ole mistään kotoisin. Tämä järjestelmä pitää todella, niin kuin ministeri sanoikin, tarkistella uudelleen.

Kaiken kaikkiaan yhdyn niihin ajatuksiin, jotka täällä ovat olleet esilläkin, että koko ketju pärjää, jos ketjun kaikki toimijat pärjäävät. [Puhemies koputtaa] Sen takia me tarvitsemme yhteistyötä ketjussa.

14.42 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus asetti Suomelle kansalliset luomutavoitteet, jotka tämä hallitus on ohjelmassaan hyväksynyt, eli vuonna 2020 tulisi olla Suomen peltoalasta luomutuotannossa 20 prosenttia ja julkisissa ruokapalveluissa tarjottavasta ruuasta 20 prosenttia luomua. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista ratkaisemaan Suomeen perustettiin vuonna 2012 Luomuinstituutti, ja se sijaitsee Mikkelissä. Hiukan ollaan nyt hämmästyneitä siitä, että tälle Luomuinstituutille ei olekaan rahoitusta varmistunut, vaikka ministeri Tiilikainen alkuvuonna sanoi, että nyt se on budjetissa. Eli mitä tapahtui Luomuinstituutin rahoille? Huomasin, että jaosto on antanut Pro Luomu -yhdistykselle 100 000 euroa. Miksi valtio ei tue itse asettamaansa Luomuinstituuttia?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

14.43 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varmaan joku ihmettelee, mitä se Eero tähän asiaan puuttuu, mutta 50 vuotta olen seurannut vaimoni kotitalan menestymistä tai vaikeuksia. Laskin kerran, että vehnän ostovoima viljelijälle on alentunut kolmannekseen 50 vuoden aikana. Samaan aikaan tietysti tilakoot ovat muuttuneet ja tuotanto on parantunut, mutta tuntuu mahdottomalta, että tällaisella bulkkituotannolla pystyisi puristamaan edes kaupan ostajaa maksamaan parempaa hintaa, vaan kyllä se tulee erikoistuotteista, joissa ei ole samanlaista kilpailua kuin näissä peruselintarvikkeissa. Sieltä tulee vastaan sitten tämä huoltovarmuus. Olen ymmärtänyt, että leipäviljan ja peruskarjatuotteiden varastointi yli vuoden on mahdollista, mutta perustuotannolla jatkuvan tuotoksen tekeminen voi olla äärimmäisen vaikeata. Vaimoni kotitalalla taitaa tällä hetkellä olla yli 250 hehtaaria vehnää ja silti [Puhemies koputtaa] vaikeuksia on jatkuvasti.

14.44 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouden yrittäjätulo on valitettavasti laskenut trendinomaisesti jo toistakymmentä vuotta. Vielä 2000-luvun alkupuolella yrittäjätuloa jäi yli miljardi euroa, nyt enää noin 300 miljoonaa. Maatalouden velkaantuneisuus on kääntynyt selvään nousuun. Velkojen suhde liikevaihtoon eli suhteellinen velkaantuneisuus on kasvanut vuoden 2012 76 prosentista vuoden 2016 96 prosenttiin. Kun tähän lisätään vielä se, että maataloustukiin kohdistuu merkittäviä laskupaineita, on selvää, että tuottajahintoja pitää pystyä vahvistamaan, jotta tuotanto olisi kannattavaa ja jotta sen jatkuvuus ja huoltovarmuus voitaisiin turvata. Viime vuosina on kuitenkin käynyt niin, että alkutuotannon osuus kuluttajahinnoista on vahvistumisen sijaan laskenut.

Ministeri on tehnyt erinomaista työtä, asiat ovat edenneet, mutta koska tilanne on edelleen erittäin kriittinen, tiedustelen, mitä hallitus voi ja aikoo tehdä, jotta tuottajan osuus ruuan hinnasta kääntyisi nousuun, jotta tuottajan asema markkinoilla vahvistuisi.

14.45 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut hyviä puheenvuoroja ja tärkeitä asioita. Laajennan kuitenkin vähän asiaa. Viime kaudella olen jo nostanut jousimetsästysasioita esille, ja ensimmäiseksi haluan kiittää siitä, että nämä asiat ovat menneet eteenpäin. Mutta jatkokysymys luonnollisesti: onko mahdollisesti kehitettävä alaa vielä eteenpäin, esimerkiksi erilaisilla suojelualueilla jousella metsästämistä, joka lisäisi turismia, ja katsottava myös riistalajivalikoimaa eteenpäin? Sitten vielä muihinkin metsästysmuotoihin: miten metsästyksen kiinnostavuutta voidaan lisätä? Harrastusmuoto hieman ukkoontuu, eli nuoriin pitää saada enemmän intoa. Mitä keinoja tähän löytyy?

14.46 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ensinnäkin ministerille uutterasta työstä maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Kysyisin lähinnä tuosta tilus- ja kiinteistörakenteesta. Kuten tiedämme, pirstoutunut kiinteistörakenne heikentää maatalouden kannattavuutta oleellisesti, ja näillä tilusjärjestelyillä kasvatetaan lohko- ja palstakokoja sekä samalla lyhennetään kulkumatkoja eri palstoille. Vuodesta 2012 alkaen vuosittaisen tilusjärjestelyn kohteena oleva pinta-ala on vähentynyt 10 000 hehtaarista 6 000 hehtaariin johtuen määrärahojen alentumisesta. Nyt on budjetissa esitetty valiokunnan käsittelyn jälkeen 4,2 miljoonaa euroa näihin tilusjärjestelyihin. Niillä käytännössä toteutetaan eteenpäin jo käynnissä olevia hankkeita — uusia ei pystytä aloittamaan. Kysyisinkin ministeriltä: onko tämä tilusjärjestelyn tarve vähentynyt suhteessa mää-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

rärahöjen vähentymiseen, ja onko määräraha riittävä turvaamaan riittävät tilusjärjestelyt jatkossa?

14.48 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä kannattavuus-keskustelua on hyvä jatkaa, ja niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa todettu, tarvitaan varmasti toimenpiteitä koko tässä ketjussa. On varmaan niitä toimenpiteitä, joita sitten tuottajat itse pystyvät tekemään siinä ja joilla he investoivat uuteen tuotantoon, kehittävät uusia toimintatapoja ja ottavat uutta teknologiaa käyttöön ja miettivät myös uusia tuotteita. Tähänhän myös ministeri hyvin viittasi, että täällä elintarvikeketjussa on tulevaisuudessa kyllä huutava pula erilaisista uusista tuotteista, ja siinä meillä Suomessa olisi kyllä varmasti paljon annettavaa.

Sitten se toinen keskeinen kysymys liittyy siihen, miten tässä koko elintarvikeketjussa se elintarviketulo jaetaan oikeudenmukaisemmin, jotta myös tuottaja saisi siitä suuremman osan kuin tällä hetkellä. Kun näitä puheenvuoroja täällä on kuunnellut, niin varmaan kyllä yhteistä tahtoa löytyy valtavasti, jotta tässä mentäisiin parempaan suuntaan, että ei aina se kate jäisi sinne kauppaan [Puhemies koputtaa] vaan tulisi myös alemmas siinä elintarvikeketjussa.

14.49 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kannattavuus ja viljelijöiden jaksaminen kulkevat käsi kädessä. Kun tuotanto on kannattavaa, niin silloin jaksaa, ja kun jaksaa, niin silloin pystyy paremmin niitä töitä myöskin tekemään ja murheita on vähemmän. On selvää, että suuri osa viljelijöiden työn kannattavuudesta pitää saada toimimaan markkinoiden ja kotimaisen kysynnän kautta niin, että me jokainen ostamme enemmän suomalaisia tuotteita ja että se suomalaisen viljelijän osuus siitä tuotteen hinnanmuodostuksesta on kohdallaan.

Mutta, herra ministeri, kysyisin viennin edistämisestä, Suomessa kun tuotetaan maailman puhtainta, antibioottivapaata ruokaa, jolle on kysyntää maailmalla. Sille on kysyntään, jos niin halutaan. Nyt, kun Tekes ja Finpro yhdistyvät Business Finlandiksi ja elintarvikevientiä haluamme edistää, kuinka maa- ja metsätalousministeriön puolella kiinnitetään huomiota nimenomaan elintarvikevientiin ja sen edistämiseen, [Puhemies koputtaa] ja kuinka me saamme lisää osuutta suomalaiselle ruoalle maailmalla?

14.50 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Lepä äsken puheenvuorossaan, kuten myös edustaja Savola äsken tuossa omassaan, kiinnitti huomiota siihen, että suomalainen ruoka on arvostettua maailmalla. Hallitus käsittääkseni on raivannut tietä neuvottelemalla vientisopimuksia muun muassa Kaukoitään tai luomalla mahdollisuuksia siihen, että esimerkiksi suomalaista sianlihan tuotantoa voitaisiin suuressa mittakaavassa viedä sinne. Tämähän on erittäin hyvä asia, mutta varmaankin on niin, että ainoastaan ministeriössä on tällä hetkellä kootusti keskitetty tieto siitä, kuinka hyvin tässä viennissä on sitten onnistuttu. Onko pää niin sanotusti auki, ja liikkuuko tavara sinne, ja kuinka hyvin kauppa käy? Tästä mielellämme kuulisimme lisää.

Toinen kysymys koskien metsästyskokeeseen liittyvää ampumakoetta: olisiko mahdollista harkita vaihtoehtoa, että tämän ampumakokeen, esimerkiksi hirvikokeen tai karhukokeen, voisi suorittaa sisäampumaradalla niin sanottuun videomaaliin? Näitä tällaisia sisäampumaratoja on Suomeen alkanut ilmestyä, ja niissä ampumaolosuhteet ovat hyvät. [Pu-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

hemies koputtaa] Varmasti se houkuttelisi nuoriakin harrastuksen pariin paremmin, kun olisi enemmän valinnanvaraa ampumakokeen suorituspaikan suhteen.

14.51 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että meillä on valtiontalouden vahvistumisen yksi kivijalka se, että metsisämme on alkanut tapahtua. On aivan ihmeellistä se, kun kuulee tässä salissa puheenvuoroja siitä, että meillä olisi suomalaisia metsiä uhkaamassa joku kamala vahinko. Päinvastoin, meillä on valoisa tulevaisuus tässä asiassa. Töitä on vaikka kuinka paljon. Onhan siellä ongelmiaakin. Meillä on Kemera-rahoista puutetta, taimikon hoidossa on ongelmia, mutta nehan ovat meille vain haasteita sitä varten, että panemme nämä metsämme kuntoon ja luomme uutta elintasoja tähän maahan. Meille on annettu semmoinen aarre hoidettavaksemme, joka meidän pitää hoitaa kunnolla, koska tällä pääomalla me sekä hoidamme ilmastoa että pidämme hyvän hiilivaraston tämän maan rajojen sisäpuolella. Tämä on loistava mahdollisuus.

Toinen asia: arvoisalle ministerille toivomus siitä, että kotimaisen elintarvikkeen markkinointi tässä maassa pitää saada entistäkin paremmaksi, koska huoltovarmuus on se ainoa seikka, se on se halvin henkivakuutus, mitä Suomi-niminen valtio tässä maailmassa pitää itsellään. Kun on omat eväät, niin ei koskaan nälkä iske.

14.52 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n kaavailema tulospalkkiojärjestelmä koskien ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamista on otettu meillä aika myönteisesti vastaan ja siinä nähdään jopa mahdollisuuksia suomalaiselle maataloudelle ja viljelijöille. Onkin tietysti hyvä, että tukipolitiikka muuttuu koko ajan vastikkeellisempaan suuntaan niin, että maksetaan tuloksellisesta toiminnasta ja että samalla lisätään paikallisten jäsenmaiden päätösvaltaa. Suomalaiset viljelijät ovat tunnetusti jo perinteisestikin hoitaneet ympäristövelvoitteet ympäristövastuullisesti hyvin kestäväällä tavalla esimerkiksi lannoite- ja kasvinsuojeluasioitten suhteen. Miten, arvoisa ministeri, kommentoisit tätä uutta EU:n suunnasta tullutta esitystä, ja miten varmistetaan se, että meidän hyvä lähtötasomme otetaan huomioon sillä tavalla, että viljelijät todellakin sitten hyötyvät niistä mahdollisista panoksista, investoinneista, joita ympäristön eteen tullaan tekemään?

14.53 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin suuret kiitokset ministeri Lepälle monipuolisesta työstä suomalaisen ruuantuotannon menestyksen puolesta sekä Suomessa että ulkomailla ja kiitokset valtiovarainvaliokunnalle asianomaiselle jaostolle erityisesti Suomen Hevostietokeskuksen panoksesta. Työ suomalaisen hevosen puolesta Kiuruvedellä jatkuu.

Pari sanaa tästä Välitä viljelijästä -hankkeesta. Mela viisaasti tekee Välitä viljelijästä -hankkeen alla erilaisia hankkeita, joilla pyritään tukemaan suomalaisia ruuantuottajia henkisessä hädässä, masennuksessa, uupumisessa taloudellisten huolien alla. Eräs asia, minkä haluaisin tässä yhteydessä ottaa esille — en tiedä, onko ministerillä tähän mitään vastattavaa, mutta haluan tähän keskusteluun tuoda esille — on itsemurhien ehkäisy valtakunnallisen kriisipuhelimen kautta. Erilaisia kriisipuhelimia on, mutta ei sellaista, josta löytyisi vertaistukea nimenomaan viljelijöille. Mitä tämän eteen voisimme tehdä?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

14.54 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri varmasti arvaa, että edustajana haluan kysyä siitä samasta asiasta, mistä olemme usein tässä salissa vaihtaneet muutaman sanan, eli eläinsuojelusta ja sen tämänhetkisestä tilanteesta. Ensinnäkin pitäisin hyvänä, että nyt vihdoinkin päätettäisiin palauttaa eläinsuojeluvaltuutetun virka. Se olisi tosi tärkeää. Me sosiaalidemokraatit edellisellä hallituskaudella ajoimme silloin tämän viran, ja olisi mielestäni hyvin perusteltua, että tämä hallitus nyt vihdoinkin sen palauttaisi.

Puhemies! Toinen asia, mikä on hyvin tärkeä, on eläinsuojelulaki ja se, että siitä tulee hyvä, edistysellinen ja eettisesti korkea-arvoinen. Se on osaltaan tae, että suomalainen ruoka esimerkiksi nauttii korkeaa arvostusta myös muualla. Voi olla kilpailuvaltti, että meidän tuotantoeläimiämme kohdellaan asianmukaisesti ja hyvin. Tässä luonnoksessahan on vielä monia kohtia, mitkä vaativat petraamista tyyliin vaikkapa tämä juomaveden saantikysymys ja monet muut, [Puhemies koputtaa] ja minä haluaisin nyt kysyä ministeriltä: koska tämä laki on edistyksellisessä muodossa tulossa eduskuntaan?

14.56 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! EU-asiaa: Ensinnäkin kiitos ministeri Lepälle, teitte suomenhevosen työn tuossa LULUCF-asiassa yhdessä muiden ministerien kanssa. Toinen asia: Nyt puhutaan, että EU:n maatalouspolitiikkaan tulisi kansallista liikkuvuutta. Meillä on siellä nyt tämä energiaveron palautus notifikaationa. Minusta sitä ei pitäisi tarvita sinne ollenkaan lähettää. Nyt se on lähetetty, mutta sieltä pitää tulla kyllä nopeasti vastaus. Ei tällaisia asioita pidä EU:n byrokratiassa viivyttää. No, kolmas asia on, että on brexit. Suomen ei pidä lähteä nyt EU:n prosenttiliikkeeseen mukaan, muuten me emme pysty näitä elintarviketaloutemme omia, aivan välttämättömiä tarpeita hoitamaan. Ja neljäs asia on, että tuo ilmastonmuutos näkyy jo pirtin ikkunoista. EU:n ruokastrategiassa tulevalla rahoituskaudella on varauduttava myöskin ilmastonmuutokseen aivan uudella tavalla [Puhemies koputtaa] myöskin Suomen omaan tuotantoon liittyen. Miten kommentoitte tätä?

14.57 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille aktiivisesta toiminnasta — voisi sanoa, että proaktiivisesta toiminnasta. Tässä on hyvää ollut katsoa ministerin työtä, varsinkin LULUCF:ssä. Ja tällä hetkellä taitaa meidän ministeri Tiilikainen olla neuvottelemassa RED II:sta, ja toivotaan myös siinä menestystä, että saamme senkin kohdalleen. Kiitos meidän jaokselle tästä 4H-rahoituksesta, joka tähän tuli lisänä. Toivottavasti se olisi myös budjetissa ensi vuonna mukana, niin ettei tarvitsisi keskustella siitä.

Tuo nuorten osuus tässä viljelyssä: Hyvin moni poika joutuu, tai nainen, ottamaan vastaan koko tilan viljelykset, ja tilojen tasearvot ovat aika isot. Meillä on oikeastaan iso ongelma nämä maaseudun alenevat vakuusarvot, millä tavalla me rahoitamme erilaisia kiinteistöjä. Tulisiko meidän edelleen vielä kehittää tätä valtion rahoitusta, takuujärjestelmää, millä voitaisiin helpottaa maaseudun osuutta?

Ja vielä mitä petoihin tulee, kiitän ministeriä siitä, että on aktiivisen otteen ottanut: on saatu riittävästi petoihinkin metsästyslupia, ainakin [Puhemies koputtaa] susien osalta.

14.58 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän myös ministeri Leppää asiantuntevista teoista maanviljelijöiden hyväksi, varmaan siinä oma ammattitausta auttaa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Haluaisin kiinnittää huomiota maaseudun tieverkostoon. Alempiasteinen tieverkosto täytyy saada kuntoon siksi, että maitoautot, metsäautot liikkuvat siellä. Metsäteiden rakentamisesta esittäisin kysymyksen: mistä johtuu, että niitä teitä ei kuitenkaan rakenneta? Tietääkseni sinne on kohtuullisen hyvin varattu rahoja kuitenkin, mutta ei tapahdu riittävästi rakentamisen puolella.

Yksittäisenä asiana tämä 4H-järjestön tukeminen on tärkeä asia, koska sehän on järjestö, joka on toiminnallaan levittäytynyt ympäri Suomea, ja siitä nuoret saavat hyvää harjaantumista, niin kuin tuo H-kirjain sitä omalta osaltaan osoittaaakin.

Ja tämä pakurin tutkimus vaatisi [Puhemies koputtaa] vielä vähän isomman keskustelun, se on mielenkiintoinen asia.

14.59 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä meillä on käynnissä monia metsäteollisuuden investointihankkeita ympäri maata, ja näitä on odotettu pitkään, jotta me saamme meidän metsämme parempaan käyttöön. Metsät todella kasvavat koko ajan kovempaa vauhtia, ja jatkossa niitä edelleenkin käytetään vähemmän kuin mitä ne kasvavat vuosittain. Mutta jotta näitä teollisuuden investointeja saadaan aikaiseksi, tarvitaan yhteiskunnan tukea sillä tavalla, että pystytään aivan uusia aloja ja aivan uusia tuotteita tekeviä yrityksiä saamaan liikkeelle. Niissä on monesti hyvin korkea jalostusaste ja hyvin teknologiapainotteisista tuotteista kysymys. Olisin kysynyt ministeriltä: miten olette esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön kanssa vieneet näitä asioita eteenpäin? Sitten olisin kysynyt myös näistä koulutuspaikoista: mikä on yhteistyö opetusministeriön kanssa, että tämän alan koulutuspaikkoja saadaan merkittävästi lisättyä? Sille on [Puhemies koputtaa] tarvetta.

15.00 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannattava maatalous ja jaksava viljelijä ovat huoltovarmuuden perusta, josta huoltovarmuudesta on puhuttu täällä kiitettävän paljon. Sehän on koko kansan kysymys, koko kansan asia, kansallinen asia, että meillä on ruokaa, energiaa ja vettä omasta takaa kaikissa tilanteissa, mitä eteen voi kansakunnalle tulla, ja siinä suhteessa akilleenkantapää ovat tuotantopanokset. Maatalouskoneista ja polttoaineista liikkeelle lähtien me emme ole läheskään omavaraisia.

Tulevaisuudenuskoa viljelijä tarvitsee. On niitä uutisia, joihin edustaja Harry Wallin viittasi, myönteisiä uutisia, onneksi niitä tietysti myös kerrotaan julkisuuteen, mutta on myös toisenlaisia, negatiivisempia uutisia. Pienikin teko kannattavuuden parantamiseksi merkitsee kyllä paljon tällä hetkellä tulevaisuudenuskon kannalta, ja sillä, että kotimainen ja paikallinen ruoka tekevät kauppansa, on äärettömän iso merkitys tämän tulevaisuudenuskon kannalta.

Minulla on kysymys tästä huoltovarmuudesta, herra ministeri: katsotteko te asiaa tältä laajemmalta kannalta, myös tuotantopanoksen näkökulmasta?

15.01 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kalastus on yksi tärkeä elinkeino, ja me olemme vannoneet kotimaisen kalan nimeen. Olisin kysynyt ministeri Lepältä: kuinka ympäristöministeriön kanssa keskustelua voitaisiin kehittää niin, että voisimme aidosti ruveta katsomaan hylkeiden kannanhoitosuunnitelmaa? Meillä on vuoden 2003 laskennoissa arvioitu olevan hylkeitä 43 000 ja 26 000 pesivää merimetsopariskuntaa, jotka kalastavat enemmän kuin kalastajat pystyvät kalastamaan, ja erityisesti rannikkokalastukselle tämä on iso ongelma. Mikä tässä on surullista, on se, että tämä aset-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

taa rannikkokalastuksen ja pohjoisten jokivarsien turistikalastuksia tarjoavat yritykset vastakkain. Nyt pitäisi tämä luottamuksen välistä syövä hylje pystyä poistamaan niin, että sen kanta olisi luonnollinen merialueilla.

15.02 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minuun on tehnyt suuren vaikutuksen maatalousyrittämisen moniammatillisuus ja monimuotoisuus. Itselläni on suvussa vaimon kautta maatilayrittäjiä, lihayrittäjiä, jotka tekevät sen oman siivunsa joulupöytään varsin isosta paketista. Pienellä siivulla tehdään ensiksi ruoka muille ja siitä yritetään sitten ottaa myös leipä itselle ja perheelle.

Se, mihin edustaja Kääriäinenkin viittasi ja omassa ensimmäisessä puheenvuorossani viittasin, oli tämä huoltovarmuusteema, ja puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajan roolissa kun katselee puolustusvaliokunnassa tätä yhteiskuntaa usein ikään kuin tähtäimen läpi ja näiden uhkien läpi ja myös muiden uhkien kuin sotilaallisten uhkien läpi, niin oli ilahduttavaa kuulla, että ministeri tämän huoltovarmuusasian näkee näin tärkeänä ja keskeisenä. Kysyisinkin: miten ministerinä näette, olisiko syytä käydä vaikka eduskunnassa joskus vähän laajempi keskustelu tästä huoltovarmuudesta? Viittasin siihen, että maatalousyrittäminen on monimuotoista, ja myös tämä huoltovarmuuskulma on laaja ja monet politiikan lohkot läpäisevä.

15.04 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden ja kotimaisen ruuantuotannon kannattavuudenkin kannalta tietysti kotimaisen ruuan kysyntä täällä Suomessa on merkittävä asia, ja tiedustelisinkin: nyt kun meillä on aika tuore hankintalaki, oletteko ministeriössä nähneet, että se olisi vaikuttanut siihen suuntaan lähiruuan kotimaisen kulutuksen suhteen kuin tavoiteltiin, että ainakin julkisissa keittiöissä olisi pääasiassa sitä suomalaista, kotimaista puhdasta lähiruokaa, ja näkykö tämä ministeriön toimissa jollain tavalla, että tätä vauhditettaisiin?

Mutta ilmastonmuutos todella näkyy pirtin ikkunasta, ja sen suhteen on tietysti positiivinen asia, että tuosta EU:n ilmastosääntely-LULUCF-päätöksestä saatiin aivan kelvollinen, kun siihen lisättiin mukaan tämä nieluraportointi, joka siis tarkoittaa, että Euroopan komission tulee varmistaa, että EU saavuttaa nämä vuodelle 2030 asetetut tavoitteet 40 prosentin päästövähennyksistä. Eli jos siis nieluja merkittävästi pienennetään, tämä täytyy muilla sektoreilla sitten kompensoida. Lopullinen kanta [Puhemies koputtaa] riippuu komission tulkinnasta toki.

15.05 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisilta tulee yhä enemmän ja yhä kärkevämpää palautetta petojen aiheuttamista vahingoista. Kansalaiset ovat ihmetelleet vahinkojen määrää ja ennen kaikkea korvausperusteita. Saamani palautteen perusteella lypsylehmän hankintahinta on ollut noin 1 500 euroa, mutta jos sen peto raatelee, korvausta voi saada noin 750 euroa eli puolet eläimen käyvästä arvosta. Eräs lammastilallinen kertoi, että häneltä olivat sudet raadelleet lampaista ja osa kuoli kedolle ja osa jouduttiin elinkelvottomina lopettamaan. Eläimet piti kuljettaa hävitettäväksi Honkajoelle, ja kuljetuskustannukset jäivät sitten tämän maatilayrittäjän kontolle. Ja tämä maatilayrittäjä pyysi kysymään ministeriltä, onko ministeriössä pohdittu, että tätä korvauskäytäntöä voitaisiin ajantasaistaa, niin että vahingonkärsijä saisi vahingosta täysimääräisen korvauksen.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

15.06 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä peto-asioista: Muutama vuosi takaperin kun niistä oltiin jo todella huolissaan, tilanne oli se, että ne vahingot olivat 5—6 miljoonaa. Nytten ne alkavat lähestyä jo 10:tä miljoonaa, ja silloin kun tuo 10 miljoonaa sovittiin EU:n kanssa, ei kukaan edes uskonut, että tällainen raja tulee täyttymään. Nyt sitten esitänkin kysymyksen: mitä ollaan tekemässä, että porotalous-alueella, missä näistä vahingoista suurin osa toteutuu, ne saadaan oikeasti vähenemään? Vaikka mitä toimenpiteitä on näennäisesti tehty, emme ole saaneet kuitenkaan niitä petovahinkoja vähenemään siellä poronhoitoalueella. Erityisesti olen huolestunut itärajalla olevista haaskakuvausasioista. Haaskakuvauspaikkoja on tullut koko ajan vain lisää, ja vahingot ovat siellä todella paljon lisääntyneet.

Nyt sitten ahma-asioista: Toivon todella, että vahinkoja aiheuttavien ahmojen poistamista voitaisiin jatkaa, sillä se on tuottanut hyviä tuloksia ja sillä ei kuitenkaan ole tietojeni mukaan hävitetty yhtään sellaista ahmaa, joka olisi ollut [Puhemies koputtaa] pennullinen ahma.

15.07 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen otti tuossa esille tärkeän asian, jota olisin itsekin kysynyt: milloin eläinsuojelulaki on tuloiltaan? Sitä on odotettu tosi kauan.

Mutta täällä on puhuttu hevosista, ja me varmasti kaikki tiedämme, että erityisesti suomenhevonen oli sodissa ja jälleenrakentamisessa ensiarvoisen tärkeä. Veteraanitkin ovat näistä meille kertoneet. Perussuomalaisilla on tällainen ajatus, että suomenhevonen olisi maamme itsenäisyyden juhlaeläin. Se ei maksaisi mitään, ja se olisi erittäin hieno ele ja myös innostus näille kasvattajille. Itsekin suomenhevosen omistajana minulle on erittäin tärkeää sen lajin säilyminen. Se on hyvin omalaatuinen. Suosittelen kaikkia kuuntelemaan Huokuva lato -yhtyeen kappaletta Suomenhevonen. Minusta tämä on erittäin ihanasti sanottu: "Ja kun Kannaksella ryskyivät tankit, oli pakkanen, hanki — sinä olit konettakin luotettavampi." "Sulla ukkini raivasi pellot." Mitä mieltä olette, ministeri, voisiko suomenhevonen olla Suomen itsenäisyyden juhlaeläin?

15.08 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, hevonen käy kyllä juhlaeläimeksi, mutta kun meillä on tämä susiongelma. Edustaja Hongistokin viittasi tähän, ja tosiaan sehän on se, että Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla nämä susiongelmat ovat arkipäivää. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan rannikkoseudulla on kirjattu jopa toistasataa pihakäyntiä syksystä lähtien, ja nämä tiedot löytyvät Luonnonvarakeskuksen Tassu-järjestelmästä. Riistakeskuksesta arvioidaan, että näin runsas pihapiireissä vierailu on melko harvinaista. Arvoisa ministeri, meillä se ei ole enää harvinaista, vaan se on, niin kuin sanoin, arkipäivää. Susiongelma on täysin pitelemätön, ja sudet oleskelevat ihmisten pihamaillakin ja ovat täysin pelkäämätöntä porukkaa. Ja sitten kun yritetään saada kaatolupaa, ne tulevat heti takaisin. Kysyisin ministeriltä: mitä te aiotte tehdä tilanteen helpottamiseksi?

15.09 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Jag instämmer i ledamot Östmans fråga, och jag upprepar den inte.

En lähde toistamaan Östmanin äsken esittämää kysymystä, mutta otan kiinni siitä, mitä ministeri sanoi, että maatalous on tulevaisuuden ala. Minulla on sama näkemys. Kyllä näin

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

on, kunhan vaan maatalous selviää niin pitkälle, että se tulevaisuus joskus koittaa. Sanoitte myös, että pitää kehittää ja oppia uutta ja tutkia ja tehdä uusia investointeja ja niin edelleen, ja se on aivan oikein. Haluankin kysyä: miten ministeri näkee, että hallitus tai ministeri tai valtiovalta voi osallistua siihen tai edesauttaa sitä, että tätä tutkimusta ja uutta tuotantoa, ehkä uusia tuotteita, uusia vientituotteita, myös saadaan markkinoille?

15.10 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin uskon, että alkutuotanto, maatalous ja metsätalous, on tulevaisuuden ala, jos ja kun me osaamme kehittää arvoketjuja ja jalostusarvoa, puhumattakaan, että saamme sitä kansainvälistettyä. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri — olemme keskustelleet tästä aika paljon viime aikoina: mitä konkreettisia toimenpiteitä teillä on sen eteen, että nämä tavoitteet toteutuvat?

Toinen kysymykseni liittyy kalastuslakiin ja kalastuksenhoitomaksun korotukseen. Olen huolissani etenkin lasten ja nuorten kalastukseen, vapaa-ajankalastukseen kohdistuvan kiinnostuksen katoamisesta. Luonto ja kalastus ovat valitettavasti entistä kaukaisempia asioita monelle kaupunkilaislapselle, ja siitä syystä kalastuksenhoitomaksun nostaminen ei ole välttämättä se oikea tapa kiinnittää perheitä ja lapsia kalastukseen. Arvoisa ministeri, miksi te lähditte tälle kalastuksenhoitomaksujen korotuksen tielle?

15.11 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ruokaselonteossa koko eduskunta antoi yhteisen selkänöjan sille, että jos elintarvikeketjun reiluuttamisessa tarvitaan lainsäädäntömuutoksia, tältä laitokselta tulee tukea. Nyt myös EU:ssa esitään ratkaisuja alkutuottajan aseman parantamiseksi, ja siellä on puhuttu mahdollisuudesta tuottajien järjestäytyä ja sopia hinnoista. Rohkaisenkin nyt ministeriä. Mielestäni on etsikkoaika toimia tässä.

Yhtä kauan kuin edustaja Korhonen on kysynyt sukupolvenvaihdoksista, olen tässä salissa kysynyt alkuperämerkinnöistä. Ilokseni tämänkin asia on mennyt eteenpäin. On hienoa, ettei tarvitse suurennuslasia enää kaupassa, kun tutkii lihapakettien kotimaisuutta. Samoin on maidossa, ja nyt sama asia siirtyy ravintoloihin. Siellä lihan ja kalan alkuperä ilmoitetaan jatkossa. Arvoisa ministeri, kuitenkin minulla olisi vielä intoa saada tätä asiaa eteenpäinkin: ovatko jalosteet jossain vaiheessa mukana?

15.12 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari pientä kysymystä ministerille. Onko odotettavissa mitään uudistuksia kuolinpesien metsäomaisuuteen? Voidaanko kenties edetä siihen suuntaan, että päätökset tehtäisiin määräenemmistöllä ja voitaisiin päivittää jopa se, kuka niitä yleensä omistaa ja missä päin maailmaa?

Tämmöinen vuosikysymys, minkä edustaja Kalmari täällä myös teki, on lähiteurastus ja lihan lähijalostus, sillä tänä päivänä ihmiset haluavat tuotteita, joilla on selvä tarina, että liha on kasvatettu ilman antibioottien käyttöä ja jalostettu täysin lähellä. Keski-Euroopasahan on yleinen teurastustapa, että teurastetaan lähellä, jopa ilman kuljetuksia, ja tuotteilla on selvä jäljitettävyyss- ja turvallisuuselementti, koska lihan kasvattamiseen ei ole käytetty antibiootteja. Onko mahdollista, että jossakin vaiheessa Suomessa päästään byrokratian ohi ja tarjotaan työtä niille paikkakunnille, jotka yrittävät vähän eri tavalla jalostaa elintarvikkeita?

15.13 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eläintautien torjunta on niin kauan kohtuu kustannustehokasta, kunnes eläintauti jalkautuu tänne mei-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

dän tuotantoeläinten pariin. Kysynkin afrikkalaisen sikaruton tilanteesta. Itsekin tiedän sen, että tuolla kaakkoiskulmalla Suomea ollaan loukkumetsästäystä nyt kokeilemassa alkuvuodesta, ja toivottavasti se menestys olisi ihan ok ja saadaan siitä jatkuvuutta myöskin muille sikatiheille alueille. Se on siis todella iso riski meidän kotimaiselle sianlihatuotannolle, sianlihan viennille, kaikelle sille. Eli meidän pitää siitä pitää kynsin hampain kiinni, että tauti ei missään tapauksessa pääse meidän metsäsikoihin eikä tuotantosikoihin.

Mutta myös toinen asia tässä puheenvuorossani vielä on eläinsuojelulain uudistus. Se on todella tärkeää, että se on nyt tulossa. Toivottavasti pian päästään siitä keskustelemaan ja sitä käsittelemään. Siinä on todella korjattavia asioita, se on vanha laki. Mutta edelleen minä kysyn edustaja Viitaselta: Te peräätte aina sitä eläinsuojeluasiamiestä. Silloin kun hän oli nimitettyä, mitä lisäarvoa hän toi tähän koko eläintenhoitoketjuun?

15.15 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme käyneet aika usein tämän keskustelun, viimeksi eräässä seminaarissa, missä kaikki puolueet kävivät kertomassa eläinsuojelujärjestöille siitä, että ovat sitoutuneet hyviin eläinsuojelutavoitteisiin. Mutta käytännössä on hyvin ikävää, jos asenne on sen kaltainen, että uskotaan, että eläinsuojeluvaltuutetusta ei olisi mitään hyötyä. Me olemme nähneet, että on kuitenkin hyvin tärkeää, että meillä on henkilö, joka pystyy antamaan oman asiantuntemuksensa, panostuksensa, tietotaitonsa siihen, että eläinten hyvinvointia edistetään. Kaikin puolin tämä on mielestäni nykyaikaista toimintaa, että erilaisia valtuutettuja voi olla, ja siksi pidän erittäin perusteltuna, että jatkossakin olisi. Te tiedätte, että tämä on hyvin pieni määräraha, ja toivoisin, että se pieni määräraha löytyisi, jotta saisimme myös tästä näkökulmasta Suomesta edistyksellisen eläinsuojelun kärkimaan.

15.16 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiinnitän samaan asiaan huomiota, mihin edustaja Myllykoski täällä, eli merimetsotilanteeseen.

Te, ministeri Leppä, otitte vastaan joulukuun alussa Pohjanmaan rannikolta 4 600 allekirjoituksen adressin, jossa peräänkuulutettiin ison merimetsokannan hävittämistä tai ajamista pois alueelta. Myös ministeri Tiilikainen oli tässä mukana. Siellä on sekä kalastajille että maaseutuelinkeinolle suuret haitat tästä ja myöskin vapaa-ajanasujille meren rannassa.

Yhdyn myöskin edustaja Östmanin ja Hongiston tavoin tähän susihuoleen. Meillä Vaasan vaalipiirissä on arviolta noin 50 sutta, joka Luken 150—180 suden arvioon nähden olisi kolmasosa, enkä minä millään jaksa uskoa sitä, että Vaasan vaalipiirissä olisi kolmasosa Suomen susikannasta. Niitä on ihan viikoittain nähty, ja ne vierailevat hyvinkin lähellä. [Puhemies koputtaa] Eli onko tälle asialle tapahtumassa mitään?

15.17 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erityisen tärkeää on juuri se, että tehtäisiin ministeriöissä ja ministeriöiden välillä merimetson suhteen, mutta myös hylkeen suhteen, suunnitelmia.

Mutta toivoisin ministeriltä myös vastausta siihen, kun tässä keskustelussa esimerkiksi edustaja Blomqvist kertoi ja moni on vannonut, että maatalous on tulevaisuuden ala ja siihen uskotaan. Kysyn kuitenkin ministeri Lepältä: kuinka me voimme taata huoltovarmuuden, jos meidän viljelysmaamme, metsämme ja vesivaramme ovat globaalisti kaikkien ostettavissa? Kysyn sitä vahvasti jo siksi, että me olemme tehneet biotalouteen suunnitelmia, mutta se ulkomaalainen omistaja ei välttämättä sitoudu näihin Suomen hallituksen linjauksiin ja koko yhteiskunnan näkemyksiin. Pitäisikö meidän jollakin tavalla huoltovarmuu-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

den nimissä pystyä valmistelemaan kansallista lainsäädäntöä, millä pystymme tämän omaisuutemme turvaamaan omaan käyttöömme?

15.18 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi ministeri Leppää siitä, että olette asettanut selvityshenkilön hevosalan kehittämiseksi. Ala on erittäin tärkeä ja työllistää tuhansia suomalaisia sekä luo meille työpaikkoja ja hyvinvointia ja elinvoimaa maaseudulle. Kuitenkin siellä monilla yrittäjillä, hevosyrittäjillä nimenomaan, on tällä hetkellä kova tilanne kannattavuuden kanssa ja he tekevät erittäin pitkää päivää, ja on tärkeää, että myöskin EU:ssa me vaikutamme niin, että saamme tänne Suomeen EU-hankerahoja, joilla kehitämme myös hevostaloutta ja erityisesti luontomatkailua, jota OECD:kin on meille suositellut.

Ja kannatan lämpimästi edustaja Meren tekemään ehdotusta, että suomenhevonen nimetään Suomen 100-vuotisjuhlavuoden juhlaeläimeksi — onhan se savipeltojen puurtaja ja [Puhemies koputtaa] karjalaisen kansan pelastaja.

15.19 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kommentoin erästä yksityiskohtaa tuolla budjetissa, ja se on vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen, jolta hallitus poisti viime vuonna tehdyssä vuoden 2017 budjetissa yhteensä miljoona euroa rahoitusta. Tänäkään vuonna muutosta parempaan ei ole tapahtunut, joten voi yhteensä laskea tapahtuneen 2 miljoonan euron leikkauksen. Minä pidän tätä kyllä vähän sellaisena silminkääntötempuna, kun siellä budjettikirjassa ei kuitenkaan kumpanakaan vuonna ole näkynyt mitään muutosta rahoituksessa, vaan hallitus on sen miljoonan leikkauksen korvannut sillä, että Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen alle on laitettu samansuuruinen kärkihankerahoitus, mutta ei kai näitä kärkihankerahoituksia siihen ole tarkoitettu, että niillä paikataan heikennettyä perusrahoitusta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Viljanen, ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro.

15.20 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksikin onnittelut ministereille ja kaikille niille tahoille, jotka ovat olleet edesauttamassa tuoreen LULUCF-päätöksen synnyssä. On hienoa, että ymmärrys suomalaisesta kestävästä metsänhoidosta on EU-tasollakin kasvanut niin paljon, että Suomen kannalta järkevä ja kestävä LULUCF-päätös oli mahdollinen. Onnittelut siitä.

Mutta nyt, kun metsien käytön lisääminen on tehty poliittisesti mahdolliseksi, huomion tulisi kääntyä siihen, että lisäys myös käytännössä kestävästi toteutuu. Jotta kykenemme saavuttamaan kunnianhimoiset metsienkäyttötavoitteemme kestävästi, on selvää, että etenkin taimikoiden ja nuorten metsien hoito ja rästit on saatava hoidettua. Näiden lyhyellä tähtäimellä taloudellisesti kannattamattomien hoitotöiden mahdollistamiseksi meillä on olemassa Kemera-kannustinjärjestelmä, jota on nyt myös pääomitettu kiitettävästi — rahasta siellä ei ole nyt pulaa. Mutta Kemera-järjestelmä on niin monimutkainen ja byrokraattinen, että pelkona on, että kannustinrahoja jäisi hakematta ja jopa töitä tekemättä. [Puhemies koputtaa] Kysynkin: onko ministerillä suunnitelmia nykyisen Kemera-järjestelmän uudistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Leppä, 8 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

15.21 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Puhemies! Kiitoksia paljon. Tämä 8 minuuttia kyllä menee näihin vastauksiin. Jälleen kerran kiitos hyvistä kysymyksistä ja evästyksistä. Pikavauhtia:

Vienti. Vientiponnisteluja on lisätty merkittävässä määrin. Sinne tulee vielä kohdakkoin 3,5 miljoonan euron uusi määräraha, ja sillä saadaan lisäpanoksia niin Eviran työhön kuin varsinaiseen myyntityöhön maailmalla. Kaiken kaikkiaan koko Food from Finland -ohjelma, tuleva Business Finland -ohjelma on eri ministeriöiden, eri toimijatahojen yhteinen hanke, jossa koordinaatio on selkeä, ja tällä halutaan ja on myöskin saatu tuloksia aikaiseksi, uusia aluevaltauksia on tehty, suomalainen ruoka on lähtenyt maailmalla menemään kaupaksi, kun siitä kerrotaan entistä aktiivisemmin ja vienninedistämistä tehdään. Totta kai yritykset ovat siinä keskeisessä roolissa, mutta tässä on ihan toisenlaiset otteet kuin koskaan aikaisemmin ollut, ja se tulee varmasti myöskin näkymään tuottajien saamassa hinnassa. Se ei ole vielä näkynyt, mutta se tulee kyllä siinä näkymään, niin uskon varkaasti tapahtuvan, eliikkä sinne tulee lisäpanostuksia. Sen lisäksi ministeriö rahoittaa ammattikorkeakoulutasoista vientikoulutusohjelmaa, joka nyt alkaa, ja pidän sitä äärimmäisen tärkeänä, että meillä on siellä myöskin tulevaisuuden osaajia koulutusputkessa.

Puhemies! Markkina-asia. Edelleenkin moni edustaja käytti puheenvuoron markkinoiden paremmasta toimivuudesta. Oli erittäin hyvä viime kaudella tuo kilpailulainsäädännön muutos. Se toi osaltaan tähän asiaan ratkaisua, mutta ei kokonaisuudessaan. Siksi on tärkeää, että me nyt vielä käymme lävitse sen, mitkä teollisuuden ja kaupan kautta teollisuuden ja viljelijöiden välinen sopimussuhde ja käytänteet ovat. Meillä on paljon määräyksiä ja säädöksiä tässä maassa: antibioottivapaudet, meillä on hormonien käyttökiellot, meillä on salmonellavapaudet — näistä kaikista me emme ole saaneet vielä riittävästi sitä hyötyä, mitä niistä voidaan saada. Se työ on vielä kesken, ja sitä tehdään kaiken aikaa ja koko ajan. Tämän pitää näkyä myöskin viljelijöiden saamassa hinnassa. Ei voi tuottaa samalla hinnalla tuotetta, jossa on antibiootit mukana, on rehustuksessa käytetty jo valmiiksi sitä, käytetään kasvuhormoneja, kontra se tuotanto, jossa näin ei tehdä. Se on aivan eri asia, ja sen pitää myöskin näkyä hinnoittelussa, ja sitä tässä ajetaan. Samoin ne epäreilut kauppatavat, joita kieltämättä on — siitä ei päästä yli eikä ympäri, niitä on — pitää saada kitkettyä pois, ja siksikin tuo elintarvikemarkkinalaki tarvitaan.

Alkuperämerkintöjä on kiristetty. Kun aina puhutaan niin kaupassa kuin ravintoloissa, että kuluttaja valitsee, niin totta kai kuluttaja valitsee, se on päivänselvä asia, mutta mistä kuluttaja valitsee, jos ei hän tiedä, mitä hän valitsee? Siksi alkuperämerkintöjen pitää olla kattavat, niiden pitää olla hyvät, niiden pitää olla oikein, ja nyt ne tulevat myöskin ravintoloihin. Olen samaa mieltä edustaja Kalmarin kanssa: seuraava askel on jalosteet. Olen jo tuohon määräämiskirjeeseen laittanutkin tämän ylös, jossa lukee, että seuraava askel otetaan sitten jalosteiden suuntaan.

Kaiken kaikkiaanhan tässä on kysymys siitä, missä meidän ruoan, elintarvikkeiden jalostuksessa työpaikat ovat, ovatko ne täällä Suomessa vai ovatko ne Suomen rajojen ulkopuolella. Tähänhän kaikki tähtää, että mahdollisimman moni suomalainen myöskin työllistyy elintarvikealalle, yli sen 340 000:n, mitä tällä hetkellä on, sehän se meillä tavoitteenä on.

Metsähallitus-asia. On selvää, että metsureiden lomautusasia on todella ikävä asia, ja toivon, että löytyy Metsähallituksen sisällä ratkaisu, jossa tähän saadaan nykyistä järkevämpi ratkaisumalli, jotta näiltä lomautuksilta vältytään ja voidaan entisestään töitä tasata.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Tuet ajallaan. Ne on nyt pystytty toteuttamaan ja tekemään, jopa hieman etuajassa, ja se on äärimmäisen tärkeää myöskin luottamuksen osalta.

Luomutavoitteet ovat selvät, ja myöskin Luomuinstituutin rahoitus pitää turvata. Se on ihan päivänselvä asia.

Metsästyksestä, puhemies, muutama sana. On totta, että moni asia metsästyksen puolella on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välinen asia, merimetsot yksi hyvä esimerkki siitä. Tätä vuoropuhelua me käymme kaiken aikaa. Vahinkoja tapahtuu jatkuvasti, niin suurpetovahinkoja kuin hyljevahinkoja. Hyljekanta on kasvanut erittäin voimakkaasti, ja ensi vuonna hylkeenhoitosuunnitelmat päivitetään elikkä tulee uusi hylkeenhoitosuunnitelma. Siellähän on olemassa metsästyskiintiöitä ja poistokiintiöitä, ja se on hankalasti metsästettävä laji, ja siksi sinnekin pitää löytää uusia tapoja.

Petokorvausten osalta ja suurpetojen osalta meillä suden vahinkoperusteinen poistokiintiö on 53 kappaletta, ja ne poistoluvat myönnetään sitä mukaa kuin hakemuksia tulee nimenomaan näiden yksilöiden osalta, jotka vahinkoa ja vaaraa aiheuttavat, ja se tapa meillä on. Tämä asia on siinä mielessä hankala meille, että siellä on myös selvä ja yksiselitteinen komission aloiteoikeus suden osalta. Me käymme koko ajan susipolitiikasta keskusteluja komission kanssa kaikilta osiltaan.

Puhemies! Tilusjärjestelyt. Erittäin hyvä, että valiokunta myöskin siihen kiinnitti huomiota. Se on sekä ilmastoteko, ympäristöteko että myös kilpailukyvyn näkökulmasta erittäin merkittävä asia, että meillä tilusjärjestely on mahdollisimman järkevä. Riittävästi siellä ei tällä hetkellä näihin järjestelyihin rahaa ole, se on myönnettävä tosiasia, näin se asiantaita on.

CAPin uudistuksen osalta, yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen osalta, kansallista liikkumavaraa tulee lisää, ja "tuloksista maksetaan" on ollut nyt yksi näkökulma siellä ja "vastuullisuudesta maksetaan". Kysymys on siitä, mitä ne kriteerit ovat. Suomalainen maatalous, suomalainen ruoantuotanto on erittäin vastuullista eläinsuojelun näkökulmasta, ympäristönäkökulmasta, sosiaalisilta ulottuvuuksilta ja niin edelleen, elikkä me olemme myöskin siellä vahvasti suunnannäyttäjän roolissa. Se on päivänselvä asia. Mielestäni se aloitus oli ja se tiedonanto komissiolle on lupauksia herättävä. Yksityiskohdat ovat vielä tietenkin täysin auki, mutta mikä tärkeää, siellä pitää olla riittävä rahoitus, muuten se ei onnistu missään päin Eurooppaa. Siksi on oleellista, että siitä pidetään huolta.

Suomenhevonen on vetänyt meidät menestykseen, Suomen, se on vetänyt meidät itenäisyyteen. Se ansaitsee kaiken sen kunnioituksen, mikä sille antaa voidaan. Hevosessa on valtavan paljon mahdollisuuksia, ja omalta puoleltani ei ole mitään estettä, että sille myös lisäkunnioitusta tällä esitetyllä tavalla osoitetaan.

Nopeasti vielä kuolinpesien selvittäminen metsäomaisuuden osalta. Se on menossa tällä hetkellä yhdessä oikeusministeriön kanssa. Sitä työtä tehdään.

Huoltovarmuudesta vielä yksi sana, ja se on tuo maa- ja vesiomaisuus. On erittäin suuri merkitys sillä, kuka omistaa meidän tuotannontekijät. On äärimmäisen tärkeä asia pitää huoli siitä, että ne säilyvät meidän omista käsissämme. Tämä on meidän yhteinen asiamme.

Sitten vaelluskalojen ja vesistöjen kunnostusvarojen osalta: niitä on muuten käytetty ja käytetään tällä vaalikaudella enemmän kuin ennen. Siellä on erittäin monia hankkeita, jo tehtyjä ja vireillä olevia, ja siellä on merkittävä määrä kärkihankerahaa ja muuta rahoitusta, jolla näitä tehdään. Eli niitä hankkeita on tehty meillä erittäin paljon [Puhemies koputtaa] ja tehdään edelleenkin.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Ihan vihoviimeinen havainto, puhemies, on se, että tuo kalastonhoitomaksun valitettava korotus jouduttiin tekemään, koska kalastajien määrä vähenee. Tämä ei ole oikea tie, ja siksi meidän on yhdessä mietittävä tämäkin asia uudelleen, mitä on järkevämpi työ ja tapahdus ja tekeminen siten, että me saamme turvattua kestäväällä tavalla myös kalavesien hoidon, johon tarvitaan varoja. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.30.

Keskustelua jatkettiin kello 02.41.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta 30.

2.41 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Maatalouden alan kriisi on laajalti tunnustettu täällä käsiteltäessä budjettia ja pitkin syksyä eri keskusteluissa. Edelleen pitää olla hieman yllättynyt siitä yhteisymmärryksestä, joka on oikeastaan koko vaalikauden tässä salissa vallinnut aina, kun maataloutta on käsitelty. Kuitenkin vähän valitettava ilmiö on tullut viime viikkojen aikana, kun muutamien puolueitten edustajat ovat näkyvästi tukeneet täällä salissa maataloutta kriisissä, mutta samaan aikaan saman puolueen eri organisaatio tai jäsenet ovat esittäneet voimakkaitakin syytöksiä ja vaatimuksia lisäleikkauksista tälle maatalouden sektorille. No, ne kuuluvat politiikan peliin.

Ensi vuoden valtion budjetissa ehkä suurin yksittäinen kysymys maatalouden osalta on suunniteltujen 33 miljoonan euron leikkausten välttäminen tilanteessa, jossa kannattavuus kyntää ja syvällä kyntääkin. Leikkauksia onnistuttiin kaventamaan muttei kokonaan poistamaan, mikä on tietenkin valitettava asia. Valtio osoitti sekä aiemmin sovitun 11 miljoonan euron siirron että maatalouden kiinteistöverohuojennukseen tarkoitetut 10 miljoonan euron varat suunnitellun luonnonhaittakorvauksen leikkurin pienentämiseen. Tämä oli oikea päätös vaikeassa tilanteessa, jolla pahin saatiin torpattua. Lopputuloksena LFA-tuki pienenee ensi vuonna ainoastaan 5 euroa hehtaarilta.

Arvoisa puhemies! Tässä tulevan vuoden budjetissa on osoitettu erittäin tärkeää tukea myös viljelijöiden jaksamiseen ja hyvinvointiin. Välitä viljelijästä -hankkeelle osoitetulla miljoonalla on tuettu viljelijöiden jaksamista erilaisissa elämäntilanteissa, esimerkiksi sairauteen, uupumiseen, ihmissuhteisiin tai yksinäisyyteen liittyvissä kysymyksissä. Kaiken kaikkiaan hanke on otettu positiivisesti vastaan ja sijoitetulla miljoonalla on ollut kokoaan suurempi vaikutus. Lisäksi pitää huomioida myöskin jo voimassa olevat elyjen hankkeet, joilla tätä samaa tarkoitusta on oltiin eri puolilla, eri maakunnissa jo muutamia vuosia toteutettu.

Arvoisa puhemies! Näidenkin lisäksi olen todella tyytyväinen myös varainsiirtoveron uudistamiseen, sijaisapumaksun miljoonan euron huojennukseen ja 3,5 miljoonan euron vientipanostuksiin kohdistuvaan rahaan. Se tietenkään ei ole ihan tarkalleen selvillä, miten se kohdentuu, mutta siitäkin alkuvuodella varmaan kuullaan ministeriesityksiä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Kasvava leikkauspaine korostaa jatkuvasti entisestään sitä tosiasiaa, että elintarvikeviennissämme on tapahduttava muutosta yhä positiivisempaan suuntaan. Tältä osin ministeri Leppä on hartiavoimin tehnyt töitä, ja valtava kiitos siitä. Sijaisapumaksujen huojennus osuu suoraan viljelijöiden jaksamista tukevaan tarpeeseen. Varainsiirtoveron uudistaminen taas tuo monille tiloille helpotuksen muuttaessaan yritysmuotoja muun muassa vaiheittaisen sukupolvenvaihdon yhteydessä kohti sitä nuorempaa tilan jatkajaa.

Tulevaisuutta ajatellen hallituksen on löydettävä entistä tehokkaampia ratkaisuja maatalouden peruskannattavuuden parantamiseen ja tulevana vuosina siintävien haasteiden selättämiseksi.

Yksi tärkeä asia kotimaisen sianlihan tuotannon kannalta on myös afrikkalaisen sikaruton selättäminen ja välttäminen Suomesta. Olenkin esittänyt tulevalle vuodelle myöskin rajakäytäntöjen tarkentamista taudin rantautumisen ehkäisemiseksi. On aivan selvää, että niin sanottujen katumusroskiksien, räikeiden niihin viittaavien kylttien sekä sakkomaksuuhun toteuttamiset saisivat ihmiset heittämään luvattomat elintarvikkeet nykyistä tehokkaammin pois rajalla. Tälle on nouseva tarve. Itärajan ylittää vuodessa noin 3,5 miljoonaa ihmistä maanteitse, ja Viron meriliikenteen vastaava luku on lähes 9 miljoonaa matkustajaa. Tällaiset liikennemäärät muodostavat merkittävän riskin koko kotimaisen sianlihatuotannon tulevaisuudelle ja erityisesti kaikille sen vientihaaveille. Siksi toivonkin valtiovarainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kohdistavan toimiin mahdollisimman pikaisesti myöskin budjetista sopivaa rahoitusta.

Haluan lopuksi osoittaa valtavan kiitoksen myöskin pääluokan osaavalle ministerille, Lepälle, joka koko syksyn vaikean tilanteen ahdistassa on tunnistanut aidosti viljelijäväestön tarpeet ja toimii niiden pohjalta päivä päivältä parhaansa mukaan.

2.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Ajattelin nostaa pari asiaa esiin tästä pääluokasta.

Ensinnäkin täytyy kiittää valiokuntaa siitä, että se lisäsi tänne budjettiin 100 000 euroa Pohjois-Karjalan Kalastus... Kalatalouslaitokselle — niin vissiin, en enää osaa lukea omaa käsialaani — sillä tätä rahaa tarvitaan, ja se kohdistetaan nimenomaan kalastuksen valvontaan. Ongelma meillä siellä on järvilohen salakalastus, ja nämä lisäresurssit ovat todella tarpeen, sillä jos sitä salakalastetaan samanaikaisesti, kun yritämme elvyttää tätä todella uhanalaista kalakantaa, niin sehän tiedetään, että tämä on ihan toivoton tehtävä, ja siksi kiitän kyllä valiokuntaa näistä rahoista.

Kaiken kaikkiaan tietysti näihin vesi- ja kalataloushankkeisiin ja niiden tukemiseen olimme kyllä mielellämme nähneet enempi panostusta, sillä ensinnäkin me tiedämme, että meidän vaelluskalamme ovat hyvin uhanalaisessa tilanteessa. Toisaalta me olemme valmistelleet hyvän kalatiestrategian, ja sen toimeenpanemiseksi tarvitaan resursseja. Hallitus on ottanut nämä kala-asiat yhdeksi kärkihankkeeksi, mutta käytännössähän rahaa niihin ei ole kuitenkaan lisätty, vaan kun ne kärkihankkeeksi nimettiin, otettiin sitten vastaavasti toisaalta budjetista sitä rahaa pois ja ne vain paketoitiin uudelleen. Mutta me kaikki tiedämme, mikä matkailupotentiaali on näissä vaelluskaloissa ja niihin liittyvässä matkailussa ja virkistyskalastuksessa, ja jo senkin takia olisi tärkeää, että tähän panostetaan, sillä se toisi työpaikkoja ja elinvoimaa nimenomaan tuonne maakuntiin.

2.48 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan budjettilausunnossa todetaan aivan oikein, että maatilat ovat elintärkeä osa Suomen ruoka-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

turvaa ja huoltovarmuutta. Taloudellisten mahdollisuuksien lisäksi maataloudessa on siis kyse myös meidän huoltovarmuudestamme. Ilmastonmuutos, talouskriisit ja aseelliset konfliktit voivat hyvinkin nopeasti vähentää merkittävästi ruoantuotantoa maailmanlaajuisesti. Emme siis voi tuudittautua sen varaan, että saisimme hankittua halpoja elintarvikkeita ja energiaa ulkomailta kaikissa tilanteissa. Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitsemme toimivaa maataloutta, hajautettua energiatuotantoa ja elinvoimaista maaseutua tänään enemmän kuin pitkään aikaan aikaisemmin.

Vuoden 2018 talousarvioesityksen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan selviytososassa todetaan, että "hallinnonala turvaa kotimaisen ruoan tuotannon ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä sekä luo edellytyksiä niihin perustuville elinkeinoille ja hyvinvoinnille". Tämä on erittäin hyvin sanottu. Hyvin sanottiin myös useaan kertaan täällä alkuillan debattipuheenvuoroissa. Yksi jos toinenkin edustaja totesi uskovansa suomalaisen maatalouden tulevaisuuteen, siihen, että laadukkaille tuotteille on kyllä tulevaisuudessa kysyntää. Olen tästä peruslinjasta täysin samaa mieltä, mutta vanhaa sanontaa mukaillen hieman pelkään sitä, ehtiikö kurki kuolla ennen kuin suo sulaa, kestäkö kotimainen tuotanto siihen asti, että ruoasta tulee aidosti globaalisti pulaa.

Meidän tuotannollamme on eittämättä suuria vahvuuksia, kuten puhtaan veden saatavuus. Tulevaisuudessa ilmastonmuutos voi heikentää nykyisten suotuisten alueiden tuotantokykyä ja suhteellisesti huomattavastikin vahvistaa meidän luonnonolosuhteidemme suhteellista tuotantopotentiaalia. Tulevaisuus jää nähtäväksi, mutta selvää on, että maatalouden tuotannon kannattavuutta on saatava parannettua ja on saatava parannettua nopeasti.

Maa- ja metsätalousvaliokunta totesi lausunnossaan osuvasti, että vaikka maatalouden yrityskoko ja liikevaihto ovat kasvaneet 2000-luvun alusta ripeästi, maatalous- ja puutarhayritysten taloudelliset tulokset ovat jääneet heikoiksi. Yritysten kannattavuus on heikentynyt koko 2000-luvun ajan. Vuotuiset vaihtelut ovat kasvaneet, mutta trendi on ollut aleneva. Tavoitteeksi asetettuja oman työn palkka- ja pääoman tuottotavoitteita ei ole saavutettu. Yrittäjätulo tilaa kohti on laskenut, eikä pääomalle ole saatu tuottoa. Vuonna 2016 maatalouden yrittäjätulon on arvioitu olleen yhteensä 494 miljoonaa euroa. Vielä 2000-luvun alkupuolella yrittäjätuloa jäi yli miljardi euroa. Mikäli huomioidaan inflaation vaikutus, vastaa yrittäjätulo nykyään vain noin kolmannesta sen 2000-luvun alun tasosta. Kannattavuutta parantavien välittömien toimien lisäksi tarvitaan toimia, joilla pysyvästi parannetaan maatalouden kannattavuutta ja luodaan uskoa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Pidän selvänä, että tällaisia toimia on löydettävissä lähinnä toimista, jotka vahvistavat viljelijän asemaa markkinoilla niin, että tulonjakoa koko elintarvikeketjussa saadaan tasapainottumaan, niin että viljelijöiden jo pitkään kaventunut osuus lopputuotteiden hinnasta kääntyy kasvuun ja kaupan pitkään kasvanut osuus kapenee. Kyse ei siis ole siitä, että ruoan kuluttajahintojen tarvitsisi välttämättä nousta, mutta kyse on siitä, että tulonjako elintarvikeketjun sisällä on pakko, on täysin pakko, saada nopeasti tasapuo-lisemmaksi.

2.53 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä edellä edustajat Hakanen ja Viljanen käyttivät erittäin hyviä puheenvuoroja maataloudesta. Minulla itselläni on kyllä huoli tilanpidon kannattavuudesta ja alan houkuttelevuudesta, vaikka itse en niin lähellä enää maataloutta olekaan.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Haluaisin tässä puheenvuorossa nostaa esille luonnonvaratalouden puolelta petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen. Tiedetään, että petoeläinvahingot tulevat olemaan vuoden 2016 tasolla 10,4 miljoonaa euroa ja Suomi saa korvata porovahinkoja enintään 10 miljoonaa euroa, joka on Suomelle komission korvausjärjestelmän mukainen määräraha, maksuvaltuutus. Kun määräraha ei saa olla suurempi kuin tuo mainittu 10 miljoonaa, niin vuonna 2016 aiheutuneita porovahinkoja leikattiin 4 prosentilla, ja sama joudutaan tekemään siis tässäkin budjetissa. Minusta tämä on vähän outo ajattelu, että vahinkoja ei aiota korvata sen mukaisesti, mitä on päätetty. Nämä kustannuksethan jäävät nyt yksittäisen poronomaistajan harteille, ja näin ei pitäisi olla. Minusta tähän pitäisi löytää ratkaisu, miten tämä tehdään. Poromiehet kärsivät petojen aiheuttamista vahingoista, ja jos he eivät sitten saa korvauksia niistä, niin hiljalleen tulee oman käden oikeus ja näitä petoja lähdetään poistamaan ilman lupaa. Eli minusta tämä pitäisi viedä ihan laillisella tavalla eteenpäin niin, että saataisiin korvaukset niistä tuhoista, mitä pedot aiheuttavat.

2.54 Arto Pirttilahti kesä: Arvoisa herra puhemies! Maatalouspääluokan osalta täytyy kiittää ministeri Leppää erinomaisesta otteesta, aktiivisesta otteesta, varsinkin näin katoavuoden aikana. Meillä on ollut monennäköisiä tapahtumia tässä, ja hyvin alkavat myös neuvottelut EU:n suunnassa tulevasta kaudesta. Hän on hyvin johdonmukaisesti tehnyt hyvää työtä meidän maanviljelijöiden eteen siellä.

Valtiovarainvaliokuntaa kiitän. Jälleen kerran saimme 4H-järjestölle 600 000 euroa lisää. Varsinkin 4H-järjestö, jos mikään, on nuorten yrittäjyyden, yrittäjäkasvatuksen ja myös niihin harjaannuksen asiassa — nimensä mukaisesti. Se on tärkeää työtä, ja 4H:n rahoituksen toinenkin puoli on vähän vielä tihverässä, jos mietitään kunnilta tulevaa rahoitusosuutta. Toivoisin, että kunnat ottaisivat myös mallia tästä, että ne lähtisivät rahoittamaan myös omalta osaltaan niitä tarvittavia menoja. Tässä on erilaisia sopimuksia eri kuntien kanssa. On erittäin tärkeää, että me saamme nuoret mukaan yrittäjyyteen ja tekemiseen heti pienestä pitäen.

Tärkeä asia ovat sukupolvenvaihdokset meidän maatiloilla. Meillä on seitsemässä vuodessa useilla kymmenillä tuhansilla pudonnut maatilojen lukumäärä ja viljelijöitten lukumäärä. Me tarvitsemme uusia viljelijöitä, ja on erittäin tärkeää, millä tavalla meidän koulutusjärjestelmässä yhdessä eri oppilaitokset ja tutkimuslaitokset saavat sitten riittävää tietoa uusille viljelijöille. On erinomaista kyllä — sunnuntaisessa Helsingin Sanomissa oli — että nuoremmat viljelijät ja uudet viljelijät ovat innovatiivisempia ja kekseliäämpiä ja valmiimpia riskinottoon, mutta todellakin meillä maaseudulla on tällä hetkellä riskejä. Esimerkiksi otan maaseudun kiinteistöjen alenevat vakuusarvot. Osaltaan näihin vaikuttavat ne, mitä me tuolla talousvaliokunnassakin olemme käsitelleet: pankkisektorin kriisinhallintamekanismit. Eli itse näkisin, että meidän tulisi vielä vahvistaa valtion rahoitusta — takuujärjestelmä meillä on olemassa, mutta vielä tulisi edetä näihin sukupolvenvaihdoksiin — koska näiden tilojen tasearvot ovat aikamoisia tällä hetkellä. Jo pelkästään uuden navetan rakentamiseen ei miljoona riitä, jos karjapääomat ja muut lasketaan pienelläkään määrällä siihen vielä päälle, eli ne siirtyvät tasearvot ovat isoja. Se vaatii vakuuksia, ja toisaalta se vaatii sitten myös vahvaa koulutusta ja osaamista.

Välitä viljelijästä -hanke on erinomainen. Siihen tuli miljoona euroa lisää, ja myös lomituksen rahoja tälle vuodelle kevennettiin miljoonalla eurolla. Se on erinomainen asia, koska monella tilalla tämä jaksaminen on erittäinkin tiukassa. Myös edustajat Hakanen ja Viljanen toivat aiemmin hyvin esille tämän maatalouden ahdingon ja tiukan talouden.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Metsäpuolella pitää kiittää niin ministeri Leppää kuin ministeri Tiilikaista siitä, että me saimme LULUCF-päätöksen jonkinkanttiselle mallille, mutta tulevaisuushan siinä sitten näyttää, olemmeko loppupeleissä kuitenkin hiilinielu vai olemmeko päästön lähde. Toivon, että sen Suomi pystyy hyödyntämään siten, että meidän hiilinielu kasvavat ja voimme silti hakata metsiä hallituksenkin esittämän 15 miljoonan lisäkuution verran, koska meillä on hyvä metsänkasvu ja lisäksi meillä on hyvä metsätietojärjestelmä. Mutta meillä on kyllä tekemistä tässä metsien hoidossa edelleen.

RED kakkosessakin nyt toivon ministereiltä jaksamista, että me saamme sen hyvin maa-liin.

Yksi asia vielä, arvoisa puhemies, tähän päälle: pedot. Olen sellaiselta alueelta, missä karhut kävelevät pihassa, sudet nurkissa, näkyy myös ilveksiä ja tällä hetkellä jo uusiakin tulokkaita. On hienoa, että ainakin karhulupia on tullut riittävästi, ja toivon myös, mitä suusiin tulee, tähän susiasiaan ihan selkeätä kannanottoa, että niitä tullaan sopivasti vähentämään, että ne eivät ihan nurkissa pyöri ja oppivat ihmisen pelkoon.

3.00 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty ansiokkaita puheenvuoroja todella nyt maatalouden tilanteesta, ja edustaja Parviainen kuten myöskin edustaja Pirttilahti ottivat tässä erittäin tärkeän asian esille, tämän jatkajien tulevaisuuden. Mehän kaikki tiedämme, että luopumistukijärjestelmä loppuu tässä nyt ensi vuoden jälkeen ja meidän suomalaista maatalouden tukijärjestelmäähän on parjattu myöskin Euroopassa pitkälti siitä, millä tavalla tämä luopumistukijärjestelmä on ollut valtiontuen suunta- viivojen mukaista, ja nyt kun se on sitten päätetty lopettaa ensi vuoden jälkeen, niin nyt se on kuitenkin huomattu tuolla Euroopan unionissa aika merkittävänä jatkajien kannustinjärjestelmänä. Toivo on nyt kyllä kova sinne Brysseliin vaikuttamisen suuntaan, ja ministeri Lepälle on tästä monesti puhuttu, että nyt voi olla paikka sille, että tämä luopumistukijärjestelmä jossakin muodossa voisi ensi ohjelmakaudella jatkua ja näin me voisimme turvata myöskin sitä kautta jatkajien mahdollisuutta.

Mutta totta kai jokainen ymmärtää sen, että se peruskannattavuus siellä maataloudessa on kaiken a ja o, ja nyt on huolestuttavia lukuja myös sillä tavalla, että viime vuoden jälkeen on noin tuhannen tilaa lopettanut tuotannon ja vajaat 500 tilaa tähän mennessä tänä vuonna on ottanut sen tuotannon haltuun. Elikkä noin puolet, lähestulkoon, niistä lopettaneista tiloista ei ole löytänyt jatkajaa vielä tähän päivään mennessä, elikkä tässä on hirveästi kyllä meillä tekemistä, että me saamme tämän peruskannattavuuden kuntoon ja näistä kriisipaketeista päästäisiin eroon ja sillä tavalla myöskin nuoret tuottajat sitten huomaisivat sen, että tässä oikeasti on myöskin sille tulevaisuuden perheelle elämisen mahdollisuudet.

Hieman vielä otan kantaa tuohon, mihin edustaja Pirttilahtikin ja myöskin edustaja Parviainen, noihin vahinkoihin: Kyllähän siinä nimenomaan meillä myöskin on tärkeä paikka se, että me pystyisimme jo ensi vuoden aikana niitä vahinkokorvauksia maksamaan. Kun esimerkiksi peura- ja hirvivahingoista tehdään loppuvuodesta vahinkoilmoituksia, niin silloin vasta tulevat edellisen vuoden korvaukset. Elikkä tässä eletään ikään kuin vuosi myöhässä.

3.02 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana maatalouden kannattavuudesta. On selvää, että tulo- ja investointitukien ehdoilla voidaan osaltaan vaikuttaa maatalouden tulo- ja kannattavuuskehitykseen, mutta on erittäin huomionarvoista,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

että siihen voidaan vaikuttaa niillä hyvin hyvin rajallisesti. Näin siksi, että korkeillakaan tuen tasoilla ei voida ylläpitää tuotantoa ja investointeja, jos markkinan näkymät ovat pitkään huonot. Siksi onkin välttämätöntä, että alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa parannetaan toimilla, jotka edistävät alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa. Jalostuksen, erityisesti kaupan, määräävää roolia on samalla uudelleen arvioitava. Tuottajahintojen lasku on pysäytettävä parantamalla maataloustuottajan asemaa ketjun osana.

On selkeä ongelma, että tällä hetkellä maatalousyrittäjät ovat altavastaajan asemassa neuvotteluissa elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan kanssa. Päivittäistavarakaupan hintakilpailu on omalta osaltaan laskenut maataloustuotteiden hintoja. Tätä voidaan pitää kuluttajan osalta hyvänä asiana, mutta maatalousyrittäjien saamat tulot ovat koko ajan samalla laskeneet merkittävästi. Siltä osin elintarvikkeiden hintojen alentamisen maksavat alkutuottajat. Alkutuotannon osuus ruoan kuluttajahinnasta on entisestään laskenut. Tasapuolisempi ja monipuolisempi kilpailu kauppaketjujen välillä vähentäisi kaupan määräävää asemaa suhteessa tuottajiin. Tavoitteena tulee olla markkinoiden nykyistä tasapainoisempi toiminta alkutuotannon ja kuluttajan valinnanvapauden kannalta. Kaikille tuotannonaloille tulee tarjota uusia keinoja markkinan hallintaan ja viljelijöiden neuvotteluvoiman parantamiseen esimerkiksi tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden kautta. Onkin erittäin tärkeää, että tässä elintarvikeketjun tasapainottamisasiassa päästään eteenpäin ja päästään eteenpäin nopealla tahdilla. Luotan tässäkin asiassa täysin ministeri Leppään. On myös välttämätöntä edelleen selvittää, miten maataloustuotannon kustannuksia voidaan alentaa, eikä kustannuksia saa valtion toimin ainakaan lisätä. Lisäksi byrokratiaa on karsittava myös kustannussäästösyistä.

Puhdas ruoka ja puhdas vesi ovat erityisasemassa suhteessa muihin hyödykkeisiin. Kuluttajat arvostavat puhdasta ruokaa, kuten lähiruokaa tai luomuviljeltyä ruokaa. Jotta kuluttajat voisivat ostopäätöksillään vaikuttaa kotimaisen ruoan tuotantoon, on heidän saatava nykyistä paremmin tietoa siitä, missä ruoka on tuotettu ja mistä elintarvikkeiden hinta koostuu. Läpinäkyvyyttä tarvitaan alkutuotannon, teollisuuden ja kaupan osuuden ilmoittamiseen. Sen vuoksi tuotteiden alkuperää koskevia merkintöjä tulee edelleen parantaa. Tällä vaalikaudellahan niitä on pariin otteeseen jo paranneltukin.

Erittäin tärkeää koko elintarvikeketjulle on myös se, että maataloustuotteiden viennin edistämistoimia lisätään. Onkin erittäin hyvä, että budjettiesityksessä on ehdotettu lisärahoitusta ruokaviennin edistämiseen.

Arvoisa puhemies! On myös kiinnitettävä erityistä huomiota näkökohtiin, jotka turvaavat viljelijän jaksamista. Viljelijät tarvitsevat konkreettisia toimenpiteitä, jotka auttavat nykyisen vaikean taloustilanteen yli. Onkin hienoa, että Väliä viljelijästä -hankkeen rahoitusta jatkettiin myös ensi vuodelle. Myös lomituksen järjestäminen on niin yrittäjän jaksamisen kuin eläinten hyvinvoinnin kannalta keskeistä. Lomituspalvelut, sijaisapupalvelut sekä myös mahdollisuus tuettuun maksulliseen lomaan on kyettävä turvaamaan kaikille loma-oikeutetuille.

Lopuksi haluan vielä kiittää ministeri Leppää, joka on toiminut ministerinä aivan erinomaisella tavalla näinä erittäin vaikeina aikoina.

3.06 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja tuossa edellä otti esille muun muassa tämän maatalouden kannattavuuden, joka on yksi semmoinen asia, mistä on syytä kantaa huolta. Yksi tapa lisätä kannattavuutta on tietysti aina erikoistuminen, ja siinä yksi hyvä vaihtoehto on luomutuotantoon siirtyminen, varsinkin kun tiedämme, että luomutuot-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

teiden kysyntä vain koko aika kasvaa. Sen takia olikin ilahduttavaa huomata, että tässä valiokunta oli lisännyt pienen rahan myös Pro Luomulle, jotta tätä luomutuotannosta tiedottamista voidaan lisätä ja entistä useampi viljelijä voisi sen valita tuotantotavakseen.

Sitten haluan vielä muistuttaa tästä, kun tässä on puhuttu myös paljon biotaloudesta, metsähakkuiden lisäämisestä, että jos metsähakkuita lisätään, niin ne suunnitelmat, joita hallitus on nyt tekemässä 15 miljoonan kuution hakkuulisäyksestä, ovat kyllä kestävämpiä. Uskon, että hakkuita voidaan nykyisestä vähän lisätä, koska metsä kasvaa nopeammin, mutta samanaikaisesti on huolehdittava siitä, että meidän monimuotoisuutemme metsissä säilyy. Sen takia on valitettavaa se, että luonnonsuojeluun, metsäluonnonsuojeluun nimenomaan, ei tässä budjettikirjassa ole varattu riittävästi resursseja, ja toisekseen se, että meidän hiilivarastomme ei hupene, sillä vaikka kaikki tiedämme, että metsä kasvaessaan sitoo hiiltä, niin ne rajut hakkuusuunnitelmat, mitä hallituksella nyt on, tarkoittaisivat sitä, että varasto ensin hupenisi merkittävästi, ennen kuin se sitten vasta vuosien jälkeen rupeaisi kasvamaan ja saavuttaisi nykytason. Kun mietitään ilmastonmuutoksen torjuntaa, niin se olisi aivan liian myöhään.

3.08 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Vahinkoeläimiin vielä täältä on otettu — edustajat Parviainen ja Hakanen ja myös Viljanen — kantaa. Tässä on myös yksi vahinkoeläinlaji, mistä ei ole vielä mainintaa mutta minkä eteen tehdään töitä, ja toivottavasti ministeri saa tuloksia: vahinkolintujen rooli tällä hetkellä varsinkin isoina laumoina etelän pelloilla. Siihen tulisi saada riittävät resurssit sitten näitten vahinkojen korvaamiseen.

Metsäasiasta vielä:

Meidän metsätilamme pirstaloituvat ja vielä enemmän kaupunkilaistuvat. On erittäin tärkeää, millä tavalla tietoa saadaan sitten metsien käytöstä ja myös aktivoidaan metsänomistajia hoitamaan niitä metsiä, että päästään näihin hakkuuarvioihin myös tulevaisuudessa. Tässä on yksi rahoituksen lähde, ja olen kiitollisena katsonut myös sitten valtiovarain mietintöä siinä, että tässä haetaan Kemera-rahoitukselle tälle vuodelle rahaa mutta myös sitten, jos tältä vuodelta jää käyttämättä, sitä voidaan siirtää siirtomäärärahana ensi vuodelle. On erittäin tärkeää, että taimikoiden varhaishoidon osalta, nuorten metsien hoidon osalta mutta myös tieverkkojen osalta tämä meidän rahoitusjärjestelmämme tulee edelleenkin säilymään.

Toinen asia, mitä on hallituksen aikana tehty, on metsälahjavähennys. Mutta sitten täytyy antaa pienet nuuskat siinä mielessä, että kun me olemme tehneet hallituksena hyvää työtä ja myös koko eduskuntakin byrokratian purun osalta, olemme keskustassa laskeneet, että jopa 303 byrokratian purkukohdetta on tehty — niistä edustaja Hakanen muistaa paremmin, niitä on varmaan yli viitisenkymmentä kohdetta, taitaa olla kuutisenkymmentäkin maatalouden osalta — niin tähän metsälahjavähennykseen on tehty vähän liian kova byrokratia valtiovarainministeriön suunnasta. Jos saataisiin byrokratiaa sitä kautta helpotettua, uskoisin myös, että metsätilojen sukupolvenvaihdotkin sitä kautta sitten hieman edes helpottuisivat. Niitä on tärkeä tehdä juuri tämän tilakoon pirstaloitumisen takia.

3.10 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Koittihan se kuttupuheenkin vuoro tänään tänäkin vuonna ja vielä näin hienosti, että tyrvääläinen herra puhemies täällä kuuntelee tyrvääläisen kollegan kuttupuhetta.

Kuten tiedätte, hyvät kollegat, kuttu on hyödyllinen kotieläin, ja kyllähän kuttu ansaitsee tänäkin vuonna tulla mainituksi valtion tulevan vuoden budjetin maa- ja metsätalous-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ministeriön pääluokkakeskusteluissa. Tässä salissa ei moni arvaakaan, kuinka käsittämättömän suuri vaikutus juuri kutuilla on ollut pohjoisen pallonpuoliskon kulttuurille. Kuttujen syntyhistoria on niin vanhaa perua, että ensimmäiset vuohenmaidon hyväksikäyttäjät löytyvät tarinoiden mukaan aina Itä-Aasian paimentolaiskansojen keskuudesta jo esihistorialliselta ajalta, siis aika kaukaa. Sieltä kutunpidon jalo kulttuuri on kulkenut ensin Venäjälle, sieltä Keski-Eurooppaan sekä lopulta meille tänne Pohjolaan ja aina tuonne Tyrväälle saakka.

Kuttujen erinomainen maailmanvalloitus ei ole itselleni mikään yllätys, sillä kuttupitäjässä juuret omaavana tiedän kyllä herra puhemies kanssa eläimen todellisen arvon. Kuttu on uskollinen omistajalleen kuin koira mutta huomattavasti vähäruokaisempi. Kuttu kelpuuttaa ruuakseen talon ala-arvoisimmankin rehun, joka saattaa olla vaikka pilaantunutta. Jos sateet kesällä, kuten viime kesänä, ovat päässeet vähän pilaamaan heiniä, on sekin ilman muuta ollut kutulle herkkuruokaa.

Arvoisa herra puhemies! Sain viimevuotisesta puheestani hieman palautetta suoraan kuttupuheen alullepanijalta, veteraanikansanedustaja Timo Roosilta. Palautteen mukaan kuttupuheen modernisoidut versiot ovat kulkeutuneet turhan kauas alkuperäisestä tarkoituksesta. Otin palautteen kunnioittavasti ja vakavasti vastaan myöntäen, että puheeseen jo hänen edustajavuosinaan liittynyt huumori on verbaliikan vaikein laji, jossa kokemattomampikin voi helposti haksahda harhaan. Siksi kirkastankin nyt hieman konkarin antamaa ajatusta: "Saa olla hauska, mutta pitää olla asiaakin."

Herra puhemies! Siksipä menenkin tänä vuonna nyt suoraan itse asiaan, kutuilla on nimittäin meille annettavaa myöskin sotilasrintamalla. Esimerkiksi Yhdysvaltain armeijan erittäin salaisissa modernin sodankäynnin metodien tutkimuksissa on pyritty tarinan mukaan löytämään ja testaamaan uudenlaisia psyykkisiä voimia tuijottamalla kutun mystisiä silmiä — eikä tämä ole mikään vitsi vaan täyttä totta. Aiheesta on tehty jopa tositapahtumiin perustuva elokuva. Sen nimi on kaikessa yksinkertaisuudessaan "Vuohia tuijottavat miehet." Kyseistä elokuvaa on kuulemma katsottu vuosittain myöskin erään maakuntalehden toimittajien viime päivinä otsikoihin nousseissa kellaripikkujouluissa. Sen verran suuri mahti piilee kutuissa, joiden sielunelämän luulemme tietävämmä, mutta emme todellakaan sitä tee.

Arvoisa puhemies! Kutustahan sanotaan, että mikäli se ei ole pahanteossa, niin ainakin se sitä ajattelee. Siksi kutunpito onkin mitä tärkein luottamustoimi, jota vain täysin rehelliset ihmiset saattavat petoksetta harjoittaa. Juuri siksi myöskin eduskunta voisi ryhtyä kutunpitoon tämän talon sisäänkäynneillä. Ainakaan vieraslistoissa ei pitäisi sen jälkeen olla mitään epäselvyyksiä. Toki siinä talvella pakkasessa kuttu viimassa olisi kyllä vieraille surkea näky. Toisaalta näen kyllä myös sen, että usealla ministerillä olisi mahtavaa talenttia kutunpitäjäksi, sen verran rehtiä väkeä tuolla aitiossa istuu viikoittain.

Arvoisa puhemies! Kuttutalous poikkeaa monesta muusta maatalouden alasta voimakkaasti siinä, että se toimii lähes täysin markkinoiden ehdoilla eli toisin sanoen ilman mitään tukia — no, A-, B-alueella täällä etelässä ilman tukia, C-alueella ne pientä tukea nauttivat. On täysin selvää, että kuttujen pitäjät ovat tässä mielessä eriarvoisessa asemassa muihin maataloustuottajien keskuudessa ja siitä tietoisestikin vähän katkeria. He ansaitsevat ilman muuta meidän kaikkien tunnustuksen sekä lisäksi myöskin tämän oman puheensa, joka päättää tämän pääluokan keskustelun tänä eduskuntavuotena. Jo aikoinaan puheen pitämisen peruste oli kuttutilojen vaikea tilanne, eikä se ole kyllä muuttunut yhtään miksiäkään näitten puheitten aikana, yhtään helpommaksi.

Arvoisa puhemies! Vanha Satakunnan seutu, josta me puhemiehen kanssa tulemme, johon kuului myös suuri osa Pirkanmaata aikoinaan, on yhä kohtalaisen säännöllistä kuttualuetta. Aikoinaan tämä alue on ollut aivan maankuulua kuttupitäjää, jossa vieraillessaan hyvinkin todennäköisesti on törmännyt kesäisin suuriin, joskus jopa kymmenien, 70—80 yksilöä käsittävien kuttulaumojen kanssa kulkeviin paimeniin. Ehkä tästä syystä kuttu on pesiytynyt tavoilleen uskollisena jääräpäisesti juuri sille alueelle. Kuttuhan on siis jääräpäinen eläin, suorastaan pääkkö, eikä se anna millään periksi taistelussaan aikaa vastaan. Yhä on nähtävissä kuttujen aikaansaamia asioita nykyisen Sastamalan alueella esimerkiksi vaakunoissa, seurojen logoissa ja esimerkiksi Sastamalan vuosisadan merkkihenkilön Mauri Kunnaksen saduissa. Lisäksi Sastamalan Puistokadulla saattaa yhä törmätä kuvanveistäjä Veikko Haukkavaaran metalliseen kuttuveistokseen vieraillessaan Vammalan keskustassa. Ovatpa pukinsarvea soittavat Tröötöttäjät ja lukuisat alueen sananlaskutkin saaneet vaikutteita voimakastahtoisista kutuista.

Yksi sananlasku kuuluu: elää kuin vuohi huhdassa. Juuri siten on käynyt kutun kohdalla kotikaupunkini kulttuurissa. Ei lähre, ei sitten millään. Emmekä me oikeastaan sitä edes tahro, vai mitä, herra puhemies? Tätä eläintä, jota köyhän miehen lehmäksikin on kehitetty, tulee hyödyntää, arvostaa ja kiittää, missään nimessä ei saa herjata eikä halveksua.

Viime vuosina puhuessani täällä kuttupuheessani kutunmaidon terveystaustatuksista en ole siitäkään vitsaillut teille. Kutunmaidolla on todella katsottu olevan merkittäviä terveydellisiä vaikutuksia. Monet kuttupaimenet turvautuivat kutun maitoon, mikäli käärme pääsi puremaan. Sen avulla viivästyttiin olennaisesti myrkyn vaikutusta, jotta ehdittiin ajoissa lääkäriin. Samoin uskottiin, että kun lapsille juotetaan kutunmaitoa, se takaa pitkän ja vahvan elämän. Mistäpä tietää, vaikka erään presidenttiehdokkaamme pitkän iän geeniperimäkin saattaa olla tästä lapsena juodusta kutunmaidosta. Kukapa tietää. No, olipa miten oli, joka tapauksessa se on nykypäivän superfoodia, jota ei selvästikään arvosteta tarpeeksi korkealle.

Arvoisa puhemies! Kovasti ovat, kuulkaa, kehuneet kutunmaitoa entisaikojen miehet ja naisetkin. Hörppyjä siellä, hörppyjä täällä. Vaikka vähän huonolta tuntuikin aluksi, niin pikku hiljaa paremmaksi se muuttui, melkein kuin viime päivinä keskusteluttaneen alkoholin kanssa, mutta lopputulos on huomattavasti terveellisempää. Eduskuntaryhmienkin pikkujouluissa voisi olla hyvä tarjoilla ensi vuonna vaikka kutunmaitoa. Saattaisi vähän rauhoittaa tuota tilannetta. [Naurua] Se ei ole lainkaan myrkyllistä, ja kun tarina kertoo, että siihen tulee lopulta oikein kunnan himo, niin mitä se sitten onkaan aamuyön tunteina. Johtuuko tämä himo kutun tehokkaasta lisääntymiskyvystä, sitä ei tarina kerro. Jääköön kaikki harkinnanvaraisuuteen. Kuttu on nimittäin uskomattoman tehokas lisääntymään, sillä kili saavuttaa sukukypsyysikänsä jo 3 kuukauden ikäisenä nuorukaisena. Lisäksi iän myötä muuttuessaan pukiksi kili kasvattaa sarvet. Liittyy niihinkin monia tarinoita monista terveyttä kohottavista tuotteista. Niihin ei palata tällä kertaa, niistä puhuttiin viime vuonna.

Arvoisa puhemies! Kuttu ansaitsee satavuotiaan Suomen kunniamaininnan, sillä se sopii suomalaiseen mentaliteettiin erittäin hyvin. Eläimen päättäväinen asenne sekä ammoniakinkatkuinen ja hikeäkin muistuttava ominaisuus kuvastavat sitä rankkaa työtä, jota suomalaisessa maataloustuottajien kentässä päivittäin tehdään, on aina tehty.

Tämä puheenvuoro on kuttutalouden ja puhtaan suomalaisen ruuan puolesta, ja kun puhutaan kutusta, niin on kyse varsin tärkeästä jutusta. Kuttupitäjäläiset herra puhemiehen kanssa toivotamme juustorikasta joulua ja heruttavaa uutta vuotta koko eduskunnan välle.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.3. Pääluokka 31 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Esitellään liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan koskeva pääluokka 31.

Keskustelu asiasta alkaa. — Edustaja, jaoston puheenjohtaja Eestilä.

Keskustelu

15.31 Markku Eestilä kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, pääluokan määrärahat ovat ensi vuonna 3,38 miljardia euroa, joka on noin 138 miljoonaa euroa kuluva vuotta enemmän. Valtaosa resursseista osoitetaan liikenneverkon kunnossapitoon ja kehittämiseen, ja korjausvelkaohjelman vuoksi nimenomaan perusväylänpidon rahoitustaso on aiempaa korkeampi.

Talousarvioesitykseen sisältyy myös parlamentaarisen liikenneverkkotyöryhmän väliraporttiin pohjautuvia toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään liikenteen päästöjä. Vähäpäästöisen liikenteen edistämiseen osoitetaan 16 miljoonaa euroa. Myös junaliikenteen ostoja lisätään 2 miljoonaa euroa. Henkilöautokantaa pyritään uudistamaan vähäpäästöisemmäksi jatkamalla romutuspalkkion maksamista tilanteessa, jossa ostaja saa hyvityksen ostaessaan uuden vähä- tai nollapäästöisen auton.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan perustettavaksi uusi osakehankintamomentti, jolle ehdotetaan 2 miljoonaa euroa lisäystä määrärahaan. Esitys liittyy kahteen hankkeeseen, jotka lisäävät ministeriön toimialaan kuuluvien yhtiöiden määrää: toisessa hankkeessa Liikenneviraston nykyiset tie-, meri- ja rautatieliikenteen liikenneohjaustoiminnot on tarkoitus yhtiöittää valtion kokonaan omistamaksi erityistehtäväyhtiöksi 1.1.2019 alkaen ja toisessa hankkeessa rautateiden henkilöliikenne on tarkoitus avata kilpailulle.

Perusväylänpito, korjausvelan vähentäminen: Momentin määräraha on 1,4 miljardia euroa, josta runsaat puolet, 763 miljoonaa euroa, osoitetaan tienpitoon, noin 540 miljoonaa euroa rataverkon kunnostamiseen ja 96 miljoonaa euroa vesiväylien kunnostamiseen. Poikkeuksellisen korkean määrärahatason taustalla on niin sanottu korjausvelkaohjelma, jonka toimeenpanoon osoitetaan ensi vuonna 453 miljoonaa euroa. Korjausvelan kasvu on nyt saatu pysäytettyä, ja monia ongelmakohtia on korjattu ja väyläverkon liikenneturvallisuutta sekä sujuvuutta on parannettu. Ongelmien laajuudesta kertoo kuitenkin se, että korjausvelkaohjelmasta huolimatta muun muassa huonokuntoisten maantie- ja rautatiesiltojen määrä kasvaa, rataverkon kuntoindeksi alenee ja painorajoitettujen maantiesiltojen määrän ennakoidaan pysyvän ennallaan.

Vuosina 2018 ja 2019 on käytettävissä vielä korjausvelkaohjelmaan osoitettuja lisäresursseja, mutta ilman uusia päätöksiä rahoitustaso putoaa vuonna 2020 vuoden 2015 tasolle. Jotta korjausvelka vähenee jatkossakin, on perusväylänpidon perusrahoitusta lisättävä myös seuraavalla vaalikaudella. Tasainen ja riittävä rahoitustaso edistää myös maanrakennusalan toimintaa ja investointeja koskevaa päätöksentekoa. Valiokunta lisää momentille 11,8 miljoonaa euroa ja osoittaa sen pienehköihin liikenneturvallisuutta ja elinkeinoelä-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

män toimintaedellytyksiä edistäviin hankkeisiin, joiden kustannusarviot vaihtelevat 200 000 eurosta 1 miljoonaan euroon. Näitä hankkeita on koko maassa yhteensä 19.

Rataverkko ja tasoristeykset: Rataverkosta johtuvat ongelmat ovat heikentäneet etenkin kaukojunaliikenteen täsmällisyyttä, ja koko kuluva vuosi on ollut täsmällisyyden suhteen viime vuotta heikompi ja elo—syyskuu on edelleen heikoin tällä vuosituhannella. Valiokunta painottaa rataverkon kunnostustarvetta junaliikenteen turvallisuuden, sujuvuuden ja toimintavarmuuden parantamiseksi. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä osoitetaan 2 miljoonan euron lisäys tasoristeysten parantamiseen. Lisämäärärahatarve on luonnollisesti paljon suurempi, sillä tasoristeyksiä on rataverkolla erittäin paljon. Vuoden 2017 alussa ilman tievaroitustalaitosta oli noin 2 100 tasoristeyttä.

Talousarvioesitykseen sisältyy kuusi uutta liikenneinvestointia, jotka ovat Kehä ykkösen Laajalahti, Länsimetron jatkeen liityntäyhteydet, valtatie 4 Kirri—Tikkakoski, Kokkolan meriväylä, Vuosaaren meriväylä sekä elinkaarihankkeena toteutettava Hailuotoon rakennettava kiinteä yhteys.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös liikennehankkeiden budjetointiin, joka ei tue riittävällä tavalla kannattavien hankkeiden toteutusta. Ongelmallisena on koettu muun muassa se, että liikenneinvestointeja käsitellään talousarviossa kulueränä siitä huolimatta, että investoinnit tuottavat yhteiskunnallista vaikuttavuutta vuosikymmeniksi eteenpäin ja ovat talouskasvun ja viennin kannalta välttämättömiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että parlamentaarinen liikenneverkkotyöryhmä löytää sellaisia uusia ratkaisuja, jotka edistävät liikennehankkeiden tarkoituksenmukaista, riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta ja kehittämistä. Niiden tulee tukea myös julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikajänteellä.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesitykseen sisältyy 2 miljoonan euron lisäys tietoturvalisuiden toimintavarmuuteen ja yksityisyydensuojan varmentamiseen ja kehittämiseen. Rahoitustarvetta lisää olennaisesti muun muassa käynnissä oleva nopea liikenteen automatisaatiota, robotiikkaa ja esineiden internetiä koskeva kehitys. Valiokunta painottaa, että määrärahatasoa on arvioitava uudelleen laadittaessa seuraavaa julkisen talouden suunnitelmaa ja otettava huomioon kyberturvallisuusstrategiassa asetetut tavoitteet.

Arvoisa puhemies! On syytä kiittää myös ministeriä tänä päivänä julkistetusta päätöksestä, jolla lisätään raideliikenteen ostopalveluja 2 miljoonalla eurolla koko valtakunnassa. Erityisesti täällä olevat Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon kansanedustajat varmaan kiittävät ministeriä tästä hyvästä päätöksestä, joka pohjautuu parlamentaarisen liikenneverkkotyöryhmän aikanaan viime kesänä esittämiin lisäyksiin tähän momenttiin, joten yhteistyö tällä saralla tuottaa tuloksia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Berner, 5 minuuttia.

15.37 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvioesitys vuodelle 2018 on Suomen taloudellista kasvua tukeva, harkittu ja tasapainoinen kokonaisuus. Esitykseen sisältyy useita uusia investointeja liikenneverkkoon. Lisäksi esitys jatkaa korjausvelan vähentämistä ja tukee liikenteen ja viestinnän palveluiden vauhdittamista. Esityksen loppusumma on noin 3,39 miljardia euroa, josta valtaosa, noin 2 miljardia, kohdistuu väylien ylläpitoon ja kehittämiseen.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Perusväylänpidon tavoite on valtion väyläomaisuuden säilyttäminen liikennöitävässä kunnossa koko maassa. Tällä on keskeinen merkitys kansalaisten liikkumisen ja elinkeinoelämän tarpeiden kannalta. Perusväylänpito sisältää lisärahoituksen korjausvelan vähentämiseksi. Korjausvelan vähentäminen on hallituksen strateginen tavoite, ja sen toimia kohdennetaan muun muassa vilkasliikenteisten tieosuuksien päällysteisiin ja rakenteisiin, siltoihin ja ratapihoihin. Valtiovarainvaliokunta on esittänyt, että momentille lisätään 11,8 miljoonaa euroa perusparannushankkeisiin. Vaikka hankkeet ovat osin pieniä, ovat toimet tärkeitä paikallisten asukkaiden liikenneturvallisuuden ja elinkeinoelämän edellytysten vuoksi. Kiitän valiokuntaa tästä lisäyksestä.

Ensi vuodeksi osoitetaan myös 2 miljoonan euron lisärahoitus tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen. Se ei yksin ole riittävä rahoitus, mutta pääsemme tällä alkuun.

Perusväylänpidon rahoitus ensi vuonna on noin 1,4 miljardia euroa. Tämä on aikaisempiin vuosiin verrattuna ennätyksellisen suuri summa. Uusia liikenneinvestointeja alkaa kuusi, mikä on huomattava panostus maan väyläverkon kehittämiseen.

Pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen edellytyksiä parannetaan kahdella hankkeella, Kehä ykkösen liikennejärjestelyillä Raide-Jokerin toteuttamiseksi ja Länsimetron jatkon liityntäliikennehankkeella. Nämä hankkeet parantavat kymmenientuhansien ihmisten työmatkojen sujuvuutta. Näiden myötä edistetään kaupunkirakenteen tiivistämistä eli uusien asuinalueiden rakentamista. Tarkoitus on huolehtia, että alueille rakennetaan hyvät joukkoliikenneyhteydet, ja edistämme liikenteen päästöjen vähentämistä luomalla vaihtoehtoja oman auton käytölle.

Meriväylien osalta aloitetaan Helsingin Vuosaaren ja Kokkolan satamiin johtavien väylien syventäminen. Hankkeet parantavat maallemme elintärkeän ulkomaankaupan edellytyksiä.

Keski-Suomessa käynnistetään merkittävä Kirri—Tikkakoski-moottoritiehanke, joka parantaa valtatie 4:n liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta.

Edellä mainittujen investointien määräraha ensi vuodelle on noin 31 miljoonaa euroa ja valtuudet koko toteuttamisajalta yhteensä 223 miljoonaa euroa.

Lisäksi päätettiin parantaa Hailuodon liikenneyhteyksiä toteuttamalla kiinteä yhteys mantereelle. Hanke toteutetaan elinkaarimallilla.

Arvoisa puhemies! Kansallisen ilmastopolitiikan tavoitteita edistetään lisäämällä raide liikenteen ostoja sekä kehittämällä suurten kaupunkien joukkoliikennettä. Viimeksi mainittu tähtää liikenteen digitalisaatioon ja uusien palveluiden edistämiseen. Näihin toimiin on varattu 5,5 miljoonaa euroa. Satsauksista päätettiin yleisesti parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioivassa työryhmässä.

Suomen päästötavoitteita edistetään liikennesektorilla muutoinkin. Ajoneuvojen romutuspalkkioita jatketaan. Ostaja saa hyvityksen ostaessaan uuden nollapäästöisen tai vähäpäästöisen auton. Asiasta on annettu eduskunnalle hallituksen esitys, joka koskee myös sähköautojen hankinnan tukea ja henkilöautojen muuntamista kaasu- tai etanolikäyttöisiksi. Tavoitteena on uudistaa autokantaa siten, että yhä useampi henkilöauto kulkisi vaihtoehtoisella käyttövoimalla uusiutumattomien polttoaineiden sijasta. Tukeen on varattu talousarviossa yhteensä 14 miljoonaa euroa.

Ensi vuodeksi Viestintäviraston määrärahaan on lisätty 2 miljoonaa euroa tietoturvallisuuden toimintavarmuuden ja yksityisyydensuojan kehittämiseen. Tällä toimeenpannaan hallituksen kyberturvallisuusstrategiaa ja kehitetään tietoturvaa nykyistekin korkeammalle tasolle. Tämä on elintärkeää yhä digitaalisemmaksi muuttuvassa yhteiskunnassa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Ilmatieteen laitokselle kohdennetaan miljoona euroa säätutkaverkoston laajentamiseen Pohjois-Suomessa sekä lisämäärärahaa osallistumiseen eurooppalaiseen tutkimusyhteistyöhön pienhiukkas-, pilvi- ja hivenkaasututkimusverkostossa. Meillä on alalla kansainvälistä huippuosaamista, ja tavoitteena on saada verkoston päämajatoiminnot sijoitettua Suomeen.

Arvoisa puhemies! Tässä olivat keskeiset nostot hallinnonalaltamme. Olemme määrärahojen suuruudella mitaten suhteellisen pieni osa valtion talousarviosta, mutta uskallan sanoa, että toiminnan merkitys koko maalle ja kansantaloudelle on sitäkin suurempi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus pyytää 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja ne aloittaa edustaja Jalonen.

15.43 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon oikeastaan käänteisesti kiittää hallitusta siitä, että ensi kesänä Suomen teillä on yhä kiukkuisempia ihmisiä, kun he seisovat jonoissa tietyömaiden kohdalla. Eli tämä on huippuvuosi siinä, kun korjausvelkaa poistetaan, ja ensi kesä tulee olemaan tosi tosi kiivasta rakentamisen aikaa. Tämä kunnossapito on kuitenkin väliaikaista, ja se pitää jotenkin saada jatkumaan. Onko jotain aavistusta tai keinoa, miten saadaan rahoitusta riittämään, ja keinoja myös seurantaan ja täsmäparannuksiin kohtiin, joissa on korjaamisen tarvetta? Nyt maitoautot ynnä muut tämmöiset tekevät digitaalista karttaa. Onko tätä digitaalista seurantaa mahdollista laajentaa, jotta saadaan vähemmällä rahalla enemmän tulevaisuudessa?

15.44 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenteen iso kuva on kunnossa, ja siitä kuuluu kiitos ministeri Bernerille uudistuskyvystä ja halusta ja tahdosta satsata liikenteeseen ja väyliin. Väylien kannalta ensi vuosi on todellakin rahoituksen suhteen supervuosi. Meillä on lähes 500 miljoonaa euroa korjausvelkarahaa käytettävissä nyt olemassa olevien väylien eli teiden, satamien ja ratojen korjaukseen ja parantamiseen. Uusia investointihankkeita käynnistetään, lista on pitkä, ja varmasti kaikki voimme niitä kehua näissä puheenvuoroissa oman maakuntamme osalta. Ensimmäistä kertaa myöskin liikennesektorin päästötavoitteisiin varataan tuo 14 miljoonaa euroa, millä tuetaan sähkö- ja kaasuautojen hankkimista ja myöskin niiden lataus- ja jakeluinfran rakentamista, ja romutuspalkkiollekin tulee jatko.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota siihen, että väylähankkeiden tulevaisuuden rahoitusmalleja täytyy pikaisesti linjata myöskin eduskunnassa, ja siihen meillä on parlamentaarinen mahdollisuus.

15.45 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jälleen on tehty hyviä uusinvestointeja ja korjausvelan vähentämiseen tehdään investointeja. Rahaa on hyvin käytössä tällä hetkellä. Kiitos ministeri Bernerille siitä, että tarmokkaasti olette saanut näitä asioita hoidettua. Voisi todeta, että tällä hetkellä ovat valtakunnassa asiat suht hyvin, mutta kuinka sitten tulevaisuudessa, se on meillä kysymysmerkin alla. Sitä pohtii tällä hetkellä parlamentaarinen liikenneverkotyöryhmä, joka toivottavasti saa työnsä valmiiksi helmikuun loppuun mennessä ja tulee sitten julki vastauksien kanssa siihen, miten meidän liikenneinfrastruktuurimme kustannukset jatkossa hoidetaan. Työrauha tälle työryhmälle vielä toistaiseksi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Ministeri otti puheenvuorossaan esiin tämän kyberturvallisuuden, ja sen osalta haluaisin tuoda julki huoleni. Rahaa myönnettiin ensi vuodelle noin 2 miljoonaa, mutta sinnehan oli pyydetty 5 miljoonaa. Vetoan kyllä nyt koko eduskuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan erityisesti, että tämä asia laitettaisiin mahdollisimman [Puhemies koputtaa] nopeasti kuntoon. Kyberturvallisuuteen on panostettava enemmän rahaa, ensi kädessä vähintään se 5 miljoonaa, joka sinne on pyydetty.

15.46 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse koen, että liikennepolitiikan keskeisin ongelma on sen tempoilevuus ja vakaan tulevaisuudennäkymän puute, ja tässä meillä kaikilla tässä salissa on iso tekeminen. Rahoitusta kohdennetaan kyllä nyt perusväylänpitoon, mutta täytyy muistaa, että se toteutetaan pitkälti uusien hankkeiden kustannuksella. Korjausvelan taittaminen on viime vaalikauden ajan toimineen parlamentaarisen työryhmän tahtotila, ja hallitukselta suurin panostus tähän tulee nyt ensi vuonna, mutta taso romahtaa taas seuraavana vuonna. Huonoimmassa tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että se nostaa hintoja ja sen myötä tulee laskemaan näitä panostuksia vaikuttavuudeltaan ensi vuoden aikana. Minäkin toivon sitä edustaja Vehkaperän mainitsemaa supervuotta, mutta se jää hiukan nyt nähtäväksi.

Sitten mitä tulee näihin mittaviin ilmastotavoitteisiimme, jotka myös ovat meidän kaikkien suuri haaste, haluan muistuttaa hallitusta, että tämä ei toteudu pelkästään digitalisaatiolla vaan me tarvitsemme jatkossa enemmän investointeja joukkoliikenteeseen ja parempaan fyysiseen väyläverkkoon, yksinkertaisesti siihen, ettei junaliikenne [Puhemies koputtaa] taannu entisestään, koska siihen meillä ei ole myöskään ilmastopoliittisista syistä varaa.

15.47 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskityn nyt vain yhteen pääluokan yksityiskohtaan, edustaja Kopran jo esiin nostamaan tietoturvallisuuden toimintavarmuuteen ja yksityisyydensuojan varmentamiseen eli Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukseen. Hallitus esittää sen määrärahoihin tosiaan 2 miljoonan euron lisäystä. Valitettavasti tarve on vähintään 5 miljoonaa. Kyberturvallisuusstrategian lupaukset Suomesta kyberuhkiin varautumisen edelläkävijänä taisivatkin olla pelkkiä valeutisia vailla todellisuuspohjaa. Määrärahojen riittämättömyys kävi ilmi liikenne- ja viestintävaliokunnan kuulemisissa, ja valiokunta esitti yksimielisesti valtiovarainvaliokunnalle, että se esittäisi 5 miljoonan euron lisäystä Kyberturvallisuuskeskuksen määrärahoihin. Valitettavasti esitys kaikui kuuroille korville. Valtiovarainvaliokunta kyllä lisäsi pääluokkaan 11,8 miljoonaa euroa mutta ripotteli sen joululahjarahoina pieniin liikennehankkeisiin eri puolille Suomea — viis siitä kansallisesta kyberturvallisuudesta.

15.48 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella syytä kiittää siitä tekemisen meiningistä, mikä meillä nyt on liikenne- ja viestintäministeriön pääluokassa. Tarvitsemme kyllä vielä enemmänkin tekemisen meininkiä. Silloin tulemme tähän, mihin valiokuntakin mietinnössään viittaa, kun se kannustaa liikenneverkko-työryhmää ratkaisuihin. Meillä on vanhakantainen systeemi: kannattavat liikenneinvestoinnit ja ylläpitomenot ovat yhdessä. Ei mikään kunta budjetoi investointeja ja käyttötalousmenoja samalle momentille. Nyt pitää löytää ratkaisu välttämättä tässä pitkäjänteisessä liikennerahoituksessa, ja tässä kannustan kaikkia puolueita olemaan nyt mukana löytämässä ratkaisuja. Se on totta kai mahdollista, mutta jos valtiovarainministeriön virkamiehet ottavat ko-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vin vanhakantaisen asenteen, niin me emme pääse liikkeelle, ja se nyt vain ei kerta kaikkiaan enää käy.

15.49 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei voi moitita, etteikö korjausvelkaan ole laitettu rahaa, mutta niin kuin edustaja Taimela sanoi, odotuksia voi olla hirveästi, mutta se voi tarkoittaa floppia sitten seuraavina vuosina. Kun liikenneministeriössä valmistellaan uusia hankkeita, niin olisin kysynyt ministeriltä — kysseenalaistamatta Kokkolaa taikka Vuosaarta — siitä, kun Satakunta on esimerkiksi teollisuuden viennin osalta tämän maan toiseksi voimakkain vientimaakunta ja meillä on paljon liikennehankkeita, joita me tarvitsisimme sitä varten, että vientiteollisuuden ja teollisuuden, elinkeinoelämän, infra toimisi vielä paremmin ja toisi kansantalouteen enemmän vientituloja. Kysyisinkin: olisiko mahdollista, että nyt ruvettaisiin ainakin suunnittelemaan Pori—Haapamäki-radan käyttöönottoa, edes niin, että se tutkittaisiin? Se väylä vapauttaisi tilaa pääradan henkilöliikenteelle ja toisi tarpeellista tarvaraliikennettä sinne [Puhemies koputtaa] Suomen parhaimpaan ja jäävarmimpaan satamaan, [Puhemies koputtaa] Mäntyluotoon.

15.51 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pitää antaa kiitokset jaoston puheenjohtaja Eestilälle työskentelytavasta ja siitä asianmukaisesta menettelystä sekä siitä, mitä toteutettiin tätä budjettia käsitellessä.

On totta, että korjausvelan taittaminen on tosiasia tämän hallituskauden aikana, siitä kiitos hallitukselle, se perustuu aiemman työryhmän työhön. Kuitenkin alempiasteisen tieverkon kunto näissä sääolosuhteissa, mitkä nyt on jo toista vuotta, on mennyt tosi huonoksi. Pohjalainen-lehdessä oli uutinen siitä, kuinka koulubussi ei pystynyt hakemaan koululaisia kouluun tieolosuhteiden vuoksi. Kysyisin ministeriltä: onko nyt pyydetty Liikennevirastolta selvitystä, millaisessa kunnossa meidän alempiasteinen tieverkko tällä hetkellä on? Syy ei ole hallituksen, syy on puuttuvat rahat, tietysti eduskunnan syy osaksi, mutta myöskin näiden sääolosuhteiden, jotka ovat aivan poikkeuksellisia.

15.52 Harry Harkimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä, kun satsataan yli 500 miljoonaa korjausvelan pienentämiseen ja sitä on 2 miljardia kaiken kaikkiaan: paljonko se korjausvelka lisääntyy vuosittain, ja kuinka paljon siihen pitäisi satsata vuosittain, että se joskus saadaan loppumaan?

15.52 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen kerran kiitokset Lahden eteläisen kehätien rahoituksesta, mihinkä on kokonaisuudessaan lähes 200 miljoonaa valtio luvannut ja ensi vuodellekin 65,8 miljoonaa euroa. Rahat tulevat tarpeeseen ja hanke etenee.

Mutta sitten pientä kritiikkiä tähän henkilöautojen romutuspalkkioon. Tämähän nyt poistaa liikenteestä niitä autoja, joita kaikki köyhimmät käyttäisivät tulevina vuosina. Eli tämä romutuspalkkio ei poista niitä kaikkein vanhimpia autoja, vaan vähän uudempia autoja tällä hetkellä, elikkä tämä eriarvoistaa nyt taas ihmisiä paljon. Kun ajatellaan, että kaikkein köyhimmillä ei ole varaa ostaa niitä vähäpäästöisiä uusia autoja, mitkä ovat kalliita, niin olisi kiva saada jonkinlainen muukin muoto tähän, sellainen välimuoto, että käytettyihin, vähäpäästöisiin autoihin saisi jonkinlaisen tukea tulevaisuudessa. Sitten tästä muistutan myös, että kun ihminen hankkii uuden auton, niin se ajaa myös paljon

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

enemmän, elikkä ne päästöt eivät vähene niin paljon kuin ajatellaan. Vaikka suuripäästöinen poistuu liikenteestä ja vähäpäästöinen tulee tilalle, [Puhemies koputtaa] kumminkin sillä vähäpäästöisellä ajetaan enemmän.

15.53 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Hyvin toimiva infra on koko maan kehityksen kannalta, voi sanoa, peruslähtökohta. Sen takia on historiallista, että tällä hallituskaudella osoitetaan yli 900 miljoonaa euroa korjausvelan pienentämiseen. Se on historiallinen päätös, katsotaan sitä montakin vuosikymmentä taaksepäin. Samalla yksityistierahoitusta korotettiin ja myös niitä tärkeitä investointeja toteutetaan. Eri puolille maata kohdennetaan useita kehittämishankkeita, jotka vievät kunkin maakunnan kehitystä ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä eteenpäin ja parantavat myöskin Suomen kilpailukykyä. Minäkin vetoan vahvasti nyt kaikkiin, myöskin oppositiopuolueisiin siinä, että tässä parlamentaarisisessa työskentelyssä löydettäisiin yhteinen ratkaisu, jolla pystyttäisiin pysyvällä tavalla nostamaan liikenteeseen tulevaa rahoitusta. Sitä tarvitaan myöskin jatkossa tulevien hallituskausien aikana. Sen takia on toivottavaa, että myös oppositio tulisi antamaan vahvan tuen niille esityksille, mitä ministeri täällä työryhmässä tuo esille. [Jari Myllykoski: Ei se ole mikään parlamentaarinen hyväksyntätyöryhmä!]

15.54 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime kauden päätteeksi todella oli parlamentaarinen korjausvelkaryhmä, ja on hyvä, että hallitus on tuon työryhmän toiveiden mukaisesti ryhtynyt perusväylänpidon tasoa parantamaan. Mutta sitä parlamentaarisisessa työryhmässä ei päätetty, että samaan aikaan syntyy kehittämisvelkaa. Eikö niin, ministeri, että tällä kaudella historiallisen vähän panostetaan uusiin hankkeisiin, vain 0,7 miljardia, kun aiempina kausina se on ollut 2,5 miljardiakin?

Yhdyn tuohon liikennejaoston toiveeseen tai vetoomukseen siitä, että rataverkon kunnostustarpeeseen kiinnitetään tulevassa huomiota, sillä nyt monilla raiteilla on jouduttu tekemään myöhennyksiä. Kun täältä Helsingistäkin matkaa Joensuuhun, niin vaikkapa Imatralle pääsee samalla ajalla omalla autolla kuin junalla tällä hetkellä, [Puhemies koputtaa] koska noita hidastuksia raiteilla on jouduttu tekemään.

15.55 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenteen merkitys päästöjen vähentämisessä ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa on erittäin merkittävä, ja nyt tässä tulevassa talousarviossa pyritään sitä vauhdittamaan eri toimin. Yhtenä näistä toimista täällä on jo edustaja Lehdon esiin ottama romutuspalkkio. Ympäristövaliokunnassa kuulumme tästä romutuspalkkiosta myös, ja siellä nousi mielenkiintoinen ajatus siitä, että romutuspalkkioita voitaisiin käyttää myös esimerkiksi pyörän tai sähköpyörän hankintaan tai mahdollisesti joukkoliikenteen lippujen hankintaan. Mitä ministeri tästä ajattelee, ja voisiko tämä olla asia, jota tulevien vuosien talousarviossa voisi edistää?

15.56 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä eduskunta-kaudella on liikenteen alalla panostettu nimenomaan perusväylien korjausvelan pysäyttämiseen. Se on erittäin hyvä asia, että se on saatu pysäytettyä. Iso kiitos tästä työstä ministeri Bernerille ja myöskin hallitukselle. Nyt on todellakin tapahtunut historiallinen muutos. Korjaustöitä on joka puolella Suomea — hyvä asia — ja nuo työt myös jatkuvat ensi vuonna. Kiitos myöskin valtiovarainvaliokunnalle noista uusista lisäyksistä, mitä tuonne saatiin, ne 19 kohdetta.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Suomen tieverkosto on noin kolme neljäsosaa yksityisteitä, ja myös yksityisteiden valtionavustusten taso on saatava pysyvälle ja kestäväälle pohjalle, sellaiselle vähintään, mikä se on myöskin tällä hetkellä.

Isojen tiehankkeiden käynnistäminen nykyisen budjettirahoituksen kautta on mielestäni yhä vaikeampaa. Siksi toivon, että kaikki eduskuntaryhmät ovat yhteisesti myöskin uusien ratkaisujen takana.

15.57 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Först ett tack till minister Berner för att ni fördomsfritt försöker förnya våra trafiksystem, och också utnyttja de möjligheter som bland annat digitaliseringen för med sig.

Herra puhemies! Toimiva infra on yhteiskunnan perusedellytyksiä ja myös taloudellisen kasvun edellytys. Ministeri on lähtenyt uudistamaan liikennejärjestelmiä ja liikennettä hyödyntäen muun muassa digitalisaatiota, ja se on tervetullut asia.

Tervetullut asia olisi myös Hanko—Hyvinkää-radan sähköistäminen. Se olisi hyödyksi sekä vientiä että talouskasvua ajatellen. Hangon satamahan on tärkeä vientisatama, ja siellä toiminta pyörii täysillä tällä hetkellä, mutta sitä satamaa voitaisiin hyödyntää vielä paremmin, jos tämä Hanko—Hyvinkää-rata saataisiin sähköistettyä. Kysynkin ministeriltä: millä aikataululla tällainen hanke voisi edistyä?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän tähän vaiheeseen debattia vielä seuraavat puheenvuorot: Ojala-Niemelä, Karimäki, Semi, Pakkanen ja Eestilä. Sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro ja sen jälkeen toinen debattikierros.

15.59 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin nostaa tuon valtatie 21:n esille. Kiitos niistä panostuksista sinne, mutta täytyy sanoa, että tuo rahoitus on edelleen riittämätöntä. Siellä on hurjaa meininkiä käsivarren tiellä, eikä missään ole vastaavaa rekkarallia. Ulkomaalaiset eivät maksa meillä tien käytöstä mutta aiheuttavat vaurioita, lukuisia vaaratilanteita ja hidasteita liikenteelle. Viime talvena tuolla tieosuudella Muoniosta Kolariin oli 140 rekka-autoa nurin, ja sama tahti jatkuu yhä edelleen. On vain ajan kysymys, koska tapahtuu suistumisia pahempia onnettomuuksia. Toivon, että tämä viesti ei jää keskustelun tasolle. Tarvitaan toimia tuon tien liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

Toinen kysymykseni koskee tuota talvirengaspakkoa. Se on ollut aika ajoin esillä. Kyllä meillä harmittavat nuo ulkomaalaiset tuolla, joilla ei näitä talvirenkaita ole käytössä. Toivon, että ministeri vastaisi, missä kohtaa tämä valmistelu on tällä hetkellä.

16.00 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että hallitus esittää muuntotukea biokaasuautoiksi, mutta vielä tarvitaan tukea myös maaseudun biokaasun tuotantoon.

Ilmaston kannalta on tärkeää saada liikenne raiteilleen, ja vihreiden vaihtoehtobudjetissa onkin raiteiden kunnostukseen ja rakentamiseen huomattavasti enemmän tukea. Ratahankkeelle meillä on liki 60 miljoonaa euroa lisäystä, ja myös junaliikenteen ostot palautamme täysimääräisesti, ne leikkaukset, joita teitte vuonna 2015. Pyytäisin teiltä arviota siitä, mitä nyt kuuluu junaliikenteelle niillä osioilla, joista 2015 leikkasitte.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Lisäksi olen myös todella kiinnostunut Uudenmaan raidehankkeesta. Edustaja Blomqvist nosti hyvällä tavalla esille Hanko—Hyvinkää-radan sähköistyksen. Kysyisin teiltä myös rantaradan kunnostuksesta, mikä on tärkeätä siksikin, että raiteille mahtuvat joustavasti sekä Turun-junat että lähiliikenteen junat.

16.01 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, ministeri, siitä, että on satsattu liikenneverkon korjausvelkojen kiinni saamiseen. Oma näkemykseni on, että mitä enemmän vienti vetää ja tavaroita kulkee, sen enemmän meillä renkaat kuluttavat tietä. Olen jäänyt pohtimaan sitä asiaa, että jos osan liikenteestä voisi siirtää sisävesiliikenteen pariin, nimenomaan kun puhutaan puunkuljetuksesta metsästä tehtaille ja näin. Minkälaisia toimenpiteitä ministeri on ajatellut, voitaisiinko siirtää nimenomaan sitä puunkuljetusta pois enempi tuolta tieltä niin, jotta ne saadaan vesiä myöten tulemaan? Samalla tavoiteltaisiin näitä 2030-ympäristötavoitteitamme.

16.02 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämän hallituksen linjaukset ovat erittäin hyvin raiteilla siinä mielessä, että on keskitytty nimenomaan perusväylän kunnostukseen ja korjausvelan ylläpitoon, ja on arvioitu, paljonko se tarve on. Kiitos siitä linjauksesta ministerille.

On tärkeää, että tämä parlamentaarinen työryhmä löytää nyt yhteisymmärryksen, millä katsotaan sinne 10—12 vuoden päähän tulevaisuuteen ja mietitään, miten tämä liikenne- ja väyläverkkojen rahoitus tulevaisuudessa Suomessa toteutetaan, koska näyttää siltä, että tämä nykyinen budjettiperusteinen rahoituspohja ei anna mahdollisuutta riittävän pitkäjänteiseen suunnitelmaan.

Vinjettimaksu on eräs yksittäinen asia, minkä toivoisin ministerin linjaavan: kuinka siinä tulevaisuudessa Suomessa tullaan toimimaan? Toisaalta tämä 2,2 miljoonaa tasoristeyksiin, mikä on nyt osoitettu: mikä on arvio, jos nämä kaikki [Puhemies koputtaa] Suomen tasoristeykset tällä kertaa kunnostettaisiin?

16.03 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin haluan kiittää ministeriä. Hän on tuonut uuden otteen tähän koko liikennesektorin tarkasteluun. Tällä on uusia asioita nostettu esille ja myös paikattu entistä, sillä eihän tätä viime kaudella perustettua parlamentaarista korjausvelkatyöryhmää olisi tarvittu lainkaan, jos valtio ei olisi laiminlyönyt 20 vuoden aikana omaa omaisuudenhoidtoaan. Tarkoitan sillä nimenomaan infraomaisuutta. Itse myönnän olevani täysin infrauskovainen, mutta on minulla muitakin uskontoja, joita tunnustan. Minun mielestäni yhteiskunta toimii hyvin, jos koulutus on kunnossa, verotusjärjestelmät ovat kunnossa ja toimiva infra on kunnossa. Nämä kolme edellytystä pitää täyttää. En ole missään päin maailmaa vielä nähnyt kehittyvää aluetta, jossa liikenneyhteydet eivät olisi olleet hyvässä kunnossa.

Niiden kansanedustajien, jotka lukivat tätä Helsingin Sanomien artikkelia siitä, minnekö rahat ovat viime vuosina menneet, ei kannata käydä tappelua siitä, onko se ollut hyvä vai huono asia vai onko joku saanut enemmän kuin toinen. Pidetään huoli siitä, [Puhemies koputtaa] että koko maata kehitetään ja isot liikennehankkeet kohdistuvat sinne, missä niitä tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Riittäisikö ministerille alkuun 3 minuuttia? Pannaan 5 minuuttia.

16.04 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Herra puhemies! Kiitoksia näistä palautteista. — Haluan korostaa sitä, että parlamentaarisisessa työryhmässä tehdään nimenomaan parlamentarismien ehdoilla töitä. Meillä on ollut noin 17 kokousta tähän mennessä, ja toivottavasti päästään eteenpäin hyvässä yhteishengessä, niin kuin tähän saakka. Tahtotila on hakea nyt nimenomaan jatkuvuutta. Maantielaissa olemme esittäneet 12 vuoden sykliä, jolla liikennejärjestelmää ja liikenneverkkoa suunniteltaisiin tulevaisuudessa. Nyt tässä parlamentaarisisessa ryhmässä haetaan sitä ratkaisua, millä tavalla tammikuun 12 vuoden sykliin pystyttäisiin löytämään yhteinen rahoituskeino. Korjausvelka kasvaa 100 miljoonaa euroa vuodessa. Me tarvitsisimme tästä vuoteen 2027 korjausvelan hoitamiseksi 300 miljoonaa per vuosi, jotta se hoidettaisiin loppuun ja sitten saataisiin pysymään tasoisissa. Tästä näkökulmasta tämä on äärimmäisen tärkeää työtä, jota tällä hetkellä tehdään.

Edustaja Kymäläinen, on juuri näin, että tällä hetkellä meillä on kehittämisvaroista siirretty korjausvelan hoitoon, ja se on toki nyt sitä jatkuvuutta, eli edellisen hallitus- ja eduskuntakauden päätökset toteutuvat tällä kaudella. Nyt meidän tehtävämme olisi katsoa, miten me pääsemme tästä eteenpäin seuraavaan kauteen. Tosin me olemme nyt saaneet nostettua kehittämissuunnitelmien tasoa noin miljardiin näillä viimeisillä päätöksillä, mutta olemme edelleen alhaisella tasolla.

Sähköpyörät ovat osa tätä tulevaisuutta, ja sen osalta hallitukselta on tulossa kävelyn ja pyöräilyn ohjelma, jossa pyritään katsomaan, voidaanko löytää tähän kokonaisuuteen jotakin hankintatukijärjestelmää, joka tukisi sitten myöskin meidän ilmastotavoitteita tästä näkökulmasta.

Mutta sitten paljon esille nousseet kysymykset raideliikenteen tarpeista: Me olemme nyt pystyneet näillä päätöksillä, joita olemme tehneet, sekä velvoiteliikennettä nostamalla että nytten lisäämällä 2 miljoonalla ostoliikennettä, pääsemään suunnilleen sille tasolle, jolla oltiin vuonna 2015, ehkä pikkusen korkeammalle, joukkoliikenteen raideliikenteen osuuksissa. Mutta tämä toki ei ole vielä riittävää, vaan tarvitaan edelleen ratkaisuja.

Tämän lisäksi meidän keskeisiä tavoitteitamme on huolehtia siitä, että raideliikenteen osuutta henkilöliikenteen määrästä saataisiin kasvatettua. Tämä vaatisi monenkin raiteen sähköistämistä, monenkin rataosuuden nopeuttamista, jotta sitten myöskin toki investoinnit niillä alueilla niin asumiseen kuin liiketoimintaan kasvaisivat, työssäkäyntialueet kasvaisivat ja sitä myöten myös sitten raideliikenteen määrä paranisi. Tähän tarvitaan pitkäjänteistä näkyvyyttä eteenpäin, ja siihenkin toivon, että löytäisimme parlamentaarisisessa keskustelussa ratkaisuja.

Tällä hetkellä on totta, että tienpidon osalta on haasteita ollut tämän erittäin haasteellisen talven osalta. Sääolosuhteet ovat vaihdelleet nopeasti, ja meillä on myöskin ollut runsaasti vettä. Kaiken kaikkiaan elyt ovat tehneet nyt arvioita siitä, miten meidän tienpito on toteutunut tämän syksyn aikana. Sinänsä teknisesti ollaan pysytty toimenpiteajoissa lukuun ottamatta Pirkanmaata joiltakin osin. Muuten olemme pystyneet hyvin pitämään sen luvattun tason, jolla olemme olleet. Mutta nyt harkitaan sitä, voidaanko tietyillä teillä nostaa hoitoluokkaa ja jos, kuinka paljon, kuinka monen kilometrin osalta. Kaiken kaikkiaan vuonna 16 ja 17 on noin 900 kilometrin osalta nostettu tienhoitoluokkaa ja sillä pyritty parantamaan liikenneturvallisuutta ja myöskin hoitotasoa teiden osalta.

Sen lisäksi talvirenkaiden osalta on lainsäädäntö meillä olemassa, ja se on velvoittavaa jo tämän talven osalta raskaalle liikenteelle, eli sen osalta ollaan päästy eteenpäin.

Sitten vinjetin osalta meillä on tarkoitus saada tällä hallituskaudella lainsäädäntö valmiiksi, ja toivotaan, että saadaan se myöskin voimaan nyt ensi vuoden aikana.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Tasoristeysten osalta ollaan hyvin tietoisia, että 2 miljoonalla ei vielä päästä kovin pitkälle, ja toivoisin, että tässä voisi syntyä rahastotyyppinen ajattelu, jolla sitten sitouduttaisiin purkamaan tasoristeykset kaiken kaikkiaan siltä osin kuin ne ovat meillä Suomessa vaarallisia.

Valtatie 21:stä olen hyvin tietoinen. Se on meillä erittäin haasteellinen tällä hetkellä, ja pyrimme katsomaan, miten me löydämme sen osalta ratkaisuja. Paljon on muitakin hankkeita, joita pitäisi edistää, [Puhemies koputtaa] mutta toivottavasti ensin päästäisiin nyt rahoituksen osalta yhteisymmärrykseen ja siitä sitten eteenpäin hankkeiden kohdalta.

16.09 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tarvitaan tämä pitkän ajan suunnittelu, niin että siinä ovat kaikki liikennemuodot yhdessä. Me olemme aina perustelleet työpaikkojen ja viennin ynnä muitten paremmalla toimimisella näitä eri väylähankkeita, mutta nyt uutena ainakin meidän omalla alueellamme on tullut päivystyksen keskittäminen. Siitä syystä vt 15 olisi välttämätöntä saada, koska sinne on tulossa tuhansia ambulanssikyytejä pelkästään päivystyksen keskittämisen osalta. Hyvä, että siihen tänään tuli — ehkä niille, jotka kulkevat työhön — ostopalveluina VR:n puolelle lisärahoitusta, mutta se tie olisi saatava ambulanssien vuoksi käyttöön.

Täällä viitattiin Helsingin Sanomien artikkeliin näistä hankkeista ja niitten laskennasta erittäin hyvin, ja olin ylpeä Kymenlaaksosta, mutta todellisuus on vähän karumpi: sinne oli laskettu elinkaarihankkeiden hinta, ei sitä kolmasosaa, mikä on oikeasti se investointien hinta.

16.10 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille noista vastauksista. — Todellakin kunnossa olevat väylät ovat yhteiskunnan palvelua tienkäyttäjälle ja myöskin edellytys elinkeinoelämän toimivuudelle ja ihmisten asioinnille. Todellakin tämä jatkuva — voi sanoa jo nykyisin, että jatkuva — kelirikkokausi on nostanut kunnossapitokustannuksia, taitaa olla noin 10 prosenttia, ja myöskin ely-keskusten määrärahat ovat rajalliset. Itse toivon lämpimästi, että nyt tarkistetaan myöskin niitä vaatimuksia, mitä urakoitsijoille annetaan, ja siellä on myöskin ollut huolenaiheena nimenomaan se jatkuva ketjutus niillä urakoitsijoilla.

Arvoisa ministeri, haluaisin myöskin kysyä siitä, kun nyt nämä erikoisrekkojen, HCT-kuljetusten erikoisluvut ovat osittain päättymässä ensi vuonna ja nyt urakoitsijat, ne rekkojen omistajat, ovat huolissaan: jatkuvatko ne luvat vai tehdäänkö pysyvä lainsäädäntö, että näillä raskailla ajoneuvoilla saa ajaa pysyvästi niitä reittejä?

16.11 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä hallituksen panostuksista sähköautoilun tukemiseen. Nimittäin meillä vihreillä on viiden vuoden määräaikainen vapautus sähköautoille ajoneuvoverosta, jotta ne olisivat useamman saatavilla, ja myös 3 miljoonan euron panostus latausinfraan. Minkälaisia suunnitelmia hallituksella on edistää sähköautoilun latausinfraa, ja missä aikataulussa odotatte näiden etenevän?

Myös se ajatus, että sekoitusvelvoite on teillä isosti ohjaamassa liikenteen ilmastotavoitteita, ohjaa isoa osaa biomassasta polttoon. Toisaalta haluaisin tietää, millä tavalla olette yhdistäneet muiden politiikkojen kanssa sen, että saisimme uusia, kestäviä — aikaa kestäviä — puutuotteita yhä enemmän, ettei kaikki hakattava puu mene pelkästään biopolttoaineiksi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

16.12 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kiitokset tästä erittäin proaktiivisesta otteesta. Olette pyrkinyt aktiivisesti hakemaan erilaisia rahoitusmalleja niin meidän liikenteemme järjestelyyn kuin myös verotusjärjestelyihin kaikkienensa. Tämä korjausvelan kiinni saaminen on kova urakka, ja toivon todellakin, että siinä vielä seuraavat hallitukset olisivat täysillä mukana. Muun muassa meidän suunnasamme, Pirkanmaalla, ainakin Kolmostie ja Ysitie, joka suuntaa sinne Jyväskylään päin, teollisuuden ja muun toiminnan osalta ovat hyvinkin tukkoisia.

Kiitokset tämän digitalisaation osalta siitä, että valokuituverkkoja on kanssa kehitetty ja on tuotu lähemmäksi rakennuksia pienemmällä omavastuusuudella. Mutta näiden firmojen, ketkä lähtisivät mukaan, eli puhelinyhtiöiden ja muiden roolin suhteen toivon, että saataisiin myös heitä vielä lisää aktivoitua siihen.

Raideliikenteen osalta kiitokset tämänpäiväisestä tiedosta, että ostoliikenteeseen on annettu 2 miljoonaa euroa. Varsinkin kiitos omasta ja edustaja Savolan puolesta siitä, että juna liikkuu Seinäjoen ja Vilppulan välillä.

16.14 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on erittäin paljon sellaisia tieosuuksia, joissa ongelmina ovat liikenteen sujumattomuus, turvattomuus sekä haitat ympärillä olevalle asutukselle ja maankäytön kehittämiseksi, mutta onneksi nyt osittain saamme näitä parannettua. Kiitänkin koko Etelä-Savon maakunnan puolesta siitä, että Mikkeli—Juva-perusparannukseen on 30 vuoden edunvalvonnan jälkeen saatu vihdoinkin rahat ja työt alkavat sitten ensi vuonna. Tällaisia 120 miljoonan euron hankkeita meidän pitäisi täällä olla ajamassa enemmän vain, sillä kaikkien niitten yritysten palaute meiltä maakunnasta on, että niiden menestymistä auttavat hyvät liikenneyhteydet ja osaava työvoima alueella.

16.15 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapin matkailu on kehittynyt viime vuosina todella paljon, ja tänä vuonnakin alkuvuoden aikana se on kehittynyt taas 27 prosenttia, eli kasvu on todella huikeaa ja huimaa. Matkailun ykkösasia on yhteydet, se, että liikenneyhteydet pelaavat, on kaiken a ja o.

Nyt ensinnäkin kiitos tämänpäiväisestä uutisesta, että Kolariin saadaan taas parannettua liikennettä junalla. Kunpa me saisimme sen sähköistämisenkin joskus sinne radalle. Mutta kuitenkin se, mikä Lapin matkailussa on tärkeää, on nyt tämä laki liikenteen palveluista ja se, miten me saamme yhdistettyä sinnekin uudella tavalla liikennettä ja matkailupalvelutuotteita. Siinä meillä on iso haaste. Älyliikennepuolella iso kiitos siitä, että Sodankylään saatiin jälleen Ilmatieteen laitoksen toimintaan lisää rahoitusta, sillä siellä on todella isoja suunnitelmia älyliikenteen kehittämiseksi, ja sillä on merkitys sekä matkailulle että kaivos-toiminnalle.

Nyt sitten kysyisin ministeriltä: mitä meidän lappilaisten pitäisi tehdä, [Puhemies koputtaa] että saisimme näitä hommia yhdessä teidän kanssanne kehitettyä vielä paremmin eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja... Ja-ha, edustaja Myllykoski ja edustaja Semi ovat poissa. — Anteeksi, ei ole Semi poissa, sitenkin sieltä löytyi edustaja Semi. Teillä vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

16.16 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puheenjohtaja. Jos edustaja Kari olisi pikkasen matalampi, niin näkisi paremmin. [Naurua]

Itse asiassa minusta on hieno asia, että tämä parlamentaarinen työryhmä tekee työtä jatkuvalla periaatteella siitä, kuinka meidän tiestöämme ja infraamme pitää kehittää. Minä toivoisin, että he ottaisivat semmoisen pitkän ajan linjan, niin kuin ministeri kertoi, että ainakin 12 vuotta pitää katsoa eteenpäin, niin että meille ei käy semmoista, että on jonkun kansanedustajan pätkä siellä välillä, siellä on hyvää tietä, ja sitten alkaa jokin korpivaellus, eli siellä on mutkaisia ja tämmöisiä heikkoja kohtia tie täynnä. Tämmöinen esimerkki löytyy muun muassa Pohjois-Savosta. Muistelen, että kun Keitele Forest on maan johtavia sahatarasahoja ja se vie Länsisatamaan tavaraa, niin siellä oli 10 vuotta kohtuullisen hyvään kuntoon saatu tie maakunnan rajalle, mutta sitä loppupätkää Viitasaarelle ei saatu kuntoon ennen kuin Äänekosken tehdas sai alkunsa. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti tämmöisiä ei tule enää työryhmän jälkeen vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vastauspuheenvuoro, nyt sitten edustaja Kari.

16.17 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Arvoisa ministeri! Liikennepolitiikka on liikenne- ja viestintäministeriön sektorin alla ja liikenneturvallisuus sisäministeriön sektorin alla. Hallintovaliokunnan jäsenenä olen pitkään seurannut tätä liikennevalvonnan osaa hallintovaliokunnan vinkkelistä. Liikenteen sujuvuus on myös liikenteen turvallisuutta ainakin silloin, kun puhutaan ajoneuvoliikenteestä. Ajoneuvoliikenteen puolella liikenteen reguloiminen, liikennevalvonta on yksi osa hoitaa liikenneturvallisuutta. Se on toki myös yksi osa, ainakin tässä hallituksessa näyttää olevan yksi osa, hoitaa valtion kassavajetta. Siihen yhdeksi työkaluksi on valjastettu nyt peltipoliisit, joita on ennätysmäärä. Edellisen hallituksen jäljiltä tämä linja aloitettiin, ja tämä hallitus on tätä linjaa jatkanut.

Kysyisin, miten näette ministerinä: olisiko syytä katsoa tätä liikennepolitiikan ja liikennevalvonnan osaa yhdessä sisäministerin ja liikenne- ja viestintäministerin kanssa [Puhemies koputtaa] ja koota tähän jonkunlaista pidempää parlamentaarista aikanäkymää?

16.18 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Myös Kainuu kiittää tämänpäiväisestä junien ostoliikennepäätöksestä. Se oli merkittävä päätös. Täytyy sanoa, että 2 miljoonalla eurolla tänä päivänä näköjään saadaan huomattavan paljon ostoliikennettä, mutta edustaja Rantakangas otti esille maan tasapainoisen kehittämisen. Tasapainoinen kehittäminen vaatii, totta kai, nopeaa liikenneinfraa. Tästä yhtenä esimerkkinä on muun muassa maan kasvukeskusten kehittyminen. Yksi edellytys niiden kehittymiselle on ollut nopea liikenneinfra.

Itä-Suomen kehittäminen vaatii myös nykyistä merkittävästi nopeampaa liikenneinfraa, merkittäviä panostuksia tämän alueen, koko itäisen Suomen alueen liikenneinfran kehittämiseen, lyhyen ajan puitteissa. Arvon ministeri, minkälaisia ajatuksia teillä on tämän Itä-Suomen laajan alueen liikenneinfran kehittämisestä?

16.20 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siirtäisin tämän liikennekeskustelun katseet nyt kaakkoiseen Suomeen ja Saimaan kanavalle ja sen liepeille. Siellä on menossa sulkuporttien uusimisprojekti koskien Saimaan kanavaa, ja on to-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

dettu, että olisi myöskin tarvetta pidentää Saimaan kanavan sulkualtaita, mutta tälle pidentämiselle ei olla vielä annettu lupaa eikä tehty sen toimeenpanosta päätöstä. Tiedustelisinkin ministeriltä: olisiko mahdollista yhdistää nämä kaksi kehittämis- tai korjaushanketta siten, että Saimaan kanavan kiinnioloaika purjehduskaudella olisi mahdollisimman lyhyt, kun hoidettaisiin kaksi tällaista huoltotoimenpidettä yhdellä kertaa?

Edelleen, nyt kun ääneen pääsin Saimaan kanavasta, niin siirrytään sitten maantien puolelle, Saimaan kanavan huoltotielle. Venäjän liikenneministeriö kielsi viime viikolla busien liikennöinnin Viipurista Nuijamaan raja-asemalle, molempiin suuntiin, [Puhemies koputtaa] ja tämä on kyllä vakava takaisku alueen taloudelle, turismille ja joulunvietolle. Tiedustelisin, mitä mahdollisuuksia olisi keskustella tästä asiasta Venäjän ministeriön kanssa.

16.21 Martti Mölsä sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituskaudella on saatu kyllä huomattavia korjauksia teiden liikenneturvallisuuteen, kuten täällä on monessa puheenvuorossa todettu. Kiitos siitä. Mutta näin talvinopeusrajoitusten kauteen 80 kilometriä tunnissa -rajoitus haittaa joustavaa liikennettä. Pyörät pyörittävät yhteiskuntaa, mutta näin talvirajoitusten aikana henkilöt ovat tien tukkona ajaessaan alle 80 kilometrin nopeutta mittarivirheestä johtuen. Tästä seuraa melkoisia turvallisuusriskejä rekkojen ohittaessa hitaampia. Arvoisa ministeri, onko tähän ongelmaan olemassa mitään uusia ajatuksia?

16.22 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi lämpimät kiitokset Kirri—Tikkakoski-rahoituksesta vielä kerran.

Tuolla liikennejaostossa totesin, että meillä pitää olla sellainen periaate, että kun saamme tietyn varallisuuden haltuumme tiettynä päivänä, niin silloin kun luovutamme sen seuraavalle, sen pitäisi olla vähintään yhtä hyvässä kunnossa. Teitä, ministeri Berner, on kyllä syytä kiittää siitä, että liikennepuolella korjausrahoituksella nyt pystytään ehkä tätä tavoitetta toteuttamaan. Tämä on hyvän isännän tavoite.

Talvikunnossapito on tällä hetkellä se ongelma, mistä tulee maakunnassa palautetta, ja siitä täällä jo kysyttiin, mutta todellakin pyytäisin, että siihen etsittäisiin ratkaisuja. Ja edelleen tuen sitä, mikä meillä jaostossa oli esillä ja minkä edustaja Ala-Nissilä nosti esille — tätä rahoitusta, suurten hankkeiden rahoitusmallia. Ainakin henkilökohtaisesti tuen ja ryhmämme tukee sitä voimakkaasti.

16.23 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin yhdyn näihin kiitoksiin. Tämä on varmaan yksi niistä harvoista hallinnonaloista, missä oppositiokin kokee monia ilonhetkiä. [Olavi Ala-Nissilä: Hyvä! — Vasemmalta: Eivät kaikki!]

Kaikki tunnin radat, joista puhutaan, tulisi Suomessa muuttaa puolen tunnin radoiksi. Kysyisin ministeriltä, onko meillä tällaista pitkäjänteistä ajatusta, kun rataverkko on kuitenkin valittu yhdeksi kansalliseksi kehittämiskohteeksi, että siellä oltaisiin niin rohkeita ja innovatiivisia, että nähtäisiin koko tämän rataverkon muuttaminen sellaiseksi, että kaikki työssäkäyntialueet, joihin pääsisi helposti puolesta tunnissa tai allekin junalla, voisivat olla vaikka 500 kilometrin etäisyydellä suurista kaupungeista.

Sitten totean, että kehyspääösrahoitus ei riitä, tarvitaan erityisrahoitusta. Eri rahoitusmalleja onkin tuotu esiin, mutta onko löytymässä joku semmoinen aivan keskeinen instru-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

mentti, jolla voisimme luottavaisesti nähdä, että investoinnit erilaisiin hankkeisiin 20 vuoden aikana toteutuisivat?

16.24 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille korjausvelkahankkeiden eteenpäinviennistä, se on ollut todella esimerkillistä, mutta kuten kuulimme, työtä siellä vielä jatkossakin riittää. Tässä viikko sitten Suomen Kuorma-auto-liitto esitti huolensa alempiasteisen tieverkon kunnossapidosta. Se alkaa olla rajoittava tekijä niin puuhuollon kuin maatalouden kuljetusten ja myöskin jopa koulukyyditysten osalta. Eli olisi tärkeää, että näitä luokituksia saataisiin parannettua. Ja tietysti tämä poikkeuksellinen talvi on ollut nyt tänä vuonna esteenä monien teiden parantamiselle.

Arvoisa puhemies! Vähäliikenteiset rautatiet ovat yksi kohderyhmä maassamme, ja niillä on iso vaikutus myöskin teolliseen tuotantoon. Kysyisinkin nyt, kun on uhkakuvia esitetty siitä, että vähäliikenteisiä ratoja lakkautetaan, minkälainen näkemys teillä, ministeri, on nyt sitten [Puhemies koputtaa] vähäliikenteisten ratojen tulevaisuudesta.

16.25 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on tarttunut voimakkaasti digitalisaation tuomiin tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Siksi onkin erityisen harmillista, että digitalisoituvan yhteiskunnan edellytys, riittävä kyberturvallisuus, on alibudjetoitu. Tästä edustaja Kasvi käytti erittäin hyvän puheenvuoron tässä debattissa. Me kiinnitimme huomiota tähän seikkaan myös koko valiokuntana, ja toivon todella, että hallitus pystyy tähän vielä jollain tavalla reagoimaan tulevaisuudessa.

Haluan nostaa esiin sen, että toinen puoli mahdollisuuden vastakohtana tässä digitalisatiossa on se, miten pystymme tämän kehityksen vauhdissa huomioimaan päätöksenteossa ne ihmisryhmät, jotka eivät ole valmiita tähän kehitykseen. Meillä on erityisesti ikäihmissä ja erityisryhmissä heitä, jotka eivät pysty ostamaan, eivät halua ostaa ja eivät kykene hoitamaan perusasioitaan pelkästään digitalisaation mahdollisuuksien myötä, ja tätä kasvokkaista palvelua tarvitaan yhä edelleen. Tämä on mielestäni sellainen epäkohta, josta poliitikot puhuvat liian vähän, ja meidän pitää myös politiikkatoimia tehdä tämän asian kohdalla. [Puhemies koputtaa]

Ihan lopuksi, mitä tulee tähän ilmastotavoitteeseen, kävelyn ja pyöräilyn ohjelma on ihan hyvä ajatus hallitukselta, [Puhemies koputtaa] mutta siihen ei ole euroakaan rahaa — ei ole ainakaan ollut.

16.26 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana allekirjoitan tuon, että valiokunnassa ollaan pohdittu paljon tällaisia esteettömyysasioita, että palvelut ovat kaikkien saatavilla. Valiokunnan puheenjohtajana alleviivaan myös tuon, että kuulemisessa saimme selville, mikä on Viestintäviraston rahoituksen tarve ja tilanne, ja toivon, että tähän tulee tulevaisuudessa lisärahaa tämän nyt myönnetyn lisäksi.

Paloesimiehenä, ja miksei myös valiokunnan puheenjohtajana, haluan sen sijaan kiittää näistä tasoristeysrahoista. Turvallisuushankkeita, tällaisia pieniä yksityiskohtia ja täsmähankkeita — on se sitten risteys, missä kaksi tietä kohtaavat, tai risteys, missä tie ja rautatie kohtaavat — pitää tehdä enemmän. [Puhemies koputtaa] Muutenkin vähällä rahalla pitää tehdä parempaa, joten tämä Kopran Saimaan kanava -ajatus on hyvä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

16.28 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisin halunnut ministeriltä tiedustella: onko ministeriössä pohdittu raideliikenteen investointien tekemistä PPP-mallilla, jolloin elinkeinoelämä ja kunnat olisivat investointien rahoittajia ja siten jatkossa tämä takaisinmaksu tapahtuisi alemmilla raideliikennemaksuilla? Tällöin vain ylläpitokustannukset jäisivät valtion hoidettavaksi ja näin se ei olisi samanlaista investointia kuin on maanteillä, vaan tässä olisi mahdollista tehdä se niin, että ei PPP-rahoituksella tehdä valmiiksi velkaa valtiolle vaan se takaisinmaksu tapahtuisi nimenomaan raideliikennemaksujen alentamisena, jolloin investoinnit olisivat mahdollisuutena.

Toiseksi kysymyksenä: voisiko LNG raskaan liikenteen osalta olla se väline, jolla me avaamme sitä mahdollisuutta, [Puhemies koputtaa] että myös biokaasulaitokset tulevat käyttöön, koska nyt koko länsirannikolla tulee olemaan kattava LNG-verkosto?

16.29 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan jos mennään vielä näihin tehtyihin investointeihin, kun edustaja Paatero nosti esille, että Kymenlaakson korkea osuus selittyy niillä, niin ymmärsin kyllä, minkä takia se on korkea, mutta minusta se on erittäin hyvä. Minä luin niin, että on aivan oikein, että E18 on tehty niin hienoksi moottoritieksi kuin se on tehty, ja kiitos siitä Vanhasen ykkös- ja kakkoshallitukselle. Se maksoi yli 2 miljardia, niin että näkyyhän se tietenkin osuudessa. Samat kiitokset minä annan tuonne Kirri—Tikkakoskelle, ettei menty tekemään hermostunutta kolmikaistaratkaisua, jossa pyöritetään, vaan rakennetaan 14 kilometriä nelikaistaista, koska se on edellytys sille, että tulevaisuudessa ajetaan peräkkäin, ja kun kenties älyliikenne menee siellä, niin ei saa rakentaa kolmikaistaa, hermostunutta ratkaisua.

Mutta yksi semmoinen asia tähän rahoitukseen: sen takia on etsittävä uusia rahoituksia, koska me joudumme todennäköisesti rakentamaan älyä sinne tienvarteen, nykyisillekin teille älyä. Se maksaa paljon, ja tulee kaksinkertainen rahoitustarve, älyn rakentaminen ja uuden infran rakentaminen.

16.30 **Mirja Vehkaperä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Infran korjausvelkaa syntyy koko ajan niin maalla, merellä kuin ilmassa, nyt myöskin avaruudessa, kun vanhat satelliitit siellä vanhenevat. Mutta jos me ajatellaan, mikä sen korjausvelan tason pitäisi olla vuosittain, niin — korjaatte varmaan, ministeri — sen pitäisi varmaan olla 300 miljoonan euron hujakoilla ja sen tason pitäisi siis jatkua tästä eteenpäin vuosittain. Tätä tahtotilaa ollaan varmasti kaikki etsimässä.

Mutta kyky uusiin investointeihin on tarpeellinen, koska meidän kilpailukyky on pitkälti kansainvälisen kaupan harteilla. Siksi esimerkiksi isot hankkeet — Jäämeri-yhteydet tai Tallinnan tunneli tai muut isot ratahankkeet — eivät kertakaikkisesti mahdu nykyisten budjettien rakenteeseen menoeränä, vaan siinä pitää olla joku budjetin ulkopuolinen rahoitusmalli, johon saataisiin myöskin kansainvälistä rahoitusta ja budjetin ulkopuolista rahoitusta mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Krista Kiuru, Kasvi, Pakkanen ja sitten ministerille lyhyt puheenvuoro ja sitten vielä jatketaan vajaa puoli tuntia tätä debattia. — Nyt edustaja Krista Kiuru.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

16.31 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikennepolitiikan pitäisi olla vakaata ja siinä ei tulisi paljon tempoilla. Viime hallituskauden aikana toteutettu parlamentaarisen työryhmän tahtotilan ilmaisu lähti siitä, että korjausvelkaa taitetaan. Tältä osin voi todeta, että on hienoa, että tässä tapauksessa hallitus on kuitenkin ottanut työn tosissaan. Mittakaava tietenkään ei vielä ole ollut riittävä. Mutta tämä lasku sitten maksetaan uusien hankkeiden puolella, ja tunnustamme täällä kaikki, että uusiin hankkeisiin on liian vähän rahaa. Valitettavasti hyvää kuvaa ei anna hallituksesta myöskään se, että tänne samaan raamiin tuettiin tässä budjettikäsittelyssä yhtäkkiä myös taas uusia hankkeita.

Sitten, ministeri, te itse ehdotitte tänä vuonna tammikuussa aika merkittävää yhtiön perustamista koko liikenteeseen, ja liikenteenohjaustehtävät nyt sitten yhtiöitetäänkin. Onko kysymys eri vai samasta [Puhemies koputtaa] projektista? Tässä uudessa ei ole vielä maksujen perintää.

16.33 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Digitalisaatio mullistaa tunnetusti erityisesti liikenteen. Vaikka täysautomaattiset autot, rekat ja laivat tulevat liikenteeseen vasta noin kymmenen vuoden kuluttua, tiet ja väylät niille rakennetaan jo nyt. Uudet ajoneuvot kommunikoivat jo nyt yhä aktiivisemmin netissä muun muassa liikenneinfran kanssa. Tietoliikenteestä onkin tulossa yhä keskeisempi osa liikennettä ja liikenneinfrastruktuuria. Tavallaan ympyrä sulkeutuu. Tietoliikennehän lähti kehittymään nimenomaan junaliikenteen tarpeista, ja juuri siksi viestintä on edelleen samassa ministeriössä ja samassa valiokunnassa kuin liikenne. Tämä kehitys edellyttää kuitenkin liikenneinfrastruktuurin ja tietoliikennekapasiteetin ja digitaalisten palveluiden kehittämistä. Siksi toivon ja luotan, että uusissa väylähankkeissa ja väyliä kunnostettaessa muistetaan myös tietoliikenne, sillä tulevaisuuden liikenteelle valokuitu- ja 5G-verkko ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin asfaltti ja kiskot.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Pakkanen.

16.34 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viikonloppuna Helsingin Sanomissa oli todellakin kirjoitus näistä Kaakkois- ja Itä-Suomen isoista investoinneista. On syytä muistaa, että kyseessä on Turku—Vaalimaa-moottoritien valmistuminen. Sitä moottoritietä nyt on tehty noin kolmisenkymmentä vuotta Suomessa, ja se on valmistumassa ensi vuoden aikana, kun Hamina—Vaalimaa, viimeinen pätkä, valmistuu moottoritievaiheeseen. Kysyisinkin, olisiko kenties nyt mahdollisuutta selvittää tämän Turku—Vaalimaa-moottoritien kokonaishintaa, paljonko se on tullut itse asiassa valtiolle nykysysteemillä maksamaan. Sitten voitaisiin miettiä tätä tulevaa Infra Oy:tä, tai mikä se sitten olisikin, olisiko siinä ollut halvempaa vaihtoehtoa tehdä tämä yksi moottoritie Turusta Vaalimaalle jollakin toisella rahoitusysteemillä. Nyt jo tiedetään, että työmaa on moneen kertaan keskeytynyt, aina se on vaatinut uuden päätöksen täällä talossa ja taas on tehty 10 tai 20 kilometriä. [Puhemies koputtaa] Tämä systeemi on varmaan mahdollisimman kallis tapa tehdä Suomessa uusia investointeja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministerille 3 minuuttia ja sitten vielä lopussa ministerillä on ainakin 5 minuuttia aikaa, tähän tapaan voi sen käytettävissä olevan ajan jakaa.

16.35 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Haluan yhtyä niiden edustajien puheenvuoroihin, jotka ovat todenneet täällä, että Kyberturvallisuuskeskus on aliresursoitu. Olen sitä mieltä ja olemme esittäneet, että sen vuosittaisen pohjaresurssin pitäisi olla 5 miljoonaa euroa vuodessa. Olemme saaneet siihen nyt kaksi, ja kiitän siitä tuesta, että tähän pitäisi saada lisää resursseja.

HCT-rekkojen osalta on tulossa pysyvää lainsäädäntöä keväällä, ja nyt käynnissä ollut kokeilu sitä myöten sitten päätetään. Nyt on arvioitu, ja uutta lainsäädäntöä on tulossa.

Tähän ilmasto- ja päästövähennyskysymykseen: Kyllä tehdään yhteistyötä muiden ministeriöiden kanssa, etenkin ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriön ja TEMin kanssa, ja pyritään arvioimaan sitä, miten päästään uusiutuvien energioiden osalta monipuolisiin tuotantoratkaisuihin, saadaan kysyntä ja tarjonta nostettua ja pystytään kehittämään paremmin tätä koko talouden osaa yhteisesti. Samoin olemme tässä parlamentaarisen työryhmän osalta lähteneet siihen, että sähkölatausinfra saa nyt tietyn tuen. Varmasti se on edelleen pieni, mutta sillä saadaan nyt kuitenkin infrainvestointeja liikkeelle.

Edustaja Kari, otin jo viimeisestä keskustelusta täällä salissa kopin, ja tapaamme ministeri Risikon kanssa tällä viikolla, ja yhtenä aiheena on todellakin se, miten voimme tehdä enemmän yhteistyötä liikennevalvonnan ja liikennepolitiikan välillä.

Itä-Suomen osalta on todellakin niin, että kun kartasta katsoo, niin pääradan varteen ovat keskittyneet monet meidän kasvualueemme ja myöskin ihmiset ja talous ja muu, mutta näemme myöskin, että olisi valtavia tarpeita sekä Savon että Karjalan radan nopeuttamisessa ja sitä kautta työssäkäyntialueiden kasvattamisessa aivan yhtä lailla kuin pääradan yhteydessä myös. Tätä tällä hetkellä arvioimme ja katsomme, miten näitä voitaisiin tehdä ja miten nämä investoinnit voidaan pitkäaikaisesti rahoittaa ja jaksottaa.

Saimaan kanavan osalta: Kyllä, arvioidaan ja selvitetään sitä, miten me voimme kiinnioaloikaa pitää mahdollisimman lyhyenä. Huoltotien sulkemisessa ja bussiliikenteen torjumisessa tällä yhteysvälillä on tunnistettu aitoja haasteita, ja olemme nämä viestit välittäneet myöskin Venäjän liikenneministeriöön. Toivon, että saan puhelinajan Venäjän liikenneministerin kanssa joko huomenna tai torstaina.

Nopeusrajoitusten osalta: Tienpitäjä päättää nopeuksista, ja ehkä kaikista paras tapa, edustaja Mölsä, siihen on se, että me pystymme pitämään tiet mahdollisimman hyvässä kunnossa, jolloin tienpitäjä uskaltaa rajoitusta nostaa. Me emme säätele sitä nopeutta, vaan se on tienpitäjän omaa kokonaisuutta.

Ja loppuihin vastaan sitten seuraavalla. — Kiitoksia.

16.38 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan näistä uusista liikennehankkeista, ja niin kuin tiedetään, ne monilta osin ovat juuri niitä meidän taloutemme moottoreita. Kun liikennehanke päätetään käynnistää, se yleensä aiheuttaa sitten muitakin investointeja vähän laajemmalla alueella. Senpä takia olisi varsin hyvä, että Suomessa nyt entistä enemmän tehtäisiin näitä liikennehankkeita yhteistyössä, esimerkiksi näillä sopimus pohjilla — kun meillähän suurempien kaupunkikeskusten kanssa ovat käytössä nämä MAL-sopimukset, joilla pystytään sitomaan yhteen näitä maankäytöllisiä tavoitteita, asuntorakentamista ja myös näitä liikennehankkeita — ja että tätä käytäntöä laajennettaisiin ja mahdollistettaisiin siinä myös hieman laajemmat hankkeet. Tällä käytännöllä ehkä voitaisiin myös hakea vähän erityyppistä rahoitusta kuin mitä meillä aikaisemmin on ollut käytössä, jotta me pystyisimme käynnistämään myös näitä uusia hankkeita tulevaisuudessa, koska pitkälti, jos ajattelee talouskasvua ja millä sitä voidaan vauhdittaa, niin

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

nämä ovat nimenomaan niitä keskeisimpiä keinoja ja sitä kautta saadaan lisää asuntorakentamista ja laajennetaan työssäkäyntialueita ja päästään vähän parempaan suuntaan.

16.39 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille reippaista otteista liikennesektorilla. Kysymykseni koskee lähinnä näitä yksityisteitä. Suomessa on arvioitu olevan yksityisteiden korjausvelkaa 500 miljoonaa euroa. Ensi vuoden talousarvioesityksessä yksityistieavustuksiin on varattu 13 miljoonaa euroa, joista 10 miljoonaa euroa on korjausvelkaohjelman mukaista lisärahoitusta, ja kun tämä rahoitus päättyy, niin tähän tarkoitukseen varattu määräraha laskee 3 miljoonaan euroon. Onko ministerin arvion mukaan realistista, että yksityisteiden rahoitus saadaan yksityistielain uudistuksen myötä kestäväälle pohjalle? Yksityisteiden kunnolla on kuitenkin varsin suuri merkitys muun muassa maaseutuelinkeinojen, biotalouden ja maaseudun toimintojen kannalta. Toimiva tieverkko on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys.

16.40 Antero Vartia vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalta osaltani myös kiitokset ministerille. Liikenne- ja viestintäministeriö edustaa varmaan rohkeinta ja ennakkoluulottominta ajattelua, mitä ministeriöistä löytyy, ja saman asenteen toivoisi tarttuvan muihinkin.

Käynnissä on parlamentaarinen yritystukityöryhmä, ja yksi kohde, joka saa paljon tukia Suomessa, on meriliikenne. Meriliikenteelle maksetaan miehistötukea. Se on vapautettu alvista ja valmisteveroista. Siellä maksetaan merimiesten eläkekassalle. Siellä on investointitukia ja ympäristöinvestointitukia, merityötulovähennys, polttoaineverotuki, henkilökunnan muonituksen verottomuus, väylämaksujen puolitus, telakkatuki sekä tonnistovero. Merenkulku on täynnä tukia, ja sitä perustellaan hyvin pitkälti huoltovarmuudella. Kysymys oikeastaan kuuluu, onko tämä tehokkain tapa varmistua huoltovarmuudesta. Lisäksi korostaisin sitä, että tällä hetkellä, näistä tuista huolimatta, esimerkiksi liputukseen ei liity minkäänäköisiä velvoitteita vaan laivat voidaan liputtaa muihin maihin, jos näin parhaaksi nähdään. Silloin, kun eurot ovat vähissä, on syytä miettiä, miten ne mahdollisimman tehokkaasti käytetään, ja tässä saattaisi olla yksi mahdollisuus.

16.41 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuosta meriliikenteestä on hyvä siirtyä satamiin. Oulun ja Kokkolan satamat ovat saaneet rahansa tällä vaalikaudella, ja se on hyvä asia. Vielä on akuutti pula tuolla Perämeren kaarella. On tämä Ajos ja Kemin satama. Se on meidän suurin vientisatamamme. 7 prosenttia Suomen viennistä kulkee tuota kautta. Sitä täytyisi syventää 10:stä 12 metriin. Siellä kuljetetaan kaivosten mineraaleja, se toimii kuljetusväylänä. Sitten meillä on toiveissa, että saataisiin tämä Kemin biodieselilaitos, jolloin se toimisi raaka-aineiden kuljetusväylänä. Sitten puolestaan jos nämä tavaravirrat suuntautuvat tuonne Ouluun, niin tämän kasvavan rekkaliikenteen johdosta valtatie 4 Kemi—Oulu-väli kyllä ruuhkautuu entisestään. Se lisäkuormittaisi sekä kansantaloutta että ympäristöä ja heikentäisi tieverkon turvallisuutta. Lappi tarvitsee oman sataman, ja kaikki faktat puoltavat tämän kehittämistä.

16.42 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, liikenneinvestoinnit ovat tärkeitä sekä alueellisen kehittämisen ja yritystoiminnan että asumisen kannalta. Ne ovat aina olleet tärkeitä, mutta tänä päivänä ne ovat tärkeämpiä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kuin koskaan. Se on ilman muuta selvä asia, ja sen takia on tärkeätä, että me yhdessä täällä löydämme ratkaisuja, joilla voidaan panostaa liikenneinfraan.

Minusta ovat tärkeitä kasvukäytävät, jotka huomioivat kasvukeskukset, seutukaupungit ja niin edelleen. Täällä Etelä-Suomessa Turku—Tampere—Helsinki-kolmio on yksi maan veturi. Itse olen usein puhunut Turku—Tampere-välistä, joka on osa tätä kasvukolmiota. Sen molemmissa päissä on moottoritie, mutta keskeltä puuttuu kunnon liikenneyhteys: ei ole riista-aitoja, ja tie on kapea. Nyt tehdään tärkeitä korjausinvestointeja, mutta se yhdessä Toijala-radan kanssa mahdollistaisi, että tämä Etelä-Suomen kolmio olisi sitten kokonaan liikennöitävissä. Nyt ely-keskus on esittänytkin [Puhemies koputtaa] tiesuunnittelua. Jälleen kerran kannustan ministeriä tässä liikkeelle.

16.44 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Ledamot Vartia tog upp sjöfartspolitik. Finlands sjöfartspolitik följer EU:s stated guidelines och är snarlik den politiken som Danmark, Norge och Sverige har med tonnageskatt och nettolönesystem. De här systemen är en hel förutsättning för att vi ska kunna konkurrera under finländsk flagg. Utan de här systemen skulle vi inte ha någon sjöfart överhuvudtaget under finländsk flagg. För tillfället har vi ungefär 6 200 finländska sjömän anställda ombord, men utan de här stödsystemen skulle utflaggningar genast ske både till Estland och till Sverige. Då skulle inga pengar komma in i de här stödsystemen, för de fungerar så att rederierna enbart får tillbaka de sociala avgifterna man har betalat in för sina sjömän. Betalas ingenting in kommer ingenting tillbaka i stöd, och då har vi heller inte sjöfart under finsk flagg, vilket skulle vara dåligt för vår försörjningsberedskap [Puhemies koputtaa] och Finland som ett exportbetonat land där 90 procent går med sjötransporter.

16.46 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tänään on puhuttu paljon teiden kunnosta. Ne ovat mitä ovat, mutta meillä on vieläkin kumminkin niin hyvässä kunnossa osa tiestöstä, että siellä on nopeusrajoitus 100 tai jopa 120. Nyt on tullut paljon palautetta ja itsekin olen huomionut, että raskaan liikenteen ohituksista näillä tieosuuksilla tulee paljon vaaratilanteita. Tiedetään, että siellä on raskaalla liikenteellä aikatauluongelmia, on kireät aikataulut ja ohi pitäisi päästä toisesta raskaan liikenteen ajoneuvosta, mutta sehän ei tapahdu — et sinä pysty kiihdyttämään oikein nopeasti. Tulee paljon vaaratilanteita. Siellä on äkkijarrutuksia, kun henkilöautot tulevat kovaa takaa moottoriteillä ja vilkkailla tieosuuksilla.

Onko ajateltu tieliikenteen turvallisuuden parantamista mitenkään? Saksassa on vissiin ollut raskaan liikenteen ohituskieltoalueita vilkkailla pätkillä, mäessä ja tälleen, että ei tule vaaratilanteita. Onko täällä meillä ajateltu tällaisia, mietitty turvallisuuden kannalta?

16.47 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille etenkin Suomen kansainvälisen aseman korostamisesta ja siitä, että Suomi on näyttäytynyt aika valkoisena alueena niin kutsutussa TEN-T-rahoituksessa jo pidemmän aikaa.

Jos ajattelemme Välimeren käytävää, Baltian käytävää, Euraasian yhteyksiä, Koillisväylää, koilliskaapelia, niin ongelma on yhteinen, haaste on yhteinen. Jos me ajattelemme nyt kaiken kaikkiaan Suomen roolia jatkossa, voi sanoa, että Suomihan on keskellä näitä kaikkia yhteyksiä. Olemme saaneet uusia avauksia nyt Venäjän kautta Kiinaan. Eduskunnan Keski-Aasia-ryhmä on tammikuussa Astanassa keskustelemassa uusista avauksista. Mutta olisin kysynyt teiltä, miten pohjoismainen yhteistyö toimii, kun saamme kuitenkin

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kuulla, että esimerkiksi Ruotsi ei tukisikaan meitä TEN-T-rahoituksen osalta Brysselissä. Kuitenkin ruotsalaisten jos keiden kanssa olemme eniten tekemisissä. Eli mistä tämä yhteisen pohjoismaisen näkemyksen puute johtuu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Huomaan, että edustaja Torniainen haluaa juuri tähän vastauspuheenvuoron. — Se on teillä.

16.48 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan juuri edustaja Skinnarin kysymykseen jatkokysymys: Meillä Suomessa puhutaan näistä TEN-T-verkon rahoituksista ja hankkeista hyvin paljon, mutta käytännössä meillä EU:sta saatavat rahat nimenomaan hankkeiden toteutukseen ovat aivan olemattomia. Pääasiassa ne tulevat suunnitteluun. Arvoisa ministeri, miten te oikeastaan näette, miten me pystymme saamaan EU:sta nimenomaan isoihin hankkeisiin rahoitusta? Tällä hetkellä se on hyvin olematonta. Näitä tiehankkeita ja isoja väylähankkeita, ratahankkeita olisi varmasti Suomessa tarpeen saada monia liikkeelle pohjois—eteläsuunnassa, itä—länsisuunnassa ja myöskin Venäjän suuntaan. Ja tässä olisi tietysti yksi hanke, [Puhemies koputtaa] minkä myöskin edustaja Kopra otti esille: käytännössä Nuijamaan raja-asemalta Viipuriin menevä tieyhteys, joka tulisi saada rakennettua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pysytäänpä vielä tässä.

16.49 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli hyvä, että meriliikenne tuli tässä keskustelussa esiin. Olisinkin siitä kysynyt ministeriltä. Me tiedämme, että satamahankkeita halutaan edistää ympäri Suomea. Meillä tuolla Satakunnassa teollisuus on, niin kuin kerroin jo aiemmin, toiseksi suurin maakuntaviennin osalta. Meillä on siellä syväsatama, joka on jäävapain satama suomalaisista satamista. Satakuntalainen teollisuus maksaa 1,7 kertaa väylämaksuina kaikkien muiden satamien osalta. Milloin Liikennevirastossa tai ministeriössä ruvetaan pohtimaan sitä, että eri vientiteollisuuden osalta teollisuuden väylämaksut ovat yhtä suuria, niin että vientiteollisuussektorit ovat tasavertaisessa asemassa? Ei voi olla oikein, että satakuntalainen elinkeino ja erityisesti vientiteollisuus joutuu kustantamaan omilla väylämaksuillaan enemmän kuin toiset keskimäärin. [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: koska tämä oikaisu tapahtuu?

16.50 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Bernerille arvokkaasta työstä suomalaisen tieverkon hyväksi. Todellakin korjausvelkaa on pystytty hoitamaan hyvin pois. Samalla linjalla kannattaa jatkaa.

Te mainitsitte äsken puheenvuorossanne Karjalan radan, ja nyt on aika paljon mielipidettä siitä, että se loppuisi jonnekin Imatran korkeudelle. Meillä on Pohjois-Karjalan maakuntaliitto tehnyt kovasti töitä sen eteen, että saataisiin siitä Imatra—Kitee—väliltä kahdeksan tasoylikäytävää pois ja sitten Kitee—Joensuu—väliltä kolme tasoylikäytävää, jolloin se olisi nopean liikenteen parissa koko rata. Ehkä pari ratamutkaa joudutaan oikomaan, mutta kuitenkin päästäisiin koko Karjalan radalla nopeaan liikenteeseen Joensuu—Helsinki—välellä. Toivon tässä yhteydessä hartaasti, arvoisa ministeri, että Pohjois-Karjalan maakuntaliiton toive tässä asiassa otetaan vakavasti.

Toinen asia on tämä biotalouden edistäminen. Tässä maassa se on lähtenyt erittäin hyvin liikkeelle. Toivon todellakin, että alemman tieverkon hoitoon saadaan edelleen vahvo-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ja panostuksia. Teidän kanssanne on monessa yhteydessä ollut esillä tämä asia. Toivon, että ne hankkeet etenevät, koska joka ainoa motti, mikä metsästä lähtee, lähtee aina kumipyörällä liikenteeseen.

16.51 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös minä kysyisin Saimaan kanavan tilanteesta. Siellä nimittäin — en ole nyt viikkoon tarkistanut tilannetta — vielä viikko sitten oli tilanne, jossa Liikennevirasto ei ollut vielä myöntänyt ensi vuoden huoltoihin liittyvää rahoitusta. Se on kyllä ongelma, koska siellä töitä olisi, mutta ei pystytä vielä avaamaan edes kilpailuttamista. Kysyisin, onko ministeri tästä tietoinen. Samoin myös noihin sulkuihin liittyvä korjausvelkaran käyttäminen: kysymys kuuluu, olisiko tässä mahdollisuus pilkkoa sitä isoa projektia siten, että pystyttäisiin paremmin kilpailuttamaan paikallisten yritysten kesken tätä työtä.

Myös minä kiitän siitä 2 miljoonasta eurosta ostopalveluihin junaliikenteen osalta, jonka uutisen tänään saimme. Myös sen kiitoksen lausun, että olette saattaneet loppuun niitä hankkeita, joita viime kaudella aloitimme, vaikka huomaamme, että sitä korjausvelkaa syntyy [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä paljon. Muun muassa vt 6 on tällainen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Sikäli kun kirjanpitoimme pitää paikkansa, tässä debatissa ovat kaikki vastauspuheenvuoroa pyytäneet sen saaneet lukuun ottamatta edustaja Heikkistä, jolle olen varannut seuraavan vastauspuheenvuoron, ja edustaja Hakasta, joka nyt äsken tuli saliin oltuaan pois täältä pitemmän aikaa. Nämä puheenvuorot varaan, ja sitten jaoston puheenjohtajalle, edustaja Eestilälle vielä vastauspuheenvuoro. Sen jälkeen ministerille jää se 5 minuuttia. — Nyt vastauspuheenvuoro, edustaja Heikkinen.

16.53 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minäkin haluan yhtyä kiitoksiin tämänpäiväisestä uutisesta, että Kajaani ja Ylä-Savo ovat tulevaisuudessa maaliskuusta lähtien taas paremmin yrityselämän ja ihmisten saavutettavissa. Suuri kiitos tästä ostoliikennesopimuksesta VR:n kanssa.

Mutta varsinainen kysymykseni koskee laajakaistarakentamista, joka on täällä vähemmässä keskustelussa ollut. Oikeastaan huoleni, jonka haluan ministerille välittää, on se, että kansalaiset eivät oikein ymmärrä, että kun me olemme nyt Matti Vanhasen toisen hallituksen päätöksen jälkeen rakentaneet laajakaistaa tahtotilana saada laajakaista kaikkialle näihin päiviin mennessä, niin tälläkin hetkellä teiden vierä avataan, sinne laitetaan sähkölinjoja, mutta kuitenkin sanotaan, että ei ole järkevää tuohon samaan aukkoon laajakaistaa laittaa. [Puhemies koputtaa] Kuinka se on mahdollista?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja myönnän vielä ennen jaoston puheenjohtajaa vastauspuheenvuoron valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Jaloselle.

16.54 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on pyydetty rahaa omiin maakuntiin. Yhdyn tähän kuoroon. Edustaja Myllykoski on nostanut näitä hankkeita esiin, ja toivon, että ministerillä on joskus aikaa tutustua näihin hankkeisiin. Täällä on lähes puolet Satakunnan kansanedustajista keskustelussa mukana.

Mutta näistä uusiutuvista energioista, sähköstä ynnä muusta: Biokaasu on semmoinen, mikä on hyvin monen ministeriön välinen asia, se on sekä TEMin asia että maa- ja metsä-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

talousministeriön ja ympäristöministeriön asia. Onko nyt yhteisymmärrystä kaasun monimuotoisuudesta, hyödystä, kokonaishyödystä esimerkiksi omavaraisuuden suhteen, niin energian kuin lannoitteen suhteen, [Puhemies koputtaa] onko ministeriöiden välinen yhteistyö riittävällä tasolla?

16.55 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on ollut kiva kuunnella sen takia, että — jos tulkintani on oikea — enemmistö selvästi näkee tärkeäksi tämän yleisen rahoitustason noston. Nykyisillä määrärahoilla on vaikea kehittää ja pitää edes entistä omaisuutta kunnossa.

Toinen, mikä täällä on tullut esille, on tämä pitkäjänteinen suunnittelu, minkä ministeri täällä nosti esille, 12 vuotta. On tärkeätä, että elinkeinoelämä tietää, mitä kannattaa investoida ja minnekä ja mitä valtio aikoo tehdä sitten infralle, joka yritysten kannalta on yksi tärkeimpiä kilpailukykytekijöitä.

Mutta, arvoisa ministeri, kysyisin tämmöisen ehkä vähäpätöisen kysymyksen, joka ei kylläkään ole sille firmalle, joka tämän kohteeksi on joutunut, vähäpätöinen kysymys. Oli kyse siitä, että samalta firmalta meni kahden päivän sisällä kaksi rekkaa ojaan metsäautotiellä, koska ei kukaan kerinnyt aurata lunta sieltä pois. [Puhemies koputtaa] Onko meillä olemassa minkäänäköistä järjestelmää, että elinkeinoelämä kommunikoisi tienpitäjän kanssa niin, että tiedetään, minnekä tukkirekat ovat menossa, [Puhemies koputtaa] jotta saadaan lumi pois ennen kuin tukki lähtee liikenteeseen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Ja ministeri — jos tiivistyisi 4 minuuttiin.

16.56 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Arvoisa puhemies! Jäin viimeksi siihen kohtaan, miten me arvioimme digitaalista valmiutta eri väestöryhmissä. Tätä olemme katsoneet liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyysohjelmassa tarkasti läpi. Samalla haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun me luomme uusia digitaalisia palveluita, jotka aidosti tukevat meidän tehokkuutta ja palveluiden saantia, niin se ei tarkoita sitä, että me poissuljemme olemassa olevia palvelujärjestelmiä, vaan kysymys on kuitenkin siitä, että me pääsemme tuottamaan enemmän palveluita etenkin vaikeasti saavutettaville alueille, mutta se tarkoittaa myöskin sitä, että nykyisetkin palvelut useimmiten kuitenkin ovat meillä rinnalla käytössä.

Edustaja Myllykoski, kysyitte sitä, miten raideinvestointeja on mietitty ja voidaanko ajatella PPP-malleja. Nämä ovat niitä kysymyksiä, joita parlamentaarisessa työryhmässä nyt on pohdittavana: millaiset ovat ne erilaiset rahoituskeinot ja -mallit, joita voidaan ajatella. LNG:n ja raskaan liikenteen osalta on tärkeää, että me pääsemme kehittämään sitä ja se on aito vaihtoehto, ja toivon, että siinä päästään nimenomaan tämän kaasun monimuotoisuuden hyödyntämiseen ja tässä tehdään ministeriöiden välillä yhteistyötä.

Ministeriössä valmistellaan parhaillaan digitaalisen infran periaatepäätöstä ja strategiaa. Siinä pyritään katsomaan sitä, miten yhteisrakentamiseen voidaan enemmän velvoittaa, mitä edustaja Heikkinen nosti esille, mutta myöskin pyritään katsomaan, miten me turvaamme sen, että digitaaliset palvelut aidosti toteutuvat.

Lisäksi tässä oli esillä edustaja Pakkasen toimesta se, arvioidaanko hankkeita jälkikäteen. Tätä ei ole tehty, mutta nyt ollaan tekemässä ja pyritään arvioimaan, miten meidän in-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vestoinnit ovat toteutuneet ja miten niihin de facto rahaa on oikeasti mennyt vuosien aikana. Toivottavasti tämäkin tuottaa meille lisätietoa ja oppia tulevia päätöksiä varten.

Yksityisteiden osalta me tarvitsemme korjausvelkaan lisää rahoitusta, jotta me pääsemme yksityisteiden osalta kestäväälle pohjalle. Tämä on yksi osa tätä kokonaisuutta, jota nyt parlamentaarisesti mietitään.

Edustaja Vartia, nostitte esille meriliikenteen ja siihen liittyvät tukijärjestelmät. Siinä on iso kokonaisuus, ja ne omat keskusteluni, mitä itse olen saanut käydä varustamoiden kanssa, ovat olleet hyvin avoimia. Tässä haetaan ja ollaan valmiita hakemaan erilaisia ratkaisuja esimerkiksi nettopalkkausjärjestelmän kautta, mikä voidaan sitten taas toisaalta tehdä niin, että yritystukia ei samalla tavalla tarvittaisi. Meriliikenne on meille tärkeä. Meillä suurin osa meidän tuonnista ja viennistä kulkee meriteitse, ja me olemme siitä hyvin riippuvaisia kilpailukyvyyn osalta, mutta on myöskin selvää, että aika kehittyy, ja tästä myöskin ollaan yhtä mieltä Ruotsin kanssa, että tarvitaan uusia malleja ja uusia järjestelmiä.

Satamat ovat meille samasta syystä erittäin tärkeitä, ja olen tyytyväinen siitä, että meillä nyt päästään syventämään kolmea satamaa, Oulua, Kokkolaa ja Vuosaarta, mutta olen yhtä tietoinen siitä, että tätä ohjelmaa on jatkettava. Meillä on edelleen keskeisiä satamia, kuten täällä esillä ollut Porin satama Satakunnassa tai Tornion, Kemin satamat, jotka vaativat myös toimenpiteitä.

Raskaan liikenteen ohituskielto on asia, jonka otan mukaani ja selvitän, miten sen osalta on.

Edustaja Skinnari, nostitte TEN-T-verkon esille. On totta, että tässä meillä yhteistyö Pohjoismaissa ei ole ollut niin hyvää kuin olisin itse toivonut sen olevan. Ehkä se johtuu siitä, että Suomessa meidän keskeiset resurssimme ja tarpeemme ovat Helsingistä pohjoiseen, kun Ruotsissa tuntuvat kaikki olevan Tukholmasta etelään. Ehkä meidän tarpeemme ja näkökulmamme ovat olleet erilaisia, mutta se ei tarkoita, että me voisimme nyt luovuttaa tämän osalta, vaan tehdään töitä, että TEN-T-verkko ulottuisi Suomessa koko maan kattavasti ja siten myöskin Euroopan näkökulmasta kattaisi koko meidän maamme.

Sulkujen korjausvelkaa viedään eteenpäin, ja katson, millä tavalla se voidaan toteuttaa niin, että Saimaan kanava olisi mahdollisimman pitkäjänteisesti auki.

Ja viimeisenä vielä: toivottavasti [Puhemies koputtaa] digitalisaatiolla saadaan juuri sitä hyötyä aikaiseksi, että tieto lumiaurauksesta kulkisi tienpitäjän [Puhemies koputtaa] ja ajoneuvojen välillä jatkossa reaaliaikaisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Yleiskeskustelu ja pääluokan käsitteily keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.01.

Keskustelua jatkettiin kello 03.21.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua liikenne- ja viestintäministeriön pääluokasta 31.

3.21 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! On heti aluksi kiitettävä kyllä ministeri Berneriä kunnianhimoisesta uudistamistyöstä liikenteen parissa koko tämän vaalikauden ajan ja myöskin hankkeiden parissa, jotka ovat vielä työn alla. Ne ovat myöskin laajasti tukeneet sitä kaupunki—maaseutu-keskustelua sillä tavalla, että hankkeet ovat merkittävästi kautta elinkeinojen ja yrittäjyyden ja asumistehokkuuden kannalta huomioineet nämä kaupunki- ja maaseutualueitten rajapinnat.

Näin pirkanmaalaisena kansanedustajana täytyy tietysti myöntää se asia, että hieman paheksuen katsoin viime viikonloppuna lehteä, kun arvioitiin eri maakuntien liikennehankkeiden euromääriä ja Pirkanmaan maakunta on siinä hieman jäljessä, mutta tässä on vielä vaalikautta jäljellä ja näitä hankkeita. Täytyy toivoa, että me saamme myöskin sinne Pirkanmaalle nykyistä enemmän. Tietystihän tämä ostosopimuspäätös, joka tänään tuli julkisuuteen, nyt aika laajalti vaikuttaa myöskin maaseudun pendelöintiliikenteeseen kaupunkiin, työhön, elinkeinoihin, yleensäkin ihmisten liikkuvuuteen ja myöskin kulttuuritarjonnan saavutettavuuteen. Ja siitä kyllä ilolla ne pirkanmaalaisetkin junaraidekilometrit otetaan vastaan, jotka myöskin Pori—Tampere-välillä nyt sitten pystytään liikennettä lisäämään. Se on oikeaa tarvetta, oikeaa harkintaa, saadaan oikeasti ihmisiä liikkumaan nopealla junayhteydellä, aina tänne pääkaupunkiin saakka.

3.22 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme vauhtia liikenteen murrokseen, ja hallitusta voi kyllä kiittää niistä joistakin hyvistä ehdotuksista, joita se on tehnyt liikenteen ohjaamiseksi kestäväälle uralle. Kuitenkin vihreiden mielestä tarvitaan vielä suurempaa kunnianhimoa, ja ehdotukset eivät ole vielä riittäviä, jotta liikenteelle asetetut päästövähennystavoitteet täytyisivät. Joukkoliikennettä tuetaan edelleen liian vähän ja yksityisautoilua liikaa. Toisaalta nestemäisiä biopolttoaineita korostetaan liikaa ja sähköautoja taas liian vähän. Sen takia me haluamme kannustaa hallitusta yhä enemmän ottamaan vielä kunnianhimoisempia loikkia kohti kestäväää liikkumisen aikaa. Biopolttoaineet tulisi säästää ensisijaisesti raskaaseen liikenteeseen sekä lento- ja laivaliikenteeseen, joissa vaihtoehtoja ei ole, ja henkilöliikenteen sähköistymistä vauhdittaa paljon suunniteltua nopeammin. Meidän tulisikin vapauttaa sähköautot viiden vuoden määräajaksi auto- ja ajoneuvo-verosta, jotta autokanta uusiutuisi nopeammin, ja samanaikaisesti laajentaa latausverkkoa, jotta ihmiset rohkaistuvat hankkimaan sähköautoja.

Haluamme myös siirtää liikennettä teiltä raiteille, ja se edellyttää parannuksia rataverkoon ja panostuksia junaliikenteeseen. Raideliikenteen edistäminen on liikennesektorin keskeisimpiä toimenpiteitä, jolla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Kaupunkien välille tulee rakentaa nopeita ja häiriöttömiä yhteyksiä ja suurilla kaupunkiseuduilla satsata lähiraideliikenteen kehittämiseen. Lisäraiteiden rakentaminen Helsinki—Tampere-välille on yksi kaikkein kiireellisimpiä asioita, sillä päärata Tampereen ja Helsingin välillä on erittäin keskeinen osa Suomen rataverkkoa ja se rataosa yhdistää pohjoisen, keskisen ja läntisen Suomen pääkaupunkiseutuun.

Hallitus osoittaa lisärahaa suurille kaupunkiseuduille kestävien liikkumismuotojen kehittämiseen, mikä on erittäin tervetullutta, mutta vastaaventyypeistä kehittämisrahaa tarvitsevat myös keskisuuret kaupungit, joiden väestömäärä ja yhdyskuntarakenne eivät mahdollista raskaita joukkoliikenneratkaisuja mutta joissa on mahdollista kehittää liikennettä hyödyntämällä digitalisaatiota, kehittämällä palveluita ja edistämällä kevyttä liikennettä.

Joukkoliikenteen palvelujen ostosta: Uutiset tänään niistä junaliikenteen ostoista ovat erittäin tervetulleita, ja kiitos niistä, mutta olisi hyvä, jos näihin saataisiin pitkäjänteisyyt-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tä. Nythän nämä ostoliikenteet tehdään aina vuodeksi kerrallaan ja näillä rataväleillä, vaikka tuolla Pohjois-Karjalassa Joensuu—Nurmes-välillä, jännitetään joka vuosi, vieläkö ostoliikenteet jatkuvat, ja tehdään töitä sen eteen, että näin tapahtuisi. Hienoa, että nyt sinne rataosuudelle ostoja taas tehtiin, mutta valitettavasti nekin ovat sitten taas voimassa vain ensi vuoden loppuun eikä ole tietoa, mitä sitten tapahtuu. Sen takia olisi äärimmäisen tärkeätä, että näihin saataisiin pitkäjänteisyyttä.

3.27 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Paljon hyvää ja hyviä hankkeita on tällä kaudella saatu eteenpäin, kiitos siitä hallitukselle ja ministeri Bernerille. Valitettavasti tilanne kuitenkin on se, että niin korjausvelkaa kuin investointivelkaa oli ehtinyt syntyä jo siinä määrin, että vaikea sitä yhdessä kaudessa on saada hoidettua. Korjausvelkaa on paikkailtu jo useassa budjetissa, suuria investointejakin on saatu liikkeelle, ja hyvä niin.

Mutta meillä on vielä lukematon määrä pienempiä, tärkeitä investointeja, joissa ei ole päästy eteenpäin. Yksi esimerkki tällaisesta pienestä mutta tärkeästä investoinnista on Ykköstien elikkä Turun moottoritien riista-aita, joka vielä puuttuu osittain Kirkkonummen ja Vihdin kohdalta. Aita on siis jäänyt rakentamatta silloin, kun moottoritie tehtiin. Se on myös näiltä osin jäänyt rakentamatta, kun tietä on kunnostettu ja sen turvallisuutta on paranneltu esimerkiksi riista-aitoja rakentamalla. Nyt tilanne on se, että tien kohta Palojärveltä Turkuun päin on Suomen toiseksi vaarallisin peura- ja hirvikolareilla mitattuna.

Kiitos ministerille siitä, että nyt tuohonkin asiaan on tartuttu, mutta maailma on nyt vuosikymmenten aikana muuttunut niin, ettei aitaa olekaan enää mahdollista tehdä noin vain. Rakentamista ei siis ratkaise edes rahoitus vaan se, että eläimille pitää taata luonnollinen liikkumismahdollisuus alueelta toiselle elikkä siirtyminen laitumelta toiselle. Nyt tuosta mahdollisuudesta luonnolliseen liikkumiseen on teetetty selvitys, jonka perusteella riista-aitaa ei ole enää mahdollista rakentaa ilman, että kyseiselle välille rakennettaisiin myös erityisiä riistasilloja sorkkaeläimille turvalliseen tien ylitykseen. Nuo riistasillat nostavatkin nyt kaavaillun riista-aidan kustannukset miljoonaluokkaan, niin ettei aitaa ole vielä saatu mahdutettua ely-keskuksen investointilistoille. Eli tuolle alueelle vaaditaan nyt riista-aidan lisäksi suurehkoa investointia hirvien vapaan kulkemisen mahdollistamiseksi. Joten kysyä sopiikin, onko oikein, [Puhemies koputtaa] että Suomen toiseksi vaarallisimmalla hirvikolarialueella suojellaan nyt hirvien ja peurojen lajinomaista käyttäytymistä enemmän kuin tietä käyttäviä autoilijoita. Minun mielestäni ei ole.

3.30 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Pitää kiittää liikenneministeri Anne Berneriä hyvin proaktiivisesta otteesta ja aktiivisesta otteesta kaiken kaikkiaan siinä pohdinnassa, millä tavalla meidän liikkuminen ja meidän verorahoitukset ratkaistaan ja millä investointirahoitukset tullaan tulevaisuudessa ratkaisemaan, esimerkiksi autoveron liikkeet ja muut, mitä vuoden aikana on tehty, ja toivottavasti me pääsemme myös näihin uusiin rahoitusmalleihin, missä elinkeinoelämä ja valtio yhdessä sitten jossain tulevaisuudessa tulevat tekemään samanlaisella pohjarahoituksella isojakin hankkeita.

Mutta teiden korjausvelka, kuten tässä edellä on mainittu, on melkomoinen, 2,7 miljardia euroa, ja siihen tarvitaan vuosittain, jos sitä kiinni saataisiin, melkein 300 miljoonaa joka vuosi korjausrahoitusta. Hallitus onkin hyvin ottanut kiinni siitä, että meillä on noin 900 miljoonaa ollut käytettävissä lisäksi tämän meidän normirahoituksen päälle, ja sen on nähnytkin siinä, että näillä seututeillä ja muualla asfalttikoneet ovat olleet hyvinkin kesäaikana käytössä. Toivon, että tämä korjausvelkarahoitus myös jatkuu vuoden 2019 jälkeen

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ja katsottaisiin näitä hankkeita pidemmälle kuin yhdelle vaalikaudelle. Tähän oli ottanut myös kantaa valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään, että pitäisi olla vähintään 10—12 vuoden kaudet, kun näitä korjausvelkarakhoja ja muitakin investointeja ollaan laskemassa.

Tärkeitä hankkeita meillä on, kuten tässä edustaja Mikkonenkin otti esille, se, millä tavalla Helsingistä lähdetään liikkeelle ja mitenkä maakuntia saavutetaan, ja yksi suunta on juurikin Tampereen suunta. Tampereen ja Pirkanmaan toiveena meillä on monia asioita, jotka alkavat kolmosella. Me haluamme, että Kolmostie olisi kunnossa ja saisimme tämän kolmosraiteen kuntoon, ja sitten jo edellisessä asiakohdassa puhuttiin Tampere 3:sta eli meidän yliopistoyhteistyöstä. Eli meillä on semmoinen hyvä kiihdytysvaihe tuolla Pirkanmaalla päällä, ja toivotaan rahoitusta varsinkin tähän kolmosraiteeseen, että meille tunnin junayhteys tulisi ja saavuttaisimme siten Helsingistä Tampereen ja myös päinvastoin ja pendelöinti siinä, koulumatka ja muu, kävisi hyvinkin nopeasti.

Ysitien tarve on myös ilmeinen, meiltä kun lähdetään myös Jyväskylän suuntaan, toiseen vahvaan kasvukeskukseen. Kun otetaan huomioon nämä investoinnit metsäteollisuudessa Äänekoskella ja muualla, rekkaliikenne ja muu on lisääntynyt ja tämä tie on hyvin tukkoinen ja vaarallinenkin tällä hetkellä. Siinä on tullut kesäisinkin useita onnettomuuksia.

Tähän digitalisaatioon: Pidän ministerin otteesta siinä, millä tavalla digitalisaatio ja liikenne on yhdistetty, mutta myös siinä, että olemme panostaneet maaseudun valokuituverkoihin ja rahoittaneet niitä. Näen, että valokuituverkot ovat yhtä tärkeitä kuin aikoinaan puhelinverkot yli 100 vuotta sitten, kun Suomeen ensimmäiset rakennettiin. Ne tuovat maaseudulle sen yhteydenpidon, yritysmahdollisuuden ja kontaktoinnin muuhun maailmaan, ja on mahdollista tehdä etätöitä ja muun muassa katsoa laajemminkin maailmanmarkkinoita.

Raideliikenteen osalta kiitän tämänpäiväisestä ostoliikennepäätöksestä, jolla sijoitettiin 2 miljoonaa euroa, varsinkin tästä välistä Seinäjoki—Vilppula. Tulemme saamaan siihen vielä ostopalveluvuoron. Mutta erittäin tärkeitä on ollut VR:n osalta myös, että näitä henkilöjunaliikennevuoroja Tampereelta Mänttä-Vilppulaan on tehty velvoitetyönä. Siellä junat ovat olleet melko täynnä. On erittäin tärkeitä juuri maakuntien reuna-alueitten osalta, millä tavalla me kytkeydymme näihin maakuntien pääkaupunkeihin.

Yksi huolenaihe meillä on se, millä yksityistiet tullaan tulevaisuudessa rahoittamaan. Tällä hetkellä meillä on 13 miljoonaa euroa siellä yksityistierahoitusta, mutta siitä on tätä tieremonttivelkarakhaa noin 10 miljoonaa, eli jos se putoaa taas 3 miljoonan tasolle, niin lossit vievät siitä 2 miljoonaa eikä sinne jää kuin miljoona yksityisteille. On erittäin tärkeätä myös tämän rahoituksen osuus pitää yllä.

Ja pohjoismaisesta laajemmasta kaaresta pari sanaa: Näen, että tämä TEN-T-verkon rahoituksen hakeminen yhdessä myös Euroopan suunnasta on iso asia. Tämän vuoden aikana piti jo päättää, tai ehkä ensi vuonna, mihinkä rautatieverkko Jäämerelle suuntaa.

Ja yksi asia, mikä on vielä tärkeä, mikä ei ole noussut isosti esille, ovat maakuntien lentokentät ja niitten toiminta myös pohjoismaisella tasolla.

3.35 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa herra puhemies! On ilo yhtyä näihin kiitoksiin, joita on osoitettu ministeri Bernerille. Väylien kannalta ensi vuosi on todellinen rahoituksen supervuosi, eli tämä työllistää infrayrittäjiä ja parantaa Suomen kilpailukykyä ja liikenneturvallisuutta koko Suomessa. Minä tietenkin katson vähän tuolta Pohjois-Suomen näkökul-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

masta, mitä meille on sinne tulossa, ja voi ilolla tietenkä todeta tuon jo lisätalousarviossa saadun päätöksen Oulun sataman väylien syventämisestä. Se on tietenkä koko Pohjois-Suomen kannalta erittäin tärkeä asia.

Mutta nyt sitten on tulossa päätöksen pitkien aikojen jappaisu Hailuodon sillan rakentamisesta, eli Hailuodon kunnan ja Oulun kaupungin välille on päätetty rakentaa silta, ja tämä silta toteutetaan elinkaarimallilla. Se muuttaa ihan reilusti nytten tämän pienen saarikunnan tulevaisuutta, eli varmasti siitä tulee houkutteleva niin Oulussa työssä käyvien asuinpaikaksi kuin myöskin vapaa-ajanviettopaikaksi.

Mutta sitten meillä on myöskin paljon pieniä hankkeita tässä budjetissa. Ne eivät ole vähäisiä, ne tuottavat iloa ja turvallisuutta sitten aina omalla seudullaan. Tässä haluan mainita Liikasenvaarantien rahan, joka oli lisärahoitushankkeena. Tämä Liikasenvaarantie, sinne Venäjän rajan suuntaan menevä, puistoon menevä tie, on tällä hetkellä suunnitelmavaiheessa, eli on meneillään kuuleminen, mitä näistä suunnitelmista sanotaan. Siellä ovat olleet haasteena esimerkiksi erittäin harvinaiset kasvit, joita siellä puiston läheisyydessä on. Siinä on tarvittu nyt erityistä tarkkaavaisuutta jo suunnitelmienkin teossa.

3.37 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tuo äskeinen pääluokan puheenvuoro tuli niin nopeasti kuttupuheen jälkeen, että pitää vielä vähän palata tähän samaan aihepiiriin.

Täällä kyllä edustaja Pirttilahti toi hyvin esille myöskin juuri nimenomaan huonokuntoisille väylille, ikuisuushankkeelle, myönnettyä korjausohjelmaa tiestölle. Tuo on hirvittävän tärkeä, ja sitä saadaan nyt kirittyä kiinni. Mutta tässä on huoli, joka meidän pitäisi nähdä myöskin yli vaalikausien, budjetoida yli 4 vuoden pätkissä, jotta me voisimme turvata oikeasti teiden kunnan pidemmällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää vielä huomiota tässä budjettikäsittelyn yhteydessä kohtaan, joka tuolla Pirkanmaalla on ainakin ihmisiä huolestuttanut viime vuosien aikana ja jopa tämän kuluvan vuoden aikana merkittävästi. Se on nimenomaan tuo, minkä myöskin edustaja Viljanen otti Vihdin suunnalta, hirvi- ja riista-aita, peura-aita, millä nimellä sitten halutaankin mainita. Kyllähän nuo meidän valtion riistaeläimet ovat turvallisuusrisiki tänä päivänä liikenteessä. Siellä Pirkanmaallakin valtatie 12 suunnassa ja miksei myöskin valtatiellä 9 Urjalan ja Tampereen välillä ne ovat ihan merkittävä turvallisuusrisiki. Voisi sanoa, että tämäkin vuosi on ollut lähes katastrofaalinen onnettomuuksien myötä. Siellä saattaa sattua valtatiellä 12 muutaman kilometrin matkalla jopa useita kolareita viikossa ja samana päivänäkään ei välttämättä yhdellä pääst. Siinä tietysti täytyy muistaa se, että siinä on kyseessä myöskin tiellä liikkujan turvallisuus, ja se, millä sitä voidaan turvata, on riista-aita. Toivoisinkin, että tältä osin liikenneturvallisuus huomioon ottaen tätä asiaa voitaisiin ministeri Bernerin kanssa edistää myöskin ensi vuoden aikana niin, että se voitaisiin myöskin tällä vaalikaudella vielä toteuttaa.

3.39 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella on panostettu merkittävästi liikenneverkon korjausvelan supistamiseen, mutta valitettavasti varsin vähälle huomiolle on kuitenkin jäänyt rataverkon kehittäminen. Rataverkon kehittäminen antaisi erinomaiset mahdollisuudet saada Suomeen pohjoisen Euroopan rautatieliikenteen merkittävä keskus ja parantaa sitten elinkeinoelämämme edellytyksiä.

Mutta oleellinen osa rataverkoston kehittämisessä on turvallisuudella. Valitettavasti tasoristeysonnettomuudet ovat Suomessa melko yleisiä. Niistä on saatu ikäviä esimerkkejä

tänäkin syksynä, ja niitä kohtaan tulisi olla nollatoleranssi. Se on saavutettavissa poistamalla vaaralliset tasoristeykset ja merkitsemällä vaarallisiksi koetut paikat kunnan turvalaitteilla. Ja jotta rataverkosta voitaisiin saada kaikki irti, niin hallituksen tulisi laatia rataverkon kehittämisohjelma ja sisällyttää siihen tärkeiden ratayhteyksien kapasiteetin parantamistarpeet, turvalaitteiden uudistaminen sekä tasoristeysten poistaminen.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa aiemmin myös edustajien Mikkonen ja Pirttilahti esille nostama lisäraide Helsingin ja Tampereen välille olisi maamme tulevan kehityksen kannalta erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Se parantaisi koko Helsinki—Hämeenlinna—Tampere—Seinäjoki-kasvukäytävän ja erityisesti sen alueella sijaitsevan yrityselämän koko maalle tarjoamia mahdollisuuksia ja hyötyjä, joten kannustan hallitusta toimenpiteisiin tältä osin.

3.41 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin haluan nostaa esiin sen tärkeän asian, minkä edustaja Pirttilahti tässä aiemmassa puheenvuorossaan toi esille, eli nämä sähköiset yhteydet ja niihin liittyvän infran. Aivan totta, se on tänä päivänä aivan yhtä tärkeä liikennemuoto tavallaan, ja sitä kautta tieto kulkee, ja sen takia on äärimmäisen tärkeää, että me pystyisimme takaamaan toimivat yhteydet ihan kaikkialle maassa, sillä se mahdollistaa yritystoiminnan, se mahdollistaa asumisen, se mahdollistaa entistä enemmän palvelujen tuomisen jokaisen luokse. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että siitä huolehditaan. Se rupeaa olemaan oikeastaan tämmöinen jokaisen suomalaisen perusoikeus, että pitää olla hyvät yhteydet, koska entistä enemmän myös siirrämme palveluja sitä kautta toimiviksi.

Sitten haluan vielä jatkaa tästä junaliikenteestä. Vaikka on hienoa, että Joensuu—Nurmes-välille nyt esimerkiksi tuli tätä ostoliikennettä, niin kyllähän tässä maassa poikittaiset junayhteydet ovat aivan kurjalla tolalla, aivan häpeällisellä tolalla, ja niitä on heikennetty. Tämänkin hallituksen aikana tätä poikittaisyhteyttä Joensuusta sinne Jyväskylän, Tampereen suuntaan on heikennetty oleellisesti. Kun mietitään Joensuuta merkittävänä opiskelu-kaupunkina, niin yhteydet Tampereelle, Jyväskylään ja Ouluun ovat todella merkittäviä. On todella valitettavaa, että esimerkiksi nytten tässä ostoliikenteessä ei tätä Joensuu—Varkaus-yhteyttä ole mukana, kun kuitenkin tässäkin puhutaan siitä, että on haluttu nimenomaan työ- ja opiskelumatkoja ajatellen näitä ostoliikenteitä lisätä. Joensuu—Varkaus-yhteydessä menee enää yksi vuoro päivittäin suuntaansa, ja se on aivan liian vähän.

3.43 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Tunnin junan suunnittelu eli nopean junayhteyden suunnittelu Helsingistä Turkuun etenee ensi vuonnakin, mikä on erittäin hieno asia. Jo nopean yhteyden suunnittelu on lisännyt taloudellista aktiivisuutta tulevan reittinsä varrella erittäin huomattavasti. Ja nyt kun talous on vauhdissa, toivoa sopii, että tunnin junakin voisi toteutua aiottua nopeammalla aikataululla. Itse asiassa ensimmäinen vaihe eli kaupunkiradan jatko Espoosta länteen voitaisiin aloittaa hyvinkin nopeasti — suunnitelmat kaavoituksineen ovat jo olemassa tälle osalle.

Arvoisa puhemies! Toivoa sopii muutenkin, että lähiliikenteen kaupunkirata rakennetaan vähintään samassa tahdissa varsinaisen nopean junayhteyden kanssa. Näin välttyisimme myös jatkuvalta väännöltä nopean junan asemapaikoista ja pääsisimme jo kehittämään koko raideyhteyden varrella olevaa aluetta, kuten Länsi-Uuttamaata, sen yhdyskuntarakennetta ja infraa, nopealla aikataululla junan ensimmäisten vaiheitten toteutuessa. Tällöin suunnittelu ja kehittyminen ei jumittuisi ainoastaan yhden tai kahden suunnittelun no-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

pean junayhteyden aseman tienoille vaan kehitys ja positiivinen energia säteilisi laajemmalle alueelle koko suunnitellun radan varrelle.

3.45 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Savio otti erittäin tärkeän asian esille, nämä tasoristeykset, ja tässä onneksi on pieni summa nyt. Valtiovarainvaliokunta esittää, että sinne tulisi 2 miljoonaa euroa tasoristeysten parantamiseen, mutta kun meillä kuitenkin näitä kohteita on yli 2 000 kappaletta, niin täytyisi tehdä todellakin pitkäaikainen ohjelma, että joko näistä tasoristeyksistä saataisiin varoituslaitteilla olevia tai sitten ne poistettaisiin. Nämä ongelmalliset tasoristeykset ovat juuri näiden hiljaisten henkilöliikennejunareittien varrella, esimerkiksi meillä kotialueella Pirkanmaalla juurikin Tampere—Haapamäki-välillä on tullut useita onnettomuuksia näissä väleissä.

Itse tähän isoon kuvaan vielä tästä vähäpäästöisestä liikenneosuudesta: meillähän on tavoitteena hallituksella ja meidän ohjelmalla kaikinensa, kotimaisella energiaohjelmalla, että meillä olisi 250 000 sähköautoa ja 60 000 kaasuautoa vuoteen 2030 mennessä. Ihan ilolla katson sitä, että tähän tavoitteeseen hiljaksen pyritään etenemään ja täällä on vähäpäästöisen liikenteen edistämiseen nyt rahoitusta, varsinkin nyt kaasu- ja etanoliautojen konvertointiin. Sitten omaa rahoituslinjaansa menee myös tämä sähkölatauspisteiden rakentaminen ympäri Suomea. Yhtä lailla nämä kaasuyhtiöt tekevät omalla rahoituksellaan sitten näitä tankkausasemia. Toivon todellakin, että näihin vähäpäästöisiin autoihin päästäisiin nopeammallakin aikataululla ja isompaan määrään, kuten naapurimaissa.

Ja mitä tähän pohjoismaiseen kuvioon tulee, niin näkisin sen, mitä pääministeri Sipiläkin on esittänyt, että meillä täytyisi olla yhteisiä pohjoismaisia jakeluvelvoitteitakin, esimerkiksi juuri tämän etanolin sekoittamisessa bensiiniin olisi sama suhde, [Puhemies ko-puttaa] ja sitä voitaisiin tehdä myös näistä biomateriaaleista Suomessa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.4. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Esitellään valtiovarainministeriön hallinnonala koskeva pääluokka. — Ensinnä jaoston puheenjohtaja Kankaanniemi.

Keskustelu

17.01 Toimi Kankaanniemi ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät jaoston jäsenet, kiitän teitä työstä, ja ministeriä hyvästä yhteistyöstä myös, teidän kanssanne kun tätä urakkaa kävimme läpi.

Kunta- ja terveysjaosto käsitteli talousarvion valtiovarainministeriön kuntataloutta koskevan luvun 28.90 osalta. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ovat ensi vuonna 10,6 miljardia euroa. Peruspalvelujen valtionosuus on 8,6 miljardia ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskennalliset valtionosuudet 933 miljoonaa euroa, muiden hallinnonalojen valtionavut 1,2 miljardia euroa. Peruspalvelujen valtionosuus on 21 miljoonaa euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Siihen ei tehdä indeksikorotusta. Valtionosuutta lisäävät muun muassa varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensatio ja

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

opiskelijahuollon piirissä olevien opiskelijoiden määrä. Sitä vähentävät puolestaan muun muassa kilpailukyky sopimus, perustoimeentulon maksamiseen liittyvien hallintotehtävien väheneminen ja alueellisen erikoissairaanhoidon tehostaminen.

Täydentävässä talousarvioesityksessä korjattiin vuoden 2015 tarkistettujen toteumatietojen pohjalta valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa kuntien hyväksi 119 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen valtion ensi vuoden talousarvio kokonaisuutena heikentää kuntataloutta noin 70 miljoonaa euroa. Tämä on vastoin hallitusohjelman tavoitetta ja poikkeaa kahdesta edellisestä talousarviosta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen oli tarkoitus kompensoida 25 miljoonan euron osalta kunnille kiinteistöveron alarajaa korottamalla. Tämä ei toteutunut. Valiokunta pitää tärkeänä, että kompensaation riittävyys selvitetään ja otetaan tarvittaessa huomioon kevään julkisen talouden suunnitelmassa.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden tila oli viime vuonna varsin hyvä. Yhteenlaskettu vuosikate oli 3,4 miljardia euroa, mikä on yli 700 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Tähän oli monta syytä, muun muassa kuntien omat toimenpiteet ja kiky-sopimus. Kuntien lainakanta jatkoi kasvuaan mutta hidastuen. Peruskuntien investoinnit laskevat, mutta kuntayhtymien investoinnit kasvoivat yli 90 miljoonalla eurolla.

Kuntatalous vahvistuu edelleen tänä vuonna. Kuntatalouden yhteenlaskettu tulos ja rahoitusasema ovat muodostumassa jopa ennätyksellisen vahvoiksi. Julkisen talouden suunnitelmassa asetettu rahoitusasematavoite eli paikallishallinnon nettoluotonanto saa olla korkeintaan miinus 0,5 prosenttia suhteessa bkt:hen vuonna 2019. Tämä näyttäisi toteutuvan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota muun muassa työttömyysasteesta ja ikärakenteesta aiheutuviin menopaineisiin. Lisäksi riskinä ovat kuntakentän erilaisuus ja eriytyminen. Tilikauden tulos oli viime vuonna negatiivinen joka kolmannessa kunnassa. Kuntien tehtävien vähentämistavoite 700 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 mennessä ei ole toteutumassa. Säästöjä ja tulojen lisäyksiä on kertymässä vain noin 220 miljoonaa euroa. Valiokunta korostaa maakunta- ja sote-uudistukseen valmistautumisen tärkeyttä. Kunnissa tulee painopiste asettaa hyvinvoinnin, elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseen.

Valiokunta paneutui erityisesti Savonlinnan ja samankaltaisten asukkaitaan menettävien kuntien vakaviin ongelmiin. Opettajakoulutuksen päättymisen Savonlinnassa vaikuttaa merkittävästi kaupungin ja alueen talouteen. Valiokunta korostaa, että tyhjiksi jäävien vuokratalojen tilanne vaatii erityistoimenpiteitä, joita ympäristöministeriön asettama työryhmä on esittänytkin.

Arvoisa puhemies! Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osoitetaan niukka mutta riittävä rahoitus. Suurin panostus 180,5 miljoonan euron määrärahasta VM:n pääluokassa osoitetaan ict-hankkeiden tukemiseen. Riittävyyttä on seurattava ja arvioitava seuraavia vuosia varten. Valiokunta toteaa, että sote-uudistuksen onnistuminen riippuu keskeisesti tietojärjestelmien toimivuudesta. [Puhemies koputtaa] Niiden tulee olla asiakaslähtöiset, yhteentoimivat, kustannustehokkaat ja tietoturvalliset. Valtion vahva rooli ja johtajuus digihankkeiden ohjauksessa ja toimeenpanossa on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Hallinto- ja turvallisuusjaoston puheenjohtaja, edustaja Niikko.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

17.07 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallinto- ja turvallisuusjaoston kohta verotuksesta ja Tullista:

Tullin toimintamenoihin esitetään 163 miljoonaa euroa, joka on 3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2017. Tästä miljoonaa euroa on tarkoitus osoittaa tulliselvitys- ja yhteiskunnan suojaamistehtävien turvaamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyllä määrärahalla Tulli pystyy jatkossa vakiinnuttamaan henkilöstön määrän vuoden 2017 lopun tasolle. Tällöin se oli noin 1 850 henkilötyövuotta. Tämä ei kuitenkaan riitä samanaikaisesti tarvittavaan teknologian uudistamiseen.

Tullin toimintaympäristö on muuttunut. Esimerkiksi nettikauppa on kasvanut voimakkaasti, ja uusia teknologioita hyödynnetään laittomiin tarkoituksiin. Tämä vaatii myös viranomaisilta osaamista sekä toimintamallien ja valvontalaitteiden uudistamista. Valiokunta pitää Tullin valvontateknologian kehittämisohjelman toteuttamista tarpeellisena, ja erityisesti postilinjaston tullivalvonnan automatisointi on välttämätöntä toteuttaa mahdollisimman nopeasti kasvavan verkkokaupan ja noin 40 miljoonan postilähetyksen tullivalvonnan toteuttamiseksi uskottavalla tavalla. Tullin työ on lähes kokonaisuudessaan harmaan talouden torjuntaa. Tehokkaan tullivalvonnan avulla lisätään verotuloja ja rikostorjunnan vaikuttavuutta. Valiokunta lisää momentille 1 500 000 euroa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin. — Kiitos.

17.09 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos yhteistyöstä kunta- ja terveysjaostolle ja puheenjohtajalle erityisesti. Tässä puheenvuorossani tuon esille aika paljon samoja asioita, joita jo puheenjohtaja Kankaanniemi toi omassa puheenvuorossaan.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään tunnistanut hyvin sen, että kuntatalouden yhteenlaskettu tulos ja rahoitusasema kuluvalle vuodelle ovat muodostumassa ennätyksellisen vahvoiksi. Viime vuosi oli kuntatalouden kannalta ennätyksellisen hyvä. Kuntien vuosikate nousi 3,4 miljardiin euroon, mikä on korkein koko tällä vuosituhanhannella. Kunnat ovat toteuttaneet vaihtelevasti hallitusohjelmassa mahdollistetut 700 miljoonan euron säästötoimenpiteet. Kuten valiokunta toteaa, Kuntaliiton tekemän arvion mukaan säästöjä on syntymässä noin 220 miljoonan euron edestä vuoteen 2019 mennessä. On kuitenkin syytä huomata, että kunnat ovat tehneet samaan aikaan omia vaihtoehtoisia sopeutustoimiaan. Teistä moni on kuntapäättäjä, ja tiedätte, että teidän kunnissanne on tehty myös vastuullisesti omia päätöksiä siitä, miten pidetään kulut ja tulot hyvässä tasapainossa. Kuntien toimintamenojen kasvu on ollut erittäin maltillista. Sopeutustoimien lisäksi tähän on vaikuttanut myös kilpailukykysojmus.

Tässä edellä puheenjohtaja Kankaanniemen puheenvuorossa tuli esille myös se, että täydentävässä talousarvioehdotuksessa korjattiin kuntien hyväksi näitä valtionosuuksia aika merkittäväällä tavalla. Voin todeta sen, että kun teimme budjettiesitystä siellä elokuun loppupuolella, niin meitä kaikkia hämmästytti niin virkatasolla kuin poliittisella puolella, miten näytti siltä, että olisi vuonna 2015 maksettu kunnille paljon liikaa valtionosuuksia. Sehän oli lähes 180 miljoonaa euroa, mutta nyt tämän syksyn aikana se sitten selvisi, että siellä oli isohko erhe, ja pystyttiin sitä tähän täydentävään talousarvioesitykseen korjaamaan. Eli itse asiassa tämä nyt käsittelyssä oleva budjetti näyttää hieman paremmalta kuin se, mikä oli budjettiesitys silloin alkusyksystä eduskunnalle.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Kuntatalouden yleinen myönteinen vire peittää kuitenkin alleen sen, että kaikilla kunnilla ei edelleenkään mene hyvin. Se on meidän tiedostettava, kuten puheenjohtaja Kankaanniemiikin totesi. Eriytymiskehitys on totta.

Talous- ja työllisyystilanteen vahvistuminen koko Suomessa on kuitenkin valtavan olennaista myös kuntatalouden kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisten kehitysnäkymien mukaan lähestulkoon kaikissa seutukunnissa elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen odotetaan onneksi parantuvan ja työttömien määrän vähentyvän. Tämä on todella tärkeä asia.

Valiokunta nostaa mietinnössään esille, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kompensaaion riittävyttä tulee seurata. Hallitus esitti, että kompensaaio tapahtuisi osin kiinteistöverotuksen kautta, mutta eduskunta päätti pitää kiinteistöveron alarajan ennallaan. Kunnilla on kuitenkin itsellään edelleen mahdollisuus nostaa kiinteistövero, jos ne katsovat sen tarpeelliseksi toimenpiteeksi.

Täällä tuli esille myös se, että mietinnössä on otettu Savonlinnaan erityisesti kantaa, ja luin tarkasti ne kannanotot. Tässä yhteydessä haluan todeta, että pari viikkoa sitten hallitus linjasi, että teemme kaupunkineuvos Antti Rantakokon esityksen mukaisesti erillisen seutukaupunkiohjelman, ja se työ toivottavasti pystytään laittamaan jalalle jo tällä viikolla.

Arvoisa puhemies! Vuosi 2018 tulee olemaan maakuntien perustamisen valmistelun vuosi. Jo hyvässä vauhdissa eri puolilla maata oleva esivalmistelu jatkuu tulevaan kesään saakka. Uudistusta koskevien lakien on tarkoitus tulla voimaan kesäkuussa 2018, minkä jälkeen maakuntien lakisääteiset väliaikaishallinnot aloittavat. Jaan valiokunnan näkemyksen siitä, että maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun resurssit ovat riittävät valmistelun jatkamiseen. Valtiovarainministeriön momentilla on uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon noin 180 miljoonaa euroa. Tästä 40 miljoonaa euroa on kohdennettu maakuntien esivalmisteluun ja väliaikaisille toimitelimitille ja 130 miljoonaa euroa ict:n valmisteluun. Määrärahalla mahdollistetaan maakuntien perustamisen ja sote-uudistuksen valmistelun keskeytyksetön jatkuminen maakunnissa. Valiokunta on oikeassa todetessaan, että maakunta- ja sote-uudistuksen onnistuminen riippuu aivan keskeisesti siitä, miten tietojärjestelmähankkeet onnistuvat ja miten niillä onnistutaan saamaan kustannussäästöjä ja parantamaan palvelujen laatua ja saatavuutta. Lainsäädännöllä luodaan siis puitteet, mutta toimeenpano kyllä ratkaisee ja itse asiassa se, miten maakuntiin siirtyvät yli 200 000 henkilöä pystyvät niissä uusissa positioissaan toimimaan.

Näillä sanoilla haluan vielä kiittää tästä yhteistyöstä. Aletaan keskustelemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

17.14 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös Savonlinna oli meillä esimerkkinä sellaisesta kunnasta tai kaupungista, jossa ongelmat ovat kärjistyneet nopeasti tämän opettajankoulutusyksikön lakkauttamisen johdosta. Siellä on vuokra-asuntoja, jotka ovat tyhjenemässä tai tyhjentyneet, ja niiden kohtalo on tietysti hankala ja aiheuttaa kaupungille ja vuokrataloasuntojen omistajille suuria vaikeuksia. Tällaisia löytyy varmasti muualtakin, ja monissa pienissä ja syrjäisemmissä kunnissa on tyhjiä vuokra-asuntoja. Savonlinnan tapaus olisi siis jaoston ja valiokunnan mielestä hyvin tärkeä todellakin selvittää, ja olisi tärkeää etsiä niitä ratkaisumalleja, millä päästään tällais-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ta tilanteesta eteenpäin, ja kyllä myös ottaa samalla huomioon, että meillä on paljon näitä kuntia, joissa tilanne on samansuuntainen.

17.16 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota myös tähän samaan Savonlinnan asuntotilanteeseen, jossa 500 asuntoa jää tyhjilleen ja pohditaan sitä, kuinka kallista ne talot on purkaa, samanaikaisesti kun me koemme asuntopulaa täällä pääkaupunkiseudulla. Olisin kysynyt ministeriltä sitä, miksi näitä vastaavia tapauksia ei voida hyödyntää asuttamalla Savonlinnan talojen kaltaisiin taloihin niitä henkilöitä, joille on asunnoista pulaa täällä, esimerkiksi Vantaalla, sanotaan vaikka turvapaikanhakijoita. Kun ei meillä löydy asuntoja niille, jotka Vantaan kautta tänne tulevat, niin miksi heitä ei voisi asuttaa tällaisiin paikkoihin?

Toinen kysymys on sitten tämä, että kun kuntatalous vahvistuu, niin samanaikaisesti kuitenkin on kiinnitetty huomiota siihen, että kuntatalousennuste pysyy vaikeana, koska työttömyys kuitenkin jatkaa rakenteellisenä ongelmana monessa paikkaa ja väestö ikääntyy, ja samanaikaisesti sitten valiokunta kehottaa kuntia valmistautumaan huolella maakunta- ja sote-uudistuksiin. [Puhemies koputtaa] Miten tämä on mahdollista, kun tuntuu, että ainakin Vantaalla siinä maakunta- ja sote-uudistuksessa ne asiat koko ajan sisäisesti liikkuvat [Puhemies koputtaa] niin kovasti siellä? Miten voidaan sitten varautua siihen, että ne asiat tulee huomioitua?

17.17 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministerikin totesi, noita kuntapäättäjiä on todella kyllä syytä kiittää siitä, millä tavalla he ovat pystyneet kuntiensä taloutta hoitamaan ja kyenneet reagoimaan esimerkiksi viime kauden hallituksen kuntopolitiikkaan. Kuten totesitte, kuntakenttä on voimakkaasti eriarvoistunut ennen kaikkea tuon viime kauden erittäin voimakkaitten valtionosuusleikkausten myötä mutta myös sitä kautta, että kiinteistövero poistettiin valtio-osuuksien tasausjärjestelmästä ja myös verotulojen tasausjärjestelmää muutettiin aika tavalla kovin poliittisin päätöksin. Eli kuntakenttä on eriarvoistunut. Tässä on jaostokin arvioinut sitä, missä kunnossa kuntakenttä kaiken kaikkiaan on. Kysymys ministerille, kun nyt ollaan tekemässä mittavaa maakunta- ja sote-uudistusta: millä tavoin arvioitte, että nämä isot uudistukset tulevat vaikuttamaan tähän kuntien eriarvoistumiseen [Puhemies koputtaa] ja kuntien taloudelliseen kehitykseen?

17.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katselen tässä Kuntaliiton valtionosuuksista tehtyä yhteenvetoa vuodesta 2000 vuoteen 2017. Täällä on hirveän usein nyt sanottu niin, että erityisen paljon on viime hallituskaudella leikattu valtionosuuksia, ja sitten toisaalta sanottu, että tämä hallitus ei ole leikannut laisinkaan. Tässä Kuntaliiton tekemässä selvityksessä — siis tämä on faktaluku ja valtiovarainministeriöstä — kerrotaan, että vuonna 2017 valtionosuudet ovat, hetkinen, ne ovat 5 miljardia 632 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2015, jolloinka edellinen hallitus teki viimeisen budjetin, 5 miljardia 953 miljoonaa euroa. Pitääkö tämä nyt paikkansa, kuntaministeri, että valtionosuudet ovat tällä vaalikaudella, verrattuna viime vaalikauden viimeiseen vuoteen, tiptaneet 300 miljoonaa euroa?

17.19 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä Kuntaliiton kanssa aika paljon tekemisissä. Minulla ei nyt tässä ole noita lukuja, mutta kyl-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

lähän me kaikki tiedämme, mitä viime vaalikaudella kävi. Lukekaa valtionosuuksista esimerkiksi Raimo Sailaksen kirja, hän sanoo siinä, mitä tapahtui. Hän ihmetteli sitä menoa, mitä viime kaudella oli, [Jutta Urpilainen: Mutta ei vastustanut sitä!] eli kuntien valtionosuuksia leikattiin miljardimäärin. Se näkyi siinä, että velkaantuminen lisääntyi, alijäämät lisääntyivät ja ihmisiä irtisanottiin, lomautettiin, tuli kuntaliitoksia. Mitään näitä asioita ei ole tänä päivänä akuutisti, tai ministeri voi tietysti tarkentaa, onko hänen pöydällään tällaisia hakemuksia. Ryhmäkokoja kasvatettiin, ja monenlaisia toimenpiteitä kunnat joutuivat tekemään viime vaalikaudella. Tällä vaalikaudella ei kyllä näin ole, ja ne luvut, mitä tuosta mietinnöstä luin, pitävät paikkansa.

17.20 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2012, jolloin edellinen hallitus teki ensimmäisen budjetin, 5,9 miljardia euroa olivat valtionosuudet. 2013 valtionosuudet olivat 6,1 miljardia euroa, 2014 valtionosuudet olivat 6,0 miljardia euroa, 2015 valtionosuudet olivat 5,9 miljardia euroa, ja tänä vuonna valtionosuudet olivat 5,6 miljardia euroa. Nämä ovat siis valtiovarainministeriön lukuja, joista Kuntaliitto on tehnyt tämänmoisen taulukon. Edelleen kysymys kuuluu: mihin perustuu se väite, että tällä vaalikaudella ei ole leikattu kuntien valtionosuuksia? Valtionosuusleikkaukset vuodesta 2015 ovat 300 miljoonaa euroa — 300 miljoonaa euroa, aika paljon rahaa.

17.21 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Vehviläinen on kiitettävällä tavalla tarttunut tähän seutukaupunkien pahenevaan tilanteeseen. Valtion työpaikkoja on sieltä lopetettu, sairaalakysymys on koko ajan vähän päällä, ja käräjäoikeuksien kohtalon me muistamme. Rantakokon selvityshän on johtamassa tähän seutukaupunkiohjelman tekemiseen, johon ministeri äsken viittasi. Se antaa vähän lupaavia näköaloja reippaalle 50 seutukaupungille. Kyllä niillä alueilla ammattikoulutuksen ja toisaalta liikenteellisen saavutettavuuden asiat ovat ihan ylivoimaisen tärkeitä. Minun kysymykseni kuuluu, rouva ministeri: kun seutukaupungeissa on kysymys monien asioiden yhtäaikaisesta hoitamisesta, niin kuinka hallituksessa aiotaan tämä poikkihallinnollinen lähestymistapa suhteessa seutukaupunkien tulevaisuuteen oikein järjestää, ettei paloittain, sektoreittain tapahdu tällaisia ikäviä, jo nähtyjä päätöksiä, supistamispäätöksiä, lopettamispäätöksiä?

17.22 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia vuosittain, ja sehän on enemmän kuin näiden maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa laajuus on noin 10—14 miljardia euroa. Se vastaa yli 5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, ja olettaisin, että tähän valtionhallinnossa halutaan puuttua voimakkaasti, ja vihreät ovat olleet sitä mieltä, että pitäisi puuttua järeämmin keinoin kuin mitä hallitus on tehnyt.

Jos oikea suunta halutaan pitää, niin verovälttelyn ja talousrikollisuuden torjunnan resurssit on turvattava. Kysyisinkin ministeriltä: miten näette, onko ne nyt riittävällä tasolla turvattu? Me olemme esittäneet, että verottajalle lisättäisiin budjettiin 2 miljoonaa euroa harmaan talouden torjuntaan.

17.23 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote- ja maakuntauudistus muuttaa merkittävästi kuntien roolia. Jokaiseen muutokseen liittyy mahdolli-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

suuksia, ja yksi mahdollisuus kuntien näkökulmasta on siinä, että sosiaali- ja terveydenhoitokulut eivät enää ole kuntien harteilla. Kun kunnat haluavat houkutella paluumuuttajia esimerkiksi eläkkeelle jäävistä ihmisistä, niin tämä halu on ollut hyvin pidättyväistä tähän asti. Ymmärtääkseni tämä tilanne muuttuu aivan keskeisellä tavalla. On mahdollista houkutella kunnan entisiä asukkaita, jotka ovat tehneet työelämänsä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, takaisin maakuntiin, koska kunnan kannalta niillä kuluilla ei ole enää sellaista merkitystä. Kysyn ministeri Vehviläiseltä: onko tällainen rakenteellinen muutos mahdollisuus kuntien näkökulmasta?

17.24 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntaministeri mainitsi tästä tulevaisuudesta maakuntauudistuksen kohdalla, että yli 200 000 työntekijää siirtyy kuntien palveluksesta maakuntien palvelukseen. Asia, mikä huolettaa ja kiinnostaa, on se, miten varmistetaan, että nämä yli 200 000 työntekijää pysyvät edelleenkin Kuntien eläkevakuutuksen maksajina, jotta kunnille ei tämän jälkeen, jos he siirtyisivät muitten eläkevakuutuksien piiriin, tulisi niin suuria eläkemaksuja ja eläkemaksuvelkaa sitten hoidettavaksi niille lopuille työntekijöille.

17.25 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kunnat ovat todellakin tehneet hyvää työtä ja sopeuttaneet omaa talouttaan, jopa niin, että ovat arviointineuvoston mukaan pelastaneet peruskoulun. Indeksijäädytykset valtionosuuksien leikkauksina, kiky-leikkaukset ja etukäteen tehdyt leikkaukset muun muassa varhaiskasvatuksesta, erikoissairaanhoidosta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta, omais- ja perhehoidosta ynnä muusta ovat niitä todellisia leikkauksia, jotka eivät ole realisoituneet kunnille, vaikka on ajateltu, että ne kunnille saisivat jotenkin hyvää aikaiseksi. Näin ei voida kunnissa näitä asioita viedä eteenpäin.

Minusta oli rehellistä, että jaoston puheenjohtaja totesi, että nyt leikataan valtionosuuksista ja että ne tehdään jopa vastoin hallitusohjelmaa. Siitä hallitus vastanee varmaan itse omille äänestäjilleen, jos tehdään vastoin hallitusohjelmaa. Mutta on hyvä puhua niin, että meidän kuntapäätäjämme tietävät tulevaisuudessa, että todellakin se miinus 300 miljoonaa vähemmän nyt kuin edellisen hallituskauden lopussa on tullut sitä varten, [Puhemies koputtaa] että kumulatiivisesti on vähentynyt tämä valtionosuus näitten leikkausten kanssa.

17.26 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on kuitenkin totta, että edellinen hallitus leikkasi kumulatiivisesti valtionosuuksia lähes 7 miljardia euroa ja tämän vuoden leikkaukset johtuvat suurelta osin kiky-sopimuksesta, joka on työmarkkinajärjestöjen tekemä, ja sieltä tulee tämä miinus. Kunnat joutuivat sitten sopeuttamaan taloutta leikkaamalla perusopetuksesta, varhaiskasvatuksesta, kaikesta kunnallisesta palvelusta, sote-palvelut mukaan lukien. [Sirpa Paatero: Niinhän ne tekee nytkin!] Nyt on asetelma paljon ennustettavampi ja siinä mielessä kuntien tulevaisuus on turvatumpi.

Ongelmana on kuitenkin se, että kuntien väliset erot ovat tarpeettoman suuria, osassa työllisyyskehitys ei ole ollut yhtä hyvää ja sitten myöskin verokertymissä teollisuuden rakenteista johtuen on isoja eroja. Se, mikä on tietysti hyvää, on sitten tässä, mitä ministerikin totesi, että tämä seutukaupunkiohjelma lähtee eteenpäin ja se antaa mahdollisuuksia sitten myöskin maaseutualueilla seutukaupunkien kehittymiseen.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

17.27 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin kunnat ovat tehneet hyvää työtä, ja siitä heille suuri kiitos.

Tämä seutukaupunkiselvitys, josta ministeri mainitsi, on varmasti hyvin mielenkiintoinen. Omassa kotikaupungissani, jossa olen syntynyt, Savonlinnassa, kävin, ja kyllä tämä opettajakoulutuksen loppuminen sieltä on tehnyt kaupungista melkein aavekaupungin. Siellä liiketoiminnot loppuvat ja asunnot tyhjenevät, ja tämä on hyvä osoitus siitä, että tavallaan tehdään tämmöisiä ikään kuin toimistopöytäpäätöksiä, joissa ei todella tunneta sitä alueen rakennetta, ja sallitaan sen tapahtua. Tämähän oli Joensuun yliopiston oma ratkaisu, mutta sen, että sitten hallitus ei siihen puuttunut, seuraukset ovat kyllä kohtalokkaat tälle kaupungille. Nyt vielä, kun hallituksen toimesta vietiin kärjäoikeus ja istuntosali ja kaikki siihen liittyvät toiminnot, niin saattaapi käydä, että jopa kaikki se oikeuteen liittyvä, asianajotoimistot ja muut, poistuu, jäljelle jäävät vain hautaustoimia [Puhemies koputtaa] tuottavat palvelut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot vielä edustajille Kari, Hoskonen ja Myllykoski, ja sen jälkeen ministerillä 3 minuuttia.

17.29 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Historiallinen maakunta- ja sote-uudistus odottaa vielä päivänvaloa. Pää pilkottaa jo, mutta asioita vielä uupuu. Kuntien itsehallinnosta on puhuttu tässä salissa paljon, tasavallassa kohta 100 vuoden ajan ja 150 vuoden ajan sitten jo valtiopäivillä laajemminkin.

Tämän hallituksen aikana on jouduttu tekemään rajoittamislaki ihan sen takia, että kuntia suojellaan heiltä itseltään. Ymmärrän kyllä tämän hallituspaineen, joka ministerillä on, mutta mitä mieltä te olette tämän uudistuksen ikään kuin matkasta? Tavoitteitahan me jaamme monet keskenämme ja tässä hallitus—oppositio-rajalla varsin laajasti: paremmat palvelut, hoitoon päästään nopeammin ja otetaan ihmisistä koppi aiemmin. Mutta jos tätä lainsäädäntöprosessia joudutaan ikään kuin suojelemaan uudella lainsäädännöllä, niin kuinka vahvalla pohjalla olemme, varsinkin kun taustalla on se, niin kuin ministeri totesi, että meillä on myös heikommassa asemassa olevia kuntia paljon? [Puhemies koputtaa] Mitä näiden kuntien kohdalla tapahtuu? Onko pakkoliitoksia tulossa?

17.30 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntien talous on, totta vieköön, viime aikoina parantunut hurjaa vauhtia. Niin kuin edustaja Kankaanniemi omassa puheenvuorossaan totesi, niin se oli noin 400 miljoonaa euroa plussalla viime vuonna kokonaislukuna sanottuna, elikkä kysymys kehityksestä on ollut erittäin positiivinen. Suunta on hyvä. Hieman ihmettelen näitä oppositiosta tulevia puheenvuoroja. Kilpailukykysovimuksen negatiivisia vaikutuksia halutaan tuoda esille ja tuoda erilaisia väitteitä siinä yhteydessä. Tosiasiaan kuitenkin on, että työmarkkinajärjestöt tämän sopivat ja jälki on ollut hyvä. Valtio on näitä omia päätöksiä sitten kompensoinut järkevillä veropäätöksillä. Eli tämä tausta on hoidettu kunnolla eikä siitä sen enempää.

Edustaja Hautala omassa puheenvuorossaan kuvasi hyvin tätä viime vaalikauden kunta—valtio-suhdetta, ja nämä luvut pitävät aivan paikkansa. Olisin kysynyt ministeriltä: miten te näette kuntien talouden kehittyvän seuraavan jäljellä olevan vaalikauden aikana, koska sehän on [Puhemies koputtaa] kuntien kannalta olennaista, mikä on näköala eteenpäin?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen ministeriä edustaja Myllykoski.

17.31 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskityn nyt puheenvuorossani Tulliin. Jo tarkastusvaliokunta esitti huomiot siitä, mitkä ovat Tullin resurssit, ja totesi, että pitää keskittyä niin harmaan talouden kuin myös lisääntyvien postimyyntivirtojen tarkkailuun. Olen todella iloisiani siitä, että valiokunta on päätenyt sellaiseen lisäykseen eli tähän 1 500 000 euroon yhden investoinnin osalta, joka mahdollistaa automaatiojärjestelmän tuomisen Tullin palvelukseen. Meillä on nyt todettu Tullin puolelta, että meillä on erittäin vaarallisia aineita, joita tuodaan, että jo ihmiskosketus on hengenvaarallista. Me tarvitsemme tällaista uutta automaatiota, eikä ole ollenkaan paha asia, että kun tein tämän suuruisen talousarvioaloitteen, että se tässä nyt toteutuu. Se on todella hienoa. Eduskunta on hereillä. Kysynkin ministeriltä: vaikuttaako tarkastusvaliokunnan ja nyt täällä valiokunnassa tehtyjen resurssien lisääminen siihen, että hallitus seuraavalle kaudelle budjettia valmistellessaan ottaa nämä huomioon?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Vehviläinen. Jos 3 minuuttia riittäisi?

17.32 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Minun valitettavasti täytyy sanoa, että minä en vastaa Tullista. Se on nykyisessä työnjaossa ministeri Orpon, niin että minä en siihen nyt mene.

Mutta muutama kommentti:

Ensinnäkin täällä kysyttiin parissa kysymyksessä sitä, miten tämä sote-maakuntauudistus vaikuttaa kuntien eriarvoistumiseen. Ei se ainakaan lisää sitä eriarvoistumista, kun me kaikki tiedämme sen, että sotea tehdään juuri sen takia, että myös pienillä kunnilla, joilla ei ole riittävästi voimavaroja, olisi mahdollisuus sielläkin turvata sote-palvelut. Erityisesti tämä koskee tosiaankin ikääntyneitä, syrjäisiä kuntia, joissa on pienet verotulot. Eli tämä on hyvä asia siihen suuntaan.

Sitten, edustaja Rinne, minä haluan kyllä todeta sen, että jokainen, joka tuntee kuntien valtionosuusjärjestelmää, tietää, että siellä on paljon erilaisia eriä ja ne erät liikkuvat joka vuosi. Siellä voi olla jossakin kohtaa plussaa ja jossakin kohtaa miinusta. En halua olla ilkeä, mutta tämänkin vuoden valtionosuuksissa näkyy vielä edellisen hallituksen tekemien leikkausten häntiä. Niin se on, aika pitkälle aina saattaa mennä. Sen kaikki myöntävät ja tietävät, että tämä hallitus on tehnyt isot sopeuttamistoimet, 4 miljardin euron edestä, mutta me emme ole tehneet kuntien valtionosuusleikkauksia sillä tavalla kuin suoraan tehtiin [Krista Kiuru: Kahdesti olette tehneet!] teidän hallituksenne aikana.

Edustaja Kääriäinen, tästä seutukaupunkiohjelmasta — hän ei ole täällä paikalla, mutta totean siitä huolimatta: tarkoitus on, että siinä on useita ministeriöitä valmistelussa mukana. Kun otetaan näitä asioita esille, niin siinä pitää olla mukana valmistelussa LVM, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Kokoamme laaja-alaista porukkaa siihen.

Sitten, edustaja Kiuru, kysyitte siitä, onko tarkoitus jotenkin vauhdittaa sitä, että voisi tulla vähän tällaista liikkuvuutta, vähän monipaikkaisuutta ikään kuin uudella tavalla ja paluumuuttajia kuntiin. Me olemme nyt tehneet juuri tällaista kaksoiskuntalaisuus selvitystä, joka osittain liittyy tähän samaan asiaan. Siinä on vuodenvaihteeseen aikaraja. Siitä to-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tean, että varsinainen kaksoiskuntalaisuus on kyllä vaikea toteuttaa verotuksellisista syistä ynnä muuta, mutta jos me voisimme tukea tällaisesta tulevaisuuden monipaikkaista asumista — olipa se sitten työn vuoksi tai siksi, että on eläkkeellä — niin että voisi asua parissakin paikassa ja sitä voitaisiin paremmin huomioida, niin se voisi olla järkevää. Mutta siihen palaamme ensi vuoden alussa.

Sitten edustaja Karille totean kyllä, että kyllä se vain niin on, että tämä uudistus on vietävä maaliin. Se on vietävä nyt maaliin. 15 vuotta on sotea yritetty, ja nyt se pitää viedä maaliin, mutta samalla kyllä totean, että tämä on myös prosessi, eli ei varmasti kukaan ajattele, että kerralla tulee valmista. Pitää olla valmiutta siihen, että meidän tiettyjä asioita pitää tarkastella uudestaan.

17.35 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon äskeiseen valtiovarainministeriön lukujen taulukkoon viitaten totean, että vuonna 2012 valtionosuudet nousivat 66 miljoonaa euroa verrattuna edelliseen vuoteen, 2013 ne nousivat 200 miljoonaa euroa verrattuna edelliseen vuoteen, 2014 ne laskivat 100 miljoonaa euroa ja 2015 laskivat 100 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lähtökohta oli 5,83 miljardia euroa, ja lopputulos 5,95 miljardia euroa, eli plus 100 miljoonaa euroa näiden neljän vuoden aikana. Nämä ovat absoluuttisia lukuja, valtionosuuksia ilman veronmenetysten kompensatiota. Ja nyt — pitääkö tämä, ministeri Vehviläinen, paikkansa? — tänä vuonna 5,632 miljardia euroa on valtionosuuksien yhteenlaskettu summa ilman sitä, että on verotulotauksia käytetty millään tavalla. Edustaja Hautala, nämä ovat absoluuttisia lukuja sieltä valtiovarainministeriön luvuista, niin että en ymmärrä, mistä luvuista te puhutte.

17.36 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntaliitto, jota edustaja Paatero täällä on johtanut, toteaa, että vuonna 2012 laskennallinen valtionosuus, peruspalveluiden valtionosuus laski 631 miljoonaa euroa, seuraavana vuonna 756 miljoonaa, 2014 jo toista miljardia ja vuoden 2015 tasossa peruspalveluiden valtionosuus vuositasolla on noin 1,5 miljardia leikattua valtionosuutta. Eli kyllä nämä luvut ovat aika tylyjä, ja kyllä minä uskon Kuntaliiton näkemykseen, kun siellä todetaan, että tällä vaalikaudella kuntatalous on vakautettu ja kuntien toimintakyky monella tavalla palautettu.

Vielä siihen ensi vuoden valtionosuusleikkaukseen: merkittävä osuushan siitä johtuu valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta, eli kun kustannukset ovat laskeneet, niin myös valtionosuus lainsäädännöllisesti laskee.

17.38 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos lukee tätä samaa taulukkoa, mitä edustaja Korhonen täällä lukee, täällä on todellakin näitä lukuja, ja kumulatiivisesti kun katsoo, niin se 631, joka oli silloin vuonna 12, on tänä vuonna ollut 1 496 [Krista Kiuru: No niin, oli vähän erilainen luku nyt!] ja ensi vuodelle 2 159, koska silloin kun mennään kumulatiivisesti, se tulee aina siihen päälle lisää. Näistä luvuista me voimme keskustella, ja nämä lukevat näissä VM:n papereissa, mutta siinä isossa kuvassa — kun tuolla kentällä kulkevat meistä kaikki — ei voi sanoa, että valtionosuuksia ei ole leikattu, kun juuri äsken jopa jaoston puheenjohtaja totesi, että valtionosuuksia leikataan. Ja niitä on jopa nyt ensimmäisen kerran leikattu ennakollisesti niistä ajatelluista, mahdollisista säästöistä, jotka joskus tulevat kunnille. Ja kiky-sopimus on ihan absurdi leikkaus, [Puhemies koputtaa] koska se kuuden minuutin säästö ei tuo mitään hyvää.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

17.39 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykosken puheenvuoron jälkeen varasin vastauspuheenvuoron, mutta sitten ministeri Vehviläinen sanoi, että tämä Tullin asia ei kuulu hänen tontilleen. Mutta puhun nyt siitä kumminkin, kun sain tämän puheenvuoron.

On hienoa, että on lisätty 1 500 000 euroa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin. Kumminkin tutkimuksien mukaan 40 prosenttia suomalaisista ostaa verkosta joka kuukausi ja summa on 5 miljardia euroa. Verkkokauppaostokset koko aika vain lisääntyvät ja lisääntyvät ja verkkokaupat laajenevat ja tulee uusia, ja sinne sekaan tulee kummin sellaisia hämäreitä verkkokauppoja, mitkä myyvät hämärää tuotetta, mitä on helppo lisätä sinne. Sen takia se tullivalvonta on todella tärkeässä osassa, ja sitten muutenkin näiden tarkistaminen. Kun ajatellaan, että Suomessa vuodessa ostetaan kymmenen pakettia per kotitalous ja USA:ssa jo 30 pakettia ja Amazonista ostavat monet niistä Prime-käyttäjistä jo 70 pakettia vuodessa, niin se lisääntyy Suomessakin vääjäämättömästi, ja nuoret alkavat ostaa sieltä entistä enemmän, ja siellä joukossa tulee myös epämääräisiä tuotteita, mitä täällä ei sitten kaikkeneköisessä valvonnassa hyväksytä. [Puhemies koputtaa] On hyvä, että tähän tuli tämä lisäys.

17.40 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan vielä tähän seutukaupunkiohjelmaan. Ensinnäkin kiitoksia paljon ministeri Vehviläiselle ja hallitukselle, että tämä ohjelma on päätetty toteuttaa. Tässähän ovat taustalla tosiaankin tämä kaupunkineuvos Rantakokon laatima seutukaupunkiselvitys ja sitten ne muutamat seutukaupunkiedustajat. Verkoston puitteissa ollaan kovasti vedottu hallitukseen, ja kiitoksia nyt, että tämä tosiaan menee eteenpäin.

Tämä seutukaupunkikysymyshän on sillä tavalla olennainen kysymys, että nämä viitisenkymmentä kaupunkia muodostavat Suomen teollisen selkärangan. Merkittävä osa Suomen ulkomaanviennistä ja teollisuudesta on sijoittunut nimenomaan näihin kyseisiin seutukeskuspaikkakuntiin, ja sillä tavalla näiden paikkakuntien toiminnallisuuden ja elinvoiman kehittämisessä on kyse koko Suomen elinvoimaisuudesta. On äärimmäisen hyvä, että sitä nyt viedään tällä ohjelmalla eteenpäin, ja hyvä, että myöskin tämä poikkihallinnollisuuden tarve tässä on tunnistettu.

Edellisessä keskustelussa, kun puhuimme koulutuksesta, muutamat meistä kyselivät tämän ammatillisen koulutuksen, täsmäkoulutuksen, [Puhemies koputtaa] perään, kun tätä osaamisvajetta näissä seutukaupungeissa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.41 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kuntajaostossa on monet kerrat valtiovaroissa keskusteltu siitä, onko valtionosuuksia leikattu vai ei. On hienoa, että kun me teemme kolmatta budjettia ensi vuodelle tämän hallituskauden aikana, niin yhä me keskustelemme täällä siitä, onko leikattu vai ei. Voin kertoa teille, että viime vuonna keskustelun jälkeen jouduimme toteamaan, että valtionosuuksia tällä hallituskaudella leikataan. Se nyt tiedoksi hallituksen kansanedustajille, jotka vielä ajattelevat, että valtionosuuksia ei leikata.

Sitten, ministeri, kun te äsken todistitte väkevästi tuolla pöntössä, että valtionosuuksia ei leikata, että tämä hallitus ei leikkaa valtionosuuksia, niin minä ajattelen, miten voi olla mahdollista, että teillä on tällainen käsitys. Minä kysyn nyt vielä kerran: oletteko sitä mieltä, että indeksijäädytyksiä ei ole tehty tällä hallituskaudella, kiky-leikkauksia ei ole tehty

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tällä hallituskaudella, ei ole perusetuuksien jälkeen, kun niitä indeksijäädytyksiä ei tullut, palveluiden puolelle ulotettu uusia valtionosuusleikkauksia? Kyllä nämä kaikki on tehty tällä hallituskaudella, ja nyt on ensimmäistä kertaa tällä vuosikymmenellä vähemmän rahaa käytössä kuin koskaan.

17.43 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nämä Tullin tarpeet olivat itse asiassa 5,5 miljoonaa euroa. Tulli esitti talousarvioesityksessään alun alkaen valvontateknologian kehittämiseen lisää rahoja. Siellä oli rekkojen läpivalaisulaitteita ynnä muita, mutta jaostossa katsottiin ja hallituspuolueiden kesken katsottiin, että ei ollut mahdollisuuksia tällä erää lähteä niin laajoihin investointien tukemisiin, mutta katsottiin, että tämä postilinjaston automatisointi on sellainen toimenpide, jolla vaikutetaan merkittävästi nyt sitten lisääntyvän nettikaupan haasteisiin, ja se käytännössä on pitkälti sekä harmaan talouden torjuntaa että rikollisuuden torjuntaa. Mutta kyllä tulevana vuosina joudutaan yhä enempi kiinnittämään huomiota sitten myöskin tosiaan näihin läpivalaisulaitteiden hankintaan ja rekisterikilpitunnistusjärjestelmän rakentamiseen, koska ne ovat sitten niin ikään harmaan talouden ja rikollisuuden torjuntatoimenpiteitä.

17.44 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, vaikka nyt tämä verotustulli ei suoranaisesti ole teidän aluettanne, niin se kuuluu kuitenkin tähän pääluokkaan 28. Kun valtiovarainministeri ei ole paikalla, niin on vähän niin kuin viestinviejän rooliin varmaan hyvä ryhtyä, jos ei näihin osaa vastata.

Mutta edelleen tästä Tullin laitteitten investointipyyynnöstä: Valiokuntakuulemisen mukaanhan heidän tarpeensa olisi ollut 5,5 miljoonaa euroa, ja nyt tavallaan valiokunnan jaoston tehtäväksi jäi yrittää korjata tätä isoa aukkoa ja pystyä korjaamaan vain sen 1,5 miljoonan postitullilinjaston valvontalaitteen automatisointia. Tämä nähtiin välttämättömänä, koska postitulli on muuttamassa ja se on nytten edullisempaa toteuttaa tässä vaiheessa kuin sen muuton jälkeen. Tällaisista taloudellista, järkevää ajattelua toivottaisiin sinne ministeriöön, että hoidettaisiin tämä nyt, kun tässä hetkessä tarve on se teknologian uusiminen, koska tämä nettikauppa on kasvanut niin voimakkaasti ja kaikki tuonti tänne Suomeen, että Tulli ei pysty hoitamaan niitä asioita, ellei se saa niitä tarvittavia välineitä tehtävää varten.

17.45 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä käydä vielä selventävä puheenvuoro kuntien valtionosuuksista. Niistä säästöistä, mitä viime kaudella tehtiin, on hyvä muistaa, että eihän euroakaan niistä tämä hallitus ole palauttanut, vaan ne säästöt, joita tämä hallitus tekee, tulevat sitten siihen päälle. Nythän on omaksuttu tämä erilainen linja kuin aikaisempina vuosina on ollut, eli kun valtio tekee joitakin sellaisia päätöksiä, joilla voi olla säästövaikutuksia kuntatalouteen, niin valtio tekee ne säästöt etukäteen eikä vasta siinä vaiheessa, kun on katsottu kustannusjaon kannalta, toteutuivatko ne vai eivät. Ensi vuoden osalta on hyvä huomata, että hallituksen säästötavoitteet ovat siellä reilussa 760 miljoonassa, kun kuntakyselyn perusteella selviää, että niistä kuntataloudessa on toteutunut vain 220 miljoonaa, mutta valtionosuudet on kyllä leikattu. Tämä olisi nyt ainakin sellainen asia, mikä pitäisi muuttaa, ettemme menisi nyt etukäteen leikkaamaan valtionosuuksista, [Puhemies koputtaa] jos niitä säästöjä ei saada aikaiseksi.

17.46 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudenmaan, kuten monen muunkin alueen, näkövinkkelistä kuntataloudessa tärkeintä on se, että talous ja

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

työllisyys on vihdoinkin saatu kasvu-uralle. Onneksi talous on nyt tällä vaalikaudella saatu kasvu-uralle. Työllisyyden kasvu ja kuntien verotulojen kasvu yhdessä tarkan taloudenpidon kanssa on auttanut tasapainottamaan useiden kuntien taloutta pitkän korpivaelluksen jälkeen. Useissa kunnissa on vihdoinkin päästy siirtymään jatkuvasta kustannusjahdistä kehittämiseen, ja tämä on erittäin hienoa.

Arvoisa puhemies! Talousarviossa on monelta osin valmisteltu tulevaa sote- ja maakuntauudistusta, ja hyvä niin, mutta tiedustelin ministeriltä, minkälaisella kattavuudella on nyt varauduttu kattamaan valmistelu- ja ylimenovaiheen kustannuksia. Ainakin Uudenmaan näkökulmasta budjettiin varatut miljoonat vaikuttavat hieman vaatimattomilta ainakin verrattuna siihen, millaisia kustannuksia uuteen soteen ja maakuntahallintoon siirtymisestä ja siihen [Puhemies koputtaa] valmistautumisesta on arvioitu pelkästään Uudella maalla jo syntyvän.

17.47 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta tämä hallituksen kunnianhimoinen 10 miljardin kestävyysvaje saadaan kurottua umpeen, siinä on muutama todellakin tärkeä elementti, joka kuuluu ministeri Vehviläiselle. Ensinnäkin tämä SoteDigi. Missä mennään tällä hetkellä SoteDigin kanssa, sillä nyt määrärahaa on annettu ensi vuodeksi aika merkittävästi? Onko siinä kaikki aikataulussa? Toinen kysymys oikeastaan kuuluisi tähän kuntien tehtävien karsintaan, ja nyt sitten seuraavaksi tulee maakuntien tehtävien karsinta. Sielläkin oli miljardin tavoite. Ollaanko siinä nyt myös aikataulussa?

17.48 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väheksymättä lainkaan kuntataloutta ja varsinkaan maakuntauudistusta, joka on valtavan tärkeä asia, on kiinnitettävä huomiota siihen, mikä kävikin tässä ilmi, kun useampi edustaja halusi keskustella Tullin asioista, että vastaava ministeri ei olekaan täällä aitiiossa. Nyt minä kolmannen kerran, kolmantena vuonna peräkkäin muistaakseni tässä toivoisin, että kun käsitellään valtiovarainministeriön pääluokkaa 28, niin myös valtiovarainministeri olisi täällä vastaamassa niihin kysymyksiin, jotka liittyvät Tulliin ja Verohallintoon, koska nämä ovat äärimmäisen konkreettisia kysymyksiä. Näiden molempien instituutioiden merkitys varsinkin harmaan talouden torjunnassa ja aggressiivisen verosuunnittelun suitsimisessa on keskeinen. Nyt puhutaan suuria ja juhlallisia sanoja yleisellä tasolla siitä, kuinka kaikki vastustavat aggressiivista verosuunnittelua, mutta sitten kun voitaisiin käytännössä puhua määrärahoista, toimenpiteistä ja linjauksista juuri tässä yhteydessä, niin ministeri loistaa poissaolollaan. Saisiko ensi vuodeksi tähän vielä kerran korjauksen?

17.49 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän viime kauden valtionosuuskokonaisuuteen. Siis kuntien kannaltahan olennaisinta on valtionosuusprosentti, joka määrittää kustannustenjaon kunta—valtio-suhteessa, ja 2011 se oli 34,11 prosenttia ja vuonna 2015 noin 25,5 prosenttia. Eli siis kuntien rahoitusvastuuta kasvatettiin merkittävästi. Miksi valtionosuudet sitten nousivat viime vaalikaudella? Siihenhän vaikutti olennaisesti se, että kunnille määrättiin uusia velvoitteita, sekä veropolitiikan kompensoinnit kunnilla. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — Eli siis, kuunnelkaa, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kuunnellaan!] kuntien osuus kasvoi merkittävästi viime vaalikaudella. Jos valtionosuudet kasvavat, se johtuu ennen kaikkea siitä,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

että kuntien tehtävät lisääntyvät olennaisesti. Eli valtionosuuksien taso suhteessa kuntien lakisääteisiin tehtäviin laski 1,5 miljardilla eurolla vuoden 2015 tasossa.

17.50 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan yhtyä edustaja Harakan aikaisemmin fiksulla tavalla esiin nostamaan ongelmaan, joka tässä budjettikeskustelussa on sisäministeriön pääluokan kohdalla. Me keskustelemme rikostorjunnasta, muun muassa harmaan talouden torjunnasta ja muusta poliisin, Tullin, Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyöstä, mutta yksi iso osa jää pois: Tullin veronkanto, harmaan talouden torjunta. Tässä keskustelussa onneksi Tullia ei ole kuitenkaan rajattu sen takia pois, että vastuuministeri ei ole paikalla, mutta tässä keskustelussa jää kieltämättä harmaan talouden veronkierron vastaisen työn keskustelu hyvin, hyvin ohuelle. Ei pelkästään resurssien näkökulmasta, vaan myös sen kulman näkökulmasta, jossa meillä puhutaan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen ja Tullin vero-osaston tekemästä laajasta yhteistyöstä ja sen rahoittamisesta. Tässä keskustelussa uhka on se, että sisäinen turvallisuus ja harmaa talous siivuttuu. Emme me siivuja kaipaa, me kaipaamme lisää, tehokkaampaa verovalvontaa.

17.51 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntatalous on tärkeä asia, ja kyllä ainakin omalta kohdaltani voin sanoa, että kotikunnassani Kouvolassa kiky-sopimuksen merkitys on ollut erittäin suuri kuntatalouden kannalta. Se on kiistatta tosiasia, että se vaikuttaa siihen. Toki se on kiusallinen ollut niille, jotka ovat sen kohteeksi joutuneet. Kuntatalouteen tällä on ollut merkittäväällä tavalla parantava vaikutus ainakin Kouvolassa.

Tullin tilanne: on totta, että täällä olisi toki syytä olla ministerin paikalla, mutta kun tässä nyt kuitenkin siihen pääluokkaan kuuluu, niin omaltakin osaltani tämä läpivalaisulaitteitten saaminen tullille tulisi mahdollistaa mahdollisimman pikana, koska selvästi tarvetta tullilla niihin on. Ainakin tuolla Vaalimaan tullilla rekkavalaisulaitteet ovat kovassa käytössä, ja kun liikenne siellä vilkastuu, niin kyllä niille olisi merkittävää ja suurta tarvetta.

17.52 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että valtionosuuskeskustelussa nyt ymmärtää, mistä puhutaan. 631 miljoonaa oli 2012 valtionosuuksien vaikutus peruspalvelun valtionosuuteen negatiivisesti, seuraavana vuonna 756 miljoonaa euroa, sitten 1 118 miljoonaa eli 1,1 miljardia euroa vuonna 2014 ja 1,3 miljardia euroa 2015. Mutta 2016 se on 1,47 miljardia euroa, 2017, siis tänä vuonna, 1,9 miljardia euroa negatiivisesti. Ensi vuonna 2,1 miljardia euroa ja 2019 vuonna 2,2 miljardia euroa ovat valtionosuuksien leikkausten vaikutukset, peruspalvelujen leikkaukset. Eli tämä hallitus lähes tuplaa leikkausten vaikutukset peruspalveluitten valtionosuuteen siitä, mitä viime vaalikauden lopussa oli.

17.53 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnilla ja valtiolla on paitsi euromääräistä velkaa myös mittavat määrät korjausvelkaa, ja suomalaisissa kunnissa rehottavat kosteus- ja homevaurio-ongelmat, joista kärsii jopa 300 000 ihmistä. Lisäksi he ovat pääasiassa lapsia ja nuoria suomalaisissa kouluissa ja päiväkodeissa. Tilanne on sikäli aika kohtuuton. Saimme vastikään pääministerin ilmoituksen Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta ja kävimme täällä aika kattavan keskustelunkin aiheesta, mutta sitä emme vielä tiedä, tulevatko nämä jatkovuodet ja tämä vuosikymmen olemaan terveiden vai sairaiden tilojen, nimittäin määrärahoja ja resursseja mil-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

lekään toimenpiteelle en ole havainnut. Mihin toimiin, arvoisa ministeri, hallitus aikoo ryhtyä vauhdittaakseen kuntien korjausrakentamishankkeita, jotta lapsemme, nuoremme ja kuntien ja julkisen sektorin työntekijät saavat oleilla jatkossa terveemmissä tiloissa?

17.54 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä kuntien valtionosuuskeskustelu on aika hämmentävää sikäli, kun ihan kiistattomasti luvut osoittavat, mikä viime kauden tilanne oli, ja se näkyi kunnissa. Hyvät ystävät, se näkyi kunnissa ihan selkeästi. En muista tarkalleen kuntamäärää, kuinka moni kunta oli niin sanotusti kriisikunnan partaalla, että olivat menossa selvitystilaan. Niitä oli liian paljon, ja ihan oikeasti tämä tilanne on tällä hetkellä parantunut.

Ymmärrän tämän demarien tuskan. Nythän yritetään ihmisille syöttää tietoa näillä valtavilla prosenttisummilla ja näillä tällaisilla erilaisilla pienillä yksityiskohdilla. Tässä koko ajan budjettikeskustelun aikana te haluatte yksittäisillä, pienillä yksityiskohdilla nollata hallituksen hyvät teot. Työllisyys paranee, kuntatalous paranee, ja tätä kautta saadaan uutta intensiteettiä. Investoinnit pyörivät tässä maassa paremmin kuin koskaan, ja olemme Euroopan kasvavin kansantalous tällä hetkellä. Ja te täällä yritätte ihmisiä sumuttaa. Eikö teidän omassatunnossanne ole edes sitä vertaa näin joulun alla tilaa, että tunnustaisitte, että näin on tämä tosiasia? Eivät ne niillä [Puhemies koputtaa] teidän prosenteilla muutu yhtään miksikään, hyvä puheenjohtaja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Useammasta juuri tähän pyydetystä SDP:n edustajien vastauspuheenvuoropyynnöstä myönnän vastauspuheenvuoron puheenjohtaja edustaja Rinteelle.

17.56 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Äsken puhuttiin jo 7 miljardin leikkauksista viime vaalikauden valtionosuuksiin. Se aika paljon meni pieleen. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Haluan nyt todeta sen, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tehtyjen leikkauksien vaikutus oli vuonna 2015 1,3 miljardia euroa, ja nyt vuonna 2016 se on 1,5 miljardia euroa, vuonna 2017 se on lähes 2 miljardia euroa, 2018 lähes 2,2 miljardia ja 2019 yli 2,2 miljardia euroa. Teidän hallituksenne aikana leikkaukset melkein tuplaantuvat siihen verrattuna mitä edellinen hallitus päätti tehdä leikkauksia peruspalveluiden valtionosuuksiin. Tämä on syytä teidän tunnustaa, kun te olette hokeneet nyt 2 vuotta sitä, että edellinen hallitus leikkasi valtionosuuksia. Kyllä tämä hallitus leikkaa peruspalveluiden valtionosuuksia lähes samalla tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt jaoston puheenjohtaja edustaja Kankaanniemi, ja sitten ministeri Vehviläinen.

17.57 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tämä kunta—valtiosuhde on hyvin monesta osasta koostuva, ja sitä ei ehkä ihan noin voi lukea kuin edustaja Rinne lukee absoluuttisilla euromäärillä. [Krista Kiuru: Kyllä sitä voidaan lukea!] Edellisen hallituksen aikana valtionosuusprosenttia pudotettiin rajusti, jolloin kunnat suhteellisesti menettivät ainakin neljäsosan valtionosuuksista. Siitä huolimatta, kun kuntien menot kasvoivat, te ette saaneet sellaisia uudistuksia aikaan, että menot olisivat supistuneet... [Krista Kiuru: Miksi te ette palauttaneet?] — Minä en ole hallituksessa, en puolusta hallitusta. — Kuntien velka kasvoi teidän aikananne 7 miljardia euroa. Ottivatko ne

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

turhaan sitä? Eivät. Ja veroprosenttia nostettiin melkein kaikissa kunnissa. [Krista Kiuru: Oliko edustaja Kankaanniemi neuvottelemassa siitä?]

Nyt on katsottava eteenpäin, ja valitettavasti tämä hallitus nyt ensimmäisen kerran ensi vuodelle leikkaa kuntien rahoitusta, eli valtio—kuntasuhde heikkenee. Ne kaksi vuotta, jolloin perussuomalaiset olivat hallituksessa, kunta—valtiosuhde parani. [Joona Räsänen: Silloin oli fantastista!] Kustannukset eivät nousseet, mutta valtion rahoitus kunnille kasvoi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri 3 minuuttia.

17.58 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Minun kyllä täytyy sanoa, että jos Suomen kuntatalouden tila olisi aivan romahtanut, niin silloin minä ymmärtäisin tämän keskustelun, mutta kun sellaista ei ole, niin nyt minusta tuntuu, että tässä kyllä yritetään viritellä SDP:n puolelta aika erikoisella tavalla tätä keskustelua.

Otetaanpa perusteet siitä, mistä ne valtionosuudet muodostuvat, ensinnäkin periaatteet siitä: Jos tehtäviä lisätään, silloin valtionosuuksia myös lisätään. Jos tehtäviä otetaan pois, silloin valtionosuuksia myös otetaan samalla tavalla pois. Edelleen tämän hallituksen linjaus hallitusohjelmassa on, että jos tulee verotulonmenetyksiä kunnille, ne kompensoidaan täysimääräisesti. Edelleen on ilmeisesti niin — olen ainakin olettanut — että meillä kaikilla on edelleenkin semmoinen käsitys, että valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistuksista pitää pitää kiinni, ja se on tässä erittäin merkittävää nyt ensi vuotta ajatellen. Sen takia minusta tämä keskustelu tuntuu vähän kummalliselle. Jos ruvetaan katsomaan ihan tarkasti, niin siellä on plussaa ja miinusta. Itse asiassa löysin sen paperin, jossa näitä plussia ja miinuksia on. Mitä tulee kuntien valtionosuusprosenttiin, niin ensi vuonna se on 25,34, kun se tälle vuodelle oli 0,11 prosenttiyksikköä pienempi. Tällä tavalla kertovat minun paperini.

No, sitten edustaja Viljaselle totean sen, että Uudenmaan osalta ollaan katsottu myös hieman muitakin seikkoja kuin pelkästään sitä, että se on yksittäinen maakunta. Uudella- maalla asuu 1,6 miljoonaa ihmistä, ja on ihan selvä asia, että Uudenmaan onnistuminen sote-maakuntauudistuksessa on ihan olennainen koko uudistuksen onnistumisen kannalta. Meillä on hyvä vuoropuhelu Uudenmaan valmistelun kanssa, ja näitä pystytään yhdessä katsomaan.

Mitä edustaja Sinuhe Wallinheimon kysymykseen SoteDigistä tulee, niin sen osalta ollaan tehty päätöksiä ja se on hyvällä tolalla: siitä on siirretty omistajaohjaus valtiovarain- ministeriöön, sinne on laitettu hallitus, ja parhaillaan on toimitusjohtajahaku käynnissä. Korostan sitä, että SoteDigi-yhtiön tehtävä on hakea kansallisia kehittämisratkaisuja, jotta tämä yhteinen tietointegraatio voi todellisuudessa toimia tämän uudistuksen myötä. Se on äärimmäisen tärkeä kaikkien maakuntien kannalta. Siihen on 90 miljoonaa euroa pääomi- tettua rahaa, ja se mahdollistaa ehkäpä jopa 500—600 miljoonan euron investoinnit kaiken kaikkiaan.

JTS:n osalta totean sen, että kyllä ollaan aikataulussa. Siinä on kuntapuoli, ja sitten siinä on tämä valtioon liittyvä digitalisaatio-, tuottavuuspuoli, ja niistä ollaan tekemässä päätök- siä kuluvan talven aikana lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kiuru, vaihteeksi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

18.01 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mahdollisuudesta, koska kuntajaostossa olemme todella ahkerasti käyneet tätä debattia siitä, mitä oikeastaan tapahtuu. Minä vielä kiinnittäisin ministerin huomiota siihen, että tätä keskusteluteemaa ei ole tuonut tähän saliin SDP vaan nimenomaan keskusta, joka lukee tuolta joka ainoassa keskustelussa samaa nuottia, ja nyt me juuri todistimme tässä, että teidän käsittelemänne luvut ovat väärä. Meillä on uusimmat tiedot Kuntaliitosta kysyttyinä. Miten on, kuka oli oikeassa? Nyt faktan tarkistus on sitä lajia, että myös ministeri, te olette vastuussa kertomaan: oliko näin, että tällä hallituskaudella on valtionosuuksia leikattu? Juuri äsken kerroitte tuolla pöntössä, ensimmäisessä puheenvuorossa, että ei ole leikattu, ja sitten täällä syytetään, että tällä hallituskaudella ei ole leikattu, mutta viime kaudella kyllä. Selvisi, että viime kaudella leikattiin euromääräisesti vähemmän valtionosuuksia kuin koko tällä vuosikymmenellä on leikattu! Tämä hallitus leikkaa valtionosuuksista tällä vuosikymmenellä eniten ja kehtaa tulla tänne vielä kertomaan, [Puhemies koputtaa] että ei täällä mitään ole tehty. [Hannu Hoskonen: Voi hyvänen aika!]

18.02 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakka otti Tullin asiat esille, ja edustaja Kiuru on myös puhunut paljon harmaasta taloudesta, eli tässä on tämmöistä lentävää lintuvoimaa käytössä. [Naurua]

Tullin asiat ja verotus ovat todellakin tärkeitä asioita, ja niitä kannattaa ja pitää pitää esillä. Se, että meillä jaoksessa nostettiin tämä Postitullin 1,5 miljoonaa esille, tapahtui ymmärtääkseni hyvässä yhteisymmärryksessä oppositio—hallitus-puolueitten välillä—se oli semmoinen täsmäkohde, jolla saatiin yksi asia kuntoon. Ehkä tästä harmaan talouden ja Tullin merkityksestä kertoo jotakin se, että jaoston rahoista yli 50 prosenttia meni Tullin käyttöön. Sinne jäi vielä paljon parannettavaa, niin kuin jaoston puheenjohtaja Niikkokin on todennut: esimerkiksi tämä junien läpivalaisuasia täytyy tulevina vuosina saada kuntoon, mutta se on useamman miljoonan euron hanke.

18.03 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on tässä nyt suoraan kuntien ja kuntayhtymien valtionavut valtiovarainministeriön laskelmasta. Vuonna 2015 laskennalliset valtionosuudet olivat 9 miljardia 955 miljoonaa euroa ja muut valtionavut hallinnonaloittain 1,1 miljardia euroa, yhteensä 11 miljardia 75 miljoonaa euroa. Vuonna 2017, tänä vuonna, yhteisluku on 10 miljardia 573 miljoonaa, ja tämän vaalikauden lopussa, 2019, ennen kuin sote-vaikutukset on laskettu, valtionosuuksien yhteenlaskettu summa on 10 miljardia 241 miljoonaa euroa. Eli te olette siis lähes 800 miljoonaa euroa leikanneet valtionosuuksia tämän vaalikauden aikana, [Krista Kiurun välihuuto] jos tämä pitää paikkansa, ja tämä on valtiovarainministeriön laskelma. Eli tosiasia on se, että hallitus ja hallituspuolueet, jotka väittävät, että eivät leikkaa valtionosuuksista, leikkaavat 800 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan valtionosuuksista tämän vaalikauden aikana ja syyttävät sitten, että edellinen hallitus teki paljon isompia leikkauksia.

18.05 **Mauri Pekkarinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voidaan olla nyt luvuista vähän eri mieltäkin, siitä, mitä on tapahtunut viime vuosien aikana, puhutaan viimeisen kuuden, seitsemän vuoden ajasta. Mutta sellainen tulkinta, että kun kiky-sopimuksessa kuntien kustannukset vähenevät—eli me tiedämme, mistä ne vähenevät, muun muassa sitten myöskin indeksileikkausten seurauksena ne vähenevät—ja kun niistä valtio vähentää valtionosuuksia, niin näin ei voisi tapahtua... Se ei ole mikään leikkaus, koska itse

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

asiassa silloin, jos valtio maksaisi nuo kustannukset, sille maksulle valtiolla itse asiassa ei olisi perusteita. Kun perusteet valtionosuuksille poistuvat niillä kiky-sopimuksen mukaisilla ratkaisuilla, niin valtio ei voi niihin tehtäviin lähettää rahaa perässä kunnille.

Täällä on monta muutakin yksityiskohtaa, mutta tämä on niin kuin ihan perustavaa laatua oleva asia, ja tästä asiasta tämän salin täytyy olla yhtä mieltä. [Puhemies koputtaa] Ja mielelläni kuulen, josko edustaja Rinne on toista mieltä tästä asiasta.

18.06 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä näistä perusteista, mutta fakta on se, että peruspalveluihin liittyen valtionosuudet vähenevät tällä kuvaamallani tavalla, niin kuin äsken luettelín. Nämä ovat valtionvarainministeriön omia laskelmia siitä, mitä tapahtuu.

18.06 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on selvinnyt, että noin 70 prosenttia kunnista on ottanut käyttöön subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen. Näin ollen lapset ovat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Täällä on aikaisemminkin nostettu esiin tämä kysymys ja olette, ministeri, luvannut seurata tilannetta lasten päivähoitossa ja ryhtyä toimenpiteisiin, jos tarvetta on. Nyt tämän päivän selvitys antaa ymmärtää, että päätöksenne on johtanut kaaokseen. Lapsiryhmät ovat kasvaneet ja vaihtuvuus on ollut suurta. Pyytäisin teiltä vastausta: mitä aiotte nyt ryhtyä tekemään tilan parantamiseksi?

Mutta tästä tullikeskustelusta. Tämä on äärimmäisen hyvä keskustelu ollut. Myös tarkastusvaliokunta on kuullut Tullin uusista tarpeista. Tullihan torjuu hyvin tärkeällä tavalla harmaata taloutta, mutta sen resurssit ovat olleet paljon niukemmat kuin millään muulla harmaata taloutta torjuvalla toimialalla. Nyt varsinkin, kun nettikauppa lisääntyy, niin se on yhä keskeisempää, että he saavat nämä tietojärjestelmänsä kuntoon.

18.07 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuosta subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta puhua. Meillä Hyvinkäällä valtuustossa viikko sitten sosiaalidemokraattien esityksestä sitä haluttiin meille kuntaan taas takaisin. Hyvä, että kunnalla on itsemääräämisoikeus, vaikka täällä arvosteltiin sitäkin, että kuntia suojellaan heiltä itseltään. Meillä oli kuntavaaleissa tänä vuonna valitut valtuutetut, jotka päättivät reippaalla enemmistöllä, että emme palauta sitä. Se on toiminut meillä erittäin hyvin näin. Kuntalaiset tiesivät kuntavaalien perusteella, ketkä ajavat mitäkin, eli ei se aina niin ole, että meidän täytyisi täältä määrätä. Tämä minua häiritsee siinä, kun edustaja Kari muun muassa kysyi, miksi rajoituslailla kuntia suojellaan heiltä itseltään. Vähän ristiriitaista toisessa asiassa haluta sitä ja toisessa asiassa ei.

Mutta soten osalta kysyisin ministeriltä: miksei pysytty hallitusohjelmassa eli ensin maakuntauudistus, sen jälkeen rahoituspohja ja sitten pikkuhiljaa valinnanvapaus? Nyt kun nämä yritetään tehdä kaikki kerralla, niin tuntuu, että tämä ei ikinä pääse maaliin.

18.08 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meri, tämä kanta on myös hallintovaliokunnan kanta. Hallintovaliokunnassa myös todettiin tämä nykyinen tilanne, että kun luodaan sellaista lainsäädäntöä, joka aiheuttaa ongelmia tai jättää aukkoja, sitä aletaan paikata uudella lainsäädännöllä. Syntyy tilanne, jossa käytännössä kunnat sinänsä hyvää tarkoittaen, omaa etuaan suojellen lähtevät rakentamaan mallia, joka ei ole tasavallan etu eikä sitä kautta yhdenvertainen toimintatapa Suomessa. Tosin se mah-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

dollistuu nykylain puitteissa, mutta hallitus itse lähti leipomaan uutta lainsäädäntöä, jolla tämä porsaanreikä laista nyt tukitaan. Mutta se on osoitus huonosta lainvalmistelusta, se ei ole osoitus siitä, etteivätkö kunnat suojaisi itseään ja kuntalaisten itsemääräämisoikeutta, joka itselleni ainakin on hyvinkin pyhä asia.

18.09 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Halusin vain tuoda tämän esille sen vuoksi, että minusta tuntuu ristiriitaiselta ensin olla sitä mieltä, että kunnat eivät saisi päättää subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja että sitä pitäisi täältä asti rajoittaa, ja sitten toisaalta arvostella sitä, että tehdään sote-rajoituslaki. Pitäisi olla johdonmukaisesti sitä mieltä, että kunnat saavat itse päättää tai sitten että kunnat eivät saa itse päättää. Arvostelin vain sitä, että ei pitäisi aina ratsastaa niillä rattailla, jotka siinä asiassa tuntuvat sopivilta, vaan pitäisi miettiä itsensäkin kanssa sitä, että olenko minä johdonmukainen siinä politiikassa, jota minä teen, ja niissä perusteluissa, joita minä käytän. Eli joko kunnalla on laaja itsemääräämisoikeus tai sitten niillä ei ole. Ei voi asia kerrallaan valita, mikä tuntuu hyvältä. Tätä tarkoitin.

18.10 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tästä valtionosuusmiekkailusta on hyvä mennä hieman eteenpäin, kun täällä moni on jo puuttunut tähän, että vaikka meillä on sinänsä positiivinen vire kuntakentällä, niin kyllähän me näemme sen pitkään jatkuneen kehityksen, missä kuntien väliset erot ovat kasvaneet, ja sehän näkyy esimerkiksi jo siinä, miten eri kunnat ovat ottaneet käyttöön näitä maan hallituksen mahdollistamia säästöpäätöksiä asiakasmaksujen osalta tai esimerkiksi tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen osalta. Tämä totta kai johtaa sitten siihen, että meillä alkavat olemaan palveluiden käyttäjät eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Tämä oikeastaan johtuu siitä, että meillä väestö pakkautuu tiettyihin osiin maata ja se on pois sitten tietyiltä osin. Tämähän näkyy myös siinä, että myös tulevat maakunnat, jos niitä nyt perustetaan, ovat sillä tavalla eriarvoisessa asemassa, mikä nähdään siinä, että on vaikeampaa vähän toisella puolella Suomea kuin sitten toisella puolella. Olisi kyllä hyvä, että tätä kehityssuuntaa ministeri vähän avaisi tässä lopussa, miten voidaan kuitenkin tasapainoisesti huolehtia tästä koko maan kehityksestä, jottei tämä eriarvoisuus kasvaisi liiaksi.

18.11 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukavaa, että kiinnitetään huomiota tähän koko maan kaikkien kuntien tilanteeseen, se on tärkeä asia. Kun kuntatalouttakin katsoo, ei voi katsoa tietenkään vain valtionosuuksia vaan siihen vaikuttaa tietysti moni muukin tekijä: tehtävien määrä, verotulot, maksut, tasausjärjestelmä, aika moni muukin tekijä, niin kuin alan harrastajat hyvin tietävät. Mutta kun tätä kokonaisuutta katsoo, niin kyllä se johtopäätös minun käsitykseni mukaan on se, että viime hallituskaudella kuntatalous heikkeni ja tällä hetkellä se vahvistuu tällä kaudella. Miksi tämä on tärkeää? Tämä on tärkeää siksi, että siinä ratkeaa se, mitkä edellytykset kunnilla on hoitaa niitä perustehtäviään sieltä lasten päivähoidosta kouluun, terveydenhoitoon ja loppupelissä ikäihmisten vanhuuden turvaan. Mutta hienoa, että kunnilla on paljon ystäviä tässä salissa, se on kai selkeä johtopäätös.

18.12 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, min, edustaja Kaikkonen, lopetitte: ikäihmisistä. Valtionosuuksien leikkaaminen koskettaa

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

väistämättä ikäihmisten hoitoa ja koskee niitä peruspalveluja. Vanhustenhoidosta säästetään koko ajan. Yksi keino, miten säästöjä tehdään, on se, että hoitajamitoitusta on muutettu siten, että jopa kouluttamattomat ilman sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta voivat osallistua vanhustenhoitoon. Minä näen tämän jollakin tavalla riskinä. Kokisin, että jos sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselta ja valinnanvapaudelta jotakin toivoo, niin sitä, että valinnanvapaus toteutuu myös siinä, että saa hyvää hoitoa ja palvelua. Tänäinkin sain puhelinsoiton, jossa omaiset hädissään sanoivat, että äiti on yli 80 ja hoivapaikkaa ei löydy, vaikka jalat eivät kannu. Millä tavalla me ratkaisemme tulevaisuudessa tämän yhtälön, että ihminen saa sen hoidon silloin, kun sen aika on? Se on kyllä sotessa suuri kysymys. Toisaalta me haluamme säästöjä, mutta kuitenkin meillä myös väestö ikääntyy. Pyydän ministeriä, että pidätte hyvän huolen siitä, että myös jatkossa näitä hoivapaikkoja on riittämiin [Puhemies koputtaa] ja siellä on hyvä ja arvokas hoito.

18.13 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja, puhemies Pekkariselle kilpailukysymyksestä: Se on totta, että ymmärrettävää on, että sieltä haluttaisiin leikata pois, mutta me tiedämme, että siitä 190 miljoonasta, mikä piti leikata sieltä pois sen pelkän työajan pidennyksen elikkä sen 6 minuutin takia, on toteutumassa 60 miljoonaa, elikkä siihen on jäämässä gäppiä 130 miljoonaa. Tämä on se, mitä kunnat ovat pystyneet tekemään, koska eivät kunnat pystyneet irtisanomaan 1.1. ihmisiä niin paljon, että se työajan pidennys olisi sitä kautta tullut. Meneekö kaikki hyvin kunnilla? Tänä aamuna kuitenkin otsikko oli: "Poukkoileva politiikka ja säästöt aiheuttaneet päiväkoteihin kaaosta". Toinen otsikko oli se, että kunnat ovat pelastaneet peruskoulun lisäämällä omista muista tuotoistaan sinne peruskoulun puolelle rahaa siitä syystä, että on säästöjä tullut. Nämä ovat ne realistiset otsikot yhä edelleen ja kuntatalouden valtuutetuilla siellä edessä.

18.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Pekkarinen otti hyvin kantaa siihen, että kyllä kustannusjaon tarkistuksesta pitää pitää kiinni, ja niin mekin haluamme siitä pitää kiinni. Sen takia peräänkuulutamme myös sitä, että ei ole reilu tämä periaate, jonka hallitus on nyt uutena käytäntönä ottanut tällä hallituskaudella käyttöön, jossa ensin leikataan kuntien valtionosuuksia ja sitten katsotaan, minkälaiset säästöt toteutuivat — se ei ole kyllä periaatteena hyvä. Nyt minusta, kun periaatteellista keskustelua käydään, ensin pitäisi odottaa, että nämä säästöt purevat, ja sitten kustannusjaon tarkistuksessa katsoa, miten tämä menee. Tämä käytäntö on nyt uusi [Mauri Pekkarisen välihuuto] ja on johtanut siihen, että esimerkiksi kun vuosityöaikaa kikyn johdosta pidennettiin, 190 miljoonaa arvioitiin säästöiksi, 60 on tulossa. Kun subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen tehtiin, todettiin, että säästötavoite on 41 miljoonaa, mutta 10 on toteutumassa. Kun alueellisen erikoissairaanhoidon keskittämällä tavoiteltiin 175 miljoonan säästöjä, nolla euroa on tällä hetkellä tulossa. Tällainen kustannusjako ei ole reilua. [Puhemies koputtaa] Tämä uuden periaatteen toteuttaminen ei ole reilua.

18.16 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän arastelen osallistua tähän keskusteluun varapuhemiehen roolissa, mutta kun nykyinen valtionosuusjärjestelmä taitaa olla siltä ajalta, jolloin johdin sen valmistelua ja esittelin sen aikanaan — vaikka siihen on tehty jonkun verran muutoksia, perusrakenne on siltä ajalta — [Krista Kiurun välihuuto] niin tämän tarkkaan tuntien, tästä lähtökohdasta, minä vain muistutan, että valtiolta kuntiin menevä valtionosuusvirta määräytyy sekä niiden tehtävien

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kautta, mitkä ovat lakisääteisiä kunnille, että myöskin niitten kustannusten kautta, jotka syntyvät sitten niistä tehtävistä, mitkä ovat lakisääteisiä, tai sitten niitten erilaisten harkinnanvaraisten valtiolta kunnille menevien avustusten kautta — viimeksi mainittuja ei juuri viime vuosien aikana enää budjetissa ole ollut. Ja kun kustannuspohjaisista eristä nimenomaan tämä lomaraharatkaisu kikyssä oli ratkaisu, joka vähensi kuntien kuluja, oli luonnollista, se oikea perusta, mikä näille kuluille syntyi, [Puhemies koputtaa] että valtionosuusvirta kuntiin on sen mittainen. Se täytyy myöntää, että ihan oikeitakin leikkauksia ensi vuonna, [Puhemies: Aika on täynnä!] 2018, tapahtuu, mutta ne eivät ole 300 miljoonan... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

18.17 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että viime vaalikaudella kyllä valtionosuusjärjestelmää merkittäväällä tavalla uudistettiin, että siellä on tapahtunut muutoksia. [Mauri Pekkarisen välihuuto]

Mutta nyt minä puhun ihan aidosti faktoista, siis luvuista, jotka ovat valtiovarainministeriön lukuja: laskennallinen valtionosuus vuonna 2016 on ollut 9,955 miljardia euroa ja 2017 lähes 400 miljoonaa euroa vähemmän, 9,526 miljardia, 2018 se tulee olemaan 9,391 eliikka parisataa miljoonaa vähemmän, ja 2019 se on 9,330 miljoonaa euroa. [Antti Kaikkosen välihuuto] Ja tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kuntien valtionosuus tällä ajanjaksolla tipahtaa lähes 800 miljoonaa euroa, koko tänä aikana. Ja täällä on selkeästi pääluokittain todettu, mistä se tulee: nämä leikkaukset tulevat STM:n puolelta, OKM:n puolelta. Eliikka kyllä se on tosiasia, että [Puhemies koputtaa] valtionosuudet kunnille pienevät tämän vaalikauden aikana. Ja kysyn ministeri Vehviläiseltä nyt: onko se 300 miljoonaa euroa leikkausta 2015:een mennessä totta?

18.18 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä vaiheessa on syytä kiittää hallinto- ja turvallisuusjaoston jäseniä hyvästä yhteistyöstä tämän verotuksen ja Tullinkin osalta, kuten kaikkien muittenkin osalta. Meillä on ollut hyvin yksimielinen näkökulma moneen asiaan.

Tässä vaiheessa haluaisin vielä muistuttaa ministeriä siitä, että Tullin valvontateknologian kehittämisohjelma ja sen toteutuminen ovat tärkeitä valiokunnalle. Hyvin yksimielisiä ollaan siinä, että voisi, mikäli suinkin mahdollista, lisätalousarviossa huomioida vielä tämän 4 miljoonan gäpin, mikä tässä nyt on, vajeen teknologian hankinnassa. Siinä mielessä uskon, että ymmärretään se, että kun kehitetään Tullin teknologiavalvonta äärimmäisen hyväksi ja ajanmukaiseksi, niin me saamme myös verotulojen kautta sen investoidun rahan takaisin.

Sitten lopuksi vielä muistutan, vaikkei tämä ole ole ministerin toimialuetta, tästä Savonlinnan tapauksesta. Valiokunta myös on kirjoittanut näin, että "valiokunta pitää tärkeänä, että Savonlinnan kaltainen tilanne otetaan jatkotyössä huomioon", jottei näitä tyhjiä asuntoja tarvitse purkaa tällaisten muuttohommien jälkeen vaan otetaan hyötykäyttöön.

18.19 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa edustaja Rinne totesi, viime vaalikaudella uudistettiin kuntien valtionosuusjärjestelmää merkittäväällä tavalla. Se pitää paikkansa. Se vain valitettavasti johti siihen, että kunnat eriarvoistuivat talouden osalta aika tavalla ja ennen kaikkea maaseutukunnat. Kuntien taloudellinen asema heikkeni.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

No, selkeä erohan tässä kuntapolitiikassa on tapahtunut, väitetään mitä tahansa. Ensinnäkin kuntien tehtäviähän ei ole juurikaan lisätty, ja se, mihin edustaja Rinne viittaa, että tällä vaalikaudella valtionosuudet ovat vähentyneet, pääasiassa johtuu siitä, että kuntien tehtävät ovat vähentyneet. Eli pitää tietää, mitä siellä lukujen taustalla kaiken kaikkiaan on. Sitten pitää myös muistaa se, että nyt hallituksen veropolitiikassa kunnille koituneet menetykset on korvattu tällä vaalikaudella täysimääräisesti. Ne vähäiset uudet tehtävät, mitä kuntakentälle on annettu, on rahoitettu täysin valtion toimesta.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on aikaa enää muutamalle vastauspuheenvuorolle. Ministeri Vehviläiselle olen luvannut 5 minuuttia tuonne loppuun.

18.21 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen iloinen siitä, että nyt keskustellaan oikeasti siitä isosta elefantista, joka täällä lasikaupassa saattaa kääntyillä holtittomasti niin, ettei omakaan edustaja aina tiedä, miten sitä elefanttia pitää kiinni. Nyt on niin, että ollaan saatu myönnettyä se, että valtionosuuksia leikataan tällä hallituskaudella, ja se on tietenkin suuri uutinen, [Timo V. Korhosen välihuuto] koska tämä asia on jo kolmatta kertaa käsittelyssä.

Viime hallituskauden säästöt toteutuvat täysimääräisesti tämän hallituskauden pohjassa. Siinä mielessä ministeri on oikeassa, että vanhoja häntiä periytyy. Totesitte, että ne ovat häntiä, mutta ne ovat vanhoja leikkauspäätöksiä, jotka te uudistatte, ja siltä osin se on selvää. Sitten toisaalta olette itse leikanneet valtionosuuksia enemmän kuin SDP esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan, ja sekin on kova arvovalinta. Ja nyt ollaan ensimmäistä kertaa sen edessä, että kun kovin puhuttiin, että näitä tehtäviä on vähennetty ja ne on täysimääräisesti korvattu, niin nimenomaan äsken todistimme, että näin ei ole. Tehtäviä ei ole täysimääräisesti korvattu, ja tähän on ollut se iso itku täällä opposition puolella. [Timo V. Korhonen: Voi hyvänen aika!]

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustajat Mika Kari ja Hoskonen.

18.22 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen vuodesta 2011 asti istunut hallintovaliokunnassa ja edustaja Korhonen vielä pidemmän ajan, ja molemmat muistamme sen ajan — saattaa olla, että edustaja Korhosella on nyt parempaa seuraa, täytyykin puhua ilmeisesti muille — kun viime kaudellakin tuskailimme, ihan oikein, niiden säästötoimenpiteiden johdosta, jotka silloinen hallitus esimerkiksi kuntatalouteen teki, mutta minun mielestäni ei ole reilua antaa kuvaa tämän hallituksen toimista niin, että kunnat olisivat olleet jotenkin ylitsevuotavan avun äärellä, valtio olisi rahoittanut valtionosuusjärjestelmän kautta kuntien tehtäviä ikään kuin ongelmitta. Minun mielestäni olisi reilua sanoa, että kunnat ovat kantaneet tämän hallituksen aikana sen suurimman taakan hoitamalla omaa talouttaan. Tässä on ollut vähän tällainen piiskamalli, joka hallituksella on nyt ollut tässä enemmän sääntö kuin poikkeus, ja siitä muistuttaa myös Suomen suurien kaupunkien yksimielinen kanta [Puhemies koputtaa] ja yksimielinen huoli nykymenosta.

18.23 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä tämä valtava numerosota, mitä demarit ovat lähteneet nyt käymään, peittää kuitenkin taakse kaiken sen totuuden, että viime vaalikaudella kuntien osuutta yhteisistä menoista kasvatettiin eli valtio vetäytyi kunnista pois ja se aiheutti juuri sen edellisissä pu-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

heenvuoroissani sanomani ongelman, että kovin moni kunta oli kriisikunnan partaalla. Jos oikein muistan luvun — saatan olla väärässä — muistamani mukaan noin 40 kuntaa oli kriisikunnan partaalla. Onneksi nyt on parantunut tilanne, ja kaikki tiedämme sen.

Ja toinen asia, arvoisa rouva puhemies, on se, että kun valtio nyt on vähentänyt kuntien tehtäviä, niin kuten Mauri Pekkarinen sanoi aivan oikein... [Antti Rinne: Miten?] — Teillä on vieressänne paras asiantuntija, edustaja Antti Rinne, kysykää edustaja Paaterolta. Hän on Kuntaliiton hallituksen puheenjohtaja, hän varmaan selittää teille. En viitsi huutaa joka puheenvuorossa siitä. — Mutta joka tapauksessa, kun tehtäviä on vähennetty, se tarkoittaa automaattisesti sitä, että valtionosuuskin vähenee. Ei siinä sen kummempaa ole. Ja kuntatalous on vahvistunut sen kautta, että kun työllisyys paranee, niin verotuloja virtaa kuntaan. Tästä on meille kaikille hyötyä.

Puhemies Maria Lohela: Tähän keskustelun päätteeksi sitten ministeri Vehviläinen, 5 minuuttia.

18.24 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Hoskonen todisti väkevästi sitä, mistä tässä on nyt kysymys, ja minä todellakin toistan sen, että minä ymmärtäisin tämän keskustelun, jos tänne tulisi koko ajan tulvimalla viestejä eri kunnista, sadoista kunnista, että ne ovat aivan katastrofin partaalla, ja sellaisesta kyllä ei todellakaan ole kysymys. Kaikista tärkeintä tässä tilanteessa on, että voimme katsoa kuntataloutta kokonaisuutena hyvin.

Mitä tulee tähän VOS-järjestelmään, niin se on täällä jo moneen kertaan todettu, että jos tehtäviä lisätään, silloin rahaa lisätään, ja jos tehtäviä vähennetään, silloin myös rahaa vähennetään. Ja nyt kun tässä pinnistelee myös tätä vaalikautta, joka onkin jo aika pitkällä, niin totean, että esimerkiksi tällaiset asiat kuin toimeentulotuen siirto Kelalle ovat isoja asioita, jotka näkyvät siellä valtionosuuksissa tämän vuoden osalta. Kyllä kannattaa olla rehellinen, että siellä tapahtuu tällaista näin. Se valtionosuusjärjestelmä ei ole niin sanotusti ihan kasvoton. [Antti Rinteen välihuuto — Krista Kiurun välihuuto]

Mitä tulee viime vaalikauteen ja esimerkiksi siihen uudistukseen, joka tapahtui tämän verotulojärjestelmän osalta, niin pidän sitä erittäin huonona, että kiinteistövero otettiin siitä pois, ja nyt me olemme palauttamassa sitä. Hallintovaliokunnassa on esitys valtionosuusjärjestelmäksi vuodesta 2020, jossa puoliksi palautetaan tämä kiinteistövero tähän mukaan.

Sitten totean täällä muutamaan asiaan vielä:

Ensinnäkin edustaja Juvonen otti vanhusten asiat esille. Totean, että siinä on 75 miljoonaa euroa lisäystä valtionosuuksiin omais- ja perhehoidon kehittämiseen. Mutta samalla kyllä haluan todeta tästä laajemmasta sote-uudistuksesta: Kun meistä moni muistaa, minäkin keskustelua olemme vuosien ajan käyneet sote-uudistuksen tavoitteista, niin ei se ensimmäinen tavoite ole se 3 miljardia euroa vaan se, että me pystymme ihmisille turvaamaan sekä siellä sosiaalipuolella että myös siellä perusterveydenhuollon puolella hyvät ja asianmukaiset palvelut koko Suomessa, yhdenvertaiset palvelut. Minusta se on valtavan tärkeää. Se on nyt se pääasia.

No, sitten tähän edustaja Räsänen kysymykseen myös sote-uudistukseen liittyen, ja samoin myös edustaja Meri kysyi, miten tässä nyt mennään sitten eteenpäin: Se, mitä tällä hetkellä tapahtuu ja miksi näitä rajoituslakeja tarvitaan, johtuu siitä, että meidän nykyinen lainsäädäntömme sisältää paljon aukkoja. Tässä myös itse kukin meistä voi katsoa peiliin,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

että meidän lainsäädäntömme tällä hetkellä on tällainen. Minun maakunnassani sekä Rääkkylä että Tohmajärvi ulkoistivat jo aikaa sitten koko sotensa, ja meillä on tällä hetkellä muutama kymmenen kuntaa, joissa on tehty kokonaisulkoistus. Ja käsitin kyllä perjantaina niin, kun kuuntelin keskustelua, että tälle rajoituslaille on niin sanotusti tuki tältä eduskunnalta, ja näin pitää ollakin.

Mutta sitten minä haluan todeta sen, että täällä on 40 lakia sote-maakuntauudistukseen jo käsittelyssä, ja toistan sen, että uudistus pitää saada aikaiseksi. Jos me emme saa tehtyä tätä uudistusta nyt, niin minun käsitykseni kyllä on, että Suomen sosiaali- ja terveystalutus ja tämä markkina jaetaan sillä tavalla, että meillä on riskinä, että meillä on kohta yksityinen pääsääntö ja julkinen on sivusääntö, ja se ei minusta voi olla sillä tavalla. Meidän pitää löytää sellaiset raamit, että tässä mennään hallitusti kaiken kaikkiaan eteenpäin. Se on ainakin minun vilpitön tavoitteeni tämän asian osalta.

Ja tiedän sen, että tämä on niin valtavan suuri uudistus, että jokainen löytää sen oman kulmansa, jota ruveta vastustamaan. Näin se isossa uudistuksessa on. Peruskoulu-uudistus, ei sitä olisi, jos siinä olisi yksimielisyyttä ja konsensusta haettu. Sellaista ei olisi tässä maassa tehty. Ja nyt me kaikki varmasti olemme sitä mieltä, että peruskoulu-uudistus on yksi tämän meidän maamme viime vuosikymmenien tärkeimpiä asioita, se, että meillä on koulutettu ja lapset pääsevät kaikki kouluun ja on ilmainen koulutie. Sama koskee yliopistollista korkeakouluverkkoa koko maassa. Meidän pitää uskaltaa tehdä uudistuksia. Tiedetään se, että siellä voi olla korjattavaa, mutta minä haluan uskoa siihen, että tämä sali siihen pystyy, että ensi keväänä viedään uudistus eteenpäin ja se pystyy tulemaan voimaan siten, että 2020 tehtävänsiirrot toteutuvat.

Omalta osaltani kiitän tästä rapsakkaasta keskustelusta.

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt tälle keskustelulle varattu aika on tullut päätökseen, joten yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.30.

Keskustelua jatkettiin kello 03.48.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua valtiovarainministeriön pääluokasta 28.

3.48 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuosittain. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia. Se vastaa yli 5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta. Tähän on puututtava järeämmin keinoin kuin mitä hallitus on esittänyt.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Sitä voidaan olennaisesti tehostaa parantamalla koordinaatiota ja tietojenvaihtoa reaaliajassa. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi, ja se vaatii myös resursseja. Jos oikea suunta halutaan pitää, resurssien taso on tur-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vattava. Siksi vihreät esittivät budjettiin kaikkiaan 8 miljoonan euron lisäämistä harmaan talouden torjuntaan sen eri ketjuille: tuomioistuimelle, syyttäjälle, poliisille ja verottajalle.

Arvoisa puhemies! Toinen valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluva huomionarvoinen seikka on laajasti ympäri Suomen kuntia rehottava home- ja kosteusvaurio-ongelma. Selvitysten mukaan sisäilmaongelma on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 ihmistä, iso osa lapsia ja nuoria. Vuosien ajan huonolle sisäilmalle altistuminen voi vaarantaa näiden ihmisten terveyden loppuiäksi. Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi hoidettu kuntoon, julkisen korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut ja on jo noin 4,65 miljardia euroa. Nyt nuo ongelmarakennukset pitäisi korjata tai purkaa, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan.

Vihreät ovat esittäneet, että valtio tukee kuntien homekorjaushankkeita 3 vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Odotamme hallitukselta ryhdikkäämpää panostusta. Pelkästään uusien selvitysten ja uusien toimenpideohjelmien tekeminen ei tuo nopeaa apua yhdellekään sisäilmasta sairastuneelle. Tarvitaan myös resurssit, joilla ongelmia korjataan.

Arvoisa puhemies! Kolmantena huomiona nosta esiin energiaverotuet. Pelkästään energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, siis verohelpotusta, joiden kokonaismäärä ylittää 2 miljardia. Yksi merkittävimmistä on työkoneissa käytetyn polttoaineen normaalia alempi verotus. Vuonna 2018 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 454 miljoonaa euroa.

Vihreät on esittänyt, että kyseisestä verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin verotuksen piiriin mutta kohtuuden nimissä palautetaan heille osa tästä säästöstä verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloil-le. Hallitus ei kuitenkaan ole ryhtynyt toimiin kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus kohdistuu teollisuuden suuryrityksille ja fossiilitalouden tukemiseen. Nämä verohuojennukset ovat räikeässä ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä ne vesittävät yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuutta. Valtiontalouden tutkimuskeskus VATT on todennut, että energiaveron palautusten vuoksi valtio menettää vuosittain noin 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen toivottua vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Hyvä hallitus, miksi tästä saastuttavasta verotukimuodosta ei jo luovuta?

Arvoisa puhemies! Viime vuonna hallitus siirsi kaivokset energiaintensiivisten teollisuusyritysten alempaan sähköveroluokkaan. Voikin kysyä: miksi? Vihreät ovat esittäneet, että kaivostoiminta siirretään takaisin korkeampaan sähköveroluokkaan, mikä tuottaisi valtiolle lähes 20 miljoonan euron lisäkertymän. Saman verran on arvioitu kertyvän tuloa esittämämme louhintaveron käyttöönotosta, jolla kompensoitaisiin muun muassa kaivospaikkakunnille kertyviä haittoja ja kuluja. Suurin osa tästä verokertymästä tulisi monikan-sallisilta suuryrityksiltä, jotka hyödyntävät kansallista kallioperäämme kohtuuttoman hal-valla hinnalla. Kumpikaan näistä kaivostoiminnan vastuullisuutta ja hyväksyttävyyttä pa-rantavista esityksistä ei hallitukselle kuitenkaan ole kelvannut.

Näillä verotulojen kasvuesityksillä olisi haluttaessa voitu toteuttaa vaikkapa määräaikai-nen sähköautojen verovapaus ja ohjata näin autokantaamme uusiutuvista puhtaamman liik-kumisen tielle vahvemmin kuin mihin jotkin hallituksen sinänsä hyvät esitykset pyrkivät. Kaikkiaan, arvoisa puhemies, yhteiskunnan rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseksi ja ongelmallisten päästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseksi olisi veroratkai-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

suilla tehtävissä paljon enemmän kuin mitä hallitus [Puhemies koputtaa] on ollut halukas tekemään.

3.54 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kello alkaa lähestyä jo neljää aamuyöllä, ja täysistunto on venynyt aika pitkäksi. Tämä valtiovarainministeriön hallinnonala on tietysti tärkeä aihe. Ehkä siitä muutama sana on sanottava vielä, kun nämä viimeiset puheenvuorot ovat tässä käynnistymässä.

Viime viikkoina on esitetty, ja myös Suomen hallituksen taholta, sellaisia näkemyksiä, joiden mukaan rahaliiton integraatiota tulisi lisätä. Euroalueeseen kuuluu kuitenkin sellaisia maita, joiden hintakilpailukyvyssä ja tuottavuudessa on hyvinkin merkittäviä eroja, ja nämä erot ovat johtaneet tai ainakin johtamassa pysyvien elintasoerojen syntyyn ja syvenemiseen euroalueella. Samaan aikaan euroaluetta on pidetty keinotekoisesti kasassa Euroopan keskuspankin toiminnalla. On mielestäni selvää, että ilman EKP:n massiivisia ostohjelmia ja elvytystoimia markkinakorot olisivat aivan toisella tasolla kuin ne nykyään ovat.

Nämä valitut toimintatavat ovat aiheuttaneet pankkien ja isäntävaltioiden välisen kohtalonyhteyden, kasvattaneet valtioiden vastuuta, eikä sijoittajavastuu ole käytännössä toteutunut juuri lainkaan. Tämä keinotekoisien alhainen korkotaso ja liki ilmainen raha ovat johtaneet kevytmieliseen velkaantumiseen, samalla kun yhteisvastuun nimissä jonkun muun ja tässä tapauksessa olennaisesti keskuspankin ja sitä kautta tietysti euroalueiden valtioiden oletetaan kantavan riskit. Tällaisten rakenteiden ylläpito johtaa valitettavasti yhteisvastuuseen, ja koska yhteisvastuu ei ole Suomen kansallisen edun mukainen vaihtoehto, tulee Suomen ja tietenkin juurikin hallituksen valmistautua euroalueen hajoamiseen konkreettisen varautumissuunnitelman muodossa.

3.56 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä valtiovarojen osalta, kuntien kohdasta:

On hieno nähdä, että hallitus on tukenut kuntia hyvin, ja näyttää siltä, että ensi vuonna kin ollaan lähes samalla tasolla kuin mitä valtio suunnilleen antaa kunnille tukea. Ja toivotaan, että myös tämä kuntatalouden tilan paraneminen, mikä nyt on tapahtunut, tulisi jatkumaan.

Yksi kohtahan on hallituksen ohjelmassa ollut, että on kirjattu, että olisi tavoitteena vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita noin 700 miljoonalla, mutta vuoden 2019 tasossa tähän ei ole aivan päästy. Tässä on myös se, mitä kunnat ovat itse halunneet päättää, ja siellä on eri kunnissa tehty erityyppisiä päätöksiä eri lähtökohdista. Toivotaan kuitenkin, että kunnat ymmärtävät oman hyvän roolinsa ja tekevät sitten riittäviä säästöpäätöksiä.

Iso asia meillä on, arvoisa puhemies, edessä: tämä maakunta- ja sote-uudistus ja siinä olevat valmisteluresurssit. Esimerkiksi meillä Pirkanmaalla on noin 500 ihmistä tällä hetkellä tekemässä täysillä töitä tämän maakunta- ja sote-uudistuksen eteen. On erittäin tärkeää myös, että resurssit siihen ovat riittävät koko Suomessa, ja täällä osoitetaankin noin 180 miljoonaa euroa uudistuksen valmistelulle. Ja tässä iso kysymys onkin, millä tavalla me sitten nämä tietojärjestelmähankkeet saamme näissä kunnissa eteenpäin ja kuinka siinä onnistutaan, koska me joudumme yhdistelemään useita eri tietojärjestelmiä. Täytyy kiittää myös valtiota siitä, että myös SoteDigi-hankkeella pyritään edistämään tätä ja myös muilla projekteilla ja annetaan siten tukea tähän prosessiin.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

3.58 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti viittasi tuossa edellä kuntien taloustilanteeseen, ja on toki maininnan arvoinen asia, että tällä hallituskaudella kuntien tilanne on muuttunut olennaisesti parempaan suuntaan verrattuna viime kauden erittäin vaikeaan tilanteeseen. Mutta hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan valtio korvaa kunnille täysimääräisesti menot, jotka aiheutuvat siitä, jos ja kun kunnille annetaan lisävelvoitteita. No, katson tämän kirjauksen koskevan myös niitä tilanteita, joissa kuntien lakiin perustuvia maksutuottoja alennetaan lakisääteisin toimin.

Nyhtän hallitus on jättänyt esityksen, ja se on itse asiassa eduskunnassa jo käsiteltykin tänä syksynä: tämä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen. Esitys itsessään on ollut erittäin hyvä ja kannatettava, mutta sitten tietysti tämä kuntien rahoitus siitä hiukan kärsii, koska niitä 110 miljoonan euron maksutuottojen vähennyksiä ei olla kunnille kokonaan korvaamassa. Peruspalvelujen valtionosuuden kasvattamisella ja yhteisöveron jakosuuden kasvattamisella korvataan noin 85 miljoonaa euroa, mutta sen puuttuvan 25 miljoonaa euroa piti tulla kiinteistöverojen alarajojen nostamisella. Sen päätöksen hallitus onneksi perui. Sitä ei viety eteenpäin täällä eduskunnassa. Mutta tosiaan kunnilta jää nyt 25 miljoonaa euroa saamatta, ja katsonkin, että hallituksen tulee pikaisesti ryhtyä toimenpiteisiin, joilla nämä varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta aiheutuvat tulonmenetykset korvataan kunnille täysimääräisesti ja siten turvataan myös tämän hallitusohjelman kirjauksen ja myös sen hengen toteutuminen.

4.00 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Anteeksi nyt, ei ole tarkoitus sinänsä pitkittää tätä jo pitkää iltaa, mutta tähän edustaja Savion huomioon tästä varhaiskasvatusmaksujen kompensatiosta: Toki siinä kannattaa myös muistaa se tapa, miten hallitus laski sen, miten se kompensoi kunnille. Se laski vain kuntatalouden kokonaisuudessaan, vaikka kuntien sisällä on valtavasti eroja siinä, mitä tämä päätös tarkoittaa heidän taloudessaan. Päätöshän on siis aivan erinomainen, varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen, mutta toki on se periaate, minkä hallitus on itse kirjannut, että kaikki tällaiset hallituksen päätökset kunnille kompensoidaan ja lisätehtävät kompensoidaan täysimääräisesti. a) Jos tähän tavoitteeseen pyritään edes kokonaissumman osalta, mikä ei nyt toteudu, koska ajatus kiinteistöveron alarajan nostosta peruttiin, ja b) jos ajatellaan, että kompensatiot oikeasti kohdistuvat niihin kuntiin, mihin niitä kustannuksia tulee, niin se pitäisi kyllä huolehtia jollain muulla tavalla kuin katsomalla kuntakenttää vain kokonaisuutena ja antamalla se raha kokonaisuutena kuntakentälle, koska silloin se ei kohdistu lainkaan sillä tavalla, miten ne kulut kunnissa kohdistuvat.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp

Lakialoite LA 4, 6, 8, 12/2016 vp, 34, 42/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 3/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2017 vp

Valiokunnan mietintö SuVM 1/2017 vp

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

18.30 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Alkoholipolitiikan vaikutuksista on Suomessa pitkäaikaista ja tarkkaa tutkimustietoa. Alkoholin saatavuutta lisäävät lainsäädäntömuutokset ovat poikkeuksetta lisänneet alkoholin kokonaiskulutusta ja sen myötä aiheuttaneet monia haitallisia vaikutuksia ja lisäkustannuksia. On käsittämätöntä, että pykälä-äänestyksissä eduskunnan täpärä enemmistö oli valmis sivuuttamaan laajan asiantuntijajoukon ja myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemykset. Tutkimustieto ja monien asiantuntijoiden näkemykset jäivät tässä lakiuudistuksessa ilman painoarvoa. Hyväksytyn lakiesityksen pykälät ja perustelut ovat käsittämättömällä tavalla ristiriidassa. Perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta antoivat kummatkin selkeät lausunnot, joissa tämä tuli esille. Perustuslakivaliokunta myös velvoitti poistamaan ristiriidan tai, jos niin ei tehdä, perustelemaan sen. Näin ei kuitenkaan toimittu.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuulimme suuren joukon asiantuntijoita, joilta saatiin näkemyksiä kaikkiin muihin pykäliin paitsi niihin, joissa oli kyse etämyynnistä, ellei aivan loppumetreillä erikseen pyydettyä Alkon kirjallista lausuntoa tästä huomioida. Kun lakiluonnos lähti lausuntokierrokselle, siinä oli selkeä pykälä alkoholijuomien rajat ylittävästä etämyynnistä ja siitä, että rajat ylittävä etämyynti Suomeen on kielletty. Kuitenkin hallitus oli tiputtanut tuon pykälän pois varsinaisesta esityksestä ja nyt riskeeraa uhkapelillään Alkon monopoliaseman.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä on kannattanut alkoholilainsäädännön sekä sen ohessa annettujen asetusten kokoamista yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Olemme pitäneet tarpeellisena vanhentuneiden säädösten korjaamista sekä normiviidakkojen yksinkertaistamista. Hallituksen esitys on kuitenkin valitettavasti lähtenyt elinkeinoelämän tarpeista, ei kansalaisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnista käsin.

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta ja haittoja rajoittamalla ja valvomalla elinkeinotoimintaa. Nämä velvoitteet ja tavoitteet näkyvät huonosti lain sääntelyratkaisuista. Uudistus on pahassa ristiriidassa myös Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Lakiuudistukseen sisältyy joukko muutoksia, joista seuraa monia vahingollisia vaikutuksia kansanterveyteen, perhesuhteisiin, lasten hyvinvointiin, talouteen, viiranomaistoimintaan ja niin edelleen. Haitat ovat hyvin hallituksen tiedossa. Sen sijaan taloudellisiin kysymyksiin rajoittuvien mahdollisten positiivisten vaikutusten toteutuminen on hyvin epävarmalla pohjalla. Mahdolliset lisätulot menettävät täysin merkityksensä, kun huomioidaan kasvavat välittömät ja välilliset kustannukset.

Arvoisa puhemies! Vaikka lakiehdotuksiin sisältyy myös tarpeellisia muutoksia, tulee uudistus aiheuttamaan niin paljon haittoja ja romuttamaan viimeisten kymmenen vuoden aikana tehtyä työtä alkoholihaittojen vähentämiseksi, ettei kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä voi esitystä kannattaa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Esitän näin ollen lakiehdotusten hylkäämistä. Esitän myös eduskunnan hyväksyttäväksi viisi lausumaa sen mukaisina kuin ne on edustajien pöydille jaettu.

Useilla hallinnonaloilla, joilla alkoholihaittojen lisääntyminen tulee näkymään, on jo nykyisellään resurssipulaa ja liiallista työmäärää. Nyt esitetyillä muutoksilla tulisi olemaan erittäin vakavat seuraukset muun muassa kansanterveyteen, perheiden ja lasten hyvinvointiin ja sisäiseen turvallisuuteen.

Siksi esitän ensimmäisenä lausumana: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdistaa lisäresursseja poliisille, pelastustoimeen, ensihoitoon, lastensuojeluun ja muuhun sosiaalityöhön, etsivään nuorisotyöhön, päihde- ja mielenterveyshuoltoon, turvakotitoiminnan laajentamiseen sekä päihteidenkäytön ennaltaehkäisyyn, jotta edellä mainituilla toimialoilla pystytään puuttumaan alkoholilain uudistuksen myötä lisääntyviin monenlaisiin haittoihin ja entisestään kasvavaan työtaakkaan."

Koska hallituksen esitys lähtee siitä, että Alkon asema säilytetään nykyisenlaisena, tulee etämyyntikielto kirjata selkeästi lakiin. Lainsäätäjän tehtävänä on säätää lait siten, että ne ovat täsmällisesti muotoiltuja, eikä jättää tietoisesti mitään asiaan tuomioistuimen tulkittavaksi. Tällainen menettely olisi myös vallan kolmijako-opin vastaista. Tulkinnanvaraisesta tilanteesta seuraa ongelmia muun muassa verojen maksun valvonnan ja myyntivalvonnan kanssa. Etämyynnin salliminen tarkoittaisi monopolituotteille rinnakkaista vähittäismyyntikanavaa, Alkon monopolin purkamista ja alkoholikaupan yksityistämistä Suomessa.

Toisena lausumana esitän: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pikaisesti lakiesityksen alkoholin etämyynnin kieltämiseksi, mikä turvaa myös Alkon monopoliaseman alkoholilainsäädäntöuudistuksen tarkoituksen mukaisesti."

Uudistuksen myötä voimaan tulee säännös, jonka mukaan 16 vuotta täyttänyt henkilö saisi myydä ja anniskella alkoholijuomia vastaavan hoitajan tai muun tehtävään nimetyn henkilön valvonnan alaisena. Esitetty muutos on vastuuton ja ristiriitainen toimenpide, kun huomioidaan, että 16-vuotias on alaikäinen ja hänelle alkoholijuoman ostaminen ja luovuttaminen on rangaistava alkoholirikoksena. Säännöksen osalta ei ole arvioitu lastensuojeluun ja alaikäisen työntekijän työskentelyyn liittyviä näkökulmia. Työskentely anniskeluravintolassa ja mahdollisesti päihtyneiden asiakkaiden palvelu ei ole edes valvonnan alaisena alaikäiselle hyväksi. Se voi eri tavoin haitata myös hänen kehitystään.

Kolmantena lausumana esitän näin ollen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii vuoden kuluessa lastensuojelunäkökulmasta tehtävän selvityksen siitä, minkälaisissa ympäristöissä ja missä tilanteissa alaikäiset ovat joutuneet työskentelemään ja minkälaiselle mahdolliselle seksuaaliselle häirinnälle he ovat altistuneet, koska alkoholijuomien luvanvaraisessa vähittäismyyntissä ja alkoholijuomien anniskelussa voi uudistuksen jälkeen työkennellä 16-vuotias henkilö eikä hallitus ole lakiuudistuksen valmistelun yhteydessä tehnyt asiasta lastensuojeluarvioita."

Tällä hetkellä anniskelupaikkojen alkoholittomien juomien tarjonta rajoittuu vielä liian usein virvoitusjuomiin ja kahviin. Anniskelupaikalla myytävät laadukkaat alkoholittomat juomat mahdollistaisivat kuitenkin sen, että isompi osa asiakkaista voisi valita alkoholittoman vaihtoehdon alkoholillisen sijaan. Alkoholittomiin tuotteisiin panostamisen ja niiden lisäämisen kautta voitaisiin vähentää myös sosiaalisten tilanteiden myötä tulevaa alkoholinkulutusta. Laadukkaiden alkoholittomien tuotteiden tarjonnan kautta edistettäisiin alkoholilaille asetettua tarkoitusta.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Neljäntenä lausumana näin ollen esitän: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lakiehdotuksen, jolla varmistetaan, että anniskelupaikan alkoholijuomavalikoiman tuoterhyhmistä on saatavilla riittävä määrä alkoholittomia tuotteita."

Hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä omavalvontaa. Kuitenkin jo tällä hetkellä voimassa olevan lain aikana keskeiset valvontaviranomaiset ovat havainneet merkittävässä osassa tarkastetuista yrityksistä puutteita veronmaksussa tai kirjanpidossa. Asiantuntijakuulemisissa on tullut vahvasti esille, että hallituksen esitys heikentää toteutuessaan lupaviranomaisten mahdollisuuksia torjua harmaata taloutta ja talousrikollisuutta harmaan talouden torjunnan kannalta keskeisellä majoitus- ja ravitsemustoimialalla. Samoin alkoholilaki heikentää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja viranomaisyhteistyönä suoritettavaa toimialan valvontaa. Esityksen vaikutukset ovat näin ollen ristiriidassa hallituksen harmaan talouden vastaisten toimenpiteiden kanssa.

Viidentenä lausumana esitän: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee vuoden kuluessa selvityksen siitä, onko alkoholilakiuudistuksen myötä lisääntynyt omavalvonta kasvattanut harmaata taloutta, ja että hallitus selvityksen pohjalta valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi tarvittavat lakimuutokset harmaan talouden poistamiseksi."

18.40 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime perjantai oli musta perjantai. Hallitus toi eduskuntaan hyvin ristiriitaisen esityksen alkoholilaista. Alkoholilain käsittelyprosessi on ollut hätäisyydessään ja epämääräisyydessään täysin käsittämätön. Hallitus ei ole antanut mitään arvoa alan asiantuntijoille eikä alan tutkijoille. Hallitus on sopinut linjaukset alkoholilaista hallitusneuvotteluissa, ja sen pohjalta on valmisteltu alkoholilakiuudistus. Tämä vahvistettiin meille useita kertoja valiokuntakäsittelyn aikana, minkä seurauksena asiantuntijoiden kuuleminen oli vain pakollinen tapahtuma.

Elinkeinoelämän ja Panimoliiton edunvalvonta on mennyt ohi kansanterveyden ja alan asiantuntijoiden. Jälleen myös eri valiokuntien näkemykset jäivät täysin huomiotta, kuten esimerkiksi hallintovaliokunnan huoli poliisien riittämättömyydestä, sillä alkoholin käytön lisääntymisen myötä väkivalta, levottomuus, yleinen sekä liikenneturvattomuus tulevat kasvamaan. Tämän lisäksi hallintolaki ja perustuslakivaliokunnat kaikki yksimielisesti totesivat, että etämyyntiin liittyvää epäselvyyttä tulee selkeyttää sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Näitä ei haluttu huomioida mietinnössä, vaan pikemminkin opposition edustajat hiljennettiin viemällä esitys väkisin valiokunnassa ilman perusteellista kuulemistä ja käsittelyä. Eli voitaneen todeta, että jälleen aivan uskomaton ja todella ristiriitainen eduskunnan käsittelyprosessi.

Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on enemmistöpäätöksellä hyväksynyt hallituksen esityksen, joka jätti useita epäselviä asioita ja puutteita lakiesitykseen. Esittelin viime perjantaina sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton, RKP:n ja vihreiden yhteisen vastalauseen. Vastalauseessamme oli myös viisi lausumaa. Ensimmäinen liittyy äsken mainitsemaani hallintovaliokunnan kantamaan huoleen, eli esitämme: "Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa alkoholilain uudistuksesta aiheutuvat poliisin, tullin ja pelastus- ja ensihoidon tarvitsemat lisäresurssit." Valitettavasti lisärahoitusta ei ainakaan vielä ole luvassa ensi vuoden budjetissa.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, eduskunnan perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta ja talousvaliokunta ovat kaikki selkeästi ilmaisseet lausunnoissaan, että etämyyntiin liittyvässä pykälässä ja perusteluissa on ristiriita, minkä vuoksi sosiaali- ja terveysvaliokunnalta edellytettiin pykälään tarkennusta. Valiokunnan enemmistö eli hallituspuolueet päätyivät

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kuitenkin siihen, että etämyyntiä ei tarkennettu pykälällä, vaan se jätettiin edelleen epäselväksi niin, että asiaan voidaan myöhemmin tarvittaessa palata. Katsomme, että perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla tulee selkeyttää etämyyntiä koskevat säännökset. Tästä syystä esitämme asiasta lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti selkeät etämyyntiä koskevat säännökset, jotka turvaavat Alkon yksinoikeudellisen vähittäismyyntiaseman Suomessa." Näiden lisäksi kaksi toisiaan täydentävää lausumaa.

Lain asiantuntijakuulemisten aikana on puhuttu paljon lasten suojelemisesta alkoholin haitoilta. Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että lapset huomioidaan vastuullisesti myös päivittäistavarakauppojen alkoholijuomien tuotesijoittelussa. Tästä syystä esitämme näillä perusteilla eduskunnalle kahta seuraavaa lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus etsii uusia tehokkaita ja selkeitä keinoja lapset ja nuoret tavoittavan alkoholimainonnan rajoittamiseksi ja alkoholimainontasäännösten valvonnan tehostamiseksi. Tavoitteena tulee olla alkoholin mainonnan uudistus siten, että lähtökohtana on kaikkien alkoholijuomien mainonnan rajoittaminen vain tuotetietojen antamiseen."

Esitämme myös: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee alkoholijuomien esilläpitoa päivittäistavarakauppojen myymälöissä koskevat säännökset erityisesti lasten ja nuorten alkoholin käytön ehkäisemiseksi."

Seuraava lausuma liittyy harmaaseen talouteen. Harmaa talous jätettiin hyvin vähälle huomiolle sosiaali- ja terveystalouden mietinnössä. Alkoholin anniskelutoimintaan on kehitetty toimintamalli, jossa liiketoimintaa harjoitetaan niin, että veroja ja muita velvoitteita ei ole tarkoituksenaan maksaa. Verohallinnon valvontahankkeessa vuosina 2015—2016 tarkastetuista 650 ravintolasta peräti 70 prosentissa havaittiin puutteita veronmaksussa tai kirjanpidossa. Tämän tyyppisen toiminnan yksi tunnusomainen piirre on välinpitämättömyys alkoholilain säännöksiä kohtaan. Tämä osaltaan lisää harmaata taloutta, johon muun muassa lakivaliokunta kiinnitti huomiota. Tästä syystä esitämme viidentenä lausumaehdotuksena: "Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa alkoholilain uudistuksesta aiheutuvat lisäresurssitarpeet harmaan talouden torjuntaan. Tämän lisäksi hallitus valmistelee harmaan talouden torjumiseksi säädöksen, jonka mukaan anniskeluluvan edellytyksenä on myös tyyppihyväksytyn kassakoneen käyttö."

Arvoisa puhemies! Perustuslain mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Meillä on velvollisuus muun muassa tukea perheiden mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Hallituksen esitys tulee lisäämään alkoholin kulutusta, yleistä turvattomuutta, rikollisuutta, väkivaltaa, harmaata taloutta, työstä poissaoloja, pahoinvointia ja kustannuksia sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Tavoitteena tulisi olla alkoholin kulutuksen ja sen aiheuttaman pahoinvoinnin ja inhimillisen kärsimyksen vähentäminen, ei kasvattaminen. Jos hyväksymme lakiesityksen, hyväksymme alkoholin kokonaiskulutuksen nousun ja terveyshaittojen lisääntymisen. Perusteita tämän sallimiseksi ei ole. Tästä syystä kannatan esitystä tämän lakiesityksen hylkäämisestä.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi esitän kaikkien muiden oppositiopuolueiden paitsi perussuomalaisten yhteisen näkemyksen:

"Alkoholilain käsittely eduskunnassa ja hallituksen toiminta sen yhteydessä ei ole ollut soveliaista eduskunnan arvovallalle. Hallituksen kovan kiireen takia alkoholilain mietintö

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tuotiin valiokunnasta täysistuntoon noin tunnin varoitusaajalla. Lainsäädännöstä päättävillä kansanedustajilla ei ollut aikaa perehtyä mietintöön tai sen perusteluihin.

Hallitus sivuutti valiokuntien tekemät parannusehdotukset lainsäädäntöön ajamalla läpi laadullisesti ala-arvoista ja sisällöllisesti ristiriitaista lainsäädäntöä. Alkoholilaista antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta totesi, että alkoholin etämyynnin osalta lainsäädäntöä on korjattava, jotta se täyttää lainsäädännöltä vaadittavan selkeyden. Kun hallitus ei itse kyennyt päättämään, mitä se halusi säätää, se pisti eduskunnan lyömään leiman etämyynnin osalta puutteelliseen lainsäädäntöön luvaten, että hallitus jälkikäteen asettaa työryhmän selvittämään, mikä on säädetyt lainsäädännön tarkka sisältö. Nyt tuloksena on se, ettei kukaan todella tiedä, mihin lainsäädäntö voimaan tullessaan etämyynnin osalta johtaa. Tämä on oikeusturvariski niin kansalaisille kuin yrityksille ja häpeäksi koko kansanvallalle. Tarkoituksella epäselväksi jätetty oikeustila nostaa esiin kysymyksen, pyrkikö hallitus vastoin julkilausumiaan tosiasiaa purkamaan Alkon monopoliaseman.

Hallitus on osoittanut syvää kunnioituksen puutetta Suomessa ylintä lainsäädäntövaltaa käyttävää eduskuntaa ja kansanvallan periaatteita kohtaan. Tämän vuoksi esitämme, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

18.50 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tässä hallituksen esityksessä on hyviä puolia joiltakin osin, niin kokonaisuus varsinkin eduskunnan äänestyspäätöksen jälkeen jää niin huonoksi ja ongelmalliseksi, että tämän esityksen hylkääminen on kokonaisuudessaan tarpeen, ja sen vuoksi myös itse kannatan edustaja Tanuksen esitystä hylkäämisestä. Samalla, arvoisa puhemies, kannatan myös edustaja Tanuksen esittämiä lausumia, kaikkia niitä viittä lausumaa, jotka hän esitti ja jotka ovat kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän yhteisiä lausumia. Lisäksi kannatan myös edustaja Kiljusen tekemää esitystä epäluottamuslauseesta.

Mielestäni nämä kaikki ovat todellakin aiheellisia useammasta syystä.

Ensinnäkin menettelytapa tämän lakiesityksen eteenpäin viemisessä: Tätä vietiin kiireellisenä esityksenä läpi, vaikka meillä ei ole tiedossa mitään yhteiskunnallista tarvetta, joka edellyttäisi, että tämän lain on oltava voimassa vuoden alussa. Eduskunnalle ei annettu edes mahdollisuutta paneutua, lukea läpi mietintöä, 200-sivuista mietintöä, jonka ainaakin itse sain vasta klo 17:n aikaan, kun istunto oli menossa ja puoli kahdeksalta alkoi käsittely. Kun olen nyt lukenut tämän esityksen viikonlopun aikana huolellisesti läpi, niin huomaan, että siellä on monta sellaista kohtaa, jotka jäivät edelleenkin käsittelyssä täysin keskustelun ulkopuolelle. Uskon, että näin on käynyt monelle muullekin. Mielestäni tämä menettelytapa ei ansaitse sitä, että tämä esitys hyväksytään tässä toisessa käsittelyssä. Kyllä tämä täytyy pystyä aivan päivänvalon aikaan käsittelemään ja huolellisesti keskustelemaan, koska on kysymys tulevaisuudesta, on kysymys kansanterveydestä, on kysymys myös kansantaloudesta.

Kyllä keskeinen pettymys tämän esityksen käsittelyssä on se, että eduskunta päätyi siihen, että päivittäistavarakaupoista ja kioskeista myydään jatkossa vahvempia alkoholituotteita. Keskustelun aikana monta kertaa nostettiin esiin se, miksi tehdä hälyä tästä 0,8 prosenttiyksiköstä. Ensinnäkin kyseessä ovat 17 prosenttia vahvemmat oluet tai juomasekoitukset, ja toisaalta saman kysymyksen voi heittää toiseen suuntaan. Mikä ihmeen tarve vaikutti siihen — panimoteollisuus lobbasi meitä kansanedustajia välillä hyvin aggressiivisestikin samoin kuin Kaupan liitto — että täytyy saada tuo 0,8 prosenttiyksikköä ylöspäin? Siihen ei ollut mitään kansanterveydellisiä tai kansalaisten hyvinvointiin liittyviä syitä,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vaan oli puhtaasti elinkeinopoliittinen kilpailutilanne. Me tiedämme, että tämän seurauksena Alkon tuotosta tulee siirtymään noin 100 miljoonaa euroa päivittäistavarakauppaan, ja tämä ollut keskeinen syy tämän muutoksen läpi viemiseen.

Täällä puhuttiin keskustelun aikana myös mahdollisista myönteisistä työllisyysvaikutuksista. Kiinnitän huomiota siihen, että valiokunnan mietinnössä kuvataan se, miten OECD on vuonna 2015 julkaistussa raportissa arvioinut, että alkoholin vaikutus työpaikoilla tuotannon menetyksinä on noin 1 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ja kun Suomen bruttokansantuote on 204 miljardia euroa, niin 1 prosentti merkitsee Suomessa noin 2 miljardin euron vuotuista tuotannon menetystä, siis tällä hetkellä. Eli kyse on suuresta taloudellisesta kysymyksestä. Kun hallituksen esityksen mukaan alkoholin aiheuttamat välilliset kustannukset olisivat yksityiskohtaisemman arvion perusteella vähintään noin miljardi euroa vuodessa, niin muutamankin prosentin lisäys näihin alkoholin aiheuttamiin menetyksiin merkitsee useiden kymmenien miljoonien eurojen tuotannon menetyksiä. Tällaiset kustannukset ollaan valmiita ottamaan vastaan tämän esityksen myötä.

Arvoisa puhemies! Merkittävä sekä sisällöllinen että menettelyllinen ongelma liittyy tähän puuttuvaan, kadonneeseen etämyyntipykälään. Siinä vaiheessa kun alkoholilakiesitys lähetettiin lausuntokierrokselle, pykälä oli vielä tuossa luonnoksessa ja lausunnonantajat antoivat lausuntonsa sen pohjalta. Lähetekeskustelun aikana tästä etämyynnin kiellosta ei ainakaan minun kuulemanani puhuttu sanaakaan. Vasta viikkoa ennen valiokunnan mietinnön valmistumista asia nousi valiokunnassa keskusteluun eikä sitä sallittu käydä läpi edes valiokunnassa, puhumattakaan sitten täällä istuntosalissa. Siinä on kuitenkin kysymys jopa Alkon monopolin säilymisestä ja kansanterveyslähtöisen alkoholipolitiikan tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tässä on todellakin monia perusteita hylätä tämä esitys, ja mielestäni tässä on erittäin vahvat perusteet myös eduskunnan osoittaa epäluottamusta hallitukselle sekä tämän menettelyn että sisällön vuoksi.

18.58 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on alkoholilaki, ja tätä on täällä käsitelty pitkään ja yön tunteina keskusteltu. Täytyy itseni sanoa, että minua ei ole kukaan lobannut. Eli täällä kun mainittiin, että Kaupan liitto ja panimoteollisuus ovat lobanneet kovasti, niin juuri vielä tarkastin tuossa sähköpostini ja totesin, että miten minulle ei ole tullut kuin tänään joulukortti Kaupan liitolta. En tiedä, olenko ohittanut sitten postin. Toisaalta siinä voi olla se viesti, että ehkä ajatellaan, että olen toivoton tapaus, tai sitten voi olla se viesti, että tuota ei kannata lobata, että se tekee varmasti oman päätöksensä, ja olen kyllä ohittanutkin. Tapasin ainoastaan Alkon edustusta liittyen tähän lakiin. Elikkä olen entinen Alkon hallintoneuvoston jäsen ja sitä kautta toki sitten tapaan mielelläni myös Alkon ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Kyllä etämyynnistä keskusteltiin valiokunnassa. Muistan, että silloin kun alkoholilakia alettiin käsitellä ja meillä oli Ismo Tuominen esittelemässä, etämyynnistä puhuttiin, ja ainakin itse vielä siinä kokouksen päättyessä vahvistin ja kysyin, onko todellakin näin, että etämyynnissä on aukkoja, me emme tiedä, mitä se tulee tarkoittamaan. Ja kyllä hän sen näin antoi ymmärtää, että siellä on. Se on kyllä arvosteltavaa, että ei tämä ole mennyt ihan niin kuin Strömsössä eikä kaikkien hyvien pelisääntöjen mukaisesti.

Toisaalta tässä päätöksenteossa sen havaitsee jo tuolla kuntakentällä, että päätöksiä tehdään väsyttämällä eli viivyttämällä — elikkä me istumme täällä yökaudet silmät ristissä —

tai sitten nopeasti nuijien, eli ei ehditä sitten keskittyä ja paneutua näihin asioihin. Tässä ehkä on molemmat pelimerkit menossa. On se todellakin niin, että emmehän me ehtineet mietintöä lukea — tai te, jotka ette sitä valiokunnassa käsitelleet. Itse toki olin siellä, niin että tiesin, mikä sen lain sisältö on, ja olen sitten aina pitänyt myös ryhmän ajan tasalla.

Arvoisa puhemies! Alkoholi on sellainen asia, että se herättää tunteita. Suomessa puolet kansasta vastustaa, puolet kansasta kannattaa. Samoin se demokratia näyttäytyy täällä eduskunnassa. Mitä meillä olisi ilman Alkoa? Meiltä puuttuisi valtava määrä verorahoja, jos ihmiset eivät käyttäisi alkoholia, ostaisi olutta tai käyttäisi viiniä. Jokainen valitsee sen tavan, miten alkoholia käytetään, se lähtee meistä itsestämme. Ja minä itse ajattelen näin, että me olemme EU:ssa, me olemme avoimia ja pikkuhiljaa meillä tulisi olla myös kykyä itse päättää siitä, mitä me juomme ja milloin me juomme, ja meidän tulisi lähteä kasvattamaan meidän yhteiskuntaamme sillä tavalla, että me opetamme meidän lapsiamme ja nuoriamme käyttämään sitä alkoholia oikein pitämällä sitä raittiuskasvatusta. Ainakaan itse en väsy siihen.

Minä olen saanut kyselyjä, että kun se Juvonen on sellainen sosiaaliantta mutta kannatti tätä 5,5:tä, miksi näin. Se johtuu siitä, että minä ajattelen myös laajasti näitä asioita. Meillä on vastuuta, meillä on velvollisuutta, me voimme jokainen omilla toimillamme edesauttaa sitä, että me viemme kehitystä eteenpäin, mutta myös kasvatamme ihmisiä siinä rinnalla. Ja on nuorten kasvattaminen ja se, että nuoret, ihan pienestä pitäen ja kun he tulevat teini-ikänsä ja sitten muuttavat omilleen, ymmärtävät sen, mitä alkoholi on ja mitä tarkoittaa se alkoholin käyttö. Emme me voi olla veljiemme vartijoita: jokainen käyttää sen, mitä käyttää. Mutta sitten kun on sairaus päällä, tulee sairauspoissaoloja, tulee terveyshaittoja, toki on vastuuta. Jos me päätämme täällä alkoholilaista, me olemme myös vastuussa siitä, että me tarjoamme apua, me tarjoamme terveyspalveluja, me tarjoamme resursseja sinne.

Olen tehnyt kolme lausumaa valiokunnassa, ja minua harmittaa äärettömästi, että kun olen siellä tällä hetkellä ainoa perussuomalainen, niin vaikka kuinka vääntäisi raudasta hyviä asioita, niin eiväthän ne tietenkään saa kannatusta, koska olet siellä yksin. Minä kannatin sosiaalidemokraattien kahta lausumaa ja pidän niitä erittäin hyvinä, mutta tein myös omia. [Leena Meri: Etkä saanut kannatusta?] — En saanut valitettavasti kannatusta, elikkä lausumat raukesivat, mutta nyt täällä onneksi saan esittää lausumat.

Kiinnitin välittömästi huomiota siihen, että etämyyntiin liittyvät selvennykset on ehdotomasti saatava aikaan ja välittömästi. Ei se riitä, että sanotaan, että "mahdollisimman pian" tai että "käynnistetään selvitystyö". Yksi lausuma kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selventämään etämyyntiä koskevat säännökset välittömästi." Tämä on mielestäni painava lausuma, ja se edellyttää, että välittömästi ryhdytään toimiin.

Minä ymmärrän tämän vaikeuden tässä asiassa, kun mietitään, voidaanko etämyynti kieltää ilman, että rikotaan EU-lainsäädäntöä. Minä ymmärrän sen, että on olemassa tapaus Visnapuu, jossa itse asiassa ei ehkä käsitelläkään etämyyntiä vaan sitä, mitä lupia henkilö jätti hakematta. Mitä siellä oikeastaan tapahtui? Mutta kuitenkin pitää saada selvyyksiä siihen, onko etämyynti sallittua vai ei. Se on EU:ssa sallittua, me olemme EU:ssa, mutta hallitus istukoon iltakoulussa, miettiköön ja ratkaiskoon tämän asian. Tämä lausumani on minun mielestäni painava, ja lausumilla on merkitystä.

Toinen lausuma liittyy sitten näihin ikäviin puoliin, mitä alkoholi tuo tullessaan. Me emme voi sille mitään, että rattijuoppoja on edelleen liikenteessä. Vaikka me tekisimme mitä täällä, rattijuoppoja on liikenteessä. Vaikka alkoholiprosentti nousee tai se laskee, aina on niitä, jotka eivät tunnista sitä vastuuta juodessaan. Meillä vuoden 2015 kautemme

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

päättyi siihen, että kansalaisaloite rattijuopumustuomioiden koventamisesta sai tilaa ja tuli lakivaliokuntaan ja eduskunnan käsittelyyn, ja se oli hieno kansalaisaloite. Haluan lähettää terveisiä aloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittaneille. Silloin lakivaliokunta istui sitkeästi pitkään ja me mietimme todella paljon, mitä me voimme tehdä. Me esitimme viittä erilaista lausumaa, joiden tarkoitus on ollut ennalta ehkäistä rattijuopumuksia, mutta silti niitä tapahtuu edelleen.

Liikenneturvan mukaan se on yleensä nuori henkilö, nuori ihminen, joka sortuu tähän rattijuopumukseen. Vuonna 2016 tilastojen mukaan oli 17 400 rattijuopumustapausta. Se on paljon. Mikä niitä ehkäisee sitten? Liikenneturvan mukaan kiinnijäämisriski ja rangaistus. Nämä ovat kaksi asiaa, jotka lisäävät sitä, että ihminen ehkä miettisi. Kun tarpeeksi kovasti rangaistaan, niin se ehkä tuntuu jossakin. Maistelleiden määrä on noussut kolmena vuotena peräkkäin kuitenkin, vaikka tilastojen mukaan rattijuopumus on vähentynyt ja rattijuoppojen määrä liikenteessä ja liikennevirrassa on pysynyt samana. Joka seitsemännessä... [Mika Kari: Valvonta!] — Aivan oikein, edustaja Kari, siellä sanoitte: valvonta eli kiinnijäämisriskin kasvaminen, kun tiedät, että siellä on poliisi, joka puhalluttaa. [Mika Kari: Peltipoliisi ei puhalluta!] — Ei, peltipoliisi ei todellakaan puhalluta vaan ihminen. Tässäkin tulee se, että ihminen on kaikkein tärkein siellä liikenteessä, ihminen on kaikkein tärkein siellä sairaalassa hoitamassa, ihminen ihmiselle vastaanottamassa.

Näen erittäin tärkeänä, että meidän maailmamme ei ole valmis vaan me tarvitsemme ehdottomasti myös toimenpideohjelman. Toinen lausuma kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii rattijuopumuksen ennalta ehkäisemiseksi toimenpideohjelman, joka jalkautetaan valtakunnallisesti."

Nyt minä haluaisin katsoa nuoriin. Minä lähtisin viemään tätä — koulut, järjestötoiminta, opistot — nuorien kautta, ja meitä vanhempiakin pitää ravistella, että annamme myös omalla käyttäytymisellämme mallin niille nuorille mutta myös puhumme ja kerromme, että alkoholi on asia, mitä me käytämme, mikä on hyvä asia tietyissä tilanteissa mutta huono asia silloin, kun se uhkaa henkeä tai toisen henkeä.

No sitten vielä yksi lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii alkoholihaittoihin ja niiden ennaltaehkäisyyn keskittyvän alkoholipoliittisen ohjelman, joka jalkautetaan valtakunnallisesti."

Täytyy sanoa, että vaikka minä olen hoitaja ja tehnyt erittäin pitkän uran vanhustenhoidossa ja nähnyt siellä myös niitä pulloja, on sohvan tyynyjen takana pulloja ja monesti ruokaa ei ole mutta pulloja löytyy ja joku sille vanhukselle sen pullon tuo, niin siitä huolimatta kyllä minua aina yllättää, kun kuuntelen asiantuntijoita, mihinkä kaikkeen alkoholi vaikuttaa — esimerkiksi se, että syöpä ja alkoholi liittyvät yhteen. Mutta sekään ongelma ei poistu sillä, että me mietimme, mikä on se prosentti siellä kaupassa, vaan sillä, että me ihmiset tiedostamme sen, mitä siitä seuraa, jos juo alkoholia koko elämänsä, mitkä ovat ne riskiryhmät, mitkä ovat sairaudet, mitkä ovat syövät. Kaikki nämä asiat pitää tuoda tavallaan valmiiksi avattuina ihmisille eteen, että tämä siitä seuraa, mitä ne aiheuttavat, [Jukka Gustafsson: Toimii väärin!] mitä aiheuttaa alkoholi, minkälaista syöpää, minkälaisia muita ongelmia, ja toki myös kaikki sosiaaliset ja tällaiset ongelmat.

Nämä ovat nämä kolme lausumaa ja näiden sisältö. Toivon todellakin, että saisin kannatusta näille lausumilleni. Vielä sanon sen, että viina on viisasten juoma.

Täällä eduskunnassa kun sanotaan, että on demokratia, saa päättää, meillä oli viime kaudella tasa-arvoinen avioliittolaki, te kaikki muistatte, että täällä seisoo musta lammas, joka äänesti ryhmäkuria vastaan. Silloin meitä perussuomalaisia siitä mollattiin, että teillä on

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ryhmäkuri ja te ette saa äänestää niin kuin te haluatte. No, nyt meille on annettu omantunnonvapaus niin kuin teille kaikille muillekin. On vain yksi ääni, minkä sinä annat, niin vaaleissa kuin täälläkin. Nyt kun on äänestänyt, niin minä olen kyllä hämmästynyt siitä, mitä minulle on sanottu käytävillä, ja ne ovat olleet minun kollegojani täältä. Minulle on sanottu, että sinäkin fiksu ihminen menet äänestämään noin. Sitten minulle on sanottu, että sinä kannat vastuun ja olet vienyt vanhuksilta rahat. Minä en ikinä sanoisi kenellekään omalle kollegalleni jostakin hänen tekemästään äänestyspäätöksestä näin vaan näkisin näin, että meillä kaikilla on oikeus äänestää. Meillä jokaisella on oikeus äänestää sillä tavalla kuin me näemme ja koemme. Meillä on varmasti sen verran kokemusta näistä asioista, eli kun nioitetaan toinen toistemme päätöksiä ja äänestystuloksia, koska se on erittäin tärkeää, koska se on demokratiaa. Sen takia me olemme täällä mutta pidämme myös suomalaisesta huolta.

19.09 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveyspolitiikkaan kuuluu alkoholipolitiikan varsinainen tarkoitus hengeltään siten, että sen tarkoitus on vähentää alkoholin aiheuttamia haittoja ja ongelmia. Tämä on siis lähtökohta meillä kaikessa lainsäädännössä sosiaali- ja terveyspolitiikassa. Niitä haittoja pitäisi vähentää käyttäjien osalta, heidän läheistensä osalta ja yhteiskunnan osalta, ja tämän johdosta me myös teemme täällä erilaisia päätöksiä, emme pelkästään alkoholilain suhteen vaan monen muun lain suhteen. Me yritämme vähentää inhimillistä kärsimystä, ja sen tähden erilaisia lakeja tehdään hyvin usein asiantuntijakuulemisten pohjalta ja niiden kustannusten ja haittavaikutusten pohjalta ennen kaikkea, eikä sen pohjalta, mitä halutaan esimerkiksi esittää muille ihmisille tullaksemme vastaan jossain vaatimuksessa.

Alkoholilain uudistus vietiin läpi poliittisena päätöksenä. Asiantuntijat, valiokunnat ja viranomaisten huolenaiheet jätettiin huomiotta. Poliittinen päätöksenteko itse asiassa eteni siten, että hallituspuolueet perussuomalaiset mukaan lukien, silloin kun tätä valmisteltiin, kävivät huutokauppaa alkoholilain sisällöstä omissa ryhmäkokouksissaan, ja se huutokauppa eteni siten, että meilläkin pöydällä oli vaihtoehdot 4,7 prosenttia, 5,5 prosenttia ja 8,5 alkoholiprosenttia. Niistä ensin käytiin kauppaa ja äänesteltiin. Sitten me kävimme kauppaa myös tästä viinin mahdollisesta kauppaan myyntiin tulosta, ja meidän ryhmäsämme se meni niin, että yhdellä äänellä, minun näkökulmani mukaan, voitettiin se, että me perussuomalaiset emme lähteneet ajamaan viinejä kauppoihin. Tätähän kokoomus voimakkaasti ajoi, jos muistatte, reilu vuosi sitten.

Huutokauppa on minun mielestäni sinänsä hyvä vertauskuva siitä, miten nämä todellisuudessa käytiin läpi. Täällä ei ennen sitä keskusteltu juurikaan missään oikeasti niistä haittoista, mitä tämä tulee aiheuttamaan, vaan täällä haluttiin vain yksistään ja selkeästi hakea suosiota hallituksen huonolle politiikalle, vastapainoa. Tämä on se minun näkökulmani, miksi tätä vietiin eteenpäin. Ja surullista tässä päätöksentekoprosessissa on se, että hallituksen silloinen perhe- ja peruspalveluministeri Rehula voimakkaasti vastusti sitä, että tulee kauppoihin vahvoja oluita, saati viinejä, ja hän kamppailikin urheasti noin vuoden verran tätä vastaan mutta huomasi hävinneensä pelin, koska kokoomus ja perussuomalaiset eivät antaneet periksi lainkaan siinä, etteikö niitä vahvoja oluita tulla tuomaan kauppaan.

En kuitenkaan ymmärrä sitä, että jos jollakin on periaatteita omassa poliittisessa päätöksenteossa tai viisaus, jonka on jostain aikaisemmin ammentanut, niin miksi se pitää myydä pois muutamasta rokkalautasesta tai muutamasta suosionosoituksesta, koska esimerkiksi silloinen peruspalveluministeri Rehula kuitenkin hyvin perustellusti vastusti asiaa mutta

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kuitenkin äänesti tämän prosenttirajan korotuksen puolesta täällä perjantaina. Eli sinänsä poliittinen päätöksenteko on kyllä aikamoista lehmänkauppaa. En tiedä, mitä siellä tapahtui, kun keskustassa eivät loppujen lopuksi pitäneetkään ne niin sanotut omantunnonvapaudet tämän äänestyksen osalta. Me näimme itse kukin, että sitä neuvottelua käytiin täällä perjantaina vielä tiukasti, koska pelättiin, että tämä esitys kaatuu, ja sen johdostahan istunto keskeyttiin, jotta hallituspuolueet pystyvät käymään ne neuvottelut tämän salin ulkopuolella, kun kaikki oli sekaisin, kukaan ei tiennyt, mitä pitää äänestää ja milloin. No, se sekaisuus ehkä johtui edellisen illan keskusteluista ja niistä pikkujouluista, joissa oli semmoinen ilmapiiri, että ei pelkästään nyt meidän keskustelujemme johdosta vaan siinähan päihtyi ihan pelkästään istumalla jonkun vieressä. Eli sinänsä oli kyllä niin ironinen tämä koko prosessi ja tämä tilanne, mikä oli torstain ja perjantain välisenä aikana. Edustajat päissään päättivät uudesta alkoholilaista ja äänestivät toinen enemmän ja toinen vähemmän päissään, [Outi Alanko-Kahiluoto: Tuo nyt ei pidä paikkaansa!] ja tämä on minun mielestäni surullista, että me emme tämän vertaa osaa erottaa tätä todellista vaikutusta alkoholilain suhteen. Ja sitten kehdataan sanoa, että alkoholi ei ole mikään ongelma minulle, että minun puolestani voitaisiin myydä vaikka viinejä kaupassa. Uskokoon ken tahtoo.

Arvoisa puhemies! Jotain hyvää tässä nyt kuitenkin on: se, että se viinipullo jäi sinne Alkon hyllylle. Nimittäin Alkon toimitusjohtaja 23.2.2016 sanoi, että mikäli viini tulisi kauppaan myytäväksi, niin 350 alkoholimyymälästä jäisi jäljelle noin 50, korkeintaan 75. Se olisi romahduttanut täysin alkoholin myynnistä tulevat verotulot valtiolle Alkon kautta. Kyllähän tämä nytkin romahduttaa sen 100 miljoonan verran, kun vahvat oluet ja siiderit tulevat joka hyllylle myyntiin. Mutta onneksi nyten edes tämän verran löytyi ymmärrystä. En tiedä, oliko tällä mitään merkitystä, että perussuomalaiset omassa ryhmässään eivät sitä hyväksyneet. Kokoomus olisi todennäköisesti vienyt sen silloin läpi, kun kaksi kolmesta olisi ollut sen kannalla.

Tässä vaiheessa täytyy muistaa esittää oma lausumaehdotus. Me kävimme keskustelua viime viikolla siitä, että tämä lainsäädäntö myös mahdollistaa 16 vuotta täyttäneiden henkilöiden osallistua alkoholin anniskeluun ja sen myyntiin. Itse olen huolissani siitä, että jos 16 vuotta täyttänyt henkilö tulevaisuudessa tulee menemään kesätöihin tai johonkin muuhun työsuhteeseen, vaikka siihen naapurin pizzeriaan, missä tulevaisuudessa saa myydä ei pelkästään keskiolutta, lonkeroa, siideriä, vaan siellä myydään vodkaa ja mitä niitä väkeviä viinoja muitakin löytyy, niin jokaisesta pizzariasta, jossa on anniskelulupa, tulee käytännössä se paikallinen juottolaitos. Tännekö me haluamme meidän tyttäremme töihin? Minä en ainakaan halua. Me puhuimme viime viikolla Me too -kampanjasta täällä voimakkaasti, ja samanaikaisesti tehdään lainsäädäntöä, jossa me sallimme meidän lapsemme joutuvan mahdollisesti seksuaalisen häirinnän kohteeksi mahdollistaen heidän päästä töihin tällaisiin paikkoihin, missä kuitenkin henkilöt ovat humalassa ja pyytävät sitten palveluita henkilökunnalta.

Oma lausumaehdotukseni tulee menemään näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin, että lainsäädäntöä tarkistetaan siten, että 18:aa vuotta nuorempi, 16 vuotta täyttänyt, henkilö saa anniskella alkoholijuomia vastaavan hoitajan tai muun tehtävään nimetyn henkilön valvonnan alaisena vain kello 22:een asti. Lisäksi hänellä on oltava majoitus-, ravitsemusalaan liittyvä ammatillinen koulutus tai hänen tulee opiskella mainitussa koulutuksessa."

Vaikka meillä on lainsäädännössä työaika- ja alaikäisille henkilöille, se kuitenkin mahdollistaa käytännössä työskennellä vähintään 24:ään asti. Tällä kuitenkin pystyttäisiin an-

tamaan semmoinen lainsäädännöllinen viesti siitä, että ei ole suotavaa, että lapset ovat an-niskelemassa alkoholia, jota he eivät saa itse lain mukaan edes ostaa ja juoda, aikuisille puolen yön maissa. Minä toivoisin myötämielistä suhtautumista tähän niin, että kirjattai-siin tällainen ponsi eduskunnalle siitä, että myös ryhdyttäisiin toimenpiteisiin tämän suhteen.

Sen lisäksi varmasti on johdonmukaista kannattaa. Täällä oli monia esityksiä. Edustaja Tanus esitti esityksen hylkäämistä, jota tietenkin myös kannatan osaltani. Kiljusella oli myös esitys täällä, jota kannatan. Sitten edustaja Juvosella oli esitys, ja oliko täällä vielä muita esityksiä? [Naurua] — Kaikki esitykset tähän mennessä ovat hyvin kannatettavia.

Mutta, arvoisa puhemies, ei mennä sekaisin alkoholista eikä siitä aiheutuvasta vaikutuk-sesta, vaan tehdään edelleen lainsäädäntöä, jossa me tarkastelemme tämän alkoholilain vaikutuksia. Toivon mukaan tiistaina vielä keskusta osaltaan keskustelee siitä, millainen se omantunnon vapaus tulee olemaan lopullisessa äänestyksessä. — Kiitos.

19.18 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Heti alkuun minun täytyy nyt kyllä edustaja Niikolle sanoa, että ei täällä salissa varmaan kuitenkaan päihtyneenä oltu, ihan vain sen ta-kia, ettei kuulijoille nyt jäänyt semmoinen vaikutelma. [Mika Niikon välihuuto] Itse en ai-nakaan ole nauttinut täällä eduskunnassa pisaraakaan mitään muuta kuin limonadia ja kah-via tuolla kahviossa, jotta pitkät päivät jaksaa olla täällä.

Mutta asiaan. Ensinnäkin ilmoitan, että kannatan edustaja Niikon lausumaa tuosta ikä-rajasta. Minusta se olisi asianmukaista, että nuorten kohdalla päättyy kello 22 tämä, jos ol-laan koulutuksellisissa tilanteissa, ja varmasti sen jälkeen ei tarvitse alle 18-vuotiaan olla enää tällaisessa tehtävässä. Olisin kannattanut näitä edustaja Juvosen erinomaisia lausu-mia, joita edustaja Niikkokin tuossa ilmoitti.

SDP:n muistaakseni ensimmäisessä puheenvuorossa oli tämä epäluottamuslause tästä valmistelusta. Me keskustelimme perussuomalaisten ryhmässä tästä, ja meillä jäi kyllä hy-vinkin epämiellyttävä tunne siitä, kun itsekin perustuslakivaliokunnan jäsen olen, mistä syystä se etämyyntikielto jätettiin niin epäselväksi. Se olisi meidän mielestämme pitänyt ehdottomasti säätää kuten perustuslakivaliokunta totesi, mutta tuo epäluottamuslauseen teksti vaikutti meistä siltä, että aivan kuin me emme olisi varsinkaan sitä alkua kuunnelles-sa ymmärtäneet, mistä me olemme täällä viime perjantaina äänestäneet. Kyllä meidän ryh-mämme ainakin ymmärsi, mistä me äänestimme. Toki se oli kohtuutonta, että tämä mie-tintö tuli niin nopeasti, mutta tämä aihehan on keskusteluttanut jo vuosia, niin että kyllä me nämä prosentit varsinkin ymmärsimme erittäin hyvin, jokainen varmaan meistä täällä, ja minusta olisi kohtuutonta esittää epäluottamusta hallitukselle siitä, että ihan kuin me emme olisi tienneet, mitä me päätimme. Tämä oli se keskeinen syy, miksi meillä ei ainakaan koko ryhmä ole voinut kannattaa tätä, koska tuntuisi vähän epä-älylliseltä ensin äänestää ja olla vahvasti jotakin mieltä ja sitten parin päivän päästä ilmoittaa, että annan epäluottamuslau-seen, kun oli niin sekava teksti, että en tiennyt, mistä päätin. Toivottavasti ne, jotka nyt epä-luottamuslauseen tekevät, ymmärsivät perjantaina, mistä päättivät.

Minusta tässä oli hyvä tuo edustaja Juvosen ajatus siitä, että tässä voi olla molempia pe-limerkkejä liikkeellä, ovat nämä kiirehtijät ja sitten ovat myös tämän asian viivyttäjät. Se on tietysti varmaan niin, että jokaisella voi olla tästä erilaisia näkemyksiä ja erilaisia pel-koja. Itse olen ajatellut sitä maltillista prosenttien korotusta jo pitkään. Tätä kysyttiin muun muassa eduskuntavaaleissa eduskuntavaalikoneessa, ja siellä jo ilmoitin, että suhtaudun tä-hän liberaalimmin ja olen valmis uskomaan ja luottamaan suomalaisiin ja vapauttamaan

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tätä ja menemään eteenpäin tässä elämässä. En ole koskaan ollut semmoinen, että uskon ihmisten holhoukseen, vaan uskon enemmän juuri siihen, mistä edustaja Juvonenkin puhui, siihen valistukseen, kasvatukseen. Jotenkin aina tuntuu, että se kielletty ja piiloteltu hedelmä on vielä jotenkin kiinnostavampaa. Keskustelin viikonloppuna tästä asiasta useamman ihmisen kanssa, ja eräs itse asiassa sanoi minulle tosi hyvin, että mitä se hyödyttäisi, jos ei sitä nostettaisi: kun ostaa vain vähän enemmän sitä kolmosolutta, niin kyllä siitä samanlaisen humalan saa aikaiseksi. Minusta se oli aika hyvä esimerkki. Hän oli sitä mieltä, että ihan todella hyvä päätös.

Katsoin myöskin, oliko perjantai- vai lauantai-iltana, tv:stä, oli Pienpanimoliiton puheenjohtaja, ja hän kertoi, että 20 vuotta on odotettu tätä päätöstä, että pienpanimot voivat myydä tuotteitaan. Hän sanoi keskustelleensa vuosien saatossa ministeriöiden virkamiesten kanssa, jotka olivat sanoneet, että ei tämä koskaan tule, ja hän oli tosi iloinen sieltä pienpanimoiden kannalta. Tässä on monta erillistä asiaa.

Itse en jotenkin ymmärrä sitä ajatusmallia, että jos kaupassa on enemmän valikoimaa, niin ihmiset heti niin kuin hurahtaisivat alkoholisteiksi, ja en oikein ole tykännyt siitäkään keskustelutyylistä, että ihmiset pelotellaan, vaikkakin asiantuntijat antavat epäileviä lausuntoja enkä minä niitä kyseenalaista. Ei minulla ole siihen kompetenssia, mutta silti mietin, että hetikö tuossa tammikuussa 100—150 ihmistä sitten suurin piirtein menehtyy. Tämmöisiäkin puheenvuoroja on käytetty ja on todettu, että tämä on surullinen ja järkyttävä päivä. No, en nyt ihan sitä pysty allekirjoittamaan. En tiedä, miksi tästä on tehty niinkin suuri asia. Suurin osa ihmisistä käyttää ihan normaalisti alkoholia. Jotenkin minusta se vanha sanonta "Miksi Jeppe juo?" on se oleellinen asia. En oikein ymmärrä sitä, että ihmisiä holhoamalla me saisimme jotenkin parempaa lopputulosta. [Jukka Gustafsson: Lapsista ja nuorista on kysymys eikä Jepestä!] — Edustaja Gustafsson malttaa odottaa, pyytää vaikka vastauspuheenvuoron. Hänellä tuntuu olevan asiaa. Hän on selkeästi eri mieltä kuin minä, ja siksi kehotan malttamaan, kuuntelemaan myös muita. [Jukka Gustafsson: Minä istun ja katselen jopa silmiini!] — Hyvä, loistavaa, loistavaa.

Mutta kannatin tosiaan edustaja Niikon ja edustaja Juvosen lausumia. Minusta me olemme tehneet ihan uudistuksellista ja edistyksellistä lainsäädäntöä, ja toivon, että tätä etämyyntisäädöstä valmistellaan pikaisesti ja välittömästi. Niin kuin edustaja Juvonen sanoi, tämä on kyllä tämän lainsäädännön heikko kohta, mutta muuten olen kyllä tähän ihan tyytyväinen.

19.25 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jäin nyt hämmästelemään edustaja Meren puheenvuoroa, kun te puhuitte asiantuntijoiden ja sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten virkavastuulla tekemästä arviosta, että tämä lainsäädännön muutos aiheuttaa lisää noin 150 kuolemantapausta vuodessa. Meilläähän tälläkin hetkellä on alkoholin aiheuttamia kuolemia 2 000:n ja 3 000:n väliin, vähän arviosta riippuen. Toivon, että tulkitsin väärin, kun te siinä yhteydessä sanoitte, että ette ymmärrä, miksi tästä on tehty niin suuri numero. Kyllä minusta suuri numero täytyy tehdä siitä, jos tiedetään, että 150 ihmistä on vaarassa kuolla. Silloin kun vuonna 2003 alkoholiveroa kevennettiin 30 prosentilla, arvioitiin, että tulisi 600 kuolemantapausta lisää, ja se toteutui. Se toteutui aivan sellaisena kuin sosiaali- ja terveysministeriö sen arvioi.

19.26 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totesin, että en sinänsä kyseenalaista asiantuntijalausuntoja, siihen minulla ei ole kompetenssia, mutta itse en us-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ko, että noin 100—150 ihmistä heti menehtyy. Ja sitten myöhemmässä vaiheessa sanoin, että itse en ymmärrä, minkä takia tästä alkoholista on tehty niin suuri numero. Tätä tarkoitin. Te kysyitte, mitä tarkoitin, nyt kerroin, ja nyt te pyörittelette silmiänne. No, mitäs minun pitäisi nyt sanoa? Sanonko minä tämän saman uudestaan? Minulla on vielä 30 sekuntia aikaa.

19.26 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edelleenkin ihmettelen tätä teidän kommentointianne. [Leena Meri: No, ihmetelkää vaan!] Mihin sitten perustatte oman arvionne? Joko aivan mututuntumaan vai siihen, mitä kaikki asiantuntijat, kansanterveyden asiantuntijat, Lääkäriliitto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkijat, sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet virkavastuulla alkoholihaitoista kertovat? Ja sitten, kun katsomme Suomen alkoholipoliittista historiaa, niin valitettavasti nuo arviot ovat toteutuneet joka ainoa kerta, ja sen vuoksi en ymmärrä, miksi tässä tapauksessa nämä arviot, jotka ovat vielä hyvin yksimielisiä, pitäisi kyseenalaistaa.

19.27 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tähänhän äsken näköjään vielä lisättiinkin edustaja Räsäsen toimesta asioita. Nyt tuotte tähän esille alkoholin haitat. Enhän minä kiistänyt alkoholin haittoja. Minä totesin, että minä en usko, että ihmiset ryntäävät juomaan ja alkoholisoituvat. Minä en vain usko, minä en usko siihen. En minä sanonut, että terveyshaittoja ei ole olemassa, mutta minä en aidosti usko. Kyllä minäkin nyt näen paljon ihmisiä, ei minulla ole mitään asiantuntijalausuntoja. Minä kerroin minun oman mielipiteeni.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan puhujalistaa.

19.28 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! On pakko tarttua tähän edustaja Meren äsken käyttämään puheenvuoroon. Tuntuu hieman kummalliselta, että hän perustaa oman päätöksentekonsa todella [Leena Meri: Ihan omiin ajatuksiin!] mututuntemuksiin ja omiin ajatuksiinsa, kun ajatellaan, että alkoholi on Suomessa ja myöskin maailmanlaajuisesti huomattava sosiaalisten ongelmien ja myöskin terveysongelmien aiheuttaja. Alkoholi todellakin aiheuttaa merkittävän osan ennenaikaisista kuolemista Suomessa.

Ennen kuin me perjantaina aloimme käsittelemään tätä alkoholilakipakettia täällä täysistuntosalissa, oli sisäministeriön hallinnonalan pääluokka ja ministeri Risikko täältä pöytästä juuri ennen keskustelun loppua todisti meille, että tämä alkoholilaki hyväksyttäessä tulee lisäämään merkittävästi lastensuojelun menoja ja myöskin poliisin menoja, joten kylähän myös se kertoo aikamoisista ongelmista, mitä tämä alkoholilaki tulee aiheuttamaan Suomessa, ja minusta se on inhimillisesti täysin kestäväntöntä.

Arvoisa puhemies! Meistä monesta varmaan jo tuntuu, että tätä alkoholilakia on käsitelty pitkään täällä eduskunnassa, ja niin todella onkin, puoli vuotta valiokunnassa pyöritetty, mutta huolelliselta tämä käsittely ei todellakaan tunnu. Tätä asiaa on todella pyöritetty valiokunnassa koko syksyn ajan, mutta lähinnä olemme keskittyneet vähittäiskaupassa myytävän alkoholin prosenttirajaan ja valmistustaparajoitteeseen — tärkeitä asioita nämä molemmat. Tässä on jo todettukin, mitä vaikutuksia tällä prosenttirajan korotuksella lienee. Mutta kuitenkin suuri huoli valiokunnassa heräsi, kun me saimme hallituksen esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon. Tässä lausunnossa selväsanaisesti todetaan, että konkreettista kieltoa alkoholin etämyynnille ei tässä hallituksen esityksessä ole, ja se todellakin

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

avaa riskin Alkon monopolin murtumiselle. Alkon monopolin säilyttämisestä olemme lähes yksimielisiä täällä eduskunnassa, ja siksi tuntuu hieman ongelmalliselta ja myöskin hassulta se, että me emme ole valmiita eduskunnassa tätä pykälää säätämään.

No, edustaja Päivi Räsänen täällä hetki sitten puheenvuorossaan totesi, ettei edustajilla, jotka eivät ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseniä, ollut mahdollisuutta tutustua tähän mietintöön ennen tätä eduskuntakäsittelyä täällä salissa. Se on aivan totta. Todella tämä mietintö saatiin valmiiksi saman päivän aamuna kymmeneen mennessä, ja edustajille se oli saatavissa kello 17, ja käsittely alkoi puoli kahdeksan. Mutta myös valiokunnassa meiltä evättiin asiantuntijakuulemiset. Valiokunta pyysi lisää asiantuntijalausuntoja asiasta, kiireellisesti niin että ne olisi ollut mahdollista saada sinne käsittelyyn sen asian käsittelyn aikana, mutta enemmistön päätöksellä asiantuntijakuuleminen päätettiin ja meiltä evättiin nämä asiantuntijalausunnot.

Tämä, arvoisa puhemies, ei todellakaan ole hyvää lainvalmistelua, eikä sovi myöskään vedota kiireeseen, arvoisat hallituspuolueen edustajat. Kiire on aivan itse keksitty. Tämä ei ole budjettilaki, eikä tällä ollut mikään kiire. Tämä asia oltaisiin voitu käsitellä loppuun siten, kun meillä olisi ollut valiokunnassa kaikki saatavilla oleva tieto ja olisimme saaneet myöskin asiantuntijoiden arvion, todellisen arvion siitä, mitä vaikutuksia tällä etämyynnin avaamisella on Alkon monopolille. Ja vaikka täällä on hallituspuolue keskusta ilmoittanut, että tätä etämyynnin rajoittamista koskevaa pykälää aletaan valmistella heti vuodenvaihteen alussa, niin kyllä minä olen siitä erittäin huolissani ja pelkään, että sitä pykälää ei tänne eduskuntaan meidän päätettäväksemme enää saada. Sosiaalisessa mediassa käy keskustelu jo kiivaana siitä, että hallituspuolue kokoomus ei tule tällaista pykälää hyväksymään. Toivon, että olen väärässä, mutta pelkään pahinta.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen tekemää epäluottamuslausetta.

19.33 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, minkä edustaja Pekonen toi erittäin väkevästi esille: eduskunnan mahdollisuuksista käydä lakiesityksestä keskustelua, siitä, että valiokunta ohitettiin. Itse kun olen nyt toista kautta kansanedustaja, niin esittämiäni asiantuntijakuulemisia valiokunnassa — joko kirjallisena tai niin, että asiantuntija tulee valiokuntaan kuultavaksi — on kunnioitettu, pääsääntöisesti. Yhtään kertaa ei esittämäni asiantuntijalausuntoa, edes kiireellisessä vaiheessa, ole ohitettu. Tämä on kyllä todellakin surullista, että eduskunnasta tehdään hallituksen kumileimasin — siis kumileimasin — kiireeseen vedoten. Ei tällä lainsäädännöllä olisi ollut kiire, tämä olisi voinut tulla vaikka heinäkuun alusta voimaan, taikka olisi voitu muutamalla kuukaudella lykätä. Vaikka voin olla tämän esityksen kannalta ehkä oman ryhmäni kanssa eri mieltä, tämä lainsäädäntövalmistelutyö on aivan käsittämätöntä. Se vie meiltä kansanedustajilta mahdollisuuden kuulla asiantuntijoita ja muodostaa oma kantamme asiantuntijoiden lausumien perusteella. Jos eduskunnassa kansanedustajilta evätään mahdollisuus kuulla asiantuntijoita, tämä on aivan käsittämätöntä. [Peter Östman: Sitten ruvetaan uskomaan vaan!] — Juuri näin. Olkaa uskossanne vahvoja, kun me sanomme, missä teidän pitää olla vahvoja.

Tässä salikeskustelussa ollaan käyty keskustelua myös siitä, onko tällä työllisyysvaikutuksia. En usko, että Panimoliiton näkökulmasta niitä siellä tulee, ja tänä aamuna on Aamutv:stä varmaan kuultu, että ei ole suoranaisia työllisyysvaikutuksia ainakaan kaupan alalla. Mutta joltain osin on kyllä pakko sanoa, että pienpanimoitten osalta työllisyysvaikutuksia varmasti on, jos ajatellaan, että tällä hetkellä pienpanimot tuottavat kaikesta myytävästä oluesta 3 prosenttia mutta työllistävät 10 prosenttia panimoalan työntekijöistä. Siinä mie-

lessä tervehdin kyllä ihan myönteisesti sitä, että pienpanimoitten jälleenmyyntioikeus avautuu ja tulee paremmaksi, koska tällä on myös matkailullisesti mahdollisuuksia tuottaa erilaisia matkailupalveluita ja tukea niitä myös näitten erikoisoluiden osalta, koska olutharrastus on selkeästi lisääntynyt ilman, että se on ollut päihdehakuista juomista. Ihmiset haluavat nauttia erilaisista Suomessa valmistetuista pienpanimoitten tuottamista oluista.

Harmittelen tässä yhteydessä — vaikka tämä on jälkijättöistä — että ravintoloiden alvia ei laskettu. Olisi ollut helppoa säätää tälle 5,5-luokalle korkeampi veroaste, jotta se olisi myyntiä hillinnyt vähittäiskaupassa, mutta samalla se verovaje, mikä mahdollisesti olisi tullut ravintoloitten alvin laskun osalta, olisi pystytty kattamaan. Ravintola-aloilta on 15 000 työpaikkaa hävinnyt, ja jos ajatellaan työllisyys- ja alkoholikulttuurin kasvattavaa vaikutusta, olisin mielelläni nähnyt, että juominen olisi enemmän siirtynyt kotoa ravintoloihin, ei valvottuihin vaan hyvien palveluiden tiloihin, niin että esimerkiksi edustaja Alatalo olisi voinut mennä esiintymään kello 22 ensimmäisen kerran sen sijaan, että hän menee nyt 00.30 ensimmäiseen esiintymiseen. Eli sitä kautta olisi voitu antaa mahdollisuus suomalaisen alkoholikulttuurin muuttaa suuntaansa niin, että hyvien palveluiden puitteissa oltaisiin voitu nauttia se alkoholi.

Edustaja Niikolle, joka ei ole paikalla, täytyy sanoa, että lainsäädäntö nuorten työntekijöiden osalta jo paikkaa sen asian, mistä oli hyvä huomio: kello 22:n jälkeen ei ravintoloissa olisi alle 18-vuotiaita, sillä vain julkisen puolen työpaikoilla voi olla 24:ään asti. Eli sikäli lainsäädäntö on jo huomioinut sen edustaja Niikon huolen.

Mutta yksi asia, minkä edustaja Kiljunen toi esille, mitä ei noteerattu mietinnössä valiokuntien lausunnoista, eli eräs, mikä ohitettiin — siitä olen erittäin mielissäni — oli maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuma, jossa oltaisiin avattu mahdollisuus niin sanotuille maaseutuyrityksille sallia omien alkoholien tuominen niihin juhlatilaisuuksiin ja järjestettyihin palveluihin. Aivan käsittämätöntä, että myös kokoomuksen kansanedustajat valiokunnassa, keskustapuolueen kansanedustajat valiokunnassa ja kaikki muut valiokunnan puolueet olivat sitä mieltä, että kyllä on oikeinkin tarpeellista, että maaseutumatkailuyrityksessä voidaan tarjoilla omia alkoholeja, asiakkaan mukanaan tuomia alkoholeja. Aivan käsittämätöntä, kuinka yritykset ja varsinkin kokoomuspuolue, joka on yrittäjien puolue, ovat tukemassa sellaista eriarvoista kehitystä, että joillekin yrittäjille, joilla ei ole alkoholinaniskelulupia, olisi annettu mahdollisuus asiakkaan omia alkoholeja tarjoilla. Mutta onneksi tämä sivuutettiin sentään olankohautuksella eikä tämä koskaan muuttunut edes uhaksi, ja tästä olen kyllä erityisen tyytyväinen, kun vastalauseen jätin. Tällaista mahdollisuutta ei missään tapauksessa pidä antaa.

Verotuloista alkoholimyynnin osalta: On totta, että ne eivät Alkon kautta tule, mutta jos olen oikein ymmärtänyt, niin kyllä tälläkin hetkellä 4,7:n osalta kaupoissa myydyin alkoholien verotulot tulevat valtion kassaan yhtä lailla. Myydään se nelosolut sitten Alkossa tai kaupassa, niin sama verokarttuma ja -kertymä tulee kyllä valtion kassaan.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on ollut kiivasta ja hyvää, mutta täytyy sanoa, edustaja Niikko, vielä, että uskon, että äänestystilanteessa, kun tätä päätöstä tehtiin, ei täällä pikkujoulutunnelmissa enää siinä vaiheessa oltu, pikkujoulut olivat hieman aikaisemmin. Keskustelua käytiin yötä myöten. Itse en ollut paikalla, mutta olen vakuuttunut siitä, että kollegani tässä salissa eivät puhuneet päissään.

19.41 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asian käsittely tosiaan on mitä syvimmässä määrin loukannut kansanedustajan oikeuksiani. Siitä me emme nyt tässä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

asiassa pääse yhtään mihinkään, kun on tällainen menettelytapa, että saa 200-sivuisen esityksen käteensä ja sitten vaaditaan ja oletetaan, että on tutustunut siihen ja että tekee sen pohjalta oman ratkaisunsa, onko joku asia hyvä vai huono. Tavallaan se kansanedustajan eettinen, sisäinen koodisto ja ajattelu on, että me olemme yhdessä sopineet — ja eduskunnan työjärjestys vahvistaa sen — että tätä työtä tehdään, tätä lainsäädäntötyötä, asiantuntijakuulemisten kautta, mutta nyt niihin ei ollut mahdollisuutta tutustua. En tiedä, mikä totuuskomitea tämän käsittelyn ympärille pitäisi perustaa, mutta kyllä tästä jotain pitäisi oppia, arvoisa rouva puhemies. Jotain pitäisi tehdä tälle asialle.

Sanoisin, että 16.12.2017 oli tällainen suuri punnituspäivä. Aina ajoittain eduskunnassa vaalikauden aikana tulee tällainen elämää suurempi asia päätettäväksi. Se on myös tällainen kansanedustajan julkinen punnituspäivä, jossa mitataan kansanedustajien arvoja, todellisuudentajua, kokonaisnäkemyksen hallintakykyä ja kykyä ajatella kansan parasta. Siinä vastakkain ovat sitten yksilön vapaus ja nämä poliittiset maailmankuvat, joiden temmelyskenttä tämä sali on.

Minä mietin, kysyn, onko se oikein, että yksilön vapaus nostetaan muiden kustannuksella kaiken päätöksenteon yläpuolelle, se ajatus, että eläköön yksilön vapaus, nyt kukaan ei voi puuttua siihen, mitä minä teen, tämä ihanneajatus, jonka muun muassa perustuslaki ja meidän valtiosääntömme turvaavat, että yksilönvapaus on se, jota ihmisen täytyy kokea. Mutta entä sitten kansanedustaja, joka ei ole yhden ihmisen edustaja vaan koko kansan edustaja, joka edustaa ja jonka täytyy pystyä asettamaan ja arvioimaan päätöksentekonsa sitä kautta, minkälaista kansantaloudellista, kansan henkistä ja jopa kansan hengellistä tilaa meidän lainsäädäntömme tuottaa? Joku esitti kerran väitteen, että ei lainsäätäjää sääda moraalialla. No, joku toinen vastasi siihen, että lainsäätäjää säätää aina moraalialla, mutta kenen, se on se avainkysymys.

Jäin tätä äänestystulosta jälkeensä tutkiessani miettimään, minkälaisia kansanedustaja nämä äänestystulokset edustivat. Ainakin yksi asia oli suuri hämmästyksen kohde itselleni. Jäin miettimään enkä ymmärtänyt, miksi poliisikansanedustajat ja lääkärikansanedustajat, jotka ovat aivan ehdottomia asiantuntijoita, äänestivät tämän asian puolesta. Oliko jotakin niin suurta tässä asiassa, että ilman mitään asiantuntijoiden näkemystä ja kokemusta ja kuuntelemista oli vain päätetty, että nyt me muutamme tämän alkoholilain? Minun mielestäni se ei ole hyvä motiivi. Punnittu ja köykäiseksi havaittu, sellainen olo jäi itselleni tästä prosessista.

Meillä on huomenna mahdollisuus äänestää uudestaan. Kyllä kannatan sitä, että tämä koko esitys hylätään tämän prosessin takia. Vaikka mekin kristillisdemokraateissa näemme, että tässä esityksessä oli paljon hyviä asioita, joitakin asioita, jotka ansaitsivat tulla muutetuksi, tämän prosessin takia tekee mieleni painaa jälleen tätä esitystä vastaan, sen hylkäämisen puolesta, ja voitaisiin vaikka aloittaa seuraavalla viikolla asian uudelleen käsittely niiden hyvien asioiden pohjalta, jotka jäävät tässä ikään kuin varjoon.

Me lisäämme saatavuutta 350:stä 5 500 myymälään vahvojen oluiden ja siidereiden ja muiden osalta. Ei kukaan voi väittää, etteikö se lisäisi alkoholinkäyttöä. Nyt kun olemme vielä kuulleet, että nelosoluiden hinta tulee merkittävästi laskemaan, ei tarvitse olla kovinkaan suurella järjenjuoksulla varustettu, että ymmärtää, minkä juoman käyttö tulee lisääntymään. No, sen vahvemman tietysti, ja ongelmat nousevat ja kasvavat sen myötä.

Uskon, että tästä asiasta on kaikki sanottava jo sanottu. Tämä on oikeastaan enää sanotujen sanojen uudelleen pyörittystä erilaisessa järjestyksessä, mutta koin jotenkin tärkeänä saada sanoa sen, että kansanedustajan tehtävä on arvokas työ ja sen pitäisi olla sellaista,

joka tulkitsee ja ymmärtää kokonaisuutta ja kokonaisnäkemyä, hallitsee sitä, hallitsee kykyä ajatella kansan parasta. Nyt ei niin minun mielestäni enemmistön osalta tapahtunut.

19.47 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Jos lakiesitys olisi hyväksytty ensimmäisessä käsittelyssä siinä muodossa kuin valiokunta sitä esitti, olisin valmis lopullisessa käsittelyssä äänestämään lain puolesta, mutta kun laki sai sen muodon kuin sai, tuen hylkeyhdotusta.

Ensimmäisen ja toisen käsittelyn puheenvuoroissa on jo käsitelty tätä asiaa kansanterveyden näkökulmasta ja ihmisten elämän inhimillisestä näkökulmasta. Painotan tässä puheenvuorossa taloudellisia argumentteja.

Edustaja Räsänen jo toi esille OECD:n arvion siitä, mitä alkoholiperäiset kuolemat ja sairaudet ja työnnön väheneminen maksavat kansantaloudelle. Valiokunnan mietinnönsäkin todetaan, että alkoholinkäytön lisääntyminen, jota hallituksen esitys tarkoittaa, tulee lisäämään alkoholikuolemia. Edustaja Puska ykköskäsittelyn keskustelussa toi esille sen, että lisäkuolemia tulee 150:stä 500:aan riippuen siitä, mitä kaikkia otetaan mukaan, otetaanko ihan välittömästi alkoholin aiheuttamat kuolemat vai sitten niitä sairauksia, joiden riskiä alkoholinkulutuksen kasvu lisää. Valiokunnan mietinnössähän todetaan, että näihin sairauksiin kuuluu varsinaisten alkoholisairauksien lisäksi muun muassa neurologisia sairauksia, syöpiä, verisairauksia, aivoverenvuotoja, sydänlihaksen rappeutumista. Jokaista näiden tautien aiheuttamaa kuolemaa kohti on sitten paljon useampia tapauksia, joissa ihmisen terveys heikkenee ja työkyky heikkenee ja eläkkeelle jääminen aikaistuu.

Eli kaikki tämä aiheuttaa kustannuksia sosiaali- ja terveystoimelle ja myöskin vähentää rahoittajien määrää, niiden määrää, jotka työllään ja veroillaan kustantavat hyvinvointivaltion. Erityisesti ihmettelen sitä, että kokoomus, joka hyvin monissa yhteyksissä on ensimmäisenä puhumassa kestävyysvajeesta, vaatimassa vastuullista valtiontalouspolitiikkaa, tässä nimenomaisessa asiassa hyvin jyrkästi on ollut vaatimassa ratkaisua, jonka tiedämme heikentävän julkista taloutta.

No, sitten toinen puoli asiaa on vaikutus elinkeinoelämään. Poliitikassa on aika yleinen sellainen harha, että jonkun elinkeinoalan etu tai muutaman elinkeinoalan etu on sama kuin koko maan elinkeinoelämän etu tai koko maan kansantalouden etu. Tämä ratkaisu, jonka eduskunta niukalla enemmistöllä ykköskäsittelyssä teki, on varmasti vähittäiskaupan haluama ja Panimoliiton haluama, erityisesti ylikansallisen panimoteollisuuden haluama, mutta kuten ykköskäsittelyn keskustelussa tuotiin esille, ravintola-alalle se hyvinkin voi aiheuttaa taloudellista haittaa. Kuitenkin arvioidaan, että tällä hetkellä 60 prosenttia alkoholiin liittyvistä työpaikoista on ravintola-alalla, ja tämän muutoksen arvioidaan nyt siirtävän alkoholinkulutusta koteihin ja puistonpenkeille, pois ravintoloista. Elinkeinoelämä kokonaisuutena tietysti kärsii siitä, että työkykyisten määrä vähenee ja työkuunto heikkenee.

Mutta jos ajatellaan sitten nimenomaan vielä panimoelinkeinoa, niin se tilannehan, mikä meillä on nyt, eli se, että vähittäiskaupoissa on tämä 4,7 prosentin raja, on tietyllä tapaa suosinut kotimaisia valmistajia. Ulkomaisilla valmistajilla on paljon sellaisia oluita, joiden alkoholipitoisuus jää näiden Suomessa tunnettujen käsitteiden, keskiolut ja nelosolut, väliin. Nämä pääsevät nyt ruokakauppaan ja vievät hyllytilaa kotimaisilta panimoilta, mukaan lukien pienpanimot. Sinänsähän on erittäin tervetullut se asia, että pienpanimoille sallitaan ulosmyynti. Sitä asiaa olen itsekin ollut kannattamassa, mutta kokonaisuutena tämä laki siinä muodossa kuin se ykköskäsittelyssä hyväksyttiin saattaa kuitenkin olla kotimaiselle pienpanimoalalle niiden kilpailuasemaa heikentävä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Eli kun kaiken kaikkiaan katsotaan näitä taloudellisia vaikutuksia laajemmin, vaikka katsottaisiin niitä vain elinkeinoelämän kannalta, vaikutukset ovat todennäköisesti negatiiviset.

Vielä kiinnittäisin, arvoisa puhemies, yhteen epäjohdonmukaisuuteen huomiota. Se on se, että meidän olemme tupakkalainsäädäntöä kehittäneet koko EU:ssa ja myöskin Suomessa siihen suuntaan, että olemme halunneet estää uusien nuorten ikäluokkien koukuttamisen nikotiiniriippuvuuteen kieltämällä tupakan markkinoinnissa sellaiset keinot, joiden tiedetään koukuttavan erityisesti nuoria. Nyt alkoholilain uudistamisessa toimimme aivan päinvastoin, kun väljennämme niin sanottujen limuviinoiden valmistustapaa ja sallimme entistä vahvemmat limuviinat myöskin ruokakauppoihin. Tämähän on nimenomaan asia, jolla houkutellaan nuoria käyttäjiksi, ja ikävä kyllä nämä kaikki nuoret eivät tule pysymään kohtuukäyttäjinä, vaan osalle heistä alkoholi sitten tulee jossain vaiheessa elämää olemaan ongelma.

19.54 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käytin varmasti riittävästi puheenvuoroja tuolloin torstain ja perjantain välisenä yönä perustellakseni kantaani tähän alkoholilakiin. Kannatan siis alkoholilakia kokonaisuutena, mutta sosiaali- ja terveystieteiden kunnan mietinnön mukaisesti en olisi halunnut, että kaupassa myytävän alkoholin prosenttirajaa nostetaan. Mutta koen, että kun eduskunnan enemmistön tahto on ilmaistu selvästi mutta niukoin luvuin, pulinat pois ja tästä mennään eteenpäin. Toivon, että tässä asiassa jos jossakin olisin väärässä, mutta mikään ei anna olettaa sitä, etteikö alkoholihaittoja tuon prosenttikorotuksen myötä tulla näkemään, ja niihin tulevissa hallituksissa joudumme reagoimaan.

Tässä puheenvuorossa haluan vain esittää tähän mietintöön lausumaehdotuksen, joka on pöydille jaettu ja joka koskee etämyynnin tarpeellista linjausta. Ja sen harmituksen hieman huumorisävytteisesti haluan kuitenkin tähän loppuun sanoa, että lieköhän tuota muita taitoja, jotka vievät päättäjältä päätöksentekokyvyn muun muassa alkoholipolitiikassa: se jos on ylempi korkeakoulututkinto kansanterveystieteestä, ei paina mitään, kun osaa lypsää, se taito vie päätöksentekokyvyn. Mitähän muita taitoja niitä on? Tämä on sitä viestiä, mitä kansalaisilta tulee. Se on ikävää, että tällaisissa asioissa, jotka ovat vakavia, se kansalaisten tuomio voi olla hyvinkin ilkeää ja rumaa.

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, käydään debattia sitten, kun kaikki ryhmät ovat päässeet osallistumaan näiden varsinaisten puheenvuorojen pitämiseen.

19.57 Sirpa Paatero sd: Rouva puhemies! Todellakin alkoholilain muutos on hämmentänyt, ja ihan ensiksi, jotta en unohda sitä: kannatan edustaja Kiljusen tekemiä lausumaesityksiä, hylkäysesitystä ja myöskin tätä epäluottamuslausetta.

Epäluottamuslauseeseen ei olisi jouduttu, jos tämä käsittely tässä talossa olisi asiallista. En tämän oman urani aikana muista semmoista lakiesitystä, joka oli kiistanalainen jo tänne tullessaan mutta jonka käsittelyä eduskunnan valiokunnassa ei kunnioitettu niin paljon, että olisi kuultu edes kirjallisesti asiantuntijoita, joita kansanedustajat esittivät. Tähän mennessä olin kuvitellut, että kansanedustajilla on oikeus saada kuultavaksi ne asiantuntijat, jotka he katsovat asiaan tarvittavan. Toinen kummallinen kohta oli se, että perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan ja lakivaliokunnan, mutta erityisesti siis perustuslaki-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

valiokunnan huomioita ei otettu tähän lakiin mukaan. Kolmantena se, että tämä tuodaan tänne iltamyöhään, niin että siihen ei ole keretty perehtyä, ja käsitellään täällä kolmen aikaan yöllä. Ja neljäntenä se asia, että se on tuotu kiireellisenä tähän saliin takaisin mietintönä ilman että on asiallista perustetta sitoa se siihen verolakiin, johon se nyt on haluttu sitoa. Elikkä mitään tämmöistä oikeata asiallista kiirettä tämän alkoholilain osalta ei ollut.

Alkoholilain tavoite on vähentää kulutusta, ja on kyllä hieman surullista, että hallitus perustelee tämän lain sillä, että tämä lisää kulutusta. Tähän eivät tietenkään myöskään ole vaikuttaneet asiantuntijoiden lausunnot, jotka ovat samaa mieltä, että kulutusta tulee lisää ja sen mukana myöskin haittoja.

Me olemme kaikki varmaan saaneet palautetta siitä, että näihin ei uskota, ja olen yrittänyt omalta osaltani kirjoittaa sitten vastineita ainakin joillekin ihmisille, että en minäkään voisi uskoa, jos minä vain katselen omia lähipiirejäni tai kulmakuntiani, missä kävelen, tai jotain muuta. Mutta kun meillä siis Suomi Pohjoismaana on aloittanut säännöllisen alkoholitutkimuksen 40-luvulta — ei ihan sataa vuotta — ja meillä on tietoa siitä, että niissä kohdin, kun on tehty päätöksiä, että saatavuutta on helpotettu tai hintaa alennettu, niin aina — se ei ole ”musta tuntuu”, vaan aina — kulutus on lisääntynyt ja aina sen mukana haitat ovat lisääntyneet. Voi olla, että nyt yön yli ovat suomalainen kulttuuri ja suomalaiset ihmiset muuttuneet niin paljon, että näin ei tapahdu, mutta lähes satavuotinen historia todentaa tämän.

Sen takia minun mielestäni on hieman ikävää, että aliarvioidaan kaikki se asiantuntijoiden tieto. Ja asiantuntijatkin ovat koonneet sen tiedon eivätkä aavistelleet, vaan niiden päätösten jälkeen, mitä on tehty, on seuraukset voitu todeta. Niin kuin äsken tuossa todettiin, silloin kun alennettiin alkoholin hintaa, niin aavistus siitä, että se voi tuottaa 600 lisäkuolemaa, toteutui. Ja nyt tähän on kirjoitettu, että oletettavasti tulee 150 alkoholisyyistä johtuvaa kuolemaa lisää ja 1 500 sairaanhoitopäivää lisää. Sen lisäksi tarvitaan niitä poliiseja ja lastensuojelutyöntekijöitä. Ja sitä, että siitä huolimatta joidenkin intressi ajaa näiden faktorien ohi, on yhä edelleen vaikea ymmärtää, koska kyllä tähän mennessä palaute, jonka minä olen saanut, on niinpäin, että kaikki ne, jotka haluavat näitä vahvempia tuotteita nauttia, pystyvät ne kyllä löytämään jo tälläkin hetkellä niistä kaupoista, joissa niitä on myytävänä. Ei ole ollut ylivoimaista. Ymmärrän ja tiedän, että tässä laissa on monia hyviä asioita, niin kuin hallintovaliokunnan käsittelyssäkin tuli esille, mutta tämä kohta on aivan käsittämätön.

Työllisyysvaikutukset tulevat kyllä toteutumaan mutta eivät elinkeinopuolelle, sillä ravintoloiden puolelta oletettavasti tässä kohtaa työpaikat vähenevät, kun ihmiset siirtyvät käyttämään alkoholia kotiin tai kadulle siitä syystä, että se on sieltä marketista ja kioskilta saatavissa. Sitä vastoin se lisäys tulee poliisien, lastensuojelutyöntekijöiden, sairaanhoitajien ja muiden työntekijöiden puolelle.

Eräs huomio palautteissa oli vielä se, että ei ole huomioitu sitä, että ikäihmiset nauttivat alkoholia yhä enemmän. Valitettavasti se on huomioitu, ja se näkyy myöskin kotipalvelun työntekijöiden arjessa lähes päivittäin lisääntyvinä onnettomuuksina, tapaturmina kodeissa, lisääntyvänä alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäytöstä johtuvana sekavuutena ynnä muuna. Tämä on totta, mistä olen hyvin pahoillani, mutta nyt halutaan sitäkin lisätä. Toivon vain, että se suomalainen alkoholikulttuuri muuttuu, mutta kun se ei ole nyt ensimmäiseen sataan vuoteen kovin paljon muuttunut, niin epäilen, että se ei ihan yön yli kuitenkaan toteudu.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa otamme vielä edustajien Kiuru ja Henriksson puheenvuorot, ja sen jälkeen debattia.

20.03 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Heikkisen tekemää lausumaesitystä, joka on edustajille jaettu pöydille.

20.03 Anna-Maja Henriksson r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Vi riksdagsledamöter är valda för att stifta lagar, inte för att fly ansvar. Vi är också valda för att vi ska ta reda på tillräckligt, så att vi får en lagstiftning som är tydlig och klar. Vi är inte valda för att hindra andra ledamöter från att få all den relevanta information man behöver.

Värderade talman! Jag är mycket bekymrad över läget med lagstiftningsproceduren och nivån just nu här i riksdagen. För det vi har sett den senaste veckan är inte värdigt Finlands riksdag.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolestunut siitä tilanteesta, missä me nyt olemme lainvalmistelun tason osalta tässä talossa. Me olemme kansanedustajia. Meidät on valittu tänne säätämään lakeja, ei pakenemaan vastuuta. Meidät on valittu tänne sen takia, että me tiedämme, mistä me säädämme, ja että me tiedämme, mikä sen lain tavoite on, kun se on hyväksytty.

Nyt on syntymässä tilanne, että kukaan tässä salissa ei pysty sanomaan, jos alkoholilaki menee näin läpi, mitä tulee tapahtumaan tämän etämyynnin osalta, tuleeko tämä vaikuttamaan siihen, että Alkon monopoliasema horjuu, mitkä tulevat olemaan seuraukset. Minun mielestäni tämä on ala-arvoista toimintaa, että me olemme tällaisessa tilanteessa, jossa kukaan ei voi sanoa, mitä tämän jälkeen tapahtuu.

Värderade talman! Land ska med lag byggas, och då ska också lagstiftningen vara klar. I det här fallet är det så att vi har ett behov av en förnyad alkohollag. Det finns många saker som är bra i den alkohollag som behandlades i fredags: de mindre bryggerierna behöver få rätt att sälja ut, vi behöver avskaffa byråkrati, vi behöver förnya alkohollagen.

Jag är också beredd att acceptera det demokratiskt fattade beslutet gällande procentsatsen på hur starka drycker som får säljas i våra butiker eftersom vi har röstat om det här i riksdagen. Men jag är inte beredd att acceptera att vi med öppna ögon antar en lag där ingen vet hur det kommer att gå med Alkos monopol. Är det så att man vill åt monopolet? Då ska man aktivt också säga det, och då ska vi debattera det. Man ska inte försöka smussla in en nedmontering av Alkos monopolställning köksvägen via otydlig lagstiftning, via medvetet manipulerande. Det är obegripligt för mig att vi hamnat i den här situationen.

Arvoisa puhemies! On erittäin surullista, että on tullut ilmi, että sosiaali- ja terveystieteiden kunnassa ei ole haluttu kuunnella asiantuntijoita, [Peter Östman: Juuri näin!] että siellä on estetty kansanedustajia saamasta tietoa asiantuntijoilta hyvin keskeisestä asiasta elikkä etämyynnistä. Se on keskeinen asia sen takia, että oikeustila on auki, kukaan ei tiedä, mitä tulee tapahtumaan, ja kukaan ei myöskään tiedä, millä tavalla tämä tulee vaikuttamaan Alkon monopoliasemaan. Sen takia on vastuutonta, että meiltä edellytetään, että me nyt hyväksyisimme tämän lain näin, ihan niin kuin sokkona lähtisimme tästä ulos, ja sanotaan, että katsotaan sitten, mitä korkein oikeus päättää. Korkein oikeus ei ole se lainsäädäntötoimielin. Me, eduskunta, olemme se lainsäädäntötoimielin. Meillä on se vastuu.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Nyt haluaisin tietää, kun tässä on nyt myös kokoomuksen edustajia paikalla, onko niin, että on kokoomuksen suunnalta esitetty sellaisia ajatuksia, että tulevaisuudessa olisi teille mahdollista luopua Alkon monopoliasemasta. Vai miten se on tulkittavissa, kun pääministeripuolue tässä vaiheessa tuo lausuman, joka tavallaan tehdään sen takia, että pääministeripuolue itse haluaa varmistua siitä, että tulee pykälä vielä vuodenvaihteen jälkeen, [Timo Heinonen: No juuri sitä kannatimme!] joka takaa Alkon aseman? Me haluamme tietää, koko kansan on saatava tietää, mikä on kokoomuksen tarkoitus ja tavoite tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Viime viikon torstaina, silloin yöllä, perjantain välisenä yönä, ministeri Saarikko, kun oli kyse etämyynnistä, yritti sitten selittää, miksi tämä on jätetty auki, ja hän sanoi näin: "Miksi asia ei ole vielä täällä pykälässä? Siksi, että emme halunneet tuoda sitä epäselvää tilannetta kiireellä tänne, ja siksi, että hallituksella ei ollut juuri nyt riittävää poliittista yksimielisyyttä asiassa." Elikkä mistä ei ollut riittävää yksimielisyyttä? Me haluamme tietää sen. Mistä se yksimielisyys puuttuu? Voisitko sen kertoa meille? Se olisi hyvä saada tietää. Elikkä jotain tässä on mätää. Tässä prosessissa on paljonkin sellaista, mistä olisin toivonut, että minun ei olisi koskaan tarvinnut nähdä tässä talossa. Ja toivon, että nyt ryhdistäydytään ja tehdään lakeja niin, että me voimme katsoa myös meidän äänestäjämme silmiin, kun menemme tästä ulos.

Arvoisa puhemies! Minä myös kannatan edustaja Kiljusen epäluottamuslausetta.

Jag understöder ledamot Kiljunens misstroendekläm. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa otamme debatin, ja sen aloittaa edustaja Heinonen.

20.10 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuossa hetki sitten edustaja Niikko käytti kyllä aika erikoisen puheenvuoron, jossa hän syytti suurin piirtein koko eduskuntaa juovuksissaan työn tekemisestä. Se on aika kova syytös. Olisitte puhunut vain omasta kunnostanne ja antanut muiden puhua omasta kunnostaan. Itse en ole tilkan tilkkaa nauttinut, kun tätä tärkeää kansan antamaa tehtävää olen hoitanut. Kertokaa nimet sitten, jos teillä on tieto, että jotkut humalassa töitään tekevät.

Äänestin tuossa äänestyksessä omantunnon mukaan, mikä täällä on myös kyseenalaisitettu. Minulla oli mahdollisuus kertoa, haluanko äänestää 5,5:n vai 4,7:n puolesta, ja itse päädyin siihen, että tämä Juha Sipilän hallituksen keskustalaisten ministereiden tekemä esitys on hyvä ja kannatettava kokonaisuus, jota itse kannatin. [Välihuutoja] Se on esimerkiksi maaseudulle ihan tervetullut asia. Se lisää ohranviljelyä, toisaalta maaseutukyläkaupat vahvistavat asemaansa ja seuraa paljon muuta hyvää muun muassa ravintoloille.

20.11 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käydään, edustaja Heinonen, tämä keskustelu nyt tässä loppuun saman tien. [Ben Zyskowiec: Ehkä kuppilan puolella!] En ole sanonut yhtään henkilöä nimeltä enkä tule sanomaan, ketkä täällä päisään toimivat, mutta otetaan nyt tämä yleinen asia esille. [Timo Heinonen: Yleinen syytös!] Ensinnäkin täällä on väitetty, että täällä ei torstaina äänestetty, kun kaikki eivät enää muista edes sitä. Torstaina äänestettiin kello 20.38 pöydällepanosta. Torstai-iltana oli eduskunnan pikkujoulut kaikilla ryhmillä ymmärtääkseni — tai ei kaikilla ryhmillä, ainakaan demareilla ei ollut, [Sari Tanus: Ei ollut meillä!] mutta kokoomuksella, perussuomalaisilla ja keillä muilla oli, sinisillä — ja täällä oli äänestämässä 129 henkilöä, 70 oli poissa. Voin heti, Heinonen, sinulle näyttää kymmenen nimeä tästä vähintään, jotka olivat aika

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tuiterissa täällä, elikkä on turha minulle tulla puhumaan, että täällä minä puhun pötyä. Me tiedämme itse kukin sen, että pelkästään ne uutiset, mitä lehdessä oli perussuomalaisista henkilöistä, jotka olivat täällä päissään, eivät olleet koko uutinen. Kyllä siellä jäivät muiden puolueitten edustajat mainitsematta ihan tyystin. [Puhemies koputtaa] Tämä ei ole eduksi eduskunnalle, että täällä tarjotaan ilmaista alkoholia silloin, kun täällä tehdään töitä ja puhutaan alkoholilaista. [Puhemies koputtaa] Tästä ollaan varmaan samaa mieltä. [Vasemmalta: Kiitos! — Aivan!]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt keskitytään keskustelemaan alkoholilaista.

20.13 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin illalla joku edustaja, oliko se nyt perussuomalaisten ryhmäpuheenjohtaja, sanoi suoraan kahteen otteeseen, että hän ei usko asiantuntijoita — hän ei usko asiantuntijoita. Arvoisat kollegat, tämä ei ole mikään uskonasia. Jos näin olisi, että me emme uskoisi asiantuntijoita, miksi me ylipäättään käytämme asiantuntijoita valiokuntakuulemisissa? Miksi me käytämme niitä, ja minkä takia hallituspuolueet eivät halunneet kuulla lisää asiantuntijoita loppuvaiheessa? Onko siinä syynä se, että he eivät halunneet kuulla totuutta? Viime viikon äänestyksen jälkeen on nimittäin ruvettu kiistämään myös kansainvälisesti merkittävän tutkimuslaitoksen tieteellinen pätevyys ja asiantuntemus alkoholin kansanterveydellisistä vaikutuksista. Se on kuultu tänä iltana. Ihmettelen suuresti tätä uutta kulttuuria, mitä ollaan nyt tuomassa tähän.

20.14 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itseäni tässä käsittelyssä jäi kyllä harmittamaan tämä asiantuntijoiden arvostus tai lähinnä asiantuntijoiden arvostuksen puute, mutta myös eduskunnan arvostuksen puute. Asia tuotiin sellaisella kii-reellä, ja laajasti kun keskusteltiin, niin huomattiin myös sisällä olevat valuviat, jotka siten lähinnä liittyivät tähän etämyyntikysymykseen. Lakiehdotuksessa sinänsä on useita kohtia, joista voi olla samaa mieltä, ja asioita, joita mielellään on ollut matkan varrella edistämässä. Hyvä, että niitä nyt lakiin saatiin, mutta itse lakiesitys kokonaisuutena ei olisi asiantuntijoiden asianmukaisen kuulemisen jälkeen varmasti mennyt eduskunnassa läpi. En jaksa siihen uskoa.

Kun tässä kuulin kokoomuksen edustajalta maininnan siitä, että kokoomuksessa oli niin sanotut vapaat kädet, ne kädet eivät olleet kuitenkaan kovin nopeita, koska kaksi teidän edustajaanne ei ehtinyt äänestämään.

20.15 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua seuraa, ei voi välttyä siltä ajatukselta, että eihän tämä lain käsittely nyt ihan putkeen ole mennyt. Välillä tuntuu, että tätä lakia on ollut säätämässä Panimoliitto tai joku vastaava. Tällä kohdistan sanani erityisesti Panimoliiton jopa epäasialliseen tapaan lähestyä meitä kansanedustajia, johon itse myös annoin palautetta ja puolustin kristillisdemokraatteja, vaikka itse en teidän aloitettanne tästä alkoholin prosenttimäärästä tuekaan. Mutta kannatan aina asiallista keskustelua ja asiallista puheenvuoroa.

Näen, että nyt yritämme korjata ongelmaa, jota ei ole. Ainakaan oman poliittisen urani aikana yksikään suomalainen ei ole tullut avautumaan siitä, etteikö alkoholia saisi tai että siinä olisi ongelmia. [Susanna Huovinen: Aivan, juuri näin!] Nyt tätä korjataan tavalla,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

joka taatusti kyllä tuo työpaikkoja lisää, mutta jonka lasku uhkaa olla miljardeja lisää [Puhemies koputtaa] ja pelkään, että enemmän kuin tulevat työpaikat.

20.16 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On oltava samaa mieltä niiden kanssa, jotka ovat sitä mieltä, että on äärimmäisen huonoa lainsäädäntöä, että tämä etämyyntikysymys jätettiin avoimeksi. [Susanna Huovinen: Aivan, kyllä!] Itse olen kuitenkin juristina sitä mieltä, että yksikään tuomioistuin ei tule tuomitsemaan kehtään rangaistukseen etämyynnistä, kun tätä etämyyntiä ei ole selvästi laissa kriminalisoitu. Perustuslaki kuitenkin tuntee sen oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluvan periaatteen, että kehtään ei voida tuomita rangaistukseen rikoksesta, ellei sitä ole laissa rikokseksi säädetty — löytyy meidän perustuslakimme 8 §:stä.

Sitten minulla on kysymys sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäsenille. Kun hallitus esitti, että on kiellettyä väärillä papereilla viinakaupasta tai ravintolasta ostaa itselleen viinaa, niin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta päätti, että se ei ole kiellettyä. Minkä takia?

20.17 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin mielelläni kuullut, mikä on nyt kokoomuksen vastaus siihen — tässä on nimittäin jonkintyyppinen koira haudattuna — onko heillä tavoitteena murtaa Alkon monopoli. Onko se se tavoite, joka on tässä päällimmäisenä? Miksi tästä ei voida säätää? Edustaja Zyskowicz, tiedätte yhtä hyvin kuin minä, että se, mitä ei ole laissa, ei ole laissa, [Susanna Huovinen: Aivan!] ja silloin tilanne on se, että oikeustila on auki. Silloin tilanne on myös se, että etämyynti ei ehkä olekaan [Puhemies koputtaa] kiellettyä, siitä ei voi rangaista, elikkä se on sitten sallittua, vaikka perusteluissa lukee, että se on kiellettyä. Ja tällä tiellä — jos lukee sen sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön, niin saa myös sen kuvan — jos näin on, se tulee vaikuttamaan Alkon monopoliasemaan.

20.18 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kannan erityistä huolta kahdesta asiasta. Ensimmäinen asia on tämän asian käsittely ja se, miten suhtaudutaan ensinnäkin asiantuntijoihin. Tuntuu, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa oli jo alun perin päätetty, mitenkä tämä lakiesitys viedään läpi. Asiantuntijoita kuultiin kymmenittäin, he olivat meillä kuultavina, mutta heidän mielipiteillään ja asiantuntemuksellaan ei ollut mitään merkitystä. Se oli kuin näytelmä, farssi.

Toinen asia, josta kannan erittäin suurta huolta, joka liittyy tähän käsittelyyn, on, miten me suhtaudumme perustuslakivaliokuntaan tällä hetkellä. Perustuslakivaliokunta on erityisvaliokunta monessa mielessä, jolloinka valiokuntien pitäisi erityisesti pystyä vastaamaan perustuslakivaliokunnassa oleviin huomioihin. Nyt niihin ei ole otettu minkäänlaista kantaa.

Sitten kolmantena asiana liittyen tähän sisältöön, tämän alkoholilain sisältöpuoleen: Me emme ole ottaneet selkeätä kantaa nimenomaan sen asiantuntijakuulemisen puutteen takia. Meille ovat kaikki [Puhemies koputtaa] tähän asiaan sisältöön liittyvät asiat epäselviä.

20.19 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunnan jäsenenä tartun nyt tähän perustuslakivaliokuntakysymykseen. Tämä on iso huoli, jos kerta toisensa jälkeen eduskunta jättää perustuslakivaliokunnan lausunnon huomiotta jostakin asiasta. Se on tapahtunut tämän kahden ja puolen vuoden aikana, mitä minä olen

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ollut edustajana, jo useita kertoja, ja on todella relevantti kysymys, mikä on perustuslaki-valiokunnan arvo.

20.20 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti siitä alkoholiprosentin noston perustelusta, että siitä maaseutu hyöttyy, että maaseudun elinvoiman tukeminen on siinä taka-ajatuksena muun muassa. On aika surullista ja lyhytnäköistä ja kapea-alaista ajatella, että näin on, koska iso syy maaseudun autioitumiseen ovat ne poikamiesisännät, joilla alkoholismi näyttelee aivan liian isoa roolia elämässä. Siinä on kumppani jäänyt hankkimatta, elämänhallinta menee. Se kyllä autioittaa maaseutua enemmän kuin viinan saanti siellä.

Sitten toinen asia tästä ohran viljelystä. Taitavat olla kyllä ne puolalaiset viljelijät, jotka tulevat siitä hyötymään. Moni todellinen pienpanimo on todennut, että kun tämä muutos tulee, niin kyllä ulkomaiset yritykset ovat ne, joilla on valmiina tuotteet ja valtavat myyntihyllyt. Näin valitettavasti epäilen.

Ja sitten vielä, edustaja Järvinen: missä olitte perjantaina, kun tästä äänestettiin?

20.21 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan juuri tuo poissaoloni perjantaina on se syy, mikä sai tänään tulemaan paikalle. Minä olin täällä paikalla silloin, kun äänestyksen piti olla, mutta valitettavasti olin sopinut jo useita viikkoja aikaisemmin meneväni tilaisuuteen, jota oli mainostettu lehdessä, ja minun oli pakko poistua täältä, kun yllättäen hallitus halusikin 20 minuutin mietintätauon, kun piti äänestää. Minä olin valmistautunut äänestämään, mutta en saanut siihen mahdollisuutta. Miksi hallitus toimi näin? Toivon vastausta, edustaja Heikkinen.

20.22 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon valiokuntien asiantuntijoista, ja heidän tekevät ennusteita siitä, kuinka monta voi kuolla, jos nelosolut tulee kauppoihin. Sitten kun ajatellaan kumminkin — täällä on puhuttu tänään, että alkoholiprosenttimäärä nousee 17 prosenttia — että hintaero kolmos- ja nelosoluella tulee olemaan aika paljon, 50 senttiä, elikkä voi olla noin 50 prosentin ero, niin kyllä ne ongelmakäyttäjät juovat edelleen sitä, missä on se hinta—promille-suhde parempi heidän kannaltansa. Mutta jos se keppana on paljon, paljon halvempaa kuin se nelosolut, niin silloinhan ne ongelmakäyttäjät juovat sitä keppanaa edelleen. Mutta kyllä minä uskon, että ne ongelmakäyttäjät juovat niitä ihan vahvoja. Katsotaan vaikka meiltä Lahdesta esimerkki: kyllä nämä ongelmakäyttäjät, ketkä ovat tällaisia laitapuolen kulkijoita, ovat siellä kauppohenkilöiden reunalla, missä on se Alko — sieltä he hakevat sen, mistä saa parhaiten pään halvimmalla sekaisin. Minä en usko millään, että tämä nelosolut, mihin tulee 0,8 prosenttiyksikön korotus, [Puhemies koputtaa] tuo nyt hirveästi lisää ongelmia.

20.23 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on juuri tämän lain yksi eniten väärin ymmärretty kohta. Terveysvaikutukset eivät kohdistu vain paljon alkoholia käyttäville vaan jo kohtuukäyttäjille. Tämä on se suurin mielikuvavääristymä, mitä on yritetty ajaa läpi tässä koko ajan. Ja jos te niitä asiantuntija-arvioita luette — toivon, että, kansanedustajat, olette lukeneet, me monta kuukautta kuulimme asiantuntijoita — niin voitte saada sieltä selvyyden, että näillä mielikuvilla, joita meille on syötetty, ei ole mitään tekemistä tosiasioiden ja faktan kanssa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Sitten pitää sanoa, että edustaja Heinonen sanoi, että hänellä oli itsellään vapaus äänestää omantuntonsa mukaan. Edustaja Heinonen, te olette hyvin erityisasemassa omassa ryhmässänne, onneksi olkoon siitä, sillä viime viikolla sanottiin täällä usean kokoomuskan edustajan suulla, että ei ole vapaita käsiä tässä asiassa. [Välihuutoja] Myöskin oli niin, että ainoastaan edustaja Salolainen äänesti ikään kuin omantuntonsa mukaisesti, [Timo Heinonen: Ja on edelleen kokoomuksessa!] kaksi vahvasti vastaan ollutta oli poissa äänestyksestä.

20.24 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mika Kari tässä aikaisemmin sanoi, että kokoomuksessa oli kaksi edustajaa, jotka eivät ehtineet äänestämään. Toisesta en tiedä, mutta itsestäni tiedän: olin salissa enkä äänestänyt. Pidättyädyin siis äänestämästä. [Vasemmalta: Näinkin voi tehdä!] Sekin on tietysti kannanotto, ja sen kannanoton tein. [Heli Järvinen: Miten tulette äänestämään huomenna?] — No, se näkyy sitten huomenna, mutta meillä on tietyt marssijärjestykset, ja minä etenen sillä tavalla kuin näissä asioissa olen tottunut: että kun jotain sovitaan, sopimuksesta pidetään kiinni. Pacta sunt servanda, sanoivat roomalaiset 2000 vuotta sitten. Jos joitain muutoksia tapahtuu, en anna sen vaikuttaa itseeni, vaan minä pidän kiinni siitä, mitä minä olen luvannut.

20.25 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kestävää kehitystä, kestävää hyvinvointia, politiikan johdonmukaisuutta, lasten hyvinvoinnista huolehtimista, päätökset tutkimustietoon perustuen. Kuinka monta kertaa olemme kuulleet tällaisia puheita tässä salissa? Missä ovat ne puheet, missä ovat ne teot silloin, kun pitäisi toteuttaa tätä?

Todellakin tässä talossa on tapahtunut sellaisia asioita, etten ikinä, aivan niin kuin edustaja Henrikssonkin sanoi, minäkään olisi halunnut nähdä enkä tietää, mitä Suomen eduskuntatalossa tapahtuu lainsäädäntötilanteessa. [Mika Niikon välihuuto] Valiokunnassa emme saa pyytää — tai saamme pyytää, mutta meille ei anneta edes kirjallisena — asiantuntijoiden lisälausuntoja, vaikka ne olisivat tulleet seuraavaan päivään, ja mietintö tuodaan tänne niin, ettei siihen voi tutustua. Ja entäs mitä tapahtuu kansanedustajille, joidenka pitäisi pystyä toimimaan ja äänestämään tutkimustietoon perustuen, niille kansanedustajille, jotka haluaisivat tutkimustietoon perustuen äänestää toisin kuin ryhmä painaa? Se on edesvastuutonta, ennenkuulumatonta. Kansanedustajat ovat vastuussa äänestäjilleen, [Puhemies koputtaa] eivät ryhmiensä puheenjohtajille.

20.26 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu muun muassa siitä, että alkoholistit kyllä saavat sen alkoholinsa ja keskioluttakin voi juoda enemmän. Onhan se näin, mutta kyse on myöskin siitä kehityskulusta, jolla joistakin ihmisistä sitten tulee alkoholisteja. [Susanna Huovinen: Yhä useammasta!] Kysymys on myös siitä, kuinka monesta tulee alkoholisteja tai eriasteisia alkoholin kohtuukäyttäjiä. Keskioluesta voi tietysti juoda itsensä känniin, kun juo tarpeeksi paljon, mutta se prosenttirajan korotus, minkä eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä, tarkoittaa, että viidestä pullosta ruokakaupassa myytävää olutta saa jatkossa yhtä paljon alkoholia kuin kuudesta pullosta keskiolutta nyt, ja siinä on ero. [Susanna Huovinen: Siinä on vissi ero!]

20.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi todeta, että harvoin todella alkoholin kanssa menee kolmeen asti aamuyöllä vain puhuessa siitä. [Naurua] Tämä oikeastaan ehkä kertoo, että kyllä silloin jo viime torstain ja perjantain välisenä yönä tästä hyvin monituntinen ja polveileva keskustelu käytiin, ja kaikki puheenvuorot olivat kyllä paikallaan.

Tässä itseänikin alkoi nyt hämmentää kyllä jälleen tämä omatuntokeskustelu, kun viime torstaina täällä hyvin kovaan ääneen muun muassa kokoomuksen ryhmäjohtaja Jokinen oli sitä mieltä, että ei tässä nyt mitään vapaita käsiä kenelläkään ole, ja sieltä kokoomusaitiossa silloin nyökyteltiin, ja nyt sitten edustaja Heinonen täällä sanoo, että kyllä kaikilla oli vapaus äänestää ihan, miten halusi. Ja sitten kun vielä edustaja Kiuru tuossa hyvin avasi, että kaikilla oli kyllä vapaus äänestää mutta silti jotkut näköjään joutuivat pidättäytymään äänestämästä, niin kyllä tämä vähän haiskahtaa siltä, että tässä on nyt kyllä pidetty aika lailla tiukkana se, miten siellä ryhmä toimii.

Kaiken kaikkiaan nyt vain odottelimme, että alkaa tulemaan [Puhemies koputtaa] hallitukselta niitä esityksiä, joilla näitä resursseja sitten paikkaillaan esimerkiksi poliisin osalta.

20.29 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään sanottu, että ei uskota asiantuntijoiden sanomisiin ja lausuntoihin näistä lisääntyvistä sairauksista ja kuolemista, varsinkin tästä kulutuksesta johtuvista. Sopii kysyä: keitä sitten tässä pitäisi kuulla ja mihin päätöksenteon pitäisi perustua? Maan johto on itsekin linjannut, että Suomea tulee johtaa tiedolla ja päätöksenteon tulee tiedon lisäksi perustua avoimuuteen, mutta tässä tilanteessa ja tässä asiassa ei tiedolla, avoimuudella eikä asiantuntemuksella näytä olevan mitään sijaa.

20.29 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kyseltiin hallituksen johdonmukaisuuden perään. Kyllähän hallitus on ollut äärimmäisen johdonmukainen nimenomaan tässä normienpurkamisessa. Tässä salissa varmasti kaikki yhtyvät siihen, että normeja on myöskin tämän alkoholilain yhteydessä purettu. Ainoa kysymys, mikä tuntuu herättävän täällä nyt sitä ristiriitaa, on tämä prosenttirajan nosto, äärimallillinen nosto. Toisaalta kun meillä on tilanne, jossa me tulemme seuraavassa kohdassa sitten nostamaan alkoholiveroa 100 miljoonaa, niin se tulisi olemaan ensimmäinen kerta Suomen historiassa, kun alkoholiveron noston jälkeen kokonaiskulutus nousisi, joten jäämme kyllä mielenkiinnolla katsomaan, miten siitä käy.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa myönnän vielä seuraavat debattipuheenvuorot: Huovinen, Henriksson, Heinonen ja Östman, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

20.30 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edellisessä puheenvuorossa viitattiin siihen, että hallitus on ollut johdonmukainen tässä esityksessä koskien norminpurkua. Voi olla, että norminpurussa on tässä esityksessä edistytty, aivan kuten olisi edistytty myös viime kaudella esillä olleissa esityksissä, joista monet ovat onneksi päätyneetkin tähän esitykseen.

Mutta se syy, minkä vuoksi alkoholilakia täällä ollaan säätämässä, koskee nimenomaan alkoholihaittojen vähentämistä — se lukee tässä lakiesityksessä aivan ensimmäisenä rivinä — ja sitä taustaa vastenhan tätä asiaa pitää peilata. Kun näin katsotaan ja kun kuunnel-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

laan asiantuntijoiden laajaa joukkoa, jota täällä on kyllä juoksutettu valiokunnassa kuultavana, niin heidän mielipiteilleen ei ole annettu arvoa. Ja tähän me olemme halunneet tässä keskustelussa kiinnittää huomiota ja toivoneet vastauksia, miksi tämä piti yön pimeinä tunteina täällä ylipäätään keskustella — niin kuin taas tänäänkin olemme iltamyöhässä — [Puhemies koputtaa] ja sitten tulipalokiireellä viedä tätä asiaa eteenpäin.

20.31 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! RKP:lle avoimuus, demokratia ja laillisuusperiaate ovat tärkeitä periaatteita. Me elämme oikeusvaltiossa, ja silloin on tärkeätä, että kun säädetään lakeja, niin tiedetään, minkälaisia seurauksia niillä tulee olemaan.

Edelleen tähän kysymykseen Alkon monopoliasemasta en ole saanut vastausta. [Susanna Huovinen: Siihenhän ei tule vastausta!] Tilanne on edelleen auki. On ilmiselvää, että halutaan keskustella vain tästä prosenttirajasta myös hallituksen puolelta, koska se on niin konkreettinen ja koska se on niin helppo keskusteluaihe. Mutta tämä etämyynti on paljon vaikeampi keskustelun aihe, koska siihen liittyy myös tämä Alkon monopoliaseman tulevaisuus, ja siitä ei haluta keskustella. [SDP:n ryhmästä: Juuri näin, aivan!] Juuri tämän takia tässä on joku koira haudattu tai kissa tai mikä, mutta jotain mätää tässä on [Eduskunnasta: Mäyräkoira!] — voi olla mäyräkoirakin haudattu [Naurua] — ja jos on näin, niin sekin pitää nostaa nyt pöydälle. [Puhemies koputtaa] Haluan, että kokoomus nyt vastaa tähän: mikä on teidän näkemyksenne Alkon monopoliasemasta?

20.33 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kokoomus ole Alkon monopolia varmasti purkamassa, ei siitä ole ollut tässä kysymys. Me olemme eurooppalaisemman alkoholipolitiikan kannalla olleet, ja on meillä puolueen linjauksissa se, että me olemme olleet valmiita korottamaan alkoholirajaa kaupassa, ja olemme sen mukaan toimineet. Minulla on ainakin itselläni ollut koko ajan se tieto, että oli mahdollisuus kertoa, jos ei ole valmis tukemaan tätä prosenttirajaa pääministeri Juha Sipilän hallituksen esityksen mukaisesti. Tällainen tieto minulla oli, ja itse sen mukaisesti toimin. Minulle ei ollut vaikea toimia tämän esityksen kannalta, sillä pidin tätä varsin tasapainoisena kokonaisuutena.

Mutta olisin halunnut tietää, niin kuin edustajakollega Zyskowicz kysyi, mikä ihmehen asiantuntija oli poistamisen kannalla, kun hallitus esitti, että väärän henkilön papereita ei pitäisi saada käyttää hämätäkseen ostaessaan ravintolassa tai kaupassa. [Puhemies koputtaa] Miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta poisti tämän tärkeän kirjauksen tästä esityksestä? Sitä olisin myös mielelläni itse kannattanut.

20.34 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on edelleen niitä, jotka puolustavat tätä prosenttirajan korotusta, jotka eivät usko asiantuntijoita. Alkoholista yhteiskunnalle aiheutuvat suorat kustannukset ovat nyt jo noin 1,1 miljardia euroa vuodessa, ja näissä laskelmissa ei ole huomioitu alkoholin aiheuttamia välillisiä kustannuksia, kuten työstä poissaoloa tai tuottavuuden laskua krapulapäivinä.

Arvoisat edustajat, uskotteko te tilastotietoja? Uskotteko te näitä tilastotietoja, jotka löytyvät myöskin THL:n kotisivuilta, kun te ette usko näihin THL:n skenaarioihin? Yksi THL:n skenaario on, että alkoholin kulutus lisääntyisi 6 prosenttia tämän päätöksen myötä, ja 6 prosentin lisäys alkoholikuolleisuudessa merkitsisi 145 alkoholiperäistä kuolemaa lisää vuosittain. Arvoisat edustajat, ettekö te usko THL:n asiantuntijoita vieläkaan?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä oli sen verran kohdennettuja kysymyksiä, että annan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa edustajille Kiljunen ja Wallinheimo, ja sen jälkeen puhujalistaan.

20.35 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En vastaa hallituspuolueiden esityksestä. Te voitte kysyä heiltä itseltään. Se on hallituksen esitys. Mutta vastaan edustaja Wallinheimon huoleen siitä, kun hän ihmetteli sitä, miten yksistään alkoholiprosentti voi nostaa alkoholin käyttöä. Kyse ei ole pelkästään alkoholiprosentin nostosta... [Välihuutoja] — Voisinko minä sanoa nytten, olisitteko hiljaa. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Puheenvuoro on edustaja Kiljusella.

Aivan, juuri näin. — Elikkä kyse ei ole vain alkoholiprosentista, vaan kyse on myös siitä, että alkoholin saatavuutta laajennetaan, nimenomaan väkevän alkoholin saatavuutta laajennetaan nykyisestä 350 myymälästä yli 5 000:een päivittäistavarakauppaan ja yli 8 000:een potentiaalisen anniskeluluvan haltijalle. Tämän lisäksi vielä valmistustapa muuttuu, minkä seurauksena tulevat limuviinat, on jatkossa mahdollisuus saada viskikolaa tai kossukolaa, joittenka tavoitteena on nimenomaan hävittää alkoholin maku ja opettaa nuoria käyttämään alkoholia. Tässä kohderyhmänä ovat selkeästi naiset, [Puhemies koputtaa] nuoret ja ikääntyvät ihmiset, ja tämän seurauksena alkoholin käyttö tulee lisääntymään.

20.36 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Kiljuselle pitää huomauttaa, että nämä eivät ole väkeviä alkoholeja, nyt puhutaan miedoista alkoholeista. Kyllä, väkevien alkoholien korotus on huomattava myös Alkossa, he saavat 90 000 lisätuntia myyntiaikaa. Kukaan ei tunnu kritisoida sitä. Silloin myydään aidosti viinaa ja viinaa myydään enemmän.

Toisekseen edustaja Östmanille: THL ei tosiasiaissa ole arvioinut kulutuksen siirtymiä eri myyntikanavien välillä — Alko, päivittäistavarakauppa, matkustajatuonti jne. — ei ainakaan ole tiedusteltaessa pystynyt esittämään kvantifioituja arvioita jakelukanavien niin sanotuista ristijoustoista. THL:stä saadusta viestistä seuraava ote, nyt tulee sitaatti: "Siihen, ettemme ole lähteneet arvioidaan siirtymiä, on useita syitä. Ensinnäkin kaikki tutkimuskirjallisuus, välittävien mekanismien hinta, fyysinen saatavuus ynnä muut, on nettovaikutuksesta eikä koske myyntikanavien välisiä siirtymiä. Taloustutkimuksen arvio päättyi ristijoustopot huomioon ottaen selvästi pienempään kokonaiskulutuksen kasvuun [Puhemies koputtaa] kuin THL:n nettoarvio on arvioinut."

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt palaamme puhujalistaan. Huomautan, että tätä asiaa on jo käsitelty 8 tuntia.

20.38 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kaupassa myytävän alkoholin promillerajan nostoa on nyt vatuloitu jo pitkään, ja nyt kun alkoholilainsäädännön uudistus on saatu tänne saliin, niin "kieltolakiliitto" on nyt sitten esittämässä uudistuksen hylkäystä. Minä en halua jatkaa mietoa kieltolakia ja kannatan promillerajojen nostoa. Samalla kannatan myös edustaja Juvosen tekemiä lausumaehdotuksia, joita hän esitti erinomaisessa puheenvuorossaan.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

On hyvä, että saataisiin nyt kauppaan erikoisolutta lisää. Erikoisolut ovat viime vuosina lisääntyneet paljon siellä hyllyillä — näette, niitä on metritolkulla — ja nyt saadaan niitä lisää. Monet oluet vaativat käymisen, niin että ne ovat jotain 5-prosenttisia, ja näin kohutuukäyttäjillä, jotka haluavat nauttia niistä, on enemmän vaihtoehtoja nyt niitä maistella. Tämä samalla saa myös kaupat samalle viivalle, tasa-arvoisiksi. Ennen ovat kannattaneet paremmin ne, joiden kulmassa on Alko. Moni on valinnut kaupassakäyntireissun sen mukaan, minkä kaupan vieressä on Alko, että käydään samalla keikalla, kun ostetaan ruuat, se viinikin sieltä. Nyt saa edes pikkasen sinne päin mentyä, että ne A-olut, erikoisolutkin ovat siellä kaupassa. [Susanna Huovinen: Ei sinne mitään erikoisolutta tule!] Minä en itse juo nelosolutta, minä tykkään enemmän kolmosoluen mausta tai viinistä, mutta silti minä haluan, että ne, jotka tykkäävät siitä nelosoluen mausta, saavat sitä tulevaisuudessa juotua helpommin, ettei tarvitse aina kiertää sen Alkon kautta, ajaa pitkiäkin matkoja.

Edustaja Tanus teki hyvän lausumaehdotuksen tästä, että näitä alkoholittomia vaihtoehtoja olisi myynnissä anniskelupaikoissa. Itse juon niitäkin useasti, ja toivon, että niitä saataisiin lisää ja enemmänkin. Toivoisin, että niitten makukin paranisi vielä, ettei se valkoviini ole pelkästään omenamehua laitettu hienompaan pulloon.

Sitten vielä kun tässä puhutaan nyt näistä hirveistä haitoista, niin enemmän olisin huolissani nuorten huumeiden käytöstä, kuinka helposti niitä saa nykyään ostettua — puhutaan, että saa helpommin kuin alkoholia — ja kuinka saat niitä netistäkin ostettua tuosta noin vaan tilattua. Ja nyt sitten [Puhemies koputtaa] nettipoliisit katsovat vihapuhetta, vaikka niitten pitäisi näitä huumeiden myyjiä etsiä sieltä verkosta.

20.40 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Alkoholi jakaa mielipiteitä selvästi täällä eduskunnassa ja vielä enemmän se jakaa itse asiassa niissä kansalaispalautteissa, joita varmasti itse kukin meistä on saanut niin säätelyn tai vapautetun järjestelmän puolesta kuin sitä vastaan. Kaupassa myytävän alkoholin prosenteista ja hallituksen esityksestä alkoholilailaksi tai sen uudistamiseksi voi olla perustellusti kumpaa mieltä tahansa.

Toiset meistä painottavat kansanterveyttä ja alkoholista aiheutuvien inhimillisten haittojen hillintää sekä sote-kustannusten ja muun muassa poliisi- ja lastensuojelukustannusten kasvua. Siksi tämä joukko haluaa painottaa kulutuksen vähentämistä, ja siihen on perinteisesti vaikuttanut eniten kaksi asiaa: hinta ja saatavuus. Tässä laissa saatavuus lisääntyy huomattavasti. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ja hinta laskee!] — Hinta laskee, no sitten toisaalta ehkä verouudistus tasapainottaa sitä hintaa mutta ei niin paljon kuin tämän kokonaisuuden kautta. — Mutta sitten jos ajattelemme alkoholilain tarkoitusta, niin hallituksen omassa esityksessä alkoholilain kokonaisuudistukseksi sanotaan, että sen keskeinen periaate on alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Kun on kuullut asiantuntijoita ja lukenut niitä lausuntoja ja valiokunnan mietintöä, niin tässä asiassa on selkeä riskiiriita lain tavoitteen ja siinä olevien toimenpiteiden välillä.

Toiset taas korostavat aivan perustellusti ja oikeutetusti yksilönvapautta, vapautta valita itselleen myös vahingollisia asioita. Toinen painopiste voi olla kauppa- tai elinkeinopoliitiikka, ja liberaalimmasta alkoholipoliitiikasta hyötyy osa elinkeinotoimijoita, eivät kaikki.

Molempiin linjauksiin edustajilla on täysi oikeus, ja sitä kutsutaan demokratiaksi. Mutta rehellistä kuitenkin olisi ottaa päätösten kustannukset huomioon. Sekä sisäministeri täällä eduskuntasalissa että lain esitellyt sosiaali- ja terveysministeri ovat selvästi sanoneet, että jos tämä lakiuudistus toteutuu, niin tarvitaan lisää rahaa poliisille, terveydenhuoltoon, lastensuojeluun ja moneen muuhun asiaan. Mutta tämä kustannusvaikutus on tässä keskus-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

telussa liberaalin keskustelun yhteydessä unohdettu, ja toivon, että ensi vuonna, kun saamme ensimmäisen lisätalousarvion, jos tämä nyt sitten tulee hyväksytyksi huomenna äänestyksessä, me saamme myös sellaisen lisätalousarvion, joka näitä aukkoja täyttää, mitä tästä syntyy sekä sote-puolelle että järjestyspuolelle.

Demokratian irvistelyä taas on se, että eduskunta on joutunut käsittelemään tämän lain sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön pohjalta siten, että itse asiassa, kun tuo ensimmäinen käsittely alkoi, edes teoriassa ei pystynyt lukemaan valiokunnan mietintöä. Tähän keskusteluun mennessä se on sentään ollut mahdollista lukea ja kysyä ja tarkistaakin muutamia asioita sen pohjalta. Tämä on aika käsittämätöntä silloin, kun meillä ei ole kyse budjettilaista, joka olisi pakko viedä tietyssä aikataulussa läpi. Minusta se on huonoa demokratiaa. [Susanna Huovinen: Juuri näin!]

Toinen asia, joka tekee tämän oikeastaan irvokkaaksi demokratian näkökulmasta, on se, mitä keskustelua me olemme käyneet etämyynnistä. Edustaja Zyskiewicz sanoi selkeästi perustuslakivaliokunnan jäsenenä, että vaikka perusteluissa sanotaan jotakin, niin jos pykälä ei asiaa kiellä, ei asia silloin ole rangaistava. [Ben Zyskiewicz: Näin!] Kuitenkin tässä salissa on hyvin pitkälle vallinnut yksimielisyys siitä, että etämyyntiä ei pidä sallia, koska se vaarantaa omalta osaltaan Alkon monopolin. Siksi minusta on käsittämätöntä, että etämyyntiin liittyvä pykälä, joka on nyt siis jossakin kadonneena, ei tullut tähän lakiin, jos me olemme tästä asiasta yhtä mieltä. Olisihan sitä voinut sitten korjata myöhemmin, jos se lakipykälä ei olisi ollut täydellinen, mutta nyt me jätämme tilanteen auki, mikä minusta on kummallista. Se on kummallista varsinkin sen vuoksi, että esittelevä ministeri sanoi, että syyt ovat poliittiset erimielisyydet. Hän sanoi sen useasti. [Susanna Huovinen: Juuri näin, hän sanoi sen monesti!] Minun on hyvin vaikea käsittää, minne ne poliittiset erimielisyydet katoavat sen jälkeen, kun tämä lakikäsittely on tässä salissa käyty, varsinkin kun on lukenut lehdistä erilaisia kommentteja, joissa osa hallituspuolueiden edustajista haluaisi viedä vielä pidemmälle tätä vapautta ja tämmöistä liberaalia ajattelua alkoholipolitiikan suhteen.

On aika harvinaista, että kakkoskäsittelyn yhteydessä esitetään epäluottamuslausumaa yhdestä yksittäisestä laista, koska silloin me voimme kaikki esittää hylkäystä tai kannattaa hylkäystä tuolle kyseiselle laille, mutta tässä tilanteessa se on perusteltua niiden asioiden vuoksi, mitä tuossa aiemmin kuvasin. Kyse on tästä etämyynnistä, ja kyse on myös käsittelytavasta, jolla tätä lakia on viety kuin käärmettä pyssyyn. Olisi kohtuullista, että lain perustelut ja pykälät eivät olisi ristiriidassa keskenään — varsinkin silloin, kun me tiedämme tässä salissa, että ne ovat ristiriidassa keskenään. Joskus meille jää vahinkoja, jotakin asiaa ei huomata, ja sen jälkeen katsotaan, että perustelut ja ristiriidat eivät ole aivan samassa linjassa. Mutta nyt minun aika pitkän parlamentaarisen urani aikana me olemme näköjään ensimmäistä kertaa tekemässä tietoista päätöstä siitä, että perustelut ja pykälät ovat ristiriidassa keskenään.

Kyllä se vain niin on, että pimeässä tulee sutta ja sekundaa, ja siksi kannatan edustaja Kiljusen tekemää epäluottamuslausetta.

20.46 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä prosessissa on monta epämiellyttävää kohtaa. Mikä on siellä taustabuusterina? Yksi on tietysti aikuisten ihmisten mukavuudenhalu. Se on totta, että kätevämminkin käy se vahvemman ostaminen sieltä lähikaupasta tai kioskista, mutta reippaasti yli 90 prosenttia kaikista suomalaisista on hyvin lähellä,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

muutaman kilometrin säteellä Alkosta, eli Suomessa ei ole sitä ongelmaa, etteikö jokainen suomalainen saisi sitä juomaa, mitä haluaa.

Eurooppalaisesta juomakulttuurista on puhuttu ja siihen viitattu. Olen ymmärtänyt, että varsin monessa eurooppalaisessa maassa katsotaan Pohjoismaihin, katsotaan myös Suomeen sen suhteen, millä tavalla täällä on säädelty. Ja meidän naapurimaamme Ruotsi on ollut itse asiassa hyvinkin huolissaan suomalaisten päätöksestä, jos tämä alkoholilakiesitys etenee, ja ollut mieluumminkin ehdottamassa meille, että mieto olut kauppoihin, muut Alkoon. Mietoja oluita ei voi juoda niin paljon, että niistä humaltuu sillä tavalla kuin humaltuu nelosoluesta. Se on ihan tutkittua faktaa.

On toinen eurooppalainen juomakulttuuriin liittyvä asia, jonka todella toivoisin tänne rantautuvan: siellähän humalassa esiintyminen julkisesti tilaisuuksissa on erittäin paheksuttavaa. Se on yksi syy, minkä takia siellä myös huolehditaan, että vaikka olisi juomia kuinka paljon tarjolla, vahvojakin, niin siellä ei humalaisia näy, koska se on paheksuttavaa.

Mutta sitten sanoisin kansalaisille, jotka seuraavat, että mielestäni nyt kansalaisten kannattaisi tarkkaan katsoa, mitä heidän edustajansa tekevät, kuinka he toimivat. Meillä on selkeä enemmistö asiantuntijoista ollut selkeästi sitä mieltä, että tätä lakipakettia ei pidä viedä eteenpäin. Nyt meillä on iso osa kansanedustajia, jotka hylkäävät asiantuntijoiden mielipiteen, eivätkä vain mielipidettä, vaan tutkimustuloksen, ja äänestävät aivan toisin. Todella toivoisin, että edustajat miettivätkin [Puhemies koputtaa] ja äänestäisivätkin asiantuntijoiden tutkimustulosten mukaisesti.

20.48 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Vi behandlar som bäst ett lagförslag som flera olika utskottsutlåtanden har förhållit sig kritiskt till. De i och för sig goda målen med lagen har i beredningen helt glömts bort eller negligerats. De flesta sakkunniga har befarat en stor negativ inverkan på folkhälsan om volymprocenten höjs till 5,5 i dagligvaruhandeln.

Nyt vaikuttaakin siltä, että kansanterveys ei ole ollut päällimmäisenä ajatuksena tämän lain valmistelussa. Panimoteollisuuden ja myös elinkeinoelämän lobbaus on kuulemma ollut kovaa. Mutta nyt demokratia on puhunut, ja eduskunta on nostanut prosenttirajaa.

Mutta etämyynnin osalta asia ei olekaan niin selvä. Olen valiokunnassa johdonmukaisesti kysynyt asiantuntijoilta, onko etämyynti sallittu nykyisessä tai tulevassa, ehdotetussa laissa. Vastaukset ovat olleet ristiriitaisia, tai sitten ei ole osattu vastata lainkaan. Vasta kuulemisen loppumetreillä, kun myös perustuslakivaliokunta oli antanut oman lausuntonsa, selvisi, että epäselvyys etämyynnin osalta voi olla Alkon monopoliaseman loppu. Alkon yksinoikeus myydä säädetyn prosentin vahvuisia juomia on vaarassa. Yllätykseni oli iso, kun tämä oli myöskin valiokunnan hallituspuolueiden edustajille iso yllätys.

Etämyynnin kieltoa koskeva lakipykälä oli kuulemma vasta loppumetreillä poistettu lakiehdotuksesta. Opposition edustaja valiokunnassa vaati, että tästä syystä pitää kuulemista jatkaa, että saadaa selvyyttä tähän asiaan, mutta ehdotus äänestettiin nurin. Mielestäni lainsäädännön on oltava yksiselitteistä ja tätä epäselvää lakikohtaa on korjattava ennen kuin lopullista lakia hyväksytään. Tästä syystä kannatan myöskin edustaja Kiljusen epäluottamuslausetta.

20.51 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Tästä alkoholilain kokonaisuudesta ollaan keskusteltu tosiaan jo kohta varmaankin kymmenettä tuntia, ja moni asia on tullut sanot-

tua. Mutta yhteen yksityiskohtaan otan tässä puheenvuorossa kantaa eli näihin poliisin resursseihin. Meillä hallintovaliokunnassa asian kuulemisen yhteydessä tuli esiin se, että poliisi arvioi alkoholilain muutoksen johdosta tarvitsevana 170 henkilötövuotta lisääntyvien tehtävien hoitamiseen. Kustannukset näiden 170 henkilötövuoden osalta ovat noin 10—15 miljoonaa euroa. Ja kun sanon, että 170 poliisityövuotta menee tähän alkoholilain mukanaan tuomaan tilanteen muutokseen, muistutan, että meillä on poliiseja sen 7 200 tällä hetkellä ja tässäkin eduskunnassa on useamman kerran sanottu, että tämä määrä on aivan liian vähän turvallisuustilanteeseen ja poliisin tehtävien asialliseen hoitamiseen nähden. Nyt meillä on kuitenkin varaa, voi sanoa, tuhata 170 henkilötövuotta siihen, että poliisit päivystävät ja hoitavat juoppotyötä tuolla ravintoloiden ääriä aamukahden ja aamu-kuuden välisenä aikana. Poliisilausunnossa nimenomaan tämä kellonaika merkattiin sellaiseksi lisätyömääräksi, joka tästä alkoholilain uudistamisesta syntyy.

Samassa yhteydessä poliisi muistutti harmaan talouden kasvusta ja siitä riskistä, mikä tämän lain muutoksen myötä tulee liittymään tämän harmaan talouden kasvuun, sekä siitä, että esimerkiksi Ruotsissa vastaavat kokemukset harmaan talouden ja järjestäytyneen rikollisuuden osalta ravintolatoimialan ympärillä tapahtuvissa tehtävissä ovat olleet esimerkkejä, jotka Ruotsissa ovat jo realisoituneet. Toivon, että maan hallitus kiinnittää nyt, myös tämän lainsäädännön voimaantulon jälkeen, vakavan huolen siihen, että seurataan poliisin resursseja, poliisien tehtävien kasvua. Tämä tilanne ei ole kansalaisten turvallisuuden kannalta toivottava tilanne.

20.53 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi yhtyä tähän edustaja Karin huolenaiheeseen poliisien riittävyydestä tämän alkoholilainsäädännön jälkeen, sillä tämä, mistä on esitetty huolenaihe, on täyttä totta senkin puolesta, mitä hallinto- ja turvallisuusjaostossa puhuttiin aiemmin, että me emme saa täysimääräisesti kaikkia opiskelupaikkoja täytettyä, koska riittävästi ei ole poliisikoulutuksen kriteereitä täyttäviä opiskelijoita olemassa. Viimeksi siitä 400:sta jäi uupumaan noin 70 henkilöä. Nyttten pitäisi sitten saada 70 poliisia lisää tämän alkoholilainsäädännön jälkeen myös koulutettua, jotta pysyttäisiin normitilanteessa, ja se ei tule toteutumaan moneen vuoteen. Tämä on syytä rehellisesti tunnustaa. Tämä on yksi esimerkki siitä, mihin alkoholilainsäädäntö johtaa.

Mielestäni on hiukan epärehellistä äänestäjiä kohtaa esittää täällä semmoisia puheenvuoroja, joissa sanotaan, että ei ole mitään vaikutusta käytännössä mihinkään tällä 0,7 prosentin rajankorotuksella. Yksistäänhän se ei sitä ongelmaksi tee, vaan kaikki muu lainsäädäntö, joka tämän rinnalla tulee — unohtamatta myös sitä, että olemme tällä hallituksen esityksellä myös jatkaneet sitten ravintoloitten anniskeluaikojen pidentämistä sinne neljään saakka, ja jatkossahan ravintolat saavat olla auki vaikka 24 h, mutta anniskelu loppuu kello 04.00.

Arvoisa puhemies! Alkoholihaitat: Inhimillinen kärsimys ja terveyshaittojen kasvu ei kyllä paljon painanut sillä puolella vaakakuppia, kun on ollut vastapäätä tällainen populismi, äänestäjien kosiskelu. Tämän sanon näin, koska tämä on mannaa niille henkilöille, jotka eivät tätä haittavaikutusten sisältöä tunnista: jokainen tykkää siitä, kun puhutaan, että saadaan helpommin alkoholia ja saadaan sitä edullisemmin ja mieluummin rajattomasti. Hyvinvointiyhteiskuntaa kuitenkin on rakennettu ja rakennetaan edelleenkin siten, että heikosta pidetään huolta ja eletään niin sanotusti heikomman lenkin mukaisesti. Ei minulle eikä meistä monille muillekaan varmasti tee tiukkaa se, että me joudumme rajoittamaan omassa elämässä omaa mukavuusvyöhykettä, jotta me saamme sen kokonaisedun muiden

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

osalle paremmaksi. Alkoholilainsäädännössä on nimenomaan kysymys lasten hyvinvoinnista ja perheiden hyvinvoinnista ja niistä haittailmiöistä, mitä tulee niihin perheisiin, joissa alkoholin suurkulutus on täyttä totta. Tälläkin hetkellä on noin 600 000 henkilöä, joilla on vakava ongelma alkoholinkäytön suhteen. Siinä mielessä se on kyllä ihan näinkin monen tunnin keskustelun aihe.

Arvoisa puhemies! Vielä hiukan palaan siihen aikaisempaan keskusteluun, missä debatoitiin tästä päätöksenteosta tässä salissa. En ole täällä koskaan sanonut niin, että täällä pidetään päihtyneenä puheenvuoroja, tai jotain muuta, vaan olen sanonut siitä, että ollaan osallistuttu päätöksentekoon päihtyneenä, ja se on täyttä totta. Ei tämä ole ensimmäinen kerta. Näin tapahtui myös viime vaalikautena — jos vain te, jotka istuite täällä viime vaalikautena, muistatte tämän. Meillä oli jopa tilanteita, joissa jotkut menivät päihtyneenä puhumaan ja pääsivät siitä myös uutisiin saakka. Mielestäni eduskunnan arvovallalle ei ole sopivaa viettää pikkujouluja samaan aikaan, kun täällä on istuntoja. Voisimmeko tätä perinnettä hiukan tarkistella tulevaisuudessa ja siirtää niitä pikkujouluja toiseen päivään tai myöhempään kellonaikaan? Toki tässä salissa nytten on perinteenä ollut se, että oppositio keksii sitten näitä äänestysketkiä tänne pikkutunneille saakka samana päivänä, kun on nämä pikkujoulut. Mutta oppositio ei ole siihen syypää, ei se ole tuonut näille päiville esityksiä, kuten tämän alkoholilain käsittelyä, jolloin samanaikaisesti täällä yksi jos toinen viihtyy lasin ympärillä. Tämä ei tarkoita sitä, että minä moittisin ketään missään tapauksessa. Ei minulla ole varaa moralisoida ketään, kuka juo tai kuka ei — pois se minusta. Minä vain sanon sen, että se ei mielestäni ole ehkä kenenkään kannalta paras idea, että toimittajat yhdessä edustajien kanssa täällä viettävät kosteita iltoja ja sitten ne toimittajat käyttävät sitä tilannetta hyväkseen ja tuottavat niitä uutisia meistä. Mielestäni se ei ole kovin viisasta.

Arvoisa puhemies! Yksi vastalause-esitys aikaisemmassa käsittelyssä koski tätä 32 §:ää, jossa alkoholijuomien maahantuonti ja etämyynti muutettaisiin hallituksen esityksessä toisenlaiseksi. Tämä alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti on kumminkin niin vakava asia, että hallitus olisi voinut ottaa huomioon sen perjantaisessa äänestyksessä. Tämä perustuslakivaliokunnan huoli siitä, että laki jää ristiriitaiseksi, on aiheellinen. Tältä osin ymmärrän täysin edustaja Tanuksen tekemän hylkiesityksen ja myös sosiaalidemokraattien kannattaman ja kaikkien muiden kuin meidän puolueen kannattaman hylkäysesityksen. Meidän puolueessa nytten on tässä niin sanotut vapaat kädet, ja meidän puolueessa sitten omalta osaltaan itse kukin tekee omat johtopäätökset tämän äänestyksen suhteen.

Itse tulen kannattamaan tämän lakiesityksen hylkäystä nimenomaan tämän puutteellisen lainvalmistelun johdosta. Lisäksi ei voida vähäksyä sitä menettelytapaa, millä tavalla eduskunnan arvovaltaa pidetään halpana: tuodaan muutamaa tuntia ennen käsittelyä valiokunnasta 200-sivuinen esittely, johon ei ollut kenelläkään aikaa tutustua millään tavalla. Tämä ei ole hyvää lainsäädäntömenettelyä, ja toivonkin, että itse kukin sitten äänestystilanteessa pelkästään jo tällä perusteella, rupeaa pohtimaan, pitäisikö tämä vain palauttaa uudelleen valmisteluun sitä kautta, että hylätään koko lakiesitys. — Kiitos.

21.00 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että on harmillista, että tämä keskustelu kestää melkein kymmenen tuntia, mutta kun en ollut perjantaina äänestämässä enkä päässyt torstaina myöskään keskustelemaan aiheesta, niin haluan nyt kirjoihin ja kansiin kertoa vielä kerran, että poissaoloni perjantain äänestyksestä ei ollut mikään strateginen eikä harkittu poissaolo sinänsä vaan johtui pelkästään aikatauluasteista. Varmistin vie-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

lä maanantaina, että äänestykset ehditään käydä hyvissä ajoin ennen 11:tä, ja minulle kerrottiin, että kyllä näin tapahtuu, hyvin voit lähteä 11:n jälkeen lähtevään junaan. Kukaan ei osannut ennakoida sitä, että hallituspuolueet yllättäen pitävätkin 20 minuutin harkintatauon, ja tästä tauosta johtuen jouduin ryntäämään siis junalle tilaisuuteen, josta oli ollut lehti-ilmoituksia ja jonka järjestelyjä oli tehty pitkän aikaa. Pahoittelut tästä. Lupa on olla paikalla kuitenkin huomenna, kun asiasta äänestetään.

Meitä vihreitä on syytetty myöskin takinkäänästä, ei tosin itseäni, sillä sanoin jo vaalikoneessa hyvin selkeästi kantani, mutta minun pitää tunnustaa, että olen joutunut muuttamaan mieltäni vuosien varrella, tosin jo ennen viime vaaleja. Oma mielenmuutokseni johtuu oikeastaan kaikkein eniten siitä, että minulla on kaksi hyvin läheistä ihmistä, jotka olen henkilökohtaisesti joutunut raahaamaan väkivallalla katkaisuun. Toisen kohdalla on kyse perheenjäsenestä, ja tuntui siltä, että olen ainoa ihminen, jolla on joitain paukkuja tehdä tilanteesta yhtään mitään. Sain hänet menemään hoitoon, ja hän on jälkikäteen siitä kiittänyt. Toinen on hyvä ystäväni, jonka kohdalla tilanne ei ehkä ollut ihan yhtä onnellinen. Toki hänkin on saanut alkoholinkäyttönsä kuriin, mutta on todella avutonta ja lohdutonta seurata, kuinka läheiset ihmiset kadottavat omat ystävänsä, työnsä, muistinsa, lähes koko elämänsä. Kokonaisvaltaisesti tämä on mielestäni paljon kurjemmaa kuin se, että fiksusti alkoholia käyttävät ihmiset joutuisivat jatkossakin hakemaan juomansa Alkosta.

Mutta kun puhumme alkoholista, puhumme aineesta, jolla on aika iso rooli. Se on työikäisten yleisin kuolinsyy, se aiheuttaa meille miljardien eurojen kustannukset vuodessa, ja sen aiheuttamista mielenterveys-, terveys- tai tapaturmahaitoista kärsii puoli miljoonaa suomalaista, siis lähes joka kymmenes meistä, ja harva tajuaa tätä mittakaavaa. Jokainen yli 15-vuotias suomalainen käyttää keskimäärin noin 10 litraa puhdasta alkoholia vuodessa, noin 10 litraa — siis jokainen. Eräs lääkäri on väittänyt, että jos suomalaiset aloittaisivat alkoholin juomisen vasta 25-vuotiaina, puolet Suomen sairaaloista ja kaksi kolmasosaa sosiaalitoimistoista voitaisiin sulkea. En tiedä, onko mittaluokka oikea, mutta näin hän kertoo.

Kun tilastojen mukaan 10 prosenttia ihmisistä käyttää 90 prosenttia alkoholista, me helposti sanomme, että kyllä tämä porukka on se, joka saa alkoholinsa ihan mistä tahansa: vaikka se kuinka vapautettaisiin, ei siitä enää tarvitse olla huolissaan. Mutta kyse onkin muusta. Meillä on samaan aikaan 500 000 alkoholin riskikuluttajaa tässä maassa, ja kun puhuin tästä alkoholihaittojen kanssa töitä paiskivan työterveyslääkärin kanssa, hän sanoi ystävällisesti silmiin katsoen, että Heli, erityisen suuressa riskiryhmässä ovat nimenomaan keski-ikäiset, koulutetut, työtä tekevät naiset. Hyvin sanottu, otin kyllä nöyrästi peilin käteeni, vaikka en vielä tunnustaudukaan alkoholin riskikuluttajaksi. Mutta tunnustan kyllä, että varmasti kuulun siihen porukkaan, jolla sellainen riski on. Tässä on suora lainaus eräältä lääkäriltä: "Eivät ne olleet mitään sillanalmiehiä, jotka täyttivät sairaaloiden päivystykset. Ne olivat töissä käyviä isiä ja äitejä, jotka toikkaroivat humalapäissään, loukkasivat itseään, tappelivat ja saivat aikaan avioriihiä. Ne meidän päivystyksemme täyttivät." Näin totesi Kaarlo Simojoki Helsingin Sanomien haastattelussa aikanaan.

Tässä hallituksen lakiesityksessä on paljon hyviäkin asioita. Iloitsen panimoiden ulosmyynnin sallimisesta, iloitsen ravintoloiden tilanteen helpottamisesta enkä osaa olla lopputunteilla ihan hirveän huolissani edes limuviinon tuomisesta kauppoihin, sillä limukiljut ovat kaupoissa olleet jo vuosikausia kaikissa eri sateenkaaren väreissä: sinisenä, punaisena, vihreänä ja keltaisena. Mutta kuten sanottu, pelkään sitä, että tällä lailla korjaamme pientä ongelmaa tavalla, joka uhkaa pahentaa entisestään miljardien laskua alkoholin hai-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

toista, ja siksi en voi huomenna tätä lakiesitystä kannattaa. Tulen kannattamaan edustaja Kiljusen epäluottamuslausetta sekä tämän lakiesityksen hylkäämistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan esityksen puolella olisin pystynyt olemaan. Halusin tämän nyt ääneen sanoa.

Ja vielä yksi asia, jota en ole ainakaan kuullut tässä keskustelussa. On nimittäin yksi asia, jossa pystyisin olemaan jopa hallitusta avoimempi tässä uudistuksessa. Suomalaista alkoholin tuotantoa nimittäin koskee yksi ongelma, josta en ole kuullut puhuttavan: meillä on paljon hyviä viinintuottajia, meillä on paljon pienpanimoita, mutta niillä on iso ongelma siinä, miten ne pystyvät markkinoimaan tuotteitaan ulkomaille. Kun alkoholiharrastuksesta on tullut maailmanlaajuisesti hifistelylaji — on paljon, tuhansittain, ehkä jopa satojatuhansia, miljoonia ihmisiä, jotka haluavat nauttia juuri jotain tiettyä lajiketta tai tiettyjä erikoisuuksia — olisi ymmärrettävää, että näille meidän panimoillemme suotaisiin mahdollisuus markkinoida tuotteitaan englanninkielisillä sivuilla. Nyt se ei ole mahdollista, ja Suomelle se tarkoittaa varmasti ainakin ehkä miljoonien eurojen myyntitulojen menetystä. Olisin ollut valmis vapauttamaan nämä englanninkieliset markkinointisivut, jotka eivät taatusti sairastuta alkoholismiin yhtään suomalaista tässä maassa. — Kiitos.

21.08 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Alkoholikeskustelun yhteydessä, ei niinkään tässä salissa mutta sen ulkopuolella, on keskusteltu paljon yksilönvapaudesta. Ihmisen vapaus on itseisarvo. Ihmisen vapaus on itseisarvo silloinkin, ja ehkä erityisesti silloin, kun hän päättää käyttää sitä pöljästi. Ihmisen vapaus on itseisarvo silloinkin, kun hän käyttää sitä omaksi vahingokseen. Tiettyyn rajaan asti ihmisen vapaus on itseisarvo jopa silloin, kun se maksaa meille muille, koska mitä vapautta se muka muuten olisi? Vapauden itseisarvo on juuri siksi päättäjille niin kova haaste, koska jo määritelmällisesti se antaa ihmisen toimia kuten hän haluaa, ei kuten minä haluan. Tästä syystä vasemmistoliitto vapauspuolueena pääsääntöisesti aina on yksilönvapauden kannalla, ja minä henkilökohtaisesti usein silloinkin, kun vasemmistoliitto ei sitä ole.

Arvoisa puhemies! Siitähän ei tässä nyt tänään ole kyse. Nyt on kyse niiden ihmisten vapaudesta, yksilönvapaudesta, ihmisen vapaudesta, jotka eivät halua pöljillä ja jotka eivät halua vahingoittaa, niistä sadoista, ehkä tuhansista, tuhansista suomalaisista, joiden elämän suurimmat surut ja traumat liittyvät jonkun toisen alkoholinkäyttöön. Pikaisella skannauksella omasta lähipiiristäni yli puolet kuuluu heihin. Jos tässä maassa ei olisi alkoholia keksitty, yli puolet minun läheisistäni olisi elänyt onnellisemman elämän tähän saakka kuin he nyt ovat eläneet. Aivan varmasti jokainen läsnäolija tässä salissa tuntee jonkun, jonka kohdalla tämä pätee. [Susanna Huovinen: Useimmat meistä monia!] Näillä ihmisillä ei ole ollut vapautta pelosta, vapautta huolesta, vapautta oman elämänsä hallintaan, vapautta kasvaa yhdessä rakkaistensa kanssa. Ja ei, heidän surunsa lähteenä eivät ole ne, joita kutsutaan väheksyvästi rappioalkoholisteiksi, vaan pääsääntöisesti sellaiset ihmiset, joita ei katukuvassa alkoholisteiksi tunnista, ne ihmiset, jotka tekevät jotakin ajattelematonta silloin, kun ovat humalassa, vaikka muuten ihan vastuullisista kansalaisista käyvätkin. Asiantuntijat, niin lakimuutosten puolesta kuin sitä vastaan puhuneet, ovat yksimielisiä siitä, että lakiuudistus johtaa kulutuksen kasvuun. Se tarkoittaa sitä, että näitä suruja ja näitä traumoja on tulevaisuudessa joko vähän enemmän tai paljon enemmän kuin nyt — meidän päätöksiemme seurauksena.

En itse käytä kovinkaan paljon alkoholia. Olen ollut kaksi kertaa elämässäni humalassa ja varmaan menen rankasti alle kaikkien keskiarvojen suomalaisten joukossa. Mutta jos minun vapauteni ostaa nelosolutta kaupasta silloin harvoin, kun sitä haluaisin ostaa, mak-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

saa vaikkapa vain yhden lapsuuden, niin hinta siihen on liian kova. Hinta yksilönvapaudesta maksetaan toisen yksilönvapaudessa.

21.12 Susanna Huovinen sd: Arvoisa herra puhemies! Erinomaisia puheenvuoroja on käytetty jo tästä aiheesta, enkä itsekään käy toistamaan niitä asioita, joita liittyy tähän lain sisältöön, jotka jo totesin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä pidetyssä keskustelussa. Mutta haluan vielä alleviivata sitä, että nähdäkseni sosiaali- ja terveysvaliokunta ja lausunnonantajavalioikunnat ovat tehneet tässä perusteellista työtä, ja siksin on erikoista se, että tämä sali päätti olla tässä prosenttiasiaassa asiantuntijavalioikunnan kanssa eri mieltä.

Puhemies! Kahteen asiaan kuitenkin haluan vielä ottaa kantaa. Toinen on tänään tässä keskustelussa ehkä enemmänkin esille noussut huomio siitä, että alkoholi ja erityisesti alkoholihaitat olisivat vain suurkuluttajien ongelma. Aivan kuten tässä edellä puhutusti osoitettiin jo hyvin viisaalla tavalla, alkoholi koskettaa paljon muitakin henkilöitä kuin niitä, jotka sitä alkoholia juovat ja sen johdosta vaikeuksiin joutuvat tai vaikeuksia aiheuttavat. Muutenkin haluaisin korostaa sitä, että kun kokonaiskulutuksen tässä esityksessä ja mietinnössä arvioidaan nousevan, niin se tulee tarkoittamaan sitä, että jostakin niitä suurkuluttajia siis tulee lisää, ja valitettavasti on niin, että kun tämä prosenttikysymys täällä päätettiin niin kuin päätettiin, niin on oletettavaa, että yhä useammista ihan tavallisista suomalaisista ihmisistä tulee henkilöitä, jotka eivät voi kulkea kaupassa oluthyllyn ohi ostamatta olutta. Tästä syntyy se riippuvuus, ja tästä syntyy ongelmia, jotka monilla valitettavasti, eivät toki kaikilla mutta monilla, pahenevat sitten kierteeksi asti, josta on entistä vaikeampi päästä pois. Ei pidä nyt antaa sellaista kuvaa tässä keskustelussa, että olisi kyse jostakin pienestä ja samasta joukosta ihmisiä, joista me puhumme.

Lisäksi haluan, puhemies, vielä todeta sen, että tämä keskustelu tämän asian ympärillä on sillä tavalla ollut hämmäntävää jo vuosikausien ajan, että kun esimerkiksi tässä salissa keskustelemme hyvin usein ja huokailemme isojen taloudellisten asioiden äärellä ja erityisesti sieltä puhemiehestä katsoen oikealla salin laidalla ollaan valtiovarainministeripuolueen tavoin hyvin huolissaan siitä, kuinka valtiontalous tulee kestäämään erilaisia asioita, niin samanaikaisesti me teemme täällä lainmuutoksia, jotka kaikkien arvioiden mukaan johtavat yhä suurempiin yhteiskunnan menoihin. Kun itse sain tätä asiaa viime kaudella olla valmistelemassa, niin totesin kyllä hyvin usein, että hyvin mielelläni ottaisin siis suorina kustannuksina yli miljardi euroa esimerkiksi suomalaisen lastensuojelun tai vanhus-tenhoidon ongelmiin. Mielelläni olisin ottanut tuon rahan käyttöön, mutta nyt me emme vain laita yksi piste jotain miljardia vaan todennäköisesti suurempia summia näihin haittoihin. Minä haluan kyllä kuulla, mistä ne rahat otetaan. On erittäin mielenkiintoista kuulla, millä tavalla hallituspuolueet tätä taloudellista vastuutaan tulevat lähivuosien ja -vuosikymmenten aikana sitten selittelemään ulospäin.

Kun täällä yritettiin äskeisessä keskustelussa väittää, että eihän tämä THL:n arvio sitä eikä tätä todista, niin meillä on maailmanlaajuisia järjestöjä, jotka toteavat, että kokonaiskulutuksen kasvuun vaikuttavat kaksi asiaa erityisesti: toinen on hinta ja toinen on saataavuus. Ei tässä salissa, hyvät ystävät, tätä mustaa valkoiseksi puhuta, vaikka kuinka olisi mielipide jostakin asiasta se tai tämä tai tuo.

Puhemies! Sitten minä puutun lopuksi vielä tämän asian käsittelytapaan. Olen saanut olla tässä eduskunnassa kanssa minäkin jo jonkin vuoden ja sanon suoraan, että tämä on poikkeuksellinen käsittely. Ensinnäkin valiokunnassa oli pyydetty, että asiantuntijakuulemista olisi voitu jatkaa. Ei jatkettu hallituspuolueiden päätöksellä. Me kansanedustajat, jot-

ka emme olleet minkään valiokunnan jäseniä, jotka halusimme ehkä seurata tätä kysymystä, saimme tämän mietinnön. Minäkin kyttäsin tuossa kaarikäytävällä käsi ojossa, milloin-ka paperi tuodaan siihen, että sitä pääsisi lukemaan. Lämpimäisenä sain, mutta pari kolme tuntia aikaisemmin ennen kuin keskustelu täällä alkoi. Se ei ole asianmukaista eikä ole kunniakasta käsittelyä Suomen eduskunnassa [Eduskunnasta: Juuri näin!] eikä ole niiden menettelytapojen mukaista, joihin yleisesti parlamentarismissa eri maissa on sitouduttu.

Pahinta, puhemies, on kuitenkin se, että minusta tuntuu tätä keskustelua nyt seurattessani, että politiikan pöytätavat ovat pahasti rapautumassa. Vaikuttaa nimittäin siltä, että on ollut hyvin suuria vaikeuksia joillakin tahoilla päättää, mitä mieltä ollaan alkoholimonopolista tässä maassa. Vaikuttaa siltä, että on yritetty ajaa kaksilla rattaila tässä isossa, isossa kysymyksessä, ja viittaa tässä nyt tähän kadonneeseen pykälään, josta viime viikollakin puhuimme, joka poliittisten syiden vuoksi katosi tästä lakiesityksestä. Minä vain, puhemies, toivon sitä, että me emme joudu palaamaan tai te ette joudu palaamaan tähän asiaan myöhemmin toteamalla, että ohoh, vahingossa meni monopoli. Tämä on kauaskantoinen ja arvaamaton päätös, joka nyt on tehty. Tässä otetaan iso kansanterveydellinen ja kansantaloudellinen riski.

Puhemies! Lopuksi tästä omantunnon vapaudesta. Hämmennyin siitä, että tämä hallitusryhmien sopimus, jolla tätä omantunnon asiaa oli määritelty, joka täällä edustaja Jokisen toimesta viime viikolla meille luettiin, näyttää olevan eri sopimus kokoomuksen ja keskustan kansanedustajilla. [Eduskunnasta: Näin juuri!] En voi pitää tätä millään mittarilla — millään mittarilla — oikeudenmukaisena kansanedustajien välillä. Puhemies, toivon, että tähänkin asiaan joku joskus kommentoisi jotain.

21.19 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kun saimme sosiaali- ja terveysvaliokuntaan alkoholilain, päätin, että en lyö kantaani etukäteen lukkoon vaan kuuntelen siellä asiantuntijoita. Yritin siis olla mahdollisimman puolueeton etukäteen, koska minustakin olisi kiva ajatella, että alkoholi on hauska ja vaaraton ja hyvinvointia lisäävä aine. Vielä kivempaa olisi kertoa tätä samaa sanomaa ihmisille ja saada sitä kautta suosiota. Mutta kuunneltuani useamman kuukauden asiantuntijoita en voi kantaa omallatuntoni sitä, että päätöksentekijänä en perehtyisi faktoihin ja tekisi ratkaisujani, joskus epämiellyttäviäkin, niiden pohjalta.

Kun poliisi sanoo, niin kuin edustaja Kari totesi, että tarvitaan 170 poliisia lisää, mikäli tämä laki astuu voimaan, ja kun täsmensin ja kysyin valiokunnassa lisää, poliisi vielä totesi, että he joutuvat jatkossa painottamaan poliisin työvuoroja niille alueille, joilla ravintoloita on, syrjäseuduilta pois, ja niihin työvuoroihin, jotka ovat öiseen aikaan, ja he sanoivat suoraan, että se on silloin jostain muusta pois eli suomalaisten turvallisuudesta, ja jos Lastensuojelun Keskusliitto sanoo, että joka kymmenes lapsi asuu nyt jo perheessä, jossa vanhempien päihteidenkäyttö aiheuttaa akuutteja tai pysyviä haittoja — joka kymmenes lapsi, laskekaa tästäkin kansanedustajasalista, kuinka monella tämän tilaston pohjalta olisi takanaan lasinen lapsuus — niin en voi ottaa sitä vastuulleni. Jos sanotaan, että työstä poissaolot lisääntyvät, koska 39 prosenttia työssäkäyvistä on alkoholin suurkuluttajia — esimerkiksi UPM arvioi, että 25 prosenttia työstä poissaoloista on alkoholin aiheuttamia — ja siitä koituu yhteiskunnalle noin 2 miljardin euron menetykset, katson, että vastuullisen päätöksentekijän pitää ottaa huomioon myöskin taloudelliset menetykset, jos nämä inhimilliset menetykset eivät ole ikään kuin riittävän vakavia. Mutta kyllä itselleni se suurin syy ovat kuitenkin nämä terveyssyyt.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Se oli minullekin uusi tieto, mitä syöpälääkäreiltä kuulin. Olen toki tiennyt, että alkoholi on karsinogeeni, joka aiheuttaa haittoja, mutta se oli uutta, että alkoholi on merkittävä syövän aiheuttaja ja syöpäriski suurenee elinaikaisen käytön mukaan. Tätä perustetta täälläkin on käytetty, että niin niin, mutta ne alkoholin suurkuluttajathan ovat ne, jotka kantavat tästä sitten sen riskin, ja valtaosa ihmisistä on muita kuin suurkuluttajia — hyvät kansanedustajat, kun se ei ole niin. Se, otatko sivistyneesti yhden lasin illassa ja olet eurooppalainen käyttäjä tai otatko kerran viikossa kaatokännit, ei ennusta esimerkiksi syövän riskiä, vaan se koko elinikänä nautitun alkoholin määrä korreloi siihen syövän riskiin. Myöskään mitään turvarajaa ei ole sairastumisen kannalta, eli jo yksi päivittäinen annos lisää syöpäriskiä.

Tämä on merkittävä asia, kun katsotaan, miten tupakasta aikoinaan keskusteltiin. Tupakan osalta vasta oikeustaistelu sai aikaan sen, että kun oikeudessa väitettiin, että tupakka ei aiheuta terveydellisiä haittoja, niin tuli syyte väärästä valasta. Nyt mietin, että jos me täällä ikään kuin väitämme, että ei alkoholista aiheudu terveyshaittoja tai että niitä terveyshaittoja aiheutuu vain suurkuluttajille, emme ole oikeudessa, mutta kansanedustajina ja lainsäätäjinä myös meillä on velvollisuus puhua totta, ja pyytäisin kyllä kansanedustajia tarkistamaan tässä kohtaa näitä faktoja.

No, sitten on se, että alkoholipolitiikasta ja sen muutosten terveysvaikutuksista keskusteltaessa syöpävaikutukset jäävät huomiotta. Minullekin oli uusi tieto, että terveysvaikutukset, siis alkoholin terveysvaikutukset alkoholisairauksien osalta, tilastoidaan vain näitten alkoholisairauksien kautta ja ei huomioida kansanterveysvaikutuksia, siis esimerkiksi vaikka syöpäriskiä, jolloin meillä oikeastaan jää huomioimatta alkoholin vaikutus syöpiin. Kun me olemme puhuneet täällä, että jokainen tietää joko oman tai läheisensä kokemuksen kautta jonkun, joka kärsii alkoholiongelmasta, niin aivan yhtäläisesti me varmasti jokainen tunnemme jonkun, joka sairastaa syöpää — jos emme jopa itse ole sairastaneet syöpää. Ja kaikki ne toimet, millä ainakin itse pystyn auttamaan kansalaisiamme siinä, että syöpäriskin määrä vähenee, minun on tehtävä, jotta olen itselleni rehellinen.

Sitten haluaisin kahdesta asiasta, puhemies, vielä sanoa. Toinen on se, että kyllä toivoisin jossain kohtaa eduskunnan ja kansanedustajien ikään kuin pohtivan sitä, mikä vaikutus meihin on mielikuvamainonnalla. Me saimme kuulla valiokunnassa hyvin seikkaperäisen selvityksen siitä, miten aikoinaan tupakkateollisuus on vaikuttanut ihmisten mielikuviin tupakasta ja miten myöskin alkoholiteollisuudella on vastaavanlaisesti ollut kansainvälisessäkin mittakaavassa myöskin omia viestejään ja sitä kautta mielikuvavaikuttamistaan. Yksi viesti on ollut juuri tämä, että juominen on normaalia ja pidättäytyminen on epänormaalia, että kokonaiskulutus ei lisää haittoja, sillä pieni poikkeava joukko on syypää haittoihin, ja että kuluttajavalistus toimii paremmin kuin säätely, vaikka kaikki tutkimukset itse asiassa toteavat toisin.

Suomessakin toteutettiin muun muassa 2012 "Joisitko vähemmän?" -kampanja, joka siis oli ulkomainonta- ja facebook-kampanja, ja sen avulla oli ikään kuin tarkoitus kyseenalaistaa sitä, jos alkoholin mielikuvamainonta kiellettäisiin, ja haluttiin vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin siinä, olisiko sillä sitten merkitystä. Kampanjoinnilla on haluttu vaikuttaa meihin myöskin ajatuksella siitä, että ylisääntelyä on olemassa tällä hetkellä, ja "Kielletty maailma" oli esimerkki alkoholiteollisuuden ja tupakkateollisuuden tukijoukkojen rakentamisesta yli intressiryhmien rajojen hyödyntämällä teollisuudenalojen välistä yhteistyötä — tällainen kampanja järjestettiin. Nämä eivät siis ole minun lausumiani, vaan valiokunnassa

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kuultua asiantuntijan kertomaa, joka kyllä pysähdytti myöskin minut miettimään, mistä omat ajatukseni ja mielikuvani ovat peräisin.

Ihan lopuksi on pakko sanoa, että kysymys Alkon monopolista on minusta niin merkittävä kysymys, että kun valiokunnassa kävimme usean kerran keskusteluja, joissa itsekin pyysin, että voisitteko selkiyttää, miten hallituksessa sisäisesti on sovittu tämä, onko hallitus yksimielinen siitä, että Alkon monopoli säilytetään, niin en saanut siihen vastausta. Useampaan kertaan sitä yritin, koska kaikesta keskustelusta ikään kuin kävi ilmi, että siitä ei ole yhtenäistä päätöstä vaan yritetään tehdä päätös molemmat puolet huomioiden, ja tässä sitten on tämä lopputulos. No, kun sitten me perjantaina täällä äänestimme, niin sen jälkeen olen saanut lukea lehdistä, että itse asiassa tarkoitushan oli juuri osalla hallituksen sisällä se, että Alkon monopoli voidaan murtaa. [Susanna Huovinen: Kyllä, tämä on vasta alkua!] Minusta on käsittämätöntä, että rehellisesti ei voida kertoa sitä tavoitetta, joka on, koska me voimme olla asioista eri mieltä, mutta me voimme avoimesti käydä silloin sitä keskustelua, mutta kun se peittäen yritetään tuoda päätöksentekoon ikään kuin niin, että me emme voi käydä avointa, reilua keskustelua, niin minusta se on huonoa päätöksentekokulttuuria, ja siitä edelleen olen kovin pahoillani.

21.29 Anna-Maja Henriksson r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Vi är nu inne på tredje timmen av den här debatten, och vi har försökt få svar på frågor här av regeringsledamöterna, men vi har inte fått några svar.

Arvoisa puhemies! Edustaja Salonen tässä puheensa loppuosassa nosti erittäin tärkeän kysymyksen. Nostan sen edelleen myös itse. Vaikka olen puhunut tästä jo monta kertaa tänä iltana, minun mielestäni tästä on nyt juuri kysymys: siitä, mikä on Alkon monopoliasema tulevaisuudessa. Nyt olisi korkea aika myös keskustan herätä tähän. Uskotteko todella, että se, että ministeri Saarikko pystyttää työryhmän, tuottaa myös tulosta, että tulee se pykälä tästä etämyynnistä, joka selkeyttää tämän oikeustilan? Uskotteko siihen? Se on niin kuin uskoisi joulupukkiin ja siihen, että hän tuo kaikki ne lahjat, jotka on sinne listalle laitettu. Minä toivon, että olette oikeassa, mutta minä en tällä hetkellä uskaltaisi luottaa siihen, että siitä tulee mitään. [Susanna Huovinen: Valtava riski!] — Se on valtava riski, ja sen takia minäkin kuulun nyt niihin edustajiin, jotka ovat sitä mieltä, että jos on tarkoitus murentaa Alkon monopoli, niin se asia pitää lausua julki ja sitten käydään siitä keskustelua. Keskustellaan sitten siitä, onko se hyvä vai huono asia. Se pitää tehdä päivänvalossa, ja se pitää tehdä avoimesti. — Ja tässä on joku ihmeellinen koira haudattuna, vaikka mäyräkoira, mitä sanoin aikaisemmin tänä iltana, joku ihme juttu tässä on. Ja siitä kertoo myös tämä prosessi, koko tämä prosessi, viime torstain ja perjantain prosessi. Ei tämmönen ole tälle talolle kunniaksi, [Susanna Huovinen: No ei tietenkään!] että tällä tavalla menetellään. Ja en ole aikaisemmin koskaan nähnyt sellaista, että ei anneta kansanedustajien saada tietoa. Se on käsittämätöntä.

Värderade talman! Det är fullkomligt obegripligt att man inte kan svara på den här frågan om vad man från regeringssidan vill med Alkos monopol. Om det är så att man vill komma åt monopolet ska man säga det öppet. Då ska man också klara av att ta den debatten här. Man ska inte försöka komma med det köksvägen, så där lite som från busken. För det är en megafråga som riksdagen måste få klara fakta i. Och det är därför den här processen, spe-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ciellit här på slutrakan, de här två sista dagarna förra veckan, lämnar väldigt mycket övrigt att önska.

Jag hör till dem som respekterar demokratiskt fattade beslut. Jag har en annan syn än majoriteten när det gäller procentsatsen. Jag tror det är skadligt för folkhälsan, jag tror att det kommer att kosta vårt samhälle jättemycket, jag tror inte det är ett bra beslut. Men, eftersom majoriteten varit av den åsikten respekterar jag det. Men jag respekterar inte det att man försöker vilseleda ledamöter eller att man försöker förhindra ledamöter att få den information som man har rätt till. Jag respekterar heller inte det att man medvetet lämnar en lucka i lagen.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut erittäin tarpeellista saada sekä kokoomuksen edustaja Zyskoviczilta että myös keskustan edustajilta vastauksia nyt tähän keskeiseen kysymykseen, koska julkisuudessa on ollut paljon helpompaa puhua tästä prosentista, onko se 4,7 vai 5,5. [Susanna Huovinen: Se oli varmaan tarkoituskin!] — Se on ollut tarkoitus koko ajan, niin kuin tänä iltana tässä on ollut tarkoitus kysyä näistä papereista, alaikäisten papereista, koska halutaan johtaa harhaan tätä keskustelua, ikään kuin me emme huomaisi, että tässä on isompi kysymys tämän kaiken alla. Tämä on jotain aivan ennennäkemätöntä.

Arvoisa puhemies! Tämän johdosta minä näen niin, että tätä lakia ei pitäisi nyt hyväksyä tällaisena, vaan se pitäisi palauttaa valmisteluun, kunnes me saamme selkeyden tästä etämyynnistä. Sitten se voidaan tuoda tänne takaisin ja silloin se hyväksytään, mutta ennen sitä tätä ei kannattaisi hyväksyä, koska me emme tiedä, mitä tämä tulee tarkoittamaan Alkon monopolille, ja minä en halua, että me ostamme tässä sikaa säkissä. Se ei ole meidän tehtävämme, meidän tehtävämme on säätää selkeitä lakeja.

21.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty todella hyvää keskustelua tänään, ja niin kuin tuossa omassa puheenvuorossani nostin esille nämä terveyshaitat ja erityisesti syövän, niin kyllä se ihan totta on, mitä asiantuntijat sanovat, ja se on kaikkialta myös luettavissa, että toki syöpä on sairaus, johon liittyy alkoholi, ja kun siihen lisätään vielä lihavuus, tulee lisää riskiä, epäterveelliset elämäntavat, vielä tupakka, niin toki kaikki vaikuttavat kaikkeen. Mutta se tiedottaminen on tärkeää, ja juurikin esimerkiksi alkoholin ja rintasyövän yhteydestä ei mielestäni tarpeeksi kerrota. Itse kysyin asiantuntijalta sitä, miten se on pystytty selvittämään ja toteen näyttämään, että esimerkiksi alkoholilla ja rintasyöväällä on yhteys. Tietenkään sitä ei pysty niin vain mistään tutkimuksista katsomaan, että tämä on se syy, vaan sitä voidaan selvittää haastattelujen ja kyselyn perusteella, ja yhtymäkohtia kyllä on. On erittäin tärkeää, että ihan samalla tavalla kuin tupakka-askissa on varoituksia, niin voisi myös olla sitten alkoholissa jollakin tavalla jossakin — onko se sitten Alko tai kauppa tai kuka, joka tiedottaa ja varoittaa.

Mutta vielä tähän etämyyntiin: Kyllä se oikeasti on niin, että jotainhan sinne on haudattuna. Ehkä siellä on joku bisneksen siemen ajateltuna, että sitten kun on tällainen avoin tila, niin on kuin avoin iso ikkuna olisi jätetty auki. Kukaan ei oikein tiedä, mitä tapahtuu. Perusteluissa kielletään, mutta pykälässä sallitaan. Onhan se outo tilanne, että me teemme lainsäädäntöä, mutta me emme tiedä, mitä me itse asiassa päätämme. Täytyy sanoa, että prosessina en anna montaa pistettä tälle. Pitkä käsittely, yli 60 asiantuntijaa on kuultu, ja sitten vielä paperit päälle, joten kyllä me olemme paljon kuulleet.

Mutta sanon sen, että kyllä joskus on tyrmätty, kun olen esittänyt jotakin asiantuntijaa kuultavaksi. Esimerkiksi Geronomiliitto on yksi, jota olen toistuvasti pyytänyt. Aina tulee

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

lausunto vain paperilla, en saa heitä valiokuntaan. Toivon teiltä tukea seuraavan kerran, kun esitän näitä asiantuntijakuulemisia.

21.37 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Ihan muutaman seikan olisin vielä halunnut nostaa.

Tässä on mietitty, minkä takia alkoholi aiheuttaa sitä ja tätä terveysvaikutusta, ja nyt viimeksi on puhuttu alkoholista syövän taustatekijöinä. Kun puhumme alkoholista aineena, mitä se todella on, niin alkoholihan on solumyrkky. Alkoholi on solumyrkky, ja pienintä turvallista annosta ei ole varmuudella olemassa. Niin kuin A-klinikkasäätiön ylilääkäri on sanonut, yli 70 prosenttia hänen potilaistaan on tavan työssä käyviä, jotka ovat vain ottaneet tavaksi ottaa sen lasin tai tölkin työpäivän jälkeen, ikään kuin ilman minkäänlaista ongelmakäyttöä, mutta jossakin vaiheessa se maksa sanoo poks, koska se alkoholi on nimenomaan solumyrkky. Siinä mielessä, jos me ajattelemme, että alkoholia oltaisiin tänä päivänä tuomassa yhteiskuntaan, niin se ei ikinä saisi myyntilupaa. Ei ikinä sellaisilla taustatiedoilla alkoholi saisi tänä päivänä myyntilupaa.

Sitten haluaisin sanoa, että tietysti lainsäädännön pitäisi olla yksiselitteistä eikä jättää oikeusistuimiin mitään tulkinnanvaraakaan, se on selvä.

Mutta asia, jonka haluaisin vielä tässä viimeiseksi nostaa esiin, on oikeastaan se, mistä edustaja Kontula piti täällä erinomaisen puheenvuoron ajatellen lapsia ja lapsiperheitä. Yksi menetetty lapsuus on aivan liian korkea hinta sille, että aikuisten olisi helpompi kauppareissullaan tai kioskilla käydessään ostaa vahvempaa alkoholia. Liian monta tapausta olen siellä päivystyspoliklinikoilla, eri keskussairaaloissa ja terveyskeskuksissa nähnyt, liian monta surevaa äitiä, isää, liian monta kärsivää lasta, ja sen vuoksi toivon, että kun huomenna äänestämme tästä, se tulisi hylkynä.

21.39 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä nyt on viimeistään tämän illan ja tämän keskustelun kuluessa käynyt tämän lain perimmäinen tarkoitus selväksi: monopoli on tarkoitus romuttaa. Sitä on täällä nyt useaan kertaan kysytty kokoomuksen eduskuntaryhmän jäseniltä, onko monopoli tarkoitus säilyttää, mutta siihen ei vastausta tule. Moneen kertaan hallituspuolueet ovat vedonneet myös siihen, että tämä pykälä on hankala kirjoittaa, mutta kyllä minä arvelen, että on helpompaa korjata se pykälä jälkikäteen kuin tuoda kokonaan uutta pykälää tänne eduskuntaan valmisteltavaksi, johon ei edes ole hallituspuolueilta yhteistä tahtoa.

Mutta, arvoisa puhemies, niin innokkaasti äsken tuolta pöntöstä käytin puheenvuoroni koskien tätä lakiesitystä, että unohdin kannatuspuheenvuoron. Kannatan siis edustaja Kiljusen kaikkia viittä erinomaista lausumaa, jotka hän esitti.

21.40 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Se, minkä takia itse äänestin viime perjantaina tämän hallituksen esityksen mukaisesti, on kokonaisuus tässä esityksessä. Tämä 0,8 prosentin nosto siinä alkoholivahvuudessa, jota tuolla päivittäistavarakaupassa myydään, on loppuviimeksi aika pieni osa tätä koko lakipakettia, kun sitä katsotaan. Kyllä minulle ainakin suurin tekijä on se, että tällä pystytään ravintoloiden [Aino-Kaisa Pekonen: 160 kuolemaa vuodessa!] byrokratiaa purkamaan huomattavasti. Tuolla ravintolamaailmassa on tällä hetkellä järjettömiä säädöksiä, jotka estävät siis käytännön hyvän yrittämisen, ja sen vuoksi pystytään vaikuttamaan esimerkiksi anniskelualueisiin, joista saadaan näitä niin sanottuja karsinoita pois. [Aino-Kaisa Pekonen: Emme vastusta näitä esi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tyksiä!] Sitten pienpanimoille annetaan vähittäismyyntilupa ja lisää mahdollisuuksia. Kyllä minuun vaikuttaa myös se, että Viron tuontia pystytään suitsimaan, Alkon myyntiaikoihin tulee pidennyksiä, happy hour -tarjouksia mahdollistetaan. Kaiken kaikkiaan pystytään siirtämään sitä kulutusta enemmän sinne ravintoloihin myöskin. Minuun ainakin vaikuttaa tämä kokonaisuus siinä, ja sen takia [Li Andersson: Näistä pykälästä me äänestettiin!] kannatan tätä esitystä ja tulen huomenna myös äänestämään sen puolesta.

21.41 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt ensinnäkin haluan edustaja Savolalle todeta sen, että meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa asiantuntijat totesivat, että on väärä mielikuva siitä, että ravintolat tulisivat hyötymään tästä hallituksen kokonaisesityksestä, ja siellä tuotiin nimenomaan asiantuntijoitteen näkemys ja myös perustelut sille, että ravintolat tulevat kärsimään tästä kokonaisuudesta. Elikkä tämä teidän mielikuvanne siltä osin on väärä. Toivon, että luette tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ja katsotte sieltä tarkkaan nämä ennen kuin jatkatte tätä kommunikointia.

Toinen asia on se, että kysehän ei ole pelkästään alkoholiprosentista, vaan kyse on myös valmistustavasta ja siitä, että saatavuus laajenee 350 ostomyyntipaikasta 5 000 vähittäismyyntipaikkaan, ja sitten se tulee laajenemaan sen lisäksi vielä 8 000 eri anniskelupaikkaan. Elikkä kyse on siitä, että tämä saatavuus tulee laajenemaan huomattavasti. Kaupoissa oluet tulevat olemaan bulkkitavaraa: on arvioitu, että oluitten hinnat tulevat laskemaan 40 prosenttia.

Elikkä tällä on monia sellaisia, voisiko sanoa, negatiivisia vaikutuksia, mutta sitten siltä osin, mitä äsken omalta osaltanne totesitte, me kaikki totta kai tuemme sitten niitä positiivisia ja myönteisiä asioita. Mutta kun tätä katsookin kokonaisuuden kannalta, voi vielä tämän asian käsittelyn kohdalta huomioida sen, että tämä käsittely on ollut, voisiko sanoa, valmistelun osalta erittäin huonoa ja eduskuntakäsittelyn kohdalta erittäin outoa. Kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa pyysin, että me saisimme lisää kuultavia nimenomaan tämän Alkon monopolin takia, koska se nousi aivan viimeisillä metreillä esille, niin hallituspuolueet [Puhemies koputtaa] yksiselitteisesti kielsivät sen. Tästä syystä tämä kokonaisuus on aivan erilainen kuin te nyt itsellenne kuvasitte.

21.44 Lasse Hautala kesk: Arvoisa puhemies! Täällä tänään on esitelty lausumaehdotus, jonka edustaja Heikkinen on tuonut julki: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää etämyyntiä koskevat säännökset ottaen huomioon unionin oikeuden vaatimukset sekä KKO:n tulevan ratkaisun Visnapuu-tapauksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevassa valmistelussa tulee EU-oikeudellisten reunaehtojen ohella ottaa huomioon erityisesti se, että etämyyntiä koskevat ratkaisut eivät saa vaarantaa laissa säädetyn vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyyntin yksinoikeuden säilyttämistä eivätkä suomalaisen elinkeinoelämän yhdenvertaisuutta ulkomaisiin kilpailijoihinsa nähden. Valmistelussa tulee ottaa huomioon myös valmisteverojen sujuvalle perinnälle asetettavat vaatimukset." Lisäksi nyt painotan sitä, että Alkon monopoli ei tule murtumaan. Ei tule avautumaan ovia viinille eikä vahvoille oluille. [Satu Hassi: Miksei saatu pykälään sitä?]

21.45 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Jatkan tästä edustaja Hautalan puheenvuorosta. Todellakin tässä on edustaja Heikkisen lausuma, jota olen sitten osaltani kannattanut. Siitä sitten äänestetään, ja uskon, että kokoomuspuolelta tälle lausumalle tulee tukea. Toivon, että se ainakin osaltaan hälventää niitä pelkoja, jotka liittyvät Alkon asemaan,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

ja ihan aiheellisia pelkoja ovatkin. Tässä lausumassa puututaan myös siihen, että kotimaisten yritysten toimintaympäristö pitää pitää neutraalina ulkomaisiin yrityksiin nähden, ja kiinnitetään huomiota siihen, että verojen pitää olla sitten maksettuina kaikilla toimijoilla, ovat ne sitten ulkomaisia tai kotimaisia.

Tätä keskustelua on yritetty hämmentää eri yhteyksissä ja monilla tavoilla. Yksi hämmäntämisen keino on se, että on sanottu — siis en syytä edustajakollegoita vaan julkisuutta — että Alkon hallintoneuvoston jäsenet ovat jäävejä. Perustuslain mukaan emme ole jäävejä. Jos olisimme jäävejä, niin emme voisi päättää esimerkiksi kiinteistöverosta, koska olemme kaikki siinä asiassa jäävejä. Emme siis todellakaan ole jäävejä. Toisaalta voisinkin olla silloin jäävi esimerkiksi sen kautta, että omistan pörssiyhtiöiden osakkeita, joista tulee osinkoa, joihin voi olla vaikutusta sillä, miten tämä alkoholilaki muuttuu.

21.46 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Alkon monopoli tulee säilymään. Se on ihan varma. Mitä tulee näihin pykäliin, ne tullaan fiksaamaan kuntoon, se on satavarma. Ei siitä tarvitse edustaja Pekosen eikä muidenkaan huolta kantaa. Me haluamme pitää Alkon monopolista edelleenkin kiinni.

Mitä tulee tähän saatavuuteen ja siihen, mihinkä edustaja Kiljunen viittasi, niin kyllä minun mielestäni se on ainoastaan hyvä asia, että saatavuus tai valikoima paranee kaupoissa. Kun tuonne maaseudulle tulee ja menee, ei niitä Alkoja siellä joka puolella ole. Se on ihmisen yksilönvapaus valita niitä juomia, mitä hän haluaa ostaa. Kyllä minä ainakin haluan viedä tätä meidän juomakulttuuriamme siihen suuntaan, että se on sivistynyt asia ostaa sitä olutta, joka nyt voi olla sitten 0,8 prosenttia vahvempaa kuin tällä hetkellä on, jos sitä haluaa ostaa.

Uskon tähän kokonaisuuteen edelleen ja sen vuoksi sen puolesta olen äänestänyt.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa ei enää debattia avata. Puheenvuoroja voi varata P-painiketta painaen.

21.47 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Hanna-Kaisa Heikkisen tekemä lausuma on ihan tärkeä. Kun sitä lukee, niin se on hyvin samanlaista tekstiä kuin siinä meidän mietinnössämme. Silloin kun asiaa käsiteltiin ja tämä etämyynti nousi ongelmaksi, niin tein muun maussa itse lausumaesityksen siellä valiokunnassa ja esitin, että hallitus voisi ottaa sen sinne mukaan, että tämä lausuma olisi erittäin tärkeä asia ja sillä erityisesti välittömästi laitettaisiin hallitusta toimimaan, että tämä etämyyntiasia selvitetäisiin. Me halusimme todellakin SDP:n esittämänä kuulla, oliko se Tullia ja harmaan talouden... [Vasemmalta: Verottajaa!] — Joo, verottajaa. — Nämä olivat ne asiat, jotka nousivat meillä mietintään ja joista olisi todella haluttu kuulla. Kyllä se tietysti täystyrmäys oli.

Mutta onhan tässä monta kuviota. Meillä on joulu tulossa, ja kaikki me haluamme juosta täältä joululomille. Sillä nopeudella, milloin me täältä lähdemme, sitten tätä mietintöäkin lykättiin eteenpäin. En tiedä, olisiko se nyt sitten ollut niin suuri asia, jos olisimme torsainakin täällä istuneet vielä puhumassa tästä asiasta.

Kaiken kaikkiaan kyllä lopputulemana sanottuna: Jos kahvi tuotaisiin tänä päivänä markkinoille, se ei varmasti pääsisi, mutta kyllä viina kaikkein pahinta on, kyllähän alkoholi on myrkyä. Minä toivoisin itse, kun näitä lausumia tässä olen tehnyt — oikeasti tämä kaikki keskustelu, mitä me olemme käyneet, on ollut äärettömän hyvää, ja täällä on puhuttu semmoisia asioita, joista välttämättä kaikki eivät edes tiedäkään, esimerkiksi nämä ter-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

veyshaitat sun muut — että me oppisimme käyttämään alkoholia sillä tavalla, kun oikeasti se on viisasten juoma, että on joku kohtuus ja joku raja ja että saataisiin vähennettyä sitä kulutusta. Kokonaan ei kuitenkaan koskaan saada haittoja vähennettyä. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että jos meillä on alkoholia tarjolla kauniissa pullossa, niin se käyttökin olisi sitten kahta kauheampaa. [Puhemies koputtaa] Näitä ajatuksia toivoisi pystyttävän ihan raitiuskasvatuksella viemään eteenpäin.

21.50 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy edustaja Savolalle todeta — hän ei varmaan ollut täällä salissa, kun puhuttiin tuosta viimeksi — että toivon nyt, että lakaataan vetoamasta tähän sivistyneeseen alkoholikulttuuriin, koska terveysvaikutusten osalta sillä, juommeko sivistyneesti yhden lasin viiniä päivässä vai juommeko kerran viikossa kaatokännit, ei ole eroa. On siis täysin itsensä pettämistä hokea tällaista, että sivistyneesti juodaan ja sitten tämä on niin kuin hieno juttu ja mitään haittoja ei silloin tule. Näin tämä vain on faktana. Minäkin haluaisin uskoa toisin, mielelläni haluaisin uskoa toisin, mutta kun olen nämä asiantuntijoitteen lausunnot lukenut, en voi itseäni enkä muita pettää sillä, että käyttäisin tällaista hokemaa, joka ei pidä paikkaansa.

No sitten toinen on tämä Alkon monopoli, joka on itse asiassa hirvittävän tärkeä asia. Keskustan edustajat nyt tässä toteavat hyvin reteästi, että eihän monopoli nyt mihinkään ole murenemassa, [Mikko Savola: No ei ole!] mutta kun valiokunnassa yritimme saada vastausta siihen, onko hallituksella yhtenäinen kanta monopolin osalta, niin emme saaneet vastausta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan olisi pitänyt kolmen eri eduskunnan valiokunnan, erityisesti tietenkin perustuslakivaliokunnan, lausunnon mukaan selkeyttää nykyinen epäselvä tilanne, mutta emme voineet selkeyttää sitä, koska teillä ei ollut yksimielisyyttä siitä, että pykälä voitaisiin tehdä — ei ollut yksimielisyyttä siitä — ja jotta tämä etämyynnin pykälä voitaisiin tehdä, pitäisi olla yksimielisyys siitä, että Alkon monopoli halutaan säilyttää. Ja niinhän se on, että vähittäismyynnin luvanvaraisuus ja maahantuonnin rajoitukset ilmenevät laista mutta etämyynnin kieltoa ei laissa ole, ja kun sitä ei ole, niin meillä on olemassa laillisuusperiaate, perustuslain 8 § mukaan "ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi", ja tämä jättää aukon etämyyntiin, joka uhkaa [Puhemies koputtaa] Alkon monopolia.

21.52 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Itse asiassa jatkan tästä, mihin edustaja Salonen jäi. Nythän etämyynnin osalta tämä pykälä on ollut erittäin epäselvä, mutta tämän jälkeen se ei itse asiassa enää ole epäselvä, sillä perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että konkreettista kieltoa etämyynnin osalta ei ole. Se tarkoittaa nyt juuri sitä, miltä se ikään kuin kuulostaa: etämyynti on sallittu. Ja se vaarantaa Alkon monopolin, ja siitä minä olen erittäin huolissani. Mihin katosi se 32 §, joka vielä siinä lakiluonnoksessa oli, joka koski nimenomaan tätä etämyyntiä? Se oli kirjoitettuna siihen hallituksen lakiluonnokseen. Se oli siinä, kun lakiluonnos oli lausuntokierroksella, mutta kun se lakiluonnos tuli meille valiokuntaan hallituksen esityksenä käsiteltäväksi, se pykälä oli kadonnut. Tätä me olemme yrittäneet kysyä täällä eduskunnassa, saada siihen selvyyden, mihin ja miksi se pykälä on poistettu, mutta siihen me emme vastausta ole saaneet. Ja kuten tässä jo aikaisemminkin totesin, edelleen olen sitä mieltä, että se pykälä olisi ollut helpompi korjata, jos se olisi ollut jotenkin monimutkainen tai hankala, mutta vaikea sitä on nyt tuoda, hyvät edustajakollegat, enää tänne, kun teillä ei hallituksessa ole yksimielisyyttä monopolin

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

säilyttämisestä eikä tästä pykälästä. Kyllä se on pikkasen hankalaa minun käsittääkseni tuoda enää tänne eduskuntaan, ellei teillä ole sitten jotain keittiönovea, mitä kautta te aiotte tämän lakipykälän tänne tuoda meille hyväksyttäväksi.

21.54 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Olen tottunut luottamaan edustaja Savolaan ja ennen kaikkea edustaja Savolan sanaan. Nyt sitaatti paperissani: "Se on aivan varma" — sanoo edustaja Savola [Timo Harakka: Se on sitten sillä selvä!] — "että Alkon monopoli säilyy." Te vakuuttelitte tätä opposition edustajille, mutta kuunnellessani teitä mieltäni, mahdoittekohan kuitenkin puhua kokoomukselle, vaikka katseenne oli tänne meille päin? Onko kokoomus samaa mieltä? On ihan kaunis ajatus tuoda lausumaehdotus tähän asiaan, mutta vielä kauniimpi ja lainsäädännön kannalta järkevämpi menettely olisi ollut tuoda pykälä, puuttuva pykälä, kadonnut pykälä, jota nyt kovasti etsitään, 32 §. Sillä tämä asia olisi ollut järjestettävissä jo lain tasolla. Nyt asia jäi enemmän tai vähemmän auki. Uskallan kyllä epäillä tätä varmuutta tältä osin, vaikka edustaja Savolaan henkilönä luotankin. Jos me menetämme tämän monopolin, me emme menetä vain monopolia, yhtä Alkoa, yhtä osakeyhtiötä, vaan me menetämme meidän alkoholipolitiikamme keskeisimmän työkalun.

21.55 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on nyt kadonnutta pykälää etsitty, ja täällä on moni viitannut tähän lausumaehdotukseen, joka täällä pöydällä meillä on. Tällä nimenomaan hallituspuolueet ovat tuomassa nyt ehdotuksen, jolla Alkon monopoli säilytetään. Täällä keskustellaan laidasta laitaan siitä, mihinkä se pykälä hävisi missäkin kohtaa, ja tämä nyt on tietysti sitten sitä juupas—eipäs-keskustelua.

Mutta minä palaan yhteen toiseen pykälään, mikä siellä edelleen on olemassa, 85 §. Minä haluan vähän kääntää nyt katseita myöskin elinkeinopuolelle ja ajatella sitä asiaa, että me maa- ja metsätalousvaliokunnassa huomioimme hyvin tarkkaan myös sitä, millä tavalla maaseutuyrittäjyyttä voidaan tukea myöskin tässä lainsäädännön muutoksessa. Eli kun siellä pitopalveluyrittäjät pitävät syntymäpäiviä tai häitä niissä omissa tiloissaan, he olisivat voineet ottaa sen juhlihan vieraan kuohuviinipullon ja tarjota sen siellä juhliissa, vaikka heillä ei olisi näitä anniskeluoikeuksia. Tätä tämä laki ei nyt mahdollista. Sitten tietysti tullaan siihen, niin kuin on julkisuudessaakin kuultu, että pitääkö mennä tienlaitaan otamaan ne onnittelumaljat. Tämä on aivan naurettavaa. Miksei tässä voitu järjestää myöskin tätä niin, että tämä olisi voitu hoitaa? Tässä ei aukea mikään tuontiviinan mahdollon käyttö, jos tällaisissa juhlapaikoissa olisi voitu tämä toimittaa näin. Vielä kollegaedustajalle selvyuden vuoksi sen kerron, että nyt nämä pitopalveluyrittäjät, joilla ei ole anniskeluoikeutta, sen oman ulkorakennuksensa vaikka, jossa he pitävät juhlia kesäisin, ottavat eri kiinteistötunnukselle ja erottavat kantatilastaan, jolloin he voivat näin tehdä. Eliikkä tämä on aika lailla kummallista, ja tämä olisi pitänyt tässä laissa saada nyt kuntoon.

Syy, minkä takia minä halusin ottaa tämän tässä toisessa käsittelyssä vielä esille, on vaan se, että huomioitaisiin myös se, että tässä aika paljon byrokratiaa kevennettiin. Koko lainsäädäntö on eri tavalla eri elinkeino-osaan osuva, mutta tällaisia pieniä korjattavia tänne vielä myöskin jäi.

21.57 Lasse Hautala kesk: Arvoisa herra puhemies! Viitaan vielä äsken lukemaani lausumaehdotukseen, jonka Heikkinen on tänne ehdottanut, ja siitä edustaja Pauli Kiuru toi kokoomuksen näkemyksen, ja saamieni tietojen mukaan myös sininen eduskuntaryhmä on tämän takana. On aivan tarpeetonta tässä yhteydessä puhua ylipäättään siitä, että Alkon mo-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

nopoli olisi tässä murtumassa. 0,8 prosentin nosto kauppaan siirrettävien alkoholijuomien osalta ei tule missään tapauksessa vaarantamaan Alkon monopolia. [Li Andersson: No sehän ei ole se vaara!] En usko missään tapauksessa esitettyyn näkemykseen. Siinä tapauksessa, mikäli Alkon verkosto harventuisi merkittävästi, sehän tarkoittaisi käytännössä sitä, että Alkosta suoritettavien väkevien alkoholijuomien kertaostojen koko kasvaisi, mikä taas lisäisi väkevien alkoholijuomien kulutusta. Siinä mielessä olisin hyvin levollinen nyt tämän esityksen osalta.

21.58 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Tuohon StV:n puolen mietintöön: me pohdimme kyllä aika vakavasti talousvaliokunnassa tätä juuri tästä elinkeinonäkökulmasta, ja aika vähän sinne tuli ainakaan niitä kirjauksia, mitä me esitimme.

Yksi on tuo, minkä edustaja Hakanen otti esille, esimerkiksi juuri tämä pitopalvelukysymys: voidaanko siellä savusaunalla sitten olutta ottaa missään tilanteessa, ainakaan alkoholipitoista, tämmöisessä pitopalveluyrityksessä. Toinen on järjestysmiesasia: sataa henkilöä kohti aina lisää niitä, jos puhutaan vain pelkistä istumapaikoista.

Yksi asia oli sitten markkinointi ja mainonta. Ajatellaan, että meidän tarvitsee edistää suomalaista elintarvikevientiä, ja tälläkin hetkellä Alkolla täytyy olla Kööpenhaminassa markkinointitoimisto, että he pystyvät markkinoimaan tuotteita ja myymään niitä ulospäin koko Euroopan alueelle — siis suomalaisia hyviä, puhtaita, erinomaisia vientituotteita. Plus sitten kun mietitään näitä meidän uusia yrityksiämme, mitä on tuolla, esimerkiksi Kyrö Distilleryä ja vastaavia ja meidän olutpanimoitamme, tähän vientiin ja markkinointiinkin jäi vielä epäselvyyttä, jäi sellainen, että esimerkiksi nettimarkkinointi on sallittua osaltaan, mutta asetuksessa ja viimeistään Valviran toiminnassa on tällä hetkellä ristiriita-asia. Eli tähän jää kyllä aika paljon ristiriitakysymyksiä.

Sitten etämyyntikysymyksenkin oli meillä yksi, mitä käsiteltiin. Tuli selväksi, että kun Ruotsissahan on vapaampi tämä etämyynti tällä hetkellä, niin siellä on isompi osa kotipolttoista ja salakuljetusta tehdään enemmän kuin etämyyntiä tällä hetkellä. Eli se ei ole mitenkään vaarantanut Systembolagetin toimintaa. Tämä Heikkisen esitys on ihan hyvä, ja olen täysin sen kannalla, ja se kannattaa tutkia, mutta kannattaa miettiä, miten siellä Ruotsissakin etämyynti on toiminut tähän mennessä. [Puhemies koputtaa] Se on pelkkä prosentti.

22.00 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Pirttilahti totesi, tässä lakipaketissa on ja siihen jää näillä näkymin, sikäli kuin se hyväksytään äänestyksessä, monia epäselviä kohtia tai kyseenalaisia tai tulkittavia tai huonoja kohtia siitäkkin huolimatta, että siellä byrokratian purkua on toteutettu ja vanhentuneita säädöksiä poistettu. Sinne jää paljon sellaista kysymysmerkillä olevaa, ja juuri sen vuoksi sitten onkin hyvä kysyä, miksi ihmeessä sitä tungetaan tämmöisellä vauhdilla eteenpäin, jotta se olisi vuoden alussa voimassa, kun me tiedämme, että siitä vain pieni osa oikeasti voi edes tulla voimaan vuoden alusta. No, seuraava etappi on laitettu kolmen kuukauden päähän, mutta niin kuin valiokunnassa meillä muun muassa Valviran edustaja totesi, puoli vuotta tarvitaan, jotta olisi kaikki systeemit niin kuin olla pitää, kun laki tulee voimaan. Eli tästäkin näkökulmasta on hyvin kyseenalaista ja on ihmetelty monien edustajien toimesta, mikä on se kiire, jota oikeasti ei ole.

Mutta sitten tuohon lausumaehdotukseen. Oikeastaan sen vuoksi palasinkin tähän, kun sitä luettiin, kun nyt kaikki hallituspuolueet ovat ikään kuin sen niin sanotusti allekirjoitta-

neet ja valmiita sellaisen kanssa eteenpäin menemään, että se on pitkä ja moninainen, kun oikeasti se pykälä, mikä sieltä hävisi, on erittäin yksinkertainen, kaksitoista yksinkertaista sanaa: "Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahan-tuonti Suomeen on kielletty." Näin yksinkertainen, jokaisen ymmärrettävissä oleva pykälä — minun logiikkani mukaan huomattavasti selkokielisempi ja yksinkertaisempi kuin tuo lausuma. Jos tätä pykälää ei voitu viedä eteenpäin, niin mitenkähän ihmeessä sitten tuon lausuman mukaiset toimet tulevat ensi vuonna menemään eteenpäin?

22.02 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minun täytyy todeta kyllä, että minä en ole levollinen tämän lain kohdalla, kun keskustasta todettiin, että siellä päin ollaan. Tämä lakiesitys tulee lisäämään alkoholinkulutusta, ja se tulee lisäämään kulutusta eniten kohtuukäyttäjien parissa, ja kuten asiantuntijat ovat todenneet, näitten kohtuukäyttäjien alkoholinkulutuksen lisäämisen seurauksena tulee lisää poissaoloja työstä, erilaisia terveystilan ongelmia, muun muassa näitä syöpäsairauksia, kuten täällä on nyt tänään puhuttu paljon, mutta se aiheuttaa myös monia muita sairauksia. Samoin tämä tulee lisäämään alkoholinkulutusta nimenomaan nuorten parissa ja naisten parissa, ja tällä hetkellä kaikkein eniten alkoholinkulutus kasvaa yli 65-vuotiaitten osalta, eikä näytä siltä, että tämäkään esitys tulee sitä yhtään helpottamaan.

Sitten Ruotsin osalta täytyy todeta semmoinen pieni korjaus, että Ruotsissa tällä hetkellä pohditaan nimenomaan sitä, että tähän etämyyntiin tulee rajoituksia, ja sitä valmistel-laan parasta aikaa.

Mutta sitten haluan ottaa kantaa vielä tähän, kun sanottiin, että keskusta on varma, että monopoli säilyy. Kuitenkin tänäänkin on täällä aikaisemmin todettu Ben Zyskowieczin suulla, että koska etämyynnistä ei rangaista, niin sen seurauksena me emme voi tulkita, että etämyynti olisi kiellettyä. Ja hän viittaa tässä siihen, että perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Kun nyt tällä hetkellä tätä etämyyntipykälää ei ole, niin sitä ei ole säädetty rangaistavaksi. Tämäkin keskustelu kuvaa jo sitä, että kokoomuksella ja keskustalla on edelleen erilainen näkemys siitä, onko etämyynti sallittua vai ei. [Li Andersson: Kokoomus vie, muut vikisee!]

22.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En tiedä, onko lohdullista vai lohdu-tonta, että keskustapuolueen kansanedustajat tulevat tässä loppuhaminoissa sitten vielä heittämään löylyä kiukaalle, [Olavi Ala-Nissilä: Suomen Keskusta!] varsinkin kun kuun-telin tuolla työhuoneessa edustaja Hakasen puheenvuoroa maa- ja metsätalousvaliokun-nan lausunnosta tähän lakiesitykseen. Se oli pöyristyttävä, se oli täysin mahdotonta, se on alkoholilainsäädännön vastainen, täysin käsittämätön ajattelumalli, kun maa- ja metsäta-lousvaliokunnan mietintö ei lähtenyt pitopalveluyrityksistä vaan nimenomaan maaseutuyrit-täjien mahdollisuudesta niin, että asiakas voi tuoda sinne omat juomat. Muistutan edustaja Hakaselle, että tällä hetkellä Virosta saat tuoda, no, ei nyt ihan rekkakuormaa viinaa, jos se menee omaan tarkoitukseen. Edustaja Hakanen haluaa täällä ilmoittaa, että Suomessa yri-tys tai asiakas voi tuoda yritykseen alkoholijuomia Virosta, joita voidaan tarjoilla siinä ti-laisuudessa. Sitähän se tarkoittaa, jos sanotaan, että asiakkaan tuomia alkoholijuomia tar-joillaan tilaisuudessa, koska tällä hetkellä asiakkaan omissa juhlatilaisuuksissa voidaan käyttää Virosta tuotua alkoholia. Täysin käsittämätöntä, kun kuitenkin yrityspuolueena pi-dän myös keskustaa — Suomen Keskusta -puoluetta, niin kuin tuossa korjattiin — että yri-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tykset eivät olisi tasavertaisessa kilpailuasetelmassa. Kyllä on kummallista kuunnella tätä. Käytin tähän oikein varsinaisessa puheenvuorossani aikaa keskittyen siihen, että valiokunnassa kokoomus, keskustapuolue ja kaikki muutkin puolueet sietivät tämän mahdollisuuden ja halusivat sitä edistää.

Olisi mukava kuulla edustaja Hakaselta, oletteko todellakin sitä mieltä, että yritys ja yrityksen juhlatilaisuuksissa asiakas voisi tuoda sinne omat alkoholijuomat, jotka on tuotu Virostä. Voisiko olla niin, että ne yritykset, joilla on alkoholin anniskelulupa, ovat eriarvoisessa asemassa jopa järjestyksenpidon kannalta suhteessa niihin yrityksiin, joilla ei tällaista lupaa ole? Annetaanko siis asiakkaiden käsiin myös järjestyksen ylläpito?

22.07 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Tuohon aikaisempaan puheenvuorooni nyt liitän vielä yhden kysymyksen. Edustaja Savola mainitsi tästä, että on aivan varma, että Alkon monopoli säilyy, ja edustaja Heikkinen on tehnyt lausumaehdotuksen, jolla tätä ilmeisesti nyt pyritään varmistamaan vielä varmuuden vuoksi. Kun kysyin, käyttikö edustaja Savola ikään kuin tämän uskonvahvistuspuheenvuoron tänne opposition suuntaan vai oliko tämä tarkoitettu enemmänkin hallituskumppani kokoomukselle, jota tässä salissa näköjään edustaja Kiuru kunniakkaasti puolustaa, niin kysynpä tässä yhteydessä edustaja Kiurulta, onko kokoomus tämän lausumaehdotuksen takana vai jääkö lausumaehdotuksen taakse ainoastaan edustaja itse, [Pauli Kiuru: Minä vastasin jo!] jonka näkemyksiä alkoholipolitiikassa arvostan. Hämmästelinkin, että kun näistä pykälistä äänestimme, niin kaksi kokoomuksen edustajaa jätti äänestämättä kokoomuksen ryhmäpäätöksen mukaisesti, jotta varmistetaan tämän lain läpimeno eduskunnassa. Onko edustaja Kiuru ainoa kokoomuksesta, joka tämän lausumaehdotuksen takana on?

22.08 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Jäin miettimään tätä Alkon monopolitilannetta ja historiaa taaksepäin, miten meillä on eletty tämän Alkon kanssa. Sehän johtaa siitä, että kun kieltolaki päättyi, niin kansa päätti kansanäänestyksellä, että Suomeen tulee Alkon monopoliliike, mistä ostetaan alkoholia, ja nyt näyttää siltä, että tällä etämyynnin sallimisella lähdetään murtamaan tätä kansan tahtoa, että meillä on Alkon monopoli olemassa. Minua harmittaa tässä tilanteessa se, että tämä on taas yksi reitti, millä lähdetään mahdollistamaan sitä, että meillä harmaata taloutta lähdetään sallimaan tämmöisellä kiertotiemahdollisuudella, ja siksi pidän erittäin tärkeänä, että olisi pitänyt nimenomaan lakipykälällä määrätä se, että se Alkon monopoli säilyy meillä ja samalla saadaan hoidettua valtion kassaan ne verotulot, jotka siitä tulee ja joita me tarvitsemme siihen terveydenhoitoon, kun näitä alkoholiriippuvaisia lähdetään hoitamaan sitten.

22.09 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Mika Karille kiinnostuksesta kokoomuksen linjaa kohtaan, ja ilmeisesti vähän kiinnostaisi sekin, mitä mieltä minä olen. Oikein hyvä, että asia kiinnostaa. Ensin täytyy Mika Karilta kysyä: Olivatko SDP:n rivit suorana äänestyksessä? [Mika Kari: Meillä taisivat kaikki äänestää!] Olivatko rivit suorassa? Ne eivät olleet suorassa. Olivatko kokoomuksen rivit suorassa? Eivät olleet. Meillä oli molemmissa puolueissa yksi, joka äänesti eri tavalla. Peli on 1—1. Turha viisastella ja saivarrella tämän asian suhteen. [Välihuutoja] Haluan kysyä Mika Karilta — tai minun tekisi mieli kysyä mutta en kysy — mitä mieltä teidän entinen puoluesihteerinne on tästä asiasta. No, en kysy sitä. Kysytte kokoomuksen tuesta tälle lausumaehdotukselle.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Voin taata, että kokoomus tukee edustaja Heikkisen lausumaehdotusta. Kysyn teiltä, Mika Kari: tukeeko SDP tätä hyvää lausumaehdotusta, jolla pyritään turvaamaan Alkon asema?

22.11 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kari täällä, edustaja Mika Kari. Meitä on kaksi Karia, vaikkemme sukua toisillemme olekaan, mutta tätä edustaja-etuliitettä tykkään kuulla täällä salissa. Edustaja Kiurulle sanonkin, että itse en vastaa SDP:n kannasta, varsinkin kun meitä sosiaalidemokraatteja täällä salissa on enemmän kuin yksi, toisin kuin kokoomuksen, hallituspuolueen edustajia täällä toisen käsitteilyn aikana. Edustaja Kiuru, te kuulutte siihen harvaan joukkoon, joka ei äänestänyt lainkaan, vaikka olitte paikalla. Meillä omassa ryhmässämme kaikki paikalla olleet äänestivät. Jos näitä evidenssejä ei usko, niin kannattaa katsoa eduskunnan sivuilta. Sieltä nämä asiat löytyvät.

Esitin mielestäni ihan asiallisen kysymyksen: onko tämän lausumaehdotuksen takana kokoomuksen ryhmä? Niin kuin täällä salissa tänään ollaan kuultu, edustaja Pauli Kiuru on ilmeisesti tämän lausumaehdotuksen takana, mutta teitä on ryhmässä useampiakin jäseniä. Miten ryhmänne muuten aikoo tässä asiassa käyttäytyä? Muita kun ei ole paikalla, niin ei voi muilta kysyä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat! Kun puheenvuoroja on jatkuvasti pyynnössä vain muutama, voitaneen menetellä niin, että ellei nyt aivan mahdollottoman tärkeää kommentoitavaa ole, mennään varsinaisilla puheenvuoroilla tämä lista loppuun. — Edustaja Pirttilahti.

22.12 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin meillä Suomessa on noin puoli miljoonaa riskikäyttäjää, ei varmaan kukaan tätä asiaa haasta. Mutta jos me saamme sitä tuontiviinaa, mitä me tällä hetkellä laivoilla Virosta ja Latviastakin ja muualta tuomme — noin 70 miljoonaa litraa, ehkä olutta 30 miljoonaa litraa, suurin piirtein ollaan näillä huminoilla — vähänkin pois niiltä käyttäjiltä, niin se on hyvä. Kun tuodaan iso lasti autotallin nurkkaan ja kun se siellä päivänkin vanhenee, niin sehän on käytettävä pois, ja siinä tulee kyllä naapurikin humalaan ja tulee hänestäkin riskikäyttäjiä. Eli jos me saamme tällä järjestelmällä jonkun verran edes sieltä pois, niin se on todella todella hyvä asia.

Edustaja Myllykoski nyt kovastikin otti kiinni tähän maaseutuyrityskuvioon. Jos siellä pitokartanon tai pitoyrittäjän tiloissa nautitaan alkoholia ja se menee nyt tämän uuden lain mukaan, niin siellähän ei sitten nautita sitä eikä siellä savusaunallakaan sitten enää, mutta jos ne bileet viedään työväentalolle, sinne voi tuoda pakettiautollisen olutta [Oikealta: Virolaista olutta!] ja pitoyrittäjä voi tuoda ruuat sinne. [Jari Myllykosken välihuuto] — Tämähän on sallittua, täysin sallittua tänäkin päivänä tuoda sitä Viron viinaa vaikka kuinka paljon, mutta jos se on siellä pitopalveluyrityksen omassa tilassa, niin ei voi sitä yhtä skumppaakaan ottaa. Tämähän tässä oikeastaan hölmöintä on, että pitää mennä sen rajan, kuusiaidan taakse ottamaan ne skumpat. Eli tässä täytyisi joku järki olla. Siinä kysyn Myllykosken kanssa ihan samaa, että avataanko pandoran lipas sitten jollain tavalla tässä asiassa. — Mutta millä tämä ratkaistaan? Joka tapauksessa kyllä siellä pitopalveluyrityksissä varmaan skumppaa kilistetään ensi kesänäkin niissä häissä ja syntymäpäivillä. Ei varmaan, niin kuin joku on sanonutkin, tätä tulla kovin tarkkaan katsomaan. Mutta se ero on, [Puhemies koputtaa] että jos sinne työväentalolle tosiaan mennään viinalastin kanssa, niin se saadaan rauhassa nauttia siellä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

22.14 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pirttilahti aika selkeästi jo palasikin tähän edustaja Myllykosken heittämään vastineeseen. Nyt kun ei lähdetä yhtään saivartelemaan, edustaja Myllykoski, niin me olimme aivan samalla aaltopituudella valiokunnassa. Meillä oli vain pieni vivahde-ero siinä, minkälaisilla tiloilla voisi käyttää sitä kuohuviiniä ilman tarjoilupalkkiota. Se oli aivan pieni vivahde, mistä me olimme eri mieltä. Nyt ei kannata siitä saivarella vaan ajatella tätä asiaa niin kuin asiana.

Kun miettii sitä, että jos se pitopalveluyrittäjä tekee ruuat, tarjoaa sen paikan ja halutaan häissä ottaa ainoastaan kuohuviinit ja yrityksessä ilman palkkiota tehtäisiin se työ eikä siellä saada sitä ottaa vastaan, niin tässäkö pelätään sitä, että kilpailua vaarannetaan, jos ravintolayrittäjä ja tällainen pitopalveluyrittäjä eivät ole samalla viivalla? Ei tässä ole kyse lainkaan siitä, että tuodaan harmaata viinaa pakettiautolasti sinne ravintolan takapihalle tai sille pitopalveluyrittäjälle, jolla ei ole A-oikeuksia, ja ruvetaan siellä nauttimaan niitä. Ne, jotka halusivat siellä pitopalveluyrityksessään tarjota alkoholia pysyvästi, hoitaisivat varmaan A-oikeudet sinne tiloihin, jotta voisivat sitten tarjota sitä alkoholia. Mutta nyt on kyse siis ja valiokunnan lausumassakin oli kyse vain ja ainoastaan pienistä määristä ilman palkkiota tarjottavista, esimerkiksi kuohuviineistä, alkumaljoista. Minä en missään tapauksessa ollut avaamassa mitään isoja näköpiirejä tässä siitä, että Hiace-kuormia ruvetaan juomaan tuolla pitopalveluyrityksissä, vaan halusin tuoda elinkeinovapautta ja mahdollisuutta myöskin sinne maaseutumatkailutiloille vielä edelleen näitä juhlia järjestää.

22.16 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Silläkin uhalla, että ääni ei oikein kestä, haluan käyttää juuri tähän asiaan puheenvuoron. Mielestäni ei missään tapauksessa voi tällaisia kahdenlaisia ravintolamarkkinoita luoda. Mitä tapahtuisi tällaisessa tapauksessa, että asiakas tulisi, olisi järjestämässä juhlia ja kysyisi ensimmäisenä, saako tuoda tänne ravintolaan omat juomat? Kun ravintolayrittäjä, jolla olisi alkoholilupa, ilmoittaisi, että tämä ei ole lain mukaan mahdollista, niin tämä henkilö siirtyisi sitten toiseen ja hakisi niin kauan, että löytyisi toimija, joka ilman lupaa sen tekee, eli osa ravintoloista jäisi tässä tapauksessa kokonaan alkoholilain ulkopuolelle.

Minusta tässä on hyvin yksinkertainen asia. Se luvan hakeminen ei ole mahdoton asia. 30 vuorokaudessa keskimäärin saa alkoholin anniskeluluvan. En usko, että se myöskään maaseutuyrittäjällä jää kiinni siitä, etteikö pystyisi tätä lupaa hakemaan. [Anneli Kiljunen: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kari — edustaja Mika Kari.

22.17 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Ilmeisesti oli jäänyt edellisestä keskustelusta tämä puheenvuoro tuonne roikkumaan. Aion sitä käyttää ainoastaan sen verran, että sanon, että kun edustaja Kiurun kanssa kävimme tätä keskustelua siitä, kumpi meistä vastaa omasta ryhmästämme, niin varmaan yksimielisesti toteamme, että ei kumpikaan. [Naurua] Mutta mielelläni kyllä kysyn vielä, edustaja Kiuru, teidän arviotanne, kun mitä ilmeisimmin kokoomus ei ollut halukas kirjaamaan tätä 32 §:ää jo hallituksen esitykseen: uskoteko, että tämän lausumaehdotuksen hyväksymällä kokoomus selkeästi ilmoittaa olevansa Alkon monopolin takana? Tähän asti ainakin tunnelma on ollut kyllä siihen suuntaan, että tämä etämyyntikysymys aukaisee ja vaarantaa Alkon aseman alkoholipolitiikan keskeisenä toimijana tasavallassa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

22.18 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämä etämyyntiasia on epäselvä, ei sen takia, että se pitäisi erikseen kieltää tai sitä pitäisi erikseen sallia, vaan sen takia, että se on jätetty epäselväksi. [Mika Kari: Juuri näin!] Olemme joutuneet tähän tilanteeseen sen takia, että etämyyntiä ei voitu kieltää mutta ei haluttu sallia. Ei voitu kieltää mutta ei haluttu sallia. Me voimme laatia täällä vaikka sata lausumaa etämyynnin kieltämisestä, mutta Suomi ei voi ainoana EU-maana kokonaan sitä kieltää. Kuitenkaan kukaan ei halunnut erikseen kirjata sitä sallimistakaan sen takia, että sitten nousee hirveä haloo muun muassa Alkon asemasta. [Eduskunnasta: Aivan!] Pitäisi pyrkiä pykälään, joka sallii etämyynnin mutta säätelee sitä, verottaa, rekisteröi Suomen ulkopuolelta Suomeen myyvää tahoa. Lähtökohhta EU:n valmisteverodirektiivissä, joka siis jo hyväksyy, tunnistaa etämyynnin, on se, että arvonlisävero ja alkoholivero maksettaisiin Suomeen. Veronkiertoa voi siis olla vain se, että lain määräämä vero jää maksamatta. On totta, että Ruotsissa suunnitellaan muutosta etämyynnin sääntelyyn, mutta sääntelyn muutoshan on mahdollista vain silloin, kun on olemassa sääntelyä sallitulle toimelle. Tällä hetkellä siis Ruotsissa etämyyntinä myytävän alkoholin osuus on 1 prosentti ja se on moninkertaista hinnaltaan verrattuna Systembolagetin tuotteisiin.

Jos se halutaan fiksusti tehdä — en ole nähnyt vielä kertaakaan yhtäkään lausumaa, jossa fiksusti tämä asia paketoitaisiin — niin silloin tämä voitaisiin tehdä ilman suurieleisiä julistuksia Alkon asemasta, suurieleisiä mielipiteitä etämyynnistä vaan tehtäisiin tiukat, arkiset, tavalliset kunnollisen lainsäädännön [Puhemies koputtaa] edellyttämät pelisäännöt.

22.20 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kari, siis edustaja Mika Kari, tiedusteli minulta, mihin pykälät ovat kadonneet. Siihen en pysty vastaamaan, koska en ole ollut niissä valiokunnissa, joissa tätä asiaa on käsitelty. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei ne ole valiokunnassa kadonneet!] — No, siitä huolimatta, sain nämä samat paperit kello 17 käsiini, niin että en siinä suhteessa ole yhtään teitä viisaampi. — Sitten olen täsmälleen samaa mieltä kuin edustaja Kari: en vastaa meidän ryhmän kannoista, niin kuin Kari ei vastaa SDP:n kannoista. Myönnän sen, että tilanne on tietysti hieman koominen, kun olen täällä yksin kokoomuksen alkoholipoliittista linjaa edustamassa [Keskustan ryhmästä: Mutta hyvää linjaa!] — en sano, olenko sitä tukemassa, puolustamassa vai vastustamassa, mutta olen täällä kuitenkin saappaat jalassa seisomassa.

Ja sitten tästä lausumaesityksestä: Edustaja Heikkisen lausumaesitys on hyvä ja kannatettava. Uskon, en voi luvata, että kokoomus tukee sitä, ja jokaisesta, joka ei tue, tulee yksi kuppi kahvia edustaja Karille.

22.22 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Täällä keskustellaan edustaja Heikkisen ehdottamasta lausumasta. Pidän itsekin sitä lausumatekstiä parempana kuin sitä tekstiä, joka hyväksyttiin mietintöön, mutta kysyn: onko tavallista, että hallituspuolueet joutuvat salissa tekemään uuden lausuman lakiehdotuksesta ja sen takia, että tiedetään, että se on puutteellinen? [Eduskunnasta: Ei ole tapahtunut! — Eduskunnasta: On!]

22.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Parviaista, joka osasi paremmin kuin minä omissa puheissani kuvata tämän problematiikan, mitä se tarkoittaisi yrittäjäkentässä.

Kun tuotiin esille työväentalot, niin haluan nyt edustaja Hakaselle sanoa, että tämä sama asia koskee myös maamiesseurantaloja, eivätpä nämä talot ole mitenkään erilaisia. Ja jos

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

sanoitte, että se on saivartelua, niin kyllä kysymys oli siitä, että valiokunnassa koetin korostaa sitä, että maaseutumatkailuyrittäjyyttä voidaan perustaa vaikka vanhalle kansakoululle, jolloin te siinä omassa lausumaluonnoksessanne olisitte antaneet mahdollisuuden sellaiselle perustettavalle maaseutumatkailuyritykselle tarjoilla siellä palveluita verotomana ja tuoda sinne omia alkoholijuomia. Se on täysin käsittämätöntä, että te olisitte rikkoneet koko tämän lupajärjestelmän, sen, kuinka hallitusti meillä tarjoillaan alkoholia, kun se on luvanvaraista. Te olisitte murtaneet maaseutuelinkeinonharjoittajien mahdollisuudet pärjätä kilpailussa niitten kanssa, joilla on jo nämä luvat. Kysymys oli siitä, että olisin ollut tukemassa tätä, jos olisi ollut kyse maatilamatkailuyrityksistä, joittenka elinkeinotoimintaa tämä olisi voinut olla. Mutta pyyhkikää nyt se skumppalasillinen sieltä hääjuhlista pois, koska sille jokainen hymyilee täällä: en usko, että kukaan haluaa vain nostaa morsiusparille maljan [Naurua] ja sen jälkeen ei olekaan mitään muuta juomaa niissä häissä. [Pertti Hakanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Hakasta pyytäisin painamaan varsinaisen puheenvuoron nappia.

22.24 Mika Niikko ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä nyt on keskusteltu tästä elinkeinovapaudesta ja pitopalveluyrittäjistä ja ravintolayrittäjistä ja tässä on ikään kuin puolusteltu tämän lainsäädännön toimivuutta elinkeinon harjoittamisessa paremmin ja paremmilla valtuuksilla kuin aiemmin. Tässä valmistelussa on kuitenkin yksi sellainen puute omasta mielestäni, että nytten kun A-, B-, C-anniskeluluvat muuttuvat yhdeksi luvaksi, niin tämän jälkeen kuka tahansa anniskelulupaa hakeva saa myydä sitä kaikkea alkoholia, mitä tässä Suomen lainsäädännössä saa tilavuusvahvuudeltaan myydä. Siinä mielessä en oikein näe tätä elinkeinoelämän, varsinkaan ravintolayrittäjän liiketoiminnan parantamisena, koska tähän mahdollistaa sen, että silloin kaikki, jotka hakevat sen anniskeluluvan, saavat myydä sen pitsan ohessa vaikka väkeviä alkoholijuomia. Kun itse ainakin näissä joissain ravintoloissa syödessäni olen tilannut vaikkapa nyt niitä virvokejuomatölkkejä, niin yllätyksekseni en ole vielä koskaan huomannut yhdessäkään pitseriassa, että niistä olisi maksettu verot Suomeen, edes niistä tölkeistä. Ne eivät ole pantillisia tölkkejä olleet tähän asti missään, ainakaan pitseriassa.

Sinänsä epäilen kovasti, kun tämä alkoholipolitiikka nyt antaa sen mahdollisuuden jatkossa, että se pitsayrittäjä saa myydä sen jälkeen minkä tahansa pitoista alkoholijuomaa, jos hän sen luvan sinne hakee ja saa, että kyllähän se pudottaa sen alkoholin hintaa väistämättä, koska kilpailu tulee olemaan kovaa. Aikaisemminkin sanoin viime viikolla sitä, että pelkästään Korsossa on toistakymmentä paikkaa, missä anniskellaan myös niitten erilaisten syömätuotteiden seassa, ja jokainen ymmärtää sen, että se ravintolayrittäjä joutuu ahtaalle, [Puhemies koputtaa] kun se rupeaa happy hour -tunneilla kilpailemaan sillä edullisella alkoholilla. Tämä ei mielestäni ole ihan [Puhemies koputtaa] loppuun asti ajateltu ja mietitty.

22.26 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Se, että hinta laskee, kulutus kasvaa ja sitä myötä kaikki haittavaikutuksetkin kasvavat, lienee yksi keskeisimpiä asioita, mitä asiantuntijakuulemisissa sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on kuulla saanut ja sitä myöten me kaikki tässä salissa. Siitä ei liene epäselvyyttä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Mutta kun tätä keskustelua on tuolla työhuoneella kohta monta tuntia seurannut, niin alkaa vähän erikoisella tavalla vaikuttaa siltä, että ikään kuin lain keskeisiä asioita olisivat vaikkapa pitopalvelut tai kartanot ja skumppalasillisten anniskeluoikeudet. Näin ei taida olla. Mutta kun maaseudun elinkeinot ja tuo maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto asiasta tuli mainittua, niin haluan tuoda esille sen, että mitä tulee maaseudun elinkeinoihin, maakuntien elinkeinoihin, niin kuulimmehan myös Pienpanimoliittoa, ja kyllä siinä niin taisi käydä, että tuli kuulluksi, että tämä prosenttirajan nosto huonontaa pienpanimoiden asemaa kaupoissa, koska kilpailu kasvaa ja sillä nimenomaan provosoidaan ulkomaisia valmistajia tuomaan 5,5 prosentin tuotteet hyllyyn. Tämä 4,7 tilavuusprosentin raja on ikään kuin kotimaisen pienpanimo-oluen suojaraja, ja kotimaisia panimoita ei totta vieköön ole paljon. Pienpanimot maakunnissa sitä vielä ovat. Suurista panimoista aidosti kotimainen on enää Olvi. Kaikki muut isommat kotimaiset panimot ovat osa jotakin isoa ulkomaista panimoyritystä, eivät ne ole kotimaisia panimoita enää ne.

Mitä tulee juomakulttuuriin, on esitetty myöskin sellaisia perusteluja, että kun vahvempia alkoholijuomia saa vähän sieltä sun täältä, niin kyllä tämä tästä eurooppalaistuu ja olemme kuin Pariisissa ikään. Jos halutaan verrata tilannetta siihen, mitä lähempänä tämä suomalainen juomakulttuuri on ollut, niin verrataanpa naapurimaahan, missä hyvin vahvoja alkoholituotteita saa aivan kaikista kaupoista, ja se naapuri on tuossa idässä. Ovatko tavat eurooppalaistuneet ja juomakulttuuri siistiytynyt? Mielestäni eivät ole, ja sitä kulttuuria lähempänä me kyllä juomatavoissa olemme olleet jo pitkään ja epäilemättä siellä pysymmekin.

Kyllä tämän lain keskeisiä kysymyskohtia tässä vaiheessa kuitenkin on tuo ratkaisematon etämyyntikielto: onko se tulossa lakiin vai ei, ja mitä tulee tapahtumaan Alkon monopolille. Se tässä hiertää.

22.29 Timo Harakka sd: Arvoisa puheenjohtaja! Ehkä tässä vaiheessa keskustelua on hyvä muistuttaa siitä, että alkoholi on iloinen asia. [Naurua] Nimittäin tässä on suuri väärinkäsitys siinä, että konservatiivin ja liberaalin raja menisi jotenkin siinä 4,7:n ja 5,5:n välillä. Ainakaan talousliberaali ei ole sitä mieltä, että Keskolla ja S-ryhmällä ja Lidlillä menee niin huonosti, että ne tarvitsevat tällaista erityistä lisäapua liiketoiminnalleen.

Mutta kun edustaja Rehn-Kivi tuossa kysyi, onko tämä tavallista, että hallitus tällä tavalla paikkailee keskeneräistä lainsäädäntöä, mistä tässä ehdottomasti on kysymys, niin ei se ihan tavatontakaan ole. Nimittäin muistuu mieleen tämä hallintarekisteröintilaki, kun ensin väitettiin kuukausikaupalla, että mitään ongelmia ei ole, ja sitten vaivihkaa eräänlaisilla ponsilla pyrittiin korjaamaan ne ongelmat, joita äsken ei vielä edes ollut. Ja nyt tässä hallintarekisteröinnissä on käymässä niin, että yksi ponsi on edennyt eli sijoituspalvelulaki ja toinenkin on nyt ilmeisesti pikkuhiljaa sieltä VM:stä tulossa — siis ongelma, jota ei ollut mutta joka kuitenkin piti korjata. Vähän samanlainenhan tässä alkoholilainsäädännössä on ollut tämä keskustelu: että tämä etämyyntihän oli aivan mitätön asia, pitäisi mieluummin puhua tuosta ja tästä ja tuosta, kunnes yhtäkkiä huomattiinkin, että tämä oli Eiffel-tornin kokoinen ellei vielä suurempi asia ja itse asiassa aivan keskeisiltä osiltaan keskeneräistä lainsäädäntöä.

22.30 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa puhemies! Viina on viisasten juoma, ja se on tosi-asia, että täällä on arvokkaita mielipiteitä ja meidän pitää kunnioittaa jokaisen omaa näkemystä. Ja kyllähän tänä päivänä kuitenkin sekin on tosiasiaakin, että jos olet alkoholiton,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

niin joudut monesti selittämään myös sitä. Mutta se on myöskin tätä eurooppalaista kulttuuria, joka laajenee.

Mutta minä haluan palata vielä kerran tuohon edustaja Myllykosken asiaan, mistä tässä nyt jo tuli käytyä debattia kahdestaan, ja muutkin osallistuivat jo hieman. Kyse oli siitä tilalukumäärästä, kun puhuttiin maatala- tai maaseutumatkailijoista. Minä en nyt löytänyt sitä vanhaa muistiinpanoani, mutta joka tapauksessa alle 100 tällaista tilaa tänä päivänä toimii maaseudulla Suomenniemellä. Luku oli noin 60—70, jos minä oikein muistan, tämä on täysin muistinvarainen luku. Ne toimittavat jatkuvasti joko ympäri vuoden tai vain kesäkuukausina erilaisia pitoja, ja niillä ei ole ollut tarvetta hankkia A-oikeuksia eikä B-oikeuksia sinne tiloille, ne eivät ole ravintoloita, ne pitävät siis maaseutumiljöössä juhlia. Ja näistekin aika moni tila — nyt en lukumäärää sano, koska ei ole faktaa — on sellainen tila, edustaja Myllykoski, ettei ole tilatunnusta, ei ole maataloustukien hakija, ei ole siis maatala, mutta on maaseudulla, on entinen maatala, josta on pellot laitettu vuokralle, jossa hoidetaan metsätaloutta ja on tällaista maaseutumatkailua. Siellä edustaja Myllykoskikin voisi hyvin pitää vaikka nelikymppisensä. Elikkä tällä tavalla tämä asia toimii. Elikkä tällaisista tiloista oli kyse, ja kyse oli ainoastaan siitä, että meillä oli tulkintaero: onko maatala vai maaseutuyrittäjyys. Ja tällä tavalla minä ainakin tätä asiaa lähestyn edelleen.

Ja tästä alkoholiprosentista meillä on arvokkaita mielipiteitä kaikilla, eikä lähdetä niitä kyseenalaistamaan.

Mutta sitten yksi asia vielä: Kello käy aika paljon, ja meinaan pitää vielä kuttupuheen ennen aamupuuroa, että siihen malliin. Minä lopetan tämän keskustelun tältä illalta alkoholista.

22.32 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todella, tästä on pitkään keskusteltu, ja aamupuurot lähestyvät. Tässä on keskeneräisyyksiä, niin kuin tuossa edustaja Harakkakin mainitsi, ja erilaisessa muussakin lainsäädännössä näitä on korjattu, ja todellakin hallintarekisteriin tulee VM:stä vielä lisää korjauksia, ja toivottavasti päästään hyvään lainsäädäntöön. Itse juuri mainitsin nämä talousvaliokunnankin murheet ja esitykset, ja niitä ei ole otettu huomioon. Esimerkiksi tämä järjestysmiespykäläkin tässä on aika katastrofaalinen pienille pubijärjestäjille ja muille, niin että voitaisiin samalla se kohta korjata, ja myös tämä pienpanimoiden markkinointi- ja vientiasia.

Sitten me varmaan saamme ja toteamme semmoista informaatiota kuin viikonlopun uutisissa tästä meidän lainsäädäntömme edellisestä päätöksestä. Kyllä minä olen nähnyt pienpanimoyrittäjiä, jotka iloitsevat tästä uudesta lainsäädännöstä. Se tuo heille mahdollisuuksia, he lähtevät sitoutumaan uusiin investointeihin. Minä ihmettelen sitä, mitä negatiivista täällä taas tulee. Me nyt vellomme varmaan tämmöisessä jonkinlaisessa tilassa, kun me olemme kahdesta asiasta ehkä päättäneet ja erilaisilla omilla mielipiteillä toinen puoli on voittanut ja toinen ehkä tässä niin sanotusti hävinnyt ja sen mielipiteen mukaisia uutisia haluamme hyväksyä ja ehkä lukeakin lehdistä. Mutta minä ainakin luin tästä positiivisena ja peukutin näille pienpanimoyrittäjille, kun he olivat tyytyväisiä tästä päätöksestä.

22.34 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tätä alkoholikeskustelua on tietysti käyty jo monta tuntia ja monena eri päivänä. Se kertoo siitä, että asia puhuttaa, ehkä myös siksi, että asia jakoi mielipiteitä, varsinkin nämä tietyt yksityiskohdat ja ennen kaikkea tämä vähittäiskaupan prosenttiraja.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Mutta on toinen asia, mikä tässä on tullut: vaikka tämä alkoholilain kokonaisuudistus on ollut pitkä prosessi ja sitä on yritetty ennenkin — siinä mielessä pohjiakin oli jo olemassa — niin silti tässä nyt on tullut kiire. Tähän lakiin on jäänyt valtavasti epäselviä kohtia, tämä etämyyntiasia tietysti kaikkein suurimpana, varsinkin, kun sille ei valiokunnassa edes annettu aikaa asianmukaiseen käsittelyyn. Mutta on muitakin pieniä yksityiskohtia, vaikkapa nämä, jotka äsken tuossa edustaja Pirttilahti mainitsi, toiveita, että tämä laki nyt sitten kuitenkin kohta pian taas avattaisiin ja niitä korjattaisiin. Minusta tämä kertoo kyllä valitettavasti tästä prosessin huonoudesta siinä mielessä, kun tätä niin kauan jo tehtiin, meillä olisi hyvinkin ollut mahdollisuus ottaa tässä vielä lisää aikaa niin, että olisimme saaneet asian kerralla kuntoon. Pidän todella valitettavana sitä, että näin ei toimittu vaan tämä nyt kiireellä tässä joulun alta koetetaan saada pois käsistä tietäen, että se tulee kuitenkin palaamaan tänne saliin vielä jossain muodossa — ja toivottavasti tulee.

Toivon, että tämä ponsi, minkä hallituspuolueet ovat nyt esittäneet, todella otetaan toissaan ja se tulee tänne uudestaan käsittelyyn, koska kyllä tämä etämyyntiasia on tosi iso ja se on meille monelle myös hyvin epäselvä, koska meillä ei ole sitä faktaa ja valiokunta ei saanut siitä tietoa niin, että pystyisimme sitten mietinnöstä lukemaan, mistä on kyse.

Tähän pienpanimoasiaan tietysti sanon sen, että itseäni ilahduttaa ennen kaikkea tämä ulosmyyntioikeus, joka on pienpanimoille todellakin tärkeä päätös.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2017 vp

Lakialoite LA 12/2015 vp, 102/2016 vp, 77/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

22.37 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Olemme puhuneet alkoholista jo aika pitkään, mutta jatketaan vielä ihan pieni hetki alkoholiverolla.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto yhtyy tähän valtionvarainvaliokunnan mietintöön alkoholin valmisteverotuksen muutosten osalta, mutta alkoholin käyttö- ja kulutustapoihin vaikuttavat kuitenkin myös muut veroratkaisut, joita olisi nyt myös syytä tässä yhteydessä tarkastella.

Alkoholinkulutuksen painopisteen siirtyminen pois kodeista valvottuihin tiloihin ja sosiaalista kanssakäymistä edistäviin tiloihin olisi meistä äärimmäisen tärkeää, ja se voisi osaltaan vähentää alkoholihaittoja ja edistää ravintolakulttuuria. Mutta tämä hallituksen esitys alkoholilaiksi, josta me olemme puhuneet täällä jo varmaan lähemmäs 11 tuntia, ei tue tätä tavoitetta, sillä alkoholin saatavuus tämän lakiesityksen myötä lisääntyy, hinta las-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

kee ja kulutus siirtyy entistä enemmän koteihin, kuten edustaja Kiljunen totesi varmasti tuossa noin muutama tunti sitten. Yksi tapa rohkaista tällaista kulutustottumusten muutosta, mistä tässäkin salissa tänään koko ilta on suurin piirtein puhuttu, olisi ravintola-alan anniskelun hinnan alentaminen suhteessa kotimaiseen vähittäismyyntiin sekä ulkomaiseen tuontiin. Esitetty alkoholiveron korotus painottuu oluisiin ja muihin mietoihin juomiin, jotka ovat ravintolakulutuksen päätuotteet, joten sen vaikutusten voi arvioida olevan jopa päinvastainen, vaikka korotus onkin anniskelussa prosentuaalisesti pienempi kuin vähittäismyyntissä.

Puhemies, edellä olevan perusteella esitän vastalauseen 1 mukaista lausumaehdotusta: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentamisesta muiden ravintolapalveluiden tasolle."

22.39 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää esitystä ja olen edelleenkin sitä mieltä, että alkoholinkäyttö suunnattuna ravintolaan on parempi kuin että sitä kotona jatkuvaa rylläämistä ja ryyppäämistä hoidetaan.

22.40 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Huolimatta illan ehtimisestä ja tulevas-ta kuttupuheesta kuitenkin muutama sana tästä lainsäädännöstä, [Naurua] kun ensimmäi- sessä käsittelyssä ei ollut oikeastaan mahdollista esitellä tätä tärkeää verolakia.

Siis tämä on osa syksyn veronkorotuksia, joiden tarkoituksena hallitusohjelman mukai- sesti on siirtää verotuksen painopistettä työn ja yrittämisen verotuksesta haittaveroihin. Hallitusohjelmassa on sovittu lisäksi, että alkoholiveroa tarkistetaan, jos Viron veronkoro- tukset antavat siihen mahdollisuuksia. Koska Virossa on päätetty huomattavasta alkoholi- veron korotuksesta seuraavalle kolmelle vuodelle, hallituksen linjaus voidaan laittaa täy- täntöön. Perusteita ei poista myöskään se, että Viron hallituksen seuraava, vuonna 2018 voimaan tuleva veronkorotus on päätetty kuitenkin Virossa puolittaa. Verotasoon voimak- kaimmin vaikuttaneet korotuspäätökset on nimittäin jo tehty. Helmikuun korotustason muutos Virossa on siten merkitykseltään aika vähäinen. Siis tämän esityksen tarkoitus on ehkä ensi sijassa fiskaalinen, jolloin tavoitellaan 100 miljoonan euron lisäystä alkoholive- rotuottoihin. Esityksellä on lisäksi terveystaloudellinen tavoite vähentää alkoholin kokonais- kulutusta ja siihen perustuvia moninaisia haittoja, joista täällä on paljon puhuttu.

Esitys on kaikkiaan tavoitetasoltaan ja perusteiltaan valiokunnan mielestä johdonmukai- nen jatko sitä edeltäneille, vuosien 2008—2014 aikana toteutetuille viidelle veronkorotuk- selle. Niiden tapaan myös nyt ehdotetut korotukset on pyritty mitoittamaan ja kohdenta- maan niin, etteivät ne lisää merkittävästi matkustajatuontia. Tämä koskee kaikkia alkoho- liryhmiä mutta painottuu lievästi muihin kuin väkeviin alkoholijuomiin — siis painottuu hieman niihin, joiden jakelu tässä laajenee. Päätösten myönteisestä vaikutuksesta kertoo se, että alkoholin verotuotto on pysynyt varsin vakaana kokonaiskulutuksen laskusta huo- limatta. Se oli jo vuonna 2010 miljardi 284 miljoonaa euroa, ja se on tasaisesti noussut noin miljardiin 350 miljoonaan. Valiokunta puoltaa tämän esityksen peruslinjausten hyväksy- mistä verotason vähäisin tarkennuksin koskien käymisteitse tehtyä siideriä.

Puhemies! Matkustajatuonnista on paljon puhuttu. Se on pysynyt jokseenkin tasaisena, noin 7 prosentissa kokonaiskulutuksesta, ja muodostaa noin kolme neljäsosaa tilastoi- matomasta kulutuksesta, joka on kaikkiaan noin 21 prosenttia. Matkustajatuonti on — nyt sa- non oman mielipiteeni — ongelma, ja sitä myöskin, niin kuin tiedämme, sekä EU-jäsenyy- teen liittyvin veronkevennyksin että muin veronkevennyksin edistetään.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Alkoholiin liittyy myös elinkeinopoliittisia näkökohtia. Alkoholi, niin kuin täällä on todettu, työllistää huomattavan määrän ihmisiä niin välittömästi tuotteiden valmistuksessa kuin edelleen myynnissä, matkailussa ja ravintolatoiminnassa. Veropolitiikassa myös nämä näkökohdat on otettava osaltaan huomioon. Valiokunta toteaa toisaalta, että alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat ovat nousseet reaalisesti noin 2 prosenttia vuosina 2010–2016. Tähän nähden tilanne on ollut siis suhteellisen vakaa.

Veronkorotukset kasvattavat toisaalta sitä eroa, joka on matkailun ja ravintola-alan suhteessa matkustaja-alusten verottomaan myyntiin. Valiokunta pitää tältä osin hyödyllisenä sitä tarkastelua, jota yritystukien uudistamista koskeva parlamentaarinen työryhmä parhaillaan tekee. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt olisi mahdollisuus tarkastella esimerkiksi näitä viihdelaivojen verotukia.

Valiokunta on pitänyt tärkeänä sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin, että seurataan matkustajatuonnin kehitystä ja että Tullin voimavarat turvataan alkoholin tuonnin valvonassa. Tullihan toteutti tehoseurannan vuonna 2015, ja sillä oli positiiviset seuraukset.

Puhemies! Tämähän liittyy tuohon edelliseen lakiesitykseen omalla tavallaan ja minusta on hyvin perusteltu esitys.

22.45 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies! Haluan kommentoida näitä molempia lakeja, sekä alkoholilakia että tätä, mitä nyt käsitellään.

Kun hallituksen painopisteenä selkeästi on ollut elinkeinoelämän etu näissä laeissa ja alkoholilaissa panimoteollisuus selkeästi hyötyy tästä tilavuusprosentin korottamisesta, niin jotenkin tuntuu siltä, että olisi ollut parempi jättää tämä korotus ja samalla olisi voinut jättää tämän alkoholiveron korotuksen, mikä olisi koskenut tasavertaisesti kaikkia alkoholijuomia, tuojia, maahantuontia ja yrityksiä.

22.46 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, tässä on ollut alkoholilain yhteydessä erimielisyyttä siitä, minkälaiset seuraukset tästä prosenttirajan muutoksesta aiheutuvat. Nyt tietenkin tämä alkoholivero, joka kohdentuu nimenomaan mietoihin juomiin, on eräänlainen objektiivinen mittari siitä, että jos sen tuotto jää alle tavoitteen, tämän 100 miljoonan, niin silloin voidaan todeta, että vaikutukset eivät olleet kovin kummoisia, mutta jos se tuotto roimasti ylittyy, sitten voidaan sanoa, että saatavuus on jo vaikuttanut kulutukseen ehkä enemmän kuin hallitus oletti. Toivotaan, että esimerkiksi tämä veromuutos on asia, joka kannustaisi hallitusta seuraamaan hyvin tarkkaan sitä, mitä alkoholilain muutoksen seuraukset ovat ihan riippumatta siitä, minkälaisia seurantaponsia tähän tavan vuoksi lisätään.

Merkille pantavaa oli todellakin se, että tämä alkoholilaki ja tämä alkoholivero olivat sillä tavoin kytkeytyneet toisiinsa, että käsittelymme verojaostossa oli tästä syystä melko lailla muodollinen. Oli selvää, että erityisen huolellisia kansanterveydellisiä tai muita sosiaalisia vaikutusarvioita ei esitetystä veronkorotuksesta tehty, eikä vertailtu erilaisia malleja, vaan oli keskitytty siihen, että se kohdistuu juuri niihin tuoteryhmiin, joiden saatavuutta tällä alkoholilailla oli tarkoitus lisätä, ja tavoite oli melko lailla tarkalleen fiskaalinen. Valiokunta siis näin ollen totesi, että tässä on turha lähteä pohtimaan sitä, olisiko sen pitänyt suuntautua enemmän väkeviin, vai millä tavalla se oli olisi ollut parasta mahdollista alkoholipolitiikkaa, jonka asiantuntemus ei tietenkään meillä ole kovin korkealla, mutta ei meillä ollut juurikaan asiantuntijakuulemisiakaan aiheesta. Ainoa muutos, mikä esityk-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

seen tehtiin, oli niin sanottu Lex Ala-Nissilä, [Naurua] joka liittyy käymisteitse valmistetun siiderin verokohtelun muutokseen mietinnössä. Siitäkin kaikki olimme yksimielisiä.

Me käsitelimme verojaoston asiantuntijakuulemisissa myös tätä paljon nytemmin esillä ollutta etämyyntiä. Verohallinnon ja Tullin edustajat kertoivat, että vain muutama etämyyjä on rekisteröitynyt arvonlisä- ja alkoholi- ja valmisteverovelvolliseksi, ja suhtauduttiin myönteisesti siihen ajatukseen, että tätä seikkaa säänneltäisiin jatkossa. Siksi esitin mietintöömme kappaletta, joka olisi nimenomaan pyrkinyt huomioimaan sen, että suojeltaisiin verokertymää ja laillisia elinkeinoja niin, että etämyyjät rekisteröityisivät julkiseen verorekisteriin. Silloin ostajillakin olisi tietynlainen velvollisuus tai ainakin mahdollisuus halutessaan tietää, että alkoholin toimittaja täyttää lakien ja velvoitteiden määräykset. Mutta ikävä kyllä tämä ei jaoston enemmistön pirtaan sopinut johtuen ehkä juuri siitä, että itse pääasia eli tämä alkoholilaki oli tältä osin tarkoituksellakin jätetty avoimeksi. [Olavi Ala-Nissilä: Niinhän se kuuluukin!] Eli kun ei voitu kieltää eikä haluttu sallia, niin täytyi jättää se auki. Näin muodoin ehkä tämmöistä vastuullista veroajatteluakaan ei tässä sitten voitu edistää. Toivottavasti meillä on tilaisuus siihen pian ja vielä pikemmin kuin pian.

Suhtaudun luonnollisesti sympaattisesti siihen ajatukseen, että meillä olisi varaa myöskin alentaa ravintoloiden alkoholimyynnin arvonlisäveroa, mutta kuten vastalauseesta käy ilmi, sen staattiset kustannukset olisivat 120 miljoonaa euroa. Olisi kiinnostavaa tietää vastalauseeseen esittäjiltä, kuuluuko tämä 120 miljoonan euron tulonmenetyksen kattaminen teidän vaihtoehtobudjettiinne vai millä tavoin nämä 120 miljoonaa, jonka suuruiset leikkaukset luonnollisesti meitä oppositiossa suuresti aina pöyristyttävät, ajattelitte kattaa.

22.52 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä alkoholiveron nostamisesta. Tässä tavoitellaan 100 miljoonan euron luokkaa olevaa rahoitusta, ja yhtä lailla sitten se olisi noin 6 senttiä olutpurkkia kohti.

Tämä on mielenkiintoinen ongelma, mikä tässä vasemmistoliiton vastalauseessa tuli, millä tavalla me saisimme asiakkaita enemmän ravintoloihin ja minkälaiset dynaamiset vaikutukset tällä esityksellä voisi olla. Nyt edustaja Harakka toi tämän luvun, 120 miljoonaa miinusta, tähän ja sen, löytyisikö sieltä niin paljon positiivisia asioita sitten, millä me voisimme sen kattaa. Oikeastaan kysynkin, miltä puolelta vasemmistoliitto esityksensä kattaisi. Ja toinen: olisi kyllä mielenkiintoista nähdä, mikä on se dynaaminen kehä, mitä sieltä kaikkenaan voisi tulla tämän kautta, ja saisimmeko me enemmän vielä ravintoloihin toimintaa?

Olen ihan samaa mieltä edustaja Semin kanssa siitä, että kun paremmin ravintolaympäristössä, hyvän ruoan ja hyvän musiikin ympäristössä, tämmöinen tarjoilu tapahtuu, niin se on hyväksi kaikille näille tuottajille. Meidänkin ryhmässä on musikantteja, jotka sanovat, että se on kyllä ikävää mennä sinne kolmen neljän aikaan soittelemaan, että kun saataisiin ihmiset vielä aikaisemmin sinne ravintoloihin. Olisiko tämä se yksi virike siihen? Mutta mielenkiinnolla kuuntelin niitä lukuja, mitä vasemmistoliitto näihin esittää.

22.53 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka tuossa hyvin avasi sitä valiokuntakäsittelyä ja sitä faktaa, että käytännössä kai tässä nyt ei tällä verotuksella niin hirveästi alkoholipolitiikkaa haluttu tehdä, vaan tämä oli kytketty tähän alkoholilain kokonaisuudistukseen, ja tähän oli varmasti myös se syy, millä sitten saatiin tämä alkoholilaki pakotetuksi näin kiireelliseen käsittelyyn. Kun tämä on kytketty tähän verolakiin, niin silloin vaadittiin, että me runnomme tämän läpi, vaikka sinne jäi monta epäselvää koh-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

taa ja valiokunta ei tosiaankaan saanut edes haluamiaan kuulemisia tehdä loppuun, niin kuin hyvässä prosessissa pitäisi tehdä. Minusta tämä on kyllä erittäin valitettavaa, että tässä lähdettiin tällä tavalla pelailemaan. Tämä ei ole kyllä kunniaksi oikein kenellekään. Nämä asiat — sekä alkoholin verotus ja se, miten sillä ohjataan alkoholipolitiikkaa, että itse tuo alkoholilaki — ovat kyllä molemmat semmoisia isoja asioita, jotka pitäisi käsitellä niistä aidoista lähtökohdista käsin, mitä se laki käsittelee, ja miettiä sitä kokonaisuutta, ilman että niitä kiireellä nyt viedään läpi ja tämän kytkyn takia pakotetaan meidät päättämään niistä tämän budjettilain yhteydessä.

22.54 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat jättäneet vastalauseen ja ovat esittäneet siinä ja vaihtoehtobudjetissaan alkoholiveron kokonaiskorotukseksi 200 miljoonaa euroa eli 100 miljoonaa enemmän kuin mitä hallitus on esittämässä.

Tässä valiokunnan mietinnössähän on viitattu viiteen aikaisempaan veronkorotukseen ja niiden tuomiin positiivisiin vaikutuksiin, mutta näiden aiempien veronkorotusten yhteydessä ei myöskään lisätty samanaikaisesti alkoholin saatavuutta, kuten hallitus on nyt tekemässä, ja nimenomaan näitten hallituksen toimien vuoksi tarvitaankin suurempi veronkorotus kuin mitä hallitus on nyt esittämässä. Ja nimenomaan, varsinkin jos vähittäiskaupassa myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuutta korotetaan hallituspuolueiden toiveiden mukaisesti, silloinhan toteutuu se, että vahvemman oluen myynnin siirtäminen Alkosta ruokakauppoihin alentaa merkittävästi hintoja ja lisää samalla myös alkoholin kokonaiskulutusta, ihan niin kuin tässä aiemmin iltayöstä on täällä puhuttu.

Sen verran vielä, että alkoholin haitoista on paljon tämän illan aikana puhuttu ja alkoholiin liittyvät kuolemansyythän ovat viime vuosina olleet työikäisten yleisin kuolinsyy. Nämä alkoholihaittojen tuomat lisäkustannukset julkiselle taloudelle ovat useita miljardeja euroja vuodessa, ja sitten jos otetaan huomioon tuotantomenetykset työelämässä ja muut haitat, niin kustannukset ovat moninkertaisia. Eli näitä kun olemme sitten laskeskelleet ja asiantuntijoilta kyselleet, niin ryhmämme tuli siihen johtopäätelmään, että veronkorotusta tarvitaan tasapainottamaan tätä tilannetta tuplasti enemmän kuin mitä hallitus on ehdottamassa.

22.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kyse on ollut vastalauseesta. Meidän näkemyksemme mukaan tässä ei ole huomioitu dynaamisia vaikutuksia, mihinkä edustaja Pirttilahtikin viittasi. Jos me kymmenen viimeisen vuoden aikana olemme menettäneet maran alueelta eli majoitus- ja ravitsemusosalta 15 000 työpaikkaa, niin on päivänselvää, että arvonlisäverotuksen kautta voitaisiin lähestyä sitä. Onko se 120, 50 tai 100 miljoonaa euroa, mutta joka tapauksessa itse näkisin henkilökohtaisesti, kun tähän meidän näkemykseemme olin erittäin hyvin sitoutunut, että olisi pitänyt 5,5:lle luoda oma veroluokka, josta olisi otettu se 100 miljoonaa ja sitä kautta mahdollistettu tämä ravintoloiden alkoholin alviveron laskeminen. Siinä hetkessä kun tätä pohdittiin vielä, silloin meidän näkemyksemme oli selkeästi se, että nämä kaksi asiaa pitäisi yhdistää toisiinsa, jotta syntyisi tasapaino sen veronannon ja veron saatavuuden kannalta ja ne työn dynaamiset vaikutukset olisivat tulleet. Ja mikä tärkeintä, jokaisessa hetkessä pitää nähdä se, että jos kotona juominen vähenee ja — sen sijaan, että ravintoloille nyt annettiin normista vapautus ilman lupia hakea jatkoaikoja — siirrytään siihen, että me pystymme juomisen määrää ja juomisen ajankohtaa aikaistamaan ravintoloissa, eli mahdollistetaan ravintoloitten palveluiden ja työllisyyden kautta tapahtumaan tätä nauttimista aiemmin ohjaten niin, että ei tarvitse tir-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

poa sinne puoli viiteen asti, niin sitä kautta, jos lasketaan näitä dynaamisia vaikutuksia, alkoholihaittojen osuus työelämässä olisi ollut paljon pienempi.

22.58 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se nyt jäi vastaamatta, millä ajattelitte kattaa ihan oikeassa elämässä ja oikeassa budjetoinnissa tämän 120 miljoonan euron aukon. Jos nyt hyväksytään nämä dynaamiset vaikutukset, jotka tässä vastalauseessannekin nyt on sitten huomioitu, eli se, että maksettavaksi tai tappiota valtiolle jäisi 70—80 miljoonaa euroa, niin onhan sekin nyt iso raha. Ja jos teillä ei ole — korjatkaa, jos olen väärässä — omassa vaihtoehtobudjetissanne varattu näitä varoja, kun me hyvän budjetoitavan mukaan aina arvioimme staattisia kustannuksia ja sitten erikseen voimme todeta, että joitain dynaamisiakin vaikutuksia on, niin olkaa hyvä ja kertokaa, millä ajattelitte kattaa tällaisen veronmenetyksen. Tosiasiassahan tässä kävisi niin, että tämän aiotun alkoholiveron korotuksen, joka on kuitenkin perusteltu suhteessa saatavuuden lisääntymiseen, [Puhemies koputtaa] te kuittaisitte kokonaan ja poistaisitte tämän alvialennuksen takia.

23.00 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin ajatellut vastata omalla puheenvuorolla, mutta voin yhtä hyvin vastata näin, kun on esitetty kysymyksiä useampaan otteeseen.

Tämä esitys ei sisälly vasemmistoliiton vaihtoehtobudjettiin, mutta se sisältyy kyllä meidän talousarviovastalauseeseemme. Eli pidämme kyllä vapauden tehdä myöskin sellaisia esityksiä, joita ei ole ollut mahdollista huomioda siinä vaiheessa kun vaihtoehtobudjetit laaditaan.

Tosiaankin se arvio tässä on se, että osa näistä menetyksistä katetaan nimenomaan alkoholiveron tuotolla eli tällä korotuksella, ja meidän arviomme mukaan, siis jos ainoastaan staattisia laskelmia arvioidaan, se olisi noin miinus 20 miljoonaa. Mutta meidän arviomme on se, että todennäköisesti dynaamisten vaikutusten jälkeen nämä menetykset olisivat pienemmät kuin alkoholiveron kiristyksen lisätuotto. Ja näin se on meidän esityksessämme perusteltu.

23.00 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Verojaostossa kyllä käsiteltiin tätä etämyyntiä, muun muassa edustaja Harakka sitä hyvin avasi. Kuitenkin todettiin, että se on alkoholilakiin kuuluva kysymys, ei suoraan verokysymys. Kun on sanottu, että alkoholinkulutukseen vaikuttaa saatavuus ja hinta, niin siinä mielessä tämä verokysymys liittyy tähän kokonaisuuteen. Tässä minusta meillä ei kuitenkaan ole mitään sellaista koplausta olemassa, mutta sillä tavalla nämä liittyvät toisiinsa.

Minusta tuossa vasemmistoliiton vastalauseessa on kyllä pointti siinä mielessä, että todellakin majoitus- ja ravintola-ala on tullut alaspäin jo pitkään ja sen kilpailuolosuhteet ovat hankalat. Myöskin viitataan tässä tähän viihdeläivamatkailuun, joka Turun seudulla ja Helsingin seudulla aidosti kilpailee ravintolatoiminnan kanssa vähän epäreiluillakin ehdoilla. Ehkä yritystukiratkaisuissa tai jossain tämä voidaan huomioda, mutta tässä vaiheessa oli tärkeätä, että tämä 100 miljoonaa, mikä tässä tulee, voidaan käyttää työn verotuksen keventämiseen, ja siinä mielessä rahoitusta tuolle vasemmistoliiton vastalauseesitykselle todellakin on vaikea nähdä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

23.02 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisella puolueella vuorotellen on yleensä tarpeita ehdottaa alennettua arvonlisäveroa johonkin asiaan, kuten nyt alkoholin tarjoi- luun ravintoloissa. Kannattaa kuitenkin muistaa, että alennetut arvonlisäverokannat aina li- säävät yrityksen ja verohallinnon kustannuksia ja aiheuttavat rajanveto-ongelmia. Kaik- kiaan tällainen monipolvinen järjestelmä on kohtuullisen kallis ja tehoton verojen keruusa- sa. Kun meillä vielä samaan aikaan on istumassa yritystukityöryhmä, pitää muistaa, että alennetut arvonlisäverot ovat iso osa meidän yritystukijärjestelmäämme. Ja päinvastoin kuin luoda lisää alennettuja verokantoja, meillä on erityinen tarve yhdistellä entisiäkin ve- rokantoja ja saada arvonlisäverojärjestelmästämmä mahdollisimman läpinäkyvä ja yhden- mukainen kaikkiin tuotteisiin. Siksi tässäkin asiassa en lähtisi luomaan enää uusia alen- nettuja arvonlisäverokantoja.

Kannattaa myös muistaa se, että alennettua arvonlisäverokantaa kokeiltiin noin kymme- nen vuotta sitten parturi-kampaamoille siinä toivossa, että palvelun hinta olisi laskenut. Joissakin parturi-kampaamoissa niin myös tapahtui, mutta ei läheskään kaikkialla, vaan lopputulema oli muutaman vuoden jälkeen se, että arvonlisäverokanta palautettiin ennäl- leen ja jokainen hinnoitteli tuotteensa kuten tekee. Sama olisi todennäköisesti käymässä myös ravintoloiden osalta. Varmastikaan kaikki ravintolat eivät laskisi annostensa hintoja samassa suhteessa, missä arvonlisäveron kanta laskee. Siksin kannattaa pitäytyä tässä nykyisessä kannassa.

23.04 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Otin tämän puheenvuoron, kun edusta- ja Ala-Nissilä totesi matkustajaliikenteen erilaisista yritystuista ja nosti esille tämän, että, aivan totta, nämä tietyt viihderisteilyalukset kilpailevat pitkälti ravintoloiden kanssa. Voin- kin kertoa, että vihreiden vaihtoehtobudjetissa matkustajaliikenteen tukea oltaisiin vähen- tämässä 15 miljoonaa kohdistaen ne nimenomaan viihdehenkilökuntaan, jota näissä mat- kustajalaivoissa on, ei niihin, jotka huolehtivat rahtiliikenteestä tai siitä itse miehistöstä, jotka laivaa ohjaavat. Toivon todella, että keskustakin tulee tähän esitykseen mukaan, kun näitä yritystukia perataan siinä yhteisessä yritystukityöryhmässä, koska se on aivan totta, että ne ovat nyt epäreilussa kilpailuasetelmassa verrattuna maissa sijaitseviin erilaisiin konferenssi- ja majoituspalveluihin.

23.05 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla edustaja Anderssonin tar- kennus, että, jos nyt oikein siteeraan, he ottivat vapauden lisätä menoja sen jälkeenkin, kun vaihtoehtobudjetti oli esitelty. Näin ollen olette nyt sitten tuoneet aivan uuden asiakirjan tä- hän käsittelyyn. Se on vaihtoehto lisäbudjettiin, mutta mikäs siinä, 100 miljoonaa euroa li- säbudjettiin, ja voitaneen tulkita, että myös lisäbudjettinne on alijäämäinen tämän verran.

Vakavasti puhuen tämä on semmoinen vapaus, jota emme ole itsellemme suoneet sosi- aalidemokraateissa, niin mukava kuin olisikin rahoittaa kaikenlaisia hyviä hankkeita ja saada suosiota monilta kohderyhmiltä. Tästä itse asiasta voitaisiin kyllä ihan mielellään keskustella joskus laajemminkin.

Arvoisa puhemies! Nopeasti haluan vielä antaa myös vihreille kiitosta siitä, että he ovat aina järjestäneet vaaliristeilyn kuivalla maalla hotellissa tukien majoitus- ja ravintolaelin- keinoa tavalla, joka kestää tarkastelun, eli siitä kaikki kunnia.

23.06 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! En ihan täysin allekirjoita tätä edustaja Ha- rakan kritiikkiä, joka ei siis tunnu suuntautuvan meidän esitystämme kohtaan vaan meidän

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vaihtoehtobudjetointitapaamme kohtaan, toisin kuin edustaja Järvinen, joka tässä puuttui itse asiaan ja ilmaisi kantansa siihen.

Mikäli edustaja Harakka haluaa, että me teemme lisälehtisen meidän vaihtoehtobudjettiimme, niin voidaan toki hänelle sellainen tehdä. Ideana tässä oli joka tapauksessa se, että meillä on myöskin rahoituskeino esittää, eli ideana oli se, että me pystymme kattamaan suurimman osan näistä tulonmenetyksistä alkoholiverotuksen kiristyksen kautta, jota muistaakseni ei myöskään ole erikseen mainittu meidän vaihtoehtobudjetissamme. Eli kyllä tämä on ihan vastuullisella asenteella tehty esitys, tavoitteena tietenkin myöskin osallistua tähän alkoholipoliittiseen keskusteluun. Meidän mielestämme tämä olisi ollut huomattavan paljon vastuullisempi tapa edistää suomalaisten juomatapojen muutosta ja myöskin suomalaista työllisyyttä kuin tämä alkoholiprosentin nosto ja vahvempien juomien siirtymistä kauppoihin, johon eduskunta nyt sitten äänestyksen jälkeen päätyi.

23.08 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Muistuttaisin edustaja Harakkaa siitä, että vaihtoehtobudjetit ylipäättään sen muotoisina kuin me niitä nykypäivänä teemme ovat varsin uusi instituutio tässä eduskunnan budjettikäsittelyssä. Myös sosiaalidemokraattien piirissä on ollut hyvin tavallista ennen nykyistä muodollista vaihtoehtobudjettikäytäntöä tehdä erilaisia esityksiä erilaisissa paikoissa budjettikäsittelyn aikana, niin kuin kaikille muillekin ryhmille. Siinä ei ole mitään outoa tai ihmeellistä.

Vaihtoehtobudjettien keskeisenä ideana on osoittaa, että on mahdollista tehdä asioita toisinkin, on olemassa realistisia tapoja toteuttaa erilaista politiikkaa kuin se politiikka, joka on hallituksen esittämässä virallisessa budjetissa. Näin ollen on pelkästään järkevää, ymmärrettävää ja tarkoituksenmukaista, että sen jälkeenkin, kun vaihtoehtobudjetit on laadittu verraten varhaisessa vaiheessa, keskustelu elää ja niitä vaihtoehtoja tuodaan edelleenkin esiin sen mukaan, miten keskustelu elää. Tämä on ainoastaan järkevää ja ajassa kiinni olevaa politiikkaa. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, silloin kun listalla on yksi tai korkeintaan kaksi puheenvuoron pyytäjää, on kohtuullista, että emme enää päästä vastauspuheenvuoroin siihen väliin, vaan pyydän, että pyydetään normaali puheenvuoro. Nyt ensin sellainen edustaja Karille ja sitten, jos edustaja Harakka haluaa, hänelle sen jälkeen.

23.09 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä vaihtoehtobudjettitoimintatapa varmaan kehittyi matkan varrella. Uskon näin ja toivon näin, koska on ihan hyvä, että opposition vaihtoehto on peilattavissa hallituksen vaihtoehtoon. Mutta vähintään yhtä tärkeätä, niin kuin edustaja Harakkakin on tässä todistanut, on se, että vaihtoehtobudjetit myös ovat keskenään vertailtavia. Silloin käytännössä vertailtavuus hallituksen esitykseen on tasapainoisempi ja, voi sanoa, reilumpikin, kun meillä ei ole erilaisia tapoja tehdä vaihtoehtobudjetiteja. Totta kai hallituksenkin esitys on aina reaalitalouden kannalta ehkä, varmaan ihan reilua sanoa, paremmin ajassa oleva ja arkirealiteetit ymmärtävä. Mutta kyllä täytyy sanoa, että tässä 6—7 vuoden aikana vaihtoehtobudjetitkin ovat kehittyneet oikeaan suuntaan niin, että ne ovat ihan reilu ja hyvä vertailukohta hallituksen esitykseen. Me yritämme kattaa kaikki ne menot, joita itse esitämme, ja rakentaa esityksemme niin, että se on tosiasiallinen vaihtoehto hallituksen budjettiin, ei ainoastaan ikään kuin vaalibudjetti.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

23.11 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos vastauksista. Halusin vain varmistaa, että asia oli näin, että vastaavaa tuloerää ei ollut tämän menon kattamiseksi. Suhtaudumme siis budjetteihin ja ehkä rahankäyttöönkin sitten hiukan eri tavoin.

Olen kyllä edustaja Kontulan kanssa samaa mieltä siitä, että näitten budjettien ei tulisi ikään kuin liikaa kahlita tätä poliittista mielikuvitusta ja poliittista keskustelua, että sitä pitäisi pystyä käymään näitten ulkopuolellakin. Mutta juuri sen takia tuntuu niin erikoiselta se, että tämä sinänsä ansiokas keskustelu, jossa oli edustaja Järvisenkin näkökannat siitä, että tämän arvonlisäveron alentamisen hintajoustot ovat varsin kyseenalaisia, voitaisiin käydä ikään kuin sen asian puitteissa eikä niin, että on tällainen helposti suosion kalaste-luksi tulkittava euromiljoonamääräinen ponsi ja vastalause tässä, joka on siis tarkoitettu vakavasti otettavaksi vaihtoehdoksi sille, millä tavalla hallitus ajatteli rahojansa käyttäen tai muut oppositiopuolueet kaikkia hyviä tarkoituksiaan rahoittaa. Se keskustelu tulisi käydä toisessa muodossa kuin vakavasti tarkoitettuna talousarvioesityksenä.

23.12 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa puhemies! Kauniiksi lopuksi täytyy sanoa, että jos emme nyt varmasti vaihtoehtobudjetteja laadittaessa tiedonneet kuin comme ci comme ça, mitä hallitus tekee keskenään sen suhteen, tuleeko alkoholiverotuksen osalta totuus vai ei, kun päähallituspuolueet keskenään kinastelevat siitä, niin pidän kohtuullisena kyllä, että me voimme reagoida siihen sitten, kun se asia on valmis tahi ei.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 22/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päivä-järjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä pää-tettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

23.13 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kyse on siis yhdestä tämän hallitus-kauden epäoikeudenmukaisimmista esityksistä, hallituksen sanoman mukaan aktiivimal-lista, jota itse kutsuisin mieluummin passiivimalliksi, kyykyttämismalliksi, joka alistaa työttömät todella kohtuuttomaan elämäntilanteeseen. [Olavi Ala-Nissilä: Karenssipäivät vähenevät!]

Me olemme varmasti kaikki saaneet hätääntyneitä viestejä ihmisiltä, jotka pelkäävät oman tulevaisuutensa puolesta. Se, mikä niissä kaikissa on yhteistä, on ihmisten todellinen hätä ja pelko tulevaisuudesta, siitä, että heidän on vaikea itse vaikuttaa omaan elämäntilan-teeseensa, ja heillä on hätä siitä, mikä heidän tulevaisuutensa jatkossa on. He kokevat itsensä toisen asteen kansalaisiksi ja petetyiksi. Hallitus kyykyttää ja kohtelee heitä alenta-vasti, epäoikeudenmukaisesti, ylimielisesti ja ajaa heidät pysyvään köyhyyteen ja toivotto-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

maan elämäntilanteeseen. Tulevaisuudennäkymät vaikeutuvat entisestään. He kokevat, että hallituksen esityksessä heitä syyllistetään tavalla, joka on ihmisarvoa loukkaavaa. Näin he toteavat omissa viesteissään, mitä he ovat meille laittaneet. Nämä on otettava vakavasti.

Hallituksen esityksen lähtökohta on yksinomaan työttömän rankaiseminen ja työttömyyspäivärahan leikkaaminen. Jos työtön ei saa itselleen töitä, vaikka hän kuinka yrittäisi, laittaisi useita työhakemuksia viikoittain, kiertäisi yrityksissä, hakisi TE-toimistosta työllisyyspalveluita eikä niitä toiveista huolimatta hänelle anneta, häntä rangaistaan näistä kaikista yrityksistä huolimatta. Hallituksen esityksen lähtökohtana ei ole lainkaan TE-hallinnon velvollisuus tarjota työllistämispalveluja, tai esityksessä ei lainkaan anneta velvollisuuksia tai edellytyksiä tai porkkanoita työnantajille työllistää työttömiä. Pikemminkin näitäkin tukimuotoja on leikattu entisestään. Valitettava tosiasia on, että esitys keskittyy yksinomaan rankaisemaan työttömiä. Jos työtön ei saa työtä tai työllisyyspalveluita, hän menettää osan työttömyyspäivärahasta hänestä riippumattomista syistä. Millään muulla ei tässä esityksessä ole väliä. Kun lähtökohta on tämä, ymmärtää ihmisten hädän. Mikään järjestellinen peruste ei tue tätä esitystä.

Yksi julkisen vallan tärkeimmistä tehtävistä on suojella heikommassa asemassa olevaa ihmistä. Nyt hallitus toimii juuri päinvastoin. Hallitus suojelee hyväosaisia, työssä käyviä, elinkeinoelämää, yrityksiä, mutta jättää heitteille ja rankaisee heikommassa asemassa olevia työttömiä ja heidän perheitään. Eivät ainoastaan työttömät vaan myös työssäkäyvät kokevat epäoikeudenmukaisuutta ja järjestömyyttä tässä lakiesityksessä. Ihmisten yleinen oikeudentaju ei ymmärrä eikä hyväksy tätä hallituksen järjestöntä esitystä. Pikemminkin esitystä päivitellään ja hämmästellään, mistä tämä on syntynyt. Puheet uusista työpaikoista eivät herätä hallituksen uskottavuutta tai luottamusta.

Toisaalta, jos tämä esitys toisikin muutama tuhat uutta työpaikkaa, samalla hallitus kuitenkin ajaa useamman satatuhatta työtöntä toimeentulon, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta entistä vaikeampaan tilanteeseen. Hallitus ajaa työttömät entistä vaikeampaan elämäntilanteeseen ja siirtää kustannuksia momentilta toiselle. Tästä kokonaisuudesta ei hyödy kukaan, pikemminkin päinvastoin. Tällä esityksellä on kauaskantoiset vaikutukset niin yksittäisen työttömän ihmisen kannalta kuin myös koko hänen perheensä kannalta.

Suuri ongelma on, ettei hallitus ole tehnyt todellisia vaikutusarviointoja lakiesityksessään. Me tiedämme, että tämä esitys tulee lisäämään pysyvää köyhyyttä, masentuneisuutta, syrjäytymistä sekä siirtää ihmisiä entistä enemmän toimeentulotuen asiakkaiksi. Lakiesityksen seurauksena on todellinen riski, että suomalainen yhteiskunta jakautuu eri ryhmiin. Voimme rehellisesti kysyä, miten tämä esitys tulee vaikuttamaan maamme sisäiseen turvallisuuteen, jos osa ihmisistä kokee toivottomuutta ja syrjäytyvät yhteiskunnasta.

Hallituksenkin puolelta muun muassa ministeri Risikon suulla ihan muutama päivä sitten on todettu, että sisäinen turvallisuus tai turvattomuus on turvallisuutemme suurin riski. Nyt hallitus kuitenkin erilaisilla toimilla systemaattisesti luo eriarvoisuutta, pahoinvointia ja kansalaisten näköalattomuutta ja levottomuutta koko yhteiskuntaan. Meidän pitäisi pikemminkin toimia juuri päinvastoin: luoda uskoa tulevaisuuteen, lisätä tasa-arvoa ja antaa tulevaisuuden työllisyysmahdollisuus jokaiselle halukkaalle, jotta hän voi itse rakentaa ja suunnitella omaa elämänsä ja tulevaisuuttaan. Tähän oleellisesti liittyy luottamus ja turvallisuus. Nyt tämä on valitettavasti murrettu.

Arvoisa puhemies! Olen miettinyt tulevaisuuden tilannetta, mitä tapahtuu, jos hallitus ei vedä tätä esitystä pois ja tämä hyväksytään muuttumattomana. Mitä tapahtuu, kun työtön

ihminen vie tämän esityksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen? Toivon vilpittömästi, että näin tapahtuu. Korkein hallinto-oikeus voi nimittäin tarvittaessa arvioida myös sen, onko eduskunta huomioinut riittävän hyvin perustuslain hengen ja perustuslakivaliokunnan lausunnon muun muassa siitä, että työttömällä ei itsellään ole välttämättä mahdollisuutta täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta ja että etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimenpiteitä on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea.

Perustuslakivaliokunta kritisoi tilannetta, että kyse on kaavamaisesta laskusäännöksestä vailla yksilöllistä harkintaa. Kyse on siis kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta erittäin tärkeästä ja oleellisesta asiasta. Perustuslakivaliokunta katsoi, että hallitus asettaa lähtökohtaisesti työttömät ihmiset eriarvoiseen asemaan keskenään eikä työttömällä itsellään ole todellista mahdollisuutta vaikuttaa työttömyyspäivärahan leikkaukseen. Perustuslaki puuttuikin juuri tähän ongelmaan ja edellytti, että sosiaali- ja terveysvaliokunta korjaa tilanteen esimerkiksi tuomalla yksilökohtaisen harkinnan osaksi työttömyysturvaa. Näin olisi voitu välttää työttömyysturvaleikkaus eikä leikata työttömyysturvaa työttömältä hänestä riippumattomista syistä.

Hallituspuolueet, kokoomus, keskusta ja tulevaisuuden siniset, eivät kuitenkaan halunneet puuttua tähän perustuslakivaliokunnan antamaan huomioon. He eivät halunneet muuttaa hallituksen esitystä vaan hakivat pikemminkin perusteluita, kuinka tämä lakiesitys tulisi hyväksyä alkuperäisessä muodossaan. Täytyy todeta, että tämä on perin outoa lainsäädännön valmistelua. Jälleen täältä lähtee huonosti valmisteltu laki, joka sisältää epäoikeudenmukaisuutta ja lisää eriarvoisuutta. Hallituspuolueet sivuuttavat jälleen perustuslakivaliokunnan lausunnon ja näkemyksen eivätkä huomioi ihmisten perustuslaillisia oikeuksia.

Arvoisa puhemies! Näistä perusteluista johtuen esitän, että tämä lakiesitys hylätään.

23.22 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Harvasta täällä salissa käsiteltävästä asiasta on tullut niin paljon kansalaispalautetta kuin nyt käsillä olevasta työttömyysturvain aktiivimallista. Näyttääkin siltä, että työttömät ovat hallituksen toiveiden mukaisesti olleet kiitettävän aktiivisia. Yhteinen nimittäjä näille yhteydenotoille on ollut suuri huoli ja hämmennys. Sähköposteista ja viesteistä välittyy jonkinlaista häpeää ja jopa epätoivoa. Tuskin kukaan työtön on aktiivisesti työtön tai tarkoituksellisesti hakeutunut työttömäksi. Julkisuudessa käytetty termi "ideologisesti työtön" taitaa sekin olla vain median luoma yksittäistapaus, jonka päähenkilö pyrki saamaan julkisuutta saadakseen työnsä hedelmiä myytyä.

Kyllä suomalainen yleensä työnsä tekee, jos työtä vain on tarjolla, viimeisen kymmenen vuoden aikana on vain ollut valitettavan vähän. En kuitenkaan usko, että hallituksen tavoite tässä olisi kiusata työttömiä tai että se huvikseen haluaisi rakentaa ikiliikkujaa, jossa työttömät olisivat vain mobiilin osia — ei kai sinne päinkään. Uskon, että lain perimmäinen tarkoitus oli hyvä ja sen tavoitteena on aidosti saada aktivoitua työttömiä. Lopputulos on kuitenkin valitettavasti niin keskeneräinen, ettei se voi päästä maaliinsa. Näin ollen esitystä on mahdotonta kannattaa, ja nimenomaan tässä esityksessä olevien valuvikojen vuoksi kannatan edustaja Kiljusen hylkäysehdotusta. Tämä lakipakettiesitys on hylättävä.

Lakiehdotus on monin tavoin myös perustuslain kannalta ongelmallinen. Se kohtelisi eri paikkakunnilla asuvia työttömiä eri tavoin. Työtön ei välttämättä aktiivisuudellaan voi vaikuttaa siihen, että etuuskien taso säilyy muuttumattomana. Työttömän ei myöskään erilaisista yksilöllisistä syistä johtuen ole aina mahdollista täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta. Perustuslakivaliokunnan mukaan jokaiselle tulee taata aito mahdollisuus osal-

listua työllistymistä edistävään palveluun tai säännösten tarkoittamaan toimintaan. Tämä tarkoittaisi kyseessä olevien palvelujen ja toimintojen tarjonnan selkeää lisäämistä. Valiokunnan mielestä tämäkään ei välttämättä riitä, koska palvelun kattavaa saatavuutta ei voida säädöspäätöksellä kuitenkaan taata.

Mielestäni henkilö, joka tekee kaiken kohtuudella vaadittavan, ei voi joutua etuuden alennuksen kohteeksi. Tämä merkitsee, että lakiehdotusta tulee täydentää säännöksellä siitä, ettei etuutta alenneta, jos työnhakija ei ole onnistunut työllistymään taikka pääsemään työllistymistä edistävään palveluun hänestä itsestään riippumattomista syistä. Työllistymistä tukevat palvelut ja muu toiminta tuleekin määritellä kyseessä olevissa säännöksissä olennaisesti paljon tarkemmin. Mielestäni on tärkeää, että työttömyysturvalakiin otetaan mukaan esityksessä ehdotettua laajempi määritelmä aktiivisuuden osoittamisesta ja että aktiivisuuden voi osoittaa myös omaehtoisella työskentelyllä, esimerkiksi vapaaehtois- tai talkootyössä. On myös äärimmäisen tärkeää, että henkilön terveydentila ja työkyky eri työtehtävissä otetaan huomioon ja aktiivisuuden vaatimuksesta luovutaan silloin, kun se on työttömän terveyden kannalta haitallista.

Nyt kun Suomen talous osoittaa voimakkaan kasvun merkkejä, on tärkeää tehdä oikein ajoitettuja, oikeanlaisia työllistämistoimenpiteitä. Hallituksen kaavailemat toimenpiteet tarjoavat työttömille kyllä keppiä. Toivottavaa kuitenkin olisi etsiä esille myös se porkkanapussi, joka mahdollistaa inhimillisen tavan aktivoida työttömiä. Monella alalla puhutaan jo työvoimapulasta. Nyt on mielestäni tärkeää kohdata jokainen työtön yksilönä. On hyvä katsoa, ketkä ovat niitä, joiden tulisi pikaisesti päästä täydennys- tai uudelleenkoulutukseen, niin että vallitseva kohtaanto-ongelma pystytään ratkaisemaan mahdollisimman nopeasti. On myös tunnustettava, että kaikki työttöminä olevat eivät tule työllistymään vapailla työmarkkinoilla. Siksi onkin erittäin tärkeää löytää niitä usein kolmannen sektorin töitä, joihin nämä henkilöt pystyvät työllistymään ja joissa heidän panoksensa tulevat yhteiseksi hyödyksi. Jokaisen kohdalla ei voi olla kyse maksimaalisesta suorittamisesta, mutta aina voi olla kyse täysimääräisestä, jokaista yksilöä koskettavasta osallisuudesta, jossa jokainen ihminen voi antaa juuri omankokoisensa työpanoksen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Edustaja Juvonen. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Arvoisat edustajat, täällä on 23, nyt 22, pyydettyä puheenvuoroa. Kun yhtä useampi edustaja on pyytänyt, että pieni debatti käytäisiin, niin käydään se sen jälkeen, kun edustaja Juvonen on käyttänyt puheenvuoronsa. Todellakin lyhyt debatti sen jälkeen. — Edustaja Juvonen, teillä puheenvuoro.

23.27 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotettu niin sanottu aktiivimalli merkitsee työttömille etuuskien alennusta, jos aktiivisuutta ei ole ollut riittävää määrää. Perussuomalaiset pitävät tätä ongelmallisena lähtien siitä, että esityksessäkin todetaan, että ehdotetun mallin työllisyysvaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, tällä esityksellä te olette suuttaneet työttömät. Postia on tullut valtavasti. Postia on tullut päivittäin. Tänään olen vastannut moneen puheluun ja joutunut kuulemaan aika ankeitakin tarinoita, muun muassa erään rouvan tarinan siitä, mitä on joutua 48-vuotiaana työttömäksi, ja se työttömyys on kestänyt. Hän kertoi, että ikärasismia hän on joutunut kokemaan, naisena on laitettu luiskaan ja töitä ei ole löytynyt, vaikka kuinka olet ollut aktiivinen. [Arto Pirttilahti: Eihän laki ole voimassa vielä!] Tämä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

on kyykkyyn-ylös-malli. Ensin kyykkyyn, ja sitten yritetään nostaa ylös, mutta taas mennään kyykkyyn. Syväkyykky, sitä vertausta käytin viimeksi ja käytän edelleen: tämä esitys vie työttömän syväkyykkyyn pahimmillaan. Toki on hyvä, että kannustetaan, yritetään saada ihmisiä aktiivisiksi, mutta kuitenkin: entä jos ei ole sitä työpaikkaa tai ei ole niitä mahdollisuuksia? Suomi on iso ja laaja maa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset eivät pidä hyvänä työttömyysturvaan liittyviä leikkauksia, ja nyt ehdotetut toimet ovat epäonnistuneita myös niissä tapauksissa, joissa työtön ei onnistu löytämään työtä aktiivisuudesta huolimatta. Välttämättä pohdittavaksi tulevat tällöin lisäksi sellaiset kysymykset, kuten millaiset mahdollisuudet esimerkiksi maaseudulla on tosiasiaassa työllistyä ja miten lyhytaikaiset työsuhteet niveltyvät nyt ehdotettuun malliin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tämä myös todetaan, ja asiantuntijat ovat nostaneet ongelmat esiin, ja ne olisi pitänyt kyllä huomioida.

Valiokuntavalmistelussa on tullut esiin myös se, että perustuslaissa on taattu jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella. Tämä säännös asettaa lainsäätäjälle veloitteen taata jokaiselle perustoimeentuloturvaan tarvitsevalle subjektiivinen oikeus lailla säädettävään julkisen vallan järjestämään turvaan. Perustuslakivaliokunta perustelee tätä julkisen vallan veloitetta verraten laajasti perusoikeusuoistuksen esitöihin ja aiempiin lausuntoihinsa viitaten. Ja perustuslakivaliokunta toteaa: "Koska työttömillä ei edellä todetuista ja erilaisista yksilöllisistä syistä ole yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollista täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta, ehdotusta ei voida pitää perustuslain kannalta ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä on sitä vastoin sen perusteluidenkin mukaan kyse kaavamaisesta laskusäännöksestä vailla yksilöllistä harkintaa."

Perussuomalaiset vastustavat tätä aktiivimallin eteenpäinviemistä. Meidän mielestämme silloin, kun asiantuntijalausuntoja kuullaan ja siellä havaitaan ongelmia, ne tulisi huomioida, ja tässä olisi voitu tätä esitystä myös uudelleen tarkkailla. Kuten sanoin, on ihan hyvä asia, että ihmisiä kannustetaan ja toivotaan, että he nousevat ja yrittävät löytää itselleen työtä, mutta silloin, jos sitä työtä ei löydy, on kohtuutonta, että leikataan työttömyyspäivärahaa, jos ei ole saanut sitä työtä, eli puututaan siihen perustoimeentulon turvaan, vaikka olisi ollut aktiivinen.

Arvoisa herra puhemies! Esitän tähän lakiesitykseen lausumaehdotusta, joka kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että niin sanottu aktiivimalli ei johda työttömänä olevan etuusmenetyksiin asuinpaikan, iän, sukupuolen, vajaatyökykyisyyden tai muun vastaavan syyn takia."

Tämä on lausuma, ja koska todennäköisesti lausumaa ei hyväksytä, niin joudun myös, ikävä kyllä, esittämään tässä tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt käydään aivan lyhyt debatti.

23.32 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa, että perussuomalaiset ovat kääntyneet vastustamaan tätä mallia, koska tämä oli silloin, kun tehtiin kymppilistaa budjettiriihen yhteydessä, yksi niistä esityksistä, mitä siellä oli. Niin että voi sanoa, että siinä mielessä kun asia ikään kuin aukeaa ja ymmärretään, mitä on aikai-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

semmin päätetty, minusta on viisasta perääntyä. Ja toivoisin, että myös nykyiset hallituspuolueet ymmärtäisivät, mitä tämä laki tuo tullessansa, koska oikeasti tämä ei tuo sitä aktiivisuutta, mitä tällä tavoitellaan. Ne, jotka ovat nyt jo aktiivisia, hyötyvät tästä, ne, jotka joutuvat juuri työttömiksi, hyötyvät niistä omavastuupäivistä, mutta niillä pitkäaikaistyöttömillä, niillä monisairailta, jotka ovat jo kärsineet pitkästä työttömyydestä, ei ole pääsyä näihin keikkatöihin. Ja hallitus itsekin ajattelee, että toimeentulotukimenot kasvavat noin 10 miljoonalla. Jos ajattelee, että keskimääräinen toimeentulotuki on 400 euroa, se tekee 25 000 henkeä, mutta kun näiden kohdalla ei ole kyse niin suuresta toimeentulotukikorotuksesta, [Puhemies koputtaa] niin maksimissaan jopa 100 000 ihmistä voi olla toimeentulotukiluukulla tämän seurauksena.

23.34 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov antaa väärän todistuksen perussuomalaisista tällä hetkellä. [Vasemmalta: Entä ennen?] Perussuomalaiset ovat kyllä aina kannattaneet aktiivisia toimenpiteitä työllisyyden lisäämiseksi, mutta kun käy ilmi, että hallituksen esitys on sisältä päin mätä, elikkä kun perustuslakivaliokunta itse puuttuu tähän hallituksen esitykseen, niin on aivan normaalia, että perussuomalaiset eivät voi silloin yhtyä tämänkaltaiseen kehitykseen. Jos työttömät joutuvat keskenään eriarvoiseen asemaan tämän hallituksen esityksen johdosta ja yksityiskohtainen harkinta työnhakijasta riippumatta jää huomioimatta, minkä myös perustuslakivaliokunta on huomannut, niin tokihan perussuomalaiset ovat tällaista esitystä vastaan. Ei tässä ole mitään takkia käännetty. Me haluamme edelleenkin kannustavia toimenpiteitä siihen, että työttömät saavat työpaikkoja, mutta hallituksen pitää tehdä sellaista politiikkaa, että on mahdollista esimerkiksi muuttaa työn perässä muuallekin kuin Helsinkiin ja Vantaalle.

23.35 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä sanotaan, että tässä mallissa ei ole mitään hyvää, niin pitää kuitenkin todeta, että tässä aktiivimallissa ehkä 70—80 prosenttia työttömistä voittaa, kun omavastuupäivien määrä laskee kahdella työttömyyden alussa [Välihuutoja vasemmalta] ja kun otetaan huomioon se, että suurin osa alkaneista työttömyysjaksoista päättyy nopeasti työllistymiseen. Tällaisissa tapauksissa, yleisimmissä tapauksissa, näin on.

Puhemies! Vielä voin todeta, että tämä on tapahtunut valtiosihteeri Hetemäen valmistelussa osana laajempaa kokonaisuutta, [Aino-Kaisa Pekonen: Kuka johtaa hallitusta?] osana kolmikantavalmistelua. Tämä ei ehkä yksimielinen ollut, mutta mielestäni tavoite on hyvä: nimenomaan saada työhön muun muassa näitä syrjäytyneitä nuoria miehiä, jotka ovat suuri ongelma Suomessa, mistä tänäänkin pääjohtaja Liikanen puhui.

23.36 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun täytyy tietysti kiittää näitä muutamia urheita hallituspuolueiden edustajia, jotka täällä salissa nyt ovat, kun yleensä, kun tästä asiasta on puhuttu, tuo hallituksen puoli salista on ollut varsin tyhjä. On varsin valitettavaa myös se, että tämä keskustelu käydään aina semmoisena ajankohtana, jolloin normaalisuomalaiset eivät varmasti ole seuraamassa tätä keskustelua eikä mediaakaan tunnu kovasti kiinnostavan. [Kristiina Salonen: Yön pimeinä tunteina!] Siinä mielessä oli ihan hyvä, että tämä silloin ensimmäisessä käsittelyssä laitettiin pöydälle ja keskustelua jatkettiin sitten maanantaina ihan päiväsaikaan.

Mutta itse asiaan: niin kuin tässä on monesti tullut esiin, kyllähän tämä malli on todellakin kaikkea muuta kuin aktiivimalli, koska tässä tulee eteen tilanteita, että ihminen ei itse

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

pysty vaikuttamaan siihen, että hänen työttömyysturvaansa alennetaan. Riippumatta siitä, kuinka aktiivisesti hän hakee töitä, [Puhemies koputtaa] ja riippumatta siitä, mitä hän tekee, [Puhemies koputtaa] joku muu määrittelee sen aktiivisuuden ja vie rahat.

23.37 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä parannus, johon edustaja Ala-Nissilä viittaa, eli omavastuupäivien määrän vähentäminen kahdella on siis hallituksen itse tekemä leikkaus ja heikennys, jonka te nyt perutte. Eli näiden osalta palataan siihen tilanteeseen, mikä oli silloin, kun tämä hallitus aloitti toimintansa. Jos parannukset, joita te hehkutatte, ovat tätä luokkaa, niin se kertoo kyllä aika paljon tämän hallituksen poliittisesta linjasta, mitä työttömien toimeentuloon tulee.

Minä en myöskään aio kiittää hallituspuolueiden edustajia siitä, että he ovat täällä paikan päällä. Minusta se on vähintä, mitä teidän pitää tehdä suomalaisille työttömille tällaisessa tilanteessa, jolloin tuodaan historiallisen heikosti perusteltu ja historiallisen epäoikeudenmukainen leikkaus, joka tulee kohdistumaan joka ikiseen ja vaikuttamaan joka ikisen työttömän työnhakijan asemaan tässä maassa. Vähin, mitä voi edellyttää, on se, että hallituspuolueiden edustajilla on tarpeeksi kanttia olla täällä puolustamassa tässä esitystä, olkoon sitten iltapäivä tai yö.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, nyt yritettäisiin mennä eteenpäin sillä tavalla, että myöntäisin vielä vastauspuheenvuorot tässä keskustelussa edustajille Ojala-Niemelä, Järvinen, Rehn-Kivi, Tanus ja sitten tämän keskustelun tässä vaiheessa avannut edustaja Juvonen. Jos nämä vastauspuheenvuorot riittäisivät tässä vaiheessa, niin sitten siirryttäisiin puhujalistaan. Kutakuinkin kaikki tässä paikalla olevat edustajat ovat tuolla puheenvuorolistalla pyytämässä puheenvuoroja. [Krista Kiurun välihuuto] — Ja seuraava vastauspuheenvuoro, edustaja Ojala-Niemelä.

23.38 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin sin myös edustaja Ala-Nissilälle todennut, että te itse nostitte näitten omavastuupäivien osuuden viidestä seitsemään päivään ja nyt laskette sen takaisin viiteen ja hurskastelette täällä, kuinka on tehty parannus ikään kuin aikaan. Oikea silmänkääntötempu.

Mutta kyllähän tästä laista on sanottava, että tämä on mitä suurimmassa määrin työttömien kyykyttämistä. Työttömyysturvaa leikataan, jos työtön ei onnistu löytämään töitä, ja meillä on hyvin erilaiset olosuhteet eri puolilla Suomessa. Työllistymiseen vaikuttavat monet seikat: asuinpaikka, ihmisen ikä ja koulutustaso tai työttömyyden kesto tai meillä tuolla syrjäseudulla jopa se, onko käytössä autoa tai ei. Siellä ei myöskään ole työvoimapalveluita tarjolla siinä määrin kuin kasvukeskuksissa, ja tätä asiaa tämä malli ei todellakaan ratkaise. Tässä ei voi puhua aktiivimallista vaan passiivimallista.

23.40 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa lakiesityksellä lisätä työnhakijoiden aktiivisuutta ja nostaa työllisyyttä ja ehkäistä työttömyyden pitkittymistä, mutta tämä esitetty aktiivimalli ei ole kyllä oikea tie. Niin kuin täällä on todettu, tämä järjestelmä kohtelisi työttömiä todella epäoikeudenmukaisesti. Byrokratia tulee varmasti lisääntymään, ja viranomaisten työmäärä tulee kasvamaan.

Värderade talman! SFP föreslår i sin egen alternativa budget, skuggbudget, mycket bättre metoder för att förbättra sysselsättningen, och framför allt för att minska på ungdomsar-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

betslösheten. Därför understöder jag förkastande av den här lagen enligt de argument jag har nämnt i min reservation.

23.40 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä aktiivimalli on erityisen raadollinen kaikille niille aktiivisille työttömille, jotka tekevät jopa kymmenittäin työhakemuksia saamatta kuitenkaan työpaikkaa. Tämä on erityisen raadollinen kaikille niille työttömille, joilla on elämänhallinnan ongelmia, päihdeongelmia tai muita ongelmia, jotka pitävät huolen siitä, että he eivät tule saamaan mitään työpaikkaa. Tämä on kerta kaikkiaan simputtava, pomputtava ja kyykyttävä, ja samaan aikaan, edustajat Ala-Nissilä, Hakanen ja Pylväs, teidän eduskuntaryhmänne pääsihteeri kirjoittaa avoimella Facebook-sivulla, että tämä on ihmisistä välittämistä. Jaatteko tämän ajattelumallin oman eduskuntaryhmänne pääsihteerin kanssa? "Tämä on ihmisistä välittämistä." Minusta tämä on kaikkea muuta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ennen edustaja Juvosen puheenvuoroa puheenvuoron edustaja Krista Kiurulle. Sitten Juvonen ja sitten puhujalistaan.

23.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin alun perin vastauspuheenvuoron siksi, että on kuitenkin muistettava, että tämä hallitus, johon perussuomalaisetkin kuuluivat vielä joitakin aikoja sitten, ensin vei työttömien päivät, sen jälkeen indeksit ja nyt ihmisarvonkin. Siltä osin yhdyn siihen näkökulmaan, jota perustuslakivaliokunta esitti, että ei missään tapauksessa voi katsoa, että tämä ehdotus olisi ongelmaton. Tältä osin perustuslakivaliokunta nimenomaan totesi, että palveluiden riittävää tarjontaa ei pystytä takaamaan, ja silloin kyllä on käsittämätöntä vaatia työttömiltä sitä, että he olisivat tämäntyyppisen aktiivimallin piirissä. Tämä on passiivimalli, tätä pitää ehdottomasti vastustaa. Minusta on käsittämätöntä, että tätä pidetään välittämisenä ja huolenpitona. Tämä on kaikkea muuta kuin sitä, ja käsittämätöntä on myös se, että hallituspuolueet kävelivät lainvalmistelun yhteydessä perustuslakivaliokunnan yli, taas, ja esittivät näin käsittämätöntä ja kohtuutonta [Puhemies koputtaa] mallia.

23.43 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskuntaryhmä ei ole koskaan hyväksynyt tätä mallia silloin, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa. Kun itse olin siellä hallitusneuvotteluissa, niin muun muassa hoitajamitoitus oli siellä omalla pöydälläni. Vastustin sitä siellä neuvotteluissa, vastustin sitä myös täällä eduskunnassa, ja saimme sen myös peruttua.

Ei ole mitään ihmeellistä siinä, että hallituksen esityksiä perutaan. Te olitte itse viime kaudella hallituksessa ja olitte tuomassa kotihoidon tuen pakkojaon. Kotihoidon tuen pakkojakamisen olitte tuomassa, mutta mitä te teitte? Te peruitte sen. [Vasemmalta: Miten se tähän liittyy ?] — Samalla tavalla me vastustamme tätä huonoa esitystä. Tekin vastustitte huonoa esitystä, kun olitte kuunnelleet asiantuntijalausunnot. — Me olemme kuulleet asiantuntijalausunnot [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ja olemme todenneet, että tämä on huono esitys ja sitä pitää vastustaa — huono esitys, ja sitä pitää vastustaa. Eliikkä ei ole mitään uutta siinä, että kun kuulee asiantuntijalausunnot, niin silloin niihin tartutaan kiinni ja silloin vastustetaan. Eliikkä te teitte ihan saman jutun: te veditte esityksen pois, kun huo-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

masitte, että oli huono esitys. [Puhemies koputtaa] Me emme ole nyt hallituksessa, me olemme oppositiossa ja vastustamme tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirrytään puhujalistaan.

23.44 Mika Niikko ps: Arvoisa herra puhemies! Sen verran vielä täytyy palata äskeiseen debattiin, että edustaja Kiuru, eivät täällä perussuomalaiset puolusta hallituksen huonoja esityksiä. Kuten äsken edustaja Juvonen kertoi, kyllähän me olemme vääntäneet siihen asti näitä hallituksen esityksiä vastaan, kun meidän puolue oli vielä yhtenäinen, ja tämä on se lopputulos. Kun liikaa väännetään, niin poikki menee.

Mutta rehellisesti katsoen onhan se johdonmukaista vastuullisen päättäjän vastustaa sellaista hallituksen esitystä, joka jälleen kerran karahtaa perustuslain kivikulmaan ja karikoon. Tämä hallitus ei ota oppiakseen: samana päivänä keskustellaan kaksi kertaa hallituksen esityksestä, jossa perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys on eriarvoistava tai jollain muulla tavalla jotain ihmisryhmää syrjivä. Ja kun yksilökohtaista harkintaa ei edes haluttu tarjouksesta huolimatta huomioida, niin en yhtään ihmettele sitä, että hallituksen joukot pakenevat täältä paikalta, kun oppositio alkaa puhumaan perustuslain näkökulmasta tästä asiasta. Täällä ei muuten tällä hetkellä taida olla yhtään hallituksen jäsentä paikalla. [Vasemmalta: Pakenivat!]

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa täytyy kannattaa edustaja Juvosen lausumaehdotusta, sekä kannatan tässä vaiheessa myös edustaja Juvosen esittämää hylkäystä.

Perussuomalaiset olisivat toivoneet, että silloinen meidän oma työministerimme olisi ottanut sen palautteen vastaan, mitä tuli eduskuntaryhmään ja meille kansanedustajillekin paljon, kun tätä lakiesitystä alettiin julkisuudessa viemään eteenpäin. Ne pienet signaalit olisivat voineet korjata tämän hallituksen esityksen vielä paremmaksi. Itse ymmärrän henkilökohtaisesti sen, että työtön työntekijä pitää saada eri tavoilla motivoitua ja kannustettua työn tekemiseen ja työelämään takaisin. Itse olen sitä mieltä henkilökohtaisesti, että on hyvä olla olemassa työvoimatoimistossa tällaisia eri aikajaksoina olevia haastatteluja, joissa pyritään löytämään se polku takaisin työelämään. Eri asia tietenkin on se, että ei osata tehdä eroa työttömien välillä, jos on olemassa vajaakuntoisuutta, jopa vammaisuutta, ja monia muita sellaisia puutteita, jotka estävät sen työpaikan vastaanottamisen tai työpaikan saamisen muun muassa asumispaikasta johtuen.

Näin ollen on hyvin luonnollista, että kun hallitus ei esitystään paranna, niin oppositio yhdessä esittää sen hallituksen esityksen hylkäämistä.

23.47 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Ensin liittyen tähän edustaja Niikon puheenvuoroon ja perussuomalaisten kritiikkiin tätä mallia kohtaan sanotaan nyt näin, että toki, kuten edustaja Filatov totesi, on aina hyvä, jos tulee parempiin ajatuksiin, kun saa tutustua asiantuntijapalautteeseen ja kritiikkiin, mutta kyllä tätä persujen työttömiin kohdistuvan leikkauskritiikin tehoa vie aika lailla se, että te olitte valmiita hyväksymään useita esityksiä ja leikkauksia, jotka kohdistuivat työttömiin silloin, kun te vielä olitte hallituksessa, vaikka teillä nyt oli mahdollisuus sitten kääntää kelkkaa, mitä tähän esitykseen tulee. [Arja Juvonen: Niin tekin lähditte viime kaudella kesken pois!] Luulen, että suomalaiset työttömät ja pienituloiset arvostaisivat sitä, jos joskus olisi sellaisia puolueita hallituksessa, joilla riittäisi kanttia puolustaa pienituloisten asemaa ollessaan hallituksessa eikä vain oppositiossa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Mutta, arvoisa puhemies, olemme varmasti kaikki edustaja Kiljusen tavoin saaneet näitä kymmeniä ja kymmeniä sähköposteja suomalaisilta, jotka vetoavat kansanedustajiin sen puolesta, että tämä epäoikeudenmukainen ja epäinhimillinen esitys peruttaisiin. On äärimmäisen surullista, että tässä salissa tänään, taas kerran, ei ole ketään hallituksesta vastaa-massa näiden kansalaisten huoliin ja vetoomuksiin. Näissä palautteissa ja ihmisten kertomuksissa on ollut paljon tärkeää asiaa siitä, miten lannistavalta ja myöskin turhauttavalta työttömyys tuntuu silloin, kun se sattuu kohdalle. Monet kirjoittavat myöskin siitä, miten pahalta tuntuu, kun työttömiä syyllistetään työttömyydestä kaikkien niiden työttömyyteen liittyvien huolien ja tämän turhautumisen lisäksi ja kun he sitten joutuvat vielä lukemaan lehdestä ja kuuntelemaan telkkarilähetystä eduskunnasta, jossa kansanedustajat keskustelvat siitä, kuinka työtä kyllä löytyy jokaiselle työttömälle, jos he vain jaksaisivat niitä töitä hakea ja haluaisivat niitä tehdä. Ymmärrän täysin, että se tuntuu monesta epäinhimilliseltä ja syyllistävältä.

Mutta tämä esitys työttömyysturvaleikkurista mielestäni paljastaa myös paljon hallituksen ihmiskuvasta ja ihmiskäsityksestä. Me olemme tämänkin illan aikana keskustelleet monta tuntia alkoholilainsäädännön liberalisoimisesta, ja siinä yhteydessä kokoomuslaiset ja monet keskustalaisetkin puhuvat kovaan ääneen normien purkamisen tärkeydestä ja siitä, kuinka pitää välttää kaikkea turhaa kontrollia ja viranomaisholhousta. Tämänkaltaisista puheista ei ole varjoakaan jäljellä silloin, kun puhe siirtyy työttömien toimeentuloon ja suomalaisiin pienituloisiin ja heidän asemaansa. Silloin hallituspuolueiden edustajilta unohtuvat kokonaan puheet siitä, kuinka pitää luottaa yksilöihin ja kansalaisiin, ja kaikki hallituksen kauniit ajatukset vapausihanteiden edistämisestä. Sen sijaan, kun kyse on työttömistä, kannatetaan keppiä, kontrollia, rangaistuksia ja holhouksen lisäämistä, mistä tässä esityksessä käytännössä on kyse. Tämä osoittaa, miten ihmiskäsitys muuttuu sen mukaan, onko kyse suuri- vai pienituloisista, ja norminpurku on tässä maassa toisin sanoen vain keskiluokan etuoikeus.

Tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä on käytetty monta erittäin hyvää ja perusteltua puheenvuoroa tämän esityksen ja mallin sisällöllisistä epäkohdista. Kiteytetysti ihmisiä siis rangaistaan perustuen sellaisiin tekijöihin, joihin he eivät itse voi vaikuttaa. Minä ajattelen myöskin niin, että jotta tätä esitystä edes jollain tasolla voisi puolustaa, niin silloin pitäisi olla sitä mieltä, että joka ikiselle työttömälle työnhakijalle koko Suomessa, riippumatta kyseisen henkilön työkokemuksesta, koulutustaustasta, iästä tai kotipaikkakunnasta, taatusti löytyy työpaikka tai paikka työllistymistä edistävissä palveluissa ja vielä säännöllisin väliajoin toistuvalla tavalla.

Mielestäni olisi ollut työministeri Jari Lindströmin velvollisuus olla täällä vastaamassa niille sadoilletuhansille työttömille työnhakijoille, jotka tästä maasta löytyvät, onko hän henkilökohtaisesti valmis väittämään, että näitä työpaikkoja tai paikkoja työllistymistä edistävissä palveluissa riittää joka ikiselle niitä tarvitsevalle tässä maassa. Jos hän ei olisi ollut siihen valmis, niin silloin hänen velvollisuutensa ministerinä tässä hallituksessa myöskin olisi ollut vetää tämä mielestäni häpeällisen surkea esitys pois.

23.53 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Tämä on vakava asia. Olen saanut lähes sata sähköpostia kansalaisilta viikonlopun ja vielä tämänkin päivän aikana koskien tätä käsittämätöntä aktiivimallia, jota hallitus on nyt eduskunnalle esittänyt ja jonka hallituspuolueet ovat jo hyväksyneet. Ihmiset ovat vedonneet meihin kansanedustajiin, jotta me ymmärtäisimme kansalaisten hädän ja tekisimme nyt inhimillisen ratkaisun ja peruisimme

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vielä tämän sydämettömän päätöksen. Vetoan teihin, hallituspuolueen edustajat — edustaja Pirttilahti. [Naurua]

Hyvät kollegat, täällä salissa on todettu jo useaan kertaan, kuinka epäoikeudenmukainen, epäinhimillinen ja perustuslaillisestikin kyseenalainen tämä esitys on. Ei ole työttömän vika, jos työtä ei ole. Tämä malli asettaa ihmiset hyvin epätasa-arvoiseen asemaan keskenään. Hallituksen työllisyystoimiin kuuluva aktiivimalli kohdistuu erityisesti työttömiin, joiden ulottuvilla ei ole erilaisia työllistymismahdollisuuksia tai edes työllistymistä edistäviä palveluita. Aktiivimalli ei huomioi esimerkiksi ikääntyneitä työttömiä, lisäpäivillä olevia eikä myöskään vaikkapa kausityöntekijöitä, jotka työllistyvät työn luonteesta johtuen vain osan vuotta. Lisäksi kansalaisilla ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia työllistyä aktiivimallin vaatimalla tavalla joka puolella Suomea. Aivan varmasti työllistyminen on helpompaa täällä pääkaupunkiseudulla kuin vaikkapa Kainuussa. Kyseessä on siis yksinkertaisesti työttömyysturvamenojen leikkaus 4,65 prosentilla, mutta kohdentuminen tulee sattumaan kipeästi juuri niihin työttömien ryhmiin, jotka ovat muutenkin vaikeuksissa työllistyä.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt, ettei etuutta alennettaisi, jos työnhakija ei ole onnistunut työllistymään taikka pääsemään työllistymistä edistävään palveluun hänestä itsestään riippumattomista syistä. Mutta tämä lausunto si-
vuutettiin täysin. Tämän illan aikana tämä on jo toinen hallituksen esitys, joka on perustuslaillisesti kyseenalainen esitys, ja minusta se on kyllä äärimmäisen huonoa lainsäädäntöä. [Mika Kari: Vakavaa puhetta!] Tämä on erittäin vakava asia, ja toivon, että me suhtaudumme tähän asiaan sillä vakavuudella.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen esitystä tämän lain hylkäämisestä.

23.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Arvostettu edustaja Pirttilahti, hienoa, että hallituspuolueitten edustajista joku on täällä läsnä. — Me päätämme huomenna työttömyysturvan niin sanotusta aktiivimallista, joka leikkaa automaattisesti 4,65 prosenttia työttömyysetuudesta kaikilta työttömiltä, jotka eivät onnistu 65 päivän tarkastelujaksolla löytämään työtä tai pääsemään työllistymistä edistäviin palveluihin. Hallitus on jo aiemmin heikentänyt työttömyysturvaa, siis sitä alennetaan edelleen rangaistuksena siitä, jos työtön ei onnistu löytämään työtä — ei onnistu löytämään työtä, aivan kuin se olisi onnen arpapeliä, sillä tässä on juuri se, että niin monet, lukemattomat työttömät hakevat aktiivisesti töitä ja siitä huolimatta heitä katsotaan niin kuin he olisivat laiskoja, saamattomia ja työhön haluttomia. Tämä on se epäinhimillinen osuus tässä koko esityksessä.

On pakko sanoa, että kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossakin käy ilmi, malli asettaa ihmiset räikeästi eriarvoiseen asemaan erityisesti sen suhteen, kuinka työpaikkoja tai palveluita on tarjolla eri alueilla ja paikkakunnilla. Valiokunnan mukaan ei ole kohtuullista, ettei työtön voi omilla toimillaan välttyä sanktioilta, vaan ne seuraavat automaattisesti riippumatta siitä, kuinka aktiivisesti työtä on haettu. On oltava surullinen siitä, että ne ministerit, jotka ovat itse kokeneet työttömyyden, voivat olla esittelemässä tällaista mallia. Ei ole montakaan kuukautta siitä, kun ollaan todettu ministeri Lindströmin tavoin, että ei voi olla kohtuullista — mutta nyt se näyttää olevan kohtuullista.

Olen vakuuttunut, että suomalainen työtön ei halua olla työtön vaan haluaa töihin. Olin toivonut hallitukselta ja erityisesti itsekin työttömyyden kokeneilta ministereiltä niitä toimia, joilla työllistymisen esteitä voidaan purkaa. Meidän tulisi purkaa kannustinloukkuja ja joustavoittaa sosiaaliturvajärjestelmää siten, että työn vastaanottaminen on nykyistä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

helpompaa. Työttömien rankaisemiseen perustuvan aktiivimallin työllisyysvaikutukset taas ovat valiokunnassa kuultujen talousasiantuntijoidenkin mukaan kyseenalaiset.

Arvoisa puhemies! On mahdotonta olla hyväksymässä tätä mallia. Meillä ei tule olla mahdollisuutta sellaisiin ihmiskokeisiin jo ennestään köyhyydessä elävien työttömien ja heidän lastensa perustoimeentulon kustannuksella. Tiedämme jo etukäteen, että töitä ja palveluita ei ole tarjolla kaikille, jolloin ei voi olla oikein rangaista niiden puutteesta niitä ihmisiä, jotka siihen loukkuun joutuvat. Selvä, terve järki ja inhimillisyys velvoittavat meitä äänestämään huomenna aktiivimallia vastaan.

0.00 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Aktiivisuus on positiivinen asia. Aktiivinen työvoimapolitiikka kuuluu pohjoismaiseen ajatteluun, jossa työttömyyden sattuessa valtio tai kunta auttaa työtöntä selviämään ei vain maksamalla työttömyysturvaa vaan myös auttamalla siinä, että tarjoaa aktiivisesti palveluja, kuten työnvälitystä, koulutusta, tukityötä, kuntoutusta ja niin edelleen. Suomi on tässä mielessä poikkeus. Meillä puhutaan aktivoinnista paljon mutta meillä ei suostuta ymmärtämään, että se vaatii palveluilta paljon enemmän. Nykyisin iso joukko työttömiä ohjataan esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan, vaikka heillä ei siihen ole tarvetta, vain sen vuoksi, että rahaa esimerkiksi palkkatukeen ei ole.

Samaan aikaan tällä hallituskaudella on ajettu työvoimapolitiittista koulutusta voimakkaasti alas. Sillä, että koulutus on siirretty osaksi valtionosuusjärjestelmää ja samaan aikaan valtionosuusjärjestelmään on tuotu sellaiset kriteerit, jotka vaikeuttavat ikääntyneemmän ja jo kerran itselleen ammatin hankkineen kouluttamista, ajetaan itse asiassa meidän työvoimapolitiittinen koulutuksemme kokonaan alas.

Tämä työttömyysturvan aktiivimalli on orwellilaista uskieltä. Itse asiassa kyse on passiivimallista. Malli vaatii työtöntä löytämään työtä, jotta voi saada työttömyysturvaa. Todellakin, työttömän pitää löytää töitä, jotta hän voi saada täyden työttömyysturvan. Tämä kuulostaa ajatuksenakin niin älyttömältä, että luulisi, että on lukenut väärin. Mutta näin ikävä kyllä ei ole, vaan laissa lähdetään tästä ajattelusta. Toinen mahdollisuus on se, että löytää työvoimapolitiittisia aktiivitoimia, mutta nuo aktiivitoimet on rajattu siten, että työtömällä ei ole itsellensä valtaa päättää siitä, pääseekö hän noiden aktiivitoimien piiriin.

Olisi välttämätöntä, jos tämä laki huomenna tulee hyväksytyksi, että hallitus pikaisesti, ihan yhtä pikaisesti kuin alkoholilaissa on luvattu, valmistelisi tähän lakiin täydentävän esityksen, jossa lähdettäisiin siitä, että hyväksytään aktiivitoimeksi esimerkiksi vaikkapa kansalaisopiston kurssille osallistuminen tai se, että toimii jossakin vapaaehtoisjärjestössä. Tällä hetkellä näin ei ole. Pitää päästä kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluun, työhaakuvalmennukseen, ammatilliseen työvoimapolitiittiseen koulutukseen tai omaehtoiseen koulutukseen. Mutta edes siitä omaehtoisesta koulutuksesta työtön ei päästä itse, vaikka sanana "omaehtoisuus" tarkoittaa sitä, että ikään kuin itse hallitsee sen, mitä tapahtuu.

Valtiolle tämä malli jättää passiivisen leikkaajan roolin, ja siksi tämä on oikeasti passiivimalli. Valtion ei tarvitse tarjota työpaikkaa tai muita aktiivitoimia. Filosofia korostaa sitä, että valtiolla ei itse asiassa ole vastuuta työttömän auttamisesta, ja tavallaan sitä ajatella, että työttömyys on ihmisen omaa syytä. Jos työtön kieltäytyy tarjotusta työstä, ei ole kohtuutonta, että työttömyysturvaa leikataan. Mutta jos työtön ei löydä työtä, on kohtuutonta, että työttömyysturvaa leikataan.

Edellisessä keskustelussa työministeri perusteli tätä lakia sillä, että ikäviä päätöksiä on tehtävä, mutta ei perustellut mitenkään sitä, miten tämä laki edistää työllistymistä, vaan pe-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

rusteli tätä ainoastaan esimerkiksi sillä, että se on osa kymppilistaa, joka on sovittu budjettiriihen yhteydessä, ja tuohon kymppilistaan kuuluu muitakin paketteja. En voi sille mitään, että mieleen tuli ajatus, että ei taida ministeriparka itsekään uskoa tähän hallituksen malliin. [Mika Kari: Ei taida!] Sosiaali- ja terveysministerin, joka itse asiassa on esittelevä ministeri tässä asiassa, ainoa vastaus kritiikkiin oli, että pitää kerätä tietoa ja seurata asiaa. Eipä se taida paljon sellaista työtöntä lohduttaa, jonka työttömyysturvaa leikataan, kun hän ei ole onnistunut löytämään itsellensä töitä kovasta yrityksestään huolimatta tai ei ole onnistunut saamaan aktiivitoimia.

Tästä tuskasta kertoivat monet niistä ihmisistä, jotka tänne meille kaikille ovat kirjeitä lähettäneet. Niistä todellakin näkyy se ahdistus, kun ihminen on yrittänyt, yrittänyt ja vielä kerran yrittänyt mutta ei ole onnistunut saamaan edes niitä lyhytaikaisia keikkatöitä. Tässä työmarkkinat ovat hyvin erilaiset. Keikkatöitä on aivan erilaista hakea Helsingissä, jos on terve, suhteellisen nuori ja hyvässä työmarkkina-asemassa kuin jos on vaikkapa Pohjois-Karjalassa tai pohjoisessa Suomessa, jossa niitä keikkatöitä ei kerta kaikkiaan ole samalla tavalla tarjolla, ja jos on, niin ne ovat kovaa ammattitaitoa vaativia tehtäviä. Ne ovat silloin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, eivät sellaisia töitä, joihin itse asiassa kuka tahansa voisi päästä.

Työttömän oikeusturvan näkökulmasta malli on ongelmallinen, koska työhön pääsystä päättää työnantaja ja aktiivitoimiin pääsystä TE-toimisto, ei siis työtön itse. Kaikki työpaikat eivät ole TE-toimistossa tarjolla, ja työtä on monessa paikassa. Mutta tällä hetkellä me tiedämme, että jopa pitkäaikaistyöttömiä on paljon paljon enemmän kuin TE-toimistoissa auki olevia työpaikkoja, ja se kertoo kuitenkin siitä vaikeudesta, mitä työn löytämisessä on.

Työllisyyden näkökulmasta on surullista se, että hallitus arvioi itse tämän esityksen lisäävän toimeentulotukimenoja noin 10 miljoonalla eurolla. Lisäksi nousevat asumistukikulut. Köyhyysasiantuntijoiden mukaan toimeentulotuki on itse asiassa pahimpia työttömyysansoja, mihin ihminen voi joutua. Sieltä on vaikea nousta työhön, koska toimeentulotuki leikkautuu tiukasti tulojen kasvaessa pois.

Jos ajattelemme sellaisen ajatusleikin, että keskimääräinen toimeentulotukietuus, jota saavat toimeentulotukea saavat, on 400 euroa kuukaudessa, niin jos tämän lain seurauksena toimeentulotuella joutuvat saisivat tuon summan, niin se tarkoittaisi 25 000:ta työtöntä. Mutta läheskään kaikki eivät saa noin paljoa, jolloin jo tämän lain seurauksena todennäköisesti hyvin paljon useampi ihminen joutuu hakemaan toimeentulotuen kautta itsellensä elantoa. Ikävä kyllä moni työtön joutuu tekemään niin jo ilman tätä lakiakin varsinkin silloin, jos on työmarkkinatuella ja elää yksin, jolloin todennäköistä on, että tämä itse asiassa ajaa ison joukon työttömiä toimeentulotukiasiakkaisiksi ja sitä kautta siihen kaikkein vaikeimpaan työttömyysansaaseen, kun kuitenkin hallituksen perusteissa lähdetään siitä, että tämä ikään kuin aktivoi ja kannustaa ottamaan niitä lyhyitä keikkatöitä vastaan.

Hallitus on viisaasti perunut useita huonosti valmistelemaan lakeja. Tämä olisi yksi niistä, joka todellakin ansaitsisi tulla perutuksi vielä ennen sitä huomista äänestystä. Mutta ikävä kyllä en usko, että niin käy. Jos tämä laki huomenna menee läpi, niin toivon ja vetoan hallituspuolueisiin, että te ihan aidosti painostatte hallitusta siihen, että tänne tulee laki, joka mahdollistaa myös niiden pitkäaikaistyöttömien osallistumisen aktiivitoimiin, pääsyn näihin aktiivitoimiin.

Tähän lakiin on varattu 24 miljoonaa euroa lisää rahaa hallituksen budjettiriihessä, mutta ikävä kyllä sieltä pohjalta on leikattu 20 miljoonaa euroa. 24 miljoonalla olisi saanut kymmenkuntatuhatta ihmistä aktiivitoimien piiriin, mutta kun rahaa tuli vain 4 miljoonaa,

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

niin jokainen osaa laskea, että suuri osa niistä ihmisistä, jotka aktiivitoimien kautta joutuisivat sen aktiivisuutensa osoittamaan, ei tule niihin pääsemään.

0.09 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kello käy jo yli kahtatoista, mutta täällä hämärissä me käymme keskustelua vielä hämärämmästä asiasta, kyseessä kun on työttömyysturvan leikkaamiseen kohdistuva aktiivimalli. Ensin hallitus leikkasi työttömyysturvan kestoja, sitten vei indeksikorotukset ja nyt jälleen leikkaa vähintäänkin laskien kolmatta kertaa työttömyysturvaa, jos työtön ei löydä työtä. Kyllä tämä esitys on hylättävä, sillä aktiivimalli asettaa työttömät työnhakijat hyvin eriarvoiseen asemaan.

Täällä kuitenkin eduskunnassa hallituspuolueet ajavat esitystä läpi, mutta tätä mallia ei ole kukaan esittelemässä tai erityisesti perustelemassa, ei edes käymässä asiasta debattia. Yksi ainoa hallituspuolueen rohkea sissi on paikalla. Näin on, vaikka perustuslakivaliokunta on todennut omassa lausunnossaan, että koska työttömällä ei ole omista yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollisuutta täyttää lain vaatimaa, ehdotusta ei voi tällöin pitää perustuslain kannalta ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta toteaaakin lausunnossaan, että koska työttömällä ei ole omista yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollisuutta täyttää lain vaatimaa, silloin pitäisi varmistaa se, että työtön voi taata joillakin muilla keinoin oman aktiivisuutensa. Siis käytännössä perustuslakivaliokunta esitti, että mikäli palveluiden riittävää tarjontaa ei pystytäkään takaamaan, tulisi työttömien voida osoittaa aktiivisuutensa muillakin kuin esitetyillä tavoilla. Tämä perustuslakivaliokunnan kannanotto kaikui kuin kuuroille korville, sillä tosiasiaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan hallituspuolueiden kansanedustajat päättivät tästä huolimatta, että ei tämä nyt niin ongelmallinen ole. Ja lopputuloksena malli on täällä nyt toisessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! SDP esittää aktiivimallin hylkäämistä. Malli eriarvoistaa ja köyhdyttää työttömiä. Kyllä työttömät ovat istuneet jo aivan tarpeeksi kuumilla kivillä — hallitus kun leikkasi työttömien turvaa viimeksi vuoden alussa. Siltä osin on hyvä todeta, että tämä malli ajaa myös eri puolilla asuvat työttömät hyvin erilaiseen asemaan.

Työttömien työllisyysmahdollisuuksissa on toki muitakin kuin asuinpaikkaan liittyviä eroja. Ihmisten ikä, koulutustaso tai esimerkiksi työttömyyden kesto vaikuttavat kaikki siihen, kuinka aktiivinen on. Malli rankaisee eniten heitä, joilla on heikoimmat työllistymismahdollisuudet eikä välttämättä aivan samanlaista pääsyä palveluihin. Siksi ensisijaiseksi tarkoitettun työttömyysturvan leikkaaminen voi tosiasiaa johtaa tilanteeseen, jossa ihminen päätyy viimesijaisen toimeentulon piiriin, siis toimeentulotuen piiriin. Hallituksen esityksessä tämä myönnetään, sillä esityksessä todetaan, että toimeentulotukimenot kasvavat noin 10 miljoonalla eurolla — ajatelkaa, noin 10 miljoonalla eurolla — ja asumismenoihin tulee 4 miljoonan euron kululisäys.

Siinä samassa, kun hallitus on jo leikannut merkittävästi työllisyyden hoidon resursseja, katsotaan, että tämä aktiivisuusmalli olisi sellainen, josta kannattaa vielä maksaa lisää, jotta voisi aktivoida työttömiä. Selitys ontuu, sillä tosiasiaa tästä aktiivimallista uhkaa tulla passiivimalli. Yhteiskunta ei tule auttamaan vaan tosiasiaa rankaisemaan työttömiä. Jos työtön ei pysty täyttämään velvoitteita, hän joutuu rangaistavaksi. Omalla aktiivisuudella ei ole merkitystä, eikä yhteiskunnalla ole riittäviä palveluita tai edes tällä hallituksella halua satsata riittäviin palveluihin, jotta yhteiskunnassa autettaisiin silloin, kun ei työtä omilla keinoin ole mahdollista saada. Tältä osin pidämme tätä esitystä sellaisena, joka on hylättävä, sillä aktiivimalli ajaa työttömät työnhakijat hyvin eriarvoiseen asemaan.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Arvoisa puhemies! On todettava lopuksi, että poliittisten lehmänkauppojen ja erityyppisten sopimusten kautta on ikävä perustella mallia, joka käy niin paljon ihmisten ihmisarvon päälle. Ajatelkaa: ensin vietiin päivät, sen jälkeen indeksit ja nyt vielä ihmisarvokin. Kyllä välittäminen on niin kova juttu, että vähintään perustuslakivaliokunnan kannanoton jälkeen hallituksen olisi pitänyt arvioida uudelleen, miten tätä mallia voitaisiin muuttaa tai sitten hylätä, niin kuin SDP on esittänyt.

Ja lopuksi on todettava, että jos tämä on ollut jonkin lehmänkaupan osa eli niin sanotusti hallituksen sisäisen kymppilistan, työlistan, osa, niin silloin voi jo sanoa, että eikö hallituspuolueiden kannattaisi hävetä. Ei kai sentään ihmisarvoa voi ostaa ja myydä osana muita lehmänkauppoja. Jos näin kerran on, siltäkin varalta on hyvä vielä loppuun todeta, että tämä malli pitää hylätä ja noudattaa perustuslakivaliokunnan arviota siitä, että tämä malli ei ole ongelmaton perustuslain kannalta.

0.16 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme jälleen työttömyysturvan aktiivimallia ja keskustelemme siitä näin iltamyöhään, ja taas paikalla on vain kaksi hallituspuolueiden edustajaa, kuten tässä ensimmäisen käsittelyn ensimmäisessäkin osassa heitä oli hyvin vähän, silloin vain yksi kerrallaan. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Toki täytyy todeta, että toinen heistä on jälleen edustaja Rydman, joka oli ajoittain paikalla myös ensimmäisessä käsittelyssä, joten kiitokset hänelle aktiivisuudesta.

Arvoisa puhemies! Kymmenentuhannet suomalaiset työttömät joutuvat kärsimään rajusti, jos tämä työttömyysturvan aktiivimalli tulee voimaan. Pienituloiselle muutaman kympin menetys kuukaudessa on todella iso raha, ja tämä malli kuvastaa liiankin hyvin hallituksen jääkylmää ja epäinhimillistä linjaa. Perussuomalaiset eivät voi missään tapauksessa hyväksyä aktiivimallia.

Työministeri Lindström totesi viime torstaina Huomenta Suomen haastattelussa, että hallitus saattaa vielä joutua korjaamaan tätä aktiivimallia. Ministeri Lindström jopa myönsi aktiivimallin rankaisevan työtöntä työnhaussa epäonnistumisesta. Erityisen vakava ongelma tässä aktiivimallissa on se, että esityksessä ei velvoiteta työvoimaviranomaisia tarjoamaan työttömälle töitä tai muita aktivointitoimia, joiden avulla työtön voisi välttyä työttömyysetuuteensa kohdistuvista leikkauksista.

Arvoisa puhemies! Työttömän on onnistuttava työnhaussa, jotta hän voisi säilyttää työttömyyskorvauksensa edes entisellä tasolla. Muussa tapauksessa leikkuri iskee. Ja työministeri Lindström myönsi itsekkin sekä Huomenta Suomessa että täällä kyselytunnilla perussuomalaisten asiaa kysyessä, että tämä malli ei ole loppuun asti harkittu mutta hän on pakon edessä tuonut sen eduskuntaan. Tämä kaikki kuulostaa perin juurin omituiselta, mutta näyttää siltä, että hallituksen logiikka on sellaista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen taholta on kuultu viime aikoina myös työehtojen heikentämistä koskevia vaatimuksia. Kokoomuksen valtiovarainministeri Petteri Orpo sanoi Talouselämän haastattelussa 8. joulukuuta, että työntekijän palkka voisi olla alempi niissä tapauksissa, joissa työntekijän osaamisessa on puutteita. Perussuomalaiset vastustavat ankarasti tätä kokoomuksen taholta tullutta vaatimusta. Ministeri Orpon ehdotuksen toteutuminen tarkoittaisi käytännössä yleissitovuuden romuttamista ja halpatyömarkkinoiden syntyä Suomeen. Perussuomalaiset tarjoavat sitä vastoin työllisyydenhoidon lääkkeeksi kannusteita, koulutusta ja erityisesti pienimpien yritysten toimintaedellytysten parantamista.

Arvoisa puhemies! Työttömille on tarjottava lisäkoulutusta niille aloille, joilla työvoimaa tarvitaan. Myös kohtuulliset tuloveronalennukset edistävät työllistymistä, ja kannus-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tammeikin hallitusta jatkamaan tuloveronalennusten tiellä. Perussuomalaiset ovat lisäksi esittäneet vaihtoehtobudjetissaan kokeilua Viron yritysveromallin käyttöön otosta niissä yrityksissä, jotka palkkaavat lisää henkilökuntaa.

Arvoisa puhemies! Massatyöttömyys ei ole mikään luonnonlaki, ja hyvällä politiikalla siitä on mahdollista päästä eroon. Tavoitteena kuitenkin tulee olla työttömyyden nujertaminen, ei työttömien. Aktiivimalli onkin täysin kohtuuton.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla kannatan edustaja Juvosen tekemää lain hylkäysesitystä sekä hänen tekemänsä lausumaehdotusta.

0.20 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tarkistin tilastoja, ja paikkakunta, josta tulen, on Kotka. Työttömyysprosentti oli tuossa, mistä sain parhaimmat tilastot, heinäkuulta, 18,2, työttömiä 4 400, joista pitkäaikaistyöttömiä reilut 3 000, avoimia työpaikkoja 281 eli kukaan jokaista työpaikkaa kohden 16 työnhakijaa. [Mika Kari: Aktivoi siinä sitten!] On varmaan työpaikkoja, jotka ovat piilossa, mutta on varmaan myöskin työttömiä, jotka ovat piilossa eivätkä näy näissä tilastoissa. Tästä syystä on kohtuuton puhua aktivointimallista. Palautetta on tullut hyvin paljon, ja tämä koskettaa erityisesti ihmisten kokemuksena rankaisuna vaikeimmin työllistyviä.

Meillä on tilanteita — vaikkapa täällä omassa kotikaupungissanikin, joissa on ongelmia työnhaussa niihin työpaikkoihin, joihin 16 voisi hakea samaan — puutteellisen koulutuksen osalta, pitkään jatkuneen työttömyyden osalta, julkisen liikenteen puuttumisen osalta, ikärasismien osalta, fyysisen tai psyykkisen kunnon osalta tai alueellisista ongelmista johtuen. Eli kukaan aina ei ole mahdollista hakea niitä työpaikkoja, jotka siellä TE-keskuksessa ovat auki, tai voihan niitä hakea, mutta sitten tullaan siihen malliin, minkä täällä ministeri Lindström jo kertaalleen peruutti, että kaikkien on haettava kaikkia työpaikkoja, mutta sehän todettiin aika mahdottomaksi käytännössä. Myöskään aktiivisuuden osoittaminen muilla keinoin ei onnistu, sillä leikkaukset työllistämistukitoimiin ovat olleet merkittävät ja niissä on myöskin alueellisesti aika paljon eroja. Myöskään omatoiminen aktiivisuus ei onnistu, sillä se vaatii TE-keskuksen päätöksiä. Ei voi siis vain itse ilmoittautua, että minä olen aktiivisesti kouluttautumassa. Se ei riitä.

Surullista on huomata, että tässäkin laissa ei ole huomioitu perustuslakivaliokunnan kantaa, vaan hallituspuolueet ovat kävelleet tämän kannan yli ja äänestäneet sitä vastaan. Kun perustuslakivaliokunta kirjoittaa, että ehdotusta ei voida pitää perustuslain kannalta ongelmattomana, olisi se jo iso herätys. Toisaalta perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että tulisi olla velvoittavaa tarjota kaikille jotakin aktiivista toimenpidettä, jotta tämäntyyppinen lainsäädäntö olisi edes mahdollista. Mutta näitä siis ei ole haluttu tähän lakiesitykseen tehdä.

Varsin merkillinen on myöskin tämä julkisen talouden näkökulma, sillä tämän lain perusteluissa lukee, että kun työttömyysturvaa leikataan mahdollisesti se lähes 5 prosenttia, niin se aiheuttaa toimeentulotukimenojen lisäystä. Eli kukaan siirretään ihmisiä luukulta toiselle ja jatketaan ihmisten pompottelua. Ja niin kuin edustaja Filatov tuossa äsken totesi, meillä on aivan liian kokemusta paljon ihmisistä, jotka ovat joutuneet sen viimesijaisen eli kukaan toimeentulotuen varaan. Sieltä pois pääseminen on aika työlästä verrattuna siihen, että ollaan työttömyysturvan varassa, jossa kuitenkin se aktiivisuus on koko ajan ollut ja aivan varmaan tulevaisuudessakin on parempi ja sieltä nouseminen vaikkapa lyhyidenkin työjaksojen kautta on helpompaa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Valiokunta on kirjoittanut lausuman tähän mietinnön loppuun, mutta se on jotenkin surullinen, koska siinä lukee, että seurataan vaikutuksia. Olisin kuvitellut, että vähintäänkin tässä kohden, kun ei ole otettu huomioon perustuslakivaliokunnan ohjeistusta tähän lain vahvistamiseen, muuttamiseen, olisi lausumaan kirjoitettu jotenkin niin, että välittömästi tämän käsittelyn jälkeen tulee toteuttaa ne toimet, jotka perustuslakivaliokunta on edellyttänyt. Mutta sitä vastoin valiokunta kirjoittaa lausumaan, että seurataan tulevaisuudessa, ei niin, että toimitaan ja tehdään.

Tässä meillä on myöskin ollut keskusteluissa erilaisia aktiivisia toimenpiteitä, ja mainitsen tässä kuntakokeilun, joka pitkäaikaistyöttömien osalta on ollut erittäin menestyksenkäs, sillä on saatu hyviä tuloksia. Toivonkin, että maakuntahässäkstä riippumatta tämä kuntakokeilu saa jatkoa, ja toivon, että myöskin tulevaisuudessa kunnat voivat olla mukana työttömien auttamisessa ja parantamassa heidän työkykyään sekä työllistymistään tulevaisuudessa. Ei romuteta siis nyt edes sitä kohtaa taas, mikä tällä hetkellä toimii.

0.26 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Paljon on näiden kolmen keskustelun aikana puhuttu aktiivimallista, joten totean vain sen, mikä vielä on ehkä sanomatta. Aktiivimalli on klassinen esimerkki eliitin historiallisesta ennakoluulosta köyhiä kohtaan, mikä kävi varsin selvästi esille jatketuissa ensimmäisessä käsittelyssä. Köyhät nähdään laiskoina, impulsiivisina ja moraalittomina, ja köyhien oletettu olemuksellinen erilaisuus oikeuttaa kontrolliin, joka keski- tai yläluokkaan kohdistettuna olisi skandaali.

Laki sinällään on teknisesti epäreilu ja käytännössä epätarkoituksenmukainen, mutta sen lisäksi se leikkaa ihmisiltä, jotka muutenkin ovat toimeentulominimin rajoilla — ihmisiltä, joidenka toimeentulo on kymmenesosa kansanedustajan toimeentulosta.

0.27 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olen puhunut tämän hallituksen esityksen aktiivimallista hylkäämiseksi jotakuinkin etuperin, takaperin ja melkein kuperkeikkoja tehden, kun tuntuu, että mikään ei auta. Pidän tätä itse rankaisumallina, mutta helppo olisi löytää tästä tie aitoon aktiivimalliin. Se olisi sellainen, jossa kaikille työttömille, jotka sitä haluavat, tarjottaisiin työllisyyspalveluja. Se olisi sellainen, jossa työllistymiseksi ja aktiivisuudeksi laskettaisiin omaishoidon ja perhehoidon lisäksi esimerkiksi vapaaehtoistyö ja talkootyö, ihan niin kuin asiantuntijat tätä lakiesitystä käsitellessään ovat esittäneet. Aktiivimalli olisi myös sellainen, jossa onnistuessaan ja itse työllistyessään saisi pienen korotuksen, vaikka sen 4,65 prosenttia, mikä nyt leikataan myös niiltä, jotka ovat todella aktiivisia, etsivät työtä kaikin voimin, mutta eivät sitä vain löydä.

Tämän lakiesityksen mahdottomuutta kuvaa hyvin se, että tällä hetkellä Suomessa meillä on reilut 270 000 työtöntä ja reilut 30 000 vapaata työpaikkaa. Tämä on vähän sama kuin yrittäisi jokaisen meidän jalkaan tunkea sitä lasikenkää. Nämä 270 000 työtöntä eivät mitenkään mahdu näihin 30 000 työpaikkaan. Tästä syystä on pakko kannattaa edustaja Kiljusen hylkäysesitystä.

Vielä totean sen, minkä monet muutkin. Olemme saaneet paljon viestejä ja kirjeitä. Yksi surkeimmista on tullut 60 vuotta täyttäneeltä naiselta, joka tekee paljon — on vapaaehtoisena SPR:ssä, Mannerheimin Lastensuojeluliitossa ja niin edelleen — ja kokee työnsä hyödylliseksi, ja siitä huolimatta hallitus aikoo häntäkin rangaista. Missä oli se välittäminen?

0.30 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tarvitsemme työvoimapolitiikkaa, joka kannustaa ja antaa tukea työnhakijalle. Lannistaminen ja työttömyydestä rankai-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

seminen eivät edistä työnhakua. Tällä esitetyllä lainmuutoksella hankaloitetaan entisestään usean työtä vailla olevan ihmisen elämäntilannetta, ja monessa perheessä on nyt paljon pelkoa tulevasta. Kansalaispalautetta, jota olemme vastaanottaneet, voi sanoa spontaaniksi otokseksi siitä, millaiseksi tämä esitetty malli työttömien keskuudessa koetaan. Siellä on aitoja yksilöllisiä tarinoita siitä, mitä työttömän elämä Suomessa on. Aktiivimalliksi puhuteltu lakiesitys koetaan suorastaan ihmisoikeuksien vastaiseksi. Tästä ei enää paljon muuta puutu kuin esitys työttömyyden kriminalisoinnista.

Esitetty aktiivimalli ei edistä sen enempää valtion kuin työttömienkään etua, se on silkkaa kiusantekoa. Työttömyysturvalain muutosta viedään nyt kuitenkin keskustan, kokoomuksen ja sinisten äänin eteenpäin. Oppositiossa tätä esitystä ei kannata kukaan, ja miksi-pä kannattaisi, aktiivimalli kun tarkoittaa sitä, että työttömälle tulee ensi vuonna, jos tämä malli toteutuu, käytännössä yksi karenssipäivä kuukaudessa, jos ei pysty osoittamaan olleensa riittävän aktiivinen työhaussa, vaikka olisi työtä yrittänyt saada kaikin keinoin ja parhaansa mukaan. Jos siitä huolimatta ei onnistu, voidaan työttömyysturvasta leikata 5 prosenttia. Se on paljon pienituloisen ihmisen toimeentulosta. Nimittäin kun työttömyysturvasta leikataan, monen ihmisen täytyy turvautua toimeentulotukeen, jolloin ollaankin viimesijaisen etuuden piirissä. Toimeentulotuessa ei ole edes 300 euron suojaosaa, kuten työttömyysturvassa tai asumistuessa on. Siksi sitä pidetään köyhyystutkijoiden parissa aivan pahimpana mahdollisena köyhyysloukkuna. Se käytännössä estää lyhytaikaisen työn vastaanottamisen. Aktiivimalli ei huomioi työttömän työmarkkinatilannetta, terveystilannetta tai mitään muutakaan tilannetta, ei sitäkään, voiko työtön liikkua työtä hakeakseen tai onko työhallinnon palveluita hänen kotipaikkakunnallaan tai lähiseudulla ylipäänsä saatavilla.

Arvoisa puhemies! Mikäli kotikunta on vieläpä leikannut työttömän lapsilta päivähoido-oikeuden, on aktiiviseksi pyristelemisessä pulmia monin verroin. Näistä seikoista riippumatta myös aktiivisesti työtä etsivää työtöntä voidaan jatkossa kuitenkin rangaista, mikäli hallitus saa asiasta päättää. Jatkossa riittävää aktiivisuutta on hallituksen mukaan viiden päivän työssä oloinen tai yritystoiminnasta vastaava tulo tai oloinen viisi päivää josain työnhakuvalmennuksessa, uravalmennuksessa tai niin edelleen 65 päivän aikana.

Ennusteeni vuodelle 2018: Työvoimahallinto ryhtyy järjestämään viisipäiväisiä työttömien aktivointikursseja. Kurssit tulevat kalliiksi, eivätkä ne ole erityisen tehokkaita työllistymisen edistämisessä. Kun näillä viiden päivän aktivointikursseilla on sitten noin puolet työttömistä, katsotaan tilastoja ja kehutaan, että työttömyys on saatu nujerrettua. Pitäisikö tässä sitten pian toivottaa aktiivista uutta vuotta kaikelle kansalle? En usko. Luulenpa, että aktiivisuus, mikäli hallituksen esitys toteutuu, on jatkossa paremminkin kirosana, kun se yhdistetään tähän nöyryytys-, rangaistus-, köyhdytysmalliin, jota esitetty työttömyysturvalain muutos todellisuudessa on.

Arvoisa puhemies! Työttömällä ei ole varaa valita eikä varaa valittaa, on otettava kaikki ehdot ja kohtelu vastaan. Työtön on auttamatta heikoimmassa neuvotteluasemassa. Työvoimapolitiikka on myös heikoissa kantimissa, mutta meidän tehtävämme, arvoisat edustajakollegat, on muuttaa sitä suuntaan, joka luo mahdollisuuksia, ei poista niitä.

0.34 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron oikeastaan puuttuakseni lyhyesti kolmeen seikkaan.

Ensin koko kysymys tästä työvoimapolitiikasta — tai työpolitiikasta, niin kuin edeltävän hallituksen työministeri Ihalainen tapasi sanoa. Hän ajoi ajatusta aktiivisesta työpoli-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

tiikasta, joka näkee ihmiskuvallisesti aika eri tavalla koko kysymyksen työstä, työllistymisestä, työttömyydestä ja näiden erilaisista välitiloista. Ja kyllä tuntuu siltä, että tämä esitys on ehkä huippu siinä erilaisuudessaan, jota se ihmiskualtaan ja perusteiltaan edustaa suhteessa koko tällaiseen ajatteluun, johon pohjoismainen hyvinvointivaltio on työn suhteen ja työllistymisen suhteen perustunut.

Toinen syy, miksi halusin käyttää lyhyen puheenvuoron, oli vain ilmaista kunnioitukseksi niille kymmenille ja sadoille ihmisille, jotka monille meistä ovat todella kirjoittaneet henkilökohtaisia näkemyksiään, tarinoitaan ja vetoomuksiaan. Ja ehkä merkille pantavaa on ollut, että ei ole ollut kyse mistään "kopioidaan ja sijoitetaan teksti uudelleen"-viestiketuista vaan lukuisista ja lukuisista erillisistä henkilökohtaisista viesteistä, joilla pyritään vielä tässä viimeisinä päivinä vetoamaan edustajiin päätöksen muuttumiseksi huomenna.

Ja kolmantena asiana: Kuuntelin sitä ensimmäisen käsittelyn toista osaa, jota päivänvalossa enemmän käytiin, ja täytyy sanoa, että yllätyin kyllä sitä keskustelua kuunnellessani siitä, kuinka heikoin tiedoin tästä itse asiasta täällä salissa etenkin hallituspuolueiden joukoista käytettiin puheenvuoroja. Ei oikeastaan ollut mitään argumentaatiota itse varsinaisen esityksen tueksi, ja ainoana keinona vedottiin mahdollisten ongelmallisten vaikutusten seurantaan tulevaisuudessa. Ja kun olen itse viime vuosina ollut niin työttömänä, työnantajana kuin yrittäjänäkin, niin todella koen, että tämä keskustelu oli, niin kuin täällä tavataan välillä sanoa, todellisuudesta vieraantunutta tavalla, joka varmasti kylmää niin työttömiä kuin myöskin monia työnantajia, joten toivotaan, että meillä olisikin huomenna tapahtunut jotain yllättävää.

Joka tapauksessa kiitos myöskin niille aktiivisille edustajille, jotka asiaa ovat pitäneet salissa yllä.

0.36 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä niin sanottu aktiivimallikäsittely noudattaa, voi sanoa, jo vakiintunutta linjaa. Toissa viikon perjantaina asia tuotiin ensimmäiseen käsittelyyn kello 16 alkaneessa istunnossa, joka oli myöhästetty, eduskunnan normaalin työjärjestyksen ulkopuolinen istunto. Sinänsä kyllä on normaalia sekin, että välillä työjärjestys muuttuu ja perjantainakin istutaan illasta, mutta nyt jäi kyllä sellainen maku siitä toissa viikon perjantainkin keskustelusta, että näin vaikea asia hallituksen puolelta haluttiin tuoda eduskuntaan normaaliaikataulun ulkopuolisessa istunnossa jo ihan sen takia, että aikataulut pakottivat valtaosan kansanedustajista lähtemään maakuntaan, mutta myös media oli pois paikalta, jolloin saatiin syntymään tilanne, jossa vaikea asia tuodaan eduskuntaan kaikessa hiljaisuudessa ja toivotaan, että se sinne illan hiljaisuuteen myös katoaa. Mutta ei kadonnut. Tein pöydällepanoesityksen, ja sitä myös kannatettiin. Saimmekin viime maanantaina sitten asian käsittelyyn eduskunnan täysistuntoon päiväsaikaan, ei tällaisena iltaiikana tai yöaikana, jota nyt tällä hetkellä elämme, ja saimme paikalle myös ministerit ja hallituspuolueidenkin kansanedustajat. Mutta nyt olemme taas illassa ja myöhäisillassa toisen käsittelyn loppua vetämässä.

Muutama huomio tähän asiakokonaisuuteen:

Oma työhistoriani on pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten ihmisten työkeskuksen vetäjän toimesta. Ennen eduskuntaa työskentelin kaikkiaan toistakymmentä vuotta pitkäaikaistyöttömien, eri-ikäisten, vajaakuntoisten ihmisten kanssa, eikä tuona aikana itselleni välittynyt sellaista kuvaa, että ihminen olisi työtön asenteestaan, vaan päinvastoin. Useiden satojen ihmisten kanssa töitä tehneenä minulle jäi vahva kuva siitä — niin kuin myös

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

oman työttömyyteni ajoilta 90-luvulta ja yrittäjän ajoilta myös 90-luvulta — että ihmiset haluavat työllistyä, ihmiset haluavat hankkia rahaa, tehdä ostoksia, käydä kaupassa, tulla kauppakassin kanssa kotiin, tehdä vaikka ulkomaanmatkoja tai harrastaa, tienata ja elää elämäänsä täysiarvoisena suomalaisena ihmisenä. Vain pieni osa meistä kanssaihmisistä hyväksyy työttömyyden elämäntapana. Mutta kun politiikan puolella näistä asioista keskustellaan, tämä kääntyy pääläelleen ja annetaan helposti mielikuva siitä, että nyt tarvitsee käyttää keppiä, jotta saadaan ihmiset töihin. Mutta näin helppoa se ei kuitenkaan ole, saattikka että se olisi jotenkin oikeudenmukaista, päinvastoin.

Kyseessä on malli, jossa työttömyydestä rangaistaan ja rangaistaan vielä kovalla tavalla leikkaamalla käytännössä työttömyysetuutta lähes 5 prosentin verran täysin riippumatta siitä, onko ihminen itse halukas työllistymään tai aktivoitumaan sillä tavalla kuin hallituksen esityksessä lähdetään. Kyse on siis mallista, joka kohtelee ihmisiä epäoikeudenmukaisesti. Myöskään työvoimapalveluita, aktivointipalveluita, ei Suomessa ole joka paikkakunnalla tarjota, niin kuin ei ole myöskään työtä. Itsekin tulen vahvan työttömyyden alueelta, jossa Lahden kaupungin työttömyys on viimeisien vuosien aikana liikkunut siinä 15 ja 18 prosentin välillä, ja meillä on joitain aktiivitoimenpiteitä työttömille tarjota, muttei läheläkään niin paljon kuin niitä käytännössä tarvitsisi.

Tämä lakiesitys kaikkiaan on epäoikeudenmukainen, ja siihen myös perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan kiinnitti huomiota. Hämmästelenkin sitä, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan puolella ei hallituksen edustajien toimesta tätä lakiesitystä laitettu uudelleenvalmisteluun. Perustuslakivaliokunta totesi, että lakiesitystä ei voida pitää ongelmattomana, ja se on aika vahvasti sanottu. Tämä lakiesitys kohtelee täysin epäoikeudenmukaisesti työttömiä ihmisiä riippumatta heidän omasta halustaan ja huomioimatta alueellisia eroja työvoimapalveluiden saatavuudessa tai työn saatavuudessa.

Näillä perustein kannatan edustaja Kiljusen tekemää hylkäysesitystä.

0.41 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Työttömyys ei ole rikos. Silloin siitä ei myöskään tule rangaista. Nyt tässä esityksessä, tässä niin kutsutussa aktiivimallissa, minä hallitus on tänne tuonut ja haluaa jääräpäisesti viedä läpi, on kyse kuitenkin siitä, että työtöntä ihmistä voi rangaista siitä, että hän ei ole löytänyt työtä, riippumatta siitä, kuinka aktiivinen hän on. Huolimatta siitä, että hän tekisi joka päivä lukuisia työhakemuksia, kiertelisi yrityksiä, soittelisi ja etsisi työtä aktiivisesti, silti voidaan olla tilanteessa, jossa häntä rangaistaan, kun työtä ei löydy. Sen rangaistuksen voi estää sillä, jos opiskelee omatoimisesti tai osallistuu työvoimapalveluiden tarjoamille kursseille, mutta näitä palveluita ei ole kaikkialla saatavilla, ja toisaalta työtön ei voi itse päättää sitä, mitä tämä omaehtoinen opiskelu on, vaan sen päätöksen tekevät työvoimaviranomaiset, ja näin ollen todellakin voimme olla tilanteessa, jossa työtöntä rangaistaan siitä, että hän on työtön, vaikka työttömyys ei ole rikos.

Kun olin kuuntelemassa viime viikolla selvitystä, missä oltiin tutkittu suomalaisten nuorten turvallisuudentunnetta, sitä, mistä syntyy kokemus turvallisuudesta, niin hyvin vahvasti se tulee siitä, että yhteiskunta on tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen. Silloin nuoret kokevat elämänsä turvalliseksi. Mutta nämä samat nuoret kokivat myös, kun heiltä kysyttiin, että heillä oli semmoinen tunne, että tämä tilanne tulee pahentumaan ja se yhteiskunnan oikeudenmukaisuus ja eheys uhkaa murentua. Eikä ole ollenkaan ihme, että tällaisia tunteita nuorilla on, kun miettii vaikka tätä lakiesitystä. Tämä on hyvin epäoikeudenmukainen eikä kohtelee ihmisiä tasa-arvoisesti, kuten pitäisi.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Täällä on ihmetelty paljon sitä, minkälainen on hallituksen ihmiskuva, kun se tuo tällaisia esityksiä tänne, ja sitä, että se normien purku, mitä hallitus kovasti on tämän kautensa aikana pitänyt esillä, ei koske kaikkia vaan se koskee vain niitä hyväosaisia. Ja tässä on kylä valitettavasti esimerkki siitä, kuinka todellakin näille kaikkein heikko-osaisimmille luodaan erilaisia uusia normeja ja sääntöjä, kun samaan aikaan puhutaan siitä, kuinka niitä pitäisi purkaa.

Toisaalta minusta on ollut tämän keskustelun aikana hätkähdyttävää huomata siitä ihmiskuvasta myös se, että tätä on perusteltu niin, että eihän tämä leikkaus ole kuin muutama kymppi, niin pieni raha, ja mitä sillä on merkitystä. Kuitenkin me tiedämme, että lukuisille ihmisille sillä on todella paljon arjessa merkitystä, niille, joille jo nyt arjesta selviytyminen on paikoitellen yhtä taistelua. Jos siinä vielä nipistetään tuloista muutama kymppi, niin kyllä se näkyy, ja aivan kuten täällä on tullut esiin, niin silloin tiputaan sinne toimeentulotuen puolelle, mistä on entistä vaikeampi päästä ylös.

Itsekin haluan kiittää niistä lukuisista yhteydenotoista, joita tämän lain osalta olemme saaneet, niistä arjen tarinoista, niistä todellisen elämän kertomuksista, ja toivoisin kyllä, että me kansanedustajat olisimme ne kaikki lukeneet huolella ja vakavasti ja oikeasti kohdanneet ne ihmiset ja sen viestin, mitä he ovat meille halunneet kertoa, sillä meidän tehtävämme täällä on huolehtia siitä, että me kohtelemme kaikkia yhdenmukaisesti ja tasa-arvoisesti, ei niin kuin tässä mallissa nyt ollaan tekemässä, että ihminen aivan täysin riippumatta siitä, mitä itse tekee, voi joutua tällaisen epäoikeudenmukaisen rangaistuksen kohteeksi, johon ei itse voi vaikuttaa.

Tämä on äärimmäisen huono ja epäoikeudenmukainen esitys, ja vihreät eivät voi tätä millään tavalla kannattaa.

0.47 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Kello on jo kymmentä vaille yksi yöllä, ja keskustelemme täällä aivan äärimmäisen tärkeästä asiasta. Olisin toivonut, että täällä olisi ollut hiukan enemmän hallituspuolueitten edustajia paikalla keskustelemassa. Moni työtön varmasti valvoo öitään aivan samalla tavalla kuin mekin nyt, mutta he valvovat usein siitä syystä, että se työttömyys aiheuttaa stressiä ja huolta siitä, kuinka saa toimeentulon turvattua perheelleen. Tämän hallituksen tekemät esitykset eivät noita työttömien huolenaiheita ole ainakaan yhtään vähentäneet.

Otin mukaani vahvistusta. Eduskunnan kirjastosta voi lainata Perusoikeudet-kirjan. Tietenkin harmittelin sitä, että se oli siellä kirjastossa vapaana. Olisin toivonut, että tämä kirja olisi ollut vaikka työministeri Lindströmin salkussa. Tässä kirjassa nimittäin on niin hyviä ohjeita, että toivoisin, että niitä tämän keskustelun jälkeen noudatettaisiin, kun tässä tänä iltana on todettu jo useaan otteeseen se, että perustuslakivaliokunta on huomauttanut, että tämä laki ei ole ongelmaton.

Meidän perustuslaissamme on monia kohtia, joissa viitataan työhön ja työllistymiseen. Yksi tärkeimmistä kohdista siellä on se, jossa sanotaan, että "julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön". Tässä tullaan oikeastaan siihen koko ajatusmalliin, joka tältä hallitukselta on jotenkin niin kuin unohtunut: työttömyys ei ole ihmisten vika. Se on seurausta epäonnistuneesta talouspolitiikasta Suomessa ja koko Euroopassa, mutta missään maassa ei ole saatu aikaan kasvua ja työllisyyttä leikkaamalla. Eli leikkaamalla ei ole saatu aikaan missään maassa kasvua ja työllisyyttä. Se ei onnistu myöskään Suomessa, vaan päinvastoin, hallituksen tulisi noudattaa Suomen perustuslakia, joka sanoo, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan

jokaiselle oikeus työhön. Siihen löytyy konsteja esimerkiksi keskustelusta, joka tänään käytiin liikennepolitiikan kohdalla siitä, miten paljon erilaiset liikenneinvestoinnit työllistävät. Niitä hallituksen kannattaisi tehdä enemmän ja työllistää ihmisiä tätä kautta.

Samaten tässä sanotaan, että "julkiselle vallalle on perustuslaissa säädetty yleinen velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen". Ja tämä on ollut niissä monissa, monissa sähköposteissa ja paperikirjeissä, joita työttömiltä ihmisiltä on meille kansanedustajille tullut. Niistä kirjeistä on välittynyt se, että ihmisistä tuntuu, että heiltä on mennyt heidän ihmisoikeutensa näiden hallituksen esitysten myötä. Ja tämä on, kuulkaa, aivan järkyttävää. Mikä oikeus hallituksella on aiheuttaa suomalaisille ihmisille semmoinen tunne, että heille ei turvata heidän ihmisoikeuksiaan ja heidän perusoikeuksiaan? Työttömyysturva on yksi perusoikeus, joka turvataan ihmiselle: jos ei ole työtä, niin pystyy kuitenkin tulemaan toimeen Suomessa.

Suomea on myöskin huomautettu EU:n sosiaalisten oikeuksien komiteasta useampaan otteeseen siitä, että meillä on liian alhaiset perustoimeentulot: työttömyysturva, pienet eläkkeet, toimeentulotuki. Ne ovat liian alhaisia jo tällä hetkellä. Ihmiset eivät pysty pärjäämään ja maksamaan normaaleja arkisia asioita, ruokaa, laskuja, harrastuksia ynnä muuta tällä hetkellä, ja nyt sitten hallitus on vielä leikkaamassa tätä. Elikkä pidän tätä sanaa "aktiivi" sellaisena sanakikkailuna, nokkelana sanankäänteinä, jonka taakse, niinkin positiivinen sana kuin aktiivi-sana on, yritetään piilottaa tämä negatiivinen asia. Aktiivimalli on suoraan sanoen työttömiä kurittava, epäoikeudenmukainen työttömyysturvan leikkaus, ja se loukkaa todella paljon meidän kansalaisten yhdenvertaisuutta. Ehdottomasti olen sitä mieltä, että laki on hylättävä, ja jo tässä vaiheessa nyt kannatan edustaja Kiljusen tekemää esitystä siitä, että tämä laki hylätään.

Täällä jossain vaiheessa sanottiin, että ihmisiä ei saa nujertaa. Taisi olla edustaja Savio, joka totesi näin. Olen aivan samaa mieltä. Siis meidän tulee yhdessä, eduskuntana, nujertaa lama, mutta ei ihmisiä saa nujertaa. Siihen pitäisi kaiken hallituksen politiikan nyt keskittyä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kuuli monia asiantuntijoita, ja yksi oli ihan mieleenpainuva. Asiantuntija tuli tuolta Kainuun TE-toimistosta, ja minusta siinä lausunnossa oli kaksi semmoista aika tärkeää asiaa.

Toinen oli se, että jos työttömät työnhakijat ohjautuvat jatkossa yhä enemmän työkokeilun piiriin täyttääkseen aktiivisuusvelvoitteen — kun meillä ei ole tarpeeksi palkkatukipaikkoja, joihin ohjata työttömiä, joten sen takia monet heistä ovat ohjautuneet työkokeiluun, joista ei siis saa palkkaa — niin työnantajat saavat tämän myötä merkittävän määrän maksutonta työvoimaa. Tämän voidaan arvioida johtavan työvoiman väärinkäyttöön, jolloin myöskään hallituksen esityksen tavoite työllisyyden paranemisesta ei toteudu. Tulevatpa tässä mieleen nämä kaikki kikut ja muut, mitä tämä hallitus on esittänyt, joten tällainenkin tausta-ajatus tässä voi tulla meille edustajillekin mieleen: onko todellakin tarkoituksena ohjata yrityksiin yhä enemmän maksutonta työvoimaa.

Sitten toinen on tämä — ja ymmärrän hyvin, että Kainuusta tuleva asiantuntija kertoo huolensa siitä: meillä ovat ihmiset eriarvoisessa asemassa riippuen asuinpaikkakunnastaan ja siellä olevista mahdollisuuksista työllistyä ja saada palveluita. Elikkä voidaan aivan perustellusti kysyä, onko kaikilla alueilla Suomessa tarjolla riittävästi työpaikkoja ja työllistämistä edistäviä palveluja ja johtaako tilanne tämän myötä meidän, suomalaisten kansalaisten, alueelliseen eriarvoisuuteen. Mielestäni tämä esitys johtaa juuri tuohon, ja on todella huolestuttavaa, että kyseessä on keskustajohtoinen hallitus. Minä, joka olen aina ol-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

lut punamullan kannattaja — tulen itse harvaan asutulta alueelta Itä-Suomesta — olisin odottanut, että keskustavetoinen hallitus katsoo, että koko maata pitää kohdella tasa-arvoisesti ja ihmisten yhdenvertaisuutta edistää riippumatta heidän asuinpaikkakunnastaan.

Mielestäni tämä laki pitäisi hylätä ja ruveta oikeasti työllistämään ihmisiä niin, että työllisyysmäärärahoja ohjataan kolmannen sektorin palkkatukeen, ja järjestöjen palkkatuen käytöstä pitää tämän 3 000 henkilötövuoden katto poistaa nyt heti, välittömästi.

0.57 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olipa hyvä ja kattava puheenvuoro edustaja Taavitsaisella tuossa juuri ennen minua.

Arvoisa puhemies! On tämä surullinen asia, että olemme tässä joulun alla keskustelemassa näin ankarasta lakiesityksestä, joka rankaisee työttömiä siitä, etteivät he tahtotilastaan tai yrityksistään huolimatta ole työtä kolmen kuukauden aikana saaneet. Sähköposteja on tullut runsaasti varmasti jokaiselle meistä kansanedustajista. Itse olen saanut niitä noin 150 kappaletta, ja kun noita viestejä lukee, niin kyllä se pahalta tuntuu, kun yksinhuoltaja-äiti kertoo murehtivansa tässä joulun alla, kuinka lapsensa ja perheen kanssa pystytään tuota joulua viettämään, riittääkö ruokaa vielä ensi vuoden puolella ja tuleeko tämä 5 prosentin sanktio perheelle vielä tämän jo nykyään niin kovin tiukan elämäntilanteen päälle. Viimeisin sähköposti itselleni aiheesta tuli 26 minuuttia yli puolen yön, siis tämän päivän aikana, jolloin tulemme vielä aamulla äänestämään tästä asiasta. Vielä, jos on mahdollista, vetoan hallituksen jäseniin, ettei tässä asiassa lakia hyväksyttäisi.

Viime viikkoina olemme paljon keskustelleet eriarvoisuudesta, ja itsenäisyyspäivän jälkeen meillä oli näinä yön pimeinä tunteina täällä värikäskin keskustelu eriarvoisuudesta. Hallitus ei kaatunut, mutta toimme oppositiosta voimakkaasti esille hallituksen eriarvoistavaa politiikkaa, ja tässä jos missä on yksi niitä surullisimpia esimerkkejä siitä, että meidän huolestamme eriarvoistumisesta on totta. Ihmisiä johdetaan yhä vain hankalampaan tilanteeseen.

Myöskin tämän hallituksen esityksen kohdalla perustuslakivaliokunta on huomauttanut, ettei esitys ole ongelmaton. Perustuslaissa on kohta, joka on Sakari Knuuttilan työn tuloksena perustuslakiin lisätty, että jokaisella ihmisellä on perustuslaillinen oikeus työhön. Tämän päivän Suomessa ja tämän hallituksen toimesta tuo perustuslaillinen oikeus ei ihmisille toteudu. [Hannu Hoskonen: Toteutuiko se viime kaudella?] On yli 100 000 työttöntä, ja avoimia työpaikkoja on 30 000, ja vielä te haluatte rangaista näitä ihmisiä, jotka eivät yrityksistään huolimatta pääse edes työhaastatteluun, vaikka ovat lukemattomia kertoja eri töitä hakeneet. Tämä yhtälö on kerta kaikkiaan mahdoton. Se lisää taloudellista eriarvoisuutta ja pahentaa alueellista eriarvoisuutta. Laajassa Suomessa on paljon paikkakuntia, joilla ei ole työpaikkoja tai joilla ei työ- ja elinkeinotoimistojen leikkausten ja karsimisten jäljiltä ole näitä palveluita eikä tarjolla edes keikkatöitä. Näiden ihmisten pitäisi yrittää jaksaa uskoa tulevaan saadessaan sanktion yrittäessään ja tullessaan silti syrjäytetyksi. Tämä lisää eriarvoisuutta, kuten sanoin. Se lisää ja pahentaa alueellista eriarvoisuutta, lisää köyhyyttä. Yhä useampi ihminen joutuu tämän jäljiltä leipäjonoihin.

Ihmiset seuraavat tätä keskustelua ja tämän päätöksen syntymistä pelokkaina. He pelkäävät joutuvansa toimeentulotuen varaan ja siten, kuten jo aiemmin tuossa totesin, tulevana syrjäytetyiksi hallituksen, yhteiskunnan, toimesta. Tämä johtaa pitkälti myös terveyden eriarvoistumiseen. Me tiedämme, että rikkaan ja köyhän miehen elinajanodotteissa on jo melkein 11 vuoden ero tällä hetkellä. Nämä ihmiset lannistetaan, ja he eivät välttämättä jaksakaan enää nousta taistelemaan tulevaisuutensa puolesta löytääkseen töitä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Surullista on, että tästä keskustellaan todella yhden jälkeen yöllä täällä eduskunnassa, niin tärkeä asia on kysymyksessä. Tämän vuoksi minulla ei ole minkäänlaista muuta mahdollisuutta kuin kannattaa edustaja Kiljusen hylkäysesitystä. Erittäin huono lakiesitys ja ikävä joululahja monen työttömän perheeseen.

1.03 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hallituksen linjausta normien purusta. Tässä hallitus pyrkii purkamaan esteitä, jotka ovat tähän mennessä estäneet työttömien päivärahan leikkauksen, ja nyt tehdään näitä linjauksia siinä. Tässä aktiivisuudella on koetettu peittää sitä, että kysymyksessä on tavallaan työttömän päivärahan leikkaus ja samalla syyllistäminen siitä, jos eivät saa työtä tehtyä tai eivät pääse toimenpiteisiin, jos josakin sivummalla asuvat. Tämä tulee syrjäyttämään paljon työttömiä ihmisiä ja vieraannuttamaan heitä työelämästä. Minusta tämä malli ei ole hyvä ja oikea tapa lähestyä tätä asiaa.

Meille kaikille kansanedustajille on tullut paljon viestejä työttömiltä. Yksi koskettava oli tällainen, ja jäin miettimään siitä, että tämmöinenkin täällä eteen voi tulla: Puhuttiin osa-aikaisesta, työttömästä, perheellisestä ihmisestä, jolla on useita lapsia. Sanoi, että jos tulee tämmöinen toimenpide, mihin pitäisi lähteä mukaan, niin ensimmäinen kysymys on, että kun siinä kunnassa, missä hän asuu, on subjektiivista päivähoitoa rajattu, niin hän ei voi saada lapsiaan hoitoon, koska osa-aikaisella päivähoitoon on neljän viikon jonot. Tästä tulee automaattisesti se, että päiväraha putoaa ja taas se vähäinenkin elintaso laskee siitä. Näin joulun alla tuli vielä paha mieli, kun mietti sitä, kuinka niille useille lapsille saa niitä lahjoja ja muita toimenpiteitä ja tarvittavaa joulumieltä antaa siinä. Tosi hankalaan paikkaan tämmöiset ihmiset joutuvat.

Minun mielestäni tässä aktiivimallissa on niin paljon tulkinnanvaraisia asioita, mitkä ovat epäselviä, että minun mielestä pitää hylätä koko esitys, ja kannatan edustaja Kiljusen tekemää hylkäysesitystä.

1.06 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on moni todennut sen seikan, että olemme saaneet tästä hyvin paljon sähköpostia. En ole laskenut niitä sähköposteja, mitä on tullut, mutta en varmaan arvioisi hirvittävän paljon väärin, jos arvioisin, että noin sadan hujakoilla niitä on ollut. Jos niitä on ollut sata, niin en ole kuitenkaan saanut sataa erilaista sähköpostia, vaan siellä on ollut kyllä huomattavan paljon lauserakenteita myöten toisiaan muistuttavia sähköposteja. Jonkinnäköinen aktiivinen kampanja ja ehkä jopa jonkin näköistä koordinaatiota sen taustalla näyttää olevan. En tiedä, mikä taho sitä on koordinoanut, mutta varmaan se on ainakin osaltaan saanut polttoainetta siitä aktiivisesta julkisuusmyllytyksestä, joka tämän lakiesityksen ympärille on aikaansaatu, semminkin kun, jos seuraa sitä argumentaatiota, mikä niissä maileissa näkyy. Niissä käsitellään tätä lakiesitystä yhtä yksipuolisesti kuin oppositio julkisissa puheenvuoroissaan tätä käsittelee, unohtaen aktiivisesti esimerkiksi sen, että tässä samalla myöskin työttömyyden omavastuu-aikaa lyhennetään 7:stä 5 päivään. Samalla hallitus pyrkii liikkumisavustuksella tekemään kannattavammaksi hakea töitä myöskin astetta kauempaa kuin omilta kotinurkiltaan.

Tässä on myöskin vedottu moneen kertaan perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Perustuslakivaliokunnan lausuntoja tosiaan kannattaa lukea. Ne kannattaa lukea kokonaisuudessaan ja kannattaa ymmärtää, mikä on perustuslakivaliokunnan rooli. Se arvioi ennen kaikkea, onko laki säädettävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ja käsittelee kaikkia niitä kohtia lakiesityksessä, joissa mahdollisia perusoikeus- tai perustuslakikykentöjä on. Se voi sanoa, että se on ongelmaton, se voi sanoa, että se ei ole ongelmaton, se voi sanoa, että

se on ongelmallinen, tai se voi sanoa, että se on hyvin ongelmallinen. Yhteenvedonaan siten perustuslakivaliokunta toteaa, onko lakiesitys säädettävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Tässä tapauksessa perustuslakivaliokunta totesi, että tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä säädettävissä on.

1.08 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Näitä viestejä on todellakin tullut ainakin satakunta kappaletta ja vähän reilukin ja myös tutuilta, sukulaisilta ja ihan henkilökohtaisesti omalta maakunnan alueelta. Ainakin näissä oman lähipiirin ja maakunta-alueen henkilöiltä tulleissa viesteissä on pohdittu sitä tämänhetkistä tilannetta, mikä se on jo nyt, eli sitä, millä tavalla työvoimapalvelut tällä hetkellä meillä toimivat, miten työvoimakoulutus on toiminut ja miten erilaisia TE-toimistojen eroja meidän alueella on — huimat erot. Esimerkiksi Pirkanmaan TE-toimistokin on saanut huomautuksen eduskunnan oikeusasiamieheltä omasta toiminnastaan muutamaa kertaankin.

Minä uskon, että työttömät ovat tavallaan leipääntyneet hakemaan työtä sen TE-toimiston kautta, ja eri projektien kautta he ovat sitten myös lähteneet työtä hakemaan. Eli näissä kirjeissä oli myös vähän niin kuin cotypeistattujakin asioita, mutta hyvinkin kovia kohtailoita. Se pelko on varmaan ihan oleellinen, miten tulevaisuus tehdään, miten saadaan töitä, eli tämän nykyjärjestelmän kehittämiseen meidän pitäisi vielä enemmän panostaa.

Itse tämä esitys — tuossa esityksien aikana laskeskelin, että ainakin noin 20 erilaista adjektiivia ja sanontaa löytyi, millä oppositio halusi lytätä alas tätä meidän esitystämme. Varmaan se on sitten ansainnut tämän opposition kriittisen puolen tähän asiaan, mutta tätä huomenna katsomme. Todellakin edustaja toi jo esille, että tässä 70—80 prosenttia työttömistä kuitenkin voittaa, mutta todellakin se huoli näitten pitkäaikaistyöttömien ja muitten osalta on olemassa, ja meidän täytyy tehdä eduskunnan ja myös TE-toimistojen ja asetusten osalta [Puhemies koputtaa] aktiivista toimintaa heidänkin olosuhteidensa parantamiseksi.

1.10 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä yhdestä asiasta sanoa, koska tässä esityksessä on myös sellainen valuvika, että työttömillä ihmisillä ei ole kuulemismahdollisuutta, jolloin heille käy mahdottomaksi se tilanne, kun heidän pitäisi antaa selvitystä siitä, mistä syystä aktiivisuusvelvoite ei ole täyttynyt, ja pidän kyllä tätä kuulemismahdollisuuden puuttumista hyvän hallinnon vastaisena. Vetoan yhä edelleenkin tähän kirjaan Perusoikeudet — paksu, painava kirja, jossa myöskin todetaan se, että aina on annettava hallintoviranomaisen ihmiselle se tulkintavaihtoehto, joka parhaiten edistää ihmisen perusoikeuksien toteutumista. Nythän näin ei ole, jos ei ihmisiä sitten edes kuulla siitä, miksi on käynyt niin, että he eivät ole sitä aktiivisuuttaan sitten pystyneet osoittamaan, onko ollut kyse siitä, että siellä paikkakunnalla ei ole ollut riittävästi töitä tarjolla taikka palveluita.

Mutta haluan vielä sen sanoa tähän loppuun, että olen oikein iloinen näistä viesteistä ja toivon, että ne viestit jatkuvat, joita ihmisiltä, kansalaisilta on nyt tullut, sillä ministeri Lindströmin esityksethän eivät ole tässä vielä kaikki, vaan hänhän valmistelee parhaillaan lisää työttömiin kohdistuvaa kuritusta, ja ensi keväänä on tulossa tämä toinen vaihe tästä aktiivimallista, jossa ilmeisesti on tulossa tämä, että kolmen kuukauden aikana pitää hakea vähintään kahtatoista työpaikkaa ja raportoida joka viikko netissä karenssien uhalla. Toivon todella, että työttömät ihmiset aktivoituvat lähettämään viestejä meille kansanedustajille koko tämän talven ajan.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

1.12 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy vähän kummeksua tätä hallituksen edustajien mutkat suoriksi -ajattelutapaa. Te toteatte, että tämä on hyvä esitys siltä osin, että tässä tämä työttömän omavastuu-aika vähenee 7 päivästä 5:een, mutta ihan hallituskautenne alkuun juuri te olitte nostamassa tuosta 5 päivästä 7:ään, ja nytten ikään kuin tullaan sitten nollasummapeliin tämän sanktion päälle, eli tämä on kovin paljon rankaisevampi.

Siitä tosiasiaista ei pääse mihinkään, että tämä esitys on alueellisesti eriarvoistava. Meillä ei ole kaikkialla Suomessa samalla lailla työpaikkoja eikä työvoimapalveluita. Ihmiset eivät pääse edes työhaastatteluun, vaikka tahtoa olisi. Kun ihminen epäonnistuu eikä saa työtä, vaikka haluaisi, niin tästä epäonnistumisesta seuraa vielä niin sanottua sakkoa, ja se ei vain ajatusmaailmaani jaksu upota.

Ilmeellisintä tässä esityksessä on se, että tällä on laskettu olevan vaikutusta toimeentulotuen kustannuksiin ja on arvioitu, että nuo toimeentulotuen kustannukset nousevat 10 miljoonalla eurolla ja lisäksi vielä asumiskustannukset 4 miljoonalla eurolla. Ei oikein jaksaa ymmärtää, mikä järki tässä esityksessä on ajaa ihmiset sinne viimesijaisen toimeentuloturvan piiriin.

1.14 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Jos ajattelee tämän esityksen taloudellisia vaikutuksia, niin se on todennäköisesti jotakuinkin kustannusneutraali johtuen juuri siitä, että pakettiin sisältyy samanaikaisesti tämä aktiivinen malli siinä, että se leikkaa yhdestä päästä, mutta toisaalta se myöskin lyhentää omavastuu-aikaa, jolloin sitä ei ole eumääräisesti oikeastaan pidettävä ankarana, mutta siihen muodostuu määrätynlainen incentiivi kuitenkin hakea aktiivisemmin töitä myöskin oman lähialueensa ulkopuolelta, mitä sitten edesautetaan myöskin liikkumisavustuksen kautta, kun katsotaan kokonaisuutena sitä politiikkaa, mitä hallitus tässä tekee.

Jos katsotaan taas laajemmassa sosiaalisessa mielessä, niin pahintahan on tietysti juuri silloin, jos työttömyys pitkittyy ja ajaudutaan pitkäaikaistyöttömyyteen. Juuri siitä johtuen on erityisen tärkeää, että on olemassa riittävät kannustinmekanismit sille, että töitä, vaikka sitten vähän lyhytaikaisempiakin, haetaan ja ollaan sen suhteen aktiivisia, ja että ollaan myöskin valmiita hakemaan työtä vähän kauempaa kuin oman asuinpiirin välittömimmästä läheisyydestä. On tietysti totta, että eri puolilla maata on eri tavoin työtä tarjolla, mutta kyllä meidän laajemminkin tulisi kannustaa ihmisiä hakemaan työtä vähän laajemmaltakin alueelta kuin pelkästään omalta kotiseudultaan.

1.16 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tässä äsken hallituksen edustajat kertoivat hiukan paheksuvaan sävyyn sitä, että näistä kymmenistä, ellei sadoista kirjeistä, joita itse kukin kansanedustaja on tässä viime päivinä saanut, osa on kopioitu toisilta ja tässä on selvästi ollut käynnissä jonkinlainen kampanja. Miksi tämä olisi millään tavalla tuomittavaa tai paheksuttavaa? Tämä on kansalaisten ja avuttomien ihmisten ainoa mahdollisuus yrittää vaikuttaa itseään koskeviin kipeisiin asioihin, kun he kokevat olevansa täysin epätoivoisia, ja siksi ajattelin, että luen näistä lukuisista kirjeistä kolme kertomusta, jotka eivät ole ainakaan kopioituja keltään muulta vaan ovat selvästi kirjoittajan itsensä kokemia asioita. Ehkä sen takia juuri, että tuo hallituksen puoli tästä salista näyttää olevan aivan tyhjä, tai siitä huolimatta, olisi ehkä paikallaan nyt viimeistään kuulla näitä kertomuksia. On tietenkin surullista, että niitä kokemuksia nämä kokemusasiantuntijat kertovat nyt yömyöhään, keskellä yötä, kun juuri kukaan ei ole kuulemassa, mutta toisaalta se on aika kuva-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

vaa ja aika sopivaa, koska päivänvalossa näitä ihmisiä ei haluta kuulla ja yksikään heistä ei ole saanut kutsua työministeri Lindströmin kampaviineripalaveriiniin.

Ensimmäinen kertomus: "Kärsin Aspergerin syndroomasta mutta olen työkykyiseksi katsottu työtön. Olen kouluttautunut kahteenkin ammattiin, mutta silti minun on vaikea saada töitä. Useimpiin töihin olen sopimaton esimerkiksi ajokortin tai tarvittavan koulutuksen puutteen vuoksi, ja niistä työpaikoista, joihin olen sopiva, on kova kilpailu. Kerran olen ollut työsuhteessa, joka olisi kestänyt yli vuoden, mutta sain potkut jo puolentoista kuukauden sisällä. Muutoin en ole koskaan ollut vakituksessa työsuhteessa. Aikuisikäni ajan olen opiskellut, tehnyt pätäkätöitä ja ollut työttömänä. Aivan varmasti on muitakin ihmisiä, joilla on samanlainen tai vastaava kohtalo kuin minulla. Olen kylläkin saanut kuukaukeksi töitä ensi tammikuusta alkaen, mutta jatkokyölistymiseni vaikuttaa epätodennäköiseltä. Aktiivimalli on epäreilu kaikkia työttömiä kohtaan mutta erityisesti minua ja kohtalotovereitani kohtaan." Tässä oli ensimmäinen yöllinen kertomus tyhjälle hallituksen saliosalle.

Toinen kertomus: "Minulla on kaksi ammattia, mutta olen ollut jo 12 vuotta täysin työkyvytön. Sairastan harvinaista sairautta, joka aiheuttaa kroonisia, pahoja kipuja. Tätä ei lasketa vielä oikeaksi sairaudeksi, vaikka useimpien, kuten minunkin, kohdalla sairaus ajaa pyörätuoliin. Siitä huolimatta en pääse vieläkään sairauseläkkeelle enkä työllisty, ja sitten te kehtaatte vielä 'aktivoida' tällaista pitkäaikaistyötöntä, joka ei koskaan työllisty tuota kautta, enkä muutenkaan tule toimeen. Keskittykää luomaan mahdollisuuksia älkääkää poistamaan niitä. Todella julmaa."

Kolmas kertomus: "Mieheni on pitkäaikaistyötön. Itse olen kolmet ammattikoulut käynyt useamman lapsen äiti, tällä hetkellä vanhempainvapaalla, eli talous on tiukassa, vaikka teen pari kertaa kuussa töitä sallittujen lisätulojen ehdoilla, että pärjäisimme. Tänäkin jouluna jouduimme silti turvautumaan sukulaisiin ja sosiaalilautakuntaan. Itseäni pelottaa, onko minulle tarjolla mitään vakityötä sen jälkeen kun vuoden päästä palaan niin sanottuun normaaliin työelämään. Asumme pienellä paikkakunnalla, jonne muutimme suurkaupungin stressistä, mutta näin pieneltä paikkakunnalta ei saa edes pätäkätöitä. Useat työt saa vain suhteilla, kuten sain itsekin. Yrittäjyyttä ei monestakaan syystä pysty harkitsemaan, vaikka tahtoa ehkä olisikin. Eläissäni en ole vielä törmännyt ihmiseen, joka haluaisi vain maata työttömänä tukia saaden, mutta miksi työtöntä rangaistaan, jos yksinkertainen syy on, että töitä ei näinkään pienellä paikkakunnalla ole? Mieheni ei myöskään voi ajaa autoa selkensä takia tai edes istua pitkiä matkoja bussin kyydissä toiselle paikkakunnalle, saati että mitään varaa auton ylläpitämiseen työttömällä olisi. Työtön tarvitsee tukea ja työtä palatakseen töihin, mutta kumpiakin vain leikataan alituisen. Myös koulupaikat vähenevät jatkuvasti, koska ei ole varaa palkata opettajia. Näin ei saada uusia työntekijöitä. Olemme noidankehässä, ellei muutoksia järkevämpään suuntaan tehdä. En ole niin fiksu, että tietäisin mitä, mutta kepin heiluttelu saa ihmiset vain vastarintaan. Olisiko parempi syyttää rahaa uusien työpaikkojen luomiseen tukemalla enemmän yksityisyrittäjyyttä ja tekemällä siitä helpompaa?"

Lopuksi, arvoisa puhemies, tämä kolmas kertoja kertoo erään tapauksen, eikä enää vain itsestään, koska ihmiset eivät ole huolissaan ainoastaan omasta toimeentulostaan tai omasta ahdingostaan vaan toisten, jopa tuntemattomien ihmisten kohtaloista. Tämä kirjoittaja kertoo: "Ollessani työharjoittelijana mukanani kulki päivän ajan lukiolaisopiskelija. Kysyin, mitä hän aikoo tehdä koulun jälkeen. Hän ei tiennyt. Hänellä oli haaveita, mutta haaveiden alaa opiskelemalla ei olisi tiedossa työpaikkaa. Hän halusi jäädä kotipaikkakunnal-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

leen mutta tiesi jo 18-vuotiaana, ettei töitä olisi. Näin yhteiskunta tukee nuoria nykyään: la-
tistamalla unelmat alkuunsa. Ilman unelmia emme saa aikaan mitään uutta."

Näin vaikeassa tilanteessa olevat ihmiset puhuvat unelmista, ja me hyväosaiset täällä
puhumme vain pakoista.

1.22 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vastaan hallituksen harvojen edustajien loh-
dutteluun omavastuuajan säilymisestä. Vaikka euromääräisesti päästäisiinkin nollatasolle,
miten tässä laissa ei käy, niin kysymys ei siitä huolimatta ole neutraalista uudistuksesta sil-
loin, jos niille työttömille, jotka ovat joka tapauksessa parhaassa asemassa työmarkkinoil-
la — vasta työttömäksi jääneille ihmisille, joista monet ovat ansiosidonnaisen piirissä —
lyhennetään omavastuu-aikaa, kun toisaalta todennäköisin porukka, joka kärsii tästä aktii-
vimallista ja jolla on kaikkein heikoimmat mahdollisuudet työllistyä, on niitä ihmisiä, jot-
ka ovat siellä peruspäivärahalla tai työmarkkinatuella ja joidenka tulot ovat valmiiksi kaik-
kein pienimpiä. Jos edustaja Rydmanilta otetaan vaikkapa 10 000 euroa palkkiosta ja ne
annetaan edustaja Kontulalle, niin vaikka neutraalisti eduskunnan kustannukset pysyvät
täysin samoina, niin edustaja Rydmanin mielestä kuitenkin kysymys ei todennäköisesti
ole neutraalista hankkeesta.

Minä en voi mitenkään ymmärtää, miten joku vielä kaikkien näiden keskustelujen jäl-
keen kuvittelee, että ihmisten työntäminen toimeentulotuen piiriin jotenkin aktivoisi tai
kannustaisi yhtään mihinkään. Silloin ei joko kuunnellut yhtään mitään tai ei tunne meidän
järjestelmää lainkaan, jos ei ymmärrä sitä mekanismeja, miten se byrokratialoukku toi-
mii.

Sitten minä haluaisin muistuttaa myös siitä, että merkittävä osa työttömistä on ihmisiä,
jotka eivät työkseen kirjoittele asioita, ja voi olla jo viestin lähettäminen kansanedustajille
aika kovan työn takana. Jos sitä nyt on vähän sitten copypastettu, niin minun mielestäni pi-
täisi pikemminkin peukuttaa, että ylipäätään laittoivat viestin, kun kuitenkin me kaikki tie-
dämme, että myös tässä talossa täysipäiväisesti politiikkaa tekevät ihmiset copypasteavat
tekstejään aika paljon.

1.24 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Harakka, että toitte esille
ihmisten tarinoita ja saimme ne kauttasi kirjattua eduskunnan tämän täysistunnon pöytä-
kirjaan. Nuo lukemasi tarinat kuulostivat aivan siltä kuin olisi kuunnellut Pekka Saurin Yö-
linjaa.

Edustaja Rydmanille: Haluaisin kysyä teidän mielipidettänne siitä, mikä on hallituksen
linja aluepolitiikassa. Sanoitte tuossa äsken, että ihmisten pitää liikkua työn perässä. No, se
tarkoittaa sitä, että kaikki alkavat valua tänne pääkaupunkiseudulle. Täällä ei riitä asuntoja
kaikille, ja täällä on kalliimmat elämisen kustannukset. Ja ei ole kovin helppoa myöskään
tuosta noin vain jättää omaa kotiaan. Jokainen haluaa kuitenkin asua siellä omassa kodis-
saan, ja ei sitä hevillä lähdetä sieltä työn perässä muualle. Kyllä ihmiset yleensä yrittävät
kaikkensa tehdä, että saavat sieltä omalta paikkakunnaltaan niitä töitä. Eli onko hallituksen
aluepolitiikka nyt kokonaan sitä, että kaikki tänne pääkaupunkiseudulle? Ettekö te todella-
kaan yritä ajatella myös niin päin, että pitää saada niitä investointeja ja työpaikkoja joka
puolelle Suomea, kaikkiin maakuntiin, vähintään maakuntakeskuksiin, jolloin ihmiset voi-
vat myöskin siinä maakunnan sisällä liikkua vaikka sieltä reunoilta siihen keskustaupun-
kiin, jolloin he pystyvät asumaan kuitenkin siellä omassa kodissaan?

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Ja vielä loppuun sanon siitä, että kyllä meidän pitäisi ottaa tässä työllisyyspolitiikassa mallia Ruotsista, jossa on huomattavasti enemmän työntekijöitä työhallinnossa palvele-
massa työttömiä ihmisiä.

Puhemies Maria Lohela: On hyvin myöhäinen yö, mutta muistutan silti tähän saliin kuu-
luvasta säännöstä, että toisia edustajia teititellään.

1.27 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Harakka aiemmin kysyi, mitä vikaa siinä on, että lähetetään copypastetettuja viestejä, ja edustaja Kontulakin totesi tämän asian, että aika lailla siellä copypastetettua viestiä joukossa on ollut. Ei siinä mitään vikaa ole, kyllä niin saa toimia. Se on yksi ihan mahdollinen tapa tehdä kampanjaa, mutta vastaavasti, jos tämä on sen kampanjan metodi, niin silloin ei varmaankaan myöskään kannata antaa kauheasti ymmärtää, niin kuin joissain puheenvuoroissa annettiin ymmärtää, että kyse olisi jotenkin erityisen spontaanista kansanliikkeestä, kun näyttää selvästi olevan niin, että siinä on vähintäänkin joltakin tasolta hiukkasen avitettu tämän kampanjaan eteenpäinviemisessä.

Olen väärä ihminen vastaamaan edustaja Taavitsaiselle hallituksen aluepolitiikasta, mutta totean yleisesti ottaen ja omasta puolestani sen, että jälkiteollisessa yhteiskunnassa työpaikat pääsääntöisesti tietysti pyrkivät keskittymään nimenomaisesti tiiviimmin asu-
tuille alueille, ja tämä on tietysti sellaista yhteiskunnallista kehitystä, jota ei varmaan nopeasti poliittisilla päätöksillä toiseksi käännetä eikä ole ehkä tarpeenkaan. Ja on varmasti näin, että ihmiset lähtökohtaisesti hakevat työtä ensisijaisesti nimenomaisesti oman koti-
seutunsa läheltä, ja tämä on aivan oikein ja näin voi hyvin olla, siinä ei ole mitään vikaa. Mutta jos sieltä omalta alueelta ei riittävästi töitä löydy, niin kaikkina aikoina ennen näin laajamittaista sosiaalivaltiota, kuin missä me nykyisin elämme, on ollut tapa, että sitten lähdetään hakemaan työtä sieltä, mistä sitä löytyy, enkä minä sitä kyllä kovin kohtuutto-
mana osaa pitää.

1.29 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on moneen otteeseen jo tämän istun-
non aikana todettu, niin kyllä työttömillä on suuri hätä tilanteestaan, ja juuri siksi näitä viestejä on meille kansanedustajille kymmenittäin, jopa sadoittain tullut. Toivoisinkin, että hallituspuolueiden edustajat myös ottaisivat nämä viestit vakavasti. Ne on käsittääkseni ai-
van vakavalla mielellä kirjoitettu. Aikaa tähän päätökseen on vielä hyvin, yön yli kun nuk-
kutte, niin ehkä pystytte tekemään moraalisesti kestävä ja järkevä päätöksen, sellaisen päätöksen, että pystytte myös jouluna nukkumaan yöne hyvin. [Wille Rydman: Ei välttä-
mättä ehditä nukkumaan tänä yönä!]

Arvoisa puhemies! Suuri ongelma tässä työllisyyden hoidossa yleisestikin on — siihen edustaja Pirttilahti aiemmin viittasi ja siitä myös monet työttömät ovat ilmaisseet huolensa — että TE-toimistot ovat pystyneet auttamaan työttömiä varsin heikosti työnhaussa kulu-
neina vuosina. Muistaakseni myös edustaja Paatero toi aiemmin tässä keskustelussa esille nämä käynnissä olevat työllisyyden hoidon alueelliset kokeilut. Edustaja Pirttilahti on Pir-
kanmaan vaalipiiristä kuten minäkin olen, ja hänkin on varmasti erittäin tietoinen siitä, että sekä Tampereen kaupunkiseudulla että Sastamalan alueella monet kunnat ovat osallistu-
neet näihin työllisyyden hoidon kokeiluihin, jotka ovat siis lakisääteisiä. Me keväällä tääl-
lä eduskunnassa säädimme tämän lain, joka on näillä näkymin voimassa ensi vuoden lop-
puun asti. Käsittääkseni näistä kokeiluista on tullut jo lyhyen ajan sisällä paljon positiivista

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

palautetta ja viestiä siitä, että työttömät ovat saaneet henkilökohtaisesti räätälöityä palvelua ja se on auttanut monia heistä työllistymään. Mutta huolenaiheena on nyt se, että kun tämä kokeilu on päättymässä jo reilun vuoden päästä ja jäämässä siten varsin lyhyeksi, niin näistä tuloksista ei ole aivan sitä hyötyä saatavissa, mikä olisi muutoin mahdollista saavuttaa. Pyytäisinkin edustaja Pirttilahtea ja miksei edustaja Rydmaniakin viemään hallituksen suuntaan [Puhemies koputtaa] viestiä, että näitä kokeiluja kannattaisi ehdottomasti jatkaa ainakin vuoden 2019 loppuun asti, jolloin maakuntauudistuksen on määrä tulla voimaan.

1.31 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydmanille: Voi teitä, nuori mies, voi teidän etuoikeutettua elämääne. Merkittäköön pöytäkirjaan: äänetöntä naurua edustaja Rydmanin tuolista. Tämä on teille huvittava asia, joka kymmenilletuhansille, sadoilletuhansille suomalaisille on kärsimyksen kysymys. Juuri osoitin teille, että kirjeet eivät ole toisistaan kopioituja. Te ette kuullut näitä kolmea kertomusta, yksilöiden kertomuksia heidän ainutlaatuisista elämästään. Te ette näe näitä ihmisiä yksilöinä, kutakin ainutlaatuisena, vaan ainoastaan joukon osina, massana. Te juuri osoitatte tämän perimmäisen ongelman: miten liukuhihnalla tällaisia ratkaisuja tekevät pienipalkkaiset, ylityöllistetyt työvoimavirkailijat kykenisivät kohtaamaan nämä tarvitsijat yksilöinä omine tarpeineen, saatikka auttamaan heitä. Hymyilyttääkö teitä edelleenkin, edustaja Rydman? [Wille Rydman: Hymyilyttää teidän retoriikkanne!] Te osoitatte selkeästi sen, millä asenteella tätä mallia on tehty. Te osoitatte hyvin selkeästi sen, kuinka valmis teidän hallituksenne on kohtaamaan inhimillistä hätää, tarvetta, saatikka auttamaan ihmisiä, joka sitä tarvitsevat.

1.33 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Otan tästä edustaja Savion viestistä kopin. Tästä on meidän maakuntaliitollekin tullut viestiä, että nämä projektit voisivat jatkua. Todellakin tästä on tullut hyviä tuloksia. Tässähän on jo siivottu näitä tilastoja ja on saatu esimerkiksi Sastamalan alueella työttömiä 250 vähemmän kuin siellä tilastoissa oli, niin että tämäkin ehkä kuvaa sitä, mikä hallinnon taso on ollut.

Edustaja Taavitsainenkin otti esille tämän maakuntien reuna-alueitten problematiikan, että meillä ovat eri hallitukset näitä meidän palvelujamme keskittäneet. Muistaakseni meidän alueeltamme, Mänttä-Vilppulan alueelta, mikä on Keski-Suomen ja Pirkanmaan rajalla, TE-toimistoverkkoa huomattavasti vähennettiin, kaksi henkilöäköhän siellä on, ja kaupungilla itsellään on kahdeksan henkilöä tässä työllistämisyksikössä tällä hetkellä. Eli se huoli on hyvin oleellinen, millä tavalla ne ihmiset voivat — Tampereelle on 100 kilometriä — lähteä siitä, mitkä ovat yhteydet. Onneksi nyt tuli iloinen uutinen tänään, että junat kulkevat entistä paremmin, työttömät voivat saavuttaa sen sitten, 5 euroa 10 senttiä Mänttä-Vilppulasta Tampereelle. Mutta kuitenkin tärkeää on se, että se henkilökohtainen palvelu olisi siinä lähellä.

Minä jotenkin kaipaen vanhana aluekehittäjänä sitä nyrkkiä, mikä meidän alueen asioita ratkaisi. Siinä olivat työvoimatoimiston johtaja, elinkeinoasiamies, kaupunginjohtaja, yrittäjärjestön johtaja ja toisen asteen koulutuskuntayhtymän johtaja, eli tällä nyrkillä pystyttiin ongelma kuin ongelma ratkaisemaan. Jos meillä oli työvoimapula, käytiin hankkimassa työvoimaa, mutta sitten myöskin pystyttiin hoitamaan sitä koulutusta ja työllistämisyjärjestelmää. Eli kun näitä kokeiluja tehtäisiin, annettaisiin niille alueille sitä omaehtoista toimintavaltuutta ja myös elinvoimaa näitten uusien hallintojen kehittämisen jälkeen. Minä ihan liputan tämän puolesta, että meillä voisi olla esimerkiksi Pirkanmaallakin tämän työvoimakokeilun jälkeen jonkinlainen toinen järjestelmä.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

1.35 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tässä nyt odottelin maltillisesti, että se kello 12 päivällä alkanut opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka lähenisi jatkoa, mutta ei jatku, niin että jatketaan sitten keskustelua tästä, koska edustaja Rydman sai kirvoitettua pieneen kommenttiin. Kommentti siitä, että kysymys ei ollut kansanliikkeestä, kun nämä työttömät ovat lähettäneet kirjeitä, osoittaa sen, että ikävä kyllä ette ihan pääse iholle asti ymmärtämään, mistä on kysymys, kun ihminen on työttömänä. Varsinkin jos hän on pitkään työttömänä ja varsinkin jos on siihen vuosia tullut paljon päälle ja tullut paljon epäonnistumisia elämässä, niin se elämä on niin vaikeaa lähtökohdiltaan, että eivät ne työttömät ole kiinnostuneet lähettämään sähköposteja edustaja Rydmanille sen enempää kuin monelle muullekaan. Täytyy olla kiitollisia siitä, että saa edes jotain sähköposteja kokoomuksenkin kansanedustaja, niin että voisi pikkuhiljaa alkaa ymmärtää, mistä on kysymys. Näitä työttömiä, jotka ovat vuosia työttöminä, pyöritellään kurssista toiseen ja erilaisiin kuntouttaviin työtoimenpiteisiin, vaikka ikää olisi yli 50. Se on pitkän päälle hyvin paljon vain nöyryyttämistä. Olen kuullut niin monia kertomuksia niin nuorilta kuin vanhemmiltakin, kuinka heitä nöyryytetään TE-keskuksessa lähtien siitä vahtimestarista, joka laittaa niitä järjestykseen, kun ei jaksaa tunteja odottaa päästäkseen edes keskustelemaan kenenkään kanssa.

Toiseksi ei työtä vain haeta jostain sieltä, mistä sitä löytyy. Mitä kauempana asutaan kasvukeskuksista, sen vaikeampaa sen työpaikan saaminen on. Nämä ovat semmoisia kysymyksiä, joita meidän päättäjien täytyisi ymmärtää. Tämä ei ole mikään massajoukko, jota pystytään ohjaamaan kuin karjalaumaa jonnekin luukulle A ja luukulle B, mistä löytyy joku toimenpide, ja jos hän ei mene sen karjalauman mukana, niin silloin osoitetaan, että hän on laiska tai jollakin muulla tavalla työtä vieroksuva henkilö. Ymmärrän kyllä aktiiviset toimenpiteet työttömän hyväksi, mutta se, että me emme ymmärrä sitä yksilöllistä palvelun tarvetta ja sitä tilannetta, [Puhemies koputtaa] on huonoa ja se, että tässä salissa ei siihen päästä.

1.37 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy myöntää, että en ihan hahmottanut edustaja Niikon puheenvuoron logiikkaa, kun hän sanoi, että nyt olisi ymmärrettävä, että eivät nämä työttömät kuitenkaan jaksaa mitään sähköposteja meille kansanedustajille lähettää. No, keitä nämä henkilöt sitten ovat, jotka meille sähköpostia ovat lähettäneet? Kyllä minä olen ymmärtänyt, että he ovat ihan oikeita henkilöitä ja jokaiseen viestiin on vähintäänkin se nimi sinne alle vaihdettu. Olisin taipuvainen uskomaan, että se on ihan oma nimi, vaikka se teksti siinä yläpuolella olisikin sitten jostakin muualta lainattua.

Palaan kuitenkin tähän, mitä edustaja Harakka tuossa totesi. Hän paheksui sitä, että nauhadin hänen puheenvuoronsa aloitukselle, ja tulkitsi sitä sitten sen jälkeen, että minä naureskelen tässä työttömien tilanteelle. Ei, kyllä minä nauroin, edustaja Harakka, ihan teidän puheenvuoronne aloitukselle, joka meni niin, että "voi teitä, nuori etuoikeutettu mies" minun päin. En tiedä, mitä halusitte alleviivata, kun otitte ikäni tai oletetun ikäni tai ikäryhmäni siinä esille — kenties kokemattomuutta tai taitamattomuutta tehtäväni hoitamiseen. En tiedä, mitä tarkoititte, kas kun ette pojittelut. Ei siinä, minua saa kyllä ihan pojitella tai vaikka tytötellä, jos se tuntuu paremmalta, en minä semmoisista loukkaannu, mutta on se sen verran huvittavaa retoriikkaa, että ei ole mitenkään ihme, että se vähän huvittaa. Itse ainakin toivon, että vaikka joskus olisin varttunut jo niin kokeneeseen ikään kuin te, herra Harakka, niin en vielä siinä vaiheessakaan olisi sitten unohtanut sitä, että ei tällaisten asioiden alleviivaaminen välttämättä erityisen fiksumaa kuvaa keskustelussa anna.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

1.39 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Huomasin, että naureskelitte siellä jo aikaisemman pöntössä esittämäni puheenvuoroni aikana, kun luin näitä ihmisten lähettämiä elämäntapahtaloita. Siihen reagoi. Ehkä se vain kuuluu tyyliinne, että mitä traagisempia tarinoita ja mitä traagisempia tapahtaloita, niin sitä enemmän naurattaa.

Edustaja Zyskowitz on sanonut viisaasti, että jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiin mutta ei oikeutta omiin faktoihin. Jatkan tätä näin, että meillä jokaisella kansanedustajalla on oikeus omaan totuuteemme mutta ei oikeutta omaan todellisuuteemme.

1.40 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman, nyt te saivartelette siitä, mitä minä sanoin tai millä tavalla haluatte tulkita asiaa. Minä puhuin nimenomaan siitä, että teille ei nähtävästi lähetetä riittävässä määrin niitä kertomuksia työttömän arjesta, koska väheksytte niitä selkeästi silloin, kun mainitsitte, että ei ole kysymys kansanliikkeestä. Elikä tällä te viittasitte siihen, että nämä työttömät eivät ole saaneet riittävästi vakuutettua kookomuslaista edustajaa siitä, että tämä työttömyys on vakava kysymys, ja sen syvyydestä ja niistä ongelmista, mikä siellä on. Tämä mielikuva jäi ikävä kyllä minullekin, vaikka sivusta seurasin nytten aika maltillisesti tunnin verran tätä teidän keskusteluanne, jota kävitte täällä keskenänne. Ei siitä sen enempää.

Toivon kuitenkin, että me tässä eduskunnassa yhdessä voisimme löytää niitä luoviakin keinoja näitten työttömien töihin pääsemiseksi. Ja yksi asia on varmasti se, että TE-keskukseen työhön valmennus- ja työhön ohjaamistoiminnot tullaan uudistamaan. Minä en usko siihen, että me ulkoistamme yrityksille sen työpaikan löytymisen ja että se olisi ainoa ratkaisu siihen asiaan, kun hallitus nyt tekee tämän uuden lainsäädännön muiltakin osin. Toki yritykset ottavat kaikki ne rahat, mitä valtio antaa, ja kurssittavat heidät ja laittavat täyttämään hakemuksia ja työntävät jonnekin työpaikkaputkeen. Se on hyvä, jos se onnistuu suu-
relle osalle tai edes jollekin osalle, mutta ei se ole ratkaisu tähän kokonaiskysymykseen, jossa on pitkäaikaistyöttömyyttä taustalla ja muita ongelmia taustalla. Siinä mielessä toivoisin, että leveällä pensselillä ruvettaisiin korjaamaan tätä työttömien mahdollisuutta saada työpaikkoja emmekä väheksyisi niitä hätähuutoja, mitä me itse kukin tänne saamme.

1.42 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin lyhyesti edustaja Harakalle: tyylejä on tässä salissa varmaan 200 erilaista, ja siitä, millaista arvostusta tai millaisia reaktioita erilaiset tyylit retorisisessa tai sisällöllisessä mielessä aiheuttavat, voi sitten äänestäjä arvioida kunkin edustajan kohdalla. Itse esimerkiksi arvostan kovasti edustaja Kontulan tapaa käsitellä asioita analyyttisesti olettamatta toisten henkilöiden mahdollisia motiiveja tai ihmiskuvia tai muita, keskittyen siihen, mitä hallitus esittää, ja argumentoimiseen sen puolesta tai sitä vastaan kulloisessakin tapauksessa.

Kiitos edustaja Niikolle ajatuksensa täsmentämisestä. Itse kuitenkin näkisin, että hallitus nimenomaisesti lukuisten eri lakiesitystensä kautta pyrkii juuri löytämään erilaisia tapoja kannustaa työntekoon, työn vastaanottamiseen ja siihen, että suuressa kuvassa aina työn vastaanottaminen, työn tekeminen ja työn hakeminen olisi Suomessa joutenoloa kannattavampaa.

1.43 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Haluan nyt kuitenkin palauttaa tämän keskustelun tähän itse asiaan ja vielä ottaa esille sen, että vuonna 2017, siis tänä vuonna, joulukaistussa Sosiaalibarometrissa haastateltiin TE-toimistojen johtajia ja kysyttiin heidän näkemyksiään siitä, mikä parantaa työllisyyttä, esitettiin tällaisia kysymyksiä. Nämä TE-toi-

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

mistojen johtajat kertoivat, että heikoimmin työllisyyttä parantavat heidän mielestään työttömyysturvan tason ja keston leikkaaminen, vahvemmat sanktiot työttömyysturvasta kieläytyjälle sekä työvoimapalvelujen yksityistäminen. TE-toimistojen johtajat eivät usko sanktioiden parantavan työllisyyttä.

Kun edustaja Pirttilahtikin äsken kehui TE-toimiston johtajien asiantuntemusta ja toivoi sieltä saatavan apua siihen elinvoimaan omalla paikkakunnallaan, niin minä kyllä uskon, että TE-toimistojen johtajat tietävät aika hyvin sen, mikä edistää työllisyyttä. Se on vahvasti sanottu, että he eivät usko, että työttömyysturvan tason leikkaaminen edistäisi työllisyyttä. Olisin kyllä toivonut, että hallitus olisi kuunnellut asiantuntijoita tässäkin — niin kuin monessa muussakin laissa tänään keskusteltiin, alkoholilaissa esimerkiksi sama juttu, että asiantuntijoita olisi pitänyt kuulla — että tässä laissa olisi kuunneltu niitä, jotka työllisyyspolitiikan parissa työskentelevät ja jotain siitä tietävät, ja heidän asiantuntemustaan olisi käytetty tämän lain valmistelussa. Varmasti tästäkin olisi voinut tulla sitten sellainen, joka olisi toisella tavalla mennyt täällä salissa eteenpäin.

1.45 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman, myös minä esitän edelleen toivomuksen teille, että suhtautuisitte tähän työttömien aitoon hätään mahdollisimman vakavasti. Arvostan teitä poliitikkona. Teillä on monia hyviä näkökulmia monella politiikan osa-alueella. Olen itsekin hyvin pitkälti samaa mieltä tietyistä asioista, mitä olette esittänyt julkisuudessa, mutta tästä työttömyysturvan aktiivimallista, jota te nyt täällä olette kovasti puolustanut, näkökantanne on hyvin erilainen kuin omani. Pelkään, että teillä on tässä kohtaa hiukan sokea piste nyt olemassa, olette ehkä jo nuorena saavuttanut aika paljon ja olette hyvin koulutettu henkilö. Saattaa olla, että ette aivan aidosti pysty näkemään sitä muiden, huonommin elämässä pärjänneiden, tilannetta.

Olen itse täysin varma siitä, että hyvin suuri osa suomalaisista työttömistä aidosti haluaisi löytää töitä ja päästä töihin, mutta he eivät ole kovasta yrityksestä huolimatta siihen pystyneet. Heitä ei ole vielä onnistunut työttömyydestä eroon pääsemisessä. Taustat ovat ihmisillä erilaisia. Monella on, joillakin ihmisillä, sairauksia, toisilla sitten muita vaikeuksia elämässä, jotka haittaavat työpaikan saamista. Asiaa ei varmastikaan auta se, että tällä lakiesityksellä valitettavasti monen työttömän itsetunto heikkenee edelleen.

Edustaja Rydman, minä aidosti toivon, että kokoomuskin hallituspuolueena ryhtyisi etsimään aitoja kannusteita, joilla työttömyys vähenisi, työttömät aidosti voisivat parantaa tilannettaan työllistymällä eikä [Puhemies koputtaa] heitä pakotettaisi siihen.

1.47 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Saviota kauniista sanoista. Myös itse olen havainnut, että olemme monista kysymyksistä samoilla linjoilla, joistakin kysymyksistä myöskin eri mieltä, ja siksi olemme eri puolueissa. En kuitenkaan oleta, että teillä on sokeita pisteitä niissä asioissa, joissa olemme eri mieltä, vaan uskon, että erilaisista aatteellisista ja arvolähtökohdista tullaan erilaisiin johtopäätöksiin ja sen vuoksi mekin täällä olemme erilaisiin puolueisiin jakautuneet.

Mutta itse tästä asiasta: Kun täällä on arvuuteltu hallituksen ihmiskuvan perään, niin oma ihmiskuvani on ainakin sellainen, että ihminen on rationaalinen olento, joka reagoi kannusteisiin ja toimii niiden mukaan, ja jos työn aktiivisempaan hakemiseen on olemassa taloudellisia kannusteita, todennäköisesti ne silloin vaikuttavat toimintaan ja ehkä sitten aika monessa tapauksessa aiempaa parempaan työllistymiseen johtavat.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

1.48 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kun aika loppui äsken kesken, niin jatkan vielä hiukan tästä sosiaalibarometrista tältä vuodelta, jossa TE-toimistojen johtajia haastateltiin. Siinä kysyttiin myöskin sitä, minkä asioiden he näkevät parantavan eniten työllisyyttä, ja he, TE-toimistojen johtajat, näkevät, että panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämiseen parantavat eniten työllisyyttä Suomessa ja että myöskin työvoimapalvelujen laajentaminen parantaa työllisyyttä. Kyllä me olemme puhuneet koulutuksesta tänään, ja tänä yönäkin vielä jatkuu opetusministeriön hallinnonalan aihe, ja koulutusleikkaukset ovat olleet kyllä yksi pahin teko Suomen työllisyyden heikentämiseksi.

Otan esille myöskin tämän varhaiskasvatuksen leikkauksen, että työttömien lapsilta on leikattu varhaiskasvatusoikeutta, mikä heikentää jatkossa näiden lasten työllistymistä, mutta se heikentää myöskin tällä hetkellä, sitten kun tämä laki tulee voimaan, näiden vanhempien mahdollisuutta olla aktiivisia, kun heidän lapsillaan ei ole sitä kokoaikaista varhaiskasvatusoikeutta, jolloin tietenkään he eivät pysty olemaan missään aktiivitoimissa tai -palveluissa taikka keikkatöissä.

Toivoisin kyllä ihan täyskäännöstä hallituksen tälle politiikalle, eli panostakaa koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja kehitykseen, laajentakaa työvoimapalveluita ja lopettakaa ihmisten perusturvan tason heikentäminen ja nämä sanktioajattelut. Ennemmin porkkanaa kuin keppeä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 97/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2017 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

1.51 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis tämän valtaisan Valmis-paketin kolmas osa, johon myös oppositio sinällään yhtyi lukuun ottamatta tätä yhtä yksityiskohtaa, josta tässäkin salissa on paljon keskusteltu, eli määrättyjä veronkorotuksia ja muita veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun kaavailtuja seuraamuksia, joita voidaan pitää liian vaatimattomina ja jopa kannustavina kokeilemaan sitä, mitä tällä harmaalla alueella voisi tapahtua. Kun kuitenkin ensimmäisessä käsittelyssä tämän lain sisältö lyötiin lukkoon, niin esitämme yhteistyössä SDP, vasemmistoliitto, vihreät ja perussuomalaiset seitsemän lausumaa vastalauseen mukaisesti eduskunnan hyväksyttäväksi.

1.52 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tässä verojaoston mietinnössä puolueet yhdesä ovat kiinnittäneet erityisesti huomiota hallituksen esitykseen sisältyvään veronkorotuksen alenemiseen erityisesti aggressiivista verosuunnittelua koskevista tilanteista. Tämä

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

antaa väärän signaalin siitä, että uudistuksella suositetaan veronkiertäjiä. Pahimmillaan tämä johtaa yleiseen veromoraalin löystymiseen ja siihen, että verovelvoitteiden laiminlyönti tulee yleistymään.

Tässä vastalauseen tekstissä, joka on tämän mietinnön yhteyteen kirjattu, me puolueet yhdessä mainitsemme sen, että nykyinen verotus ja oikeuskäytäntö kuvastavat sitä, että rangaistusasteikon yläpään soveltaminen voi olla mahdotonta ilman laissa ja hallituksen esityksessä täsmällisesti määrättyjä perusteita. Verohallinto voi määrätä tällä hetkellä merkittävimmissä laiminlyönneissä 0—30 prosenttia veronkorotusta suhteessa verotuksen oikeaisun määrään. Kuitenkin käytäntö on osoittanut, että nämä veronkorotukset eivät ole ylittäneet 7:ää prosenttia edes silloin, kun laiminlyönti on ollut euromääräisesti suuri ja osoittanut hyvin ilmeistä piittaamattomuutta. Tätä ongelmaa ei ole poistettu hallituksen esityksessä, ja siksi on ilmeistä, että korotettu veronkorotus määrättäisiin monissa tilanteissa 3 prosentin suuruiseksi. Ja tämä on päähinänkuoressa se ongelma, jota hallitus ei ottanut vakavasti valiokuntatyöskentelyn yhteydessä, ja siksi tämä vastalause on yhteisesti esitetty.

Tässä puheenvuorossani kannatan edustaja Harakan ehdottamia seitsemää vastalauseen lausumaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 41/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 41/2017 vp sisältyvät 1.-13. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 183/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2017 vp

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 150/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain, Verohallinnosta annetun lain 30 §:n ja verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 152/2017 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 ja 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 154/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 154/2017 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 a ja 27 c §:n sekä arvonlisäverolain 15 ja 29 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 155/2017 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 151/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2017 vp

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

1.56 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämä sinänsä aika byrokraattisen kuuloinen otsikko pitää sisällään yhden, voisiko sanoa, pitkittyneimmistä ja ehkä merkittävimmistäkin periaatteellisista poliittisista kädenväännöistä, joita täällä salissa on tällä kaudella käyty, ja se tarkoittaa siis hallintarekisteröintiä. Tässä loppuvaiheessahan kävi niin, että tuo pitkään telakalla ollut hallintarekisteröinti jouduttiin kokoomuksen painostuksesta tuomaan tänne ratkaistavaksi, ja se ironiahan oli tässä se, että kun oli kuukausien ellei jopa vuosien ajan todettu, että opposition osoittama kritiikki ja osoittamat ongelmat eivät olleet todellisia, niin sitten loppujen lopuksi juuri niihin kysymyksiin yritettiin vastata sitten näillä lausumilla, jotka tähän hallintarekisteröintilainsäädäntöön lopulta saatiin. Ja tässä on nyt sitten saatu ensimmäinen osa tästä laastaroinnista aikaan. Toinen laastari on odotettavissa mahdollisesti ensi vuoden aikana, ja sitten vasta voimme arvioida, mahdollisesti emme edes tämän eduskuntakauden aikana, toteutuiko omistusten julkisuus ollenkaan siinä nykyisessä laajuudessaan ennen tätä hallintarekisteröintiä vai tuleeeko siihen vaikeuksia, onko suomalaisten yritysten omaisuus entistä helpommin piilotettavissa veroparatiiseihin vai ei. Tämä edelleen vastaa vain siihen kysymykseen, että yritysten edunsaajat, osingonsaajat, voivat ehkä joutua julkisuuteen, mutta luovutustilanteissa luovutusten saajia ei vielääkään saada esiin.

1.58 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä on materiaalisesti iso lakipaketti, tässä on muun muassa talousvaliokunnan mietintö, ja tämän prosessin aikana tähän koko lakipakettiin tuli varmaan satakunta muutosta. Tässä jäi meitä vielä keskusteltamaan vahvasti tämä joukkorahoituksen rooli. Mutta kuten toteamme niissä mietinnön teksteissä, joukkorahoituslaki tulee uudistumaan vielä ensi kevään aikana ja sitä tullaan sitten omalta osaltaan vielä vahvistamaan. Mutta tällä esityksellä mennään.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 151/2017 vp sisältyvät 1.—29. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoi- mien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden so- veltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2017 vp

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

1.59 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Äänestimme perjantaina tästä lakiehdotuksesta, jolla rajoitetaan kuntien ja kuntayhtymien oikeustoimia sote-uudistuksen valmistelun ollessa yhä hallituksessa pahoin kesken. Se, että hallitus takkuilee vakavasti tämän uudistuksen muotoilun kanssa, on aiheuttanut kunnille suurta päänsäryä ja huolta niiden alueella tarjottavien sote-palveluiden tulevaisuudesta. Monet kunnat ovatkin ajautuneet tämän vuoksi sellaisiin ratkaisuihin, joita ne eivät olisi muutoin välttämättä ollenkaan tehneet.

Kuntien suurimmat huolet koskevat muun muassa kiinteistöjen jatkokäyttöä ja toisaalta päivystyspalveluiden säilymistä niiden lähialueilla. Tämä on aiheuttanut vakavaa painetta muun muassa sote-palveluiden ulkoistamiseen ja kuntien kiinteistöjen myymiseen, ja näistä ollaan nähty jo vakavia esimerkkejä, jotka ovat keskusteluttaneet myös julkisuudessa. Hallituksen tulee ehdottomasti tarjota kunnille jatkossa työrauha sote-uudistuksen osalta.

Arvoisa puhemies! Esitän siksi seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä tarkistaa päivystysasetusta ja luo tarpeettomiksi jäävien kunnallisten kiinteistöjen kompensatiomallin niin, että kunnilla ja kuntayhtymillä ei näistä syistä johtuen ole tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ulkoistamiseen tai kiinteistöjen myymiseen."

2.01 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Savion tekemää lausumaehdotusta.

2.01 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvin tarpeellinen laki tässä tilanteessa, jossa olemme nähneet, että vallitseva ympäristö ajaa kuntia tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka eivät palvele niitä yhteiskunnallisia intressejä, joita tulevan uudistuksen takana on. Olisi tietysti ollut tyylikkäämpää, kun me täällä kaikki tämän yhteisen huolen jaamme, että asia oltaisiin eduskunnassa voitu myöskin yksimielisesti käsitellä. Mutta ymmärrän tietysti määrätynlaisia poliittisia paineita. Tärkeintä tietysti on, että hyvä laki saadaan vietyä maaliin siinä aikataulussa kuin on esitetty.

2.02 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin laki on hyvin ajankohtainen ja paikallaan. Monilla kunnilla on tällä hetkellä erilaisia suunnitelmia eri kiinteistöjen ja muiden osalta, ja myös yksityiset tahot ovat hyvin voimakkaasti lähestyneet kuntia erilaisilla motiiveilla. On ihan syytä tarkastella tämän lain puitteissa ja tämän lain näkökulmasta, miten nämä meidän elymme ovat tulevassa sote-lainsäädännössä ja millä tavalla kiinteistöt ja myös muut rakenteet saadaan toimimaan, kuten se uusi lainsäädäntö tulisi viemään eteenpäin. Pitää myös huomata se, että tämä lainsäädäntöhän koskee vasta siitä omasta alustaan tapahtuneita ulkoistuksia ja kiinteistökauppoja. Näitä, jotka ovat niitä aikaisemmin tehneet, se ei koske, mutta toivon niidenkin osalta, että ne olisivat mahdollisimman myötäsukaisia tämän uuden sote- ja maakuntamallin mukaisissa tarpeissa.

Pöytäkirja PTK 144/2017 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröinnistä tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi avaruustoiminnasta ja löytötavaralain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Ensin päätetään talousvaliokunnan mietinnön TaVM 23/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 157/2017 vp tarkoitetun yleissopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 157/2017 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 19.12.2017 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 04.02.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen